ТЕРНОПІЛЬСЬКА ОБЛАСНА РАДА
СЬОМЕ СКЛИКАННЯ
Перша сесія
РІШЕННЯ

від 03 грудня 2020 року №16
м.Тернопіль

Про стратегію розвитку Тернопільської області на 2021-2027 роки та план заходів з її реалізації у 2021-2023 роках

Розглянувши подання Тернопільської обласної державної адміністрації від 20 грудня 2019 року №01-7644/05 та додатково подані матеріали, враховуючи пропозиції депутатів Тернопільської обласної ради, рекомендації постійної комісії Тернопільської обласної ради з питань соціально-економічного розвитку, промисловості, зв'язку, туризму, курортно-рекреаційної та зовнішньоекономічної діяльності, керуючись пунктом 16 частини першої статті 43 Закону України „Про місцеве самоврядування в Україні", Тернопільська обласна рада

вирішила:

1. Затвердити стратегію розвитку Тернопільської області на 2021-2027 роки та план заходів з її реалізації у 2021-2023 роках (додається до оригіналу).
2. Тернопільській обласній державній адміністрації забезпечити реалізацію завдань вказаної стратегії .
3. Контроль за виконанням рішення доручити постійній комісії Тернопільської обласної ради з питань соціально-економічного розвитку, промисловості, зв'язку, туризму, курортно-рекреаційної та зовнішньоекономічної діяльності.

Голова Тернопільської обласної ради **М.Й.ГОЛОВКО**

ТЕРНОПІЛЬСЬКА ОБЛАСНА РАДА
ВІДДІЛ ДІЛОВОДСТВА ТА КОНТРОЛЮ
24639220
УКРАЇНА

ТЕРНОПІЛЬСЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСТІ
та
План заходів з її реалізації у 2021-2023 роках

2021-2027 роки

ЗМІСТ

ЧАСТИНА І. СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСТІ НА 2021-2027 РОКИ

ВСТУП
1. ОПИС ОСНОВНИХ ТЕНДЕНЦІЙ ТА ПРОБЛЕМ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСТІ

1.1. Географічне розташування, суміжні території
1.2. Ландшафтні особливості рельєфу, характеристика
1.2.1. Рельєф і ландшафти
1.2.2. Характеристика ґрунтів
1.2.3. Земельні ресурси
1.2.4. Водні ресурси
1.2.5. Лісові ресурси
1.3. Природно-ресурсний потенціал, кліматичні умови
1.3.1. Клімат
1.3.2. Природні мінеральні ресурси
1.3.3. Рекреаційні ресурси та історико-культурна спадщина
1.4. Типологія регіону
1.5. Адміністративно-територіальний поділ та формування територіальних громад
1.6. Наявність містобудівної документації
1.7. Демографічна ситуація, ринок праці
1.7.1. Чисельність населення
1.7.2. Природний приріст населення
1.7.3. Міграція населення
1.7.4. Розподіл населення
1.7.5. Демографічне навантаження
1.7.6. Трудові ресурси
1.8. Інфраструктура
1.8.1. Транспортна інфраструктура
1.8.1.1. Транспорт
1.8.1.2. Дороги
1.8.1.3. Зв’язок
1.8.2. Екологічна інфраструктура
1.8.3. Енергетична інфраструктура
1.8.3.1. Енергозабезпечення
1.8.3.2. Енергозбереження
1.8.4. Інфраструктура в галузі житлово-комунального господарства
1.8.4.1. Теплопостачання
1.8.4.2. Використання твердих побутових та органічних відходів для генерації енергії
1.8.4.3. Водопровідно-каналізаційне господарство
1.8.4.4. Управління житловим фондом

1.8.5. Структура регіональної економіки
1.8.6. Промисловий потенціал
1.8.7. Сільське господарство
1.8.7.1. Рослинництво
1.8.7.2. Тваринництво
1.8.7.3. Інфраструктура аграрного ринку
1.8.8. Соціальна інфраструктура
1.8.8.1. Освітня інфраструктура
1.8.8.2. Охорона здоров'я
1.8.8.3. Культура
1.8.8.4. Туризм
1.8.8.5. Фізкультура і спорт
1.8.8.6. Соціальна інфраструктура
1.9. Інвестиційні ресурси (капітальні інвестиції (інвестиції в основний капітал, будівництво)
1.10. Зовнішньоекономічна діяльність
1.11. Стан сфери досліджень та інновацій
1.12. Розвиток підприємницького середовища
1.13. Перелік видів економічної діяльності, які мають інноваційний потенціал
1.14. Розвиток міст та сільських територій
1.15. Екологічна ситуація
1.15.1. Стан атмосферного повітря
1.15.2. Екологічна ситуація в галузі водокористування
1.15.3. Поводження з відходами
1.15.4. Природні об'єкти та збереження біорізноманіття
1.15.5. Захист населення і територій області від надзвичайних ситуацій техногенного, природного та військового характеру
1.16. Фінансово-бюджетна ситуація
1.17. Результати проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації Стратегії розвитку Тернопільської області на період до 2020 року
2. АНАЛІЗ СИЛЬНИХ СТОРІН, МОЖЛИВОСТЕЙ РОЗВИТКУ, СЛАБКИХ СТОРІН ТА ЗАГРОЗ РОЗВИТКУ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСТІ (SWOT-АНАЛІЗ)
2.1. SWOT-аналіз Тернопільської області
2.2. SWOT-матриця Тернопільської області
2.3 Порівняльні переваги, виклики і ризики Тернопільської області
3. СЦЕНАРІЇ РОЗВИТКУ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСТІ НА ПЕРІОД ДО 2020 РОКУ
3.1. Базові сценарні припущення
3.2. Песимістичний сценарій
3.3. Оптимістичний сценарій
3.4. Реалістичний сценарій
4. СТРАТЕГІЧНЕ БАЧЕННЯ ТА МІСІЯ РОЗВИТКУ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСТІ
5. СТРАТЕГІЧНІ, ОПЕРАЦІЙНІ ЦІЛІ ТА ЗАВДАННЯ

6. ІНСТИТУЦІЙНЕ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ
7. ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ
8. АНАЛІЗ ВІДПОВІДНОСТІ ПОЛОЖЕНЬ СТРАТЕГІЇ ДЕРЖАВНІЙ СТРАТЕГІЇ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ
9. СИСТЕМА МОНІТОРИНГУ ТА ОЦІНКИ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ

ЧАСТИНА ІІ. ПЛАН ЗАХОДІВ З РЕАЛІЗАЦІЇ У 2021-2023 РОКАХ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСТІ НА 2021-2027 РОКИ

1. Організаційно-методологічний процес підготовки Плану заходів з реалізації у 2021-2023 роках Стратегії розвитку Тернопільської області на 2021-2027 роки
2. Короткий виклад аналізу стану та результатів розвитку економіки області
3. Програми плану заходів з реалізації у 2021-2023 роках Стратегії розвитку Тернопільської області на 2021-2027 роки
3.1. Програма 1. Розвиток людського капіталу та підвищення стандартів життя населення
3.2. Програма 2. Підвищення конкурентоспроможності регіону
3.3. Програма 3 Розвиток сільських територій
4. Суб'єкти реалізації Стратегії та плану заходів
5. Каталог проєктів

ЧАСТИНА І. СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСТІ НА 2021-2027 РОКИ

ВСТУП

Мета та підстави розроблення Стратегії розвитку Тернопільської області на 2021-2027 роки

Стратегія розвитку Тернопільської області на 2021-2027 роки (далі – Стратегія) розроблялась спільними зусиллями представників місцевих державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування, бізнес-середовища, науковців та громадських організацій, за підтримки експертів групи радників з впровадження державної регіональної політики Програми „U-LEAD з Європою", міжнародного експерта JRC Єврокомісії.

Стратегія розроблена на підставі законів України "Про місцеві державні адміністрації", "Про місцеве самоврядування в Україні", "Про стимулювання розвитку регіонів", "Про засади державної регіональної політики", "Про інноваційну діяльність", з урахуванням указів Президента України від 30 вересня 2019 року № 722/2019 "Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року", від 18 серпня 2020 року 329/2020 "Про заходи щодо підтримки сфери культури, охорони культурної спадщини, розвитку креативних індустрій та туризму", постанови Верховної ради України від 17 липня 2020 року № 807-IX "Про утворення і ліквідацію районів", постанови Кабінету Міністрів України від 5 серпня 2020 року № 695 "Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки", розпоряджень Кабінету Міністрів України від 22 квітня 2020 року № 482-р „Про затвердження перспективного плану формування територій громад Тернопільської області", від 12 червня 2020 року № 724-р „Про визначення адміністративних центрів та затвердження територій територіальних громад Тернопільської області", відповідно до Порядку розроблення регіональних стратегій розвитку і планів заходів з їх реалізації, а також проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації зазначених регіональних стратегій і планів заходів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 11 листопада 2015 р. № 932 (із змінами) та Методики розроблення, проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації регіональних стратегій розвитку та планів заходів з їх реалізації, затвердженої наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 31 березня 2016 року № 79 (із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово - комунального господарства України України від 27 грудня 2018 року № 373).

Необхідність розроблення нової Стратегії викликана:

- завершенням строку реалізації Стратегії розвитку Тернопільської області на період до 2020 року, затвердженої рішенням Тернопільської обласної ради від 04.01.2016 № 28;
- зміною зовнішніх та внутрішніх умов, у яких відбувається розвиток області та країни в цілому;
- зміною підходів щодо управління регіональним розвитком, зокрема запровадження смарт-спеціалізації, як нового інструменту регіональної

політики, особливість якої полягає у формуванні Стратегії знизу вверх в тісній співпраці та діалозі влади, бізнесу, науки і громади;

– доцільністю підготовки нового стратегічного документа, розробленого за європейськими стандартами, з урахуванням Цілей сталого розвитку України на період до 2030 року, та на період, що синхронізується з періодом дії Державної стратегії регіонального розвитку України на період до 2027 року.

Розробка Стратегії, крім, власне, підготовки самого документа, стала важливим інструментом налагодження партнерства між обласною державною адміністрацією, обласною радою, районними державними адміністраціями, міськими і районними радами, вищими навчальними закладами області, представниками бізнесу, а також широким колом організацій громадянського суспільства для того, аби стратегічний документ став надбанням усіх зацікавлених сторін та отримав суспільну підтримку реалізації заходів та проєкту Стратегії.

Відповідно до нових підходів стратегічного планування ця Стратегія розроблена на основі чинного законодавства, з урахуванням кращої європейської практики та спрямована на виявлення і здійснення змін у плануванні розвитку області, забезпечення привабливості регіону для вкладення місцевих, регіональних, донорських та приватних коштів. Мета та завдання – досягнення стабільного зростання якості життя населення області на основі збалансованого та узгодженого розвитку регіональної економіки, базованої на інноваціях, ощадливому ставленні до природного середовища, збереженні природної системи розселення в області, а також з урахуванням стратегічних інтересів держави та Цілей сталого розвитку України на період до 2030 року.

Стратегія передбачає підвищення ролі місцевого самоврядування, територіальних громад у стратегічному плануванні та реалізації проєктів розвитку та побудована на нових засадах співпраці органів місцевого самоврядування обласного, районного та первинного рівня, їх взаємодії з органами виконавчої влади, бізнес-середовищем, громадськістю, що стане запорукою підвищення стандартів життя мешканців області. Розвиток кожної громади, її участь у реалізації регіональних проєктів сприятиме поглибленню відчуття причетності до економічних процесів в області та забезпечуватиме підвищення конкурентоспроможності регіону.

Одна з особливостей розроблення нової Стратегії – застосування підходу смарт-спеціалізації, який передбачає аргументоване визначення суб’єктами регіонального розвитку в рамках регіональної стратегії окремих стратегічних цілей та завдань щодо розвитку видів економічної діяльності, які мають інноваційний потенціал з урахуванням конкурентних переваг регіону та сприяють трансформації секторів економіки в більш ефективні.

Стратегія розглядається як плановий документ найвищого рівня в області та є основою для уточнення діючих і розроблення нових регіональних та місцевих галузевих програм, щорічних програм економічного і соціального розвитку територій. У Стратегії враховано виклики і переваги, передбачено оптимальне використання наявних ресурсів області та зменшення диспропорцій у розвитку окремих адміністративно-територіальних одиниць області.

Визначені у Стратегії механізми розв'язання регіональних проблем базовані на основі програмно-цільового та проєктно-орієнтованого підходів.

Для визначення шляхів сталого розвитку регіону використано сценарні підходи.

Відповідно до реалій соціально-економічного розвитку Тернопільської області Стратегія передбачає концентрацію зусиль і фінансових ресурсів на трьох стратегічних цілях, одна з операційних цілей яких визначена на засадах смарт-спеціалізації.

Перша – окреслює необхідність створення бази для розвитку людського капіталу і передбачає покращення здоров'я та збільшення тривалості активного періоду життя людини, підвищення здатності населення адаптуватись до потреб економіки та невиробничого сектору, створення комфортних та безпечних умов проживання населення.

Друга – концентрується на підвищенні конкурентоспроможності регіону і передбачає стимулювання розвитку малого та середнього підприємництва, туристичної індустрії області, залучення інвестицій, підвищення енергоефективності в усіх секторах економіки, а також передбачає підтримку та розвиток галузей, визначених на засадах смарт-спеціалізації.

Третя – містить ряд завдань і заходів, спрямованих на розвиток сільських територій, що забезпечуватиметься шляхом підвищення зайнятості сільського населення, зростання рівня ефективності виробництва в аграрному секторі, розвитку інфраструктури сільських територій.

Фінансування проєктів та програм/заходів, що передбачаються цією Стратегією, планується здійснювати із державного та місцевих бюджетів, коштів секторальної бюджетної підтримки Європейського Союзу, а також донорських та приватних коштів.

Стратегія полягатиме у формуванні комплексної системи заходів, які, базуючись на аналізі результатів виконання Стратегії розвитку Тернопільської області на період до 2020 року, розумінні поточної ситуації та проблем соціально-економічного розвитку усієї області, її адміністративно-територіальних одиниць, зможуть забезпечити досягнення стратегічного бачення та створення регіону, в якому гармонійно поєднуватимуться високотехнологічна промисловість, розвинена транспортно-логістична інфраструктура, екологічне сільське господарство, оздоровчий, історичний та діловий туризм, що дозволить досягнути високої якості життя населення та безпечного довкілля.

Підхід, методика та процес підготовки Стратегії розвитку Тернопільської області на 2021-2027 роки

Стратегічне планування – системний шлях до управління змінами й досягнення консенсусу в регіоні, а також створення спільного бачення майбутнього розвитку, творчий процес визначення проблем та погодження реалістичних цілей, завдань і стратегій, здійснення яких вирішить ці проблеми. Стратегічне планування є також потужним інструментом об'єднання зусиль бізнесу та місцевої влади для створення публічно-приватних партнерств, що має позитивний вплив на місцевий діловий клімат та конкурентне становище громади, а також на вирішення інших питань, пов'язаних з рівнем життя всіх громадян.

В основу підготовки Стратегії покладено такі основні принципи:

– інноваційна спрямованість – визначення окремих напрямів та завдань регіональної стратегії з метою прийняття та впровадження нових технологічних рішень у певних видах економічної діяльності з урахуванням наявного інноваційного потенціалу регіону;

– відкритість – забезпечення залучення заінтересованих представників, зокрема, суб'єктів підприємництва, науково-дослідних установ, закладів вищої освіти та громадських об'єднань до процесу розроблення та реалізації регіональної стратегії;

– паритетність – створення рівних можливостей для висловлення позицій всіх сторін та забезпечення максимального врахування їх інтересів під час розроблення та реалізації регіональної стратегії;

– координація – взаємозв'язок та узгодженість регіональної стратегії з довгостроковими стратегіями, планами і програмами розвитку на державному, регіональному та місцевому рівні;

– доповнюваність – забезпечення взаємозв'язку науки, освіти, виробництва, фінансових та людських ресурсів у розвитку інноваційної діяльності;

– диверсифікація – можливість створення нових видів економічної діяльності у визначених галузях економіки;

– вузька спеціалізація – обмеження переліку видів економічної діяльності, вибір яких обумовлений перспективними можливостями регіону та які провадитимуться на внутрішньому і зовнішньому ринку.

Етапи розроблення Стратегії:

1. Організація роботи.

Спільним розпорядженням голів обласної державної адміністрації та обласної ради від 14 лютого 2019 року № 59-од/16 утворено керівний комітет з організації розроблення проєкту Стратегії розвитку Тернопільської області на 2021-2027 роки.

Тернопільською обласною радою прийнято рішення від 26.02.2019 року № 1342 „Про організацію розроблення проекту Стратегії", яким доручено обласній державній адміністрації розпочати процедуру розроблення Стратегії.

Підготовлено графіки заходів з підготовки проєкту Стратегії та плану заходів з її реалізації у 2021-2023 роках.

Розпорядженням голови облдержадміністрації від 27 березня 2019 року № 146-од утворено робочу групу з розроблення проєктів Стратегії та плану заходів з її реалізації, до складу якої увійшли дев'ятнадцять тематичних експертних фокус-груп за відповідними напрямками. Тематичні експертні фокус-групи сформовані за принципом залучення широкого кола суб'єктів регіонального розвитку: представників органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування (обласного, районного та місцевого рівнів), громадських організацій, наукового, експертного та бізнес-середовища.

Розпорядженням голови облдержадміністрації від 24 вересня 2019 року № 610-од утворено робочу групу з розроблення компоненту смарт-спеціалізації в рамках підготовки проєктів Стратегії та плану заходів.

2. Проведення соціально-економічного аналізу.

Найбільш тривалим і важливим етапом розроблення Стратегії було проведення соціально-економічного аналізу області та підготовка проміжних висновків про оцінку структурних економічних і соціальних умов.

Соціально-економічним аналізом охоплено всі важливі аспекти життєдіяльності та розвитку регіону. Його результати вказують на ключові тенденції, які можуть стати основою для регіонального розвитку та показують основні проблеми, які перешкоджають розвитку і повинні бути вирішені.

При цьому особлива увага була спрямована на моніторинг впровадження наукових досягнень, тісно підкріплених розвитком промислового, сільськогосподарського та економічного комплексу області, його можливостями, ресурсами, що дасть змогу розвиватися, створюючи щось унікальне, з одного боку, вирізняючись з-поміж інших, з іншого – роблячи це у тісній кооперації з іншими регіонами.

На підставі оцінки ситуації та тенденцій економічного і соціального розвитку регіону проаналізовано його потенціал шляхом проведення SWOT-аналізу, за результатами якого визначено найбільш важливі внутрішні фактори (сильні і слабкі сторони) і зовнішні обставини (можливості і загрози) для регіонального розвитку.

Шляхом формування SWOT – матриці визначено та відібрано конкурентні переваги, з одного боку, і найбільш важливі проблеми, з іншого.

Результати цього етапу дали можливість:

– визначити ключові аспекти Стратегії, а саме: яким чином краще застосувати власні сили і зменшити внутрішні слабкості, оптимально використовуючи зовнішні можливості;

– сформувати уявлення про поточну ситуацію, проблеми, потенціал, сценарії розвитку та визначити стратегічне бачення розвитку області до 2027 року;

– визначити сферу впровадження смарт-спеціалізації – розумного економічного зростання, залучення інноваційних наукових відкриттів, врахування сучасних потреб бізнесу й особливостей регіону.

3. Визначення стратегічного бачення і місії регіону.

Стратегія визначає мету, вектори соціально-економічних перетворень, пріоритети, індикатори становлення та розвитку області.

Стратегічне бачення відображає вектор руху регіону в результаті реалізації Стратегії і вказує та той конкретний результат, якого потрібно досягти у майбутньому.

Коректне формулювання бачення з точним зазначенням складових загальної мети розвитку є дуже важливим для успішного впровадження, подальшого моніторингу та оцінки виконання.

Мета Стратегії – перетворити Тернопільщину в конкурентоспроможний регіон сталого розвитку, де гармонійно поєднуватимуться інноваційна високотехнологічна промисловість, екологічне сільське господарство, оздоровчий та історичний туризм, безпечне довкілля та досягнуто високих стандартів життя людей.

4. Формування стратегічних та операційних цілей з відповідними завданнями.

Строковість інструментів планування визначалася на основі поєднання довгострокового стратегічного плану та середньострокових циклів його реалізації. Визначені на основі цього підходу стратегічні цілі та заходи мають характер довгострокових (на 7 років) напрямів розвитку, тоді як програми орієнтуються на реалізацію пріоритетних завдань (3 та 4 роки – відповідно кожен цикл). Ці заходи, будучи ключовими елементами Стратегії, визначають сценарії та шляхи досягнення стратегічних цілей.

Стратегічні цілі визначено на основі порівняльних переваг регіону з урахуванням викликів, а також можливих перешкод і ризиків та представляють конкретизацію бачення, аспектів і напрямів розвитку.

Операційні цілі визначені як деталізація шляхів досягнення стратегічних цілей, які передбачають реалізацію необхідних завдань. На цьому етапі також розпочинається процес розробки Плану реалізації Стратегії, який формується на основі визначених у Стратегії стратегічних і операційних цілей (після того, як їх схвалено), а робочі підгрупи узгоджують конкретні заходи, які мають бути вжиті для досягнення загальних і конкретних цілей. Завдання передбачають визначення відповідальних за їх виконання, встановлення термінів виконання та визначення необхідних ресурсів. План реалізації розробляється за кожною стратегічною та операційною ціллю і представляє собою “дерево цілей”. Він формується за принципом “від загального до конкретного” та несе в собі високу ступінь деталізації.

5. Обговорення, схвалення та затвердження Стратегії.

На засіданні робочої групи з розробки Стратегії 10 вересня 2019 року було проведено презентацію та обговорення результатів аналізу основних тенденцій та проблем соціально-економічного розвитку Тернопільської області за 2014-2018 роки, SWOT-аналізу; проекту структури стратегічних напрямів, цілей та завдань Тернопільської області до 2027 року. З урахуванням зауважень членів робочої групи зазначені розділи Стратегії було доопрацьовано та схвалено на розширеному засіданні керівного комітету з організації розроблення проєкту Стратегії 9 жовтня 2019 року.

В ході розроблення проєкту окремі розділи Стратегії (соціально-економічний аналіз, SWOT-аналіз, SWOT-матриця, стратегічне бачення і місія) та проєкт Стратегії в цілому представлено для громадського обговорення та розміщено на офіційному веб-сайті Тернопільської обласної державної адміністрації.

Проєкт Стратегії буде схвалено розпорядженням голови обласної державної адміністрації та в установленому порядку подано обласній раді на розгляд та затвердження.

1. ОПИС ОСНОВНИХ ТЕНДЕНЦІЙ ТА ПРОБЛЕМ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСТІ

1.1. Географічне розташування, суміжні території

Тернопільська область знаходиться у західній частині України. Площа області – 13,8 тис.кв.км, що становить 2,3% від території держави. Протяжність із півночі на південь – 195 км, із заходу на схід – 129 км.

Область межує з Рівненською, Чернівецькою, Львівською, Івано-Франківською, Хмельницькою областями.

Тернопільська область має зручне транспортно-географічне розташування:знаходиться у центрі Західної України на перетині міжнародних магістралей. Відстань від м. Тернопіль до столиці, м. Київ – 470 км, до кордону з Польщею, Словачиною, Угорщиною та Румунією – від 220 до 350 км. Через область проходять залізничні та автомобільні міжнародні транспортні коридори у напрямках Берлін-Одеса та Балтійське-Чорне море. Це створює можливості для вигідного розташування логістичних центрів, оптових ринків, транспортних компаній.

Відстань від м. Тернопіль до 10 найбільших міст України складає: до м. Харків – 769 км напряму і 914 км автошляхами; до м. Дніпропетровськ – 692 і 807 км відповідно; до м. Одеса – 505 і 668 км; до м. Донецьк – 897 і 1056 км; до м. Запоріжжя – 715 і 855 км; до м. Львів – 117 і 127 км; до м. Кривий Ріг – 591 і 682 км; до м. Миколаїв – 544 і 664 км; до м. Маріуполь – 906 і 1092 км.

1.2. Ландшафтні особливості рельєфу, характеристика ґрунтів та гідрологія

1.2.1. Рельєф і ландшафти

Тернопільська область займає західну частину Подільської височини, яка відзначається рівнинністю поверхні та значними абсолютними висотами. Середня висота області 362 м над рівнем моря, максимальна – 443 м над рівнем моря (біля м. Бережани), а мінімальна – 116 м над рівнем моря (при впадінні р. Збруч у р. Дністер). Загалом поверхня області має суцільний нахил з півночі на південь, від так званих Кременецьких гір до річки Дністер.

Рівнинність найбільш властива центральній частині області, замкнутій у багатокутнику приблизно між містами Зборів – Тернопіль – Гримайлів – Хоростків – Бучач – Зборів. На цій території поверхня дуже мало розчленована, особливо на межиріччях Стрипи та Серету, Серету й Гнилої, Серету та Гнізни, де коливання відносних висот не перевищують 15–20 м. Цю частину області називають Тернопільським плато.

Периферійні частини Тернопільщини характеризуються значною почленованістю своїх поверхонь. Найбільш почленована західна частина в межах Бережанського, Монастириського й Підгаєцького районів, яка є справжнім горбогір’ям з абсолютними висотами пагорбів понад 400 м над рівнем моря і відносними – 120-150 м. Вона має назву Опілля.

Кременецькі гори – асиметрична височина, що в декількох місцях досягає і навіть перевищує 400 м абсолютної височини. Північний схил Кременецьких гір стрімкий, місцями урвистий, сильно почленований ярами та балками і піднімається над прилеглою частиною Малого Полісся на 120–150 м, тоді як

південний поступово знижується і переходить у Тернопільське плато. Умовно південною межею Кременецьких гір можна вважати долини річок Ікви та Вілії.

Придністер'я – південна периферія області. Це висока рівнина, глибоко розчленована долинами річок Дністер, Коропець, Стрипа, Джурин, Серет, Циганка, Збруч на паралельні пасма. Долини річок, врізані в плато на 120–170 м, мають скелясті, часто заліснені схили, дуже вузькі заплави і тераси, що ширшають тільки на внутрішніх вигинах меандрів. Тут формується специфічний місцевий клімат – тепліший і сухіший у долинах, ніж у межиріччях. Межа Придністер'я умовно проходить по лінії міст Бучач – Чортків – Кам'янець-Подільський (у Хмельницькій області).

Навкіс від с. Панасівка Зборівського району до смт Гусятин область перетинає Товтровий кряж або Медобори. Він піднімається досить виразним пасмом над рівниною Тернопільського плато.

Частина території на крайньому північному сході області між Товтровим кряжем, Кременецьким горбогір'ям і межею з Хмельницькою областю має назву Авратинська височина. Цей вододіл поділяє басейни рік Горині, Південного Бугу та Збруча, загалом має плоску, злегка хвилясту поверхню і досягає середньої висоти 320 м над рівнем моря, а максимально – 375 м над рівнем моря.

У межах області сформовані чотири групи ландшафтів: Малополіські (Гаївський, Білокриницький, Кременецько-Опільські (Вороняцький, Бережанський, Монастириський), Подільські (Лановецький, Тернопільський, Гусятинський і Подільський) і Товтрові (Мильнівський, Збаразький, Красненський). У результаті антропогенної діяльності природні ландшафти у найменш зміненому вигляді збереглися на землях, зайнятих лісами та іншими лісовкритими площами (201,7 тис. га), болотами (5,9 тис. га), на відкритих землях (18,54 тис. га), площа яких становить близько 16,4 відсотка території області.

1.2.2. Характеристика ґрунтів

Всього в області виділено понад 250 генетичних груп та видів ґрунтів. Найбільшу площу в області займають лісостепові опідзолені ґрунти, які об'єднують такі підтипи: ясно сірі лісові, сірі лісові, темно-сірі, чорноземи опідзолені.

На лесових відкладах утворилися чорноземи глибокі та лісостепові опідзолені ґрунти (ясно-сірі, сірі, темно-сірі ґрунти та чорноземи опідзолені), на твердих карбонатних породах – перегнійно-карбонатні (рендзини), на водно-льодовикових пісках і супісках – дерново-, слабо- та середньо опідзолені ґрунти.

Дерново-підзолисті ґрунти поширені у північній частині Тернопільщини у межах Малого Полісся. Окремими острівками трапляються у північно-західних районах у прохідних долинах, у яких водно-льодовикові піски та супіски відкладені водами, що стікали від краю льодовика у долину Прадністра. Їхня загальна площа становить 0,5% території області.

Лісостепові ґрунти утворилися на лесових відкладах унаслідок накладання двох основних процесів ґрунтоутворення – підзолистого та дернового (чорноземного), різний ступінь виразу яких призвів до утворення ясно-сірих, сірих, темно-сірих опідзолених ґрунтів і чорноземів опідзолених. Ці ґрунти

поширені у північній, західній і південній частинах, займають близько 72% площі області.

Перегнійно-карбонатні ґрунти поширені у північній частині області і займають понад 1,4% території. Вони утворились на елювії-делювії крейди у Малому Поліссі та вапняків Товтрової гряди, переважно на вершинах горбів і їхніх схилах.

Лучно-чорноземні ґрунти поширені невеликими масивами в місцях розвитку чорноземів глибоких і опідзолених та приурочені до понижених елементів рельєфу.

Лучні ґрунти характерні для долин річок, балок і глибоких понижень на плато.

Лучно-болотні ґрунти поширені у заплавах річок і займають площу близько 18 тис. га. Вони сформувалися на сучасних алювіальних відкладах, переважно суглинках, в умовах надмірного зволоження, мають виразні ознаки оглеєння вже в гумусовому горизонті.

Болотні ґрунти невеликими масивами або у комплексі з іншими гідроморфними ґрунтами займають близько 1% території області.

Торфовища низинні знаходяться переважно у північній частині області (заплави Горині, Вілії та Ікви), займають площу 6,5 тис. га. Вони утворилися на найбільш понижених ділянках заплав в умовах постійного перезволоження.

За результатами агрохімічних досліджень земель Тернопільської області кислі ґрунти займають 158,2 тис. га, з них слабо кислих – 133,4 тис. га (26,8%), середньо кислих – 22,4 тис. га (4,5%), дуже сильно- та сильно кислих – 2,4 тис. га або 0,48% .

Середньозважений бал паспортизованих земель, який враховує наявність у ґрунті поживних речовин, важких металів, пестицидів та радіонуклідів, поширеність ґрунтів, їх змитість, кислотність та інші фізико-хімічні властивості, які впливають на родючість ґрунту становить по області 58. Найкращі землі у Підволочиському (66), Лановецькому (64), Тернопільському районах (62), де залягають найбагатші ґрунти області – це чорноземи глибокі малогумусні, чорноземи деградовані, чорноземи опідзолені та невелика частка темно-сірих опідзолених. У цих районах, в середньому, близько 70% ґрунтів середньої і підвищеної якості та 1% високої якості.

Найнижчі бали мають землі Монастириського (46), Борщівського (49), Підгаєцького районів (50), де переважаючими ґрунтами є ясно- та сірі опідзолені і дернові різного ступеня змитості та оглеєності. Ці землі відносяться в основному до низької та дуже низької якості.

Найбільший відсоток площ займають землі середньої якості – 229,8 тис. га (56,06 %), землі високої якості – 162,2 тис. га (39,57%) і землі низької якості – 17,9 тис.га (4,36 %).

1.2.3. Земельні ресурси

Земельний фонд Тернопільської області складає 1382,4 тис. га, з них 1046,2 тис. га (76%) займають сільськогосподарські угіддя, що свідчить про високий рівень сільськогосподарського освоєння земель.

Структуру земельного фонду області наведено у таблиці 1.2.3.1

Таблиця 1.2.3.1

Структура земельного фонду області

Основні види угідь	станом на 01.01.2019	
	Всього, тис. га	% до загальної площі території
Загальна територія	1382,4	100
у тому числі:		
1. Сільськогосподарські угіддя	1046,2	75,7
2. Ліси та інші лісовкриті площі	201,7	14,6
3. Забудовані землі	63,7	4,6
4. Відкриті заболочені землі	5,9	0,4
5. Відкриті землі без рослинного покриву або з незначним рослинним покривом (піски, яри, землі, зайняті зсувами, щебенем, галькою, голими скелями)	18,5	1,3
6. Інші землі	27,1	2,0
Усього земель (суша)	1363,1	98,6
Території, що покриті поверхневими водами	19,3	1

Згідно з уточненими обліковими відомостями за результатами матеріалів інвентаризації площа перелогів складає 3,4 тис. га, а ріллі – 856,4 тис. га (62 %).

Багаторічними насадженнями зайнято 15,7 тис. га.

Під пасовищами та сіножатями на сьогоднішній день знаходиться відповідно 144 тис. га. та 26,5 тис. га земель.

У користуванні закладів, установ і організацій перебуває 6,6 тис. га земель, підприємства промисловості, транспорту і зв'язку займають 24,6 тис. га, землі оборони складають 1,1 тис. га. Забудованими землями зайнято 63,8 тис. га (5 %) території області, під болотами – 5,9 тис. га (0,4 %), під водою - 19,3 тис. га (1,4 %).

Площа населених пунктів становить – 336,4 тис. га, в тому числі: сіл - 305,3 тис. га, селищ – 12 тис. га і міст - 19,1 тис. га.

1.2.4. Водні ресурси

Водний фонд області складається з поверхневих (річки, водосховища, ставки) і підземних вод.

За водозабезпеченістю область займає 15 місце в Україні. На її території налічується 1401 річка загальною довжиною 6066 км, 26 водосховищ загальною площею водного плеса 3579 га, об'ємом води 81,2 млн куб.м і 886 ставків загальною площею водного плеса 5627 га, об'ємом води 58,8 млн куб.м, 3432 артсвердловини і 74285 шахтних колодязів.

У залежності від водності року на одного мешканця області припадає лише від 1 до 1,5 тис.куб.м води на рік. Найменше водозабезпеченими є Борщівський, Гусятинський, Заліщицький і Чортківський райони.

Ріки належать до двох басейнів – басейну Дністра, який займає 82 % території, та басейну Прип'яті – 18 %. В області є понад 2400 річок і потічків з сумарною довжиною більше 10000 км, але переважають річки, довжина яких менше 10 км. Середня густота річкової сітки становить 0,48 км/кв.км, змінюється від 0,20 (у центрі області) до 0,76 км/кв.км (на її окраїнах). Особливістю

гідрографії є те, що більшість річок протікають в меридіональному напрямку (з півночі на південь) та мають досить значний нахил, який коливається від 0,005 м/км (верхів'я Серету та Збруча) до 4 м/км (р. Джурин).

На території області знаходиться 26 водосховищ загальною площею водного плеса 3579 га, об'ємом води 79,28 млн куб. м, з них по басейну Дністра: 24 водосховища загальною площею водного плеса 3271 га, об'ємом води 75,73 млн куб. м; по басейну Дніпра: 2 водосховища загальною площею водного плеса 3,08 га, об'ємом води 3,55 млн куб. м і 886 ставків загальною площею водного плеса 5627 га, об'ємом води 58,8 млн куб. м, з них по басейну Дніпра: 210 ставків загальною площею водного плеса 1437 га, об'ємом води 13,9 млн куб. м; по басейну Дністра: 676 ставків загальною площею водного плеса 4190 га, об'ємом води 44,86 млн куб. м.

Водні об`єкти (водосховища, ставки) надаються в оренду юридичним та фізичним особам. Станом на 1 жовтня 2020 року в оренді знаходиться 351 водних об'єктів загальною площею водного плеса 4310 га.

1.2.5. Лісові ресурси

Тернопільська область відноситься до малолісистих областей України. Площа земель лісогосподарського призначення становить 201,7 тис. га, з них 188,4 тис. га вкритих лісовою рослинністю земель. Лісистість складає 14,6 %, що нижче за науково-обґрунтований показник для регіону (20 %) та середній для України (16 %).

Ліси на території області розташовані вкрай нерівномірно і зосереджені, в основному, в північній (з переважанням соснових деревостанів) і північно-західній частинах (бук, граб), де лісистість досягає 20-25 %, а також у південній частині (дуб, граб), де лісистість становить 14-18 %. Лісові масиви розташовані здебільшого на плато та схилах Бережанського горбогір'я, Кременецьких гір, Товтрового кряжу та у долинах річок Коропець, Стрипа, Серет, Збруч, Дністер і виконують захисні, водо регулятор ні, рекреаційно-оздоровчі функції і мають обмежене експлуатаційне значення.

На даний час 157,7 тис. га лісів області (83 %) перебувають у постійному користуванні 6 державних підприємств Тернопільського обласного управління лісового та мисливського господарства, а саме: Тернопільського, Кременецького, Бучацького, Чортківського лісових господарств, Бережанського лісомисливського господарства, природного заповідника „Медобори", 23,5 тис. га – агролісогосподарських підприємств (1 державне та 5 комунальних підприємств), 0,15 тис. га – установ природно-заповідного фонду Мінприроди, 0,27 тис. га – підрозділів Міністерства оборони України.

Близько 9,8 тис. га лісів колишніх сільгосппідприємств не передані в користування.

<u>Проміжні висновки</u>

1. Родючі ґрунти, 56 % з яких займають землі середньої якості, 40 % – високої якості, є основою для інтенсивного вирощування зернових культур, цукрових буряків, картоплі, овочевих, технічних і кормових культур, розвитку садівництва, плантаційного вирощування ягідників.

2. За біопродуктивним потенціалом земельного фонду Тернопільщина є однією з провідних регіонів України.

3. Сільськогосподарська освоєність території сягає 75,7 % (по Україні – 68,8 %). Спостерігається тенденція до збільшення площі ріллі за рахунок залучення до обробітку перелогів.

4. За водозабезпеченістю область займає 15 місце в Україні, проте завдяки високій густоті гідрографічної сітки має значний потенціал використання рекреаційних ресурсів.

5. Область відноситься до малолісних регіонів і потребує збільшення лісистості з теперішніх 14,5 відсотка до науково-обґрунтованих 20 відсотків.

1.3. Природно-ресурсний потенціал, кліматичні умови

1.3.1. Клімат

Територія Тернопільської області має помірно-континентальний клімат із теплим літом, м’якою зимою і достатньою кількістю опадів. Він сформувався під впливом різноманітних чинників.

Циркуляція атмосфери характеризується частими вторгненнями повітряних мас Атлантики і таким же частим проходженням циклонів. Помітний вплив континентального і навіть арктичного повітря, а також антициклонів, особливо східно-європейських. Переважає західний перенос повітряних мас, що зумовлює перевагу вітрів західної чверті горизонту над вітрами східної чверті. Описана закономірність вітрового режиму спостерігається в усі пори року. Часті вторгнення повітряних мас з Атлантичного океану пом’якшують добові та річні

коливання температури повітря. Активна циклонічна діяльність і термічна конвенція (у теплі пори року) сприяють тут випаданню відносно великої кількості опадів.

Середня температура найтеплішого місяця (липня) становить 18–19°С, а найхолоднішого (січня) – 4,5–5,5°С. Дещо нижчі температури січня приурочені до західних районів і понижених частин області, а найнижчі – до північних районів і найбільш піднятих ділянок центральних районів. Найвищі липневі температури характерні для південних районів, а найнижчі – для західних і найбільш піднятих ділянок центру області. Амплітуда річних коливань температури змінюється по всій області в межах 23-24 °С, що свідчить про помірну континентальність клімату області.

По області в середньому за рік випадає 520-700 мм опадів. Їх розподіл по території характеризується значною строкатістю, що зумовлено впливом висоти та форм рельєфу. Навітряні схили, особливо західні, навіть незначних підвищень місцевості, одержують більше опадів, ніж закриті долини і улоговини. Вертикальний градієнт річних сум опадів становить 55 мм на кожні 100 м підвищення. Виявляється також загальне поступове зниження річних опадів із заходу на схід і з північного заходу на південний схід, що пов’язано з загальним пониженням поверхні території і наростанням континентальності клімату в цих напрямках.

1.3.2. Природні мінеральні ресурси

В інтегральному природно-ресурсному потенціалі Тернопільської області мінеральні ресурси стоять на п’ятому місці – після земельних, водних, лісових і природно-рекреаційних. За даними Державної служби геології та надр України, в області обліковується 309 родовищ (в тому числі 18 об’єктів обліку комплексних родовищ) з 18 видів різноманітних корисних копалин, серед яких станом на 1 грудня 2020 року 119 родовищ (в тому числі 7 об’єктів обліку) розробляється.

Мінерально-сировинна база області на 17,15 % складається з родовищ корисних копалин паливно-енергетичного комплексу (торф), 70,22 % – із родовища сировини для виробництва будівельних матеріалів, 10,35 % – родовища прісних та мінеральних вод, решта – це родовища гірничо-хімічних (1,94 %) і гірничорудних корисних копалин (0,32 %).

Таблиця 1.3.2.1

Мінерально-сировинна база

№ з/п	Види корисних копалин	Загальна кількість родовищ, врахованих Державним балансом корисних копалин	Одиниця виміру	Балансо-ві запаси
ГОРЮЧІ КОРИСНІ КОПАЛИНИ				
1	Торф	53	тис. т.	22382
НЕМЕТАЛІЧНІ КОРИСНІ КОПАЛИНИ				

2	Сировина для вапнування кислих ґрунтів (вапняк)	4	тис. т.	19076,05
3	Сировина карбонатна для цукрової промисловості	2	тис. т.	80853,50
4	Глини бентонітові	1	тис. т.	426,0
5	Сировина цементна(вапняк, глина, суглинок)	2	тис. т	97145,0
6	Сировина карбонатна для випалювання на вапно	13	тис. т.	164963,77
7	Гіпс та ангідрит	7	тис. т.	606397
8	Крейда будівельна	2	тис. т.	9040,3
9	Сировина скляна (кварцовий пісок)	1	тис. т.	458,0
10	Пісок будівельний	43	тис. куб. м	69285,56
11	Суміш піщано-гравійна	1	тис. куб. м	7114,0
12	Камінь облицювальний (пісковик, гіпс, травертин, пісковик рожевий)	7	тис. куб. м	7451,05
13	Камінь будівельний (пісковик, вапняк, доломіт)	44	тис. куб. м	94578,519
14	Камінь пиляний (вапняк)	2	тис. куб. м	2581,0
15	Сировина керамзитова (глина керамзитова)	1	тис. куб. м	8045,0
16	Сировина цегельно-черепична (глина, суглинок)	94	тис. куб. м	78259,69
Всього		**277**	–	–

Загальні прогнозовані ресурси підземних вод Тернопільської області складають близько 1623,6 тис. куб. м/добу. За даними Державної служби геології та надр України, загальні балансові запаси підземних вод Тернопільської області складають близько 297,8 тис. куб. м/добу, в тому числі води питні і технічні – 295,03 тис. куб. м/добу, що становить 1,93 % від запасів в Україні, та мінеральні води – 2,7 тис. куб. м/добу (2,97 %). Із зазначеної кількості ресурсів розвідані та затверджені у Державній комісії по запасах корисних копалин експлуатаційні запаси підземних вод у кількості 153,15 тис. куб. м/добу, з них води питні і технічні – 152,8 тис. куб. м/добу, що становить 1 % від запасів в Україні, та мінеральні води – 0,34 тис. куб. м/добу (0,36 %).

Таблиця 1.3.2.2

Підземні води Тернопільської області

№ з/п	Види корисних копалин	Загальна кількість родовищ, врахованих Державним балансом корисних копалин	Родовища, що розробляються	Одиниця виміру	Балансові запаси
1	Води питні і технічні	25	11	тис. куб.м./добу	295,030
2	Води мінеральні	7	3	куб.м./добу	2748,000

1.3.3. Рекреаційні ресурси та історико-культурна спадщина

Природні рекреаційні ресурси у Тернопільській області в цілому сприятливі для відпочинку населення і представлені всіма видами: кліматичні, ландшафтні, курортологічні, ресурси поверхневих вод. Тернопільщина займає вигідне геополітичне становище та володіє унікальними у європейському і світовому масштабах культурними та природними об'єктами.

Окрім того, область належить до тих регіонів України, у яких найбільше в кількісному відношенні пам'яток природи, культури, історії і архітектури. На державному обліку області перебуває 1315 пам'яток архітектури та містобудування, з яких 180 – національного значення; 1937 – історії і мистецтва; близько 1,5 тис. – археології; 639 об'єктів природно-заповідного фонду, з них: природний заповідник „Медобори", національні природні парки „Кременецькі гори" і „Дністровський каньйон", 14 парків-пам'яток садово-паркового мистецтва, 3 ботанічних сади, 9 дендропарків, ряд інших заповідних територій та об'єктів; 27 державних та 136 громадських музеїв, 14 з яких носять звання народних.

Кліматичні природні ресурси сприятливі для сезонного відпочинку у весняно-літній період, найкращі вони на берегах Дністра і його приток. Місто Заліщики, що лежить у одній з меандр Дністра, вважається кліматичним курортом області. До рекреаційно привабливих відносяться також Кременецькі гори.

Ресурси поверхневих вод включають річки, струмки, озера та водойми, площа яких становить 19,4 тис. га (1,4 % від території області). Найбільше значення для рекреаційних цілей мають річки Дністер, Збруч, Серет, Стрипа, Золота Липа.

Загальна площа ландшафтів рекреаційного призначення по області складає 207,0 тис. га, або 15 % її території. У їх складі переважають лісові території. Потенційна місткість природних ландшафтів сягає 446,7 тис. чол., а впорядкованих– 767,3 тис. чол. У межах Тернопільщини виділяють 5 рекреаційних районів: Кременецький (Кременецька і Почаївська зони, Крутнівський комплекс, Шумська зелена зона), Бережансько-Бучацький (Бережанська, Підгаєцька, Бучацька, Коропецька зони і Монастириська зелена зона), Чортківський (Теребовлянська, Буданів-Чортківська, Росохацька зони, Тернопільський комплекс, Хоростківська зелена зона, інші території), Гусятинський (Гусятинська зона, Скалатська і Гримайлівська зелені зони, інші території), Придністровський (Заліщицька і Борщівська зони, комплекс Кривче, Мельнице-Подільський комплекс, інші території) відокремлені зони і комплекси (Залозецька і Збаразька зони, Перепельницький комплекс, Зборівська, Вишнівецька, Лановецька, Козівська, Козлівська, Підволочиська, Золотниківська зелені зони та інші території).

<u>Проміжні висновки</u>

1. Помірно-континентальний клімат із теплим літом, м'якою зимою і достатньою кількістю опадів створює сприятливі умови для розвитку в області агропромислового комплексу, використання природних комплексів

для рекреаційних та оздоровчих потреб. Цьому сприяє також велика кількість мінеральних вод.

2. Загальна площа ландшафтів рекреаційного призначення складає 207 тис. га, або 15 % її території.

3. Важливою передумовою туристичного та рекреаційного освоєння є велика кількість пам'яток архітектури та містобудування, з яких 1937 пам'яток історії та мистецтва, 1,5 тис. – археології, 2 духовні центри – Почаївська лавра і Марійський духовний центр в селі Зарваниця. Важливу роль у цій сфері відіграють 640 об'єктів і територій природно-заповідного фонду, зокрема, природний заповідник „Медобори", національні природні парки „Дністровський каньйон" і „Кременецькі гори", карстові печери в гіпсах „Кришталева", „Вертеба", „Млинки", „Озерна", „Оптимістична" та інші.

4. В інтегральному природно-ресурсному потенціалі п'яте місце займають мінеральні ресурси, більшу частину з яких складають корисні копалини осадового характеру. Їх видобуток може сприяти економічному розвитку області за умови збереження навколишніх ландшафтів.

1.4. Типологія регіону

Тернопільська область належить до групи регіонів з переважно сільськогосподарською спеціалізацією (більше ніж в цілому в Україні). До цією групи також відноситься Кіровоградська, Херсонська, Хмельницька, Вінницька, Чернігівська, Сумська області.

Усі регіони цього типу (за винятком Херсонської області) відповідають типам регіонів із середнім рівнем індексу регіонального людського розвитку від 0,61 у Хмельницькій та Чернігівській областях до 0,66 у Тернопільській області (7 місце серед регіонів).

Індекс регіонального людського розвитку за 2018 рік

Окремі ділянки області (здебільшого у південно-східній, подекуди у південно-західній та західній частинах регіону) відносяться до природоохоронних територій (так звана українська частина Смарагдової мережі Європи). Тут поширені оселища природної флори та фауни європейського значення, а також види рослин і тварин, що охороняються згідно зі списками Конвенції про охорону дикої флори та фауни і природних середовищ існування в Європі. Серед них: комплекс водойм „Борсуки" (1,2 тис. га), „Дністровський каньйон" (10 тис. га), „Кременецькі гори" (6,9 тис. га), „Медобори" (9,5 тис. га), „Бережанське Опілля" (20,6 тис. га), „Суразька дача" (3,8 тис. га), „Серетські болота" (6,5 тис. га), долина річки Іква (7,2 тис. га), нижня частина долини річки Серет (2,5 тис. га). Останні дві території у 2019 році увійшли до Сарагдової мережі Європи.

Також на території області сконцентровані центри економічного розвитку, що мають ознаки ядер розвитку, а також ті, що потребують підтримки та допомоги.

Проміжні висновки

1. Тернопільська область належить до групи регіонів з переважно сільськогосподарською спеціалізацією

2. Тернопільська область з індексом регіонального людського розвитку 0,66 займає 7 місце серед регіонів України.

1.5. Адміністративно-територіальний поділ та формування територіальних громад

Тернопільська область утворена 4 грудня 1939 року, територія складає 18,8 тис. кв. км, населення становить 1 038 695 осіб (станом на 1 січня 2020 року).

В області, як і у Західному регіоні в цілому, історично склалася не схожа, ніж на інших територіях України система розселення, при якій значну частку складають малочисельні поселення, причому міське населення складає близько 45 % від загальної чисельності.

В адміністративно-територіальному устрої (до проведення реформи) область складалася з 17 районів, 4 міст обласного значення (міста Бережани, Тернопіль, Кременець та Чортків), 14 міст районного значення, 17 селищ міського типу, 1 селища та 1023 сіл. У системі місцевого самоврядування – з 17 районних рад, 18 міських, 17 селищних та 580 сільських рад.

Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні, схвалена Кабінетом Міністрів України у квітні 2014 року, визначила основні напрями і механізми формування ефективного місцевого самоврядування та територіальної організації влади для створення і підтримки повноцінного життєвого середовища для громадян, надання високоякісних та доступних публічних послуг, становлення інститутів прямого народовладдя, задоволення інтересів громадян в усіх сферах життєдіяльності на відповідній території, узгодження інтересів держави та територіальних громад.

Серед основних проблем територіального устрою виділялись такі:

– невпорядкованість його структури. Особливої актуальності ця проблема набуває для специфічних міських утворень, на території яких діють інші одиниці, але які не складають єдиної територіальної громади;

– значна диспропорція в ресурсному забезпеченні та рівнях соціально-економічного розвитку між адміністративно-територіальними одиницями одного рівня;

– невідповідність статусу багатьох адміністративно-територіальних одиниць їх ресурсному потенціалу;

– надмірна „подрібненість" адміністративно-територіальних одиниць базового та районного рівня, що знижує ефективність надання ними відповідних послуг та контролю.

Виходячи з кінцевої мети реформи – надання реальної можливості для людини отримати максимальну кількість якісних послуг від органів влади на кожному рівні, в області проведено роботу з підготовлення пропозицій щодо реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади.

У 2015 році в області утворилися перші 26 об'єднаних територіальних громад. Найменшою громадою були Лопушненська сільська ОТГ (2,3 тис. населення, 58,5 км² площі, 2 колишніх ради), найбільшою – Теребовлянська міська ОТГ (30,5 тис. населення, 398,8 км² площі, 14 колишніх рад). Далі динаміка утворення, проведення перших виборів та початок функціонування громад була наступною: у 2016 році утворилось ще 10 об'єднаних територіальних громад, у 2017 році – 4, у 2018 році – ще 9 (у тому числі навколо двох міст обласного значення Тернополя і Бережан), а у 2019 році – ще 5 (та ще одне місто обласного значення Чортків).

Таким чином, станом на 01 липня 2020 року в Тернопільській області утворилося 54 об'єднані територіальні громади, які охоплювали 677,7 тис. населення (64,8%), 7,0 тис. км² території (50,9%), 314 сільських, селищних, міських рад (51,1%) та 536 населений пункт (50,7%).

Розпорядженнями Кабінету Міністрів України від 22 квітня 2020 року № 482-р затверджено перспективний план формування територій громад Тернопільської області, від 12 червня 2020 року № 724-р – визначено 55 адміністративних центрів та затверджено території відповідних територіальних громад області, а постановою Центральної виборчої комісії від 08 серпня 2020 року № 160 на 25 жовтня 2020 року призначено перші вибори відповідних депутатів і голів територіальних громад, які відбулися у визначений термін.

Крім цього, 17 липня 2020 року Верховною Радою України було прийнято постанову № 807-IX, згідно якої на території області утворено 3 райони – Кременецький район, Тернопільський та Чортківський числовими показниками, наведеними в таблиці 1.5.1.

Таблиця 1.5.1

Новостворені райони Тернопільської області

Назва району	Адміністра-тивний центр	Чисельність населення станом на 01.01.2020	Площа території району, км²	Кількість рад	Кількість населених пунктів

Кременецький	місто Кременець	143 191	2 635,2	100	204
Тернопільський	місто Тернопіль	565 037	6 174,7	272	492
Чортківський	місто Чортків	330 467	5 025,5	243	362

Таблиця 1.5.2

Чисельність населення та площа територій територіальних громад області

№ з/п	**Назва територіальної громади**	**Чисельність населення, осіб** (за даними Держстату станом на 01.01.2020)	**Площа території громади, кв. км** (за даними Держгеокадастру)
1	Байковецька	12 000	172,6
2	Бережанська	26 817	240,8
3	Білецька	10 923	137,0
4	Білобожницька	10 977	270,5
5	Більче-Золотецька	4 031	104,2
6	Борсуківська	6 409	152,6
7	Борщівська	29 386	411,8
8	Бучацька	38 181	523,3
9	Васильковецька	8 200	170,2
10	Великоберезовицька	23 134	196,9
11	Великобірківська	5 972	65,6
12	Великогаївська	11 331	147,8
13	Великодедеркальська	6 399	164,7
14	Вишнівецька	17 638	321,4
15	Гримайлівська	9 647	330,8
16	Гусятинська	15 745	246,8
17	Заводська	6 900	90,7
18	Заліщицька	27 326	350,4
19	Залозецька	10 749	247,7
20	Збаразька	39 341	591,0
21	Зборівська	19 488	466,7
22	Золотниківська	7 702	284,3
23	Золотопотіцька	15 244	160,1
24	Іванівська	4 131	109,6
25	Іване-Пустенська	4 880	80,2
26	Козівська	25 403	428,9
27	Козлівська	4 473	95,6
28	Колиндянська	6 694	155,7
29	Копичинецька	13 298	171,1
30	Коропецька	6 132	86,7
31	Кременецька	42 405	523,0
32	Купчинецька	3 871	97,6
33	Лановецька	22 007	479,6
34	Лопушненська	5 219	143,9
35	Мельнице-Подільська	16 719	244,5
36	Микулинецька	17 346	239,9
37	Монастириська	19 757	471,5
38	Нагірянська	8 738	180,6
39	Нараївська	6 854	218,1

40	Озернянська	7 171	167,7
41	Підволочиська	18 803	350,4
42	Підгаєцька	16 785	474,4
43	Підгороднянська	7 383	123,5
44	Почаївська	18 021	217,5
45	Саранчуківська	6 472	224,2
46	Скала-Подільська	10 323	183,9
47	Скалатська	13 517	224,2
48	Скориківська	8 348	262,7
49	Теребовлянська	30 861	440,5
50	Тернопільська	226 162	167,2
51	Товстенська	18 591	338,5
52	Трибухівська	8 817	118,8
53	Хоростківська	13 831	184,6
54	Чортківська	37 050	151,0
55	Шумська	25 093	632,5

В результаті, після проведених виборів 25 жовтня 2020 року, на території області утворено 3 райони у складі 55 територіальних громад (утворених на основі територіальних громад, сільських, селищних та міських рад).

Таблиця 1.5.3

Число адміністративно-територіальних одиниць області

районів	–	3		обласних рад	–	1
міст	–	18		районних рад	–	3
селищ міського типу	–	17		міських рад територіальних громад	–	18
сіл	–	1023		селищних рад територіальних громад	–	16
міських територіальних громад	–	18		сільських рад територіальних громад	–	21
селищних територіальних громад	–	16				
сільських територіальних громад	–	21				
населених пунктів –1058						
у тому числі: міських – 35, сільських – 1023						

<u>Проміжні висновки</u>

1. На початку реформи в адміністративно-територіальному устрої область складалася з 17 районів, 4 міст обласного, 14 міст районного значення, 17 селищ міського типу, 1 селища та 1023 сіл.

2. У результаті реалізації Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні у Тернопільській області утворено 3 райони у складі 55 територіальних громад.

1.6. Наявність містобудівної документації

Шлях до сталого та гармонійного розвитку територій – це розроблення і впровадження у практику містобудівної документації, яка є інструментом регулювання планування забудови та іншого використання територій. Розроблення та реалізацію схем планування територій громад, генеральних планів та планів зонування населених пунктів, а також детальних планів територій спрямовано на комплексну організацію матеріально-просторового життєвого середовища засобами прогнозування розвитку, планування і забудови населених пунктів з урахуванням нових соціальних, економічних, культурних та адміністративних потреб громад.

У 2018 році розроблено нову схему планування території області. Проєктні роботи виконані Державним підприємством Український державний науково-дослідний інститут проектування міст „Діпроміcто" імені Ю.М. Білоконя. Проєкт схеми пройшов державну експертизу та отримав позитивний висновок. Відповідно до статей 14, 15 Закону України „Про регулювання містобудівної діяльності", статті 41 Закону України „Про місцеве самоврядування в Україні" рішенням обласної ради від 9 серпня 2018 року № 1136 схема планування Тернопільської області була затверджена. Матеріали схеми оприлюднено на офіційному сайті обласної державної адміністрації.

Усі райони області забезпечені схемами планування територій районів, переважна частина яких розроблена у 1974-1980 роках. Генеральний план обласного центру – міста Тернополя розроблений у 2009-2010 роках і затверджений рішенням Тернопільської міської ради від 10.08.2010 № 5/37/11. План зонування території міста Тернополя затверджено рішенням Тернопільської міської ради від 27.01.2014 № 6/44/12. У 2016 році до генерального плану та плану зонування міста Тернополя внесено зміни, які затверджені у встановленому порядку.

Усі міста і селища міського типу області забезпечені генеральними планами. У 2019-2020 роках розроблено генеральні плани смт Великі Бірки Тернопільського району, смт Залізці Зборівського району, селеща Нагірянка Чортківського району, сіл Великі Млинівці Підлісці, Лішня та Бонівка Кременецького району, села Озерна Зборівського району та села Чернихівці Збаразького району. У розробці перебувають 16 генеральних планів сільських населених пунктів області: Заздрість, Дворіччя, Ладичин, Конопківка, Кривки та Воля Теребовлянського району. Продовжується розроблення нових генпланів міст Теребовля, Лановці і Борщів, а також смт Вишнівець Збаразького району, смт Микулинці Теребовлянського району, смт Велика Березовиця Тернопільського району. Також планується розробка 14 генеральних планів Великогаївської територіальної громади та генерального плану міста Скалат.

Розроблено та затверджено історико-архітектурний опорний план міст Чорткова, Кременця, Почаєва у стадії затвердження перебуває історико-архітектурний опорний план смт Залізці, міст Теребовлі та Борщова розробляється історико-архітектурний опорний план міста Ланівці. Також у 2018 році розроблено та затверджено схему планування території Заводської об'єднаної територіальної громади Державним підприємством „Український науково-дослідний і проєктний інститут цивільного будівництва

„УкрНДПЦивільбуд” м. Київ. На даний час проводиться розробка схеми планування території Підволочиської селищної територіальної громади.

У Тернопільській області налічується 1058 населених пунктів, з яких 18 міських населених пунктів, 17 селищ міського типу, 1 селище та 1022 сільських населених пункти.

Міські населені пункти забезпечені містобудівною документацією:

- актуальна містобудівна документація – 7;
- містобудівна документація, що розробляється – 6;
- містобудівна документація, яка потребує оновлення – 5.

Селища міського типу забезпечені містобудівною документацією:

- актуальна містобудівна документація – 1;
- містобудівна документація, що розробляється – 3;
- містобудівна документація, яка потребує оновлення – 13.

Сільські населені пункти та 1 селище забезпечені містобудівною документацією:

- актуальна містобудівна документація – 131;
- містобудівна документація, що розробляється – 32;
- містобудівна документація, яка потребує оновлення – 317;
- сільські населені пункти, у яких відсутня містобудівна документація – 269.

Враховуючи наведене, продовжується робота з організації розроблення та оновлення містобудівної документації населених пунктів і територій сільських, селищних та міських територіальних громад. Керівникам територіальних громад рекомендовано під час розроблення стратегій та програм розвитку територіальних громад передбачати заходи з розроблення містобудівної документації – схем планування територій громад, генеральних планів та планів зонування населених пунктів, а також детальних планів територій.

У 2018 році була розроблена обласна програма створення та ведення містобудівного кадастру на 2018-2020 роки, затверджена рішенням сесії обласної ради від 09.08.2018 № 1137. Наприкінці 2018 року були виділені кошти з обласного бюджету та здійснено закупівлю оргтехніки, а 9 квітня 2019 року відбулося введення у дослідну експлуатацію регіональної системи містобудівного кадастру Тернопільської області. На даний час у системі містобудівного кадастру оприлюднено матеріали схеми планування території області та генеральних планів міських населених пунктів. Вона є відкритою, оскільки кожен може ознайомитися та працювати з матеріалами містобудівної документації, вхід до системи здійснюється через геопортал за посиланням https://mbk.te.gov.ua. Також в грудні 2019 року введено в дослідну експлуатацію геопортал містобудівного кадастру Тернопільської міської територіальної громади, з геопорталом можна озайомитися за посиланням https://gis.tmrada.gov.ua.

Реалізація заходу з розроблення містобудівної документації забезпечить Тернопільську область планувальною документацією, розробленою на основі Генеральної схеми планування території України та схеми планування території Тернопільської області, які визначать принципові вирішення розвитку,

планування, забудови, використання територій адміністративно-територіальних одиниць та їх окремих частин.

<u>Проміжні висновки</u>

1. З 1058 населених пунктів області 789 забезпечені містобудівною документацією (з них актуальною - 454).

2. Розроблена та затверджена схема планування території області, усі райони забезпечені схемами планування територій районів, усі міста і селища міського типу області забезпечені генеральними планами, більша частина з яких потребують оновлення.

1.7. Демографічна ситуація, ринок праці

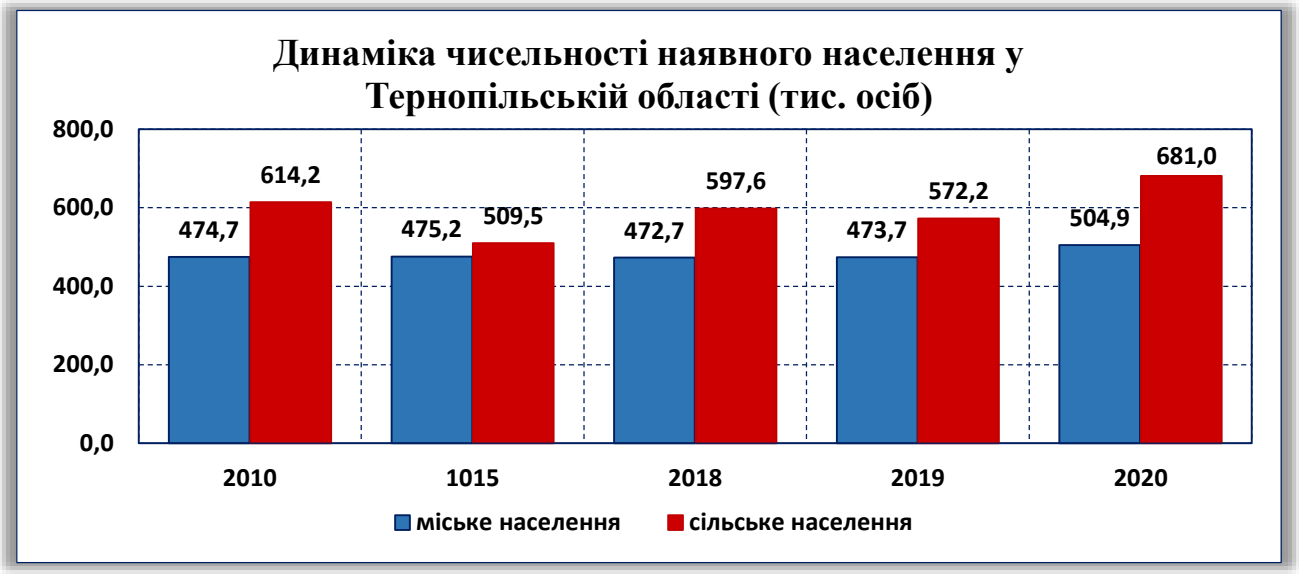
1.7.1. Чисельність населення

Тернопільська область є однією із середньозаселених українських областей. За кількістю жителів область займає 20 місце серед регіонів України, випереджаючи Чернівецьку, Кіровоградську, Волинську, Чернігівську та Херсонську області.

Щільність населення області складає 75,66 чол./кв. км (по Україні – 74,12 чол./кв. км). Серед областей Західного регіону за показником щільності населення область займає 5 місце і поступається Львівській (115,51 чол./кв. км), Чернівецькій (111,69 чол./кв. км), Закарпатській (98,36 чол./кв. км) та Івано-Франківській (98,6 чол./кв. км) областям.

За даними останнього перепису 2001 року, на території Тернопільської області нараховувалось 1142 тис. осіб, а станом на 1 січня 2020 року – 1038,7 тис. осіб. В області впродовж останніх 20 років спостерігається тенденція до спаду чисельності постійного та наявного населення. Якщо у 2000 році чисельність наявного населення становила 1156,9 тис. осіб, то у 2010 році – 1088,9 тис. осіб, у 2015 році – 1069,9 тис. осіб, у 2019 році – 1042,3 тис. осіб. Загалом за період з 1991 по 2018 рр. даний показник по Тернопільській області скоротився на 104,6 тис. осіб.

Впродовж 2019 року чисельність населення Тернопільщини зменшилася на 7184 особи. Зменшення чисельності відбулося за рахунок як природного скорочення – 6858 осіб, так і міграційного – 326 осіб. Відбулося скорочення чисельності як міського, так і сільського населення. Чисельність міського населення скоротилась на 1,0 тис. осіб, а сільського – на 7,4 тис. осіб.

1.7.2. Природний приріст населення

У Тернопільській області, як і в цілому по Україні, впродовж 2000-2019 років продовжує зберігатись негативна тенденція щодо природного скорочення населення.

У 2019 році в області продовжує спостерігатися природнє скорочення населення (-6858 осіб) (народилося 7896 дітей, померло 14754 особи), у порівнянні з 2018 роком цей показник зріс, а саме на 390 осіб (у 2018 році народилося 8545 дітей, а померло 15013 осіб, відповідно природнє скорочення населення становило 6468 осіб).

Негативний природний приріст населення спостерігався у всіх районах області. Лише у місті Тернополі зафіксовано позитивний природний приріст населення: народилося 2006 дітей, померло 1994 особи.

Природний рух населення області у 2019 році характеризувався зменшенням народжуваності та збільшенням смертності порівняно з 2018 роком. Загальний коефіцієнт народжуваності на 1000 осіб становив 7,6. Загальний коефіцієнт смертності на 1000 осіб становив 14,2.

Таблиця 1.7.2.1

Природний приріст (скорочення) населення серед сусідніх регіонів за 2018 рік*

	Природний приріст (скорочення) населення осіб	Загальні коефіцієнти *(на 1000 осіб наявного населення)*		
		народжуваності	смертності	природного приросту
Україна	**-251791**	**7,9**	**13,9**	**-6,0**
Волинська	-2440	8,1	15,5	-7,4
Хмельницька	-9038	8,4	15,5	-7,1
Івано-Франківська	-4804	7,4	16,2	-8,8
Львівська	-9473	2,6	7,4	-4,8
Рівненська	-1148	7,2	16,8	-9,6
Тернопільська	-6468	6,5	16,4	-9,9
Чернівецька	-2549	9,6	12,4	-2,8

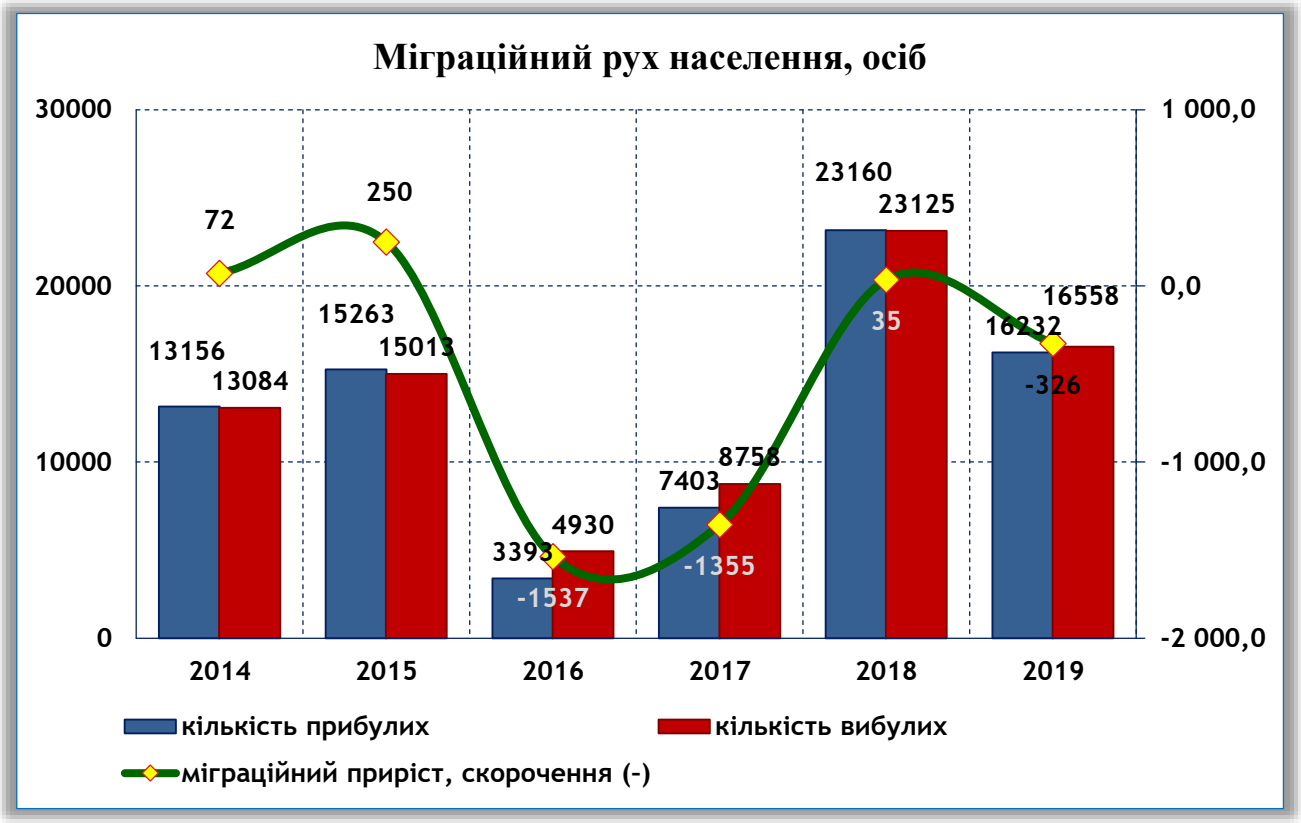
–Дані попередні***

1.7.3. Міграція населення

У 2014 та 2015 роках в області фіксувався міграційний приріст (+72 та +250 осіб відповідно). Однак, уже на подальші два роки міграційний рух населення характеризувався негативними тенденціями (– 1537 осіб у 2016 році та – 1355 осіб у 2017 році).

У 2018 році у Тернопільській області зафіксовано міграційний приріст населення (+35 осіб).

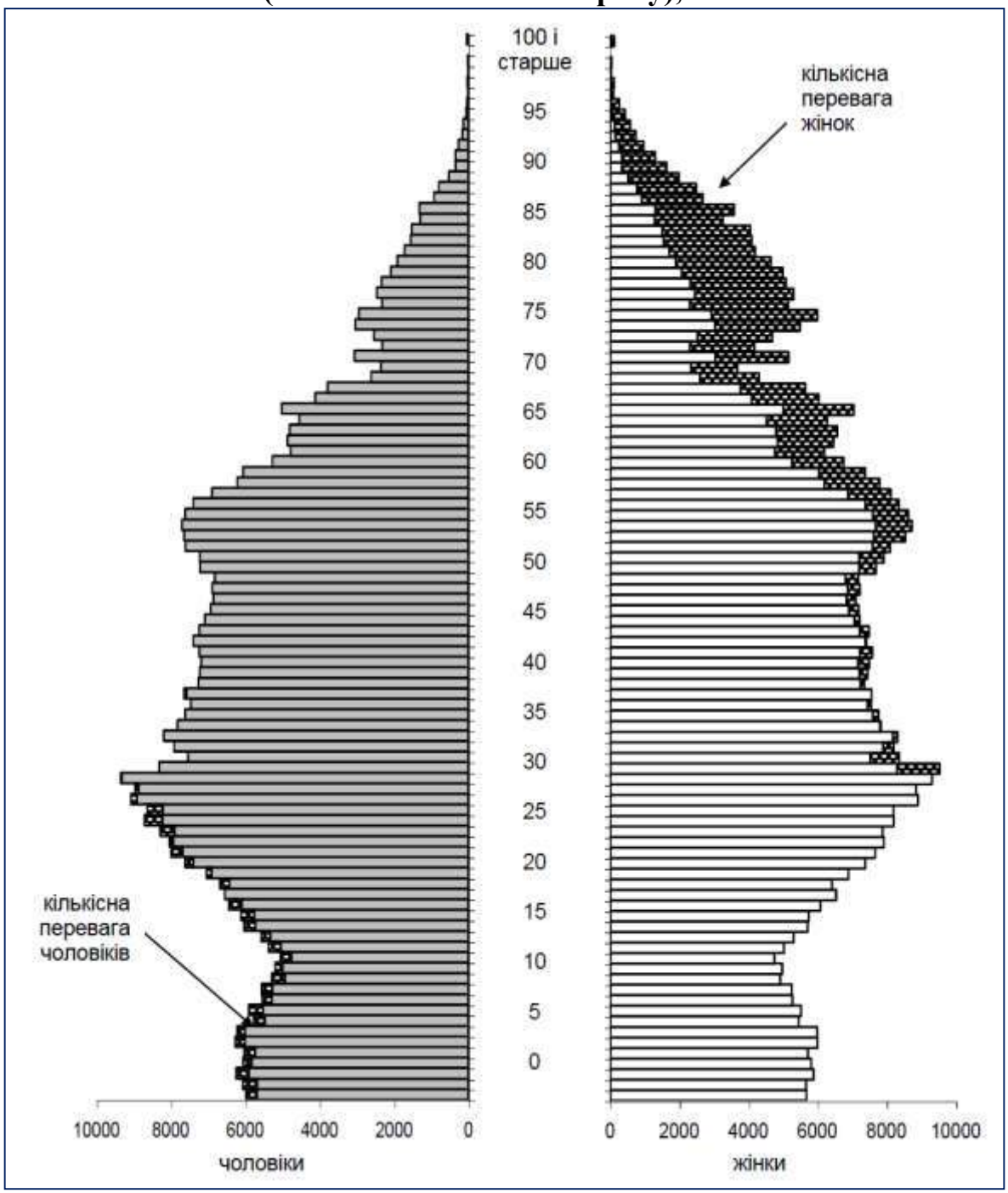
У 2019 році у Тернопільській області зафіксовано міграційне скорочення населення (– 326 осіб).

1.7.4. Розподіл населення

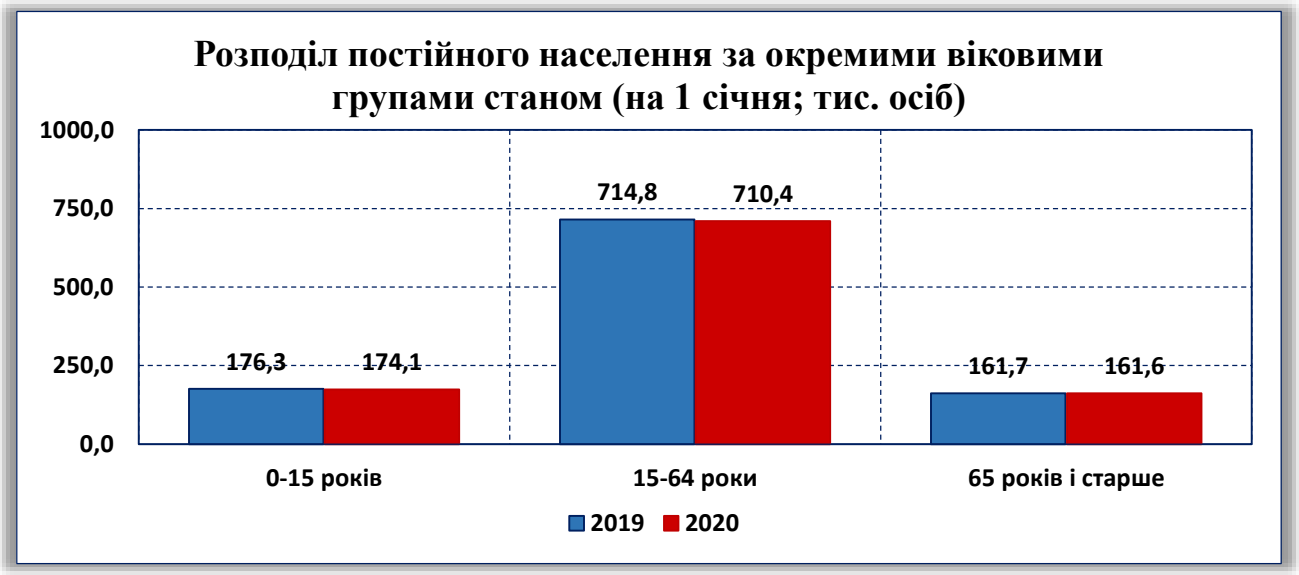
Станом на 1 січня 2020 року чисельність жінок в області становила 550,8 тис. осіб, чоловіків – 484,7 тис. осіб. На кожну тисячу жінок в області у середньому припадає 880 чоловіків.

Розподіл населення Тернопільської області за статтю та віком (станом на 1 січня 2020року), осіб

Статево-вікова піраміда демонструє переважання у регіоні осіб з віковими межами 25-30 років та 50-60 років. Натомість відсоток населення віком від 30 до 50 років суттєво нижчий, що пов’язано, серед іншого, з міграційними процесами. Яскраво виражена кількісна перевага жінок прослідковується в основному, починаючи з 50-річного віку та досягає свого максимуму у віці 75-80 років. Область характеризується деякими відмінностями у віковій структурі населення

від вікової структури населення України, якій властиве домінування середніх та старших вікових груп.

Протягом останніх 5 років спостерігалося повільне зростання середнього віку населення області. Станом на 1 січня 2019 року середній вік населення Тернопільщини становив 40,5 року (по Україні – 41,3 року), з них чоловіків – 37,8, жінок – 42,8.

1.7.5. Демографічне навантаження

Демографічне навантаження, яке є узагальнюючою кількісною характеристикою вікової структури і показує навантаження на суспільство непродуктивним населенням, становить в області 459 осіб на 1000 осіб постійного населення у віці 15-64 років (у середньому по Україні – 470 осіб).

Навантаження на 1000 осіб працездатного віку (15-64 роки) особами похилого віку в області становить 226 осіб, що є одним із найбільших показників серед областей Західного регіону України.

Демографічне навантаження на осіб працездатного віку зростало протягом 2015-2019 років як за рахунок осіб молодше працездатного віку, так і за рахунок осіб старше працездатного віку.

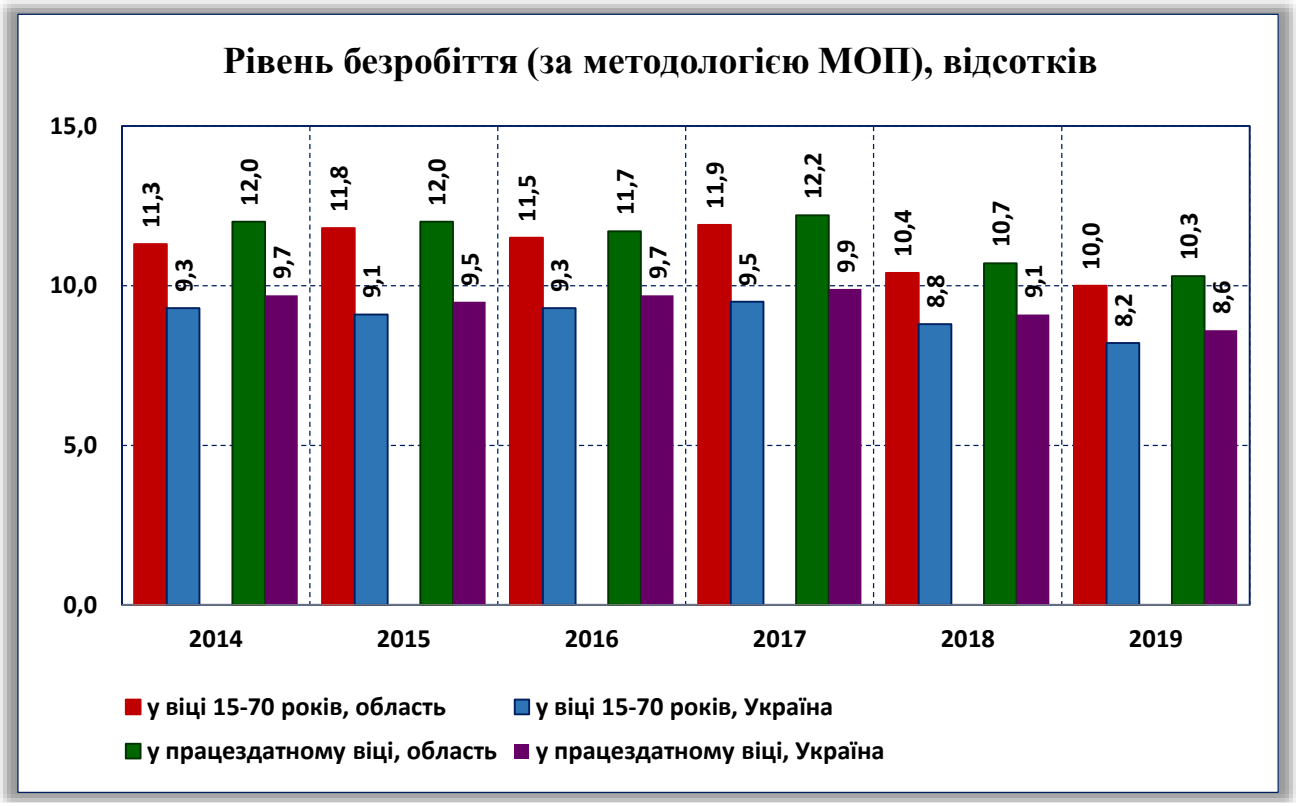
За такої умови в сільській місцевості кількість осіб працездатного віку значно менша, ніж у міських поселеннях. Існує додаткове навантаження на осіб працездатного віку щодо утримання осіб непрацездатного віку.

1.7.6. Трудові ресурси

В економічному сенсі процес старіння населення відображається на показникові демографічного навантаження.

В області впродовж 2014-2018 років рівень безробіття (розрахований за методологією МОП) є вищим, ніж в середньому по Україні. Якщо по Україні рівень безробіття упродовж останніх 5 років не перевищував 10 %, то по області цей показник коливався в діапазоні 10,4-12,2 %. У 2018 році рівень безробіття по області дещо знизився у порівнянні з 2017 роком. У віковій категорії 15-70 років показник склав 10,4 %, серед осіб працездатного віку – 10,7 %.

У 2019 році рівень безробіття по області дещо знизився у порівнянні з 2018 роком. У віковій категорії 15-70 років показник склав 10,0 %, серед осіб працездатного віку – 10,3 %.

Таблиця 1.7.6.1

Рівень безробіття (за методологією МОП), відсотків

	у % до економічно активного населення відповідної вікової групи (15-70 років)		
	2016	2017	2018
Україна	**9,3**	**9,5**	**8,8**
Волинська	11,5	12,5	11,4
Івано-Франківська	8,8	8,5	7,8
Львівська	7,7	7,5	6,9
Рівненська	10,6	11,6	9,7
Тернопільська	***11,5***	***11,9***	***10,4***
Хмельницька	9,4	8,9	8,4
Чернівецька	8,7	8,4	7,9

У Тернопільській області чисельність безробітних, обчислених за методологією МОП, за 2019 рік зменшилась у порівнянні з 2018 роком на 1,5 тис. осіб і становила 46,3 тис. осіб. Більше половини від загальної кількості безробітних становили чоловіки.

Станом на 31 грудня 2019 року актуальними були 940 вакансії. Загалом у 2019 році послугами служби зайнятості скористалися 50,3 тис. осіб, з них 27,6 тис. безробітних. Допомогу по безробіттю отримав 8582 безробітниих (87,1% від їх загальної чисельності), середній розмір допомоги у грудні 2019 року склав 3173 гривні.

Пропозиція робочої сили на ринку значно перевищує її попит. У середньому, на одне вільне робоче місце претендує 10 зареєстрованих

безробітних (на кінець 2018 року – 8 безробітних). Найбільшим попитом роботодавців в області користуються вакансії:

- серед спеціалістів – бухгалтери, держслужбовці, адміністратори, менеджери, медсестри;
- серед робітничих професій – продавці, водії, в'язальники схемних джгутів, кабелів та шнурів, кухарі, охоронники, електромонтери, офіціанти, електрогазозварники тощо;
- вакансії, що не потребують спецпідготовки – підсобні робітники, прибиральники, вантажники.

Середній розмір заробітної плати по вакансіях становив 5060 гривень.

В області, як і в цілому по Україні, протягом останніх 5 років зберігалась позитивна динаміка зростання рівня середньомісячної заробітної плати з 2527 гривень у 2014 році до 6969 гривень у 2018 році до 8275 гривень у 2019 році (по Україні – 10497 гривень), при цьому рівень середньомісячної заробітної плати є найнижчим по Україні. До областей з найнижчим рівнем заробітної плати відносяться також Чернівецька – 8066 гривня, Херсонська – 8187 гривень і Чернігівська – 8206 гривень.

Найвищий рівень середньої зарплати у січні-грудні 2019 року спостерігався у працівників державного управління й оборони, обов'язкового соціального страхування – 12667 гривень; фінансової та страхової діяльності – 12406 гривень; сільського господарства, мисливства, лісового та рибного господарств – 11367 гривень; промисловості – 9604 гривні; професійної, наукової та технічної діяльності – 9255 гривень; оптової та роздрібної торгівлі, ремонту автотранспортних засобів і мотоциклів – 8532 гривні.

Найнижчий рівень середньої заробітної плати спостерігався у таких видах економічної діяльності: у працівників тимчасового розміщення й організації харчування – 4815 гривень; мистецтва та спорту, розваг та відпочинку – 5066 гривень; з надання інших видів послуг – 5650 гривень.

Індекс реальної заробітної плати за січень-грудень 2019 року, до аналогічного періоду минулого року, становив 110,2 %, а за січень-грудень 2018 року до січня-грудня 2017 року – 113,7 %.

Серед основних проблем ринку праці можна виділити наступні:

– низький рівень заробітної плати (у грудні 2019 року бін був одним з найнижчих серед регіонів та в 1,3 рази нижчим, ніж в середньому по Україні);

– невідповідність між попитом і пропозицією робочої сили;

– „тіньова" зайнятість та високі темпи трудової міграції за кордон.

<u>Проміжні висновки</u>

1. Демографічна ситуація в області містить ризики для майбутнього розвитку її територій, що пов'язано, головним чином, з від'ємним природним та міграційним приростом населення, незбалансованістю у співвідношенні між чоловіками та жінками, диспропорцією вікових груп, що є стримуючим фактором у режимі відтворення населення та поступово призводить до скорочення чисельності осіб працездатного віку, зростання демографічного навантаження на суспільство та економіку регіону невиробничим населенням.

2. Рівень безробіття області вищий, ніж по Україні, а також є одним з найвищих серед Західних регіонів держави.

3. Попри високі темпи росту середньої заробітної плати (18,7 % за підсумками січня-грудня 2019 року) її рівень залишається одним знайнижчих по Україні, що напряму пов'язано з процесами «тіньової» зайнятості та міграцією робочої сили за кордон.

1.8. Інфраструктура

1.8.1. Транспортна інфраструктура

1.8.1.1.Транспорт

Транспортна галузь Тернопільської області представлена такими видами транспорту, як залізничний, автомобільний, річковий, авіаційний.

Основними чинниками формування транспортної системи обласного рівня є наступні:

– вигідне економіко-географічне положення області (межування з Львівською, Рівненською, Хмельницькою, Чернівецькою та Івано-Франківською областями, близькість до кордону з Європою);

– сприятливі природно-кліматичні та географічні умови для транспортного будівництва (більша частина області – рівнинна територія, лише на півночі розташовані Кременецькі гори);

– розвиток господарства регіону, де транспорт виконує роль перевізника сировини та матеріалів, готової продукції, трудових ресурсів;

– через область проходять міжнародні транспортні магістралі, розвинена і диверсифікована транспортна мережа прилеглих територій;

– наявність необхідної інфраструктури (транспортної, складської і зв'язку, ліній електропередач).

Залізничний транспорт – вид транспорту, що здійснює перевезення вантажів і пасажирів по рейкових шляхах. Він у силу своєї надійності, регулярності, можливості перевезення вантажів і пасажирів незалежно від пори року і погодних умов, малого ступеня впливу на навколишнє середовище (у порівнянні з іншими видами транспорту), невеликої енергоємності (споживання енергії на залізничному транспорті в 6 раз менше, ніж в авіації, і в 3 рази менше, ніж на автотранспорті) широко використовується як у внутрішніх, так і в міжнародних зв’язках. У структурі вантажообігу його частка становить 61 %, а у пасажирообігу – 60 %.

Залізничний комплекс області включає 14 підприємств. Основні з них: локомотивне депо Тернопіль, пасажирське вагонне депо Тернопіль, вагонне депо Тернопіль, станція Тернопіль, вокзал станції Тернопіль, Тернопільська дистанція колії, дистанція сигналізації зв’язку. На базі колишнього рефрижераторного депо організовано ремонт пасажирських вагонів та іншої залізничної техніки, в локомотивному депо налагоджено ремонт дизель-поїздів, оновлюється колійне господарство, запроваджуються нові технології роботи на всіх підприємствах. Зазначені підприємства належать до Львівської залізниці.

На території області розташовані 43 станції та 43 зали очікування пасажирів.

Розгорнута довжина колій становить 777,3 км, експлуатаційна довжина колій – 634,3 км, електрифіковано – 139 км колій. Щільність залізничної мережі на території області становить 45,9 км на 1 тис. кв. км, що перевищує такий же показник по Україні (37,6 км). Найбільша щільність залізниць у центральній частині області, а найменша – у північній. Найважливіша магістраль (Львів-Київ) перетинає область із заходу на схід. Міжобласне значення має залізниця Тернопіль-Чернівці. Залізничний вузол міста Тернополя надає можливість сполучення практично з усіма обласними центрами України, країнами ближнього зарубіжжя. З Тернополя курсують поїзди у таких основних напрямках: Львів, Хмельницький, Чортків, Ланівці, Рогатин, Київ. Перевезення в межах області здійснюється залізницями Тернопіль-Ланівці, Тернопіль-Підволочиськ, Тернопіль-Бережани, Тернопіль-Заліщики тощо. Через область

проходять поїзди у Росію, Польщу, Чехію, Словаччину, Болгарію. Залізнична станція „Тернопіль” здатна пропускати на добу близько 17 тис. пасажирів і 1,2 тис. тонн вантажів.

У 2019 році залізничним транспортом області відправлено 5604,6 тис. тонн вантажів, що на 8,8 % більше, ніж у 2018 році. Відправлення брухту чорних металів, нафти і нафтопродуктів зросло у 2 рази, зерна і продуктів перемолу склало 27 % від обсягу 2018 року, лісових вантажів – 61 %, хімічних і мінеральних добрив – 22,7 %, будівельних матеріалів – 26,3 %.

Впродовж останніх років в області наявна гостра проблема недостатньої кількості локомотивів та напіввагонів для транспортування готової продукції, особливо в галузях добувної промисловості та сільського господарства, що стримує економічний розвиток краю.

Автомобільний транспорт – вид транспорту, що здійснює перевезення вантажів і пасажирів автомобілями по безколійних шляхах.

Внутрішньообласна автобусна маршрутна мережа загальною протяжністю 23815 км складається з 664 автобусного маршруту, в тому числі: 71 міський (міські маршрути мають наступні міста: Бережани – 1, Борщів – 1, Заліщики – 1, Збараж – 1, Ланівці – 1, Кременець – 23, Чортків – 6, Тернопіль – 34), 388 приміських та 205 міжміських.

Впродовж 2019 року 390 суб’єктів підприємницької діяльності, з яких 22 – юридичні та 368 – фізичні особи 877 автобусами забезпечували регулярні пасажирські перевезення на внутрішньообласних автобусних маршрутах загального користування.

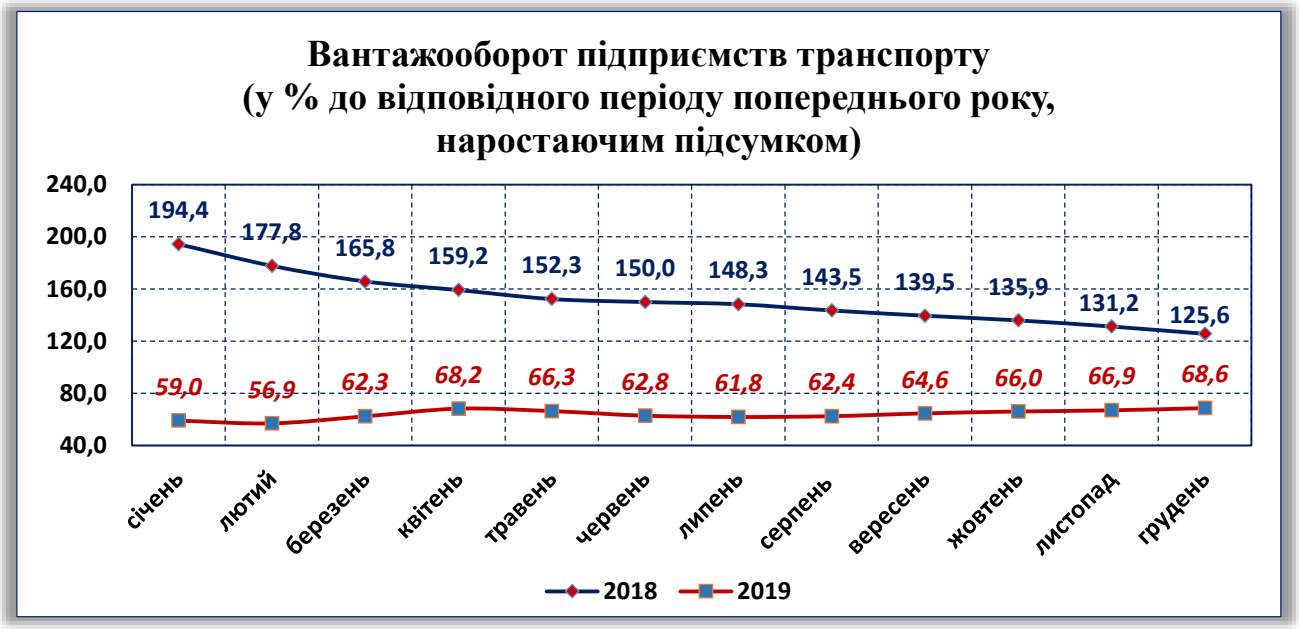
Послугами автомобільного транспорту у 2019 році скористалися 44451,3 тис.осіб.

Міський електротранспорт працює в містіТернопіль, довжина тролейбусних маршрутів сягає 70 км. Тернопіль обслуговують в середньому 50 тролейбусів, з яких 3 обладнані для перевезення осіб з обмеженими фізичними можливостями. Існує тролейбусна лінія з Тернополя до його передмістя – Великої Березовиці.

Річковий транспорт, один з основних видів транспорту, що здійснює перевезення вантажів та пасажирів внутрішніми водними шляхами. В області він розвинутий на річці Дністер нижче від м. Заліщики. Ним перевозяться в основному будівельні матеріали (гравій, галька), які добуваються із дна.

Авіаційний транспорт – вид транспорту, що виконує важливі функції у зв’язках нашої країни з іншими державами світу. Він здійснює, насамперед, перевезення пасажирів, а також пошти і вантажів, які швидко псуються. Авіаційний транспорт в основному використовувався в області для перевезення пасажирів. Аеропорт „Тернопіль”, який на даний час не функціонує, знаходиться за межами міста на відстані двох кілометрів, має злітно-посадкову смугу з штучним покриттям розміром 2000м х 42 м і може обслуговувати повітряні судна з максимальною злітною масою до 61 тонни (літаки типу Л-410, Ан-24, Ан-26, Ан-12, Як-40, Як-42, Іл-18, ТУ-134, та вертольоти всіх типів). Його пропускна здатність –100 пасажирів за 1 год. Аеропорт забезпечений митним та прикордонним обслуговуванням по виклику. Найближчі міжнародні аеропорти – Київ (500 км), Львів (120 км), Івано-Франківськ (170 км). В області є 2 аеродроми (Борщів і Мельниця-Подільська), 1 вертодром (с. Лопушне Кременецького району), яківикористовуються дуже рідко.

За підсумками роботи транспорту у 2019 році вантажооборот підприємств транспорту становив 1817,3 млн ткм, що складає68,6 % у порівнянні до 2018 року.

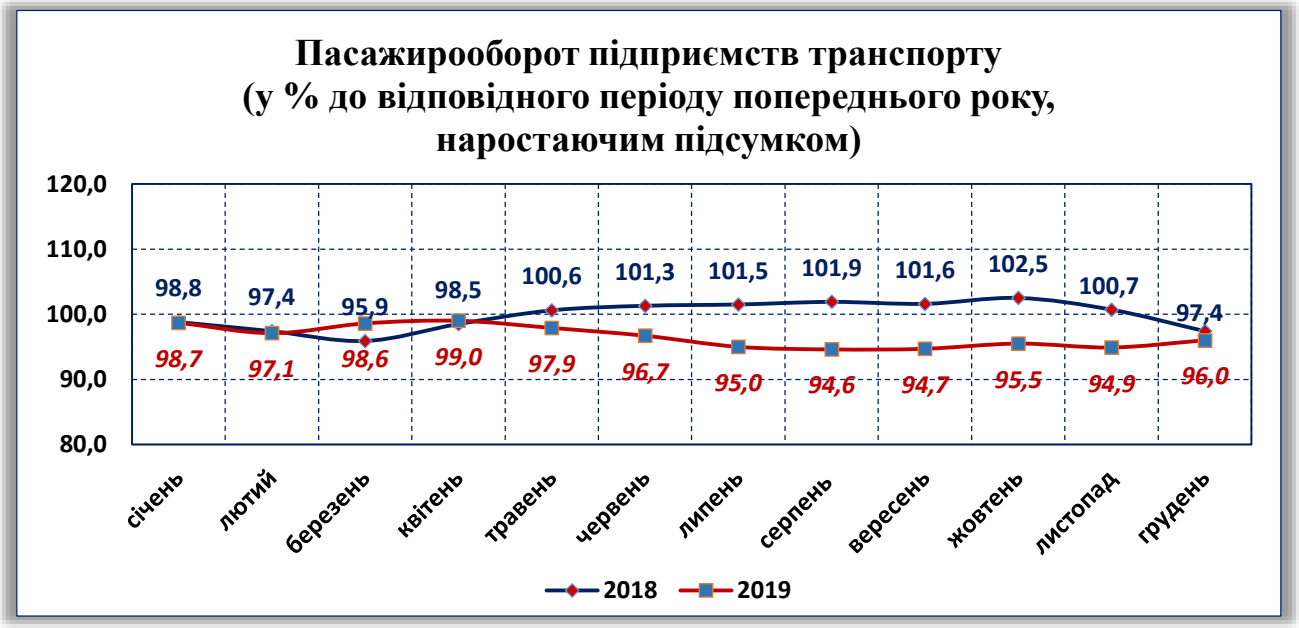
Підприємствами транспорту перевезено 10328,6 тис. т вантажів, або на 5,2 % більше, ніж у 2018 році.

Таблиця 1.8.1.1.1

Вантажні перевезення

	Вантажооборот		Перевезено вантажів	
	млн.ткм	у % до 2018	тис.т	у % до 2018
Транспорт	**1817,3**	**68,6**	**10504,6**	**101,7**
залізничний[1]	997,9	53,4	5604,6	108,8
автомобільний	819,4	105,4	4900,0	94,7
водний	–	–	–	–
авіаційний	–	–	–	–

Пасажирооборот у 2019 році усіма видами транспорту виконано у обсязі 1798,9 млн пас.км, що на 0,4 % більше, ніж у 2018 році.

У 2019 році послугами підприємств пасажирського транспорту скористалися 64,4 млн пасажирів, або 84 % від обсягу 2018 році.

Таблиця 1.8.1.1.2

Кількість перевезених пасажирів різними видами транспорту у 2014-2019 роках

Роки	Залізничний	Річковий	Автомобільний	Авіаційний	Тролейбусний
2014	5335,9	68,4	67199,4	0,1	18503,7
2015	5481,1	38,7	63799,8	–	25489,7
2016	5793,2	49,0	53922,4	–	24371,5
2017	2644,2	26,9	51281,5	–	22454,4
2018	2415,0	31,1	45078,4	–	16897,2
2019	2567,1	37	47371,5	-	14319,2

Всі ці види транспорту тісно пов’язані між собою і утворюють транспортну систему області, яка є складовою частиною транспортної системи України.

1.8.1.2. Дороги

Протяжність мережі автомобільних доріг загального користування Тернопільської області становить 5018,3 км, із них 3519,4 км місцевого значення. Область займає 21 місце за протяжністю доріг з твердим покриттям, 17 – за протяжністю доріг з чорним покриттям, 2 місце – із забезпеченості дорогами з твердим покриттям на 1000 кв. метрів території, 5 місце по кількості штучних споруд та 15 місце по їх загальній протяжності. На мережі автомобільних доріг області розташовано 843 мости і шляхопроводи загальною довжиною 13285 пог. метрів.

Через область пролягає міжнародний транспортний коридор „Балтійське море-Чорне море” з відгалуженням, напрям якого співпадає з автомобільними дорогами Доманове-Ковель-Чернівці-Тереблече та Стрий-Тернопіль-Кропивницький-Знам’янка, загальною довжиною 237,9 км.

Транспортно-експлуатаційний стан переважної більшості автомобільних доріг не відповідає сучасним вимогам і потребує поліпшення з урахуванням соціально-економічних потреб області.

За останні десять років в області будівництво, реконструкція, а також капітальний ремонт автомобільних доріг здійснювався в незначних обсягах, що негативно позначилося на експлуатаційному стані мережі доріг загального користування та штучних споруд.

Так, при орієнтовній середній потребі в коштах в обсязі 2500 млн гривень у 2014 році на ремонт доріг надійшло коштів в сумі 174 млн гривень, у 2015 році – 254,9 млн гривень, у 2016 – 520,1 млн гривень, у 2017 – 1057,5 млн гривень, у 2018 – 1635,8 млн гривень, у 2019 – 1136 млн гривень.

Обсяг фінансування відповідно до орієнтовної потреби у 2014 році склав 7,5 %, у 2017 – 39,1 %, у 2018 – 64,5%, у 2019 – 22%.

Гострою залишається проблема, пов’язана із станом мостів та шляхопроводів області, мостове господарство, у якому 40 споруд (мостів та труб) знаходяться у загрозливому технічному стані і потребує капітального ремонту, а 140 споруд – поточного ремонту.

Упродовж 2019 року на автомобільних дорогах загального користування державного значення відповідно до виділених коштів з державного бюджету проведено поточний середній ремонт ділянок автомобільної дороги М-19 Доманове – Ковель – Чернівці – Тереблече протяжністю 18 км на суму 268,972 млн гривень, штучнної споруди на автомобільній дорозі Р-41 Обхід м. Тернополя (0,735 млн гривень) та влаштування верхнього шару на автомобільній дорозі М-02 Тернопіль – Львів – Рава-Руська (39,158 млн гривень). Капітально відремонтовано ділянку автомобільної дороги М-12 Стрий – Тернопіль – Кропивницький – Знам’янка протяжністю 1,2 км – 11,951 млн гривень. Проведено роботи з дрібного ремонту та експлуатаційного утримання автомобільних доріг загального користування державного значення на загальну суму 240,17 млн гривень. Виконано проєктні роботи будівництво та капітальний

ремонт на суму 5,661 млн гривень. Загальний обсяг коштів склав 554,696 млн гривень.

У вкрай незадовільному стані знаходяться автомобільні дороги загального користування місцевого значення, ремонт яких упродовж останніх 20 років практично не проводився, а фінансування, яке відбувалося за залишковим принципом, не дозволяло здійснювати навіть мінімально-необхідний комплекс робіт. Така ситуація призвела до руйнування місцевих доріг і штучних споруд, втрати їх несучої здатності та суттєвої загрози безпеці дорожнього руху. Кошти субвенції з державного бюджету обласному бюджету в розмірі 366,4 млн гривень не забезпечили суттєвого покращення експлуатаційного стану місцевих доріг, протяжність яких складає 3522,3 км. Так, у кожному районі проведено поточний середній ремонт на 3-4 дорогах ділянками по 0,5-2,3 км, а саме: на 76 автомобільних дорогах загального користування місцевого значення, та 4 вулицях і дорогах комунальної власності у населених пунктах загальною протяжністю 56,6 км на суму 235521,067 тис. гривень. Також виконано роботи з експлуатаційного утримання на дорогах місцевого значення на суму 130589,7 тис. гривень та вулицях населених пунктів на суму 384,7 тис гривень.

Незадовільний стан дорожньої інфраструктури негативно позначається на інвестиційній, туристичній привабливості нашої області.

Розширення обсягів та сфери застосування транспортних засобів підвищує ймовірність збільшення людських і матеріальних втрат, причиною яких є аварійність на дорогах.

Упродовж останніх років недостатній обсяг фінансового ресурсу не дозволив усунути чинники, що негативно впливають на безпеку дорожнього руху. Зокрема, в умовах обмеженого фінансування, на автомобільних дорогах загального користування щорічно проводився мінімальний комплекс заходів, спрямованих на безпеку дорожнього руху. Так, у 2019 році нанесено дорожню розмітку проїзної частини доріг на протяжності 1496 км, поздовжніх ліній – 2343 км, пішохідних переходів – 496 шт. площею 6839 м^2, напрямних острівців площею 2402 м^2. Встановлено та замінено 5248 дорожніх знаків, 4120 напрямних стовпчиків. Проведено ремонт 7,2 км бар'єрного огородження та встановлення 920 пог.м. пішохідних огороджень. Збудовано 2,4 км тротуарів. Влаштовано 2 нових наземних пішохідний переходи та 2 пологих з'їздів до них. Здійснено вирубку порослі на протяжності 158,4 км. Вартість проведених робіт складає 41,232 млн гривень.

Внаслідок реалізації зазначених заходів у 2019 році знято з обліку 7 місць концентрації ДТП на автомобільних дорогах загального користування державного значення, взято на облік 2 місця. На вуличній мережі м.Тернополя знаходиться 8 місць.Також знято з обліку ділянки концентрації ДТП протяжністю 6,109 км, взято на облік 1,7 км.

На вулично-дорожній мережі області упродовж 2019 року виникло 2205 дорожньо-транспортних пригод, що на 5% більше у порівнянні з минулим роком. Ріст ДТП з постраждалими склав 20% (410 випадків у 2018 році проти 491 випадку у 2019 році), із загиблими –29% (102 випадки проти 79), із травмованими–19% (649 випадків проти 544).

Спільно з представниками правоохоронних органів у 2019 році проведено комісійні обстеження автомобільних доріг та залізничних переїздів області на предмет визначення стану їх експлуатаційного утримання.

За результатами проведеного обстеження на балансоутримувачів інфраструктурних об'єктів складено 399 адміністративних матеріалів, а саме:

ст. 139 – 67 (пошкодження технічних засобів організації дорожнього руху або забруднення проїзної частини),

ст. 140 ч.1 – 54 (порушення вимог норм і стандартів при утриманні вулично-дорожньої мережі),

ст. 140 ч.2 – 112 (проведення робіт без погодження з відповідними підрозділами Національної поліції),

ст. 140 ч.3 – 15 (не огородження місця проведення робіт та не приведення проїзної частини у відповідний стан після закінчення проведення робіт),

ст. 140 ч.4 – 97 (порушення вимог норм і стандартів посадовими особами, що послужило супутньою причиною скоєнню ДТП),

ст. 188-28 - 24 (невиконання законних вимог посадових осіб уповноважених підрозділів Національної поліції),

ст. 128 - 29 (випуск на лінію несправних транспортних засобів або таких які непройшли технічний контроль),

ст. 127-1 ч.1 - 1 (порушення порядку проведення обов'язкового технічного контролю).

На усунення виявлених недоліків та на покращення безпеки дорожнього руху у вказаний період видано 293 приписів і вимог патрульної поліції на усунення виявлених недоліків в утриманні вулично-шляхової мережі та покращення безпеки дорожнього руху.

Враховуючи постійний прогресуючий процес зростання автомобільного парку, через кілька років значно зросте кількість транспортних засобів, відповідно зростуть ризики аварійності та збитки від них. При невжитті кардинальних заходів з підвищення безпеки на дорогах буде стримуватися процес залучення інвестиції в економіку області через небезпеку пересування та транспортування.

Швидке руйнування дорожніх конструкцій спричинене збільшенням вагових навантажень від транспортних засобів, інтенсивністю руху, на які існуюча мережа доріг не розрахована. Задля збереження автомобільних доріг державного значення здійснюється постійний габаритно-ваговий контроль транспортних засобів. Упродовж 2019 року на пунктах габаритно-вагового контролю перевірено 6374 транспортних засоби. Виявлено 436 порушень правил проїзду з них: перевищення норм вагових параметрів – 364 порушень, габаритних – 91. Нараховано плати на суму 71997 євро, з них сплачено – 1232878 гривень.

1.8.1.3. Зв'язок

У сфері поштових послуг та зв'язку у 2019 році було розширено спектр послуг поштових відділень зв'язку. Акціонерним товариством „Укрпошта" проведено реалізацію масштабного проєкту комп'ютеризації відділень поштового зв'язку. Автоматизація відділень дозволяє надавати ширший спектр та більшу кількість поштових послуг клієнтам, які мешкають у населених

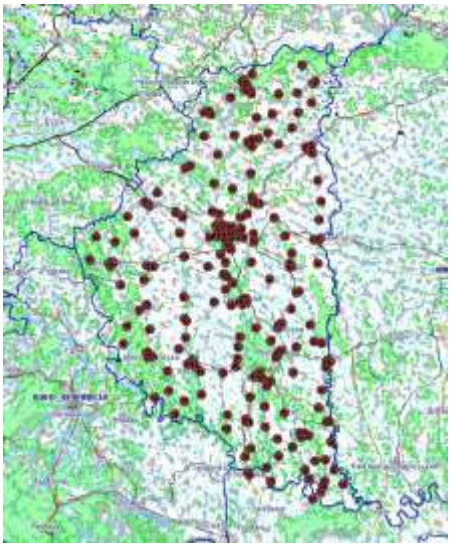
пунктах. За 2019 рік у 38 відділеннях поштового зв'язку Тернопільської області вже встановлено комп'ютери з підключенням до мережі Інтернет (на 60 % більше у порівнянні з 2018 роком).

З метою збереження місцевого радіомовлення на Тернопільщині у 2019 році реалізувався проєкт малопотужного ФМ-мовлення „Радіо громад". Місцеве малопотужне ФМ-мовлення сприятиме розвитку локального мовлення, а також оперативному інформуванню територіальних громад про надзвичайні ситуації.

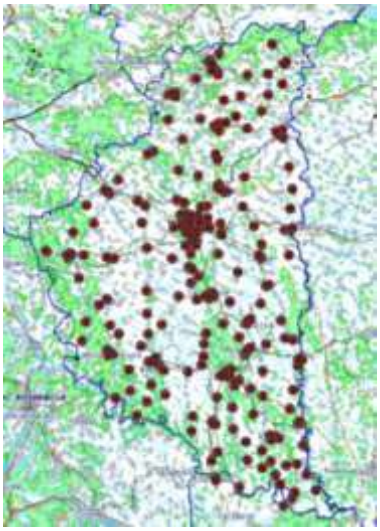
Завдяки будівництву нових базових станцій у 2019 році розширено мережу покриття 4G зв'язком та покращено якість зв'язку на вже існуючих територіях. Тернопільська область стала однією з перших в Україні, де зв'язок 4G покрив територію ще й за рахунок використання частоти LTE1800. Таким чином, ще понад 320 000 жителів Тернопільської області змогли користуватися перевагами сучасних мобільних технологій для підприємництва, здобуття освіти, інтернет-спілкування тощо.

Стільниковим зв'язком у 2019 році покрито 90 % області, мережею 3G – 85 % (на 8 % більше у порівнянні з 2018 роком), 4G – 70% (на 98 % більше у порівнянні з 2018 роком).

Територія покриття 4G

Територія покриття 3G

<u>Проміжні висновки</u>

1. Серед областей України Тернопільська займає 2 місце із забезпеченості дорогами з твердим покриттям на 1000 м.кв. території, 20 місце за загальною протяжністю доріг з чорним покриттям.

2. Через область пролягає міжнародний транспортний коридор "Балтійське мор-Чорне море" з відгалуженням, напрям якого співпадає з автомобільними дорогами Доманове-Ковель-Чернівці-Тереблече та Стрий-Тернопіль-Кіровоград-Знам'янка, загальною довжиною 237,9 км.

3. Транспортно-експлуатаційний стан переважної більшості автомобільних доріг та мостів не відповідає сучасним вимогам та потребує поліпшення.

4. Залізничний вузол міста Тернополя надає можливість сполучення практично з усіма обласними центрами України, країнами ближнього зарубіжжя. Через область проходять поїзди у Росію, Польщу, Чехію, Словаччину, Болгарію.

5. Впродовж останніх років поглиблюється проблема незабезпеченості залізничним транспортом потреб економіки області.

6. Завдяки будівництву нових базових станцій у 2019 році розширено мережу покриття 3G та4Gзв'язком, а також покращено якість зв'язку на вже існуючих територіях. Стільниковим зв'язком покрито 90 % області, мережею 3G – 85 %, 4G – 70%.

1.8.2. Екологічна інфраструктура

Для захисту поверхневих вод від забруднення в області функціонує мережа біологічних каналізаційних очисних споруд, зокрема: каналізаційні очисні споруди підприємств комунальної сфери, закладів охорони здоров'я та освітніх установ, очисні споруди промислових підприємств.

Забезпечення нормативної очистки зворотних вод на даних об'єктах екологічної інфраструктури має для довкілля області стратегічно важливе значення, у зв'язку з тим, що до 2015 року близько 80 % забруднених зворотних вод області скидалися в поверхневі водні об'єкти саме підприємствами комунальної сфери.

Упродовж 2015-2019 років на території області збудовано та реконструйовано 14 об'єктів водовідведення та очистки зворотних вод загальною потужністю 7000 куб.м/добу, з них найвагомішими були каналізаційні очисні споруди м. Збараж, м.Хоростків, м. Чортків та Більче-Золотецької обласної фізіотерапевтичної лікарні в с. Більче-Золоте Борщівського району (потужністю 500 куб.м/добу, 200 куб.м/добу, 4000 куб.м/добу та 150 куб.м/добу відповідно).

Інфраструктура об'єктів поводження з твердими побутовими відходами (ТПВ) в області налічує 740 сміттєзвалищ, з них 31 комунальне. Паспортизовано 111 сміттєзвалища. Загальна площа земельних ділянок, зайнятих сміттєзвалищами, становить понад 150 гектарів.

У 2000 році збудовано єдиний в області полігон ТПВ у м. Копичинці Гусятинського району. Крім цього, на території паспортизованого сміттєзвалища поблизу с. Плебанівка Теребовлянського району функціонує сміттєпереробний сортувальний комплекс потужністю 50 тис. тонн в рік.

Для збирання, зберігання та вивезення в місця утилізації небезпечних відходів в області функціонують 3 підприємства, зокрема:

– МП „Альфа" смт Золотий Потік Бучацького району (збирання, зберігання відходів, що містять як складові забруднювачі ртуть, сполуки ртуті (у т.ч. відпрацьовані люмінесцентні лампи та прилади));

– МПП „Фортуна" с. Золотники Теребовлянського району (збирання, зберігання відпрацьованих батарей свинцевих акумуляторів);

– ПП „Екоцентр плюс" в м. Тернопіль по вул. Бродівська, 59 (збирання, зберігання відпрацьованих ртутних ламп і ртутних термометрів).

В області фактично відсутня дієва система та підприємства з утилізації побічних неїстівних продуктів тваринництва (трупів тварин, відходів боєнь тощо). Тернопільська філія ДП „Укрветсанзавод” не працює. Окремі господарства мають власні утилізаційні установки (здебільшого господарства з розведення птиці) решта великих тваринницьких господарств здійснюють їх утилізацію згідно з договорами за межами області. Проте часто виявляються стихійні захоронення трупів тварин та решткив.

Не налагоджена належна система поводження з медичними відходами, зокрема з анатомічними відходами, які відповідно до вимог діючого законодавства повинні піддаватись кремації. В області НКП „Тернопільська міська комунальна лікарня № 3” та Тернопільський обласний онкологічний диспансер забезпечені крематоріями, з метою використання їх для інших медичних закладів необхідно отримати дозвільні документи.

Важливими природними елементами природоохоронної інфраструктури, які забезпечують екологічну стабільність регіону є об’єкти і території екологічної мережі. ЇЇ площа становить 416,30 тис. гектарів.

Таблиця 1.8.2.1

Площі земельних угідь – складових національної екомережі

Категорії землекористування	Площа, тис. га
Землі природоохоронного призначення	116,5
Сіножаті та пасовища	170,6
Землі водного господарства (рибні ставки)	
Землі водного фонду	19,28
у т.ч. площа рибних ставків	
Землі оздоровчого призначення	0,1
Землі рекреаційного призначення	1,0
Землі історико-культурного призначення	0,2
Ліси	201,7

Природно-заповідний фонд має 643 територій та об’єктів загальною площею 123,31тис. га.

Таблиця 1.8.2.2

Структура територій та об’єктів природно-заповідного фонду

Категорії територій та об’єктів природно-заповідного фонду	Кількість, од.	Площа, га
Природні заповідники	1	9516,7000
Біосферні заповідники	–	–
Національні природні парки	2	18681,48
Регіональні ландшафтні парки	3	42997,0000
Заказники загальнодержавного значення	19	11997,5800
Заказники місцевого значення	114	50034,2899
Пам’ятки природи загальнодержавного значення	12	126,2000
Пам’ятки природи місцевого значення	459	1217,7132
Заповідні урочища	5	492,2000
Ботанічні сади загальнодержавного значення	1	200,0000
Ботанічні сади місцевого значення	2	32,8600
Дендрологічні парки загальнодержавного значення	2	74,0000
Дендрологічні парки місцевого значення	7	35,7000
Зоологічні паркии загальнодержавного значення	–	–
Зоологічні паркии місцевого значення	1	10,0000

Парки – пам'ятки садово-паркового мистецтва загальнодержавного значення	4	65,0000
Парки – пам'ятки садово-паркового мистецтва місцевого значення	11	55,6368
РАЗОМ:	**643**	**135536,3599**
у тому числі:		
загальнодержавного значення	***41***	***40660,9600***
місцевого значення	***602***	***94875,399***
Входять до складу території інших об'єктів природно-заповідного фонду	149	13335,040
Фактична площа природно-заповідного фонду	**643**	**123311,9149**
% фактичної площі природно-заповідного фонду від площі адміністративно-територіальної одиниці	8,9197	

В області функціонує система екологічного моніторингу. В мережі моніторингу задіяні підрозділи Тернопільського обласного центру з гідрометеорології, державної установи „Тернопільський обласний лабораторний центр Міністерства охорони здоров'я України", комунального підприємства „Тернопільводоканал", Регіонального офісу водних ресурсів в Тернопільській області, Тернопільської філії державної установи „Інститут охорони ґрунтів України", головного управління Держпродспоживслужби в Тернопільській області, Державної служби геології та надр України. Дослідження здійснюється в 637 точках області. Інформація розміщується на сайті обласної державної адміністрації та управління екології та природних ресурсів облдержадміністрації.

Таблиця 1.8.2.3

Екологічна інфраструктура лісового господарства області станом на 01.01.2020 року

Лісогосподарські підприємства області	Кількість працівників держліс-охорони/ природно-заповідного фонду України	Наявність протипожежних засобів				
		Мото-помпи	Трактори з проти пожеж-ним обладнан-ням	Ранцеві оприску-вачі	Проти-пожежні водойми	Радіо-станції
ДП „Бережанське лісомисливське господарство"	68/-	1	10	15	15	–
ДП „Бучацьке лісове господарство	67/–	1	7	14	18	–
ДП „Кременецьке лісове господарство"	70/–	–	19	9	12	–
ДП „Тернопільське лісове господарство"	61/–	–	17	11	17	9
ДП „Чортківське лісове господарство"	91/–	1	17	22	9	–
Природний заповід-ник „Медобори"	–/33	–	–	–	4	–

Всього по підприємствах Держлісагентства	390	3	70	71	75	–
Департартамент агропромислового розвитку	83	–	8	–	75	–
НПП „Дністров-ський каньйон”	–/10	–	3	–	–	–
НПП „Кременецькі гори”	–/18	–	1	15	–	–
Кременецький ботанічний сад	–/3	1	–	2	–	–
Всього по області:	503	4		88	150	9

Проміжні висновки

1. Екологічна інфраструктура області, пов’язана із забезпеченням попередження забруднення довкілля, потребує значної модернізації та розвитку. В першу чергу, це стосується об’єктів поводження з твердими побутовими відходами.

2. До сьогодні жодний з населених пунктів області не забезпечений досконалими засобами перероблення відходів чи полігонами для їх складування.

3. Лише на третину забезпечені потреби області в потужностях з очищення зворотних вод, які скидаються у відкриті водойми, головним чином, об’єктами житлово-комунального господарства.

1.8.3. Енергетична інфраструктура

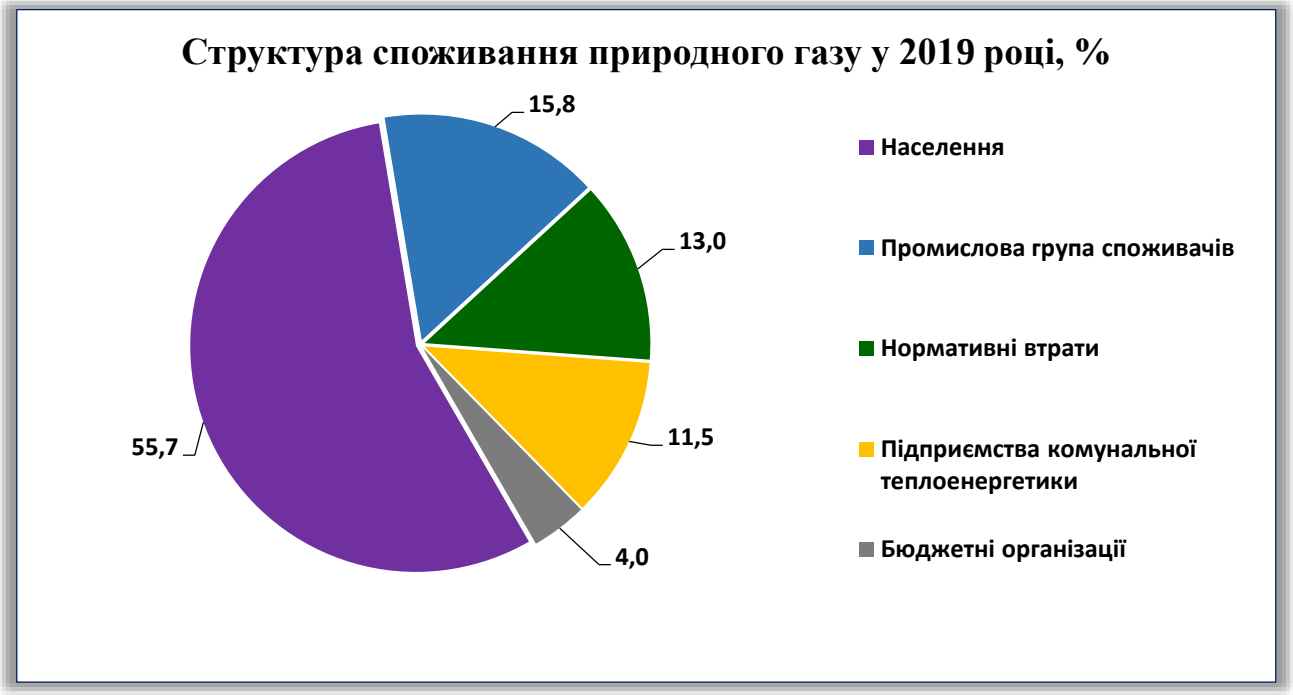
1.8.3.1. Енергозабезпечення

Стрімке зростання вартості енергоносіїв гостро ставить проблему раціонального та ефективного використання паливно-енергетичних ресурсів.

Принциповою умовою зменшення енергоємності валового регіонального продукту (далі – ВРП) є реалізація основних стратегічних напрямків підвищення енергоефективності: забезпечення структурно-технологічної перебудови економіки регіону та створення адміністративних, нормативно-правових та економічних механізмів, що сприяють підвищенню енергоефективності та енергозбереження.

За рік у Тернопільській області споживається близько 1200 тис. тонн умовного палива (далі – т. у. п.) енергоресурсів. За рівнем споживання область займає 24 місце (або 0,89 %) серед регіонів України.

У структурі використання паливно-енергетичних ресурсів області найбільшу частку становить природний газ – 54 % від загальних обсягів споживання, на електричну енергію і нафтопродукти припадає відповідно 29,6 % та 9,5 %.

Частка населення та бюджетних установ в структурі споживання природного газу за останній рік збільшилась, відповідно, на 5,6 та 1,4 відсоткових пункти.

Газопостачальними організаціями області обслуговується понад 14 тисяч кілометрів газопроводів.

Приладами обліку споживання природного газу обладнано 100 % юридичних та 94 % побутових споживачів газу (по Україні – 82 %).

Проте, для забезпечення надійного та безперебійного постачання споживачів природним газом необхідно провести будівництво газорозподільної станції № 2, що дозволить постачати природний газ з різних газопроводів, які проходять територією області та здійснити ремонтно-профілактичні роботи на існуючій станції без обмеження споживання.

Електропостачання здійснюється через 23,5 тисяч кілометрів ліній електропередачі та обслуговується 648 трансформаторними підстанціями.

Обсяг паливно-енергетичних ресурсів, спожитих у регіоні на душу населення за останніх п’ять років, скоротився на 4,2 % і складає 0,96 тонн нафтового еквіваленту (по Україні – 1,41, область займає місце в першій десятці).

На сьогоднішній день існуюча мережа Західного регіону (в тому числі, Тернопільської області) не забезпечує видачу запланованих енергопотужностей та не відповідає основним критеріям енергонадійності.У зв’язку з цим, Державне підприємство „Національна енергетична компанія „Укренерго” здійснило підготовку Проєкту „Будівництво ПЛ 330 кВ Луцьк північна – Тернопільська з реконструкцією ПС 330 кВ „Луцьк північна” та ПС 330 кВ „Тернопільська”, фінансування якого проводиться за рахунок кредитних коштів Європейського банку реконструкції та розвитку і Європейського інвестиційного банку.

Будівництво ПЛ 330 кВ дозволить підвищити надійність електропостачання споживачів області, знизити втрати електроенергії в магістральних мережах, підвищить стабільність та надійність енергосистеми області за рахунок підключення другого живлячого зв’язку мереж 330 кВ.

Запланований об’єкт знаходиться в адміністративних межах Волинської, Рівненської та Тернопільської областей. Згідно чинного законодавства проведено роботу з інформування громадськості (громадські слухання) щодо завдань та цілей проєкту.

1.8.3.2. Енергозбереження

У 2019 році населенням області, у порівнянні з 2018 роком, досягнуто скорочення споживання природного газу на 12,3 %, в тому числі бюджетними установами та організаціями – на 4,6 %.

Гідроенергетичні ресурси області складають 427 млн кВт/год., що становить 1,36 % від загальних по Україні. Із цієї кількості технічно можливі для використання гідроенергоресурси становлять 282 млн кВт/год. Економічно можливі до використання гідроенергоресурси оцінюються в 128 млн кВт/год, що складає 15,1 % від загального споживання області.

На території області функціонують 15 міні гідроелектростанцій загальною потужністю 10,6 МВт, у 2019 році вироблено 21,83 млн кВт·год електричної енергії. Визначено перелік недіючих міні гідроелектростанцій, роботу яких можливо відновити.

Власники 2089 домогосподарств встановили сонячні фотомодулі загальною потужністю 57,97 МВт (у 2019 році введено 40,08 МВт потужності, вироблено 34,79 млн кВт·год електричної енергії) і таким чином успішно користуються найбільш екологічною енергією – енергією сонця. Приватними домогосподарствами інвестовано близько 47 млн євро.

У 2019 році введено в експлуатацію промислові сонячні електричні станції, зокрема, ФОП Малик РУ-10кВ – 0,3 МВт, ПАП Топільче (Ілавче) – 0,225 МВт, ПАП Топільче (Глещава) – 0,2 МВт, ПП Катруб – 0,5 МВт, Е-Сейф Сосулівка – 2,4 МВт, Фора С2 – 4,2 МВт, Фора С3– 4,5 МВт, ТзОВ „Вербівці Енерго Біо Продукт” – 10 МВт, ТОВ „Дністер Електро”-2 – 0,15 МВт .

Разом з тим, проведено аналіз потенціалу енергії біомаси та визначено, що при 100% використанні наявних об’ємів біомаси в області можна замістити понад половину природного газу, який споживається всіма категоріями споживачів на даний час.

Таблиця 1.8.3.2.1

Потенціал енергії біомаси

Вид біомаси	Енергетичний потенціал в Україні, млн.т.у.п./рік	Енергетичний потенціал в Тернопільській області, млн.т.у.п./рік
Солома злакових культур	5,6	0,25
Стебла і качани кукурудзи на зерно	2,4	*
Стебла і лушпиння соняшника	2,3	*
Біогаз з гною і органічних відходів	1,6	0,0115
Біогаз станції аерації і інших очисних споруд	0,2	0,01
Біогаз з полігонів твердих побутових відходів	0,3	*
Деревне паливо, деревні відходи	2,0	0,05
Тверді побутові відходи в якості палива	1,9	0,002
Рідке паливо з БМ (біодизель, біоетанол…)	2,2	*

Енергетичні плантації (верба, тополя….)	5,1	*
Торф	0,6	0,1
ВСЬОГО	24,2	0,422

* на даний час проводиться робота з визначення об’ємів

З метою створення сировинної бази для успішної реалізації проєктів із заміщення газу і переходу на біопаливо на початку 2018 року в м. Борщів запрацювало ТОВ „Енергетична Ферма” – інноваційне підприємство, аналогів якого в Україні ще немає, створене рамках українсько-норвезького проєкту „Створення центру для біоенергетики та управління місцевими енергоресурсами” по вирощуванню спеціалізованих енергетичних культур, збільшенню виробництва та безпосереднього використання біоенергії, розробці і впровадженню в життя плану раціональної інфраструктури для енергетичної безпеки.

Підсумком роботи щодо впровадження заходів з енергоефективності є показник частки сумарної потужності котелень на альтернативних видах палива в області, яка у 2019 році склала 26,79 % до загальної потужності котелень та за рік зросла на 1,5 в.п.

З метою забезпечення оптимізації структури споживання енергоресурсів, раціонального використання бюджетних коштів на їх придбання, підвищення ефективності використання всіх видів енергоносіїв, розпорядженням голови обласної державної адміністрації затверджено Концепцію запровадження системи енергетичного менеджменту та Положення про обласну систему енергетичного менеджменту.

Дана система дозволяє відслідковувати щоденне споживання енергоресурсів та створити інформаційну базу для оцінки необхідності і доцільності розробки енергоефективних проєктів.

<u>Проміжні висновки</u>

1. Тернопільська область використовує 0,92 % енергоресурсів в загальному обсязі використання по Україні і по споживанню паливно-енергетичних ресурсів займає 24 місце серед областей України.

2. Основними напрямками впровадження енергоефективних заходів в області є: проведення модернізації об'єктів комунального господарства, у тому числі, переведення котелень, що обслуговують об'єкти соціальної сфери, на використання відновлювальних джерел енергії та альтернативних видів палива; проведення термомодернізації та реновації будівель, установ та організацій бюджетної сфери; впровадження електричного теплоакумуляційного обігріву та гарячого водопостачання у бюджетних установах; використання альтернативних та відновлювальних джерел енергії; впровадження системи енергетичного менеджменту.

3. За рахунок реалізованих заходів з енергоефективності та енергозбереження за останніх п’ять років зекономлено понад 20,2 млн кубічних метрів природного газу та 42,3 млн кВт годин електричної енергії.

1.8.4. Інфраструктура в галузі житлово-комунального господарства

1.8.4.1. Теплопостачання

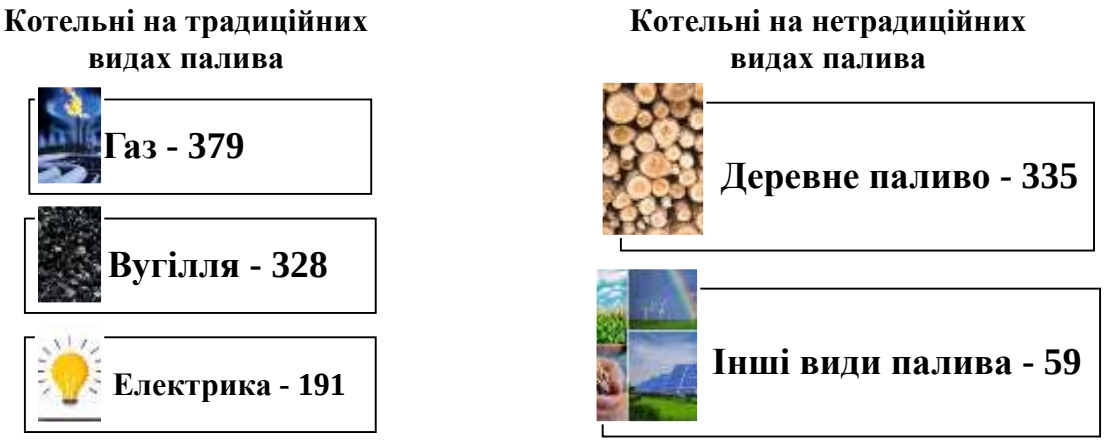
На території Тернопільської області зареєстровано 35 суб'єктів господарювання, що здійснюють господарську діяльність у сфері теплопостачання, серед яких 3 комунальні (КП ТМ ТОР „Тернопільтеплокомуненерго", КП ТМ ТМР „Тернопільміськтеплокомуненерго") та 32 приватних підприємства.

Послуга з централізованого теплопостачання надається житловим будинкам, гуртожиткам, бюджетним установам та іншим споживачам.

На балансі КП ТМ ТОР „Тернопільтеплокомуненерго" знаходиться 33 котельні (експлуатується 31) загальною тепловою потужністю 111,7 Гкал/год, а також 15,4 км магістральних та розподільчих теплових мереж (у двотрубному обчисленні). На 17 котельнях встановлено котли, які працюють на альтернативних видах палива.

На балансі КП ТМ ТМР „Тернопільміськтеплокомуненерго" знаходиться 42 котельні (експлуатується 41) загальною тепловою потужністю 607,2 Гкал/год, а також 152 км магістральних та розподільчих теплових мереж (у двотрубному обчисленні).

Всього в області працює 1292 котельні, які працюють як на традиційних, так і нетрадиційних видах палива.

Протягом 2019 року підприємствами комунальної теплоенергетики області вироблено 483,7 тис. Гкал теплової енергії, відпущено – 431,1 тис. Гкал, у тому числі населенню –295,2 тис. Гкал, бюджетним установам – 76,4 тис. Гкал, іншим споживачам – 59,5 Гкал. Втрати теплової енергії в мережах становлять 12,2 %.

Встановлені теплогенерувальні потужності двох комунальних підприємств 734,6 Гкал, які суттєво перевищують приєднані теплові навантаження – 221,5 Гкал. Потужність підприємств інших форм власності – 44,7 Гкал.

Починаючи з 2014 року комунальними підприємствами замінено 9,2 км теплових мереж трубами в пінополіуретановій ізоляції на суму 87,8 млн гривень. Економія енергетичних ресурсів склала 486 тонн умовного палива.

Таблиця 1.8.4.1.1

Заміна теплових мереж трубами в пінополіуретановій ізоляції		
Період	**Замінено теплових мереж**	**Економія енергетичних ресурсів**

	км	на суму:(млн гривень)	тонн умовного палива
2014 рік	2,2	2,6	97,0
2015 рік	1,1	5,7	67,0
2016 рік	0,6	1,4	35,0
2017 рік	0,6	1,8	95,0
2018 рік	0,3	0,2	8,0
2019 рік	4,4	76,1	184,0
Всього:	**9,2**	**87,8**	**486,0**

Всього по області замінено 36,7 км труб з пінополіуретановим покриттям (22% від загальної протяжності теплових мереж): КП ТМ „Тернопільміськтеплокомуненерго" ТМР замінено 16,7 км (11 %), КП ТМ ТОР „Тернопільтеплокомуненерго" замінено 20 км (93 %).

КП ТМ „Тернопільміськтеплокомуненерго" ТМР є одним з п'ятьох міст-учасників проєкту „Підвищення енергоефективності в секторі централізованого теплопостачання України", який реалізується за кошти позики Міжнародного банку реконструкції та розвитку.

Протягом 2015-2019 років проведено роботи з реконструкції, технічного переоснащення, дооснащення, заміни, встановлення нових котлів на 137 котельнях на загальну суму 109,0 млн гривень. Обсяг заміщення споживання природного газу після виконання вищевказаних робіт становить 2 450,7 тис. м³/рік, скорочення – 1130,9 тис. м³/рік.

З метою сприяння оптимальному функціонуванню систем теплопостачання в області, відповідно до затверджених та погоджених Міністерством регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України схем теплопостачання м. Тернополя та м. Чортків, а також рішень органів місцевого самоврядування в області протягом 2014-2019 років від мереж централізованого опалення відключено 123 багатоквартирних житлових будинки.

Для забезпечення економічної доцільності та господарської необхідності проєктування та будівництва нових, розширення та модернізації діючих джерел теплової енергії і теплових мереж; економії паливо-енергетичних ресурсів;

підвищення якості теплозабезпечення; впровадження енергозберігаючих технологій; охорони навколишнього середовища у м. Тернополі та м. Чортків діють програми модернізації (оптимізації) систем централізованого теплопостачання.

На виконання Закону України „Про комерційний облік теплової енергії та водопостачання" здійснюється оснащення житлових та нежитлових будівель вузлами комерційного обліку теплової енергії та гарячої води.

Рівень оснащеності житлових будівель вузлами комерційного обліку теплової енергії по області становить 18,9 % (24 місце, середній показник по Україні – 81 %) і є найнижчим серед областей. Найвищий даний показник у Миколаївській області – 98,7 %, у Рівненській – 96,7 %, Харківській – 95,2 %.

Рівень оснащеності нежитлових будівель вузлами комерційного обліку теплової енергії в області становить 83,1 %, що відповідає 13 місцю серед регіонів (середній показник по Україні – 81,7 %). Серед регіонів-сусідів найвищий даний показник у Миколаївській області – 100 %, у Вінницькій – 94,4 %, Львівській – 92,2 %.

Низький рівень оснащеності житлових будинків вузлами комерційного обліку теплової енергії пояснюється тим, що протягом 2000-2010 років у м. Тернополі спостерігалось масове відключення квартир від системи централізованого теплопостачання (близько 25 тис. мешканців квартир переведено на індивідуальні системи опалення, що становить близько 40 % від загальної опалювальної площі).

Завдяки встановленню у 26 багатоквартирних житлових будинках вузлів комерційного обліку теплової енергії у 2019 році рівень оснащеності такими вузлами комерційного обліку зріс на 3,5 %.

Встановлення приладів обліку теплової енергії передбачено Програмою модернізації (технічного розвитку) систем централізованого тепло- та гарячого водопостачання м. Тернополя на 2016-2020 роки за кошти ЄБРР, проекту DemoUkrainaDH (НЕФКО).

Прилади обліку теплової енергії встановлюються в складі індивідуально-теплових пунктів (далі – ІТП), найбільш ефективними з яких є ті, що здійснюють погодне регулювання подачі тепла у систему теплопостачання будинку. При облаштуванні вищевказаних ІТП економія на опаленні становитиме від 15 % до 50 %. На сьогоднішній день у багатоквартирних житлових будинках м. Тернополя встановлено 183 ІТП.

У м. Тернополі планують облаштувати індивідуальними тепловими пунктами всі багатоквартирні житлові будинки, які мають підвальні приміщення.

Результат економії на опаленні наглядно видно на прикладі житлових будинків за адресою: м. Тернопіль, вул. Чалдаєва.

Житловий будинок за адресою: м. Тернопіль, вул. Чалдаєва, 13

Економія на опаленні:
195,4 тис. гривень

Житловий будинок за адресою: м. Тернопіль, вул. Чалдаєва, 17

Економія на опаленні:
198,5 тис. гривень

1.8.4.2. Використання твердих побутових та органічних відходів для генерації енергії

В області є значний потенціал використання твердих побутових відходів для генерації енергії, який не використовується.

Протягом останніх років утворюється близько 900 тис. куб. метрів в рік (200 тис. тонн в рік) твердих побутових відходів, для захоронення яких функціонує 740 сміттєзвалищ, з яких 730 несанкціоновані, без землевпорядних документів. Загальна площа земельних ділянок, зайнятих сміттєзвалищами, становить понад 150 га.

На сьогоднішній день на сміттєзвалищах області захоронено 22,9 млн куб. метрів сміття (5,64 млн тонн). У зв'язку з цим, переважна більшість сміттєзвалищ функціонує в режимі перевантаження, з порушенням проєктних показників щодо обсягів накопичення відходів. Через відсутність належної системи поводження з твердими побутовими відходами в населених пунктах та небажання населення укладати договори, як правило, у приватному секторі, щорічно виявляється близько тисячі стихійних звалищ. При цьому рівень охоплення населення послугами у сфері поводження зпобутовими відходами становить – 68 % (204 населених пункти).

Значне зростання кількості відходів – результат зміни способу життя людей – надзвичайного поширення предметів одноразового використання.

Кардинальне вирішення проблеми сміття – рециклізація – вторинна переробка відходів.

Суттєво зменшити обсяг накопичення відходів можна за рахунок вилучення вторинної сировини та збільшення терміну придатності речей одноразового використання. В першу чергуслід звернути увагу на тару, в якій випускають напої, поліетиленові пакети.

Національна стратегія управління відходами в Україні до 2030 року передбачає створення нових потужностей із переробки вторинної сировини, утилізації та компостування біовідходів, зменшення загального обсягу захоронення побутових відходів з 95 % до 30 %, мінімізацію загального обсягу відходів, що захоронюються, з 50 % до 35 %, а також створення мережі з 50 регіональних полігонів, які відповідатимуть вимогам 31-ої Директиви Європейського Союзу.

За останні п'ять років 198 населених пунктів долучилися до роздільного збирання сміття. Протягом 2019 року кількість населених пунктів, де впроваджено роздільний спосіб сміття, зросла із 156 до 198 (з 14,6 % до 18,7%). Завдяки впровадженню роздільного збирання побутових відходів, роботі сміттєсортувальної лінії ТОВ „ЕкоБалансТер" в с. Плебанівка потужністю 50 тис. тонн на рік, роботі КП ТМР Екоресурси у 2019 році 15% побутових відходів потрапило на заготівельні пункти вторинної сировини та переробку (по Україні – 5 %). В той час, як в сусідній Польщі було захоронено менше половини побутових відходів.

Одна із причин – надзвичайно низькі тарифи на послуги із захоронення відходів, які встановлені в Україні. За даними Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України, середній тариф на захоронення ТПВ у 2019 році дорівнював 33,5 грн/куб.м.

В області середньозважений тариф на послугу з поводження з побутовими відходами для населення становить 124,4 грн/куб.м, для бюджетних установ – 128,08 грн/куб.м.

1.8.4.2.Водопровідно-каналізаційне господарство

Централізованими системами водопостачання у Тернопільській області забезпечено 77 населених пунктів, з яких: 17 міст, 15 селищ міського типу, 46сільських населених пунктів. Показник охоплення послугами централізованого водопостачання становить: 94,4 % у містах, 88,2 % у селищах міського типу та 4,5 % у селах. Централізоване водопостачання відсутнє у м. Копичинці,
смт Мельниця-Подільська, смт Золотий Потік.

Послуги з централізованого водопостачання надають37 субєктів господарювання. Протяжність водопровідних мереж становить 1290,8 км.

Для централізованого водопостачання у Тернопільській області використовується 114 комунальних водозаборів.

Централізованими системами водовідведення у Тернопільській області забезпечено 32 населених пункти, з яких 17 міст і 10 селищ міського типу, 6 сільських населених пунктів. Показник охоплення послугами централізованого водовідведення становить: 94,4 % у містах, 58,8 % у селищах міського типу та 0,6 % у селах.

Централізоване водовідведення відсутнє у м. Копичинці, смт Мельниця-Подільська, смт Скала-Подільська, смт Золотий Потік, смт Гримайлів, смт Залізці, смт Козлів, смт Коропець. Послуги з централізованого водовідведення надає 26 підприємств.

Загальна протяжність каналізаційних мереж становить 651,7 км.

Підприємствами водопровідно-каналізаційного господарства протягом 2019 року подано в мережу 19,4 млн куб. м. води, з них втрати – 5,1 млн куб. м, що становить 26,1 %, відпущено усім споживачам – 14,3 млн куб. м води.

Таблиця 1.8.4.3.1

Інформація щодо подачі, відпуску та втрат води в області у 2014-2019 роках

Рік	Подано води у мережу, тис.куб.м	Відпущено води усім споживачам, тис.куб.м	Витік та невраховані витрати води	
			тис. куб. м	% до води, поданої у мережу
2014	21391,8	15207,3	6184,5	28,9
2015	20407,3	14285,1	6122,2	30,0
2016	20187,2	14312,5	5874,7	29,1
2017	20504,0	14715,1	5788,9	28,2
2018	20523,2	14918,6	5604,6	27,3
2019	19388,8	14319,8	5069,0	26,1

В аварійному стані знаходиться 35 % водопровідних та 42 % каналізаційних комунальних мереж. Питання реконструкції існуючих мереж централізованого водопостачання та водовідведення, а також будівництва нових у сільських населених пунктах є дуже актуальним.

За рахунок усіх джерел фінансування у 2019 році проведено роботи на 25 об'єктах водопровідно-каналізаційного господарства на суму 23,3 млн гривень:

– за рахунок коштів обласного бюджету передбачених обласною програмою „Питна вода Тернопілля" на 2018-2020 роки - на 3 об'єктах на суму 1,9 млн гривень (м. Бережани, м. Ланівці, смт Підволочиськ);

– на формування інфраструктури ОТГ – 12 проєктів на суму 10,1 млн гривень;

– на здійснення заходів щодо соціально-економічного розвитку окремих територій – 4 проєкти на суму 0,9 тис. гривень;

– за рахунок залишків субвенції, наданої з загального фонду державного бюджету місцевим бюджетам на здійснення заходів щодо соціально-економічного розвитку окремих територій,що утворилися на початок 2019 року по Тернопільській області профінансовано з державного бюджету 4 проєкти на суму 4,1 тис. гривень;

– за рахунок коштів ДФРР – 2 об'єкти на суму 6,2 млн гривень.

Потреба у фінансуванні наявних проєктів у галузі становить понад 400 млн гривень.

З метою зменшення непродуктивних втрат води в мережах по області здійснюється оснащення житлових та нежитлових будівель вузлами комерційного обліку холодної води. Станом на 1 січня 2020 року в області рівень оснащеності вузлами комерційного обліку холодної води становить 28,2 % у житлових будинках та 95,1 % – у нежитлових будівлях.

У підприємств водопровідно-каналізаційного господарства області відсутні кошти на встановлення вузлів комерційного обліку холодної води у житлових та нежитлових будівлях (необхідна сума коштів становить орієнтовно 32,7 млн гривень).

Гострою проблемою у сфері як централізованого, так і децентралізованого водопостачання є якість води, що призначена для споживання.Питна вода в області потребує зменшення вмісту сполук заліза для покращення її якості, очищення.

З метою реалізації інвестиційного проєкту „Розвиток міської інфраструктури-2" КП „Тернопільводоканал" отримало кредит Світового банку в розмірі 36,7 млн доларів США.

На якість питної води систем централізованого водопостачання негативно впливає відсутність у багатьох населених пунктах необхідних потужностей для очищення до нормативних вимог питної води та стічних вод, незадовільний стан водопровідних споруд і мереж, що вимагає реконструкції діючих фільтрувальних станцій та систем водовідведення, каналізування населених пунктів сільської зони.

У населених пунктах, де відсутнє централізоване водовідведення, для „скидання" стічних вод населення користується септиками або вигрібними ямами, використання яких спричиняє тенденцію погіршення екологічного стану джерел водопостачання, що призводить до їх забруднення патогенними бактеріями та вірусами.

Щорічно якість питної води в ряді населених пунктів області погіршується через забруднення водоносних горизонтів у результаті сільськогосподарської діяльності, значну кількість проривів на мережах через їх зношеність, відсутність санітарно-захисних зон тощо.

Як правило, питна вода з колодязів, каптажів використовується без попереднього очищення та знезараження, водночас не відповідає санітарним нормам благоустрій прилеглої до криниць території, відсутність стоку і можливість підтоку дощових вод, що може стати фактором, коли вода не відповідає санітарно-гігієнічним нормативам.

Сьогодні найважливіші технічні завдання підприємств полягають у скороченні виробничих витрат за рахунок скорочення втрат і недообліку води.

Результати загального технічного стану системи водопостачання та водовідведення свідчать про необхідність інвестування значних коштів для:

– зменшення енергоспоживання – шляхом заміни чи регулювання режимів роботи насосів, електродвигунів та іншого електрообладнання;

– зменшення витоків води – за рахунок зменшення навантаження на старі ділянки мереж шляхом оптимізації тиску в системі;

– зменшення аварійності трубопроводів – за рахунок заміни найбільш аварійних ділянок водопровідних мереж області;

– поліпшення очищення стоків – за рахунок вдосконалення аераційної системи каналізаційних очисних споруд.

Одним із основних завдань є перехід до нової моделі водоспоживання, яка дасть змогу забезпечити населення високоякісною питною водою в обсягах, що є необхідними для фізіологічних потреб людини шляхом впровадження локальних та колективних установок доочищення води для питних потреб у місцях їх безпосереднього споживання, а також для водозабезпечення дошкільних, шкільних і лікувальних закладів.

Каналізаційні мережі та інші об’єкти водовідведення в населених пунктах знаходяться в незадовільному стані та потребують значних капіталовкладень на капітальний ремонт, реконструкцію і нове будівництво.

Інформація про стан каналізаційних очисних споруд підприємств комунальної сфери станом на 1 січня 2020 року наведена в таблиці.

Таблиця 1.8.4.3.2

Каналізаційні очисні споруди, які експлуатуються комунальними підприємствами Тернопільської області

№ п/п	Назва комунального підприємства, що експлуатує каналізаційні очисні споруди, адреса	Інформація про каналізаційні очисні споруди	
		Стан	Дата введення в експлуатацію
1	МКП „Добробут”, м. Бережани, вул. Лепких, 44	діючі неефективно	30.12.2015
2	Скала-Подільський комбінат комунальних підприємств, Борщівський район, смт Скала-Подільська, вул. І. Франка, 2	відсутні	–
3	ДП „Техніка”, м. Борщів, вул. Нова, 54	відсутні	–
4	Бучацький комбінат комунальних підприємств, м. Бучач, вул. Галицька, 38	проводиться реконструкція	1987
5	МКП „Господар”, Гусятинський район, м. Копичинці, вул. Шевченка, 15	недіючі	інформація відсутня
6	МКП „Комунальник”, Гусятинський район, м. Хоростків, вул. Заводська, 2	діючі	30.12.2015
7	КП „Водоканал-сервіс”, смт Гусятин, вул. Цехова, 78	недіючі	1979
8	Товстенське комунальне підприємство, Заліщицький район, смт Товсте, вул.Українська,105	діючі неефективно	12.02.2019
9	КП „Заліщицький водоканал”, м. Заліщики, вул. Стефаника, 4	недіючі	1995
10	МКП „Збараж”, м. Збараж, вул. Д. Галицького, 91	діючі	30.12.2015

11	КП „Зборівський водоканал”, м. Зборів, вул. Козацька, 3	недіючі	інформація відсутня
12	КП „КозоваКомунсервіс” Козівської селищної ради, смт Козова, вул. Тернопільська, 9	проводиться реконструкція	інформація відсутня
13	КП „Міськводгосп” Кременецької міської ради, м. Кременець, вул. Косовиця,12	проводиться реконструкція	інформація відсутня
14	Почаївський комбінат комунальних підприємств, Кременецький район, м. Почаїв, вул. Шевченка, 35	діючі неефективно	29.12.2016
15	Лановецьке комунальне підприємство по благоустрою, м. Ланівці, вул. Незалежності, 40а	діючі неефективно	29.12.2016
16	КП „Монастириський комунсервіс”, м. Монастириськ, вул. Підгородня, 5	недіючі	інформація відсутня
17	Підволочиське УЖКГ, смт Підволочиськ, вул. Садова, 1	недіючі	інформація відсутня
18	МКП „Комунальник”, Підволочиський район, м. Скалат, вул. Грушевського, 2	діючі неефективно	інформація відсутня
19	КП „Підгайці-Водоканал”, м. Підгайці, вул. Шевченка, 30	діючі неефективно	29.12.2016
20	ПМП „Комунекосервіс”, Теребовлянський район, смт Микулинці, вул. Степана Бандери, 11	недіючі	інформація відсутня
21	КП Теребовлянської міської ради „Теребовля”, м. Теребовля, вул. Шевченка, 8	недіючі	інформація відсутня
22	КП Дружбівської селищної ради „Дружба”, Теребовлянський район, смт Дружба, вул. Лесі Українки, 6а	діючі неефективно	інформація відсутня
23	КП „Великоглибочецьке”, Тернопільський район, с. В. Глибочок	недіючі	інформація відсутня
24	КП „Великогаївський сількомунгосп”, Тернопільський район, с. В. Гаї	діючі неефективно	інформація відсутня
25	КП Великобірківської селищної ради „Добробут”, Тернопільський район, смт В. Бірки, вул. Лесі Українки,6а	діючі	інформація відсутня
26	Чортківський ВУВКГ, м. Чортків, вул. Сонячна, 7	проводиться реконструкція	–
27	КП „Шумськкомунсервіс”, м. Шумськ, вул. Богдана Хмельницького,10	діючі неефективно	30.12.2015
28	КП „Тернопільводоканал”, м. Тернопіль, вул. Танцорова, 7	діючі	1968

1.8.4.4. Управління житловим фондом

У напрямку вдосконалення системи управління житловим фондом в області створюються об’єднання співвласників багатоквартирних будинків (далі – ОСББ). Станом на 1 січня 2020 року зареєстровано 1255 ОСББ. У рейтингу областей зі створення ОСББ Тернопільщина посідає 2-е місце по Україні (35 % від багатоквартирного житлового фонду області), поступаючись лише Херсонській області (40 %).

В області з кінця 2014 року успішно реалізується програма „теплих” кредитів, яка дала можливість 11907 домогосподарству інвестувати коштив утеплення житлового фонду на загальну суму 239,421 млн гривень. Відшкодована частина відсотків за кредитами з обласного бюджету станом на 01.01.2020 р. склала 0,99 млн гривень.

Завдяки Фонду енергоефективності, який надає підтримку ОСББ для впровадження енергоефективних заходів шляхом надання грантів та запровадження комплексних технічних рішень з урахуванням кращих європейських практик з термомодернізації будівель та проєкту ЄС/ПРООН „Об'єднання співвласників будинків для впровадження сталих енергоефективнихрішень", за 2019 рік створено 124 ОСББ.

В результаті реалізації відповідних технічних рішень співвласники таких будівель зможуть суттєво заощаджувати кошти на комунальних послугах і підвищити рівень комфорту та якості свого життя.

<u>Проміжні висновки:</u>

1. Одним із пріоритетних напрямків реформування житлово-комунального господарства області є подальше створення об'єднань співвласників багатоквартирних будинків.

2. Переважна більшість сміттєзвалищ та полігонів працюють у режимі перевантаження. Завдяки впровадженню у 198 населених пунктах області роздільного збирання побутових відходів та роботі сміттєсортувальної лінії у 2019 році на 15% зменшено річний обсяг захоронення твердих побутових відходів на сміттєзвалищах області.

3. Спостерігається тенденція до скорочення споживачів централізованого теплопостачання та перехід на індивідуальне. Упродовж останніх років від централізованого теплопостачання відключено майже 80 % будинків.

4. Результати аналізу загального стану централізованих систем водопостачання та водовідведення свідчать про необхідністьмодернізації 37,4 % кілометрів зазначених мереж.

1.8.5. Структура регіональної економіки

Аналіз валового регіонального продукту області за 2014-2018 роки свідчить про сталу тенденцію зростання у фактичних цінах. У 2018 році в області сформовано валовий регіональний продукт на загальну суму 49133 млн гривень проти 21676 млн гривень у 2014 році. Частка області в загальному обсязі валового регіонального продукту України за підсумками 2018 року становила 1,4% і залишилась на рівні 2014 року.

Динаміка індексу фізичного обсягу ВРП за період, що обстежувався, характеризувалася змінністю. Так, у 2014 році цей показник становив 108 %, у 2015 році – 93,7 %, у 2018 році – 103,3 %. За темпами зростання валового регіонального продукту у 2018 році область зайняла 15 місце серед регіонів України, у 2016 році – 21 місце.

У 2018 році відзначалось збільшення валового регіонального продукту. Так, темп його зростання склав 103,3 %, що на 0,1 в.п. нижче від середнього по Україні та на 9,6 в.п. більше, ніж у 2015 році.

Валовий регіональний продукт у розрахунку на одну особу становив у 2018 році 46833 гривні, що на 3,9 % більше, ніж у 2017 році. Це складало лише 55,5 % від середнього показника по Україні (у 2016 році – 52,3 %). Перевищили загальнодержавний рівень лише п’ять регіонів: м. Київ, Полтавська, Дніпропетровська, Київська, Харківська та Запорізька області.

За обсягом валового регіонального продукту в розрахунку на одну особу серед регіонів України область займала 21 місце.

Серед сусідніх областей розмір валового регіонального продукту в розрахунку на одну особу в Тернопільській області був нижчим, ніж у Львівській області, в 1,5 раза, Хмельницькій – в 1,3 раза, Волинській і Івано-Франківській – в 1,2 раза, Рівненській – в 1,1 раза, проте, в 1,3 раза більший, ніж у Чернівецькій.

Внесок видів економічної діяльності у формування валової доданої вартості, як основної складової валового регіонального продукту, неоднаковий.

Найвищу частку доданої вартості забезпечують сільське, лісове та рибне господарство; промисловість; оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів; операції з нерухомим майном; транспорт, складське господарство, поштова та кур’єрська діяльність.

У 2018 році, як і в попередніх роках, у структурі валової доданої вартості домінувало сільське, лісове та рибне господарство, питома вага якого склала 25,6 % (на 2,5 в.п. менше, ніж у 2017 році).

Значною у валовій доданій вартості області була також питома вага сфери оптової та роздрібної торгівлі, ремонту автотранспортних засобів і мотоциклів – 10,8 %, що на 0,2 в.п. менше, ніж у 2017 році. Частка закладів підприємств промисловості складала 11,8 % і зменшилась на 0,6 в.п. Вагомою була також частка сфер операцій з нерухомим майном – 9,2 % (на 0,3 в.п. менше від попереднього року) та державного управління й оборони, обов’язкового соціального страхування – 8,1 % (на 0,7 в.п. більше).

У порівнянні з 2017 роком у загальному обсязі валової доданої вартості області відбулось збільшення питомої ваги підприємств сфери фінансової і

страхової діяльності на 0,1 в.п. (у 2017 році частка становила 2,8 %), професійної, наукової і технічної діяльності на 0,2 в.п. (1,1 %), транспорту, складського господарства, поштової та кур'єрської діяльності на 2,1 в.п. (9,4 %), тимчасового розміщення й організації харчування, мистецтва, спорту, розваг та відпочинку на 0,1 в.п. (0,7 %).

Водночас спостерігалося незначне зменшення на 0,5 в.п. питомої ваги підприємств сфери охорони здоров'я та надання соціальної допомоги (частка становила 3,3 %), сфер інформації та телекомунікацій на 0,2 в.п. (1,9 %), сфери надання інших видів послуг на 0,1 в.п. (1,0 %).

Питома вага підприємств будівництва залишилась незмінною – 1,7 %.

Основною складовою валового регіонального продукту є валова додана вартість в основних цінах. Упродовж 2014-2018 років частка області у загальному обсязі валової доданої вартості України залишалася незмінною і становила 1,4 %. У 2018 році обсяг ВДВ становив 43610 млн гривень, що на 4,0 % більше, ніж у 2017 році.

Область за темпами зростання валової доданої вартості у 2018 році серед регіонів України займала 14 місце, у 2016 році – 23, у 2015 році – 17.

Зростання валової доданої вартості у 2018 році у порівнянні з 2017 роком зафіксовано в більшості видів економічної діяльності, найбільш істотно у сфері фінансової та страхової діяльності – на 5,4 % (у 2017 році – збільшення на 17,6 %), у сільському, лісовому та рибному господарстві – на 4,1 % (збільшення на 10,4 %), у сфері інформації та телекомунікацій – на 10,6 % (збільшення на 9,6 %), надання інших видів послуг – на 4,4 % (збільшення на 5,6 %).

Збільшення обсягів валової доданої вартості відзначалось і на підприємствах добувної промисловості та розроблення кар'єрів на 4 % (у 2017 році – збільшення на 3,5 %); у сфері оптової та роздрібної торгівлі, з ремонту автотранспортних засобів і мотоциклів – на 8,2 % (збільшення на 0,3 %); у сфері операцій з нерухомим майном – на 8,4 % (збільшення на 2,7 %); у сферах професійної, наукової та технічної діяльності – на 0,1 % (збільшення на 8,6 %); тимчасового розміщення й організації харчування – на 6,1 % (збільшення на 7,1 %); на підприємствах транспорту, складського господарства, поштової та кур'єрської діяльності – на 12,6 % (збільшення на 0,3 %); на підприємствах з водопостачання, каналізації, поводження з відходами – на 2,4 % (зменшення на 13,8 %); у сферах охорони здоров'я та надання соціальної допомоги – на 0,7 % (зменшення на 4,3 %); мистецтва, спорту, розваг та відпочинку – на 11,9 % (зменшення на 5,1 %).

Скорочення валової доданої вартості зафіксовано лише на підприємствах будівництва – на 3,9 % (у 2017 році – збільшення на 1,5 %); переробної промисловості – на 2,7 % (збільшення на 11 %); на підприємствах з постачання електроенергії, газу пари та кондиційованого повітря – на 0,4 % (збільшення на 0,2 %); у закладах освіти – на 0,1 % (збільшення на 0,2 %); у сфері державного управління й оборони, обов'язкового соціального страхування – на 0,2 % (зменшення на 8,6 %).

Проміжні висновки:

1. Аналіз валового регіонального продукту області за 2014-2018 роки свідчить про сталу тенденцію зростання у фактичних цінах.

2. Валовий регіональний продукт у розрахунку на одну особу становив у 2018 році 46833 гривні, що на 3,9 % більше, ніж у 2017 році.

3. Упродовж 2014-2018 років частка області у загальному обсязі валової доданої вартості України залишалася незмінною і становила 1,4 %.

4. Зростання валової доданої вартості у 2018 році у порівнянні з 2017 роком зафіксовано в більшості видів економічної діяльності.

1.8.6. Промисловий потенціал

Промисловий комплекс області представлений різноманітними сферами діяльності. В результаті сформовано відносно стабільну структуру промислового виробництва, основу якої складають галузі з виробництва харчових продуктів та машинобудування.

За останні п’ять років найбільшого приросту виробництва промислової продукції було досягнуто у 2016 році – на 9,3 % та у 2017 році – 8,5 %.

Проте, за підсумками 2019 року зафіксовано незначний спад виробництва промислової продукції на 1,9 % у зв’язку із призупиненням роботи двох цукрових заводів області (Збаразьке та Козівське відділення ТзОВ“Радехівський цукор”).

Слід зазначити, що в період з 2015 року по 2019 рік структура обсягу реалізованої продукції області зазнала незначних змін: збільшилась частка харчової галузі промисловості (з 35,3 % до 39,1 %), машинобудування (з 9,4 % до 14,3 %), добувної промисловості та розроблення кар’єрів (з 2,9 % до 4,3%) одночасно питома вага хімічної промисловості скоротилась (з 6,8% до 2,9%).

Обсяг реалізованої промислової продукції у 2019 році становив 20,7 млрд гривень і збільшився порівняно з 2015 роком на 75,4 %.

У розрахунку на одну особу населення обсяг реалізованої промислової продукції за 2019 рік становив 19762,7 гривень та перевищив рівень 2015 року на 79 %.

У переробній промисловості ключові місця за обсягами реалізації продукції займають підприємства з виробництва харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів, гумових і пластмасових виробів, іншої неметалевої мінеральної продукції та машинобудування.

Упродовж 2015-2016 років підприємства добувної галузі промисловості області щорічно нарощували обсяги видобування продукції. Зокрема, виробництво промислової продукції галузі найбільшими темпами зростало у 2015 році на 60,9 %, проте у січні-грудні 2019 року – лише на 4,9 %. Одночасно

впродовж 2015-2019 років у структурі загальнообласного обсягу реалізованої продукції питома вага галузі зросла з 2,9 % до 4,3 %.

Обсяг реалізованої промислової продукції за 2019 рік у галузі склав 898,8 млн гривень (+36,8 % у порівнянні з показниками 2018 року) та становить 0,2 % від загального обсягу галузі по Україні.

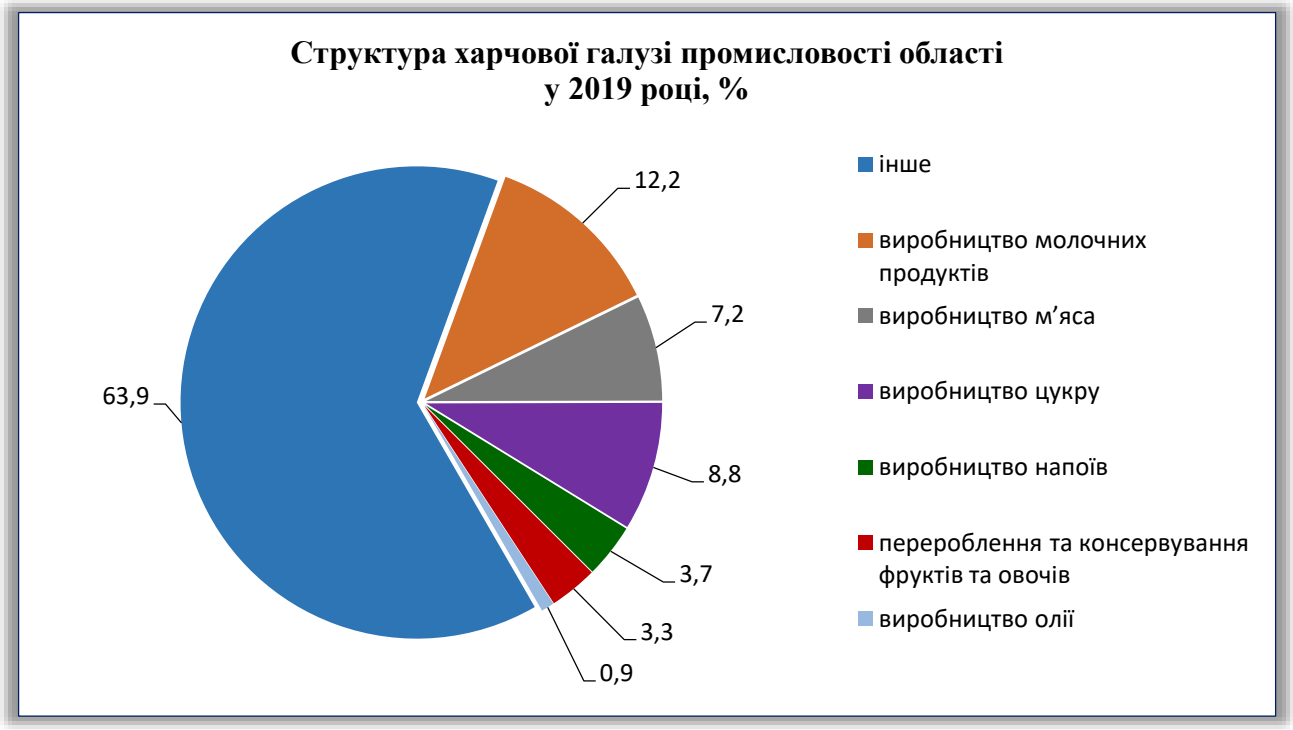
В області протягом 2019 року видобуто 0,7 млн тонн вапнякового каменю, що становить 10,1 % від загального обсягу по Україні та на 40 % більше аналогічних показників 2015 року; 2,9 млн тонн гранул, щебеню та каменю дробленого, що становить 22,8 % від загального обсягу по Україні та на 85,7% більше аналогічних показників 2015 року; пісків будівельних – 0,3 млн тонн, що становить 2,1 % від загального обсягу по Україні та в 3,3 рази більше аналогічних показників 2015 року.

Середньооблікова чисельність працівників у 2019 році в галузі добувної промисловості і розроблення кар'єрів області становила 1088 осіб із середньомісячною заробітною платою одного штатного працівника у 2019 році – 10478 гривень, що на 47,7 % більше від показника 2018 року та на 9,1 % більше середнього рівня по економіці в області.

Аналіз добувної галузі свідчить про значний природоресурсний потенціал та зростання попиту на продукцію. Однак, недостатня кількість вантажних напіввагонів, що використовуються підприємствами з метою забезпечення транспортування готової продукції, спричиняє уповільнення темпів зростання виробництва. За результатами 2019 року забезпечення добувних підприємств області вантажними напіввагонами для транспортування готової продукції склало 73,8%.

Провідна позиція у промисловому комплексі області належить харчовій галузі, яка є структуроформуючою ланкою господарського комплексу регіону.

Пріоритетними в області є молочна галузь – 12,2 % від загального обсягу реалізованої промислової продукції харчової галузі промисловості, м'ясопереробна – 7,2 % та цукрова – 8,8 %.

Обсяг реалізованої промислової продукції за 2019 рік у галузі склав 8,1 млрд гривень (+6,9 % у порівнянні з показниками 2018 року) та становить 1,5 % від загального обсягу галузі по Україні.

Середньооблікова чисельність працівників у 2019 році в галузі з виробництва харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів області становила 6803 особи (+0,1 % до показників 2018 року) із середньомісячною заробітною платою одного штатного працівника у 2019 році – 8289 гривень, що більше на 9,5 % від показника 2018 року.

Упродовж останніх років корпорацією „Агропродсервіс" відновлено роботу непрацюючого Тернопільського м'ясокомбінату та проведено комплексну модернізацію потужностей, внаслідок чого виробництво охолодженої свинини зросло більше ніж у 10,5 раза.

У 2017 році відновлено виробничу діяльність ТОВ „Збаразький горілчаний завод", модернізовано потужності Тернопільського і Теребовлянського молокозаводів, ТДВ „Шустов спирт" Підволочиського району.Збудовано завод з переробки сої потужністю 35 тис. тонн на рік корпорацією „Агропродсервіс" Тернопільського району.

Текстильне виробництво промислового комплексу області протягом 2015-2019 років характеризується зменшенням частки продукції підприємств галузі текстильного виробництва, виробництва одягу, шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів у загальному обсязі реалізованої продукції в області.

Провідне підприємство галузі ВАТ „Текстерно", втративши після 2015 року основні ринки збутупризупинило виробничу діяльність та значно зменшило виробництво.

Протягом останніх трьох років в області відкрито 3 нові швейні підприємства та створено близько 300 нових робочих місць.

Обсяг реалізованої промислової продукції за 2019 рік в галузі склав 221,4 млн гривень (-20,6 % у порівнянні з показниками 2018 року) та становить 0,9 % від загального обсягу галузі по Україні.

Середньооблікова чисельність працівників у 2019 році в галузі текстильного виробництва, виробництва одягу, шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів області становила 1152 особи із середньомісячною заробітною платою одного штатного працівника у 2019 році – 6237 гривень, що більше на 27,7 % від показника 2018 року та на 35 % менше середнього рівня по економіці в області.

Однією із значущих галузей промисловості області є деревообробна галузь, яка об'єднує підприємства з оброблення деревини та виготовлення будівельних деталей з деревини, дерев'яних вікон та дверей, паперу та картону, які протягом 2015-2018 років демонстрували позитивну динаміку виробництва продукції, однак у 2019 році спостерігається спад обсягу виробництва промислової продукції у галузі на 19,5 %, у зв'язку із призупиненням виробничої діяльності ТзОВ „Санза- Топ".

Обсяг реалізованої промислової продукції за 2019 рік у галузі склав 530,7 млн гривень (+19,5 % у порівнянні з показниками 2018 року) та становить 0,6 % від загального обсягу галузі по Україні.

Середньооблікова чисельність працівників у 2019 році в галузі виготовлення виробів з деревини, виробництва паперу та поліграфічної діяльності області становила 1091 особу (+60,5 % до показників 2018 року) із середньомісячною заробітною платою одного штатного працівника у 2019 році – 6770 гривень, що більше на 5,6% від показника 2018 року та на 29,5 % менше середнього рівня по економіці в області.

Частка обсягу реалізованої промислової продукції хімічних речовин та хімічної продукції галузі у 2015 році зросла до 6,8 % за рахунок входження до структури галузі спиртової промисловості та до 2019 року скорочувалась у зв'язку з неритмічною роботою підприємств спиртової галузі.

Обсяг реалізованої промислової продукції за 2019 рік в галузі склав 612,5 млн гривень (-19,3 % у порівнянні з показниками 2018 року) та становить 0,8 % від загального обсягу галузі по Україні.

Основною проблемою галузі є нестабільна робота місць провадження діяльності ДП „Укрспирт", однак, спостерігаються певні позитивні зміни. Відновлено і забезпечено роботу Зарубинського спиртового заводу з виробництва біоетанолу та Ковалівського місця провадження діяльності ДП „Укрспирт" з виробництва етилового спирту, які до 2015 року тривалий час також простоювали.

В області з 11 спиртових заводів, працює лише 4: Новосілківське та Ковалівське МПД ДП „Укрспирт", ДП „Зарубинський спиртовий завод" та ДП „Бучацький мальтозний завод.

На сьогодні в державі проходить процес демополізації спиртової галузі, серед об'єктів спиртової галузі, які пропонуються на приватизацію є спиртові заводи Тернопільської області: Хоростківське, Козлівське Марилівське та Залозецьке МПД ДП„Укрспирт".

Галузь з виробництва гумових і пластмасових виробів, іншої неметалевої мінеральної продукції області представляє понад 40 підприємств, на яких працюють 2369 штатних працівників із середньомісячною заробітною платою одного штатного працівника у 2019 році 9324 гривні, що на 36,5 % більше від показника 2018 року та на 2,9 % менше середнього рівня по економіці в області.

Підприємствами галузі за 2019 рік реалізовано продукції на суму 2017,6 млн гривень, що становить 1,4 % від загального обсягу галузі по Україні. У 2019 році зросло виробництво розчинів бетонних на 10,4 %, блоків та цегли з цементу на 16,7 %, елементів та конструкцій для будівництва на 3,4 %.

Металургійна галузь промисловості області об'єднує підприємства, які займаються обробкою та виготовленням металевих виробів з металу, і складає 3,9 % від загального обсягу реалізованої промислової продукції області та 0,2 % від загального обсягу галузі по Україні.

Середньооблікова чисельність працівників у 2019 році в металургійній галузі області становила 951 особу (+6,1 % до показників 2018 року) із середньомісячною заробітною платою одного штатного працівника у 2019 році - 7365 гривень, що більше на 18,2 % від показника 2018 року та на 23,3 % менше середнього рівня по економіці в області.

Основними проблемами металургійних підприємств області є необхідність технічного та технологічного переоснащення виробництва.

Машинобудування є однією із значущих для економіки області галузей промисловості. Аналіз динаміки обсягу реалізованої промислової продукції машинобудівної галузі в період з 2015 по 2019 роки в цілому характеризувався ростом обсягу реалізації продукції, питома вага галузі становить 1,6 % від загального обсягу галузі по Україні.

Середньооблікова чисельність працівників у 2019 році в галузі машинобудування області становила 7012 осіб (+7,2 % до показників 2018 року) із середньомісячною заробітною платою одного штатного працівника у 2019 році 12392 гривні, що більше на 21,3 % від показника 2018 року та на 29 % більше середнього рівня по економіці в області.

Машинобудування посідає третю позицію у загальних показниках реалізованої промислової продукції області. Частка галузі у 2019 році в загальному обсязі реалізованої промислової продукції області становила 14,3 %.

За результатами 2019 року промисловими підприємствами області отримано 1486,5 млн гривень прибутків, що в 3,1 рази більше у порівнянні з аналогічними показниками 2015 року, частка прибуткових підприємств у 2019 році становила 69,9 % від загального обсягу підприємств області.

Упродовж 2015-2019 років промисловими підприємствами області у розвиток промислового комплексу залучено 6,4 млрд гривень інвестицій.

У 2015-2019 роках інноваційна активність промислових підприємств області зросла. У 2015 році частка підприємств, що впроваджували інновації, у загальній кількості підприємств області складала 17,4 %, а у 2019 році цей показник зріс до 28,9 %. Частка інноваційної продукції в загальному обсязі реалізованої промислової продукції у 2019 році становила 0,9 % та зменшилась на 1,9 відсоткового пункта у порівнянні з аналогічними показниками 2015 року.

Згідно з проведеним аналізом промислового комплексу області, основними напрямками діяльності, спрямованими на розвиток промислового сектору, слід передбачити підтримку визначених галузевих пріоритетів з врахуванням наявного потенціалу, а саме:

– підвищення рівня інноваційної діяльності промислових підприємств області шляхом стимулювання розвитку високотехнологічних виробництв;

– кластеризація та виробнича кооперація підприємств промислового сектору економіки області;

– нарощення експортного потенціалу промислових підприємств шляхом стимулювання експортної активності (організаційно-технічна й інформаційна підтримка у напрямку вдосконалення системи управління якістю промислової продукції і забезпечення міжнародної сертифікації виробництв).

Комплексне розв'язання проблем функціонування та розвитку промислового сектору економіки області передбачає проведення структурної модернізації промисловості у напрямку збільшення частки високотехнологічних видів діяльності в обсягах виробництва, задоволення потреб внутрішнього ринку у продукції вітчизняного виробництва.

Проміжні висновки:

1. Провідна позиція у промисловому комплексі області належить харчовій галузі, яка є структуроформуючою ланкою господарського комплексу регіону.

2. Упродовж останніх п'яти років 222 промислові підприємства інвестували у власне виробництво - це нові підприємства, цехи, нові лінії, нові технології. За підсумками 2019 року залучено понад 1,9 млрд гривень капітальних інвестицій у промисловий комплекс.

3. У 2015-2019 роках частка підприємств, що впроваджували інновації, у загальній кількості підприємств області зросла з 17,4 % до 28,9 %.

1.8.7. Сільське господарство

Ключовою галуззю реального сектору економіки, що формує основу продовольчої і, значною мірою, економічної та екологічної безпеки не лише області, а й держави, а також реалізує соціально-економічні основи розвитку сільських територій, є аграрний сектор.У 2019 році в області нараховувалось понад тисяча сільськогосподарських підприємств різних форм власності.

За 2019 рік усіма категоріями господарств області вироблено валової продукції сільського господарства (у постійних цінах 2016 року) на суму 24251,8 млн гривень, що становить 97,8 % до 2018 року (у 2014 році – 23178,9 млн гривень, 114 % до 2013 року), у тому числі в рослинницькій галузі – 19733,5 млн гривень, у тваринницькій – 4518,3 млн гривень, що відповідно становить 96,8 % та 102,2 % до 2018 року. Порівнюючи із сусідніми областями, Тернопільська область поступається лише Хмельницькій (35926,2 млн гривень) області, випереджаючи Львівську (23004,4 млн гривень), Чернівецьку (10248,5 млн гривень), Волинську (16540,8 млн гривень), Рівненську (16752,7 млн гривень) та Івано-Франківську (13301,2 млн гривень) області.

У сільськогосподарських підприємствах виробництво валової продукції становило 15725,2 млн гривень (у 2014 році – 14022,1 млн гривень), по господарствах населення – 8526,6 млн гривень, що відповідно становить 96,9 % та 99,5 % до минулого року.

Виробництво валової продукції на одну особу становило 23268 гривень, що на 1,6 % менше 2018 року (у 2014 році 22202 гривень, 113 % до показника 2013 року), і займає 8 місце по Україні, поступаючись Хмельницькій області (28520 гривень) і випереджаючи Волинську (16007 гривень), Рівненську (14503 гривень), Чернівецьку (11349 гривень), Івано-Франківську (9704 гривні) та Львівську (9139 гривні) області.

1.8.7.1. Рослинництво

У користуванні сільськогосподарських товаровиробників Тернопільської області знаходиться 1045,8 тис.га сільськогосподарських угідь, що становить 2,6 % земель України, з них 856,9 тис. га ріллі (2,7 %).

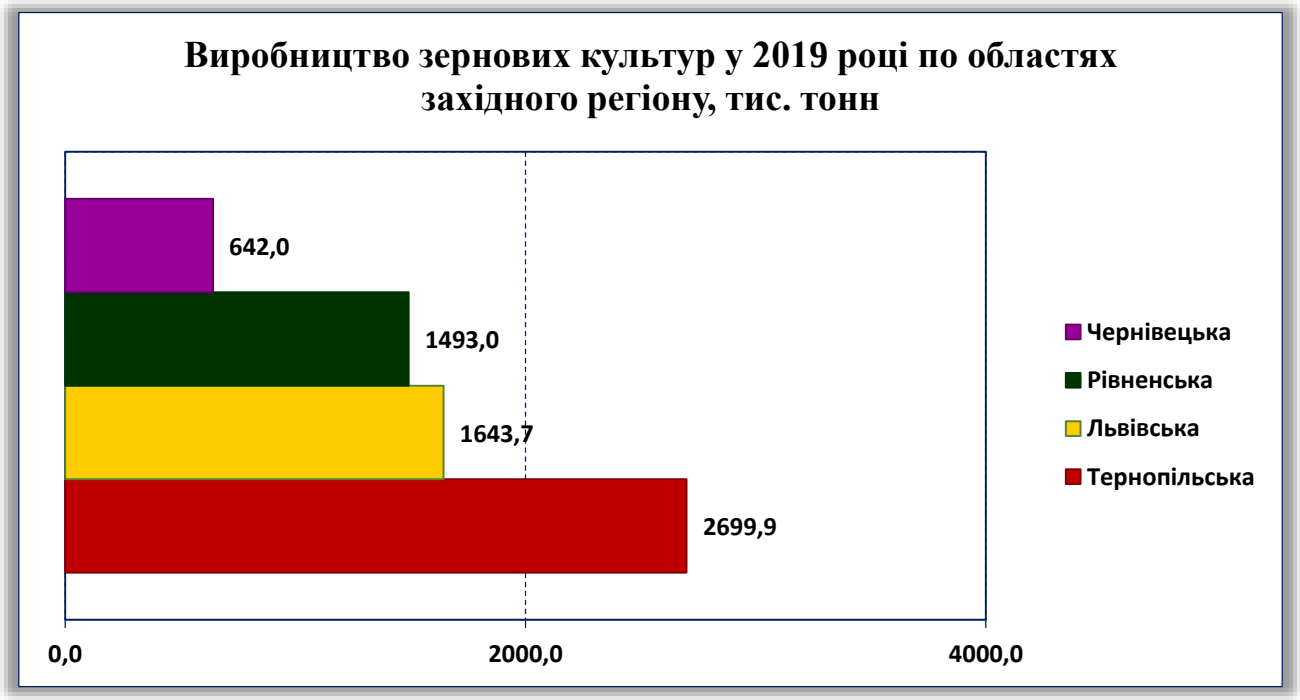

Уся посівна площа по всіх категоріях господарств урожаю 2019 року становила 836,2 тис. га. У структурі посівів зернові та зернобобові культури

займали площу 471,5 тис. га, або 56,4 % до всієї площі. Технічні культури у структурі посівів займали площу 248,3 тис. га (29,7 %), картопля та овочі – 68,9 тис. га (8,2 %),кормові культури займали площу 47,5 тис. га, у структурі займають 5,7 % до всієї площі.

За підсумком п'яти останніх років зернові та зернобобові культури у структурі посівних площ займають в основному 56-60 %. Збільшуються площі під технічними культурами із 213,8 тис. га (26,9%) до 248,3 тис. га 29,7% у 2019 році. Що стосується посівних площ картоплі та овочів, то вони майже не змінилися – 7-9 %. Зниження частки кормових культур у загальній структурі посівних площ із 63,2 тис. га (8 %) у 2015 до 47,5 тис. га у 2019 (6 %) свідчить про потенційну загрозу для розвитку тваринництва і зниження родючості ґрунтів області.

У порівнянні з іншими областями Тернопільщина протягом останніх років нарощує виробництво зернових культур. Зокрема, в Тернопільській області у 2019 році по всіх категоріях господарств виробництво зернових культур склало 2699,9 тис. тонн, що більше ніж у 4 рази, як у Чернівецькій області (642,0 тис. тонн), майже в 2 рази більше, ніж у Рівненській області (1493,0 тис. тонн), та більше ніж в Львівської області (1643,7 тис. тонн).

Урожайність зернових культур у 2019 році складала 57,3 ц/га, в той час як по Україні – 49,1 ц/га.

Таблиця 1.8.7.1.1

Динаміка урожайностізернових культур у 2015-2019 роках(ц/га)

Регіони	Роки				
	2015	2016	2017	2018	2019
Україна	**41,1**	**46,1**	**42,5**	**47,4**	**49,1**
Івано-Франківська	45,1	51,0	51,9	50,0	50,1
Львівська	45,5	47,0	47,9	49,0	51,5
Рівненська	45,0	48,2	45,7	48,1	51,2

Тернопільська	**49,7**	**52,6**	**57,5**	**56,9**	**57,3**
Хмельницька	53,0	57,7	62,2	67,2	65,9
Чернівецька	44,9	41,4	48,6	48,6	49,7

Основними культурами, які вирощуються в області, є зернові та технічні.

У 2020 році аграрними підприємствами області очікується зібрати понад 3,1 млн тонн зерна і олійних культур, до 70 % яких реалізується за межі регіону та на експорт. Потреба операторів ринку зерна в області у вагонах-зерновозах на 2020/2021 маркетинговий рік складає понад 32 тис. одиниць. У 2018-2019 роках вагонами Укрзалізниці забезпечується до 20 % потреби, що так само призводить до скорочення обсягів відвантаженого зерна та скорочення надходжень до бюджету.

Тернопільська область має доволі сприятливі умови й ефективні технології для вирощування цукрового буряка. У 2019 році викопано 1177,1 тис. тонн цукрових буряків (3 місце серед областей України). Питома вага у валовому зборі цієї культури по Україні –більше 11,5 %.

Валове виробництво олійних культур у 2019 році – 670,5 тис. тонн, що майже в 1,5 раза більше в порівнянні з 2015 роком (414,9 тис. тонн). За 5 останніх років валове виробництво соняшнику із 74,7 тис. тонн зросло до 215,6 тис. тонн, майже в 3 раза. Зросло також виробництво сої із 170,0 тис. тонн до 226,8 тис. тонн та ріпаку із 170,0 тис. тонн до 226,6 тис. тонн (5 місце в Україні по валовому виробництву).

Овочів зібрано 282,9 тис. тонн, що на 17,6 тис. тонн більше, ніж у 2018 році, картоплі накопано 960,6 тис. тонн.

Важливим напрямком розвитку галузі рослинництва є розвиток садівництва. Щорічно закладаються нові насадження плодово-ягідних культур. Усього площа плодово-ягідних насаджень становить 5,9 тис. га, з них 343,4 га насаджено у 2019 році, 308,8 га насаджено у 2018 році, 345 га насаджено у 2017 році, 171,5 га – у 2016 році та 166,3 га у – 2015 році. З урожаю 2019 року всіма категоріями господарств зібрано 81,3 тис. тонн плодів та ягід, урожайність – 137,8 ц/га.

Для зберігання плодоягідної продукції побудовано три сучасних плодосховища з регульованим газовим середовищем загальною ємністю

16 тис. тонн, зокрема, ПАП „Аркадія” Гусятинського району, ТзОВ „Україна” Підволочиського району та ФГ „Гадз” Бучацького району. Також введено в дію цех по заморозці ягід ТОВ „Боніфрут” потужністю 20 тонн в добу в с. Бонівка Кременецького району.

1.8.7.2. Тваринництво

Станом на 1 січня 2020 року в усіх категоріях господарств утримується 138,9 тис. голів ВРХ, що менше у порівнянні з 2014 роком на 46,9 тис. голів, або на 25,2 %.

Більше поголів’я ВРХ утримується у Хмельницькій (220,9 тис. гол.) та Львівській (157,3 тис. гол.) областях, менше – в Івано-Франківській (131,7 тис. голів), Волинській (121,8 тис. гол.), Чернівецькій (78,3 тис. голів) областях.

Чисельність поголів’я корів становить 86,5 тис. голів, що на 20,5 тис. голів, або на 19,1 %, менше відповідного періоду 2014 року. Більше поголів’я корів утримується у Хмельницькій (126,3 тис. гол.) і Львівській (94,3 тис. гол.), менше – у Івано-Франківській (83,3 тис. гол.), Волинській (80,4 тис. гол.), Чернівецькій (50 тис. гол.) областях.

Поголів’я свиней складає 298,9 тис. голів, що менше до відповідного періоду 2014 року на 108 тис. голів, або на 26,5 %.

Більше поголів’я свиней утримується у Львівській області (332,4 тис. гол.), менше – у Хмельницькій (312,2 тис. гол.), Івано-Франківській (306,2 тис. гол.), Волинській (270,4 тис. гол.) і Чернівецькій (147,3 тис. голів) областях.

Усіма категоріями господарств у 2019 році вироблено м’яса 85,5 тис. тонн, тобто це більше рівня 2014 року на 13,2 тис. тонн (+18,3 %).

Більше м’яса вироблено у Львівській (182,1 тис. тонн), Волинській (160,2 тис. тонн), Івано-Франківській (132,8 тис. тонн), Хмельницькій (99,8 тис. тонн) областях, менше – у Чернівецькій (64,4 тис. тонн).

За обсягами виробництва молока за 2019 рік (455,1 тис. тонн) Тернопільщина близька до Івано-Франківщини (428,9 тис. тонн), випереджає Волинську та Чернівецьку області відповідно на 85,9 та 195,3 тис. тонн, проте поступається Львівській та Хмельницькій областям, де обсяги виробництва перевищують обласний показник на 25,8 та 179,9 тис. тонн відповідно.

У порівнянні з 2014 роком виробництво молока в області зменшилося на 4,5 тис. тонн, або на 0,9 %.

У 2014-2019 роках в області реалізовано ряд інвестиційних проєктів з будівництва та реконструкції тваринницьких комплексів, зокрема,молочного комплексу з доїльним залом ПАП ,,Агропродсервіс” у с. Теофіпілка Козівського району потужністю 1200 голів (створено 55 робочих місць, вкладено 17 млн гривень інвестицій) і молочного комплексу ТОВ ,,Україна” у с. Скорики Підволочиського району на 1000 голів корів (25 робочих місць та 70 млн гривень інвестицій). Збільшено потужності птахофабрики ПАП ,,Птахофабрика Тернопільська” у с. В. Гаї Тернопільського району до 1,5 млн голів курей-несучок (створено додатково 58 робочих місць, 95 млн гривень інвестицій). Також завершено реконструкцію двох корівників на 300 голів ВРХ молочного стада та будівництво доїльного залу ПРАТ „Мшанецьке” в с. Мшанець Теребовлянського району (створено 10 робочих місць, 15 млн гривень інвестицій).

1.8.7.3. Інфраструктура аграрного ринку

Важливою складовою агропромислового комплексу області є аграрний ринок, який може ефективно функціонувати лише за умови створення його досконалої інфраструктури, до складу якої входять оператори ринку, що безпосередньо обслуговують обмінні операції: аграрні товарні біржі, оптові ринки, ярмарки, аукціони, кредитні спілки, заготівельні пункти сільгосппродукції, заготівельно-збутові сільськогосподарські обслуговуючі кооперативи. Саме ці елементи інфраструктури аграрного ринку повинні забезпечувати взаємодію суб'єктів цього ринку та вільне просування сільськогосподарської сировини і продовольства в межах області.

В області працює одна Аграрна біржа, заснована у 1997 році, що проводить торги з продажу необробленої деревини, земельних ділянок, державного та комунального майна.

За даними Головного управління статистики, у Тернопільській областіналічується 19 кредитних спілок, з яких лише 3 надають позики сільгоспвиробникам: ,,Калина", ,,КРЕДИТ-ФОС", ,,ТЕРНА".

Відсутній оптовий ринок сільськогосподарської продукції, що суттєво обмежує реалізацію продукції сільгоспвиробникам. Однак частково ця проблема вирішується за рахунок проведення ярмаркових заходів та виїзних торгівель в обласному та районних центрах (щонайменше двічі на тиждень). Протягом 2014-2019 років відбулося 13145 ярмарків у районних центрах та 61 –у місті Тернополі, на яких було реалізовано сільгосппродукції на 1574,5 млн гривень за цінами, нижчими ніж на ринку на 15-20%.

На сьогодні завдяки фінансовій підтримці з державного, обласного та районних бюджетів на території області стрімко розвивається сільськогосподарська обслуговуюча кооперація. За 2014 – 2019 роки кількість сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів (СОК) зросла майже в 5 раз, з 20 до 97 одиниць – 2 місце по Україні. Зокрема, 25 заготівельно-збутових СОК надають послуги у рослинництві, тваринництві та бджільництві, з них: молочарський – СОК ,,Весна", СОК ,,Годувальниця", СОК ,,Корівка-2018", СОК ,,Лосятин молоко", СОК ,,ЕЛІТА-МТ", СОК ,,Турівський молочник", СОК ,,Тайна-2018", СОК ,,Надія+", СОК ,,Людвищенська перлина", СОК ,,Андрей"; плодово-овочевих – СОК ,,Ягідний лан Шумщини", СОК ,,Лад-Вест", СОК ,,Друга хвиля", СОК ,,Лосятинське молочне джерело", СОК ,,Шумлянська ягода", СОК ,,Малинове село", СОК ,,Наш успіх", СОК ,,Малиновий рай-К", СОК ,,Файна поляна", СОК ,,Золота липа"; бджолярський– СОК ,,Наш бджолиний край", СОК ,,Золоте опілля", СОК ,,Золотий медок", СОК ,,Медобори", СОК ,,Залісецький мед".

Щодо заготівельних пунктів сільгосппродукції, то в області налічується 570 заготівельних пунктів молока (практично у кожному другому селі), прийом м'яса здійснюється безпосередньо на Тернопільському м'ясокомбінаті та м'ясопереробних підприємствах області.

Під час сезону цукроваріння працюють 7 пунктів прийому цукрового буряка при Чортківському, Хоростківському, Збаразькому, Козівському та, в разі потреби, Борщівському, Бучацькому, Лановецькомуцукрових заводах, а також 10 спеціалізованих приймальних пунктів.

У 2014-2019 роках в області введено в дію три фруктосховища з регульованим газовим середовищем для зберігання плодів і ягід з лінією сортування та фасування потужністю 16 тис. тонн – ТОВ „Бучачагрохлібпром" Бучацького, ПАП „Аркадія" Гусятинського і ТОВ „Україна" Підволочиського районів.

Збільшено потужності щодо зберігання зерна загальним обсягом понад 310 тис. тонн за рахунок введення у дію 6 сучасних елеваторів у ТОВ „Україна" Підволочиського району, агрофірмі „Горинь" Лановецького району, компанії „Райз" Тернопільського району, ТОВ „Рентком" Заліщицького району, ТОВ „Бучачагрохлібпром" Бучацького району та корпорації „Агропродсервіс" Тернопільського району.

Проміжні висновки

1. Упродовж останніх років сформована позитивна динаміка зростання сільськогосподарського виробництва, зокрема, у 2019 році всіма категоріями господарств області вироблено валової продукції сільського господарства тваринницької галузі на суму 4518,3 млн гривень, що становить 102,2 % до 2018 року,

2. Виробництво валової продукції на одну особу становило 23268 гривень й займає 8 місце по Україні.

3. В порівнянні з іншими областями Тернопільщина протягом останніх років нарощує виробництво зернових та олійних культур, а важливим напрямком розвитку галузі рослинництва є розвиток садівництва.

4. В області гострою залишається проблема недостатньої кількості вагонів-зерновозів, які не в змозі забезпечити фактичної потреби регіону в перевезенні вирощеного врожаю (вагонами Укрзалізниці забезпечується до 20 % потреби), що призводить до скорочення обсягів відвантаженого зерна, зменшення податкових надходжень, а також ставить під загрозу виконання експортних контрактів і поставок.

5. В області активно розвивається мережа аграрної інфраструктури, одночасно відсутній оптовий ринок сільськогосподарської продукції, що суттєво обмежує реалізацію продукції сільгоспвиробникам.

6. За 2014 – 2019 роки кількість сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів зросла майже в 5 раз, з 20 до 97 одиниць.

7. Зметою нарощування виробництва тваринницької продукції у 2014-2019 роках в області проведено реалізацію ряду інвестиційних проєктів з будівництва та реконструкції тваринницьких комплексів.

1.8.8. Соціальна інфраструктура

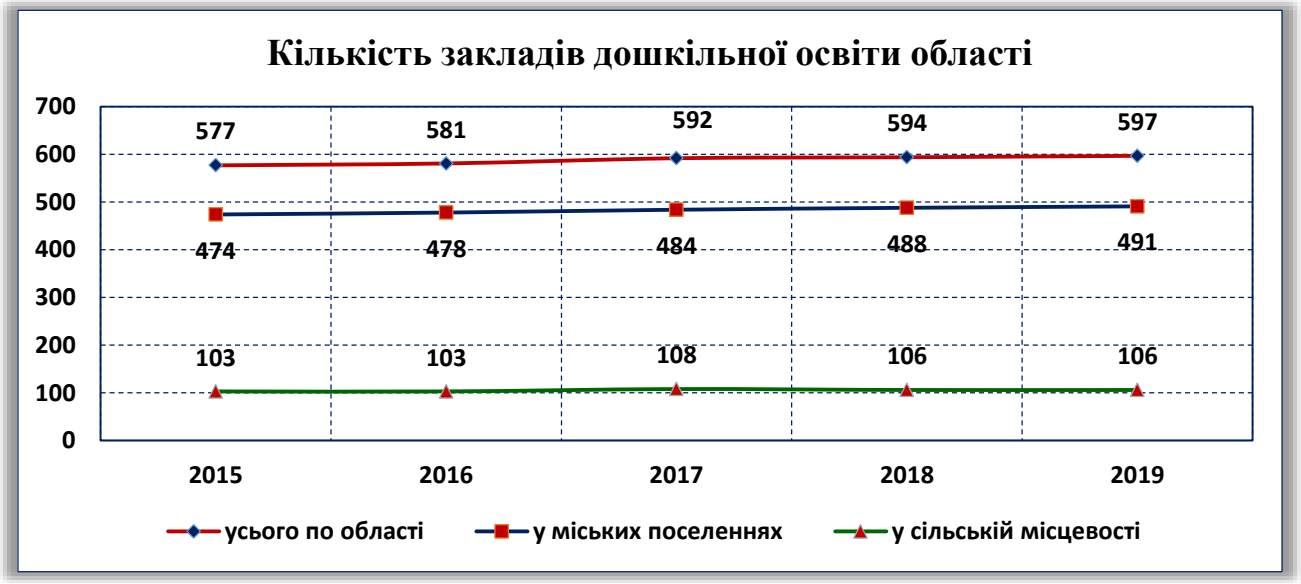
1.8.8.1.Освітня інфраструктура

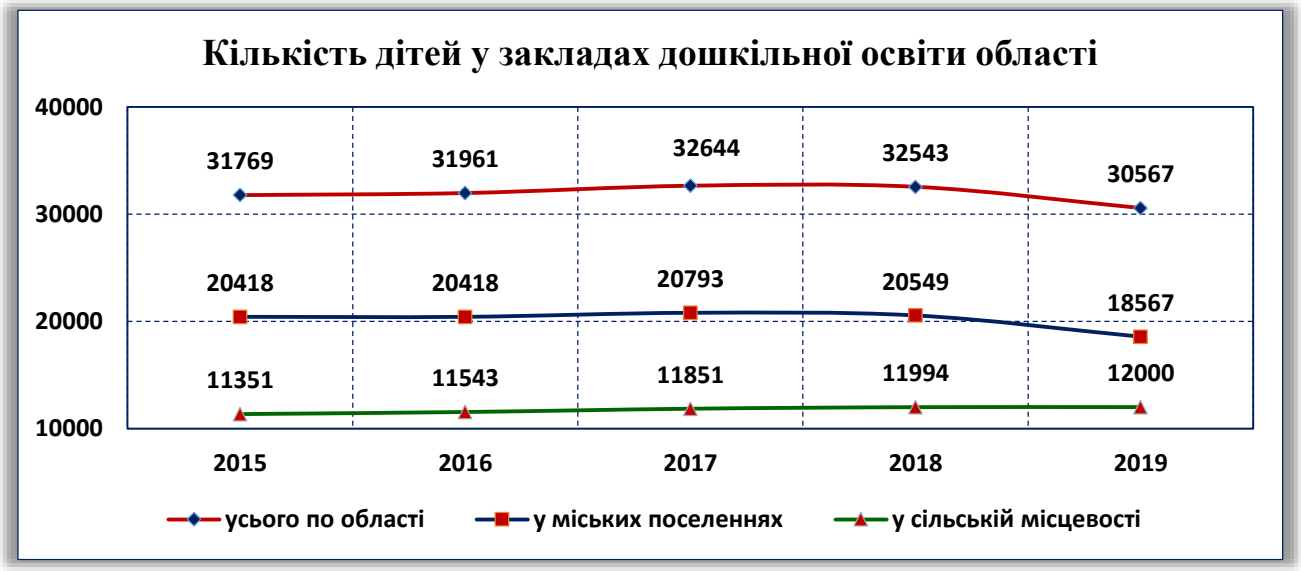
(*Дошкільна освіта. Загальна середня освіта. Позашкільна освіта. Професійна (професійно-технічна освіта*). *Фахова передвища та вища освіта)*

Дошкільна освіта є необхідною і найоптимальнішою можливістю підготовки дитини до навчання у школі та, насамперед, до реального життя.

Станом на 1 січня 2020 року в області функціонують 597 закладів дошкільної освіти (для порівняння: у 2016 році – 581 заклад, у 2017 році – 592, у 2018 році – 594, у 2019 році – 597), у яких виховуються та навчаються майже 30 тис. 567 дітей дошкільного віку.

У 2020 році в області відкрито 3 заклади дошкільної освіти, що дало можливість створити додатково 220 нових місць.

Органами виконавчої влади та місцевого самоврядування продовжують вивчатися шляхи вдосконалення мережі закладів загальної середньої освіти. У 2020/2021н.р. в області функціонують 687 закладів загальної середньої освіти, де здобувають освіту 111,5 тис. учнів. У зв'язку зі складною демографічною ситуацією минулих років продовжується функціонування 119 малокомплектних шкіл (17,3 % від їх загальної кількості). Кожна четверта сільська школа області є малокомплектною. Залишається проблемним питання неефективного й нераціонального витрачання коштів освітньої субвенції на функціонування навчальних закладів, у яких навчається мала кількість учнів. Кошти розподіляються не з метою їх вкладення в освіту учня, а з метою утримання, необґрунтованого збереження, забезпечення існування за будь-яких умов тих малочисельних закладів, які далеко не забезпечують надання учням якісних освітніх послуг.

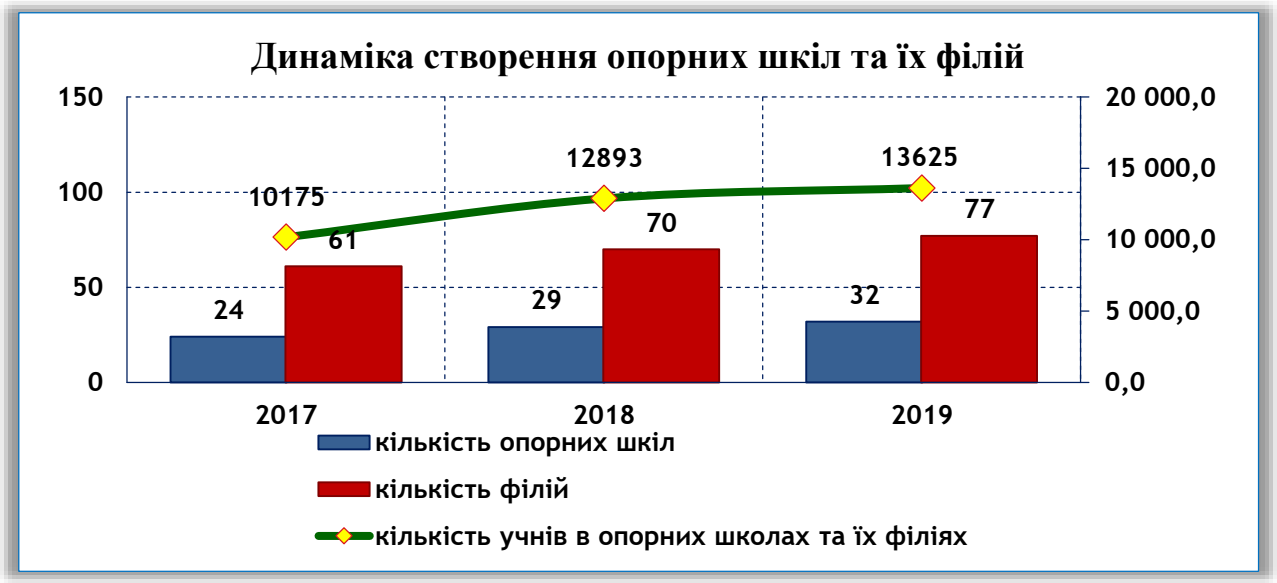
Таблиця 1.8.8.1.1

Мережа закладів загальної середньої освіти (за типами)

Типи навчальних закладів	2017/2018 н. р.	2020/2021 н. р.	Різниця
Усього закладів	**758 (в тому числі 52 філії)**	**687 (в тому числі 70 філій)**	**-71**
у тому числі:			
ЗЗСО І ступеня	110	82	-28
ЗЗСО І-ІІ ступенів	262	238	-24
ЗЗСО І-ІІІ ступенів	231	223	-8
Гімназії	14	15	+1
Ліцеї	7	9	+2
Колегіуми	3	0	-3
Навчально-виховні комплекси	125	114	-11
у тому числі:			
ЗЗСО І ступеня	36	22	-14
ЗЗСО І-ІІ ступенів	49	49	0
ЗЗСО І-ІІІ ступенів	40	43	+3
Спеціальні ЗЗСО (школи-інтернати)	6	6	0
з них навчально-реабілітаційні центри	3	3	0

Забезпеченню рівного доступу дітей до якісної освіти у сільській місцевості сприяє створення опорних закладів освіти, забезпечення якісного освітнього процесу в них. У 2016 році функціонували 12 опорних шкіл, 32 їх філії, де навчались 8538 учнів; у 2017 році – 24 опорних школи (61 філія, 10175 учнів); у 2018 році – 29 опорних шкіл (70 філій, 12893 учні); у 2019 році – 32 опорні школи (77 філій, 13625 учнів).

Станом на 1 жовтня 2020 року функціонують 35 опорних закладів та їх 70 філій, у яких навчаються 14736 учнів. В опорних школах функціонують 87 інклюзивних класів, у яких створено відповідні умови для навчання 104 дітей з особливими освітніми потребами.

Впровадження Нової української школи – ключова реформа, головна мета якої – нова висока якість освіти, головне завдання – формування свідомих, суспільно активних громадян, здатних забезпечити економічне зростання і культурний розвиток країни, області. З 1 вересня 2018 року набрав чинності новий Державний стандарт початкової загальної середньої освіти, який покликаний змінити сутність української школи та ґрунтується на таких основних принципах: презумпція талановитості дитини; цінність дитинства; радість пізнання; розвиток особистості; здоров'я та безпека.У 2020/2021 навчальному році в області за новим Державним стандартом початкової освіти навчаються 11,4 тис. першокласників.

У рамках впровадження Нової української школи 4 заклади загальної середньої освіти області продовжують брати активну участь у Всеукраїнському експерименті „Розроблення і впровадження навчально-методичного забезпечення початкової освіти в умовах реалізації нового Державного стандарту початкової загальної середньої освіти", ще 2 школи є учасниками експерименту на регіональному рівні.

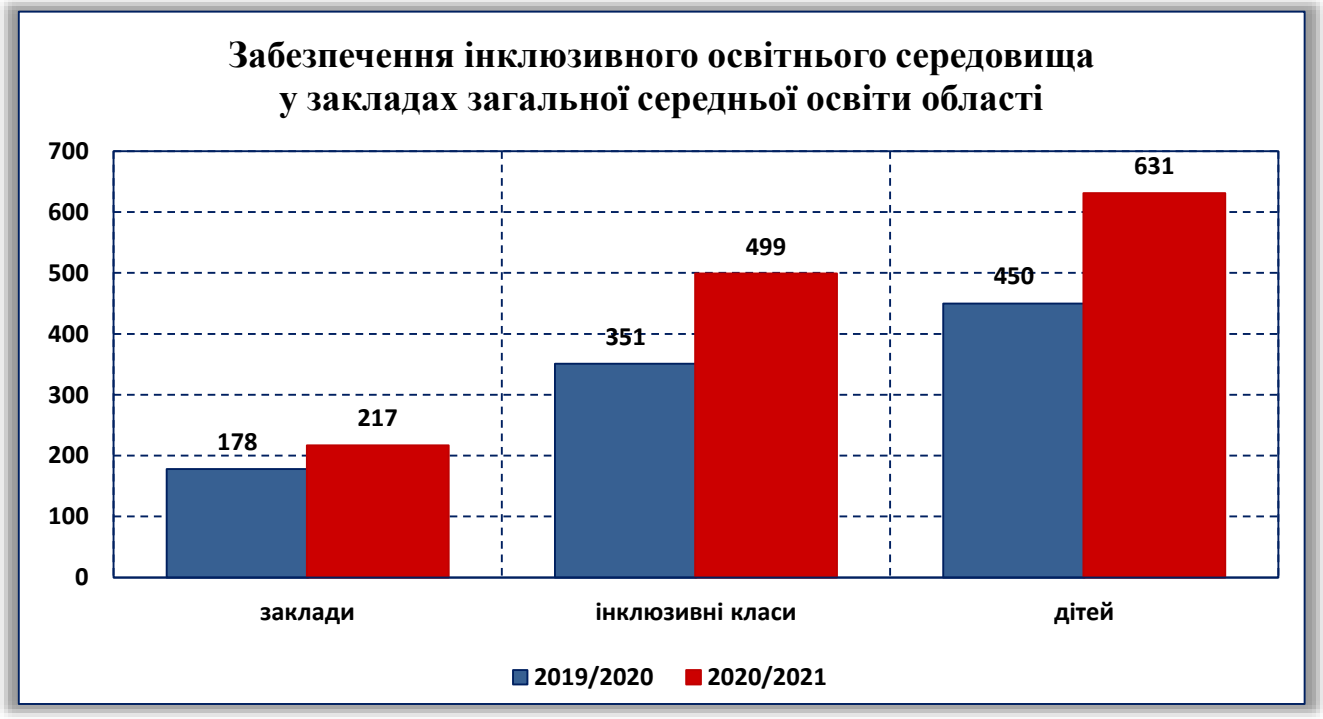
Успішно проводиться підготовка вчителів у новому форматі сучасної школи.Підготовлено 50 регіональних тренерів-педагогів щодо впровадження Концепції „Нова українська школа" в закладах освіти області, 50супервізорів. Загалом, за період впровадження Нової української школи в Тернопільському обласному комунальному інституті післядипломної педагогічної освіти пройшли навчання 8611 педагогічних працівників (вчителів початкових класів, асистентів учителів закладів загальної середньої освіти з інклюзивним та інтегрованим навчанням, директорів, заступників директорів з навчально-виховної роботи у початкових класах, фахівців інклюзивно-ресурсних центрів тощо), у тому числі підвищено кваліфікацію більше 3887вчителів початкової школи, 1098 учителів іноземних мов, які навчають учнів початкових класів закладів загальної середньої освіти.

Запровадження інклюзивного навчання в області створює передумови для інтегрування дітей з особливими освітніми потребами, у тому числі з інвалідністю, у загальноосвітній простір. На сьогодні в області проживає більше 13 тис. дітей з порушеннями психофізичного розвитку. У 2020/2021 н.р. інклюзивною освітою охоплено 631 дитину в 499 інклюзивних класах 217 закладів загальної середньої освіти та 32 дитини у 15 інклюзивних групах (192 посади асистентів учителя та 15 посад асистентів вихователя).

З метою забезпечення права дітей з особливими освітніми потребами віком від 2 до 18 років на здобуття дошкільної та загальної середньої освіти, в тому числі у закладах професійної (професійно-технічної) освіти, шляхом проведення комплексної психолого-педагогічної оцінки дитини, надання психолого-педагогічної допомоги та забезпечення системного кваліфікованого супроводження в області функціонують 17 інклюзивно-ресурсних центрів і 1 обласний ресурсний центр із підтримки інклюзивної освіти.

Кількість вихованців у закладах інституційного догляду та виховання дітей
2500
2000
1500
2362
2188
1987
2018/2019
2019/2020
2020/2021

Здобуття освіти дітьми соціально незахищених категорій у закладах інституційного догляду та виховання дітей
115
256
80
20
діти з інвалідністю
діти із сімей, які перебувають у складних життєвих обставинах
діти, позбавлені батьківського піклування
діти-сироти

Забезпечення інклюзивного освітнього середовища у закладах загальної середньої освіти області
700
600
500
400
300
200
100
0
178
217
351
499
450
631
заклади
інклюзивні класи
дітей
2019/2020
2020/2021

Позашкільна освіта області мала і має потужний потенціал, її відкритість, мобільність, демократичність, гуманність затребувані як ніколи. Успішній реалізації цих завдань сприяє широка мережа позашкільних навчальних закладів області, справжніх осередків позашкільної освіти та виховної роботи у позаурочний час. У зв'язку з процесами децентралізації, формуванням територіальних громад нагальними були проблеми доцільності існування закладів позашкільної освіти, що не відповідали матеріально-технічним та кадровим вимогам. Через те пройшли процеси оптимізації мережі закладів позашкільної освіти.

У системі освіти Тернопільської області станом на 1 січня 2020 року функціонує 41 заклад позашкільної освіти різних напрямів та профілів, які відвідують 24 297 учнів, що складає 22 % від загальної кількості учнівського контингенту (станом на 1 січня 2019 року функціонувало 40 закладів позашкільної освіти (22 %), станом на 1 січня 2018 року функціонувало 42 заклади позашкільної освіти (23,1 %); станом на 1 січня 2017 року – 44 (25,5 %); 2016 року – 47 (27 %); 2015 року – 47 (28,9 %).

У закладах позашкільної освіти станом на 1 січня 2020 року працюють 1673 гуртки і секції художньо-естетичного, науково-технічного, еколого-натуралістичного, туристсько-краєзнавчого й інших напрямів.

Крім того, у загальноосвітніх навчальних закладах області функціонують 32387 гуртків і секцій, у яких навчально-виховною роботою охоплено 32387 учнів, що становить 29 % від їх загальної кількості.

Загальний відсоток охоплення учнів шкільного віку позаурочними видами діяльності в області становить 51% (загальний відсоток охоплення учнів шкільного віку позаурочними видами діяльності в області у 2016-2017 році становив 85,4 %).

В умовах фінансової кризи та посилення процесів децентралізації створюється реальна загроза існуванню системи позашкільної освіти в області. Система позашкільної освіти відчуває гострий дефіцит в сучасному обладнанні, інвентарі, комп'ютерній техніці, інтернет-зв'язку, особливо для реалізації високотехнологічних програм: інженерних, науково-технічних, дослідницьких, винахідницьких. Тому необхідно не тільки зберегти мережу позашкільних навчальних закладів, а й модернізувати й осучаснювати матеріально-технічну базу і, таким чином, збільшити відсоток охоплення дітей та молоді позашкільною освітою.

Забезпечення доступності професійної освіти в області здійснюється через створену оптимальну мережу закладів професійної (професійно-технічної) освіти, яку складають 19 закладів та 2 відділення професійної підготовки у складі коледжів, де здобувають професійну освіту понад 7 тис. осіб та щорічно отримують диплом кваліфікованого робітника в середньому 2,5 тис. осіб, з них працевлаштовуються по 90 % (по Україні – 85 %). У 2020 році цей показник становив 83 %.

Стратегічним завданням органів влади є підвищення ролі та престижу галузі професійної освіти. Сьогодні вкрай необхідне чітке поєднання зусиль органів виконавчої влади всіх рівнів, роботодавців, керівників підприємств, установ, організацій і колективів освітніх закладів для створення умов доступності та підготовки фахівців європейського рівня (куди прямує наша держава). Важливим у цьому питанні є модернізація навчально-матеріальної бази, впровадження нових професій.

Якісна професійна освіта можлива за умови створення сучасних умов навчання у закладах професійної (професійно-технічної) освіти – це новітнє обладнання і висококваліфікований педагогічний колектив, що потребує значних фінансових вкладень. Враховуючи це, видатки на діяльність закладів професійної (професійно-технічної) освіти щорічно зростають: у 2017 році – 270 млн гривень; у 2018 році – 287,5 млн гривень; у 2019 році – 322 млн гривень, у 2020 році – 333,7 млн гривень.

Тільки за останні 3 роки в області відкрито 5 навчально-практичних центрів із сучасним інноваційним обладнанням, на яке затрачено понад 10 млн гривень бюджетних коштів та коштів інвесторів. Усього в області функціонує 8 галузевих навчально-практичних центрів, створених за бюджетні кошти та кошти інвесторів, які дають змогу дорослому незайнятому населенню проходити короткотермінову курсову підготовку, перепідготовку з метою оволодіння новими професіями та технологіями виробництва.

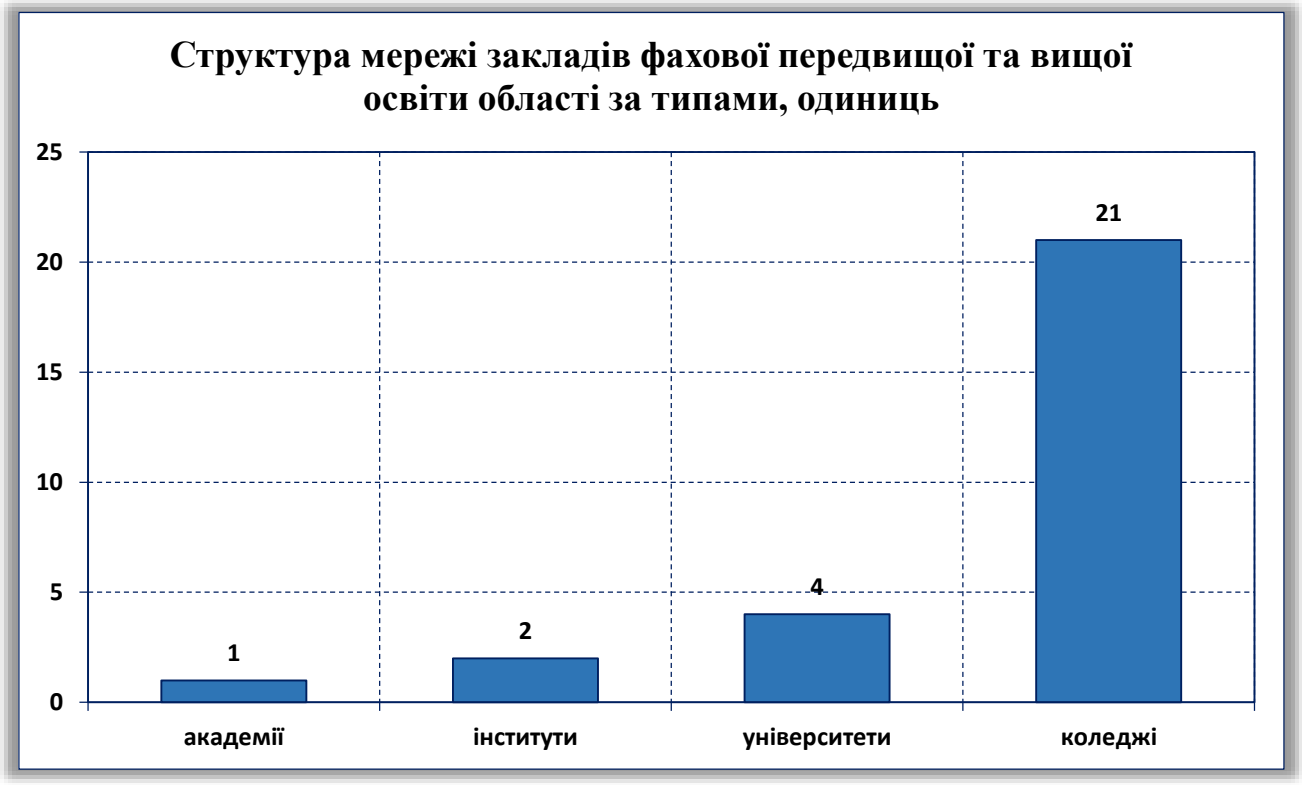
Відбувається збільшення частки складних та інтегрованих професій, за якими проводиться навчання у закладах професійної (професійно-технічної) освіти, запровадження нових професій, які потребує ринок праці, збільшення частки професій, спрямованих на роботу в малому бізнесі; запровадження системи підтвердження результатів неформального професійного навчання осіб за робітничими професіями. У результаті постійного моніторингу ринку праці та пошуку шляхів подолання дисбалансу між попитом та пропозиціями впроваджено підготовку за новими професіями: монтажник систем утеплення будівель, реставратор пам’яток дерев’яної архітектури, укладальник підлогових покриттів, слюсар із складання металевих конструкцій, садовод, реставратор декоративних штукатурок і ліпних виробів, електромонтажник з освітлення та освітлювальних мереж, електромонтажник силових мереж та електроустаткування, агент з організації постачання.

З метою створення умов для якісної підготовки конкурентоспроможних робітничих кадрів у тісній співпраці з роботодавцями закладами професійної (професійно-технічної) освіти області впроваджуються елементи дуального навчання. Так, у цьому навчальному році розпочато апробацію дуального

навчання у технічному коледжі ТНТУ ім. І. Пулюя та Тернопільському вищому професійному училищі сфери послуг і туризму. Наступного навчального року елементи дуального навчання впроваджуватимуть у 6 закладах.

Система вищої та фахової передвищої освіти області спрямована на задоволення потреб особистості, ринку освітніх послуг, ринку праці регіону та держави в цілому і включає підготовку кадрів з вищою освітою за спектром напрямів, спеціальностей та освітньо-кваліфікаційним рівнем молодший спеціаліст, освітнім ступенем бакалавр і магістр та здійснюється за такими основними напрямами: промисловість, сільське господарство, будівництво, транспорт і зв'язок, сфера обслуговування, медицина, освіта, культура.

На початок 2018/2019 навчального року мережа закладів вищої та фахової передвищої освіти області різних типів та рівнів акредитації налічувала 29 закладів, з них: 4 університети, 3 інститути (1 – структурний підрозділ закладу вищої освіти IV р.а.), 1 академія, 21 коледж (з них 7 – структурні підрозділи закладів вищої освіти III-IV р.а. області).

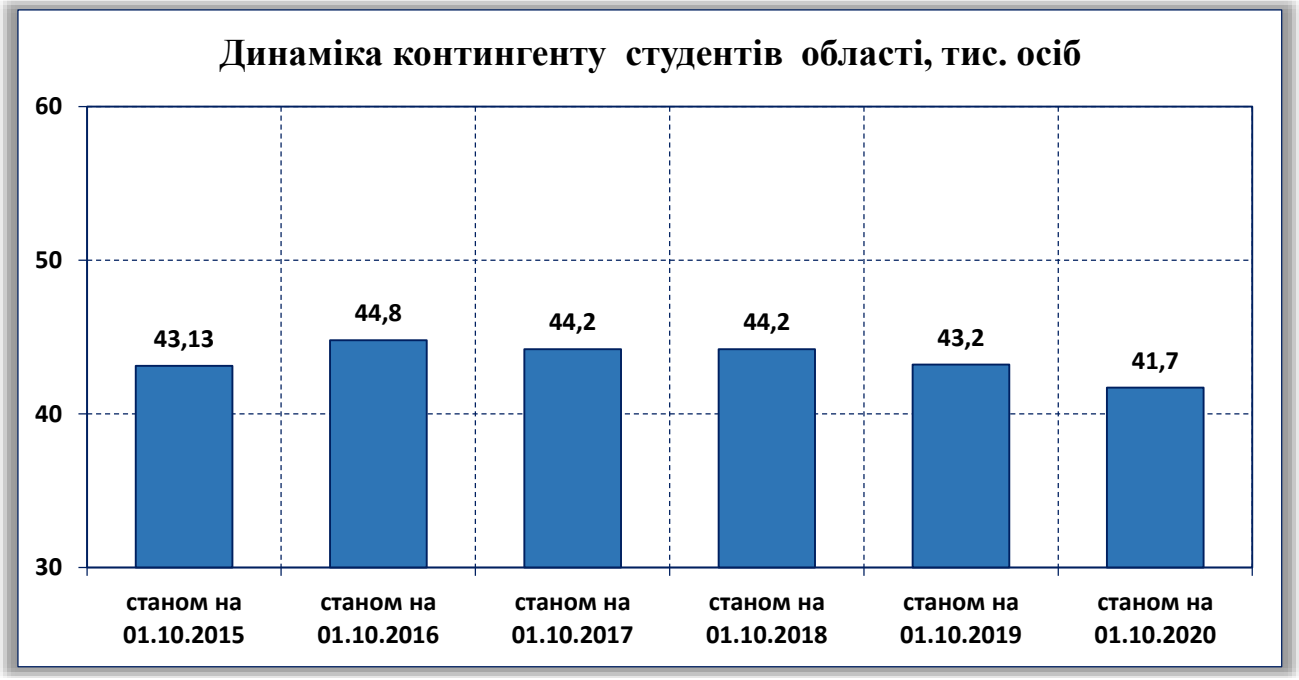

Із перелічених – 18 закладів державної форми власності, 2 – приватної, 7 – комунальної, 1 – у підпорядкуванні Укоопспілки.

Відповідно до статті 24 Закону України „Про Державний бюджет України на 2018 рік" та додатку № 10 до нього Борщівський агротехнічний коледж, Кременецький лісотехнічний коледж та ДВНЗ „Тернопільський коледж харчових технологій і торгівлі" фінансуються за кошти обласного бюджету.

У закладах вищої та фахової передвищої освіти області навчаються 41,7 тис. студентів, у тому числі: 12,8 тис. осіб – у коледжах, 2,5 тис. осіб – в інститутах та академії (закладах вищої освіти III рівня акредитації), 26,4 тис. осіб – в університетах (закладах вищої освіти IV рівня акредитації), 32,4 тис. осіб – на денній формі навчання, 9,3 тис. осіб – на заочній. За кошти державного бюджету здобувають освіту 19,4 тис. осіб, за кошти фізичних та юридичних осіб – 22,3 тис. осіб.

В області гостро стоїть питання забезпечення студентів місцями у гуртожитках. На початок 2020/2021 навчального року чисельність іногородніх студентів денної форми навчання, які мають потребу в поселенні у гуртожитки,

складає 10855 осіб, а чисельність студентів, які поселені в гуртожитки – 10495 осіб. Шість закладів вищої освіти області орендують місця у гуртожитках інших закладів освіти.

В області проводиться системна робота щодо створення умов для навчання і виховання молоді, здобуття вищої та фахової передвищої освіти дітьми-сиротами, дітьми, позбавленими батьківського піклування, отримання вищої та фахової передвищої освіти дітьми з обмеженими фізичними можливостями, учасниками операції об'єднаних сил (ООС) на Сході України та їхніми дітьми, дітьми, один з батьків яких загинув у районі проведення операції об'єднаних сил (ООС) на Сході України, бойових дій чи збройних конфліктів або під час масових акцій протесту, дітьми, зареєстрованими як внутрішньо переміщені особи.

У закладах вищої та фахової передвищої освіти області навчається більше 790 дітей різних соціально незахищених категорій (315 студентів з числа дітей - сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, 493 студенти, які мають статус особи з інвалідністю).

Під час вступної кампанії 2020 року до закладів вищої та фахової передвищої освіти області було зараховано 121 учасник та 155 дітей учасників операції об'єднаних сил (ООС) на Сході України, 6 осіб, яким відповідно до пункту 6 статті 22 Закону України „Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи" надано право пільгового зарахування.

<u>Проміжні висновки</u>

1. В області функціонують 597 закладів дошкільної освіти, у яких виховуються і навчаються 30,6 тис. дітей. При цьому, гостро стоїть проблема переповнення цих закладів дітьми, навіть відкриття додаткових місць у групах не в змозі задовольнити бажання батьків влаштувати дітей у садки.

2. Для задоволення освітніх потреб в області функціонують 687 денні заклади загальної середньої освіти, де здобувають освіту 111,5 тис. учнів. 81,2 % від загальної кількості закладів загальної середньої освіти області функціонує в сільській місцевості, де навчається 44,2 % від загальної кількості учнів області.

3. Забезпеченню рівного доступу дітей до якісної освіти у сільській місцевості сприяє створення опорних закладів освіти, забезпечення якісного освітнього процесу в них. Їх кількість з 2016 року зросла з 12 до 35 опорних закладів (які мають 70 філій), а кількість учнів, що в них навчається складає понад 14,7 тис. учнів.

4. Здобуття дітьми якісної професійної освіти можливе за умови створення сучасних умов навчання у закладах професійної (професійно-технічної) освіти – новітнє обладнання і висококваліфікований педагогічний колектив, що потребує значних фінансових вкладень.

5. Інструментом удосконалення підготовки кваліфікованих робітничих кадрів, підвищення кваліфікації фахівців, викладачів і майстрів виробничого навчання, а також перепідготовки незайнятого населення із впровадженням у навчальний процес новітніх виробничих технологій

стають навчально-практичні центри та дуальна форма здобуття професійної освіти.

6. Триває оновлення матеріально-технічної і навчально-методичної бази закладів вищої та фахової передвищої освіти комунальної форми власності та закладів, які фінансуються за рахунок коштів обласного бюджету. Діє система ступеневої підготовки фахівців за наскрізними навчальними планами та програмами. Однак, відсутня ґрунтовна база даних щодо потреби фахівців у різних галузях економіки області.

1.8.8.2. Охорона здоров'я

Населення області за останні 5 років (2015-2019 роки) зменшилось на 24 тис. осіб. Народжуваність в області, як і по всій території України, зменшується з кожним роком. У 2015 році вона складала 10,1 на 1000 населення, а у 2019 році – лише 7,6 на 1000 населення. Загальна смертність серед населення коливається з року в рік у інтервалі від 14 на 1000 населення (2015-2018 роки) до 14,3 на 1000 населення, у 2019 році до 14,8 на 1000 населення.

Показник дитячої смертності також коливається за даний період часу, але зменшився з 7,22 % на 1000 народжених живими в 2015 році до 6,27 % на 1000 народжених живими в 2019 році.

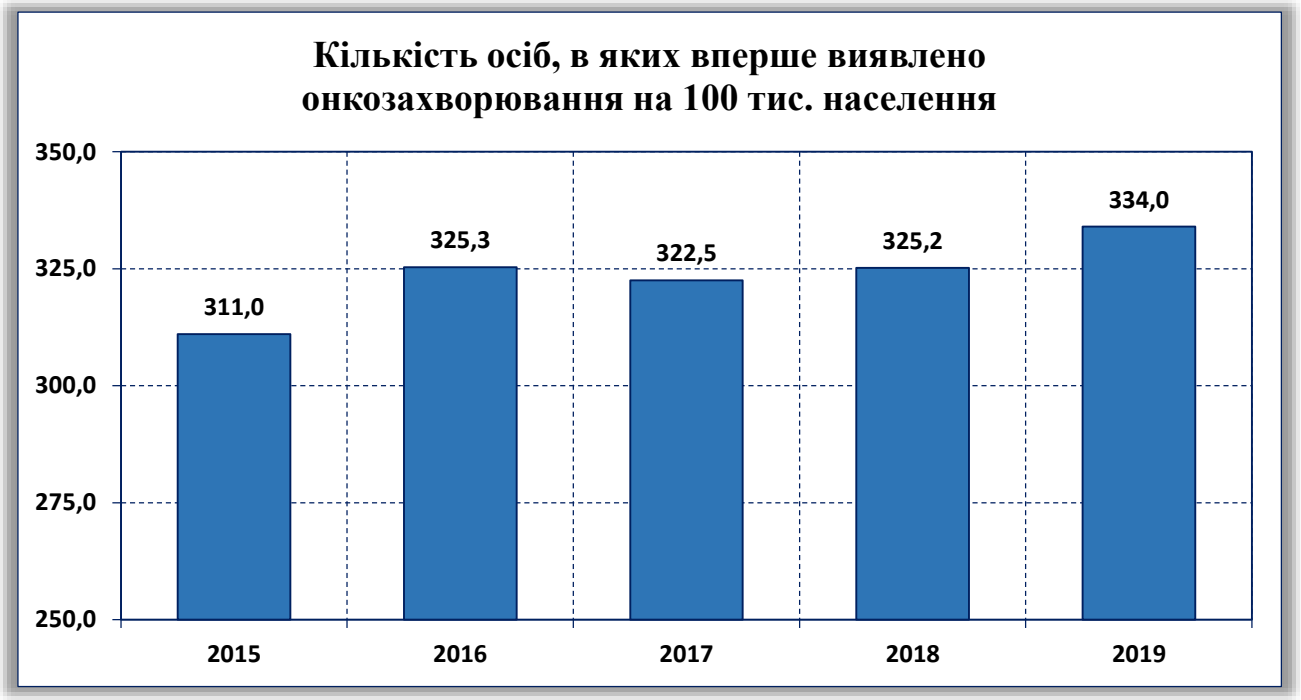
Кількість осіб, що хворіють на активний туберкульоз на 100 тис. населення у 2015 році становив 38,3. За останній період цей показник зменшився і становить 34,4 на 100 тис. населення у 2019 році.

Проведені заходи з виявлення захворювання на ранніх стадіях, їх планування, проведення профілактичних заходів дають можливість знизити захворюваність на активний туберкульоз.

Захворюваність на онкологічні хвороби має теденцію до зростання, що пов'язано, передусім,із погіршенням екологічної ситуації, покращенням виявлення онкозахворювань на ранніх стадіях.

У 2015 році показник осіб, у яких вперше виявлено онкозахворювання, складав 311,0 на 100 тис. населення. Цей показник коливається протягом даного періоду, а в 2019 році він становить 334,0 на 100 тис. населення.

Важливим шляхом у реалізації заходів Національного розвитку системи охорони здоров'я є оптимізація мережі лікувально-профілактичних закладів та ліжкового фонду, а також формування єдиного медичного простору. В області за період 2015-2019 років скорочено 1224 ліжка (з 9148 до 7924). Показник забезпеченості населення стаціонарними ліжками в розрахунку на 10 тис. населення зменшився з 85,8 у 2015 році до 76,0 у 2019 році.

В області затверджена програма розвитку первинної медико-санітарної допомоги на засадах сімейної медицини. На постійному контролі знаходиться питання відкриття амбулаторій загальної практики – сімейної медицини та збільшення кількості сімейних лікарів.

З 1 квітня 2017 року в області почала діяти Урядова програма „Доступні ліки". За час її дії було спрямовано 54445,4 тис. гривень, з яких використано 49043,1 тис. гривень (92 %). З 1 квітня 2019 року Урядова програма „Доступні ліки" перейшла в адміністрування Національної служби здоров'я України (далі – НСЗУ). Станом на 2 грудня 2020 року по області уклали договори з НСЗУ 66 аптечних закладів, що проводять відпуск лікарських засобів за рецептами лікарів у 240 місцях. Лікарями закладів первинної медичної допомоги з 1 квітня 2019 року виписано 711 910 електронних рецепти, з них відпущено в аптечній мережі 609 109 рецептів.

В рамках впровадження медичної реформи заклади охорони здоров'я області перетворені у комунальні некомерційні підприємства та підписали з

Національною службою здоров'я України договори про медичне обслуговування.

З початку підписної кампанії укладено 860 720 декларацій про вибір лікаря, який надає первинну медичну допомогу, що становить 82,87 % від усього населення області.

Кількість амбулаторій загальної практики – сімейної медицини в області збільшилась з 198 у 2015 році до 215 у 2019 році. Показник забезпеченості лікарями загальної практики – сімейної медицини на 10 тис. населення збільшився з 5 у 2015 році до 5,2 у 2020 році.

З метою розвитку й удосконалення первинної медико-санітарної допомоги в області створені та функціонують центри первинної медико-санітарної допомоги.

На даний час в області функціонують 24 центри первинної медико-санітарної допомоги на юридичній основі, 1 КНП „Скала-Подільське ТМО" та 9 амбулаторій загальної практики-сімейної медицини як окремі юридичні особи (у 2015 році функціонувало 15 центрів).

В області для ефективного фінансування охорони здоров'я щорічно затверджується бюджет на утримання закладів охорони здоров'я, виділяються кошти на одного мешканця, які збільшуються з року в рік. Обсяги витрат місцевих бюджетів у галузі „Охорона здоров'я" у розрахунку на одиницю населення у 2015 році склали 1181,7 гривень, у 2019 році – 1757,3 гривень у рік.

У 2020 році Україна, як і увесь світ в цілому, постала перед складною епідеміологічною ситуацією, пов'язаною з поширення гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2. Поширення гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2, засвідчило про недостатню готовність інституцій на державному, регіональному та місцевому рівні до кризових ситуацій, а також наявність проблем щодо матеріально-технічного забезпечення закладів охорони здоров'я, неефективність системи протиепідеміологічного захисту та системи охорони здоров'я в цілому, яка не може адекватно реагувати на виклики, що постають.

Крім цього, ризик поширення коронавірусу у світі може призвести до рецесії світової економіки і значного уповільнення економічної активності в Україні.

Проміжні висновки

1. В області прослідковується тенденція щодо поступового зменшення народжуваності та незначного збільшення смертності.

2. Знижується захворюваність на активний туберкульоз та покращилась ситуація щодо виявлення онкозахворювань на ранніх стадіях.

3. З 1 квітня 2017 року в області почала діяти Урядова програма „Доступні ліки". За час її дії було спрямовано 54445,4 тис. гривень, з яких використано 49043,1 тис. гривень (92 %).

4. Покращилась якість надання медичних послуг за рахунок відкриття амбулаторій загальної практики-сімейної медицини та збільшення кількості сімейних лікарів і центрів первинної медико-санітарної допомоги.

5. Неефективність системи протиепідеміологічного захисту та забезпечення системи охорони здоров'я, зокрема у сфері боротьби з інфекційними хворобами.

1.8.8.3. Культура

Станом на 1 січня 2020 року мережа закладів культури області складає 916 клубних закладів, 809 публічних бібліотек, 30музеїв, 9 з яких мають статус обласного, 55 закладів початкової мистецької освіти, Тернопільський академічний обласний український драматичний театр ім. Т.Г.Шевченка, Тернопільський академічний обласний театр актора і ляльки, Тернопільська обласна філармонія, Тернопільський музичний коледж ім. Соломії Крушельницької, Теребовлянський коледж культури і мистецтв, Тернопільський обласний методичний центр народної творчості, Тернопільський обласний центр охорони та наукових досліджень пам'яток культурної спадщини, Тернопільський обласний центр дозвілля „Терноцвіт", Тернопільське обласне підприємство „Фірма „Кінодністер".

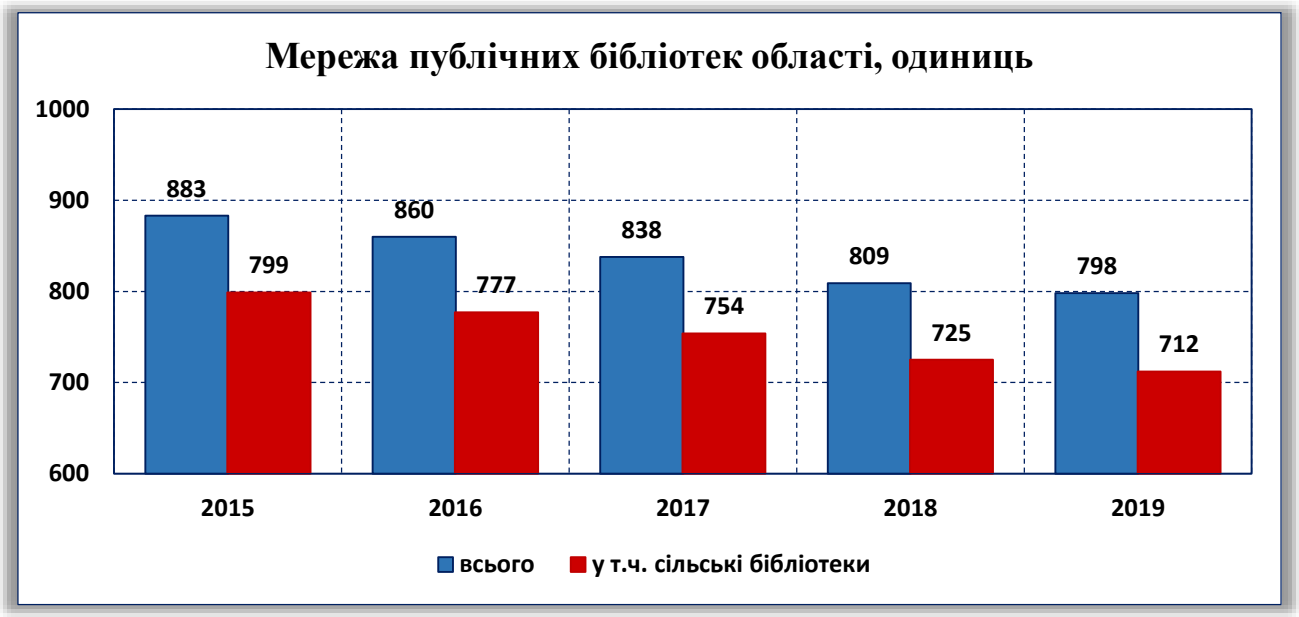
Сільська мережа закладів культури нараховує 866 клубних закладів, 725 бібліотек-філій, 8 комунальних (з них 2 обласних) музеїв, 13 закладів початкової мистецької освіти.

Станом на 1 січня 2020 року мережа клубних закладів системи Міністерства культури України нараховує 916 одиниць, з них: 14 районних, 27 міських, 257 сільських будинків культури, 11 міських та 607 сільських клубів.

Мережа публічних бібліотек системи Міністерства культури України станом на 1 січня 2020 року становить 798 закладів, зокрема: 3 обласних, 21 центральна, 33 міських, 712 сільських бібліотек-філіалів та 29 бібліотек для дітей.

Книгозбірні об'єднані у 21 централізованих бібліотечних систем. Крім цього, послуги населенню надають 9 пунктів бібліотечного обслуговування.

Упродовж 2014-2019 років мережа публічних бібліотек області скоротилася на 92 бібліотеки.

Для порівняння, мережа публічних бібліотек в Івано-Франківській області становить 761 заклад (за 5 років скоротилася на 10 бібліотек), у Чернівецькій області – 396 книгозбірень (за 5 років закрито 5 бібліотек).

У Тернопільській області налічується 29 дитячих бібліотек, а саме: 1 обласна бібліотека для дітей, 14 районних дитячих бібліотек, 14 міських дитячих бібліотек.

Упродовж 2014-2019 років мережа дитячих бібліотек області зменшилася на 3 книгозбірні. Якщо порівняти мережу дитячих бібліотек із сусідніми областями, то в Івано-Франківській області їх нараховується 36, у Чернівецькій– 15.

У 2019 році мережу музеїв області склали 30 музеїв (9 обласних і 21 органів місцевого самоврядування). У підпорядкуванні територіальних громад перебувають 9 музеїв.

Крім того, в області діють у складі закладів освіти, установ, громадських організацій 144 громадські музеї, 9 яких мають звання „народний", бо володіють оригінальними експонатами і здійснюють заходи зі збереження та популяризації знакових подій, видатних особистостей, історії і культури Тернопільщини.

Станом на 1 січня 2020 року в області функціонували 55 закладів початкової мистецької освіти, а саме: 36 – музичних, 13 – шкіл мистецтв, 6 – художніх шкіл.

У 2014 році учнівський контингент мистецьких шкіл області нараховував 9161 особу, охопленість учнів мистецькою освітою складала 8,5 % від загальної кількості дітей шкільного віку. У 2019 році чисельність учнів мистецьких шкіл становила 9766 осіб. Порівняно із 2014 роком чисельність учнів збільшилася на 916 осіб (див. таблицю1.8.8.3.1).

Таблиця 1.8.8.3.1

	2014 рік	2015 рік	2016 рік	2017 рік	2018 рік
Мистецькі школи	53	53	53	53	52
у т.ч. сільські	13	13	13	13	13
Загальна кількість учнів	9161	9145	9283	9766	9766
Загальна кількість викладачів	1150	1234	1168	1106	1126

Упродовж 2015-2020 років в області утворено 55 територіальних громад до сфери управління яких передано: 428 клубних закладів, що становить 47% від загальної кількості (916), з них у сільській місцевості – 396 клубний заклад, що становить 46 % від загальної кількості (866); 344 бібліотеки, що становить 43,0% від загальної кількості (799), з них на селі – 303 бібліотеки-філії, що становить 42,3% від загальної кількості (715); 98 народних (зразкових) аматорських художніх колективів, що становить 30 відсотків від загальної кількості (323), 25 мистецьких шкіл, що становить 49 % від загальної кількості та 6 музеїв, що становить 20,7 % від загальної кількості.

У зв'язку з децентралізацією влади на місцях створення територіальних громад спонукає до необхідності здійснення глибоких і конструктивних реформ у сфері культури, культурному обслуговуванні мешканців міст, сільського населення, вироблення першочергових завдань, напрямків і конкретних стратегічних кроків.

Станом на 1 січня 2020 року роботу закладів культури області забезпечують 5080 керівників та спеціалістів. Фахову освіту мають 3428 працівник (67 % від загальної чисельності).

В області функціонують два вищі навчальні заклади I-II рівнів акредитації – Тернопільський музичний коледж ім. Соломії Крушельницької і Теребовлянський коледж культури і мистецтв. Переважна більшість випускників музичного коледжу щорічно стають студентами вищих мистецьких навчальних закладів України. Коледж культури і мистецтв у повному обсязі забезпечує підготовку фахівців, необхідних для роботи в сільських закладах культури.

Наявність достатньої кількості фахівців має великий вплив на якість роботи закладів культури та культурно-мистецьких послуг, які вони надають. Про рівень галузі культури області свідчить те, що 290 фахівців нагороджені почесними званнями ,,народний" та ,,заслужений".

Таблиця 1.8.8.3.2

Забезпечення фахівцями закладів культури області

Роки	Чисельність працівників з фаховою освітою	Забезпечення фахівцями (у відсотках)
2014	4057	82,0
2015	3981	82,0

2016	3744	80,0
2017	3703	79,6
2018	3641	81,0
2019	5080	67,0

Тернопільська область була одним із лідерів реалізації проєкту „Глобальні бібліотеки „Бібліоміст Україна", який підтримувався Фундацією Білла та Мелінди Гейтсів у співпраці з Українською бібліотечною асоціацією (нині Всеукраїнською громадською організацією „Українська бібліотечна асоціація"), центральними та місцевими органами влади. У результаті його реалізації в області створено 83 центри з безкоштовним доступом до мережі Інтернет, регіональний навчальний центр на базі Тернопільської обласної універсальної наукової бібліотеки, центр „Інноваційна бібліотека" на базі Тернопільської обласної бібліотеки для молоді та „Бібліомістечко" на базі Тернопільської обласної бібліотеки для дітей.

Відповідно до Бюджетного кодексу України, у зв'язку із розмежуванням бюджетів, дефіцитом бюджетних коштів працівників галузі культури області було переведено на умови неповної зайнятості. „Залишковий" принцип фінансування галузі впродовж останніх років так і не забезпечив переведення працівників на повну ставку.

Позитивним фактором є переведення працівників культури на повну зайнятість в територіальних громадах. Слід зазначити, що переведення працівників закладів культури області на повну зайнятість здійснюється за рахунок коштів місцевих бюджетів, обсяг дохідної частини яких є обмеженим, тому зміни умов оплати праці всіх працівників закладів культури на даний час є неможливими.

Бюджетне фінансування культури області відображено на наступному графіку.

Слід зазначити, що збільшення видатків на культуру здійснюється за рахунок коштів місцевих бюджетів. Упродовж 2014-2019 років в області відбувався щорічний ріст видатків, за рахунок яких покращено матеріально-

технічний стан, капітальний та поточний ремонт закладів культури області, підвищено рівень оплати праці педагогічним і бібліотечним працівникам.

У 2019 році фінансування у сумі 376,6 млн гривень, що забезпечило ріст на 11 відсотків у порівнянні з 2018 роком.

На балансі структурних підрозділів у сфері культури районних державних адміністрацій, міських рад міст обласного значення та територіальних громад, установ культури обласного підпорядкування знаходиться 90 паливних, з яких при роботі природній газ використовують 79 паливних, електричну енергію – 4, тверде паливо – 7.

Упродовж 2019 року в закладах культури області проведено 42 капітальних та 59 поточних ремонтів, відремонтовано 21 покрівлю (4591 м^2) і 7 пічних систем опалення, встановлено 507 склопакетів та 129 дверей, впроваджено електроопалення в 3 закладах культури, відремонтовано один газовий котел і один замінено на енергозберігаючий. Відремонтовано 270 м.п. водопровідних та 4 м.п. каналізаційних мереж. У сільській місцевості проведено 30 капітальних і 42 поточних ремонти, відремонтовано 14 покрівель (2308,3 м^2) та встановлено 370 склопакетів і 67 дверей.

В 2019 році продовжено реалізацію інвестиційних проєктів в галузі культури за рахунок коштів державного фонду регіонального розвитку та співфінансування з місцевих бюджетів. Зокрема: капітальний ремонт будівлі „Центру культури і дозвілля с. Ласківці" відділу культури Теребовлянської міської ради в с. Ласківці Теребовлянського району Тернопільської області;реконструкцію районного будинку культури та районної бібліотеки для дорослих в м. Борщів; будівництво приміщення музею в рамках реалізації проєкту „Lemko S.V.I.T." на території музейного комплексу „Лемківське село" в м. Монастириська Тернопільської області; реконструкцію існуючої будівлі Тернопільського обласного краєзнавчого музею (проєкт термомодернізації будівлі) в м. Тернопіль.

Отримані кошти дозволили провести 212 капітальних та 633 поточних ремонтів закладів культури області, заміну або ремонт 1325 м п. водопровідних мереж та 395 м п. каналізаційних мереж.

У 24 закладах культури впроваджено систему опалення на альтернативних джерелах енергії, 36 закладів газифіковано. У системах опалення замінено 14 котлів на більш енергоефективні, проведено капітальний ремонт 13 котлів, замінено та відремонтовано 3281,7 м.п. систем опалення у 33 закладах культури. Відремонтовано 75 пічних систем опалення.

Проведено ремонт 207 покрівель загальною площею 59436,11 кв. м, замінено 4207 вікон на енергозберігаючі склопакети та 1035 дверей.

Орієнтовна вартість усіх проведених робіт з різних джерел фінансування складає 148633,7 тис. гривень, у тому числі у сільській місцевості – 81592,4 тис. гривень.

За період з 2015 по 2019 роки в галузі культури області реалізовано 19 проєктів за підтримки Державного фонду регіонального розвитку на загальну суму 35341,4 тис. гривень, у тому числі кошти державного бюджету становлять 29818,8 тис. гривень, місцевого – 5 22,6 тис. гривень.

Упродовж 2014-2019 років спостерігається динаміка значного зростання фінансування на зміцнення матеріально-технічної бази закладів культури у сільській місцевості.

У зв’язку з реформами, які проводяться в Україні, на зміцнення матеріально-технічної бази закладів культури області виділяються кошти з державного бюджету, чого не було у попередній період, з 2004 по 2013 роки.

Зокрема, орієнтовна вартість усіх проведених робіт у 2018 році з різних джерел фінансування складає 48897,9 тис. гривень, а саме: із державного бюджету – 18314,6 тис. гривень, з місцевих бюджетів – 28586,9 тис. гривень, з інших джерел фінансування – 1962,6 тис. гривень.

Так, частка коштів державного бюджету під час підготовки закладів культури до роботи в осінньо-зимовий період 2018/2019 року склала 37,5 %.

Опалення сільських закладів культури є однією із основних проблем галузі культури області. У 2019 році із 1815 закладів не опалювалось 105, а 1051 – періодично або частково. Одна з причин такого стану – у багатьох закладах системи опалення демонтовані, або застарілі. У деяких новостворених територіальних громадах не вистачає коштів на придбання твердого палива або оплату за енергоносії. Це призводить до погіршення технічного стану закладів культури.

З 2014 по 2019 роки кількість закладів культури, які потребують ремонту, збільшилась із 546 (29 %) до 699 (39 %).

За даний період 14 закладів культури виведено з аварійного стану, 42 заклади переведені у кращі приміщення.

У 2019 році в установах культури обласного підпорядкування впроваджено систему енергетичного менеджменту. Це створить умови для забезпечення раціонального використання енергетичних ресурсів, зниження їх енерговитрат та енергозалежності.

В області діють три концертно-видовищні заклади – Тернопільський академічний обласний український драматичний театр ім. Т.Г.Шевченка, Тернопільський академічний обласний театр актора і ляльки та Тернопільська обласна філармонія, які є тими установами культури, що створюють високомистецький продукт для забезпечення культурних потреб мешканців області. 12 років поспіль у Тернопільському академічному обласному українському драматичному театрі ім. Т.Г.Шевченка відбувається Всеукраїнський фестиваль „Тернопільські театральні вечори. Дебют”.

Культурний простір Тернопільщини презентували міжнародні, всеукраїнські, регіональні, обласні, міжобласні фестивалі, конкурси та свята: Всеукраїнський фольклорно-мистецький фестиваль „Борщівська вишиванка”, Всеукраїнський фестиваль козацької та української народної національно-патріотичної пісні „Забуттям не заростає честь і слава козаків” („Козацька

слава”), фестиваль хорових колективів „Кременецькі хорові вечори „AveMaria” й українсько-польський літературно-мистецький форум „Діалог двох культур”.

Беручи до уваги багаторічне пропагування та збереження лемківської культури, народної творчості, обрядів, традицій, звичаїв, декоративно-ужиткового, образотворчого мистецтв, привернення уваги молоді й інших верств населення України та зарубіжжя до лемківського фольклору, етнографії, у 2018 році Міністерством культури України (наказ від 20.11.2018 № 1014) надано статус „міжнародний” Всеукраїнському фестивалю лемківської культури „Дзвони Лемківщини”.

Щорічно проводився обласний етап Всеукраїнського конкурсу учнівської творчості, присвячений Шевченківським дням, регіональний етап Всеукраїнського фестивалю творчості осіб з обмеженими фізичними можливостями „Барви життя” та обласний відбірковий конкурс Всеукраїнського фестивалю сучасної пісні „Червона рута”.

Упродовж 2016-2019 років започатковані нові фестивалі, свята та конкурси, зокрема: регіональний етнофестиваль бджільництва „Медове Тернопілля”, Всеукраїнський сільський фестиваль мистецтв „Киданецький піснецвіт”, Всеукраїнський фестиваль-конкурс патріотичного мистецтва „Захисникам Вітчизни”, мистецька академія „Дні Пінзеля у Бучачі”, обласний фестиваль танцю „BonaDance”, військово-історичний фестиваль „Чортківська офензива”, фестиваль трипільської культури „Вертеба”, обласний культурно-мистецький, дитячо-юнацький фестиваль „Вставай, Сонце”, „Свята замків”.

Популярність завоювали традиційне обласне свято зимового календарно-обрядового фольклору „Нова радість стала”, святкове різдвяно-новорічне дійство „Маланка”, міжобласне свято „Збруч – ріка єднання”, обласний конкурс читців Шевченкового слова „Борітеся - поборете”, фестиваль гаївок, конкурс виконавців фольклору, народних обрядів, звичаїв імені Володимира Гнатюка, конкурс серед аматорів образотворчого мистецтва імені Олени Кульчицької, обласний конкурс „Творчість юних”, обласний фестиваль-конкурс „Тернопільська танцювальна весна”, міжобласний мистецько-краєзнавчий фестиваль „Братина”, обласне свято народних ремесел, фольклору та хореографії „Тернопільські обереги”, літературно-мистецьке свято „Луни повстанського краю”, міжрегіональний фестиваль української народної пісні, музики і танцю „Дністрові зорі”, обласний дитячий пісенно-хореографічний фестиваль „Дивоцвіт”, обласні фестивалі повстанської пісні „На хвилях Корси”, української патріотичної пісні „Червона калина”, регіональний фестиваль стрілецької, повстанської та сучасної патріотичної пісні „Дзвони Лисоні”, регіональний фестиваль-конкурс обдарованої учнівської молоді „Надія”.

Упродовж 2014-2019 років в області проведено від 45 до 50 знакових фестивалів, конкурсів, свят, які пропагували неповторний галицький колорит, широкі мистецькі традиції, унікальні вишиванки, тернопільські страви, творчі доробки професійних, аматорських художніх колективів, майстрів та умільців народних художніх промислів Тернопілля та України.

Стратегічним ресурсом розвитку територій, невід’ємним елементом народної культури у сучасних умовах є народні художні промисли. Народні художні промисли та їх майстри є галуззю нематеріальної культурної спадщини, охорона якої передбачена Конвенцією ЮНЕСКО.

Станом на 1 січня 2019 року в області працювало 17 заслужених майстрів народної творчості, 280 майстрів народних художніх промислів, 1188 умільців.

Їхні види діяльності – художня вишивка, кераміка, живопис, різьба по дереву, лозо- і рогозоплетіння, писанкарство, ковальство, графіка, різьба по каменю, інші види мистецтва. Виставки виробів майстрів та умільців народних художніх промислів проводяться у рамках кожного клубного масового заходу, фестивалю чи конкурсу. Обов'язковим елементом кожної виставки є проведення майстер-класів з усіх жанрів образотворчого і декоративно-прикладного мистецтв.

Станом на 1 січня 2020 року на державному обліку перебуває 6727 пам'яток та об'єктів культурної спадщини (археології, історії, монументального мистецтва, архітектури, садово-паркового мистецтва та науки і техніки), з них до Державного реєстру нерухомих пам'яток України занесена 241 пам'ятка.

Для порівняння, на обліку в Івано-Франківській області перебуває 3944 аналогічні пам'ятки (з них до державного реєстру занесено 66 пам'яток), у Чернівецькій області – 1698 пам'яток історії та культури (з них до державного реєстру занесено 58 пам'яток).

Об'єкти архітектури Тернопільської області заслуговують на належну увагу, зважаючи на їх історичну та художню цінність, а також значний туристичний потенціал. Із 1706 пам'яток архітектури 638 – об'єкти сакральної архітектури, в тому числі 134 –дерев'яні храми, 34 об'єкти оборонної архітектури, що становить майже третину всіх замків та фортець, розміщених в інших регіонах України.

Реалізований проєкт реставрації та реконструкції Збаразького замкового палацу, що входить до об'єктів Національного заповідника „Замки Тернопілля".У 2019 році завершені роботи з реставрації інтер'єрів дзеркальної зали Вишнівецького палацово-паркового комплексу в смт Вишнівець Збаразького району, ліквідовано аварійний стан центрального куполу палацу графа Бадені в смт Коропець Монатириського району.

За останні кілька років відбулося справжнє відродження унікальної пам'ятки архітектури національного значення – Бучацької ратуші.

Тернопільщина займає одне з провідних місць за кількістю об'єктів культурної спадщини археології. На сьогодні відомо більше 2 тис. стоянок, поселень, городищ, курганів і некрополів. Фактично представлені всі епохи, починаючи від палеоліту і аж до пізнього середньовіччя. У печері Вертеба, що біля с. Більче-Золоте Борщівського району, з 1820-х років досліджується підземне поселення трипільської культури, аналогів якому немає на всій території поширення культури.

Проміжні висновки

1. Станом на 1 січня 2020 року в області діє розгалужена мережа закладів культури, яка налічує 916 клубних закладів, 809 бібліотек, 30 музеїв, 55 закладів мистецької освіти, Тернопільський академічний обласний український драматичний театр ім. Т.Шевченка, Тернопільський академічний обласний театр актора і ляльки, Тернопільську обласнуфілармонію, Тернопільський музичний коледж ім. Соломії Крушельницької, Теребовлянський коледж культури і мистецтв, Тернопільський обласний методичний центр народної творчості, Тернопільський обласний центр охорони та наукових досліджень пам'яток культурної спадщини, Тернопільський обласний центр дозвілля „Терноцвіт", Тернопільське обласне підприємство „Фірма „Кінодністер". Національний заповідник „Замки Тернопілля", Державний історико-архітектурний заповідник у м. Бережани, Кременецько-Почаївський державний історико-архітектурний заповідник.

2. На кінець 2018 року Тернопільщина займала 4 місце за чисельністю клубних закладів серед регіонів України та 2 місце за кількістю клубних закладів у розрахунку на 100 тис. осіб.

3. На Тернопільщині чи не найбільша кількість пам'яток та об'єктів культурної спадщини (археології, історії, монументального мистецтва, архітектури, садово-паркового мистецтва та науки і техніки) – понад 6,7 тис. одиниць, що майже у 4 рази більше, ніж у Чернівецькій області та в 1,7 раза більше, ніж в Івано-Франківській.

4. Щороку в області проводиться велика кількість різноманітних міжнародних фестивалів, які приваблюють туристів з різних куточків України та з-за кордону.

1.8.8.4. Туризм

Тернопільська область має усі передумови для інтенсивного розвитку внутрішнього й іноземного туризму: особливості географічного розміщення, мальовничі ландшафти, сприятливий клімат, унікальне біорізноманіття, багата культурно-історична спадщина, збережені національно-культурні традиції, значний туристично-рекреаційний потенціал. Усе це є основою для довгострокового розвитку туризму в області як високорентабельної галузі економіки, спрямованої на формування високоефективного туристично-відпочинкового та санаторно-лікувального комплексу відповідно до

міжнародних вимог, який давав би змогу задовольнити потреби як вітчизняних, так і іноземних туристів.

Туристичну галузь Тернопільщини можна назвати досить диференційованою, оскільки жоден із видів туристичної діяльності, що представлений у її межах, не може вважатись домінантним. Водночас, виділено пріоритетні види туризму, які історично сформувались, але потребують подальшого комплексного розвитку: культурно-пізнавальний; пригодницький (активний); релігійно-паломницький; фестивально-подієвий; оздоровчо-відпочинковий; сільський зелений. Поряд із традиційними відбувається інтенсивне становлення сучасних видів туризму: екологічного, ділового, освітнього, гастрономічного тощо.

Тернопільщина посідає перше місце в Україні за кількістю старовинних замків та оборонних споруд. П'ята частина всіх пам'яток природи, насамперед, – печери і водоспади, що є в Україні, знаходяться на Тернопільщині. В області налічується більше ста печер. Серед них „Оптимістична" – найбільша за розміром печера у Європі, найбільша у світі серед гіпсових печер і друга серед вапнякових; унікальне, єдине у світі печерне поселення трипільської культури „Тернопільська Помпея" біля с. Більче-Золоте Борщівського району в печері „Вертеба".

Проводиться робота щодо створення, брендування та комерціалізації спеціальних, тематичних і комплексних туристичних продуктів, об'єднаних такими брендами, як „Замки Тернопілля", „Дністровський каньйон", „Товтри - Медобори", „Кременецькі гори", „Тернопільські печери", „Галицька дефіляда", „Файне місто", „Борщівська вишиванка", „Микулинецьке пиво", „Чари Бережанського Опілля", „Волинські обереги", „Дзвони Лемківщини", „Прадавній велет" та інші.

В області створюються сучасні та більш привабливі інноваційні туристичні продукти, в першу чергу, завдячуючи атрактивності та популярності місцевих природних і культурно-історичних чинників. Розроблено і широко застосовується туристичний логотип області під загальним брендом „TERNOPIL*YA: newemotions". Громадська організація „Агенція розвитку туризму Тернопілля" разом із місцевими туроператорами розробила ряд тематичних і комплексних місцевих турпродуктів для усіх туристичних дестинацій області під маркою регіонального турпродукту „Тернопілля – у пошуках нових емоцій".

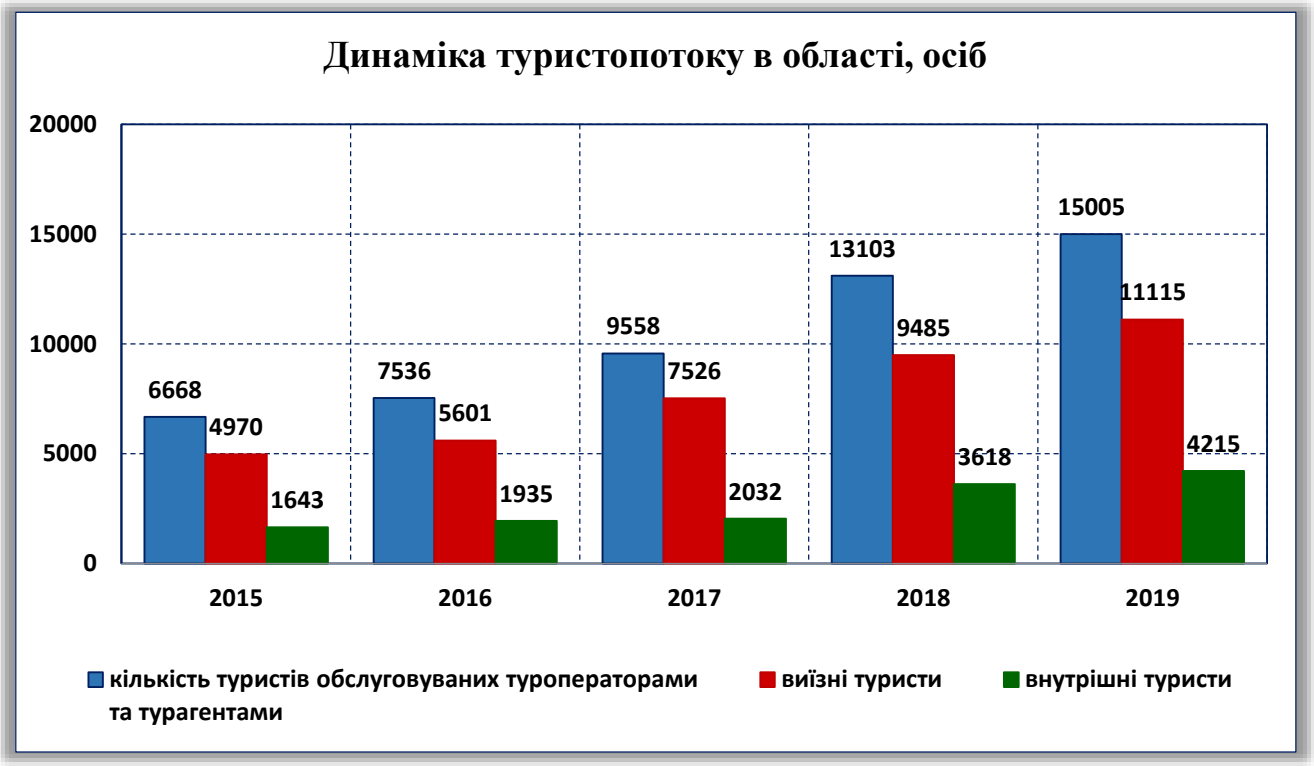
Вдалося закласти основи для реалізації інноваційного та кластерного підходів з врахуванням перспективних видів туризму, активізувати інвестиційні процеси, насамперед, завдяки роботі малого та середнього бізнесу. У сфері туризму та рекреації має місце самоорганізація територіальних та професійно-орієнтованих кластерних утворень. У 2018 році в Теребовлянській об'єднаній територіальній громаді утворено перший туристичний кластер шляхом об'єднання суб'єктів з надання послуг сільського зеленого туризму, апітуризму, польотів на паратрайку, екскурсоводів, громадських організацій у локальний туристичний продукт „Княжий град – запрошує". Досягнуто домовленостей про реалізацію міжмуніципального проєкту зі створення туристичного кластеру „Від Волині до Поділля'', який включатиме Шумську об'єднану територіальну

громаду та місто Кременець від Тернопільської області, а також Смизьку об'єднану територіальну громаду Рівненської області.

За прикладом Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, який, за даними операторів мобільного зв'язку, здійснює моніторинг туристичної активності в Україні, проведено аналіз туристичних потоків, у тому числі щодо відвідуваності туристичних об'єктів області.

Туристичний потік у Тернопільській області впродовж 2017–2019 років постійно зростав. Загальна кількість туристів, що відвідали регіон, у 2017 році становила 5,4 млн осіб, 2018 році – 6,1 млн осіб, 2019 році – 6,3 млн осіб. У 2019 році зменшилася кількість екскурсантів у порівнянні з 2018 роком. Причиною цього став ріст кількості закладів розміщення, що дозволило збільшити тривалість перебування туристів у області, а кількість внутрішніх туристів зросла завдяки екскурсантам.

У 2019 році регіон відвідало 323 тис. абонентів іноземних мереж. Слід враховувати, що в отриманих даних є частка так званих трудових мігрантів, що властиве всім областям Західної України. Серед лідерів іноземного потоку і надалі залишаються Польща (34%, +15%), Італія (8,4%, +1,5%), Російська Федерація (7,3%), Німеччина (6,9 %).

Загальна кількість іноземців, що відвідували область, становила 83,5 тис. осіб. Серед лідерів іноземного потоку – Республіка Польща (20 %), Російська Федерація (11,8 %), Італія (10 %), Німеччина (7,7 %), Естонія (7,4 %). Звичайно, слід враховувати, що в отриманих даних є частка так званих „трудових мігрантів", що властиве всім областям Західної України.

Надходження туристичного збору до місцевих бюджетів (за даними ДФС) протягомостанніх трьох років показують стабільне зростання.

За даними Державної фіскальної служби України, надходження туристичного збору до місцевих бюджетів постійно зростають. У 2018 році вони склали 402,0 тис. грн, у 2019 році – 1095,3 тис. грн.

Найбільші показники надходжень забезпечувались суб'єктами господарювання Кременецького району, Бережанської, Чортківської і Тернопільської міських рад, територій Дністровського каньйону.

Однак, реалізація конкурентних переваг унікального ресурсного потенціалу Тернопілля потребує постійного вдосконалення, зокрема підвищення якості складових регіонального туристичного продукту.

В області існують усі передумови розвитку відпочинку в селі, що дасть поштовх для відродження і розвитку традиційної місцевої культури Галичини, Волині та Поділля, мистецтва, промислів, які складають місцевий колорит і є привабливими для мешканців урбанізованих територій з масовою культурою. Сільське населення області здатне отримувати реальні доходи у сфері сільського туризму від таких основних видів діяльності: послуги тимчасового розміщення; послуги приймання туристів; кулінарні послуги; облаштування туристичних маршрутів; облаштування й експлуатація стоянок для туристів; робота гідом чи екскурсоводом. Особливої уваги потребує відродження і розвиток курортної справи на теренах області.

Актуальною залишається необхідність обґрунтування та впровадження адаптованої до європейських інтеграційних процесів регіональної політики розвитку туризму. Тернопільська область повинна стати своєрідним туристичним хабом – „Подільськими воротами" в Україну, регіоном із сучасною туристичною та транспортною інфраструктурою, транзитною базою для туристів, які подорожують у Карпати та Європу.

Розвиток туризму в області повинен базуватися на найбільш раціональному та оптимальному використанні територіального поєднання природних умов, ресурсів та історичних, архітектурних пам'яток краю та здійснюватись на засадах ефективної міжсекторної співпраці влади, бізнесу та громадськості в напрямку розвитку основних і перспективних туристичних дестинацій краю, формування місцевих туристичних кластерів, запровадження оригінальних

туристичних продуктів, розробки та реалізації туристичних проєктів із відповідним фінансовим забезпеченням.

<u>Проміжні висновки</u>

1. Тернопільська область є визнаною туристичною перлиною України. Туристична галузь Тернопільщини представлена релігійно-паломницьким, культурно-пізнавальним, пригодницьким, фестивально-подієвим, оздоровчо-відпочинковим, сільським зеленимвидами туризму.

2. Відбувається інтенсивне становлення сучасних видів туризму: екологічного, ділового, освітнього, гастрономічного тощо.

3. Тернопільщина посідає перше місце в Україні за кількістю старовинних замків та оборонних споруд. П'ята частина всіх пам'яток природи, насамперед, печери і водоспади, що є в Україні, знаходяться на Тернопільщині.

4. Потребує удосконаленняраціональне та оптимальневикористання територіального поєднання природних умов, ресурсів та історичних, архітектурних пам'яток краю в напрямку розвитку основних і перспективних туристичних дестинацій області.

1.8.8.5. Фізкультура і спорт

В області головними завданнями з реалізації державної політики у сфері фізичної культури і спорту є забезпечення фізичного розвитку, поліпшення стану здоров'я населення, пропагування ведення здорового способу життя, забезпечення розвитку олімпійських та неолімпійських видів спорту. Розвиток фізичної культури і спорту характеризується стабільністю основних показників.

Фізичною культурою і спортом в області займається понад 58,9 тис. осіб, що становить 6% від загально кількості населення області.

Усіма видами фізкультурно-оздоровчої роботи охоплено 41,9 тис. осіб, зокрема, в навчальних закладах – 17,7 тис. осіб, що становить 9,1% від загальної кількості. З них у 698 загальноосвітніх школах охоплено 7,2 тисяч учнів, в 19 професійно-технічних навчальних закладах – 1,3 тисяч осіб, у 31 вищих навчальних закладах – 8,4 тисячі осіб. 151,9 тисяч учнів та студентів відвідують заняття з фізичного виховання, що становить 83,4% від загальної кількості учнів, з них 3 рази на тиждень – 105,4 тисяч осіб, що становить 70,7% від осіб, що відвідують заняття.

В рамках державної програми ,,Велике будівництво", яка фінансується з використанням коштів державного фонду регіонального розвитку, завершено реконструкцію 6 спортивних об'єктів.

Триває будівництво гідротехнічних споруд веслувального каналу центру веслування та водних видів спорту з інфраструктурою ,,Водна арена Тернопіль" Завершено реконструкцію спортивних майданчиків Тернопільської спеціалізованої школи І-ІІІ ступенів №7 з поглибленим вивченням іноземних мов, спортивного ядра Кременецької загальноосвітньої школи-інтернату І-ІІІ ступенів. Будівництво мультифункціонального спортивного майданчику для ігрових видів спорту, реконструкція спортивного майданчика Чортківського

державного медичного коледжу у м. ЧортковіРеконструкція міського стадіону в смт Микулиниці.

Збудовано спортивний зал Збаразької дитячо-юнацької спортивної школи, реконструйовано спортивний зал Козівської дитячо-юнацької спортивної школи та фізкультурно-оздоровчий комплекс у м. Тернополі.

У четвертому кварталі 2020 року заплановано завершити реконструкцію міського стадіону в смт. Микулинці та спортивного майданчика Чортківського державного медичного коледжу та будівництво спортивного майданчику для ігрових видів спорту у м. Чортків.

Загалом в області за період 2014-2019 роківу збудовано 41 майданчик зі штучним уніфікованим покриттям.

В області діє система підготовки спортивного резерву та спортсменів високого класу. Збережено інфраструктуру дитячо-юнацьких спортивних шкіл.

Інфраструктура зимових видів спорту в області представлена комплексом лижних трамплінів та навчально-спортивною базою санного спорту (м. Кременець). Дані об’єкти занходяться в незадовільному стані і портебують значних капіталовкладень з метою приведення їх у відповідність до сучасних вимог тренувального процесу.

У галузі спорту впродовж 2019-2020 років забезпечено участь спортсменів області у понад 700 офіційних всеукраїнських та 320 обласних спортивно-масових заходах.

В області збережено мережу дитячо-юнацьких спортивних шкіл, у яких культивується 19 літніх та 7 зимових олімпійських видів, з яких пріоритетними є важка атлетика, волейбол, вільна та греко-римська боротьба, велоспорт (трек), футбол, легка атлетика, лижне двоборство, біатлон та санний спорт. З 29 дитячо-юнацьких спортивних шкіл 1 – вищої, 7 – першої, 7 – другої категорії. Власні спортивні споруди мають 19 спортивних шкіл.

У 2019 році в області підготовлено 43 майстри спорту України, 67 - КМСУ, 233 спортсмени І спортивного розряду. За звітний період присвоєно 7 МСУМК України, 2 – Заслужених майстра спорту України та 6 заслужених тренерів України.

З метою підтримки і стимулювання розвитку спорту вищих досягнень в області, морального і матеріального заохочення спортсменів для досягнення високих спортивних результатів були призначено 15 стипендій перспективним спортсменам області на загальну суму 866,8 тис грн та 96,7 тис. грн виділено на грошові винагороди переможцям Міжнародних змагань.

Щорічно збільшується кількість нових відкритих спортивних майданчиків з тренажерним обладнанням, з нестандартним тренажерним обладнанням та зі штучним уніфікованим покриттям. Проводяться капітальні ремонти та реконструкції спортивних споруд.

У 2020 році завершено будівництво 3 мультифункціональних майданчиків для занять ігровими видами спорту та освоєно 3135,5 тис. гривень за рахунок коштів державного бюджету та 1306,1 тис. гривень за рахунок коштів місцевих бюджетів.

З метою збільшення рухової активності дітей, підлітків і молоді в області щорічно проводяться спортивно-масові заходи серед учнівської молоді, а саме:обласні змагання з футболу „Шкіряний м’яч”, обласна дитячо-юнацька

футбольна, волейбольна, баскетбольна ліги, всеукраїнський фізкультурно-патріотичний фестиваль „Козацький гарт”, всеукраїнські змагання „Ігри чемпіонів”, обласна спартакіада допризовної молоді, всеукраїнські спортивно-масові заходи, серед них: всеукраїнські змагання пам’яті В. Філіпенка з велоспорту на шосе, „Всеукраїнський Олімпійський урок”, „Олімпійський день” та „Олімпійський тиждень”, всеукраїнський спортивно-масовий захід серед дітей та юнацтва „Олімпійське лелеченя”, для дітей з обмеженими можливостями – „Повір у себе” і „Ти зможеш, якщо я зміг”. Традиційно проводяться спортивно-театралізовані свята з нагоди Дня фізичної культури і спорту, фестивалі „Тато, мама, я – спортивна сім’я” тощо.

В області ветеранами спортивного руху, які беруть участь у змаганнях різного рівня, є 1130 учасників.

У 2020 році видатки на одного спортсмена для участі у всеукраїнських змаганнях з олімпійських видів спорту становили 870 гривень, неолімпійських видів – 972 гривні (у 2017 році – відповідно 1386 гривень та 1586 гривень, 2016 році – 1257 гривень та 1412 гривень).

<u>Проміжні висновки</u>

1. Розвиток фізичної культури і спорту характеризується стабільністю основних показників, проте, на жаль, спортивні бази області не відповідають сучасним вимогам тренувального процесу.

2. В області діє система підготовки спортивного резерву та спортсменів високого класу, а також збережено інфраструктуру дитячо-юнацьких спортивних шкіл.

3. Відзначається низький рівень охопленості всіма видами фізкультурно-оздоровчої роботи в навчальних закладах (9,7 % від загальної кількості).

1.8.8.6. Соціальна інфраструктура

В області функціонує 23 територіальних центри соціального обслуговування (надання соціальних послуг), з них 7 – в територіальних громадах, а саме: Теребовлянський, Підволочиський, Мельнице-Подільський, Скалатський, Бережанський, Борсуківський, Байковецький та 4 комунальні установи – „Центр надання соціальних послуг” Шумської міської ради, „Центр надання соціальних послуг” Зборівської міської ради, Центр соціального обслуговування (надання соціальних послуг) Золотниківської сільської ради та Вишнівецької селищної ради.

Окрім цього, у Новоселівський, Козлівській та Озернянській громадах соціальні робітники, які безпосередньо надають соціальні послуги догляду вдома, входять у структуру апарату виконавчих комітетів місцевих рад.

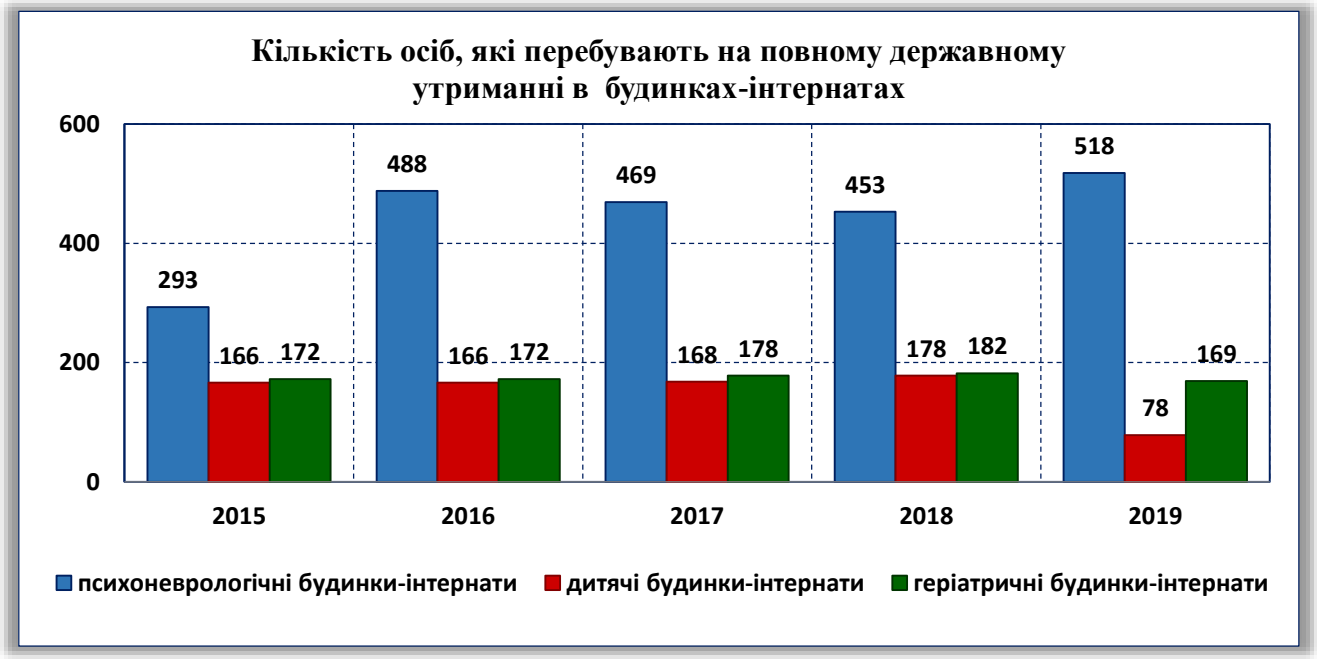
З метою недопущення погіршення якості або позбавлення можливості отримання необхідних соціальних послуг відповідно до потреби мешканців районними радами та територіальними громадами укладені угоди про міжбюджетний трансферт у 2019 році з громадами, у яких не створені територіальні центри. Усі категорії потребуючих осіб не залишені без уваги й охоплені відповідними видами соціального обслуговування.

В області територіальними центрами обслуговування охоплено 41304 особи, зокрема, відділеннями соціальної допомоги вдома – 14656, яким надають соціальні послуги 1149 соціальних робітники. У 18 відділеннях стаціонарного догляду, які розраховані на 623 ліжко-місця, проживало 559 осіб. При територіальних центрах соціального обслуговування (надання соціальних послуг) діють 4 університети ІІІ віку (м. Бучач, смт Гусятин, м. Теребовля, м. Тернопіль), 3 благодійні їдальні (м. Тернопіль, смт Підволочиськ, м. Теребовля), 11 пунктів прокату технічних засобів реабілітації.

У комунальній установі „Центр надання соціальних послуг" Шумської міської ради відділенням денного перебування надається соціальна послуга денного догляду особам похилого віку й особам з інвалідністю. Продовжено модель мультидисциплінарного підходу з надання соціальних послуг громадянам за місцем їхнього проживання відповідно до їх індивідуальних потреб.

Соціальними робітниками надається понад 20 видів соціальних послуг відповідно до Державних стандартів надання соціальних послуг.

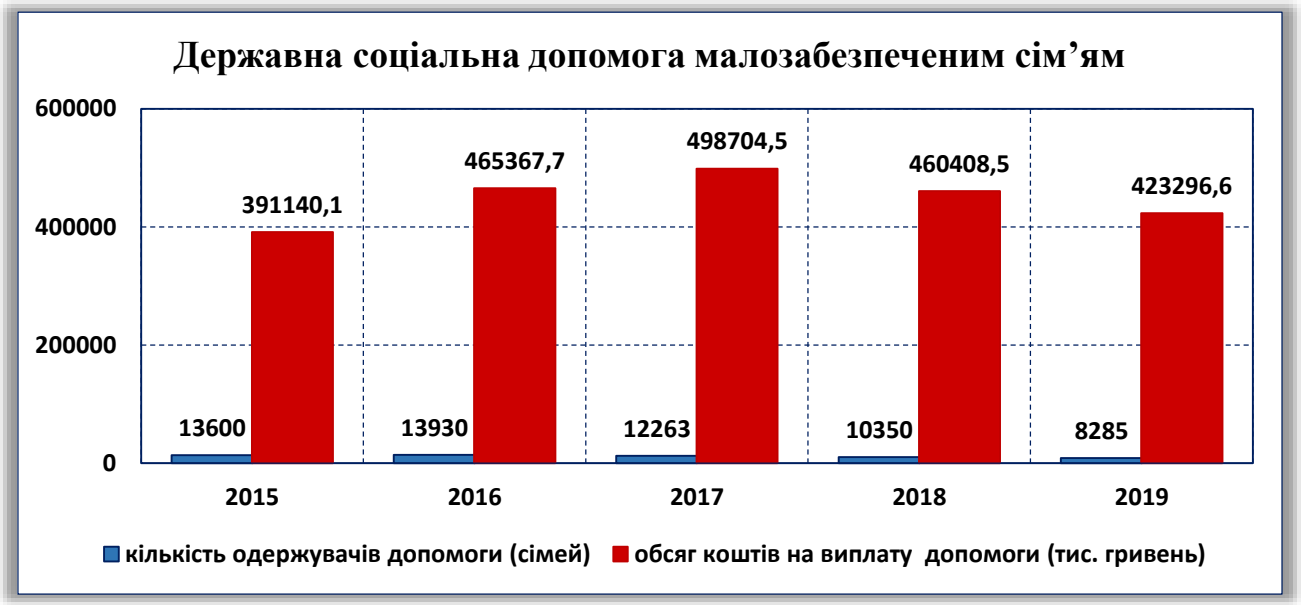
Крім цього, в області функціонують 6 будинків-інтернатів (5 психоневрологічні, 1 дитячий будинок-інтернат) та геріатричний пансіонат. У цих закладах проживають 765 підопічних.

В управліннях соціального захисту населення області відповідно до Закону України „Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям" кількість одержувачів державної соціальної допомоги малозабезпеченим сім'ям станом на 1 січня 2020 року складає 8285 осіб, що на 5315 осіб менше, ніж у 2015 році, при цьому річна сума нарахувань за вказаний період збільшилась з 32156,5 тис. гривень до 423296,6 тис. гривень.

Розмір державної соціальної допомоги визначається як різниця між прожитковим мінімумом для сім'ї та її середньомісячним сукупним доходом. Кількість одержувачів допомоги станом на 1 січня 2020 року (8285 осіб) по відношенню до 1 січня 2019 року (10350 особи) зменшилася у зв'язку із збільшенням доходів громадян, а у зв'язку із вступом в дію з 1 квітня 2019 року постанови Кабінету Міністрів України від 13.03.2019 № 250 „Деякі

питання надання соціальної підтримки багатодітним сім'ям" кількість одержувачів державної соціальної допомоги малозабезпеченим сім'ям ще значно зменшилась, оскільки допомога на дітей, які виховуються у багатодітних сім'ях, включалась до сукупного доходу сім'ї.

Субсидії на оплату житлово-комунальних послуг станом на 1 січня 2020 року одержували 91004 сімей та на придбання твердого побутового палива і скрапленого газу – 8685 сімей, яким здійснено нарахувань відповідно на 780,5 та 28,7 млн гривень.

Чисельність одержувачів субсидій у відповідному році залежала від величини плати за комунальні послуги та паливо, а також середньомісячного доходу членів домогосподарства, яке претендує на призначення субсидії, за попередні два картали перед зверненням.

Упродовж 2015-2019 років спостерігається наступна динаміка зміни чисельності одержувачів та сум нарахувань житлових субсидій:

– субсидії населенню на оплату житлово-комунальних послуг: на 1 січня 2015 року субсидії одержували 29868 сімей, на 1 січня 2016 року – 175950, на 1 січня 2017 року – 225656, на 1 січня 2018 року – 231698 сімей, на 1 січня 2019 року – 111549, на 1 січня 2020 року – 91004.

За 2014 рік здійснено нарахувань на суму 43,8 млн гривень, 2015 рік – 1082,9 млн гривень, 2016 рік – 2262,9 млн гривень, 2017 рік – 2615,9 млн гривень, 2018 рік – 1651,3 млн гривень, 2019 рік – 780,5 млн гривень.

Субсидії населенню на придбання твердого побутового палива та скрапленого газу на 1 січня 2015 року призначено 4565 сім'ям, на 1 січня 2016 року – 12912, на 1 січня 2017 року – 18860, на 1 січня 2018 року – 16672, на 1 січня 2019 року – 14573, на 1 січня 2020 року – 8683 .

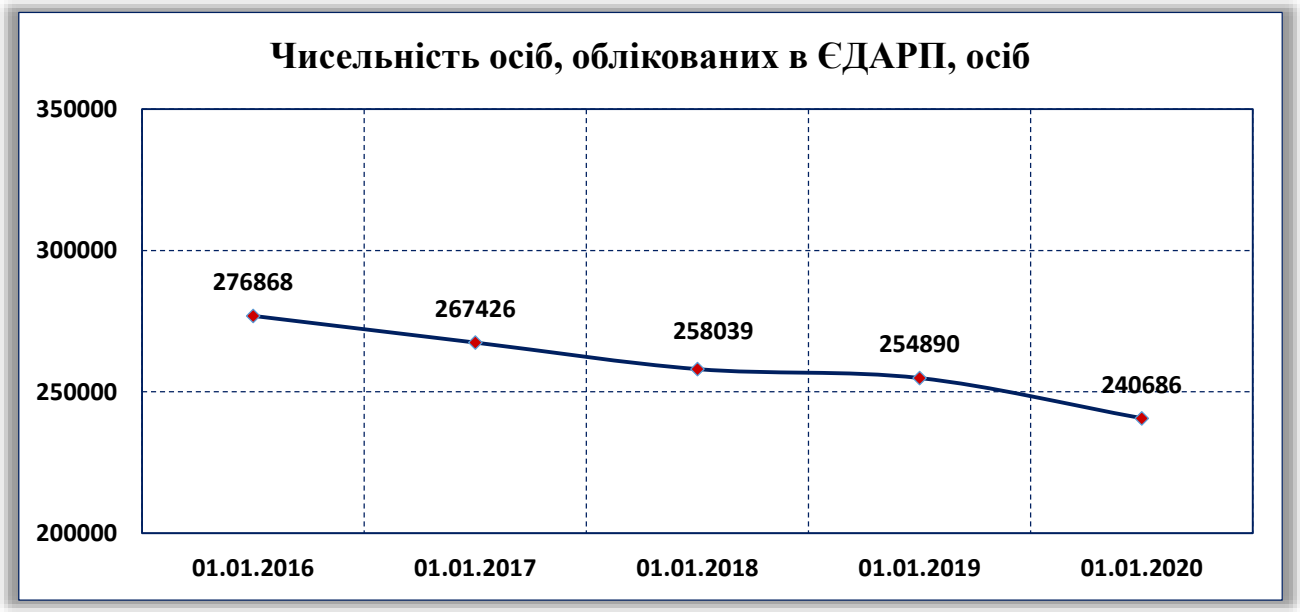
За 2014 рік здійснено нарахувань на суму 4,1 млн гривень, за 2015 – 19,8 млн гривень, за 2016 – 48,3 млн гривень, за 2017 – 47,9 млн гривень, за 2018 – 44,8 млн гривень, за 2019 – 28,7 млн гривень.

Станом на 1 січня 2020 року на обліку в Єдиному державному автоматизованому реєстрі осіб, які мають право на пільги (далі – ЄДАРП), перебувало 240686 пільговиків. Упродовж 2019 року надано пільг на суму 270,5 млн гривень.

Відповідно до внесених у 2017 році змін до Положення про порядок призначення та надання населенню субсидій для відшкодування витрат на оплату житлово-комунальних послуг, придбання скрапленого газу, твердого та рідкого пічного побутового палива, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21 жовтня 1995 р. № 848 (із змінами), у разі призначення субсидії пільги з оплати житлово-комунальних послуг та придбання твердого палива і скрапленого газу особам, які зареєстровані (фактично проживають) у житловому приміщенні (будинку), у період її отримання не нараховуються. Через це у 2017 році нарахування пільг на житлово-комунальні послуги зменшилось.

Чисельність осіб, облікованих у ЄДАРП, змінюється в залежності від змін у законодавстві, яким регламентується порядок надання пільг, а також від зміни демографічної ситуації та природного зменшення чисельності окремих категорій населення.

У 2015 році надано пільг на суму 173,7 млн гривень, у 2016 році – 224,1 млн гривень (+ 50,4 млн гривень до 2015 року), у 2017 – 81 млн гривень (- 143,1 млн гривень до 2016 року), у 2018 році – 133,5 млн гривень (+ 52,5 млн гривень до 2017 року), у 2019 році – 270,5 млн гривень.

Питання соціально-правового захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, є одним із пріоритетних напрямків роботи області в цій сфері.

В області проживає 197654 дитини, що складає 19 % від загальної чисельності населення. Більше 10 % від загальної чисельності дітей складають діти, які перебувають у складних життєвих обставинах, діти-сироти, діти, що залишилися без піклування батьків, діти з порушенням розвитку, діти, розміщені в інтернатних закладах. Фактично кожна десята дитина потребує захисту і підтримки. Соціально-правовий захист дітей забезпечується скоординованою роботою органів та служб у справах дітей і спрямований на виявлення, попередження та нейтралізацію впливів негативних чинників на життєдіяльність дитини.

Особлива увага в організації цієї роботи звертається на найбільш вразливі соціальні категорії дитячого населення: дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, соціальних сиріт, дітей з особливими потребами.

На обліку служб у справах дітей перебувають 807 дітей, які опинилися у складних життєвих обставинах, з них: 709 дітей проживають в 330 сім'ях, де батьки ухиляються від виконання батьківських обов'язків; 2 дітей самовільно залишили постійне місце проживання, 96 – зазнали фізичного, психологічного, сексуального або економічного насилля у сім'ї та поза нею.

З метою надання невідкладної комплексної (соціальної, психологічної, педагогічної, медичної, правової) допомоги дітям, які опинились у складних життєвих обставинах, на території області функціонує Центр соціально-психологічної реабілітації дітей служби у справах дітей обласної державної адміністрації.

Для запобігання дитячій бездоглядності та безпритульності, профілактики злочинності, інших негативних проявів у дитячому середовищі службами у справах дітей області спільно з іншими суб'єктами профілактичної правовиховної роботи на місцях проводиться ряд державно-громадських операцій: „Підліток. Зима, Канікули", „Діти вулиці. Вокзал", комплексна державно-громадська операція „Діти Тернопільщини проти насильства, бездоглядності, за духовність та сімейну злагоду", всеукраїнський профілактичний захід „Урок".

Загалом у І кварталі 2019 року здійснено 237 рейдів, під час яких виявлено 228 дітей, з них: 172 дітей попереджено і 56 дітей вилучено (37 – з вулиці, 18 – з сім'ї, 1 – з розважальних закладів). Серед виявлених – 43 дітей віком до 6 років, 73 дітей – від 6 до 14 років та 112 – від 14 до 18 років. За родом занять 175 дітей є учнями шкіл та профучилищ, 10 – не навчаються та не працюють, 53 – вживали спиртні напої, 11 – токсичні речовини. Під час проведених рейдів виявлено 30 порушень правил торгівлі спиртними напоями та тютюновими виробами, попереджено 9 посадових осіб та 173 батьків, ініційовано притягнення до відповідальності 8 посадових осіб та 153 батьків.

Під час проведених рейдів виявлено 114 порушень правил торгівлі спиртними напоями та тютюновими виробами, попереджено 42 посадові особи та 796 батьків, ініційовано притягнення до відповідальності 52 посадових осіб та 787 батьків.

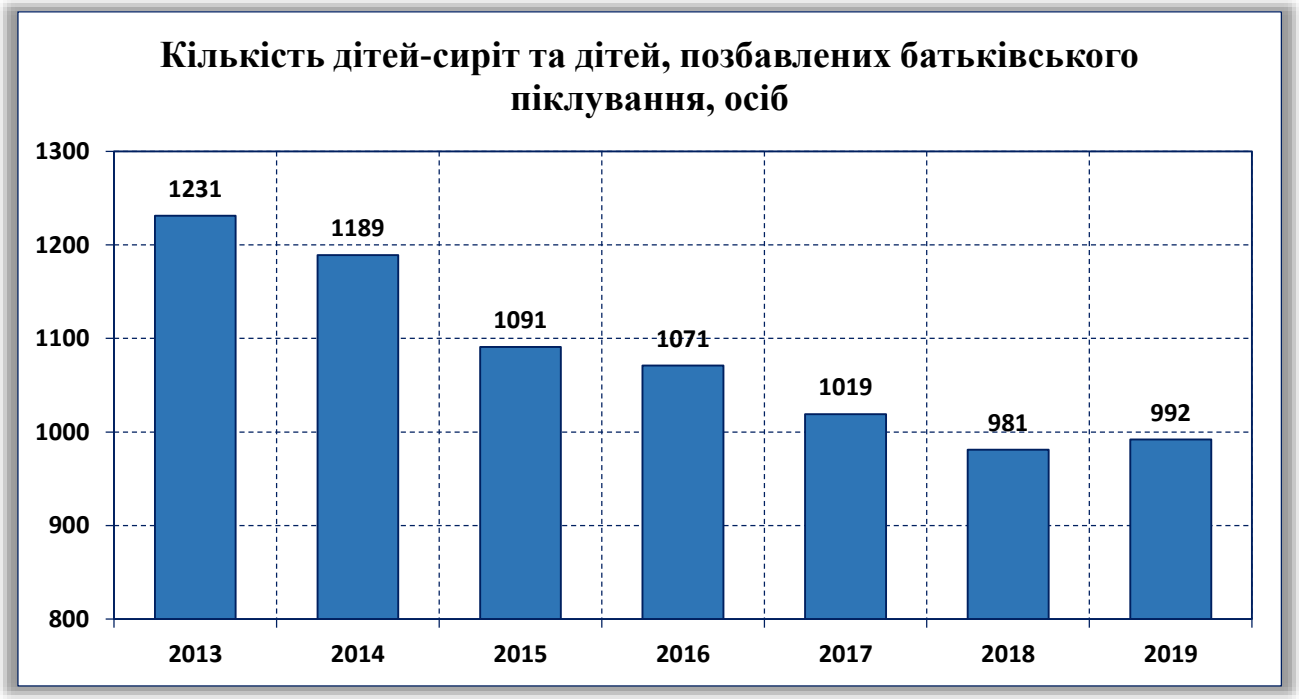
Також, особлива увага приділяється дітям, які постраждали внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів, внутрішньо переміщеним дітям, які перемістилися із районів проведення організації об'єднаних сил без супроводу законних представників та проживають у Тернопільській області.

З метою захисту прав та законних інтересів дітей, які не досягли 18-річного віку та є внутрішньо переміщеними, а також діти, які отримали психологічну травму внаслідок загибелі їхніх батьків або одного із них, мають право на встановлення статусу дітей, які постраждали внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів. Ця категорія дітей першочергово направляється на оздоровлення за бюджетні кошти та у разі потреби їм надається консультативна, юридична, психологічна чи інші види допомоги.

У Тернопільській області статус дітей, які постраждали внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів, надано 61 дітям.

У межах виконання обласної програми запобігання безпритульності та бездоглядності в Тернопільській області досягнуто вагомих результатів у сфері забезпечення прав дітей-сиріт. Зокрема, завдяки вжитим заходам в області щорічно зменшується кількість дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. Для порівняння у 2019 році на обліку дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, перебуває 992 дітей, у 2018 їх кількість складала 1019 дітей, у 2016 р. – 1071 дитина, 2015 р. – 1091, 2014 р. – 1189, 2013 р. – 1231, 2012 р. – 1255, 2011 р. – 1262, 2010 р. – 1261, 2009 р. – 1223.

Відповідно до первинного обліку показник кількості дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, складає 49 осіб на 10 тис. дитячого населення.

В області проводиться ефективна робота щодо сприяння усиновленню дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. На території області

має місце очевидна тенденція переваги національного усиновлення над міждержавним.

Упродовж 2009-2019 років громадянами України усиновлено 194 дітей, іноземцями – 32 дітей. У даний час службами у справах дітей здійснюється постійний нагляд за умовами проживання та виховання 266 усиновлених дітей.

Крім того, проводиться робота щодо активізації розвитку сімейних форм виховання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.

На території області функціонує 108 прийомних сімей, в яких виховується 167 дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, у тому числі – 6 дітей з особливими потребами та 12 дитячих будинках сімейного типу, де влаштовано 71 дитину (в тому числі 2 дітей з особливими потребами). Загалом, станом на кінець 2019 року до сімейних форм виховання влаштовано 90 % дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, які проживають на території області.

За умовами утримання і виховання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, у різних формах сімейного виховання налагоджено постійний контроль, а також здійснюється соціальний супровід родин опікунів та піклувальників, прийомних сімей і дитячих будинків сімейного типу.

Існує складність усиновлення або влаштування до сімейних форм виховання дітей-сиріт, які належать до середнього та старшого шкільного віку, або мають певні проблеми зі здоров'ям або перебувають у близьких родинних стосунках (рідні брати та сестри, роз'єднання яких під час влаштування до сімейних форм виховання не дозволяється чинним законодавством).

Заборгованості з виплати державних соціальних допомог дітям-сиротам, дітям, позбавленим батьківського піклування, та грошового забезпечення опікунам, піклувальникам, прийомним батькам та батькам-вихователям за надання соціальних послуг у дитячих будинках сімейного типу та прийомних сім'ях за принципом „гроші ходять за дитиною" немає.

Внаслідок активного розвитку національного усиновлення та інших форм сімейного виховання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, в області має місце тенденція до зменшення кількості вихованців інтернатних закладів. У закладах різних типів на даний час виховуються 80 статусних дітей, що складає менше 8 % від кількості дітей, які виховуються в інтернатних закладах. Водночас в інтернатних закладах переважну частку вихованців складають діти, які мають батьків. Підставою для розміщення цих дітей у закладах інституційного догляду та виховання є проблеми розвитку дитини та її особливі освітні потреби (42 %), соціальні причини (29 %), поглиблене вивчення окремих предметів (10 %) та за станом здоров'я (19 %). Для 60,7 % дітей розміщення в закладі є цілодобовим, 38,6 % – денним, 0,7 % – індивідуальне навчання удома.

Однією з цільових та пріоритетних груп регіональної політики у сфері охорони дитинства є діти, які перебувають в закладах інституційного догляду та виховання на цілодобовому перебуванні. Станом на 31.12.2019 року в 19 закладах інституційного догляду та виховання дітей перебувало 2799 дітей, з них на цілодобовому перебуванні – 1058. У відповідності до європейських найкращих практик, до державної політики у сфері охорони дитинства, існуючу систему інституційного догляду та виховання дітей потрібно змінювати на

систему, яка базується на підтримці сім'ї, створення умов для виховання та розвитку дітей у сім'ї або середовищі, максимально наближеному до сімейного у громаді.

Заходи, направлені на зміну ситуації, відображені в розробленому та затвердженому Регіональному стратегічному плані дій реформування системи інституційного догляду та виховання дітей в Тернопільській області на 2019 – 2026 роки. Активізація процесу реформування системи інституційного догляду та виховання дітей та сворення на рівні громад ефективної системи медичних, соціальних та освітніх послуг на рівні громад, які б відповідали потребам дітей та сімей з дітьми у відповідності до їх потреб, рівня розвитку, віку, статі, здоров'я протягом 2019 року відбулась завдяки реалізації договору QCBS-3.8 щодо надання консультаційних послуг „Розробка та впровадження регіонального плану стосовно збільшення обсягів надання послуг з догляду на сімейній основі (реформування закладів інституційного догляду та виховання дітей у Тернопільській області)".

Так, завдяки спільній роботі керівництва Ради, керівників профільних комісій, зокрема: з питань освіти, науки, молодіжної політики, фізичної культури і спорту, з питань охорони здоров'я, сім'ї, материнства і дитинства, з питань соціального захисту населення та учасників АТО і членів їх сімей, керівництва та структурних підрозділів державної адміністрації, органів місцевого самоврядування та експертів проєкту за період 2019 року чисельність дітей, які зараховані в інтернатні заклади на цілодобову форму перебування, вдалось скоротити на 25%.

В області розроблено та в листопаді 2019 року затверджено рішенням Ради плани трансформації Тернопільського обласного спеціалізованого будинку дитини та Збаразької санаторної загальноосвітньої школи-інтернат. Триває робота міждисциплінарних комісій над розробкою планів трансформації ще двох закладів.

Для реалізації плану трансформації обласного спеціалізованого будинку дитини, повноцінного функціонування центру реабілітації та розвитку дитини потрібно передбачити заходи, в т.ч. фінансові, для розвитку в області медико-реабілітаційних послуг, першочергово послуг раннього втручання для дітей раннього віку. Спільно з експертами проєкту „Реформування закладів інституційного догляду та виховання дітей у Тернопільській області" проводиться оцінка потреб дітей та складання індивідуальних планів реінтеграції/влаштування в альтернативні форми сімейного виховання.

Важливою складовою захисту прав дітей є захист їхніх житлових та майнових прав. Службами у справах дітей на місцях ведеться облік нерухомого майна дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, систематично вживаються заходи щодо виявлення фактів незаконного відчуження житла (майна), що їм належить.

З метою забезпечення права дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, на виховання у сім'ї та забезпечення соціальним житлом дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, осіб з їх числа, починаючи з 2017 року, з державного бюджету виділяється субвенція місцевим бюджетам. У 2017-2018 роках за рахунок коштів субвенції придбано:
2 квартири в м. Тернопіль під соціальне житло для 6 осіб з числа дітей-сиріт;

29 квартир – у власність для дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування та осіб з їх числа; 4 садиби для дитячих будинків сімейного типу (смт Козова, смт Підволочиськ, с. Жовнівка Бережанського району, смт Велика Березовиця Тернопільського району).

Загалом, упродовж 2017-2019 років з державного бюджету місцевим бюджетам виділено 22 313,2 тис. гривень.

У зв'язку з масовою трудовою міграцією батьків за межі України залишається актуальною проблема соціального сирітства (бездоглядності) дітей.

На динаміку зазначених показників впливають ряд факторів:

– масова трудова міграція батьків за межі України;

– відсутність налагодженої системи соціально-правового захисту дітей на рівні територіальної громади;

– неготовність молоді до подружнього життя;

– наявність великих сімейних груп дітей, що ускладнює їх влаштування до сімейних форм виховання;

– прийняття судами рішень з порушенням термінів, що ускладнює влаштування дітей в сімейні форми та створює умови для перевантаження закладів, у яких тимчасово перебувають діти;

– неспроможність потенційних кандидатів у прийомні батьки та батьки-вихователі надати довідки про їхню офіційну зайнятість у сфері матеріального виробництва;

– відсутність в осіб, які мають бажання узяти в сім'ю дитину-сироту або дитину, позбавлену батьківського піклування, житла, що належить їм на праві власності або користування.

<u>Проміжні висновки</u>

1. В області функціонують 24 територіальних центри соціального обслуговування (надання соціальних послуг), 3 центри надання соціальних послуг, які надають послуги одиноким непрацездатним громадянам, особам з інвалідністю, 6 будинків-інтернатів та геріатричний пансіонат, що забезпечує потреби даних категорій осіб.

2. Із загальної кількості дітей, що проживають в області, більше 10 % – діти, які перебувають у складних життєвих обставинах, діти-сироти, діти, позбавлені батьківського піклування, діти з порушенням розвитку, діти, розміщені в інтернатних закладах. Питання соціально-правового захисту таких дітей є одним із пріоритетних напрямків роботи області в цій сфері.

3. Переважну частку дітей, які виховуються в інтернатних закладах області, складають діти, які мають батьків.

4. На рівні територіальної громади відсутня ефективна система соціальних послуг для дітей та сімей з дітьми. З метою виправлення ситуації прийнято та реалізовується Регіональний стратегічний план дій реформування системи інституційного догляду та виховання дітей в Тернопільській області на 2019-2026 роки.

5. В більшості територіальних громад відсутні служби у справах дітей або уповноважені представники у справах захисту прав дітей, а також фахівці з соціальної роботи. Захист прав дітей на території

територіальних громад продовжують забезпечувати служби у справах дітей райдержадміністрацій.

6. Масова трудова міграція батьків за межі України загострила проблему соціального сирітства (бездоглядності) дітей.

1.9. Інвестиційні ресурси (капітальні інвестиції(інвестиції в основний капітал, будівництво)

Реалізація стратегічної мети Державної стратегії регіонального розвитку забезпечується через систему створення умов для динамічного, збалансованого розвитку регіонів України, орієнтованих на підвищення рівня їх конкурентоспроможності, активізацію економічної діяльності, підвищення рівня життя населення, додержання гарантованих державою соціальних та інших стандартів для громадян незалежно від місця проживання.

Важливими елементами забезпечення досягнення цілей стратегії регіонального розвитку є активна інвестиційна діяльність, повноцінне залучення інвестицій у формування ефективної матеріальної бази регіональної економіки, у забезпечення розвитку інфраструктури міст і підтримку їх інтегруючої ролі як центрів економічного та соціального розвитку, у поліпшення транспортної доступності в межах регіону, в розвиток інфраструктурної мережі сільської місцевості. Особливе значення у контексті реалізації стратегії регіонального розвитку має інвестиційна діяльність у підвищенні рівня інноваційної та інвестиційної спроможності регіонів на основі удосконалення регіональної інвестиційно-інноваційної інфраструктури, створення регіональної мережі наукових, технологічних та індустріальних парків, а також формування сприятливого інвестиційного клімату, позитивного інвестиційного іміджу та просування на зовнішніх ринках інвестиційних регіональних можливостей.

Динаміка залучення капітальних інвестицій в Тернопільській області за останні 5 років характеризується позитивною тенденцією.

Зокрема, їх обсяги у 2015 році склали 3827,5 млн грн, у 2016 році – 4888,2 млн грн, 2017 році – 7150,6 млн грн, 2018 році – 8375 млн грн, 2019 році – 9210,3 млн гривень. Темп приросту до рівня попереднього року у 2015 році склав 15,2 %, у 2016 році – 17,2 %, у 2017 році – 42,3 %, у 2018 році – 3,7 %, у 2019 році – 23,6%.

Позитивна динаміка темпів зростання капітальних інвестицій свідчить про покращення ситуації щодо формування ресурсів для їх фінансового забезпечення. Дані щодо структури і динаміки джерел фінансування капітальних інвестицій у Тернопільській області за період 2015 – 2019 років наведені у таблиці.

Таблиця 1.9.1

Структура джерел фінансування капітальних інвестицій у Тернопільській області за 2015-2019 роки

	2015	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**
Всього, *млн гривень*	3827,5	4888,2	7150,6	8375	9210,3
в т.ч., у %%:					
кошти державного бюджету	3,6	5,7	4,0	4,25	5,1
кошти місцевих бюджетів	7,4	9,4	7,2	8,05	10,4
власні кошти підприємств і організацій	46,2	57,8	52,6	60,3	54,5
кредити банків та інші позики	3,5	5,4	11,0	7,8	8,8
кошти населення на будівництво житла	36,0	19,1	19,1	18,2	18,2
інші джерела фінансування	3,3	2,6	6,1	1,4	3

Наведені дані свідчать, що головним джерелом фінансування капітальних інвестицій в області є власні кошти суб'єктів підприємницької діяльності, підприємств і господарських організацій, при цьому їх частка зросла з 46,2 % у 2015 році до 54,5 % у 2019 році. Другим за вагомістю фінансовим джерелом капітальних інвестицій є кошти населення на будівництво житла, питома вага яких упродовж 2015 – 2019 років коливалась в межах від 36 % у 2015 році до 18,2 % у 2019 році. Після деякого спаду у 2017 році, у 2018-2019 роках демонструють зростання у забезпеченні капітальних інвестицій кошти державного та місцевих бюджетів, призначення яких, насамперед, для розвитку невиробничих галузей. Разом з тим, незважаючи на стабільне зростання, порівняно низьким є рівень використання банківських кредитів, питома вага яких коливається від 3,5% у 2015 році до 8,8 % у 2019 році.

Формування пріоритетних цілей у стратегії регіонального розвитку за рахунок розвитку інвестиційної діяльності повинно виходити з фактично досягнутого рівня освоєння капітальних інвестицій в галузевому розрізі, тобто за видами економічної діяльності.

Галузева структура капітальних інвестицій у значній мірі відображає структуру виробничо-господарського комплексу області. Зокрема, основна частка капітальних інвестицій за видами економічної діяльності припадає на сільське господарство і коливається у межах від 24% у 2015 році до 33,6 % у 2019 році. Водночас абсолютний обсяг капітальних інвестицій у сільське господарство за 5 років зріс у 3,4 раза (з 920,6 млн грн у 2015 році до 3092,6 млн грн у 2019 році).

На другій позиції за питомою вагою знаходяться капітальні інвестиції у промисловість, на які приходилось від 14,9 % у 2015 році до 21,5 % у 2019 році. Упродовж 2015-2019 років капітальні інвестиції у промисловість області зросли у 3,5 раза – з 570,5 млн грн до 1979,7 млн гривень.

На третій позиції – капітальні інвестиції у будівництві, їх обсяг у 2019 році становить 1817,7 млн гривень. В цілому, питома вага капітальних інвестицій у будівництво протягом 2015 – 2019 років знизилась з 36,8 % до 20,3 %, однак абсолютні обсяги вкладених коштів за даний період зросли з 1408,8 млн гривень у 2015 році до 1871,7 млн грн у 2019 році, тобто у 1,3 раза.

Важливим сегментом виробничо-господарського комплексу Тернопільської області є будівельна галузь.

Обсяг капітальних інвестицій, освоєних у будівельній галузі впродовж 2015-2019 років, демонструє стабільне збільшення з 946,6 млн грн у 2015 році

до 2415,8 млн грн у 2019 році, хоча частка будівництва в освоєнні капітальних інвестицій у 2019 році склала 20,3 % від їх загального обсягу, тоді як у 2015 році становила 36,8 %.

Таблиця 1.9.2

Обсяги і структура виконаних будівельних робіт у Тернопільській області в розрізі видів будівельної продукції за 2015-2019 роки

	2015	2016	2017	2018	2019
Всього виконаних будівельних робіт, млн грн	946,6	1344,0	1573,7	1806,1	2415,8
в т.ч., у % до підсумку:					
Будівлі	72,2	71,3	76,3	80,3	80,8
• житлові	50,9	48,5	53,6	56,2	53,5
• нежитлові	21,3	22,8	22,7	24,1	27,3
Інженерні споруди	27,8	28,7	23,7	19,7	19,2

Наведені дані свідчать, що на першій позиції серед видів будівельної продукції в області є житлові будівлі, частка яких коливалась у межах від 48,5 % у 2016 році до 53,6 % у 2017 році, 56,2 % у 2018 році і 53,5 у 2019 році. При цьому зберігається чітка тенденція до збільшення питомої ваги за даним видом будівельних робіт в загальних їх обсягах. Внаслідок цього в області прийнято в експлуатацію житла у 2015 році – 479,7 тис. кв.м, у 2016 році – 234,4 тис. кв.м, у 2017 році – 292,9 тис. кв.м, у 2018 році – 261,1 тис. кв.м, у 2019 році – 411,3 тис. кв.м. Дані щодо динаміки структури прийнятого в експлуатацію житла у міських поселеннях та у сільській місцевості наведені у таблиці .

Таблиця 1.9.3

Структура прийнятого в експлуатацію житла в міських поселеннях та сільській місцевості Тернопільської області за 2015 – 2019 роки

	2015	2016	2017	2018	2019
Прийнято в експлуатацію житла, *тис. кв. м*	479,7	234,4	292,9	261,1	411,3
т.ч., у %%: :					
у міських поселеннях	62,5	79,8	75,3	61,6	56,1
у сільській місцевості	37,5	20,2	24,7	38,4	43,9

У 2019 році область займала 5 місце по Україні за темпами введення в експлуатацію житла та 10 місце по обсягах введеного в експлуатацію житла.

Проміжні висновки

1. Динаміка залучення капітальних інвестицій у Тернопільській області за останні 5 років характеризується позитивною тенденцією до зростання та збільшення частки капітальних інвестицій, вкладених у реальний сектор економіки.

2. Головним джерелом фінансування капітальних інвестицій в області є власні кошти суб'єктів підприємницької діяльності, підприємств і господарських організацій, при цьому їх частка зросла з 46,2 % у 2015 році до 54,5 % у 2019 році.

3. Обсяг капітальних інвестицій, освоєних у будівельній галузі впродовж 2015-2018 років, демонструє їх стабільне збільшення з 1408,8 млн грн у 2015 році до 1871,5 млн грн у 2019 році.

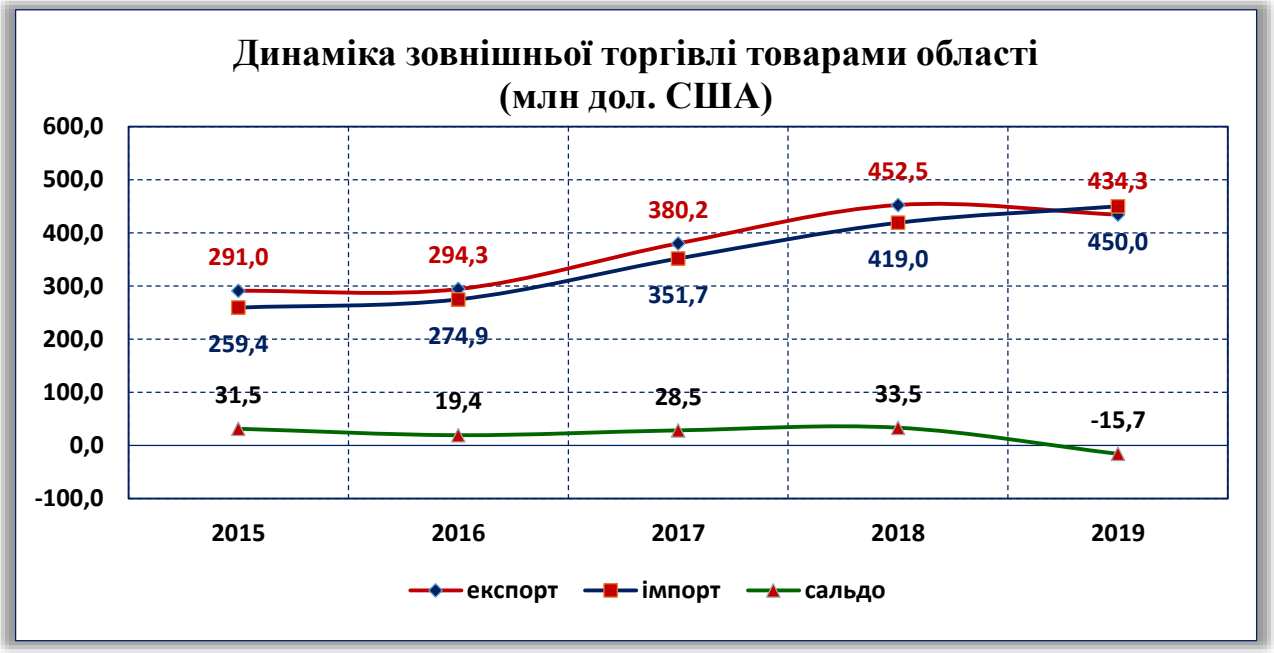
4. За темпами введення в експлуатацію житла у 2019 році область займала 3 місце серед Західно-українських регіонів та 5 місце по Україні.

1.10.Зовнішньоекономічна діяльність

Зовнішньоторговельний оборот області товарами та послугами за 2019 рік склав 993,3 млн дол. США, що на 4,1 % більше, ніж у 2018 році. При цьому обсяги експорту становили 533,8 млн дол. США (на 1,3 % більше, ніж у 2018 році), імпорту – 459,5 млн дол. США (на 7,4 % більше, ніж за 2018 рік).

Зовнішньоторговельний оборот товарами області за 2019 рік склав 884,3 млн дол. США, в т.ч.: експорт товарів – 434,3 млн дол. США, імпорт товарів – 450,0 млн дол. США. Сальдо зовнішньої торгівлі від'ємне – -15,7 млн дол. США. Таким чином, у 2019 році обсяг зовнішньої торгівлі товарами області зріс на 1,5%, при цьому експорт товарів зменшився на 4,0%, імпорт товарів збільшився на 7,4%.

У 2019 році зовнішньоторговельні операції проводилися з партнерами із 119 країн світу, тоді як у 2018 році – з 105 країн.

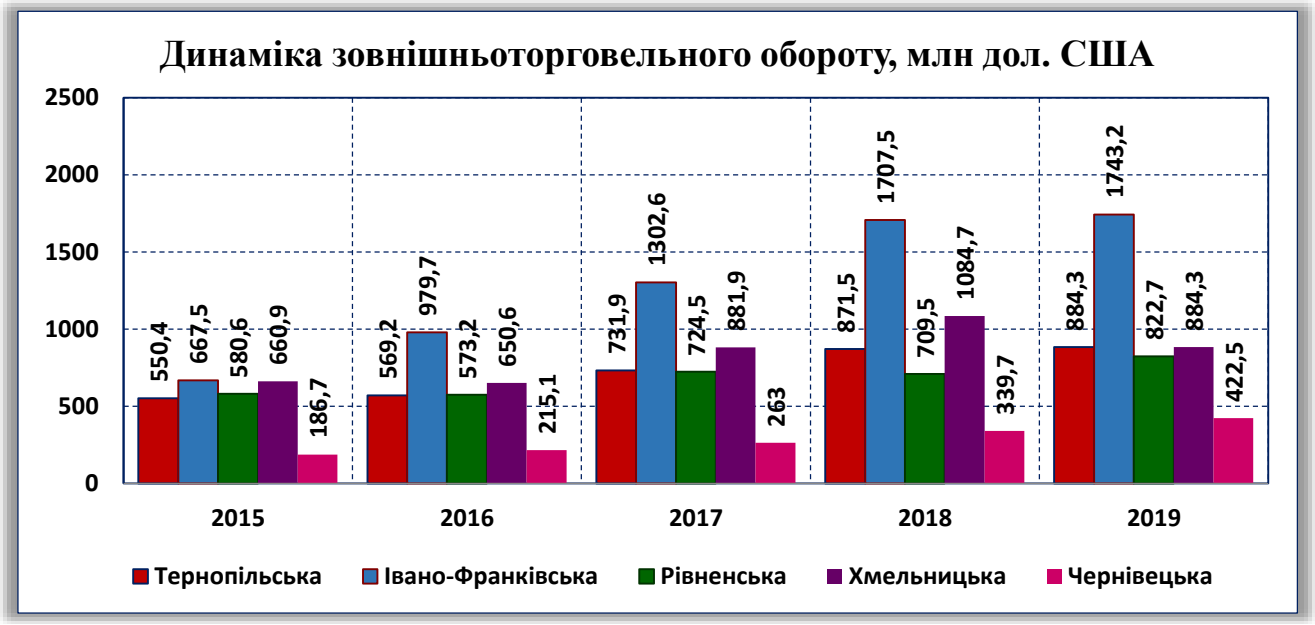

Упродовж 2014-2019 років пік зовнішньоторговельного обороту товарами області припав на 2019 рік: його обсяг сягнув 884,3 млн дол. США.

Обсяги зовнішньої торгівлі області послугами за 2019 рік становили 108,9 млн дол. США. При цьому обсяги експорту послуг становили 99,5 млн дол. США (на 33,4 % більше, ніж за 2018 рік), імпорту – 9,5 млн дол. США (на 10,2 % більше, ніж за 2018 рік).

Основну частку експорту послуг за 2019 рік склали послуги з переробки матеріальних ресурсів, на які припадало 76,4 % від загального обсягу експорту послуг області (76,0 млн дол. США). Порівняно з 2018 рокомобсяги експорту послуг з переробки матеріальних ресурсів збільшились на 41,2 %.

В імпорті послуг найбільшу питому вагу транспортні послуги – 36,0 % від загального імпорту послуг області (3,4 млн дол. США). Порівняно з 2018 рокомобсяги імпорту транспортних послуг збільшились на 40,6 %.

Географічна структура свідчить про пріоритетність європейського вектору: основними партнерами області є країни-члени Європейського Співтовариства і саме економічні зв'язки з бізнес-середовищем ЄС мають визначальний вплив на результати зовнішньої торгівлі товарами.

За 2019 рік експорт з країнами Європи склав 310,2 млн дол. США, або 71,4 %.

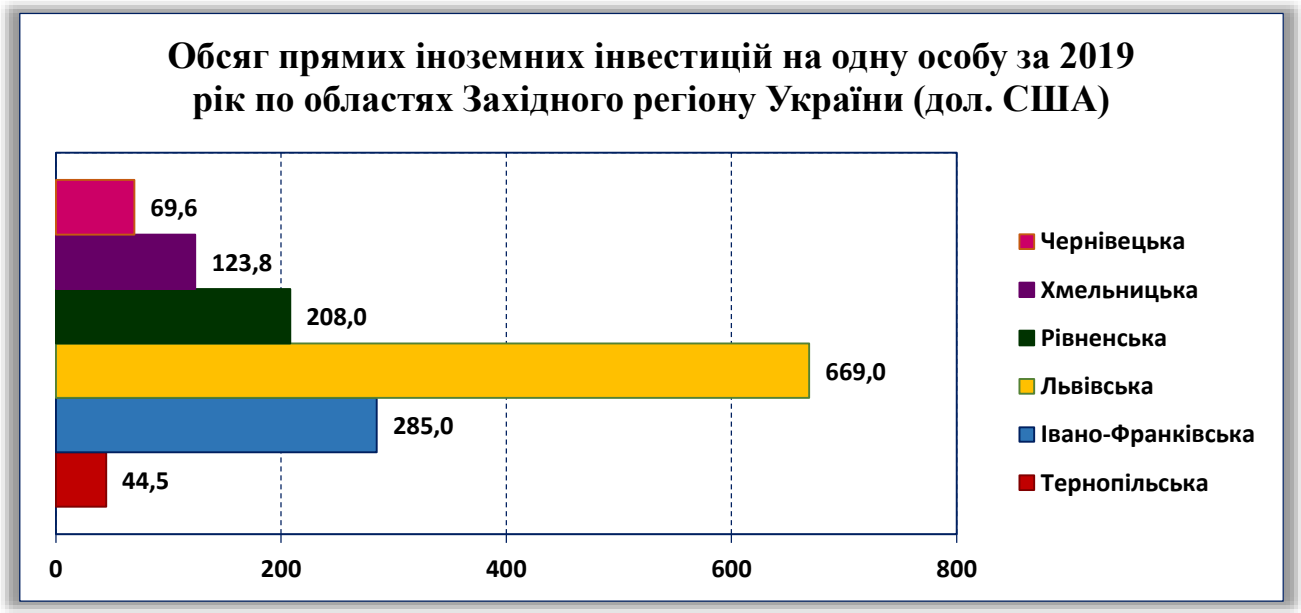
Експортні поставки товарів здійснювалися до: Польщі (50,7% у загальному експорті товарів області), Білорусі (6,0%), Нідерландів (3,9%), Німеччини (3,4%), Іспанії (2,8%), США (2,3%), Туреччини (2,1%), Швейцарії (2,0%), Єгипту (1,5%), Австрії (1,6%), Італії (1,4%), Бангладешу (1,2%), Казахстану (1,5%), Португалії (1,0%), Молдови (1,0%), Китаю (1,0%).

Протягом 2019 року в структурі експорту місцевої продукції спостерігалась тенденція, подібна до минулих років. Найбільша частка припадала, здебільшого, на електричні машини й устаткування (44,8%) та сільськогосподарську продукцію (понад 35 %), переважно на зернові культури, м'ясо та харчові субпродукти, насіння і плоди олійних рослин, продукти переробки овочів, плодів, жири й олії тваринного або рослинного походження тощо.

У 2019 році збільшився обсяг експорту продукції за товарними групами: електричні машини і устаткування на 4,7%, продукти переробки овочів, плодів у 1,3 рази; полімерні матеріали, пластмаси на 11,4%, котли, машини, апарати і механічні пристрої в 1,7 рази.

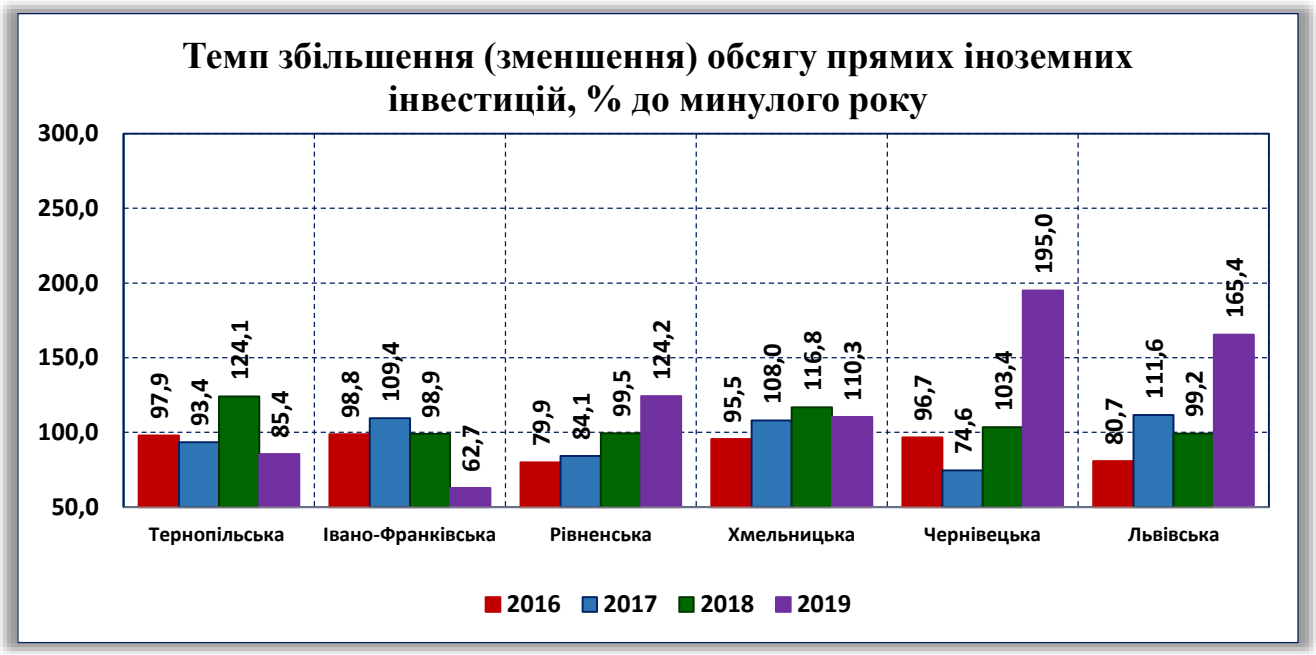

Станом на 31 грудня 2019 року обсяг прямих іноземних інвестицій, внесених в економіку області на одну особу, становив 45,6 дол. США, що на 9,4 % більше, ніж у Чернівецькій області, однак значно менше, ніж у інших західних областях України.

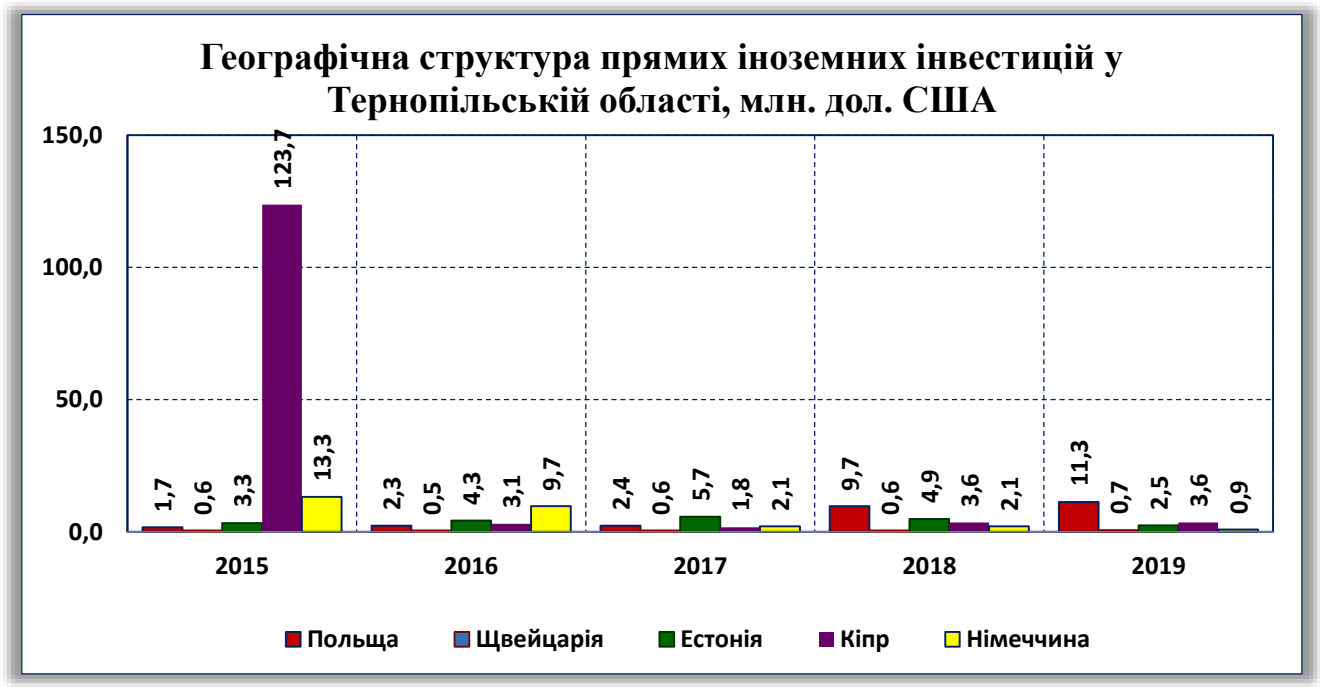

Хоча Тернопільщина є невеликою за площею та чисельністю населення територією, вона має великий інвестиційний потенціал і протягом останнього року демонструє стабільне зростання показника залучення прямих іноземних інвестицій.

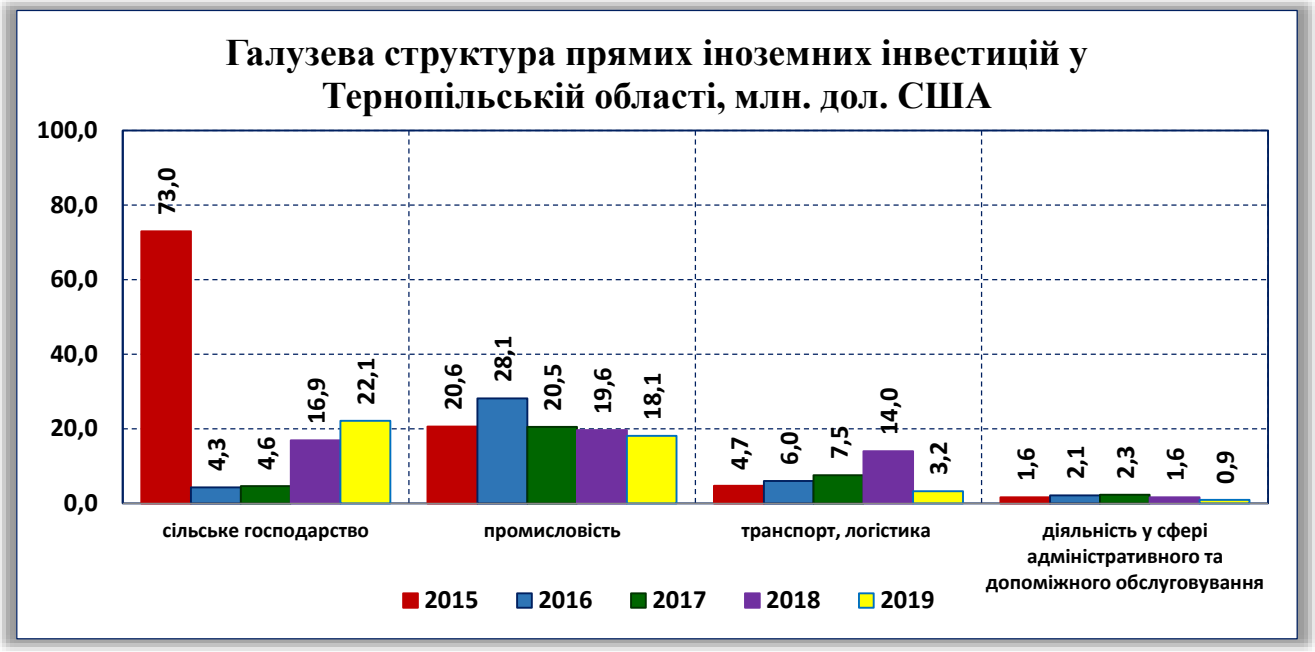
До прикладу, в усіх взятих до порівняння регіонах України протягом 2015-2019 років спостерігалося статистичне зменшення обсягу прямих іноземних інвестицій (25,1-97,3 % до обсягу на початок відповідного року); у 2018 році позитивною динамікою характеризувалася сфера прямого іноземного інвестування у Тернопільській та Хмельницькій областях; за підсумками 2019 року – зріс обсяг прямих іноземних інвестицій у Рівненській (+24,2%, Хмельницькій (+10,3%), Чернівецькій (+95,0%), Львівській (+65,4%) областях.

В абсолютних показниках лідерами за обсягом прямих іноземних інвестицій серед сусідніх областей залишаються Львівська (1668,3 млн дол. США) та Івано-Франківська (389,2 млн дол. США), а Тернопільська та Чернівецька області посідають останні місця у цьому рейтингу.

З погляду географії іноземного інвестування протягом 2015-2019 років близько 95 % прямих іноземних інвестицій надійшло з країн ЄС, у 2015-2019 роках – з Німеччини, Кіпру, Естонії, Польщі, Швейцарії. За підсумками 2019 року найбільший обсяг інвестицій надійшов із Польщі та Кіпру.

Протягом 2017-2019 років спостерігається збільшення обсягу інвестицій у сфері сільського, лісового та рибного господарства (4,6 млн дол. США в 2017 році проти 22,1 млн дол. США в 2019 році).

Натомість, спостерігається падіння обсягу прямих іноземних інвестицій в галузі транспорту та логістики (14,0 млн. дол. США в 2018 році, 3,2 млн.дол. США в 2019 році).

Протягом 2015-2019 років вдалося значно покращити координацію роботи із залучення міжнародної технічної допомоги.У рамках міжнародних програм розвитку в області імплементовано проєкти зовнішньої допомоги, донорами яких є Європейський Союз, США, Німеччина, Європейський Банк Реконструкції та Розвитку, Японія та інші.

За результатами моніторингу, що здійснюється відповідно до розпорядження голови обласної державної адміністрації від 06.03.2017 № 120-од„Про залучення, використання та моніторинг міжнародної технічної допомоги в області", на стадії реалізації в області знаходиться понад 40 проєктів як технічної (негрошової) допомоги (у вигляді обладнання, робіт і послуг), так і фінансових ресурсів (грантів) у іноземній валюті, що надаються донорами на безоплатній та безповоротній основі. Протягом 2015-2019 років у область залучено ресурсів міжнародної технічної допомоги на суму 283,99 млн гривень.

Надана донорами та виконавцями проєктів допомога відповідає потребам реципієнтів, має значний економічний та соціальний ефекти, оскільки в результаті реалізованих заходів відбулось часткове реформування комунальної інфраструктури; стимулювання скорочення енергоспоживання і енергозбереження; закупівля обладнання для лікарень і навчальних закладів. Окрім того, реалізовуються проєкти, що містять комунікаційний компонент із акцентом на висвітлення положень Угоди про Асоціацію України з ЄС.

Також, слід відзначити успішну реалізацію в області таких потужних програм, як „Місцевий розвиток, орієнтований на громаду МРГ-ІІІ " (донори – Європейський Союз та Програма Розвитку Організації Об'єднаних Націй), „Децентралізація приносить кращі результати та ефективність (DOBRE)" (донор – Агентство США з міжнародного розвитку), „Розробка курсу на зміцнення

місцевого самоврядування в Україні (ПУЛЬС)" (донор – Агентство США з міжнародного розвитку). Технічна та фінансова допомога цих програм спрямована на місцевий рівень, створюючи умови для територіальних громад краще управляти ресурсами, стимулювати місцеву економіку, відновити базову соціальну та комунальну інфраструктуру в таких пріоритетних сферах діяльності громад, як енергоефективність, охорона здоров'я, охорона навколишнього середовища, водопостачання спільно з розвитком малого аграрного бізнесу.

27 лютого 2019 року відбулось підписання Меморандуму про співпрацю і взаємодію між Тернопільською обласною державною адміністрацією, Тернопільською обласною радою та міжнародною організацією Глобал Ком'юнітіс (виконавець проєкту „Децентралізація приносить кращі результати та ефективність" (DOBRE). Таким чином, співпраця за цією програмою вийшла на якісно новий рівень, мета якої – створити сприятливе середовище для впровадження реформ децентралізації в Україні.

Тернопільська область входить в Програму Транскордонного Співробітництва Європейського Інструменту Сусідства „Польща – Білорусь – Україна 2014–2020" у статусі додаткового регіону. В рамках участі у Програмі рекомендовано до фінансування 5 проєктів з них 1 інфраструктурний та 4 мікропроєкти на загальну суму 841 499,0 Євро.

<u>Проміжні висновки</u>

1. Зовнішньоторговельний оборот товарами та послугами області в останні роки демонструє позитивну динаміку, зокрема, за 2019 рік він склав 993,3 млн. дол. США, що на 4,1% більше, ніж у 2018 році. При цьому, обсяги експорту становили 533,8 млн дол. США (на 1,3 % більше, ніж за 2018 рік), імпорту – 459,5 млн дол. США (на 7,4 % більше, ніж за 2018 рік).

2. Протягом 2019 року в структурі експорту місцевої продукції спостерігалась тенденція, подібна до минулих років, найбільша частка припадала, здебільшого, на електричні машини й устаткування (44,8 %) та сільськогосподарську продукцію (понад 35 %), переважно – зернові культури, м'ясо та харчові субпродукти, насіння і плоди олійних рослин, продукти переробки овочів, плодів, жири й олії тваринного чи рослинного походження тощо.

3. Темп росту прямих іноземних інвестицій в області у 2019 році склав 85,4% і випереджає лише темпи Івано-Франківської області (62,7%).

4. Основними країнами-інвесторами є Кіпр, Естонія, Німеччина, Польща, Швейцарія.

1.11. Стан сфери досліджень та інновацій

Упродовж 2019 року наукові дослідження і розробки (далі − НДР) виконували 9 організацій.

У 2019 році на підприємствах та в організаціях області, які здійснювали наукові дослідження і розробки, кількість працівників, задіяних у виконанні таких робіт (з урахуванням сумісників та осіб, які працюють за договорами цивільно-правового характеру), склала 135 (25 місце по Україні), а саме: 72,6 % – дослідники, 15,5 % – техніки, 11,9 % – допоміжний персонал.

Таблиця 1.11.1

Кількість організацій, які здійснювали наукові дослідження і розробки, та працівників, задіяних у їх виконанні

Область	Кількість організацій, одиниць		Кількість працівників, осіб		Із них:			
					Доктори наук, осіб		Кандидати наук, осіб	
	2018	2019	2018	2019	2018	2019	2018	2019
Україна	**950**	**950**	**88128**	**79262**	**7043**	**6526**	**18806**	**16929**
Волинська	9	6	317	202	36	29	116	78
Івано-Франківська	14	14	600	483	59	69	132	144
Львівська	72	69	4869	4155	585	537	1771	1431
Рівненська	11	12	340	312	46	27	102	112
Тернопільська	**12**	**9**	**345**	**135**	**55**	**7**	**110**	**23**
Хмельницька	8	9	348	373	32	34	115	123
Чернівецька	18	13	731	609	94	74	251	205

Питома вага докторів наук та докторів філософії (кандидатів наук) у 2019 році в загальній кількості виконавців наукових досліджень і розробок становила 27,6 %, з яких 57,1 % – жінки.

Майже половина (43,9 %) науковців працювали в галузі сільськогосподарських наук, 24,5 % – природничих, 16,3 % – медичних, 15,3 % – технічних.

Загальний обсяг внутрішніх витрат на виконання наукових досліджень і розробок власними силами підприємств та організацій області у 2019 році склав 29,1 млн гривень, з яких 31,6 % припадало на оплату праці, 68,4 % – на інші поточні витрати.

За рахунок державного та місцевого бюджетів профінансовано 23,9 % наукових досліджень і розробок в області, власними коштами підприємств – 68,3 %, коштами організацій підприємницького сектору – 5,6 %, коштами організацій державного сектору – 2,2 %.

У 2019 році 24,8 млн гривень (85,4 % загального обсягу витрат) було спрямовано на виконання прикладних наукових досліджень, які на 64,9 % профінансовано коштами державного бюджету та на 14,6 % – за рахунок коштів організацій підприємницького сектору; на виконання науково-технічних (експериментальних) розробок витрачено 3,1 млн гривень (10,8 % загального обсягу витрат), які на 5,4 % фінансувалися за рахунок коштів організацій підприємницького сектору та на 44,5 % – за рахунок державного бюджету. На виконання фундаментальних наукових досліджень спрямовано 1,1 млн гривень (3,8 % загального обсягу витрат), які 89,8 % здійснено за рахунок коштів державного бюджету.

У 2019 році інноваційною діяльністю у промисловості в області займалися 29 підприємств, що становить 29,9 % промислових підприємств. Тернопільська область посідає 1 місце в Україні серед регіонів за часткою інноваційно активних підприємств.

Таблиця 1.11.2

Кількість інноваційно-активних промислових підприємств серед сусідніх областей, одиниць

	Кількість інноваційно-активних промислових підприємств	% до загальної кількості промислових підприємств
Україна	**782**	15,8%
Волинська	11	10,4%
Івано-Франківська	22	16,9%
Львівська	44	12,8%
Рівненська	20	13,9%
Тернопільська	**29**	**29,9%**
Хмельницька	10	6,6%
Чернівецька	7	10,9%

У розрізі видів економічної діяльності слід виокремити підприємства з переробної промисловості (72 %), постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря (16 %), виробництва електричного устаткування (12 %).

У 2019 році на інновації підприємства області витратили 268 млн гривень (13 місце по Україні), у тому числі на придбання машин, обладнання та програмного забезпечення – 262,3 млн гривень (97,9 %), на внутрішні та зовнішні науково-дослідні розробки – 3,9 млн гривень (1,4 %) та на інші роботи, пов'язані зі створенням та впровадженням інновацій (інші витрати) – 1,8 млн гривень (0,7 %).

Таблиця 1.11.3

Загальний обсяг інноваційних витрат у промисловості в Тернопільській області

	2015 рік		2017 рік		2018 рік		2019 рік	
	Обсяг витрат тис. грн	Частка у загальному обсязі	Обсяг витрат тис. грн	Частка у загаль-ному обсязі	Обсяг витрат тис. грн	Частка у загаль-ному обсязі	Обсяг витрат тис. грн	Частка у загаль-ному обсязі
Усього	**14557,7**	**100%**	**109734,7**	**100%**	**137125,6**	**100%**	**268009,7**	**100%**
у тому числі за напрямами								
- внутрішні науково-дослідні роботи	11285,6	77,5%	6327,9	5,8%	7643,2	5,6%	3891,9	1,4%
- зовнішні науково-дослідні роботи	462,2	3,2%	–	–	–	–	–	–
- придбання машин, обладнання та	2176,3	14,9%	101557,4	92,5%	127778,2	93,2%	262317,8	97,9%

програмного забезпечення								
- придбання інших зовнішніх знань	1,0	0 %	–	–	–	–	–	–
- інші	632,6	4,4%	1849,4	1,7%	1520,7	1,2%	1800	0,7%

Основним джерелом фінансування інноваційних витрат в області залишаються власні кошти підприємств – 106,7 млн гривень (72,8 % загального обсягу витрат на інновації).

Таблиця 1.11.4

Розподіл обсягу фінансування інноваційної діяльності у Тернопільській області

	2015 рік		2017 рік		2019 рік	
	Обсяг витрат тис. грн	Частка у загаль-ному обсязі	Обсяг витрат тис. грн	Частка у загаль-ному обсязі	Обсяг витрат тис. грн	Частка у загаль-ному обсязі
Усього	**14557,7**	**100%**	**109734,7**	**100%**	**268009,7**	**100%**
у тому числі за рахунок						
- держбюджету	1353,0	9,3%	–	–	–	–
- місцевих бюджетів	–	–	683,9	0,6%	–	–
- власних коштів	13204,7	90,7%	79914,8	72,8%	106681,7	39,8%
- вітчизняних	–	–	–	–	–	–
- іноземних держав	–	–	–	–	–	–
- інших джерел	–	–	29136,0	26,6%	–	–

У 2019 році 28 промислових підприємств упроваджували інновації (8 місце по Україні). Ними було впроваджено 9 нових або значно вдосконалених товарів (16 місце по Україні), з яких 4 – нових виключно для ринку.

Таблиця 1.11.5

Кількість промислових підприємств, що впроваджували інновації у 2019 році серед сусідніх областей

	Усього	У тому числі	
		Впроваджували нову або значно вдосконалену продукцію	з них нові для ринку
Україна	**687**	**336**	**90**
Волинська	11	3	2
Івано-Франківська	21	13	2
Львівська	36	23	9
Рівненська	19	7	1
Тернопільська	**28**	**9**	**4**
Хмельницька	10	3	1

Чернівецька	6	5	-

В області у 2019 році впроваджено 46 найменувань інноваційних видів продукції (на 17,9 % більше у порівнянні з 2017 роком), з яких 19 – нових або вдосконалених видів машин,обладнання. Кількість упровадженихуу виробництвонових технологічних процесів становила 34, з яких 8 – нових або суттєво поліпшених маловідходних, ресурсоберігаючих.

У 2019 році 12 підприємств області, які здійснювали інноваційну діяльність, реалізували інноваційної продукції на 153,4 млн гривень, що складає 0,9 % до загального обсягу реалізованої промислової продукції. Значна кількість підприємств (52,8 %) реалізувала продукцію, що була новою виключно для підприємства, на суму 80,9 млн гривень.

1.12. Розвиток підприємницького середовища

З ініціативи Тернопільської обласної адміністрації, обласної ради, представників бізнес-об'єднань та громадськості, за сприяння Програми Агентства США з міжнародного розвитку (USAID) „Лідерство в економічному врядуванні" (ЛЕВ) розроблена Стратегія розвитку малого та середнього підприємництва в Тернопільській області на 2016-2020 роки, яка затверджена рішенням Тернопільської обласної ради від 22 вересня 2016 року № 318, та успішно триває реалізація комплексу заходів з її виконання.

Тернопільщина стала першою серед регіонів України, які розробили та затвердили відповідні Стратегії, у тому числі з врахуванням принципів Акта з питань малого бізнесу для Європи.

Основними завданнями та заходами, що увійшли до Стратегії, стали:

- покращення регуляторного середовища;
- розбудоваінфраструктурипідтримки МСП у регіоні;
- полегшення та розширення доступу МСП до фінансовихресурсів;
- покращенняякостібізнес-процесів у діяльності МСП;
- сприяннявиходу МСП на нові ринки;
- розвитокпідприємницькоїкультури та формуваннядовірисуспільства до підприємців;
- активізація діалогу між бізнесом та владою;
- активізація залучення окремих верств населення до підприємницької діяльності.

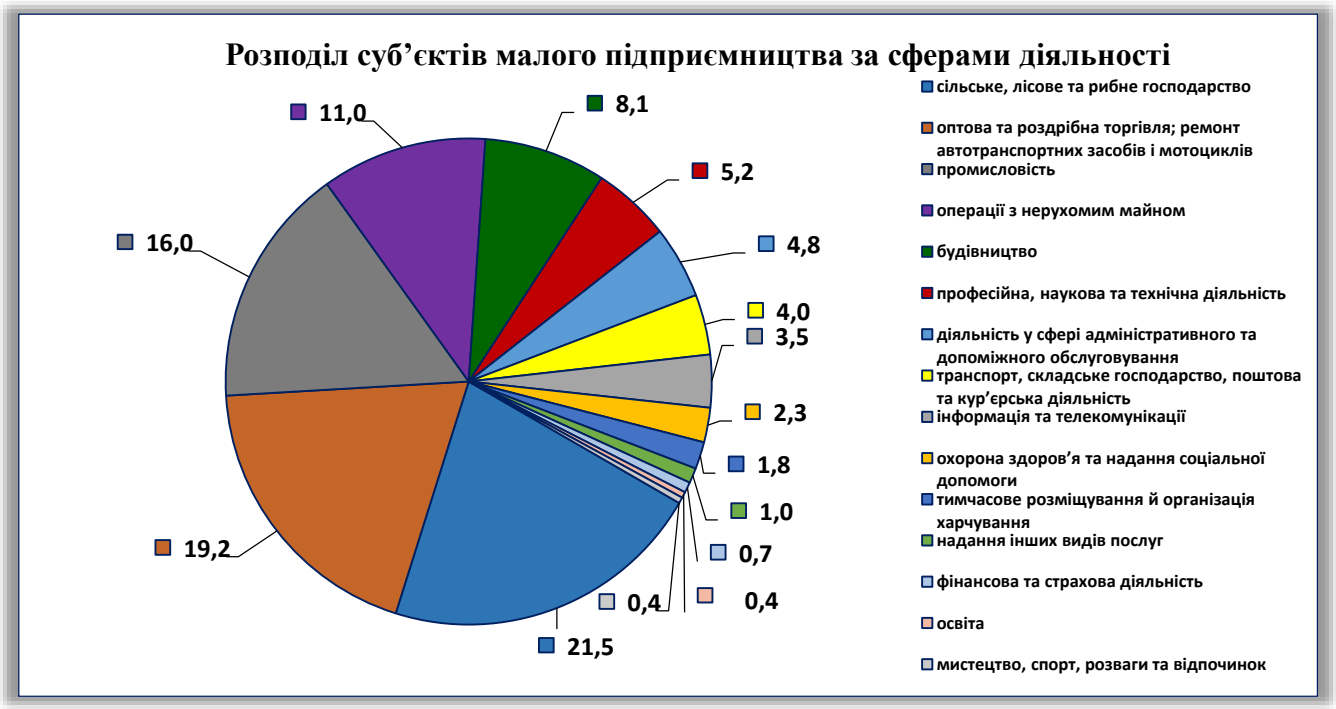
В області спостерігається позитивна динаміка щодо реєстрації суб'єктів господарювання та створення робочих місць.

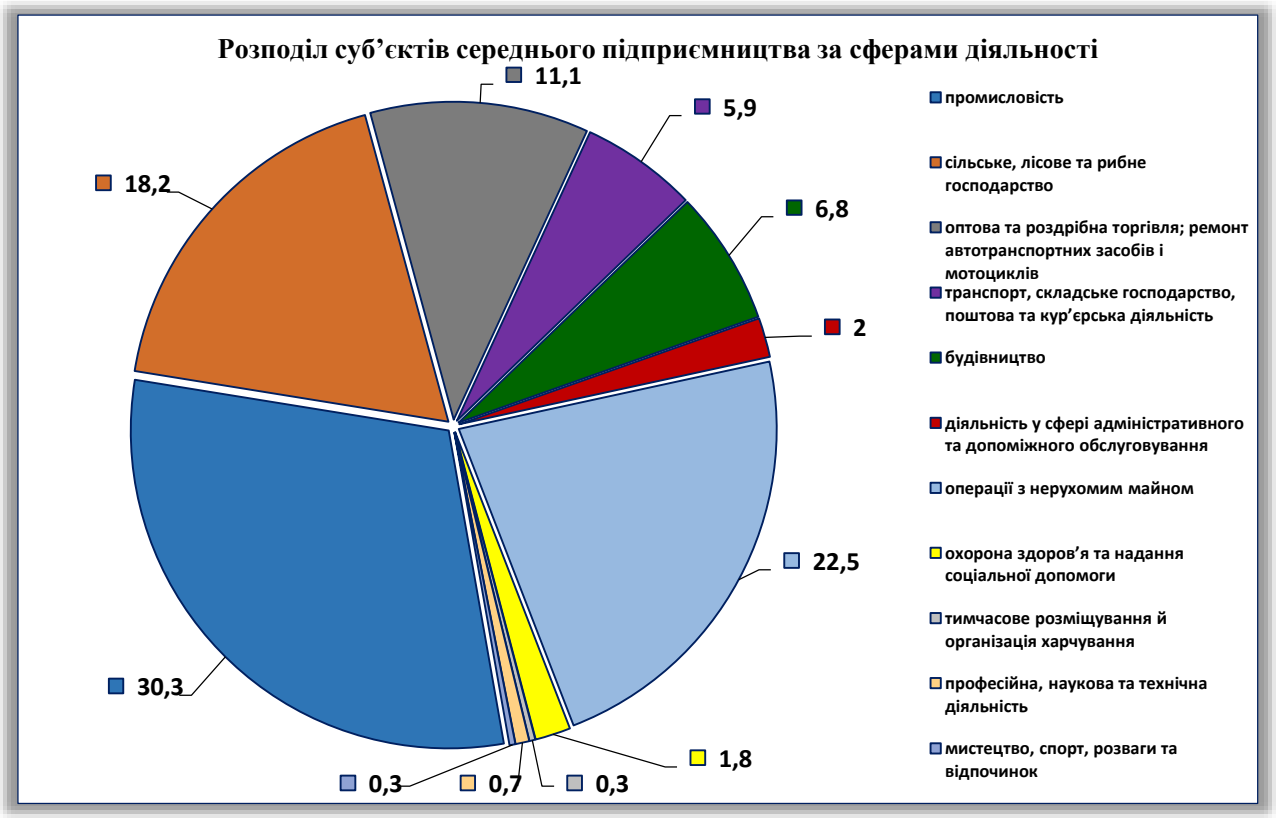
У 2019 році зареєстровано 584 юридичні особи та 5,2 тис. фізичних осіб-підприємців, у порівнянні з 2015 роком ріст чисельності зареєстрованих становить відповідно 156 юридичних осіб та 2,3 тис. підприємців.

У розподілі малих підприємств за видами економічної діяльності у 2019 році основну частку – 21,5 % займали сільське, лісове та рибне господарства, 19,2 % – оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів. Вагому частку у галузевому розподілі займає промисловість – 16 %, операції з нерухомим майном – 11 %, будівництво – 8,1 %. Також, 5,2 % займають підприємства у галузі професійної, наукової та

технічної діяльності, 4,8 % – діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування, 4 % – транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність, 3,5 % – інформація та телекомунікація.

Інші види економічної діяльності займають 6,6 % (з яких охорона здоров'я та надання соціальної допомоги – 2,3 %, тимчасове розміщування й організація харчування – 1,8 %, фінансова та страхова діяльність – 0,7 %, освіта, а також мистецтво, спорт, розваги та відпочинок – по 0,4 %).

Більшість суб'єктів середнього підприємництва здійснюють діяльність у промисловості – 30,3 %, охороні здоров'я та сфері надання соціальної допомоги

– 22,5 %; у сфері сільського, лісового та рибного господарства – 18,2 %; в оптовій та роздрібній торгівлі, ремонті автотранспортних засобів і мотоциклів – 11,1 %; 5,9 % займає транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність; 6,8 % – будівництво. На сферу адміністративного та допоміжного обслуговування припадає 2 % середніх суб'єктів підприємництва, суб'єкти, які здійснюють операції з нерухомим майном – 1 %; суб'єкти, що надають послуги в сфері інформації та телекомунікації – 0,7 %. Підприємства за видом економічної діяльності тимчасове розміщування й організація харчування, освіта, а також мистецтво, спорт, розваги та відпочинок – складають по 0,3 %.

Якщо порівняти з 2015роком, спостерігається збільшення частки малих підприємств у сферах: операції з нерухомим майном (+1,7 в.п.), охорони здоров'я та надання соціальної допомоги (+0,5 в.п.), інформації та телекомунікації, адміністративного та допоміжного обслуговування, а також транспорту, складського господарства, поштової та кур'єрської діяльності (+0,4 в.п.). Водночас найбільше зменшення частки підприємств відбулося в оптовій та роздрібній торгівлі (- 1,8 в.п.), сільському, лісового та рибному господарстві (-0,8 в.п.).

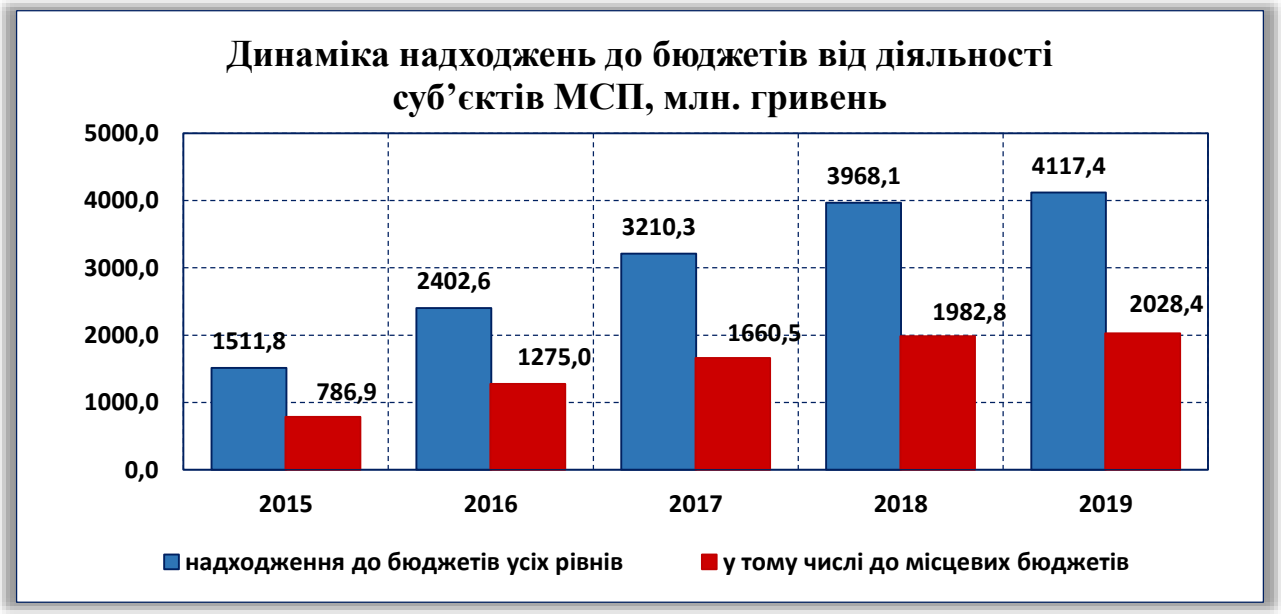
Важливу роль у формуванні загального економічного потенціалу області, забезпеченні потреб населення у товарах і послугах відіграє підприємництво в сферах торгівлі, ресторанного господарства та побутового обслуговування.

У сферах торгівлі та надання послуг спостерігається підвищення основних показників. У 2019 році роздрібний товарооборот підприємств роздрібної торгівлі по області становив 8,8 млрд гривень, що на 9% більше, ніж у 2016 році.

Обсяг нефінансових послуг, реалізованих споживачам підприємствами сфери послуг у 2019 році, склав 6,1 млрд гривень (на 62,2% більше від показника 2016 року).

За рахунок реєстрації суб'єктів господарювання у 2019 році створено 9,3 тис. робочих місць проти 5,9 тис. робочих місць у 2015 році.

Надходження до бюджетів від діяльності суб'єктів малого підприємництва в 2019 році склали понад 2 млрд гривень, що в 2,8 рази показника 2015 року.

У частині розбудови інфраструктури підтримки підприємництва, в рамках співпраці з Проєктом „Підвищення інвестиційної привабливості України та

конкурентоспроможності регіонів" наприкінці 2017 року створено Тернопільський регіональний Центр підтримки підприємництва (далі – центр).

З початку діяльності центром надано 2 тис. інформаційно-консультативних послуг діючим та потенційним суб'єктам МСП області, організовано та проведено 70 інформаційно-навчальних заходів, якими охоплено понад 3 тис. осіб (семінари, тренінги, наради, бізнес-сесії, майстер-класи, бізнес-інтенсиви, панельні дискусії, промоційні заходи), підготовлено 37 установчих документів для започаткування бізнесу.

Водночас за Програмою „Fit for Partnership with Germany" („Готові до співпраці з Німеччиною") з метою налагодження контактів, підвищення компетенцій та взаємовигідного співробітництва з підприємствами Німеччини, ознайомлення із специфікою ведення бізнесу, налагодження зовнішньо-економічної кооперації відібрано 14 суб'єктів господарювання області.

У рамках програми підтримки секторальної політики в області реалізовується проєкт регіонального розвитку „Створення мережі об'єктів інфраструктури підтримки підприємництва у Тернопільській області" загальною вартістю 2,1 млн гривень (передбачено створення 40 консультаційних пунктів для бізнесу в ОТГ області та реалізація ряду інших заходів для бізнесу).

Упродовж 2018-2019 років здійснено укомплектування регіонального центру, а також забезпечено оснащення 40 інформаційно-консультативних пунктів для бізнесу в ОТГ області.

У партнерстві з Німецько-Українським Фондом з кінця 2018 року суб'єкти господарювання області отримали змогу брати участь у частковому відшкодуванні відсоткових ставок за кредитами банків. Внаслідок – бізнес сплачує за кредитом 7,5 % річних, для цього у 2018 році було виділенокошти з обласного бюджету в сумі 900 тис. гривень, на 2019рік – 2 млн гривень (видано кредити 9 суб'єктам господарювання на загальну суму кредитних договорів 20 млн гривень).

З листопада 2018 року до кінця 2019 року з обласного бюджету відшкодовано понад 1 млн гривень.

В області зареєстровано 134 суб'єкти господарської діяльності в галузі ІТ.

Надходження до бюджету за 2019 рік від діяльності фізичних осіб-підприємців в ІТ-галузі становить понад 20 млн гривень.

28 лютого 2019 року підписано Меморандум про співпрацю між Тернопільською обласною державною адміністрацією та Громадською організацією „Тернопільський ІТ - Кластер".

В рамках започаткованого партнерства, облдержадміністрацією спільно з ІТ кластером проведено перший Західноукраїнський форум „ІТ перспектива", панельну дискусію „Розвиток ІТ - індустрії – кращі практики" в рамках Міжнародного інвестиційного форуму „Тернопільщина Invest – 2019" та конференцію „Файне ІТ", основною метою якої було знайомство з ІТ компаніями, продуктами, можливостями, новинами ІТ індустрії.

Одночасно, в рамках проведення вищезгаданої конференції, за фінансової підтримки Програми „U-LEAD з Європою" проведено експертне дослідження „Перспективи інноваційного розвитку ІТ галузі Тернопільської області", яке було презентовано під час конференції.

В області триває формування прогресивної, сучасної системи надання адміністративних послуг.

Протягом 2015-2019 років спостерігається позитивна динаміка щодо створення нових центрів надання адміністративних послуг (далі – ЦНАП), які створюються із метою спрощення процедури отримання адміністративних послуг для громадян та представників бізнесу, поліпшення якості їх надання. За 5 років у Тернопільській області відкрито 9 сучасних ЦНАПів, які відповідають європейським стандартам.

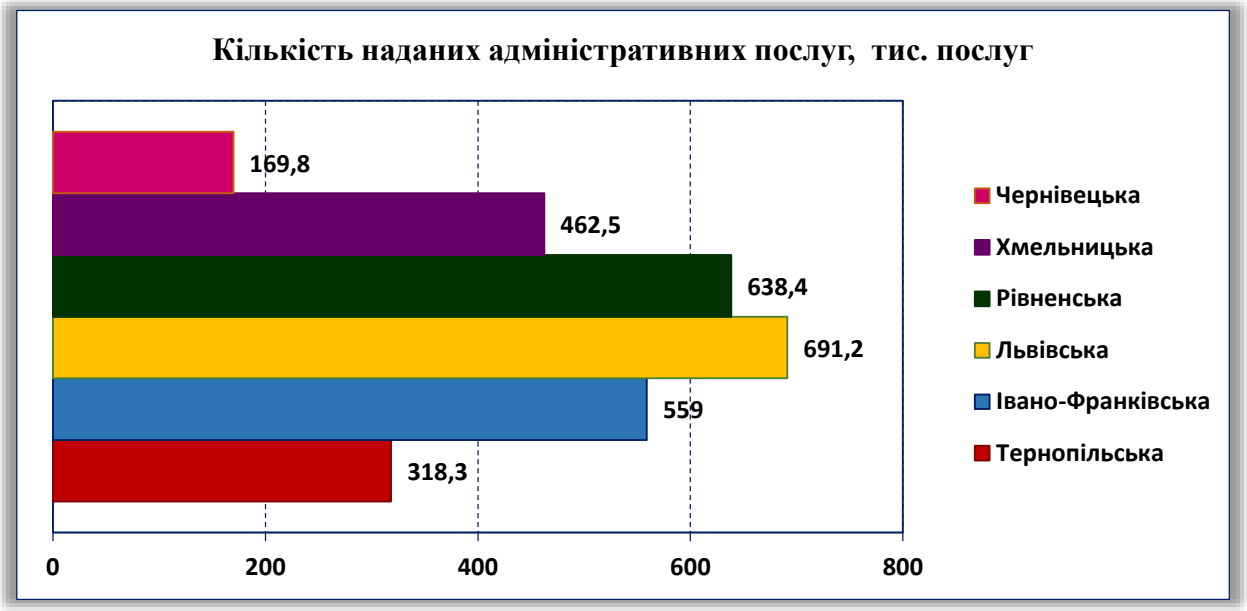
Станом на 1 січня 2020 року в області діяло 30 ЦНАПів в усіх 17-ти районах, місті обласного значення – Кременець, а також у Бережанській, Байковецькій, Борсуківській, Великогаївській, Великодедеркальській, Золотниківській, Козлівській, Підволочиській, Скалатській, Тернопільській, Чортківській і Шумській об'єднаних територіальних громадах.

За 2019 рік ЦНАПами надано 318,3 тис. послуг, зокрема 121,1 тис. – у сфері землевпорядкування та 105,5 тис. – з питань реєстрації. Як порівняти з 2018 роком, кількість наданих послуг збільшилася на 23,6 %.

Позитивна динаміка спостерігається у наданні адміністративних послуг через ЦНАП. В області станом на 1 січня 2020 року надано 318,3 тис. адміністративних послуг, що в 2,7 раза більше, ніж станом на 1 січня 2016 року.

Протягом 2019 року за надані адміністративні послуги через ЦНАПи надійшло коштів на суму майже 12,8 млн гривень.

За кількістю наданих адміністративних послуг Тернопільська область у порівнянні з сусідніми областями випереджає лише Чернівецьку область, водночас поступається Рівненській, Львівській, Івано-Франківській та Хмельницькій областям.

В області проводиться робота щодо створення ЦНАПів в територіальних громадах.

У рамках Програми Міністерства соціальної політики України щодо створення та забезпечення функціонування центрів надання адміністративних послуг в територіальних громадах (далі-ОТГ), в форматі „Прозорий офіс" 28 березня та 11 жовтня 2019 року відбулося відкриття ЦНАП у Великодедеркальській та Байковецькій ОТГ.

За фінансової підтримкиПрограми „U-LEAD з Європою" 18 листопада 2019 року в місті Чорткові відкрито нове сучасне приміщення ЦНАП, а 26 листопада – відбулося відкриття ЦНАП у БорсуківськійОТГ.

Крім того, 27 листопада 2019 року відбулося відкриття ЦНАП у КозлівськійОТГ, який створено за кошти державного фонду регіонального розвитку та фінансової підтримки вищезазначеної Програми.

Створено електронну „Google Карту" ЦНАП Тернопільської області та розроблено нову мережу 55 центрів надання адміністративних послуг в територіальних громадах області.

Згідно із затвердженими переліками адміністративних послуг центри надають від 95 (Підволочиська ОТГ) до 300 послуг (м. Чортків).

У ЦНАПах Тернопільської, Шумської, Великогаївської, Байковецької і Скалатської об'єднаних територіальних громад надаються послуги щодо оформлення та видачі паспорта громадянина України для виїзду за кордон з електронним носієм та паспорта громадянина України у формі картки.

Середній показник по області спектру послуг (148) та чисельності наданих послуг (318,3 тис. у 2019 році) менший від інших областей. Серед основних причин – низька чисельність послуг, що надається через ЦНАП області.

В приміщеннях ЦНАП Монастириської і Підгаєцької райдержадміністрацій, а також Бережанської, Чортківської та Скалатської міських рад встановлено безготівковий платіжний термінал. У ЦНАП Тернопільської, Шумської, Кременецької, Чортківської міських рад, Байковецької та Великогаївської сільських рад за надання адміністративних послуг можна здійснити готівкову оплату через відповідні платіжні термінали. ЦНАП Борсуківськівської сільської ОТГ розташований в адмінбудівлі, в якій знаходиться відділення „УКРПОШТА”, в якому можна провести оплату за надані адміністративні послуги.

Проміжні висновки

1. Тернопільщина стала першою серед регіонів України, які розробили та затвердили відповідні стратегії розвитку малого та середнього підприємництва, в тому числі з врахуванням принципів Акта з питань малого бізнесу для Європи.

2. В області спостерігається позитивна динаміка щодо реєстрації суб’єктів господарювання та створення робочих місць.

3. Надходження до бюджетів від діяльності суб’єктів малого підприємництва у 2019 році склали понад 2 млрд гривень, що в 2,8 раза більше в порівнянні з 2015 роком.

4. У2019 році в області забезпечено позитивний баланс кількості зареєстрованих суб’єктів господарювання відносно знятих з реєстрації(+679 одиниць).

5. У частині розбудови інфраструктури підтримки підприємництва створено регіональний Центр підтримки підприємництва та мережу відповідних центрів у Бережанському, Кременецькому та Чортківському районах.

6. З метою створення зручних і доступних умов для отримання громадянами та суб'єктами господарювання якісних адміністративних послуг, забезпечення сприятливого бізнес-клімату, запобігання проявам корупції і усунення різного роду посередництваодним із пріоритетних завдань є розвиток мережі центрів надання адміністративних послуг в області.

1.13. Перелік видів економічної діяльності, які мають інноваційний потенціал

Результати дослідження „Smartspecialisationin E&IA countries", проведеного групою експертів JointResearchCentre (JRC) Європейської комісії, виявили для Тернопільської області 11 видів економічної діяльності, які можуть бути визнані такими, що володіють інноваційним потенціалом. До них, на думку експертів JRC, слід віднести:

10.5. Виробництво молочних продуктів
10.7. Виробництво хліба, хлібобулочних і борошняних виробів
11. Виробництво напоїв
13.3. Оздоблення текстильних виробів
13.9. Виробництво інших текстильних виробів
17.2. Виготовлення виробів з паперу та картону
24. Металургійне виробництво
26. Виробництво комп'ютерів, електронної та оптичної продукції
27.4. Виробництво електричного освітлювального устаткування
31. Виробництво меблів
35.3. Постачання пари, гарячої води та кондиційованого повітря

Базуючись на результатах дослідження JRC та здійснивши поглиблене вивчення статистичної та аналітичної інформації щодо науково-дослідної та інноваційної діяльності в Тернопільській області в розрізі видів та підвидів економічної діяльності, враховуючи розвиненість необхідної інфраструктури, потенціал суміжних галузей, інвестиційну привабливість тощо,визначено перелік видів діяльності, які можуть сформувати основу для смарт-спеціалізації Тернопільської області. Такими видами економічної діяльності у перспективі можуть стати виробництво молочних продуктів, виробництво електричного освітлювального устаткування і харчова переробна промисловість.

Досить високим інноваційним потенціалом з освоєння нових технологій і видів продукції володіє молокопереробна галузь.

В області працює 9 молокопереробних підприємств, зокрема ТОВ „Борщівський сирзавод", ТОВ „Бучацький сирзавод", ТОВ „Кременецьке молоко", ПрАТ „Тернопільський молокозавод", ПП „Чортків молоко", ПП „Теребовлянський молокозавод",ТОВ „Медобори ЛТД" (Зборівський район, с. Мшанець), ТОВ „РОССА" (Лановецький район) і ТОВ „Галичина ласунка". Ці молокопереробні підприємства переробляють щорічно понад 205тис.тонн молока (сировини)та виробляють понад 26 тис. тонн фасованого обробленого молока, понад 5,5 тис. тонн вершкового масла, більше 2,7 тис. тонн твердих сирів, 2,2 тис. кисломолочного сиру, 18,2 тис. тонн кисломолочної продукції (йогурти, сметана, кефір).

Одним з провідних підприємств галузі – ПрАТ „Тернопільський молокозавод" розпочато роботи з будівництва на території підприємства цеху сухих молочних продуктів, введення якого передбачено у 2020 році. Це забезпечить збільшення виготовлення готової продукції з 1 тонни закупленого молока, нарощення обсягів виробництва та продажу власної продукції (при зниженні собівартості її виробництва), дозволить максимально ефективно використовувати технологічні відходи виробництва та збільшити валютну виручку підприємства на 2 млн дол. США.

Підприємства світлотехнічної галузі області займають провідні позиції в Україні та за її межами з виробництва освітлювальної апаратури. Основними виробниками освітлювального обладнання в області є ТзОВ „Шредер", ТОВ „Проєктно–виробнича фірма Електросвіт" та підприємства, що входять до корпорації „Ватра". Понад 70 % світлотехнічної продукції реалізується за межами України. Індекс промислової продукції у галузі виробництва електричного освітлювального устаткування за 2019 рік становив 107,1 %. Обсяг реалізованої промислової продукції по галузі склав 779,5 млн гривень, що на 83,9 % більше аналогічного показника 2015 року. Середньооблікова кількість штатних працівників у 2019 році становила 1310 осіб із середньою заробітною платою одного штатного працівника 9765 гривень, що на 31,5 % більше аналогічного показника 2018 року.

Харчова переробна промисловість – вагомий сектор промислового потенціалу регіону, стабільний покупець продукції і безпосередній інвестор аграрного бізнесу, одна з визначальних бюджетоформуючих галузей краю.

В обсягах виробництва та реалізації промислової продукції області частка галузі є досить вагомою і складає приблизно 40 %. У 2019 році обсяги виробництва і реалізації харчової продукції досягли 8 млрд 104 млн гривень.

Найбільш вагомим потенціалом у харчовій та переробній промисловості області володіють бурякоцукрова і спиртова галузі.

З метою забезпечення їх подальшого росту та життєдіяльності, конкурентоспроможності на внутрішньому та зовнішніх ринках, підвищення продуктивності й ефективності виробництва необхідною передумовою є оновлення і диверсифікація виробництв.

Найбільшою по величині потужності переробки сировини й обсягах виробництва продукції є цукрова галузь, яка включає 4 виробничі підрозділи ТОВ „Радехівський цукор" загальною потужністю переробки 18,2 тис. тонн буряків на добу, що дозволяє переробляти в сезон понад 2 млн тонн сировини.

Таблиця 1.13.1

Переробка сировини і виробництво цукру в 2015-2019 роках

	тис. тонн				
	2015	2016	2017	2018	2019
Вал буряків в області	727	994	1737	1592	1177
Заготівля буряків	859	1 275	1 930	1 644	1204
Виробництво цукру	129,8	190,7	283,5	226,0	186,4

Одним із перспективних напрямків інноваційного розвитку бурякоцукрової галузі є поєднання виробництва цукру та біоетанолу. Частка палива й енергії у собівартості переробки 1 тонни цукрових буряків складає до 38 %, а у собівартості цукру – до 27 %. В умовах проблем забезпечення України енергоносіями та зменшення попиту та цін на білий буряковий цукор доречно впровадити виробництво на цукрових заводах біоетанолу з проміжних продуктів переробки цукрових буряків – дифузійного соку, цукрового сиропу, зеленої патоки, а також меляси. Інноваційним у галузі є також виробництво біогазу з бурякового жому.

На Чортківському виробництві у 2018 році компанія „Радехівський цукор" розпочала реалізацію технологічного інноваційного проєкту з довготривалого зберігання цукрового буряка. Досвід перейняли в американських цукроварів, які впродовж тривалого часу виводили технологію такого зберігання сировини. На сьогодні їм вдалося продовжити сезон переробки буряка до 10 місяців. Для порівняння, в Україні середня тривалість сезону – 4 місяці. Чортківське виробництво проводило експеримент із середньострокового зберігання сировини. Підприємство буде продовжувати роботу над проєктом. За декілька років, при наявності сировини, планується продовжити сезон переробки цукрових буряків з чотирьох до семи місяців та впровадити зазначену технологію зберігання сировини на всіх виробничих підрозділах компанії в області.

В області нараховується 11 підприємствспиртової галузі (спиртових виробництв) загальною потужністю з переробки 225 тис. тонн зерна та виробництва до 11 млн декалітрів етилового спирту на рік, з яких в плані демонополізації галузі вже продано на прозорому аукціоні 3 майнові комплекси місць провадження діяльності (Марілвське МПД, Козлівське МПД та Хоростківське МПД)

Протягом останніх 8 років через втрату традиційних ринків збуту, переважно експортних, у спиртовій галузі області має місце тенденція щорічного скорочення виробництва спирту, зупинки й неритмічної роботи заводів.

У 2017 році працюючими підрозділами в області вироблено 2,5 млн декалітрів етилового спирту, в 2018 році обсяги виробництва зменшились до 1,95 млн дал, а у 2019 році скоротились на 19% і становили – 1,6 млн. дал.

Водночас галузь володіє високим інноваційним потенціалом, реалізація якого можлива шляхом диверсифікації потужностей спиртового виробництва на випуск біоетанолу й інших видів відновлювальних енергоресурсів.

Стратегічним планом розвитку спиртової галузі в області у найближчі 5 років передбачається приватизація з подальшою модернізацією наявних спиртових виробництв, що забезпечить їх повноцінну роботу та виробництво 235 тис. тонн біопалива, 28,8 тис. тонн біодизелю, 70,7 тис. тонн біоетанолу і 12 млн куб.м біогазу в рік.

Проміжні висновки

1. Результати дослідження „Smartspecialisationin E&IA countries", проведеного групою експертів JointResearchCentre (JRC) Європейської комісії, виявили для Тернопільської області 11 видів економічної діяльності, які можуть бути визнані такими, що володіють інноваційним потенціалом.

2. Базуючись на результатах дослідження JRC та здійснивши поглиблене вивчення статистичної та аналітичної інформації щодо науково-дослідної та інноваційної діяльності в Тернопільській області в розрізі видів та підвидів економічної діяльності, а також враховуючи розвиненість необхідної інфраструктури, потенціал суміжних галузей, інвестиційну привабливість тощо,визначено3 види діяльності, які можуть сформувати основу для смарт-спеціалізації Тернопільської області.

3. Досить високим інноваційним потенціалом з освоєння нових технологій і видів продукції володіє молокопереробна галузь.

4. Найбільш вагомим потенціалом у харчовій переробній промисловості області володіють бурякоцукроваіспиртова галузі.

1.14. Розвиток міст та сільських територій

Протягом 2015-2018 років на соціально-економічний розвиток області передбачено: коштів державного фонду регіонального розвитку – 663,6 млн гривень, субвенцію на соціально-економічний розвиток окремих територій – 391,5 млн гривень, субвенцію для формування інфраструктури об'єднаних територіальних громад – 444,26 млн гривень, кошти на закупівлю шкільних автобусів 61,7 млн гривень, нову українську школу – 71,7 млн гривень, розвиток сільської медицини – 268 млн гривень. Кошти на придбання житла сиротам та виплати грошової компенсації для отримання жилих приміщень для сімей загиблих осіб під час антитерористичній операції спрямовано 58,5 млн гривень.

Упродовж 2015-2019 років за рахунок коштів державного фонду регіонального розвитку в області реалізовувалось 177 інвестиційних проєктів загальною вартістю 782 млн гривень, з них коштів державного фонду регіонального розвитку – 618,8 млн гривень, 163,2 млн гривень – кошти місцевих бюджетів. Зокрема, 71 проєкт у галузі освіти на загальну суму 238,4 млн гривень, 38 – в охороні здоров'я в розмірі 184,3 млн гривень, 9 проєктів у галузі спорту на суму 117,2 млн гривень, 29 – у галузі житлово-комунального господарства й екології на суму 112,8 млн гривень, 16– у галузі культури в сумі 64,5 млн гривень, 9 – у галузі соціального захисту в розмірі 18,8 млн гривень та 5 проєктів в інших сферах на суму 46 млн гривень.

Державна підтримка ОТГ області протягом 2016-2019 років склала 444,26 млн гривень, за які громадами реалізовано 751 інфраструктурний проєкт, а саме: 10 проєктів з благоустрою; 8 проєктів з розроблення містобудівної документації; 7 спортивних об'єктів; 15 – розроблення проєктної документації; 27 – реконструкція, капітальний ремонт об'єктів охорони здоров'я; 34 – ремонтів адмінбудівель та влаштування ЦНАП; 52 проєкти з водопостачання та водовідведення; 70 проєктів з електропостачання та вуличного освітлення; 90 – ремонтів закладів культури; 83 – закупівель спецтехніки для комунальних підприємств; 112 – капітальних ремонтів вулиць та доріг; 243 – реконструкцій та капітальних ремонтів закладів освіти.

Реалізація проєктів за рахунок коштів державного бюджету забезпечила підвищення якості надання послуг, реконструкцію та ремонт вулиць, доріг, відбудову соціальних об'єктів, шкіл, дитсадочків, об'єктів водопостачання, впровадження енергоефективних заходів, які сприятимуть зменшенню споживання енергоресурсів, у тому числі природного газу й електроенергії, закупівлю транспортних засобів тощо.

Варто сказати, що спостерігається позитивна динаміка щодо росту обсягів фінансування регіонального розвитку через обласні програми. У 2019 році з

обласного бюджету профінансовано виконання заходів 48 обласних програм на суму понад 98,6 млн гривень (+8,4% до 2018 року; +3 раза до 2015 року).

<u>Проміжні висновки</u>

1. Протягом 2015-2019 років на реалізацію проєктів у сфері соціально-економічного розвитку області з державного бюджету було передбачено понад 5 млрд гривень.

2. Упродовж 2015-2019 років за рахунок коштів державного фонду регіонального розвитку в області реалізовувалось 177 інвестиційних проєктів загальною вартістю 782 млн гривень.

*3. **Державна підтримка ОТГ області протягом 2015-2019 років склала 444,3 млн гривень, за кошти якої громадами реалізовано 751 інфраструктурний проєкт.***

4. Реалізація проєктів за рахунок коштів державного бюджету забезпечила підвищення якості надання послуг, реконструкцію та ремонт вулиць, доріг, відбудову соціальних об'єктів, шкіл, дитсадочків, об'єктів водопостачання, впровадження енергоефективних заходів, які сприятимуть зменшенню споживання енергоресурсів, у тому числі природного газу та електроенергії, закупівлю транспортних засобів тощо.

1.15. Екологічна ситуація

1.15.1. Стан атмосферного повітря

За даними Головного управління статистики у Тернопільській області в 2019 році кількість викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел становила 9,409 тис. тонн. В порівнянні з 2018 роком згадані викиди зменшились на 0,766 тис. т або на 7,53 %. Зменшення обсягів викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами у Тернопільській області в 2019 році пов'язане із зменшенням обсягів викидів забруднюючих речовин цукровими заводами та підприємствами газотранспортної системи регіону.

Динаміка викидів в атмосферне повітря наведена в таблиці 1.15.1.1.

Таблиця 1.15.1.1

Динаміка викидів в атмосферне повітря у Тернопільській області, тис. тонн

Роки	Викиди в атмосферне повітря, тис. т.			Щільність викидів у розрахунку на 1 кв.км, кг	Обсяги викидів у розрахунку на 1 особу, кг	Обсяг викидів на одиницю ВРП
	Всього	у тому числі				
		стаціонарними джерелами	пересувними джерелами			
2000	*	8,9	*	*	*	*
2010	63,9	18,5	45,4	4600	58,8	5,0
2011	65,4	20,4	45,0	4700	60,4	4,0
2012	65,1	21,0	44,1	4709	60,3	3,6
2013	57,7	15,9	41,8	4173	53,6	3,2
2014	49,1	8,2	40,9	3552	45,8	2,3
2015	46,4	8,5	37,9	3352	43,4	1,7
2016	45,2	9,0	36,2	3270	42,5	1,5
2017	45,3	10,6	34,7	3277	42,9	1,1
2018	42,9	10,2	32,7	3104	40,9	0,9
2019	42,7	9,4	33,3*	3088	40,9	**

* дані щодо викидів від пересувних джерел попередні.
** дані щодо показників ВРП будуть оприлюднені в травні 2021року

Найбільший вклад у сумарний по області викид забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел внесли у звітному році викиди метану – 3,696 тис.тонн, оксиду вуглецю – 1,682 тис.тонн, речовини у вигляді суспендованих твердих частинок – 1,454 тис.тонн, діоксид азоту – 0,965 тис.тонн та діоксид сірки – 0,423 тис.тонн.

На 1 км2 території області в 2019 році прийшлося близько 0,7 т викидів від стаціонарних джерел. Порівняно з 2018 роком цей показник знизився на 55 кг і найвищим він був у м. Кременець та в обласному центрі (22,7 т та 7,4 т відповідно).

Викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел області у розрахунку на одну особу у 2019 році зменшились на 0,7 кг проти минулого року і становили 9,0 кг.

Аналіз розподілу викидів по території області свідчить, що найбільший внесок у валовий викид забруднюючих речовин в атмосферне повітря дають підприємства Гусятинського, Тернопільського, Бучацького та Збаразького районів.

Таблиця 1.15.1.2

Порівняння обсягів викидів в атмосферне повітря у 2019 році стаціонарними джерелами в Тернопільській області та в суміжних областях, тис. тонн

Найменування області	Викиди в атмосферне повітря, тис. т.	Щільність викидів у розрахунку на 1 кв.км, кг	Обсяги викидів у розрахунку на 1 особи, кг

Тернопільська	9,4	3088	40,9
Волинська	5,3	263,2	5,1
Рівненська	9,9	494,3	8,6
Хмельницька	20,3	1000,0	16,2

Порівняно висока щільність викидів в атмосферне повітря з розрахунку на квадратний кілометр і одну особу - це пов’язано з високими темпами переведення теплоагрегатів і котелень.

1.15.2. Екологічна ситуація у галузі водокористування

Аналіз стану водокористування свідчить про поступове зменшення використання водних ресурсів, що пов’язане зі збільшенням економії води в умовах маловоддя. Через введення в експлуатацію нових потужностей з очищення зворотних вод зменшується забруднення відкритих водойм, але зазначені тенденції мають занадто повільний характер і не відповідають потребам часу.

Основні показники використання та відведення води наведено у таблицях.

Таблиця 1.15.2.1

Основні показники використання і відведення води в Тернопільській області (млн. куб. м)*

Показники	2000рік	2016 рік	2017 рік	2018рік	2019рік
Забрано води з природних водних об’єктів - всього	72,06	49,61	49,23	50,81	52,07
у тому числі для використання	72,06	37,38	37,30	38,44	40,23
Спожито свіжої води (включаючи морську) з неї на:	65,11	37,38	37,30	38,44	40,23
виробничі потреби	28,56	19,26	19,41	20,47	23,10
побутово-питні потреби	32,92	18,03	17,81	17,75	16,90
зрошення	–	0,082	0,073	0,226	0,235
сільськогосподарські потреби	3,597	4,170	3,705	3,704	
ставково-рибне господарство	0,037	16,52	14,97	15,77	19,61
Втрати води при транспортуванні	6,944	5,591	5,459	5,188	4,498
Загальне водовідведення, з нього	57,83	31,08	31,18	37,13	39,42
у поверхневі водні об'єкти	54,49	30,13	29,54	35,75	38,80
у тому числі					
забруднених зворотних вод	5,265	2,454	2,603	2,554	2,371
з них без очищення	1,417	0,636	0,612	0,572	0,462
нормативно очищених	33,79	16,85	17,51	17,41	16,79
нормативно чистих без очистки	15,44	10,82	9,42	15,79	19,63
Обсяг оборотної та послідовно використаної води	71,47	25,40	45,17	41,24	32,98
Частка оборотної та послідовно використаної води, %	71,43	56,91	69,99	66,90	58,86

Таблиця 1.15.2.2

Порівняння основних показників використання і відведення води в Тернопільській області та суміжних областях у 2019 році (млн. куб. м)

Найменування області	Забрано води з природних водних об'єктів – всього	Загальне водовідведення, усього	Відведено у поверхневі водні об'єкти, з них:	
			забруднених зворотних вод без очищення	нормативно очищених зворотних вод
Тернопільська	52,07	39,42	2,371	16,79
Волинська	67,69	39,79	0,425	20,47
Рівненська	124,9	52,21	–	21,9
Хмельницька	87,85	47,79	–	30,49

Порівняльні характеристики використання і водовідведення не відповідають дійсності у зв'язку з недосконалістю процедур статистичної звітності.

У 2017 році, за статистичними даними, з водних об'єктів басейну Дністра забрано 38,6 млн кубометрів, відведено в них 29,6 млн кубометрів, з яких 2,1 млн кубометрів – забруднених, басейну Прип'яті відповідно 10,2; 1,6; 0,5 млн кубометрів.

Найбільшими забруднювачами водних об'єктів Тернопільськоїобласті є МКП „Добробут" (м. Бережани), КП „Зборівський водоканал", Чортківське ВУВКГ, КП Теребовлянської міської ради „Теребовля", ДП „Техніка" (м. Борщів), КП „Міськводгосп" (м. Кременець).

Найбільші обсяги використання вод та скидання зворотних вод у поверхневі водойми на підприємствах житлово-комунального господарства та у сільському господарстві, зокрема у ставково-рибному господарстві.

Найбільші обсяги скидання зворотних вод у поверхневі водойми на підприємствах житлово-комунального господарства, якими відведено у водойми 18,71млн куб. м зворотних вод, з них забруднених 2,3 млн куб. м. Обсяги скидання зворотних вод від ставково-рибного господарства становлять 9,42 млн куб. м нормативно чистих зворотних вод, які не потребують очистки.

Таблиця 1.15.2.3

Використання та відведення води підприємствами галузей економіки в Тернопільській області у 2019 році (млн куб. м)*

Галузь економіки	Використано води	З неї на:	Відведено зворотних вод у поверхневі водні об'єкти

		побутово-питні потреби	вироб-ничі потреби	усього	у тому числі забруд-нених	з них без очищен-ня
Машинобудування і металообробка	0,050	0,025	0,025	0,017	0,017	–
Житлово-комунальне господарство	15,05	14,09	0,962	18,71	2,308	-
Сільське господарство	22,8	2,559	20,01	19,63	0,017	-
Харчова промисловість	2,104	0,119	1,985	0,422	0,029	0,018
Транспорт	0,119	0,084	0,035	0,003	–	–
Промисловість будівельних матеріалів	0,019	0,005	0,015	0,002	–	–
Усього	40,142	16,882	23,032	38,784	2,371	0,018

Таблиця 1.15.2.4

Використання та відведення води підприємствами галузей економіки Тернопільській області у 2019 році в порівнянні з суміжними областями (млн куб. м)*

Найменування області	Використано води	З неї на:		Відведено зворотних вод у поверхневі водні об'єкти		
		побутово-питні потреби	виробничі потреби	усього	у тому числі забруд-нених	з них без очищен-ня
Машинобудування та металообробка						
Тернопільська	0,050	0,025	0,025	0,017	0,017	–
Волинська	–	–	–	–	–	–
Рівненська	–	–	–	–	–	–
Хмельницька	0,484	0,182	0,302	–	–	–
Житлово-комунальне господарство						
Тернопільська	15,05	14,09	0,962	18,71	2,308	-
Волинська	21,41	17,3	4,11	20,88	0,472	0,425
Рівненська	–	–	–	–	–	–
Хмельницька	25,34	22,64	2,702	29,24	0,886	–
Сільське господарство						
Тернопільська	22,80	2,559	20,01	19,63	0,017	–
Волинська	28,41	0,11	6,83	4,091	–	–
Рівненська	–	–	–	–	–	–
Хмельницька	15,02	0,325	12,71	12,66	–	–
Харчова промисловість						
Тернопільська	2,104	0,119	1,985	0,422	0,029	0,018
Волинська	–	–	–	–	–	–
Рівненська	–	–	–	–	–	–
Хмельницька	2,907	0,275	2,632	1,497	0,028	–

1.15.3.Поводження з відходами

За даними Головного управління статистики у Тернопільській області відповідно до статистичної звітності форми №1-відходи (річна) „Утворення та поводження з відходами” за 2019 рік в області утворилось 1062,6 тис.т відходів, з них утилізовано – 277,7 тис.т, передано на сторону – 1097,9 тис.т, 166 видалено у спеціально відведені місця та об'єкти – 29,3 тис.т, наявність відходів на кінець 2019 року, накопичених протягом експлуатації, у спеціально відведених місцях чи об’єктах економічно активних підприємств і організацій, та з урахуванням відходів тимчасово розміщених у спеціально відведених місцях чи об’єктах – 722,0 тис.т.

Для видалення побутових відходів із 1022 населених пунктів області існує 740 сміттєзвалищ. Деякі сміттєзвалища обслуговують 2-3 населених пункти. Станом на 1.01.2020 року в області паспортизовано 109 сміттєзвалищ.

Основні показники поводження з відходами у 2017-2019 роках, за даними Головного управління статистики у Тернопільській області, наведено в таблиці.

Таблиця 1.15.3.1

Основні показники поводження з відходами в Тернопільській області (тис. тонн)

№ з/п	Показники	2000 рік*	2017рік **	2018рік **	2019рік **
1	Утворилося	0,425	1905,8	1651,8	1062,6
2	Одержано від інших підприємств	0,037	201,9	237,6	73,1
3	Використано (утилізовано)	0,233	98,7	240,7	277,7
4	Знешкоджено (знищено)	0,016	1,0	1,1	1,5
5	Спалено	–	3,3	4,4	2,4
6	Направлено у сховища організованого складування (поховання)	–	29,2	29,4	29,3
7	Передано іншим підприємствам	0,168	1281,1	1608,9	1097,9
8	Наявність відходів на кінець року, накопичених протягом експлуатації, у спеціально відведених місцях чи об’єктах економічно активних підприємств і організацій, та з урахуванням відходів тимчасово розміщених у спеціально відведених місцях чи об’єктах	0,211	1137,8	990,1	722,0

* – включено відходи I-III класів небезпеки

** – включено відходи I-IV класів небезпеки

Таблиця 1.15.3.2

Основні показники поводження з відходами в Тернопільській області у 2019 році в порівнянні з суміжними областями (тис. тонн)

№	Показники	Найменування області

з/п		Терно-пільська	Волин-ська	Рівнен-ська	Хмельниць-ка
1	Утворилося	1062,6	668,1	553,0	900,431
2	Одержано від інших підприємств	73,1	-	264,0	549,232
3	Використано (утилізовано)	277,7	55,684	39,3	404,599
4	Знешкоджено (знищено)	1,5	-	-	6,408
5	Направлено у сховища організованого складування (поховання)	29,3	300,15	249,5	240,359
6	Передано іншим підприємствам	1097,9	368,8	288,2	506,653
7	Наявність відходів на кінець року, накопичених протягом експлуатації, у спеціально відведених місцях чи об'єктах економічно активних підприємств і організацій, та з урахуванням відходів тимчасово розміщених у спеціально відведених місцях чи об'єктах	722,0	8466,0	4209,4	8885,372

За рахунок здійснення операцій з відходами в області попри найбільші обсяги утворення відходів, їх накопичення є найменшим в порівнянні з суміжними регіонами.

Постійної уваги в області потребують питання поводження з небезпечними відходами, до яких віднесені непридатні та заборонені до використання у сільському господарстві хімічні засоби захисту рослин. На початок 2000 року таких відходів в області було понад 350 тонн. У період з 2003 по 2011 роки перезатарено та вивезено на знешкодження 333,1 тонн. За уточненими даними районних державних адміністрацій, у місцях тимчасового зберігання перебувають залишки цих небезпечних відходів у кількості близько 12,782 тонн.

Операції поводження із непридатними пестицидами й агрохімікатами протягом 2019 року наведені в таблиці.

Таблиця 1.15.3.3

Поводження із непридатними пестицидами в Тернопільській області (тонн)

№ з/п	Район	Кількість на кінець року	Примітка
1.	Гусятинський	1,472	пестициди перезатарені у тимчасову тару
2.	Лановецький	0,410	пестициди перезатарені у тимчасову тару
3.	Підволочиський	4,5	пестициди перезатарені у тимчасову тару
4.	Теребовлянський	6,4	пестициди перезатарені у тимчасову тару
	Усього	12,782	

1.15.4. Природні об'єкти та збереження біорізноманіття

Область багата на біологічне та ландшафтне різноманіття, значна частина ландшафтів охороняється у межах природно-заповідного фонду області. Основну загрозу біорізноманіттю становлять діяльність людини та знищення природних оселищ природних видів флори та фауни. Флора Тернопільщини нараховує понад 1100 видів рослин, фауна – 15400 видів тварин. Протягом останніх років спостерігається збільшення кількості видів рослин і тварин, що

підлягають особливій охороні. Серед представників флори – 266 підлягають особливій охороні, з них 160 видів рослин занесені до Червоної книги України, 112 регіонально рідкісних видів занесені до Переліку рідкісних і таких, що перебувають під загрозою зникнення, видів рослинного світу. Серед представників фауни трапляється 441 видів, що підлягають особливій охороні, з них 195 видів тварин занесені до Червоної книги України.

З метою припинення процесів погіршення стану навколишнього природного середовища необхідно збільшувати площі земель екомережі, що є стратегічним завданням у досягненні екологічної збалансованості території області. Збільшення площі екомережі має насамперед відбуватися у результаті розширення існуючих та створення нових об'єктів природно-заповідного фонду, відновлення природних ландшафтів, що зазнали антропогенного впливу.

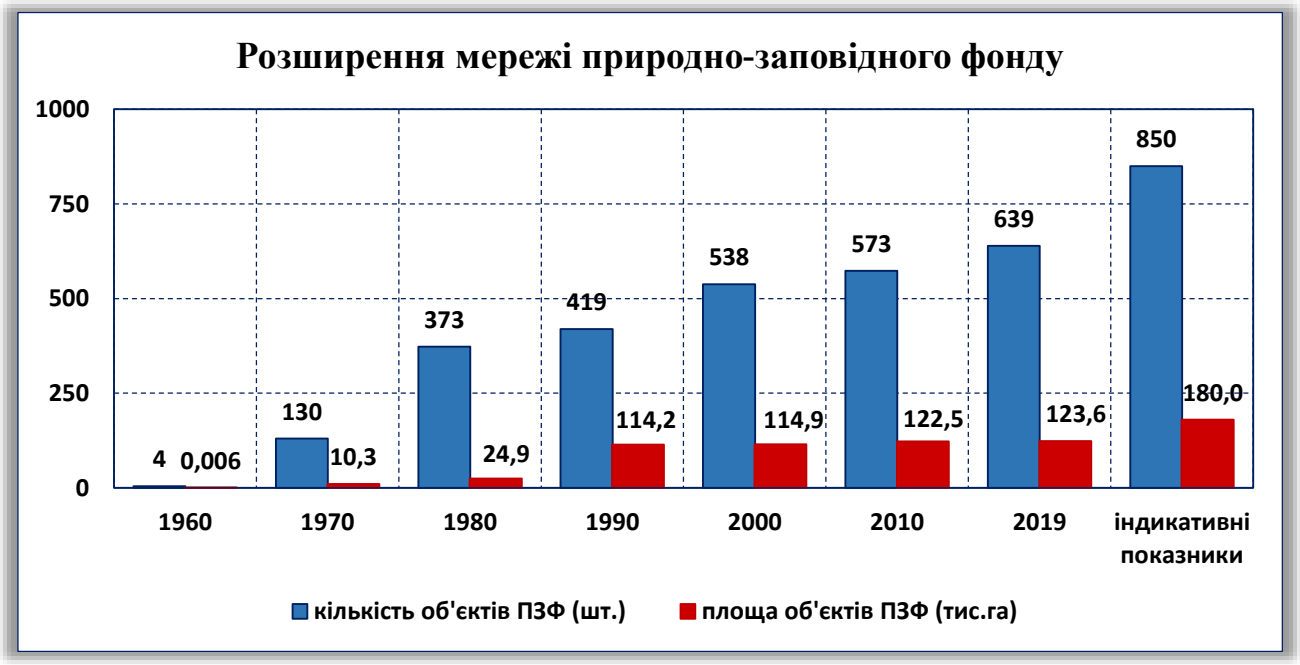
В області діє Регіональна схема формування екологічної мережі Тернопільської області, затверджена рішенням обласної ради від 18 червня 2009 року № 619. Регіональна схема є основою для розроблення усіх видів проєктної документації при здійсненні землеустрою, розробці містобудівної документації, а також здійсненні господарської та іншої діяльності.

Надалі вона підлягає деталізації на рівні територіальних громад шляхом розроблення локальних схем екологічної мережі.

Внаслідок здійснення заходів щодо збільшення в області площі земель із природними ландшафтами площу екологічної мережі області доведено до 416,29 тис. га (30,1 %) від її території.

Для збереження і відтворення природних комплексів з характерною для них флорою і фауною, збереження еталонів рослинних угрупувань, ґрунтів та інших об'єктів живої та неживої природи на території Тернопільської області протягом 2015-2019 років було оголошено 34 нові території та об'єкти природно-заповідного фонду площею 0,51 тис. гектарів.

Станом на 1 січня 2020 року створені та функціонують 643 територій та об'єкти природно-заповідного фонду загальною площею 123,31 тис. га, показник заповідності становить 8,92 % від площі області. Усі заповідні території та об'єкти становлять основу національної та Пан-Європейської екомереж.

За останні роки темпи розвитку природно-заповідного фонду в області знизились, оскільки внаслідок запровадження необґрунтованих обмежень на традиційні види господарської діяльності, у тому числі на мисливство і полювання, риборозведення тощо, надмірної бюрократизації погоджувально-дозвільної діяльності процес створення та оголошення нових заповідних об'єктів і територій гальмується користувачами природних ресурсів та органами місцевого самоврядування.

Площа природно-заповідних територій в області на сьогодні не відповідає науково-обґрунтованим показникам. За відсотком заповідності (8,91 %) Тернопільщина займає сьоме місце в Україні, поступаючись окремим західним областям з високим ступенем природних ландшафтів (Волинська – 10,88, Івано-Франківська – 15,71, Чернівецька – 12,8). Регіональною схемою формування екологічної мережі Тернопільської області заплановано розширити площу природно-заповідного фонду на 61,8 тис. гектарів, а відсоток заповідності збільшити до 13% від площі області. Для досягнення зазначених показників в області заплановано створити 210 нових і розширити існуючі заповідні території та об'єкти.

До Переліків Смарагдової мережі Європи увійшли дев'ять природних територій та об'єктів загальною площею 71,7 тис. га, у межах яких поширені оселища природної флори та фауни європейського значення, а також види рослин і тварин, що охороняються згідно зі списками Конвенції про охорону дикої флори та фауни і природних середовищ існування в Європі. (Берн, 19 вересня 1979 року). Серед них: комплекс водойм „Борсуки" (1,2 тис. га), „Дністровський каньйон" (10 тис. га), „Кременецькі гори" (6,9 тис. га), „Медобори" (9,5 тис. га), „Бережанське Опілля" (20,6 тис. га), „Суразька дача" (3,8 тис. га), „Серетські болота" (6,5 тис. га), долина річки Іква (7,2 тис. га), нижня частина долини річки Серет (2,5 тис. га). Останні дві території у 2019 році увійшли до Смарагдової мережі Європи.

На розгляді в Міністерстві екології та природних ресурсів України перебуває поданий обласною державною адміністрацією інформаційний листок Рамсарського водно-болотного угіддя „Серетські болота" орієнтовною площею 1,5 тис. гектарів.

У межах природного заповідника „Медобори", національних природних парків „Дністровський каньйон", „Кременецькі гори", інших заповідних територій та об'єктів охороняються природні оселища рідкісних і зникаючих видів природної флори та фауни, які мають важливе значення для України, а також держав-членів Європейського співтовариства.

1.15.5. Захист населення і територій області від надзвичайних ситуацій техногенного, природного та військового характеру

Тернопільська область займає територію 13,8 тис. кв. км (2,3 % від території України).

Особливості фізико-географічних умов нашої області, наявність промисловості, в тому числі з небезпечними видами виробництва, значна кількість транспортних комунікацій, ступінь зносу об'єктів виробничого й житлово-комунального фонду створюють складну техногенно-екологічну

обстановку, а також можуть призвести до виникнення різних видів аварій, катастроф, стихійних лих, а саме:

- сильні морози, снігопади та снігові замети;
- паводки і повені внаслідок сильних опадів або інтенсивного танення снігу в басейнах річок Дністер, Коропець, Серет, Горинь;
- сильних вітрів з поривами до 35-40 м/сек., які виникають щороку;
- зсувів та карстопровальних явищ.

Залізницею та автодорогами територією області здійснюється перевезення небезпечних вантажів: вибухових, хімічно небезпечних, радіоактивних речовин, паливно-мастильних матеріалів.

В області розташовано 214 об'єктів підвищеної небезпеки. У прогнозованій зоні хімічного забруднення від 10 хімічно небезпечних об'єктів, розміщених на території області, проживає понад 10 тисяч осіб, зона ймовірного забруднення становить близько 10 кв. км.

Територією області проходять 7 магістральних газопроводів високого, середнього та низького тиску протяжністю 912 км. На об'єктах управління (компресорних та газорозподільних станціях) в результаті надзвичайних ситуацій можливі руйнування газопроводів та їх елементів, що в окремих випадках може призвести до загорання газу.

З метою забезпечення пожежної безпеки території та населення області, оперативного реагування на надзвичайні ситуації, беручи до уваги позитивний європейський досвід, починаючи з 2015 року, в області створено 24 місцевих пожежно-рятувальний підрозділів.

Пожежну безпеку в області забезпечують 25 пожежних частин, 1 аварійно-рятувальний загін та 980 осіб рядового та начальницького складу.

Щороку на теренах області виникає до десяти надзвичайних ситуацій та більше 3 тис. інших подій, на яких у середньому гине 30 та травмується близько 1 тис. осіб.

Протягом 2015-2019 років підрозділами Управління Державної служби України з надзвичайних ситуацій в Тернопільській області здійснено 9,3 тис. виїздів, врятовано більше 1 тис. людей, 4214 будівель, 348 одиниць техніки, матеріальних цінностей на суму майже 963,5 млн гривень.

Проблемним на сьогодні залишається питання оновлення застарілої техніки й обладнання, які не відповідають сучасним вимогам.

Проміжні висновки

1. Стан навколишнього природного середовища в області залишається відносно стабільним і, в порівнянні з більшістю інших областей України, доволі прийнятним. Проте, останнім часом спостерігається негативна тенденція щодо зростання викидів забруднюючих речовин стаціонарними джерелами внаслідок ширшого застосування альтернативних видів палива та збільшення обсягів виробництва. Більше половини всіх викидів в атмосферне повітря області забезпечують пересувні джерела, з яких левова частка припадає на автотранспорт.

2. Тернопільська область знаходиться у зоні підвищеного ризику виникнення водних стихій та проявів їх шкідливої дії, що спричиняє різні за масштабами, у тому числі й катастрофічні затоплення, підтоплення і перезволоження територій, зсуви, карстові явища, обвали, пошкодження інженерних інфраструктур і комунікацій.

3. Область багата на біологічне та ландшафтне різноманіття, значна частина ландшафтів охороняється у межах природно-заповідного фонду області. Основну загрозу біорізноманіттю становлять діяльність людини та знищення природного середовища існування флори і фауни.

4. Основними забруднювачами земельних ресурсів є відходи, насамперед, побутового походження. На території області спеціалізовані підприємства або полігони утилізації, зберігання, знешкодження та поховання промислових токсичних відходів, відходів об'єктів оборонної діяльності відсутні. Промислові відходи, що не мають подальшого збуту або відсутні технології їх утилізації, тимчасово зберігаються на територіях підприємств, тому існує необхідність стабілізації та відновлення

екологічної рівноваги в зоні впливу таких підприємств. Одна з суттєвих екологічних проблем області, від якої страждають майже всі регіони України – це накопичення та неналежне зберігання непридатних або заборонених пестицидів та агрохімікатів.

5. На даний час на території області є 29 ліцензованих підприємств, які займаються збиранням, заготівлею окремих видів відходів як вторинної сировини.

6. В області розташовано 214 об'єктів підвищеної небезпеки.

7. Пожежну безпеку в області забезпечують 25 пожежних частин, 1 аварійно-рятувальний загін та 980 осіб рядового та начальницького складу.

8. Щороку в області виникає до десяти надзвичайних ситуацій та більше 3 тис. інших подій, на яких у середньому гине 30 та травмується близько 1 тис. осіб. Проблемним на сьогодні залишається питання оновлення застарілої техніки й обладнання, які не відповідають сучасним вимогам.

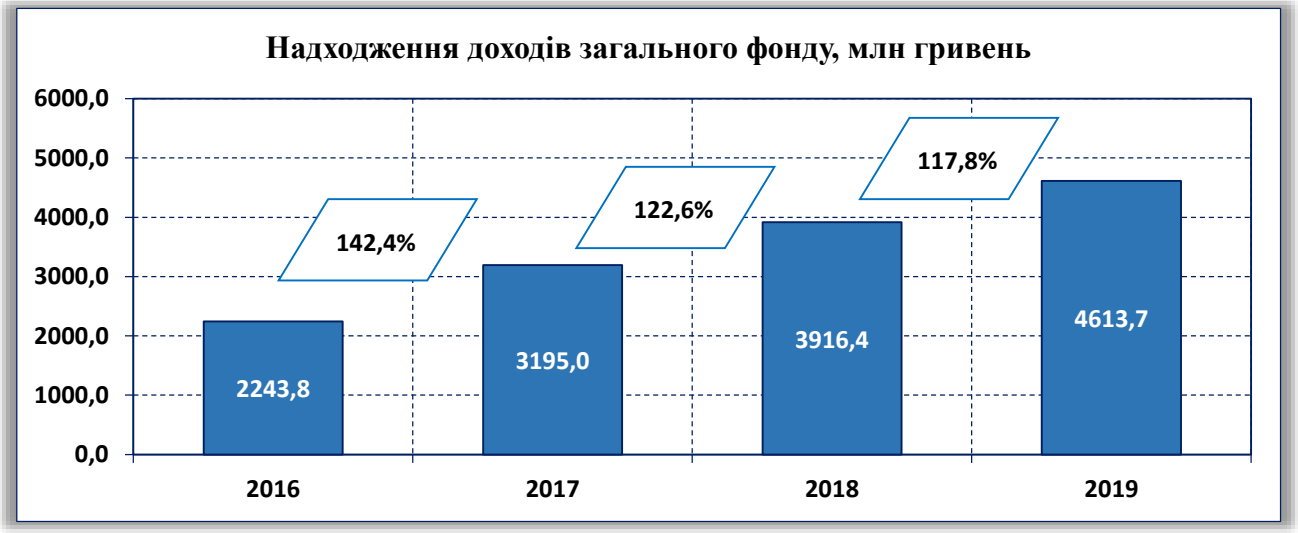
1.16.Фінансово-бюджетна ситуація

У 2019 році у процесі виконання місцевих бюджетів області досягнуто приріст надходжень до загального фонду відносно 2018 року на 697,3 млн гривень або 17,8 відсотка. Фактично надійшло 4613,7 млн гривень власних доходів, що становить 111,2 відсотка до початкового, 103,4 відсотка до уточненого річного плану.

Перевиконали план доходів загального фонду 329 місцевих бюджетів (82,2 %), обсяг перевиконання склав 161,5 млн гривень.

Згідно з довідкою Міністерства фінансів України про виконання доходів місцевих бюджетів області за 2019 рік темпи росту фактичних надходжень загального фонду 2019 року до 2018 року (117,8 %) – 6 позиція по Україні.

Середньо-районний рівень надходжень до місцевих бюджетів у розрахунку на одиницю населення за 2019 рік склав 2899,1 гривень, по бюджетах територіальних громадах – 3530,9 гривень, найкращий показник серед громад забезпечено бюджетом Байковецької ОТГ – 13225,9 гривень. Міста обласного значення отримали 6469,5 гривень доходів на одиницю населення, найкращий показник серед міст обласного значення забезпечено бюджетом м. Тернополя – 7238,6 гривень.

Відносно 2018 року власні доходи зросли на 0,7 млрд гривень гривень (на 17,8 %), відносно 2017 року – на 1,4 млрд гривень (на 44,4 %).

Прогнозні надходження доходів загального фонду в 2019 році складуть 4,5 млрд гривень, відносно 2018 року зростуть на 0,6 млрд гривень (на 14,9 %), а відносно 2015 року – на 3 млрд гривень (у 3 рази).

За 2015-2018 роки у структурі доходів загального фонду місцевих бюджетів у зв'язку з ростом оплати праці збільшилися надходження по податку на доходи фізичних осіб – із 55,3 до 63 %, інші платежі характеризуються наступним чином:

акцизний податок – із 10,8 до 7,2 %;

податок на майно – із 11,0 до 10,2 %;

єдиний податок – із 13,2 до 14,3 %;

по інших надходженнях – із 9,6 до 5,3 %.

У 2019 році забезпечено досягнення запланованих показників за основними бюджетоутворюючими джерелами, зокрема:

– податку та збору на доходи фізичних осіб отримано 2969,2 млн грн (64,4 відсотка надходжень до загального фонду), у порівнянні з 2018 роком надходження збільшились на 501,4 млн гривень або на 20,3 відсотка, виконання плану становить 103,4 відсотка;

– податку на майно – 496 млн гривень (на 7,4 відсотків більше плану та на 24,4 відсотка більше показника 2018 року);

– єдиного податку – 655,5 млн гривень (план виконано на 104,3 відсотка, приріст склав 95 млн гривень, або 17 відсотків);

– плати за надання адміністративних послуг – 91,4 млн гривень (на 6,5 відсотка менше плану);

– надходжень від орендної плати за користування цілісним майновим комплексом та іншим майном – 17 млн гривень (приріст – 8,5 відсотка);

– рентної плати за спеціальне використання лісових ресурсів, води та надр – 39 млн гривень (приріст – 4,7млн гривень, або 13,8 відсотка).

Акцизного податку надійшло 270,4 млн гривень (на 4,5 відсотка менше надходжень 2018 року), у тому числі: акцизного податку з пального – 160,9 млн гривень, 90,3% виконання плану; акцизного податку з реалізації роздрібної торгівлі підакцизних товарів (алкоголь, тютюн) – 104,5 млн гривень, 93,2% виконання плану, недоодержано 7,6 млн гривень.

Відповідно до довідок Міністерства фінансів України про виконання доходів місцевих бюджетів за 2015-2019 роки, виконання місцевих бюджетів Тернопільської області характеризується наступними показниками:

2015 рік

– виконання річних затверджених показників по податку на доходи фізичних осіб – 6 позиція по Україні;

– темпи росту фактичних надходжень податку на доходи фізичних осіб (2015 рік до 2014 року – 126,9 %) – 3 позиція по Україні;

– темпи росту фактичних надходжень плати за землю (2015 рік до 2014 року – 130,4 %) – 14 позиція по Україні.

2016 рік

– виконання річних затверджених показників по податку на доходи фізичних осіб – 5 позиція по Україні;

– темпи росту фактичних надходжень податку на доходи фізичних осіб (2016 рік до 2015 року – 150,2 %) – 15 позиція по Україні;

– темпи росту фактичних надходжень плати за землю (2016 рік до 2015 року – 157,8 %) – 9 позиція по Україні.

2017 рік

– виконання річних затверджених показників по податку на доходи фізичних осіб – 3 позиція по Україні;

– темпи росту фактичних надходжень податку на доходи фізичних осіб (2017 рік до 2016 року – 152,4 %) – 1 позиція по Україні;

– темпи росту фактичних надходжень плати за землю (2017 рік до 2016 року – 123 %) – 3 позиція по Україні.

2018 рік

– темпи росту фактичних надходжень загального фонду (2018 рік до 2017 року – 122,6 %) – 9 позиція по Україні;

– виконання річних затверджених показників по податку на доходи фізичних осіб – 1 позиція по Україні;

– темпи росту фактичних надходжень податку на доходи фізичних осіб (2018 рік до 2017 року – 126,8 %) – 7 позиція по Україні;

– темпи росту фактичних надходжень плати за землю (2018 рік до 2017 року – 107,3 %) – 9 позиція по Україні;

– темпи росту фактичних надходжень єдиного податку (123,8 %) – 6 позиція по Україні.

2019 рік

– темпи росту фактичних надходжень загального фонду (2019 рік до 2018 року – 117,8 %) – 6 позиція по Україні;

– темпи росту фактичних надходжень податку на доходи фізичних осіб (2019 рік до 2018 року – 120,3 %) – 8 позиція по Україні;

– темпи росту фактичних надходжень плати за землю (2019 рік до 2018 року – 121,6 %) – 13 позиція по Україні;

– темпи росту фактичних надходжень єдиного податку (123,8 %) – 6 позиція по Україні.

За 2016 рік до загального фонду бюджетів територіальних громад надійшло 356 млн гривень власних доходів, за 2017 рік – 625 млн гривень (на 269 млн гривень, або на 76 %, більше 2016 року), у 2018 році – 891,5 млн гривень (на 266,5 млн гривень, або на 42,6 %, більше 2017 року), у 2019 році – 1199,8 млн гривень (на 308,3 млн гривень, або на 34,6 %, більше 2018 року).

Частка доходів територіальних громад у доходах місцевих бюджетів області зросла з 16 % у 2016 році до 26 % у 2019 році.

Обсяг доходів бюджетів територіальних громад в 2020 році складе 3053,8 млн гривень, або 60,8%, в доходах місцевих бюджетів області.

Таблиця 1.16.1

Надходження доходів загального фонду, млн гривень

	2015	2016	Відхилення 2016 до 2015 року		2017	Відхилення 2017 до 2016 року		2018	Відхилення 2018 до 2017 року		Відхилення 2018 до 2015 року		2019	Відхилення 2019 до 2018 року		Відхилення 2019 до 2015 року	
			+/-	%		+/-	%		+/-	%	+/-	%		+/-	%	+/-	%
Доходи загального фонду місцевих бюджетів всього	1537,8	2243,8	706	145,9	3195	951,2	142,4	3916,4	721,4	122,6	2378,6	2,5 рази	4500	583,6	114,9	2962,2	3 рази
Обласний бюджет	242,5	307,3	64,8	126,7	452,3	145	147,2	566,7	114,4	125,3	324,2	2,3 рази	639,2	72,5	112,8	396,7	2,6 рази
Міста обласного значення	582,7	893	310,3	153,3	1232,6	339,6	138	1475,3	242,7	119,7	892,6	2,5 рази	1700	224,7	115,2	1117,3	3 рази
Зведені бюджети районів	712,6	668	-44,6	93,7	885,1	217,1	132,5	982,9	97,8	111	270,3	2,3 рази	990,8	7,9	100,8	278,2	2,6 рази
ОТГ		355,5	355,5		625	269,5	175,8	891,5	266,5	142,6	891,5		1170	278,5	131,2	1170	
кількість ОТГ		26	26		36	10	138,5	40	4	111,1	40		47	7	117,5	47	

Спостерігаються високі показники темпів росту місцевих бюджетів

місцевих бюджетів області:

2014 рік – 104,8 %,
2015 рік – 155,7 %,
2016 рік – 145 %,
2017 рік – 144,4 %,
2018 рік – 122,6 %,
2019 рік – 117,8%.

по Україні:

2014 рік – 104,4 %,
2015 рік – 143,8 %,
2016 рік – 150,7 %,
2017 рік – 135,9 %,
2018 рік – 121,9 %,
2019 рік – 117,6%.

Незважаючи на високі показники темпів росту, доходи місцевих бюджетів на 1 людину залишаються найнижчими в Україні:

місцевих бюджетів області:

2014 рік – 1,0 тис. гривень,
2015 рік – 1,5 тис. гривень,
2016 рік – 2,2 тис. гривень,
2017 рік – 3,2 тис. гривень,
2018 рік – 4,1 тис. гривень,
2019 рік – 4,9 тис. гривень.

по Україні:

2014 рік – 1,8 тис. гривень,
2015 рік – 2,6 тис. гривень,
2016 рік – 4,0 тис. гривень,
2017 рік – 5,5 тис. гривень.

Капітальні видатки місцевих бюджетів області (з урахуванням трансфертів з державного бюджету) протягом 2014-2019 років значно збільшились:

2014 рік – 197,8 млн гривень,
2015 рік – 422,1 млн гривень,
2016 рік – 827,6 млн гривень,
2017 рік – 872,1 млн гривень,
2018 рік – 1034,9 млн гривень.
2019 рік – 1480,9 млн гривень

Капітальні видатки місцевих бюджетів області (без трансфертів) зросли, хоча порівняно по Україні на 1 людину протягом 2014-2017 років залишаються найнижчими:

місцевих бюджетів області:	**по Україні**:
2014 рік – 0,1 тис. гривень,	2014 рік – 0,3 тис. гривень,
2015 рік – 0,4 тис. гривень,	2015 рік – 0,8 тис. гривень,
2016 рік – 0,5 тис. гривень,	2016 рік – 1,1 тис. гривень,
2017 рік – 0,6 тис. гривень,	2017 рік – 1,6 тис. гривень.

Фінансовий результат підприємств до оподаткування протягом 2014-2017 років був негативним, проте, за підсумками 2017 року, прибутковими підприємствами області отримано прибутків на суму 4405,6 млн гривень, що на 903,0 млн гривень (на 25,8 %) більше, ніж у 2014 році (3502,8 млн гривень). Частка прибуткових підприємств у 2017 році склала 77 % проти 71,3 % за підсумками 2014 року.

Проміжні висновки

1. Із 2015 року затверджені зміни до Бюджетного кодексу України, які забезпечили законодавчу базу бюджетної децентралізації.

2. За 2015-2019 роки у структурі доходів загального фонду місцевих бюджетів збільшилися надходження по податку на доходи фізичних осіб із 55,3 % до 64,4 % у зв'язку із ростом оплати праці.

3. Частка доходів територіальних громад у доходах місцевих бюджетів області зросла з 16 % у 2016 році до 26 % у 2019 році.

4. Капітальні видатки місцевих бюджетів області (з урахуванням трансфертів з державного бюджету) протягом 2014-2019 років збільшились у 7,5 раза, зокрема з 197,8 млн гривень у 2014 році до 1480,9 млн гривень у 2019 році.

5. Капітальні видатки місцевих бюджетів області (без трансфертів) зросли, хоча порівняно по Україні на 1 людину протягом 2014-2017 років залишаються найнижчими.

1.17. Результати проведення моніторингу й оцінки результативності реалізації Стратегії розвитку Тернопільської області на період до 2020 року

На виконання постанови Кабінету Міністрів України від 11 листопада 2015 р. № 932 „Про затвердження Порядку розроблення регіональних стратегій розвитку і планів заходів з їх реалізації, а також проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації зазначених регіональних стратегій і планів заходів" в області здійснюється постійний моніторинг реалізації Стратегії розвитку Тернопільської області на період до 2020 року та планів заходів з її реалізації у 2015-2017 та 2018-2020 роках.З цією метою прийняті відповідні розпорядження голови обласної державної адміністрації від 21 березня 2016 року № 151-од „Про проведення моніторингу і оцінки результативності виконання Стратегії розвитку Тернопільської області на період до 2020 року та плану заходів з її реалізації у 2015-2017 роках" та від 01 вересня 2017 року № 515-од „Про проведення моніторингу і оцінки результативності виконання

Стратегії розвитку Тернопільської області на період до 2020 року та плану заходів з її реалізації у 2018-2020 роках".

У межах реалізації Стратегії упродовж 2015-2018 років реалізовано 1528 проєктів на суму 5,4 млрд гривень. Це об'єкти соціально-економічної інфраструктури, зокрема, молочні та тваринницькі комплекси, фруктосховища, медичні, спортивні й освітні заклади, дороги, центри з надання адміністративних послуг, центри підтримки підприємництва й інше.

За результатами проведеного моніторингу реалізації діючої Стратегії та планів заходів з її реалізації прослідковується позитивна динаміка збільшення кількості реалізованих проєктів та використаних сум: у 2015 році реалізовано 80 проєктів на суму 323,7 млн гривень (27 % від запланованого), у 2016 році – 360 проєктів на суму 1183,8 млн гривень (45,5 %), у 2017 році – 481 проєкт на суму 1,4 млрд гривень (70 %), у 2018 році –607 проєктів на суму 2,5 млрд гривень (138,9 %).

Звіт з оцінки результативності виконання плану заходів з реалізації у 2018-2020 роках Стратегії розвитку Тернопільської області за 2018 рік наведено у таблиці.

ЗВІТ
з оцінки результативності виконання плану заходів з реалізації у 2018-2020 роках Стратегії розвитку Тернопільської області за 2018 рік

Найменування цілі Стратегії	Найменування індикатора, одиниця виміру	Базове значення індикатора (2017 рік)	Прогнозне значення індикатора (2018 рік)	Фактичне значення індикатора	Стан виконання індикатора (з порівняльною оцінкою фактичного значення і прогнозного)	Проблемні питання, їх вплив на досягнення прогнозного значення індикатора (з поясненням причини їх виникнення та зазначенням механізму вирішення)
1. Розвиток людського капіталу та підвищення стандартів життя населення	рівень безробіття населення віком 15-70 років за методологією Міжнародної організації праці, відсотків	10,4	10,6	11,9[2]	*	-
	загальний коефіцієнт смертності на 1 тис. населення, проміле	13,4	13,3	14,3[6]	*	-
	демографічне навантаження на 1 тис. осіб постійного населення віком 16–59 років, проміле	605	606	623[4]	*	-
	питома вага площі природно-заповідного фонду до площі адміністратив-	11,43	13,95	8,91	-5,04	Площа природно-заповідного фонду суттєво залежить від конструктив-

	но-терито-ріальної одиниці, відсотків					ної позиції органів лісового та мисливського господарства у зв'язку з тим, що утворення нових об'єктів природно-заповідного фонду можливе, в основному, за рахунок лісових площ а також районних, сільських, селищних, міських рад, які погоджують організацію територій та об'єктів природно-заповідного фонду.
	питома вага утилізованих відходів, відсотків загальної кількості утворених відходів[10]	26,9	30,4	5,2[2]	*	-
2. Підвищення конкуренто-спроможнос-ті регіону	валовий регіональний продукт (у фактичних цінах) у розрахунку на одну особу, гривень	24313	25968	29247[1]	*	-

	наявний дохід у розрахунку на одну особу, гривень	28551	30186	36203,8[2]	*	-
	обсяг прямих іноземних інвестицій (акціонерного капіталу) у розрахунку на одну особу населення наростаючим підсумком з початку інвестування, дол.США	48	51	53,4[6]	*	-
	експорт товарів у розрахунку на одну особу, дол. США	288	309	431,3[6]	*	-
	кількість малих підприємств у розрахунку на 10 тис. наявного населення, одиниць	48	49	43[2]	*	-
	обсяг реалізованої інноваційної продукції, % загального обсягу реалізованої промислової продукції[7]	2,9	3,5[7] (2019 рік)	0,8[2]	*	-
	щільність автомобільних доріг загального користування з твердим покриттям державного та місцевого	360,94	360,94	361[3]	*	-

	значення, км доріг на 1 тис. кв. км території[8]					
3. Розвиток сільських територій	загальний коефіцієнт вибуття сільського населення[9] (на 1 тис. наявного сільського населення), проміле	4,3	3,4	19,7[6]	*	-

[1] Дані за 2016 рік
[2] Дані за 2017 рік
[3] На кінець 2017 року
[4] На 1 січня 2018 року
[5] Попередні дані на 31 грудня 2018 року
[6] Попередні дані за 2018 рік
[7] Починаючи зі звіту за 2015 рік, змінено періодичність проведення державного статистичного спостереження „Інноваційна діяльність промислового підприємства" з „річної" на „один раз на два роки"
[8] За даними Державного агентства автомобільних доріг України (Укравтодор)
[9] Інформація сформована за даними реєстрації/зняття з реєстрації місця проживання, які надають окремі органи реєстрації (виконавчі органи сільської, селищної або міської ради, сільські голови (якщо відповідно до законодавства виконавчий орган сільської ради не утворено)). Дані можуть бути уточнені
[10] З урахуванням обсягів відходів, утворених у домогосподарствах
* порівняння стану виконання індикатора некоректне

2. АНАЛІЗ СИЛЬНИХ СТОРІН, МОЖЛИВОСТЕЙ РОЗВИТКУ, СЛАБКИХ СТОРІН ТА ЗАГРОЗ РОЗВИТКУ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСТІ (SWOT-АНАЛІЗ)

2.1. SWOT - аналіз Тернопільської області

На основі соціально-економічного аналізу визначено такі сильні й слабкі чинники (сторони) та можливі зовнішні впливи (можливості та загрози) на подальший соціальний та економічний розвиток Тернопільської області.

Сильні сторони	*Слабкі сторони*
Вигідне географічне розташування на перетині важливих транспортних артерій, які є складовими транснаціонального коридору GO highway (Гданськ, Гдиня (Республіка Польща) – Одеса, Миколаїв (Україна) *Тернопільська область знаходиться у центрі Західної України на перетині міжнародних магістралей. Відстань від м. Тернопіль до столиці, м. Київ, – 470 км, до кордону з Польщею, Словачиною, Угорщиною та Румунією – від 220 до 350 км. Через область проходять залізничні та автомобільні міжнародні транспортні коридори у напрямках Берлін-Одеса та Балтійське-Чорне море.*	**Низька частка виробництв із високим ступенем переробки, високою доданою вартістю, недостатній рівень кооперації та кластеризації суб'єктів господарювання** *В галузевому розрізі промисловості області переважають підприємства, які виробляють продукцію проміжного споживання (сировину та матеріали), яка має високу енерго- і матеріаломісткість та низьку ефективність для забезпечення валової доданої вартості.* *У 2018 році область посідала 23 місце серед регіонів України за часткою у загальному обсязі валової доданої вартості.*
Сприятливі природні умови для ведення сільського господарства *Територія області має помірно-континентальний клімат із теплим літом, м'якою зимою і достатньою кількістю опадів.* *Родючі ґрунти є вагомою передумовою розвитку аграрної сфери регіону. У ґрунтовому покриві області переважають чорноземи та сірі опідзолені ґрунти, які належать до групи найбільш родючих ґрунтів у світі. Розораність території становить понад 81%.* *Достатнє зволоження, сприятливий температурний режим та ґрунтовий покрив створюють на всій території області сприятливі умови для*	**Переважає сировинна структура експорту продукції, незначний відсоток малих підприємств, які експортують власну продукцію** *Протягом останніх років в структурі експорту місцевої продукції значна частка припадає на сільськогосподарську продукцію (у 2019 році 37 %), в основному: зернові культури, м'ясо та харчові субпродукти, насіння і плоди олійних рослин, продукти переробки овочів, плодів, жири та олії тваринного або рослинного походження тощо.* *В області експортною діяльністю займаються в основному великі підприємства, частка малих та середніх підприємств, які експортують*

вирощування сільськогосподарських культур лісостепової зони, зокрема, пшениці, ячменю, жита, вівса, цукрових буряків, картоплі, овочевих та кормових культур; у південних районах – плодових та ягідних культур.	*власну продукцію, залишається незначною, оскільки відсутня ефективна кооперація суб'єктів господарювання даної категорії для експорту, брак кваліфікованих кадрів, що спеціалізуються на експортних операціях, потужних маркетингових служб, необхідних фінансових ресурсів, складність та висока вартість адаптації продукції до вимог міжнародних стандартів, жорсткою конкуренцією тощо.*
Позитивна динаміка розвитку сільськогосподарського виробництва, що формує потужну сировинну базу галузі рослинництва для харчової переробної промисловості *Протягом 2015-2018 років прослідковувалась позитивна динаміка зростання виробництва валової продукції сільського господарства в усіх категоріях господарств (з 20556,2 млн гривень у 2015 році до 24800 млн гривень у 2018 році).* *Зростає врожайність продукції рослинництва, зокрема, зернових впродовж 2014-2019 років- збільшилась з 55,4 ц/га до 57,3 ц/га у 2019 році (+3,4 %), плодових та ягідних культур (врожайність зросла з 116,4 ц/га до 137,8 ц/га у 2019 році (+18,4 %), соняшнику (врожайність зросла з 21,7 ц/га до 36,0 ц/га у 2019 році (+65,9 %).* *В Тернопільській області у 2019 році по всіх категоріях господарств виробництво зернових культур склало 2699,9 тис. тонн, що більше ніж у 4 рази, як у Чернівецькій області (642,0 тис. тонн), майже в 2 рази більше, ніж у Рівненській області (1493,0 тис. тонн), та більше ніж в Львівської області (1643,7 тис. тонн).* *Також область зберігає позитивну тенденцію з вирощування цукрових*	**Відсутність доступного довготривалого кредитування банківськими установами для широкого кола суб'єктів господарювання, зокрема стартапів.** *До основних проблем, що стримують розвиток малого та середнього бізнесу, підприємці відносять відсутність доступних довгострокових банківських кредитів, кошти яких можна було б спрямувати на придбання основних засобів, реконструкцію та модернізацію виробництва. Якщо в середньому в Західній Європі процентні ставки не перевищують 8 %, то в області, згідно з даними НБУ, середня відсоткова ставка за новими кредитами, що надані резидентам, на кінець 2019 року становила 22,2 %, що на* *4,7 % більше, ніж по Україні; за довгостроковими кредитами (термін погашення більше 5 років) – 19 % проти 13,4 % по Україні.*

буряків (у 2019 році зібрано 1177,1 тис. тонн цукрових буряків, що на 22% більше, ніж у 2016 році). За обсягами – третє місце серед областей України за підсумками 2019 року. *Валове виробництво олійних культур у 2019 році становить 670,5 тис. тонн, що майже в 1,5 раза більше в порівнянні з 2015 роком. З урожаю 2019 року всіма категоріями господарств зібрано 81,3 тис. тонн плодів та ягід (+26,8 % до 2017 року).*	
Добре розвинена харчова галузь промисловості *Харчова галузь агропромислового комплексу області об'єднує понад 10 підгалузей та виробництв, у яких задіяно 125 підприємств та майже 100 малих суб'єктів господарювання, що виробляють продукти харчування. Наявні потужності дозволяють переробляти до 2,5 млн тонн цукрових буряків, 400 тис. тонн продовольчого і технічного зерна,200 тис. тонн олійних культур, 350 тис. тонн молока і 60 тис. тонн м'яса на рік. В обсягах реалізації промислової продукції краю частка галузі є досить вагомою і складає понад 35 %.* *У 2019 році реалізовано готової харчової продукції на 8 млрд 104 млн гривень(+93,8 % до 2015 р.).* *Однією з пріоритетних в харчовій галузі промисловості є молочна галузь,на яку припадає 11,4 % від загального обсягу реалізованої промислової продукції.* *В області працює 9 молокопереробних підприємств, які переробляють щорічно понад 205 тис. тонн молока (сировини) та виробляють понад 26 тис. тонн фасованого обробленого молока, понад 5,5 тис. тонн вершкового масла, більше 2,7 тис. тонн твердих сирів, 2,2 тис. кисломолочного сиру,*	**Недостатня кількість об'єктів інфраструктури для переробки та зберігання зернових та олійних культур** *Тернопільщина протягом останніх років нарощує виробництво зернових та олійних культур. Всіма категоріями господарств впродовж 2019 року вирощено 2699,9 тис. тонн зернових (+22,8 % до 2015 року) та 670,5 тис. тонн олійних культур (майже в 1,5 раза більше в порівнянні з 2015 роком).* *На території області знаходяться 33 зерносклади і елеватори, їх сумарна потужність зберігання складає 1 млн 719 тис. тонн зерна. Одночасно олійна галузь представлена 3 підприємствами, що переробляють лише 60 тис. тонн сировини (9-10 % вирощеної продукції).* *Для забезпечення потреб області необхідно збільшення потужностей підприємств для зберігання та переробки зернових на 600 тис. тонн або на 26 %.*

18,2 тис. тонн кисломолочної продукції (йогурти, сметана, кефір).	
Високий потенціал світлотехнічної галузі промисловості *Підприємства світлотехнічної галузі області виготовляють майже всю номенклатуру високоякісної світлотехнічної продукції, а за деякими позиціями (зокрема, вибухозахищені світильники, світильники для шахт) є монополістами загалом по державі. Продукція реалізується як на внутрішньому ринку, так і на зовнішніх. За результатами 2019 року світлотехнічними підприємствами області реалізовано промислової продукції на суму 779,5 млн гривень на 83,9 % більшеу порівнянні з показниками 2015 року (+355,8 млн гривень). Виробництво електричних ламп та освітлювального обладнання у 2019 році зросло у порівнянні з показниками 2015 року в 2,4 рази.*	**Стійка тенденція до збільшення обсягів видалення відходів (зокрема ТПВ) та відсутність мережі підприємств з їх переробки** *Незадовільна реалізація заходів з роздільного збору та сортування твердих побутових відходів. Низький рівень екологічної свідомості громадян у питаннях поводження з відходами. Відсутність у більшості органів місцевого самоврядування затверджених схем санітарного очищення населених пунктів області. Відсутність базових потужніх сміттєпереробних підприємств на території області.*
Достатній рівень виробничої та наукової бази для виготовлення біопалива, біоетанолу *Спиртова галузь області охоплює 10 підприємств (спиртових виробництв) ДП „Укрспирт" загальною потужністю з переробки 225 тис. тонн зерна та виробництва до 11 млн декалітрів етилового спирту на рік.* *В даний час завантаженість виробничих потужностей підприємств спиртової галузі складає до 20 %, в цілому (з урахуванням біоетанолу)- до 40 %.* *В регіоні на достатньому рівні розвинута наукова база для виробництва біопалива та біоетанолу: створено науково-технічний консорціум „Енергомайдан" (Науково-дослідна лабораторія „Енергетичний менеджмент" ТНПУ імені В.Гнатюка,*	**Критичний стан житлово–комунальної інфраструктури** *У 2019 році відсоток фізичного зносу водопровідних споруд становив 35 %, каналізаційних – 42 %.* *З 1058 населених пунктів області лише 77 (7,3 %) забезпечено централізованим водопостачанням, з яких водовідведенням – 32 населених пунктів.. На території області знаходяться 28 діючих комунальних очисних споруд, 11 з яких потребують реконструкції.* *Попри щорічне фінансування проєктів регіонального розвитку сфери житлово-комунального господарства та екології, на сьогодні залишається потреба у залученні значних обсягів капітальних вкладень для забезпечення належної якості надання житлово-комунальних послуг та збереження навколишнього середовища.*

Науково-виробниче об'єднання „Енергетичні технології", підприємство Українські технологічні системи), наявне спеціалізоване підприємство з вирощування енергетичних рослин (ГО НТЦ Біоенергія), а також спеціалізовані підприємства з випуску біотеплогенераторів (НВО Енергоощадні технології, ТОВ Українські технологічні системи).	
Наявний потенціал виробництва органічних добрив на базі переробки відходів підприємств агропромислового комплексу *В області щорічно утворюються 1431,5 тис. тонн органічних відходів, з яких можливо виробити понад 1000,0 тис. тонн високоякісних органічних добрив, використання яких передбачено Регламентами Європейського Союзу.* *За рахунок внесення екологічно чистих добрив можна скоротити використання як мінімум на 50 % мінеральних добрив.* *Тернопільською філією ДП „Інститут охорони ґрунтів України" винайдено та запатентовано технології використання відходів переробки сільськогосподарської продукції для підвищення родючості ґрунтів, застосування базальтового туфу для виготовлення органічних добрив з відходів свинарства, виробництва біодеструкторів пожнивних решток.*	**Низька якість дорожньої інфраструктури області, відсутність діючого аеропорту, недостатня забезпеченість економіки області залізничною інфраструктурою** *Транспортно-експлуатаційний стан переважної більшості автомобільних доріг, мостів не відповідає сучасним вимогам і потребує поліпшення з урахуванням соціально-економічних потреб області. Спотерігається швидке руйнування дорожніх конструкцій, спричинене збільшенням вагових навантажень від транспортних засобів, інтенсивністю руху, на які існуюча мережа доріг не розрахована.* *На території області розташований аеропорт „Тернопіль", який знаходиться в ідеальному рівновіддаленому місці від інших регіональних центрів Західної України та добре підходить для вантажної логістики. Наразі він здійснює лише поодинокі чартерні перевезення, регулярні рейси відсутні у зв'язку із застарілою матеріально-технічною базою, зокрема, незадовільним станом злітно-посадкової смуги, руліжних доріжок, аеровокзалу, перону, а також відсутністю вантажно-митного та пасажирського терміналів та іншої необхідної інфраструктури.* *В області гострою залишається проблема недостатньої кількості*

	вагонів, локомотивів, які не в змозі забезпечити фактичної потреби реального сектору економіки регіону, зокрема в перевезенні урожаю сільськогосподарських культур (вагонами Укрзалізниці забезпечується до 20 % потреби), також забезпечення добувних підприємств області вантажними напіввагонами для транспортування готової продукції (73,8 % до потреби). Це, в свою чергу, стримує нарощення підприємствами обсягів виробництва продукції, економічний розвиток краю.
Сформована мережа об'єктів інфраструктури підтримки малого та середнього підприємництва *В області наявна базова інфраструктура підтримки бізнесу для забезпечення інформаційно-консультативної підтримки.* *Створено мережу центрів підтримки підприємництва – регіональний в 3 районних державних адміністраціях та інформаційно-консультативні пункти в територіальних громадах, послугами яких користуються як діючі суб'єкти господарювання, так і ті, хто лише планує започаткувати власну справу.* *В області створена громадська організація „Тернопільська аграрна дорадча служба".*	**Низький рівень доходів населення, високий рівень безробіття** *Незважаючи на те, що у 2019 році темпи зростання обсягу середньомісячної заробітної плати склали 18,7 % (8 місце по Україні), рівень середньомісячної заробітної плати залишається одним з найнижчих серед регіонів України.* *Згідно даних обасного центру зайнятості, по переважній більшості вакансій, які надходять від роботодавців (90 %), пропонується заробітна плата на рівні, меншому від її середньообласного розміру. Така ситуація призводить до пожвавлення „тіньової" зайнятості, високих темпів трудової міграції за кордон.* *Незважаючи на те, що за 2019 рік рівень безробіття (за методологією МОП) серед осіб працездатного вікупо області склав 10,3 % та порівняно із 2018 роком зменшився на 0,4 відсоткових пункти, він залишається вищим відповідного середнього показника по Україні.*
Потужний і різноманітний туристичний, природний та культурно-історичний потенціал області *Регіон відзначається великою кількістю об'єктів релігійного*	**Складна демографічна ситуація, зокрема скорочення чисельності наявного населення, перевищення кількості померлих над кількістю новонароджених, міжнародні міграційні процеси**

(паломницького) і сакрального туризму міжнародного значення, мозаїчністю і різноманітністю ландшафтів із екологічно чистим середовищем, що сприяє розвитку активних та екологічних видів туризму. Наявність брендової туристично-рекреаційної зони Дністровського каньйону і близькість інших зон, багаті бальнеологічні ресурси і передумови для розвитку санаторно-курортної галузі, а також наявність контрастних природнокліматичних умов, наявність об'єктів світового значення для розвитку спелеотуризму (печери), численні туристичні історико-архітектурні та природні атракції приваблюють увагу туристів і використовуються в якості екскурсійних об'єктів.	*Станом на 1 січня 2020 року чисельність населення в Тернопільській області становила 1038,7 тис. осіб. Упродовж 2019 року чисельність зменшилася на 7184 особи, в основному за рахунок природного скорочення, а також міграції.* *Природній рух населення в області характеризується суттєвим перевищенням кількості померлих над кількістю живонароджених (у 2019 році, у порівнянні з 2018 роком, народилося на 649 дітей менше, і померло на 259 осіб менше). З усіх адміністративно-територіальних одиниць області у 2019 році лише у м. Тернопіль спостерігався природний приріст населення (+12 осіб).* *Відповідно, по області спостерігалося природне скорочення – 6,9 тис. осіб.* *Природний рух населення області у 2019 році характеризувався зменшенням народжуваності та збільшенням смертності порівняно з 2018 роком. Загальний коефіцієнт народжуваності на 1000 осіб становив 7,6. Загальний коефіцієнт смертності на 1000 осіб становив 14,2.*
Наявність передумов для створення інноваційного середовища у регіоні *З метою активізації інноваційної інфраструктури області з міжнародними програмами в Тернопільському національному технічному університеті імені Івана Пулюя створено навчальну лабораторію інновацій Міжуніверситетський регіональний стартап центр на базі факультету управління та бізнесу у виробництві. Даний стартап центр створений в рамках європейського проекту TEMPUS SUCSID (530349-TEMPUS-1-2012-1-FR-TEMPUS-JPHES) „Створення міжуніверситетських Стартап*	**Недостатня чисельність сучасної інфраструктури туристичної індустрії, в тому числі індустрії відпочинку та розваг** *Недостатня кількість суб'єктів туристичного бізнесу, що займаються внутрішнім туризмом. Слабкий розвиток мереж туристичних шляхів із прознакованими і промаркованими туристичними маршрутами. Відсутність під'їздів до багатьох популярних туристичних об'єктів; недостатній розвиток мережі туристично-інформаційних центрів та пунктів в області. Незадовільний стан багатьох пам'яток культурної спадщини і відсутність дієвих програм їх збереження та пристосування для*

центрів для підтримки і просування студентської інноваційної діяльності". Інноваційні розробки університетів області представляються на міжнародних, загальнодержавних, спеціалізованих та регіональних виставкових заходах. *Постійно ведеться робота щодо виконання заходів комерціалізації інноваційних проектів. У 2019 році підприємствами області впроваджено 34 нових технологічних процесів, з яких 8 – нових або суттєво поліпшених маловідходних, ресурсозберігаючих. Впроваджено 46 найменувань інноваційних видів продукції (на 17,9 % більше у порівнянні з 2017 роком), з яких 19 – нових або вдосконалених видів машин, обладнання.* *У 2019 році при Тернопільському національному економічному університеті почав працювати Центр підтримки технологій та інновацій, фахівці та консультанти якого спеціалізуються на питаннях патентування винаходів та розробок, захисту прав інтелектуальної власності.*	*потреб туристів. Відсутність системного рекламного та інформаційного забезпечення розвитку туристичної галузі за межами області з боку органів місцевого самоврядування. Застаріла матеріально-технічна база санаторно-курортних закладів. Недостатня кількість кваліфікованих працівників туристичного супроводу в туристичному обслуговуванні. Низький рівень екологічної свідомості і культури громадян області.*
Наявність потенціалу для підготовки та перепідготовки робітничих кадрів з метою задоволення потреб регіону *В області функціонує 19 закладів професійної (професійно-технічної) освіти, 2 відділення професійної підготовки у складі коледжів, 11 галузевих навчально-практичних центрів з підготовки кваліфікованих робітників за окремими професіями. У процесі підготовки робітників використовуються сучасні методики та виробничі технології навчання. В області забезпечено оновлення навчально-матеріальної бази закладів освіти.*	**Недостатній рівень інтегрованості науки в реальний сектор економіки** *Однією з рушійних сил, яка здатна прискорити економічне зростання та вивести реальний сектор економіки на якісно новий рівень розвитку є інтеграція освіти, науки і виробництва шляхом взаємовигідної співпраці науки та бізнесу: впровадження у виробництво та широке застосування новітніх наукових розробок - з однієї сторони, та орієнтація науковців на потреби бізнесу - з іншої. На сьогодні така інтеграція у регіоні, попри наявні передумови, на досить низькому рівні та потребує перезавантаження.*

Раціоналізація природокористування, відтворення природно-ресурсного потенціалу області та формування природостабілізуючої екологічної мережі *У результаті здійснення заходів щодо збільшення в області площі земель з природними ландшафтами, площу екологічної мережі області доведено до 416,29 тис. га або 30,1 % від території області.* *На території області створені і функціонують 639 територій та об'єктів природно-заповідного фонду загальною площею 123,64 тис. га, показник заповідності становить 8,91 % від площі області. Усі заповідні території та об'єкти становлять основу національної та Пан-Європейської екомереж.* *Існує можливість збільшення площі природно-заповідного фонду до обґрунтованих 19-20 % від площі області.*	**Диспропорції соціально-економічного розвитку адміністративно-територіальних одиниць області** *В області наявні значні диспропорції розвитку між адміністративно-територіальними одиницями області. До прикладу, в місті Тернополі сконцентровано майже 47 % підприємств області, якими реалізується 50 % промислової продукції.* *Спостерігається високий рівень диференціації серед територіальних громад області.* *Також, наявні диспропорції між рівнем надання послуг для населення у базових галузях гуманітарної, соціальної сфер, можливістю працевлаштування та отримання конкурентної зарплати у містах та сільських територіях.*
Висока духовність населення та один з найнижчих рівнів злочинності *Релігійна мережа Тернопільської області нараховує 1833 релігійні організації (в тому числі 1757 релігійних громад 25 конфесій, напрямків та течій). Найчисельніша з них – Українська Греко-Католицька Церква, яка нараховує 836 релігійних організацій (45,6 % від усієї релігійної мережі області); Українська Православна церква – Київський Патріаррхат – 417 (22,8 %); Українська Автокефальна Православна Церква – 166 (9,1 %); Українська Православна Церква – 122 (6,7 %).* *На території області знаходяться 46 монастирів, 11 духовних навчальних закладів, 4 місії, 2 братства, виходить 6 періодичних релігійних видань. Серед знаних пам'яток мільйонів релігійних*	

паломників з усього світу – Почаївська Свято-Успенська лавра, Марійський духовний комплекс у с. Зарваниця Теребовлянського району, Язловецький монастир ордену Сестер Непорочного зачаття в с. Язловець Бучацького району. *Переважна більшість населення області є глибоко віруючими людьми, відтак велика увага приділяється духовному вихованню та розвитку дітей у кращих християнських традиціях.* *В області один з найнижчих по Україні рівень загальної злочинності на 10 тисяч населення - 66,2 кримінальних правопорушень, суттєво нижчим є показник кількості звернень до поліції на 10 тис. населення (569 проти 995,9 звернень по Україні).*	
Можливості	***Загрози***
Поглиблення інтеграційних тенденцій, нарощення експортно-імпортних та інвестиційних відносин з країнами світу *Верховною Радою України ратифіковано міжурядові угоди про сприяння та взаємний захист інвестицій з більш ніж 70 країнами світу.* *Україна за роки незалежності уклала 17 угод про вільну торгівлю, які охоплюють 46 країн. Найбільш широка зона вільної торгівлі була укладена Україною і Європейським Союзом. Крім того, Україна має угоду про вільну торгівлю з Канадою, Грузією, Македонією, Чорногорією, країнами Європейської асоціації вільної торгівлі (Ісландія, Ліхтенштейн, Норвегія, Швейцарія), Державою Ізраїль, а також країнами Співдружності незалежних держав.* *Також, український бізнес має можливість користуватися Генеральною системою преференцій США, в*	**Суспільно-політична нестабільність та незавершеність військових дій на Сході України** *Суспільно-політична нестабільність і загроза масштабної збройної агресії на Сході України призводять до економічної нестабільності, гальмують розвиток інвестиційних процесів в Україні, створюють умови до зростання кількості біженців та вимушених переселенців, а також додаткових витрат на оборону країни.*

рамках якої передбачено безмитний експорт близько 5000 видів товарів. *В області створені сприятливі умови для залучення іноземних інвестицій та збільшення обсягів та географії експорту. Зокрема, утворено Агенцію регіонального розвитку, діяльність якої спрямована на сприяння залученню інвестицій, ресурсів міжнародної технічної допомоги та міжнародних фінансових організацій, розвиток бізнесу.* *За підсумками 2018 року обсяг прямих іноземних інвестицій в області зріс на 45,9 % - найвищий показник по Україні.* *Зовнішньоторгівельні операції проводилися з партнерами із 119 країнами світу (+ 14 країн до 2018 року).* *Поглиблюється співпраця з іноземним партнерами, зокрема, на сьогоднішній день підписано 8 міжрегіональних угод з адміністративними одиницями іноземних країн.*	
Зростаючий попит на споживання продукції сільськогосподарського виробництва, харчової промисловості танішевої, органічної продукції на внутрішньому та світових ринках *Аналіз тенденцій розвитку органічного землеробства в Україні вказує на наявність передумов та певних позитивних результатів у цій сфері, а саме: значна площа необроблених сільськогосподарських угідь; сприятливі природно-кліматичні умови для ведення органічного землеробства; задовільний стан екології навколишнього природного середовища; наявний досвід ведення органічного землеробства (вітчизняний і зарубіжний); наявний попит на екологічно чисту продукцію та інші.* *В області наявний достатній потенціал для розвитку органічного землеробства, зокрема з метою*	**Високий рівень тінізації економіки** *За попередніми розрахунками Мінекономіки рівень тіньової економіки у січні-березні 2020 року склав 31% від обсягу офіційного ВВП, що на 1 в.п. менше за показник січня-березня 2019 року.* *За оцінками експертів, у Тернопільській області рівень тінізації економіки наближений до показника по країні, що підтверджується виявленням відповідними контролюючими органами випадків використання найманої праці без оформлення трудових відносин, виплату заробітної плата „в конвертах", виявлення „підпільних" цехів з виробництва продукції, в тому числі підакцизної, „конвертаційного центр" з надання послуг із мінімізації податкових зобов'язань тощо.*

забезпечення екологічно чистого виробництва та відновлення родючості ґрунтів в господарствах області налагоджено вирощування органічної продукції сільськогоспо-дарських культур. *Вирощування та переробка нішевих культур (равликів, горіхів, фруктів та ягід, свіжої зелені тощо) в останні декілька років набирає все більшої популярності та є цікавим напрямком диверсифікації виробництва та експорту як для малих фермерів, так і для великих компаній. В даному напрямку вже сьогодні відбуваються процеси кластеризації, які у наступні роки будуть поглиблюватись.* *На сьогодні в області успішно працюють СОК „Равликова ферма”, СОК „Український кластер виробників равликів”, які об’єднали понад 30 одноосібників, 5 товариств з обмеженою відповідальністю „Еліт Снейл”, „Еко Снейл”, „ВОЛЮТА”, „Білозерський равлик”, „Базис” та фермерські господарства „ГУТВИН”, „Добробуття”.*	
Покращення бізнес-клімату та впровадження ефективних продуктів для підтримки малого та середнього бізнесу на державному рівні *Світові та вітчизняні експерти відзначають суттєве покращення бізнес-клімату в Україні протягом останніх років. У 2019 році Україна додала 4 сходинки у рейтингу DoingBusiness, перемістившись з 76 на 71 місце. Держава підвищила свої позиції за наступними ключовими показниками: захист міноритарних інвесторів, підключення до електромереж, отримання дозволів на будівництво, реєстрація власності та міжнародна торгівля.* *Завдяки запущенню інспекційного порталу інформація про усі планові*	**Орієнтація іноземних інвесторів, головним чином, на експлуатацію мінерально-сировинних, земельних ресурсів, дешеву робочу силу** *В Україні існує негативна тенденція посилення експлуатації сировинних ресурсів, розміщення виробництв, що працюють виключно за давальницькою схемою та орієнтовані на дешеву робочу силу.*

перевірки та їх результати доступна в режимі онлайн. Затверджуються нові законодавчі ініціативи, спрямовані на підтримку та розвиток бізнесу. Задекларовано зниження відсоткових ставок за кредитами. *Наявні передумови у поєднанні з позитивними тенденціями щодо покращення бізнес-клімату на регіональному рівні дозволять прискорити розвиток малого та середнього підприємництва області та використати його потенціал для вирішення нагальних проблем регіону (передусім у сфері зайнятості).*	
Зростання попиту на якісні ІТ – продукти на світових та внутрішньому ринках *У 2015 році, відповідно до аналітики від компанії N-iX, кількість ІТ-фахівців в Україні становила 91 000 чоловік, а прибуток — $2.7 млрд. На сьогодні індустрія вже налічує близько 185 000 спеціалістів та $4,5 млрд доходів. У експорті послуг України ІТ знаходиться на 3 позиції та становить більше 20% загальної величини. І враховуючи темпи зростання галузі - близько 26% щорічно, а в 2019, за даними GlobalLogic, становлять 31%, ІТ лише укріплюватиме свої позиції.* *ІТ-компанії в Україні співпрацюють з 228 країнами світу. Найпопулярнішими є США (50%), Європа (35%) та Канада (8%). А Індекс привабливості країни як зовнішнього підрядника (A.T. Kearney GSLI 2019) збільшився у 2 рази за 10 років — з 42 місця у 2009 до 20 місця в 2019.* *Крім цього, 11 українських ІТ-компаній входять до топ-100 світових.* *Тернопільська область в п'ятірці лідерів за темпами зростання кількості ІТ-спеціалістів (за підсумкам 2019 року*	**Відсутність дієвого механізму щодо використання курортно-рекреаційних зон, механізму використання для туризму об'єктів культурної спадщини та пам'яток архітектури** *Розвиток сфери туризму як в Україні, так і в області, гальмується недосконалістю нормативно-правової бази в сфері туризму та курортів; недостатньою ефективністю механізмів державного управління та управління підприємствами у сфері туризму і курортів; незначними обсягами інвестицій у розвиток матеріально-технічної бази туристичної інфраструктури; неефективністю використання рекреаційних ресурсів. Як основа державного регулювання рекреаційної сфери необхідне створення ефективного механізму, спрямованого на розвиток конкурентоздатних на світовому ринку рекреаційних послуг, які забезпечують максимальне задоволення духовних і фізичних потреб населення України, і на базі цього – комплексний розвиток території і її соціально-економічних інтересів при збереженні екологічної рівноваги.*

– 27 %). В області наявні позитивні напрацювання в галузі IT-технологій, зокрема, м. Тернопіль працює над реалізацією концепції IT-міста, яке передбачає розвиток обласного центру у сфері комп'ютерних технологій, де комфортно розвиватимуться профільні компанії, де будуть створені усі умови для розвитку технологій, де є можливість працівникам отримувати конкурентну заробітну плату. У лютому 2019 року підписано меморандум про взаєморозуміння між обласною державною адміністрацією та „Тернопільським IT кластером", в рамках якого розпочато низку ініціатив.	
Зростання попиту на вітчизняні туристичні продукти як в світі, такі в Україні *Як в цілому по Україні, так і в області сприятливість ландшафтів горбогірних, каньйоноподібних та височинних пасм і кряжів для організації активного туризму, рекреації та відпочинку створюють комплекс умов для розвитку курортної справи, рекреації та оздоровлення. Розвідані запаси мінеральних вод можуть використовуватися для лікування різноманітного спектру захворювань.* *Сприятливі кліматичні умови, екологічно чисте середовище, значний рекреаційний потенціал території сприяють розвиткові зеленого туризму, створенню агрорекреаційних та екотуристичних кластерів, розбудові туристичної обслуговуючої інфраструктури (готелі, бази, кемпінги, садиби, туристично-інформаційні центри, екскурсійні бюро та ін., розвитку санаторно-курортного комплексу з метою розширення напрямків рекреації та відпочинку жителів і туристів.*	**Демографічна криза** *Подальше зниження чисельності осіб працездатного віку за значного збільшення осіб старшого непрацездатного віку, що негативно впливає на розвиток реального сектору економіки та суспільство, сповільнюючи соціально-економічний розвиток загалом.*

Формування ефективної мережі закладів професійної (професійно-технічної) освіти для задоволення потреб ринку праці *Продовження реформ професійно-технічної освіти на державному рівні та впровадження на регіональному з метою підвищення її конкурентоздатності та відповідності потребам ринку праці. Гнучкість освіти, можливість охопити здобуттям професійної освіти різних категорій населення, в тому числі за короткотерміновими навчальними програмами. Готовність впроваджувати дуальну освіту.* *На перспективу в області планується створення Центрів професійної досконалості на базі державних навчальних закладів ,,Бучацьке професійно-технічне училище" та ,,Чортківське вище професійне училище", а також державного професійно-технічного навчального закладу ,,Тернопільське вище професійне училище сфери послуг та туризму".*	**Збереження тенденцій до міжнародної міграції, в т.ч. інтелектуальної** *Відтік кваліфікованих робітників та інженерно-технічного персоналу, лікарів до країн ЄС через низький рівень заробітної плати та кращі стандарти життя; відтік наукового потенціалу з України та абітурієнтів до закордонних освітніх закладів, де пропонуються кращі умови праці та навчання, вищий рівень заробітної плати та соціального забезпечення.*
Поглиблення міжнародної наукової співпраці, можливостей інтеграції наукових досліджень навчальних закладів в європейський ринок освітніх та наукових інновацій. *Мережа наукових закладів України спрямовує свою діяльність на розширення та поглиблення міжнародних контактів, підвищення авторитету в світі, сприяє покращенню рівня кваліфікації викладачів і студентів шляхом налагодження взаємовигідних науково-педагогічних контактів із відповідними інституціями за кордоном. Інтеграція до Європейського дослідницького простору відкриває додаткові можливості для розвитку національної дослідницької системи України завдяки*	**Зміна клімату** *Зміна клімату – одна з найгостріших екологічних проблем, яка стоїть перед людством вже сьогодні і, згідно прогнозів вітчизняних та міжнародних вчених, з роками буде лише загострюватись. Ознаки зміни клімату проявляються у вигляді тенденції до глобального потепління, викликаного парниковим ефектом, а також непередбачуваності погодних явищ. Такі зміни негативно позначаються на усіх сферах життєдіяльності: розвитку промисловості, аграрного сектору, призводять до дисбалансу функціонування природних екосистем, а також позначаються на здоров'ї та якості життя людей.*

потенційному виходу на нові ринки та отриманню нових знань (у різноманітній формі) з країн ЄС. *Базовими закладами вищої освіти ведеться співробітництво у сфері освіти і науки з провідними іноземними вузами. Працюють відділи міжнародного співробітництва, міжнародних зв'язків, міжнародних проєктів тощо. Інноваційні розробки університетів області представляються на міжнародних, загальнодержавних, спеціалізованих та регіональних виставкових заходах.*	*В останні 3 роки в області відбувається різке зниження рівня ґрунтових і підземних вод. З'явились ін'язивні види комах та рослин, які становлять загрозу для місцевої флори і фауни.*
Завершення адміністративно-територіальної реформи та децентралізації влади *На сьогоднішній день особливістю процесу децентралізації в Україні є те, що одночасно відбувається реформування інституту місцевого самоврядування, адміністративно-територіального устрою та державної регіональної політики. При цьому вирішальну роль в процесі посилення децентралізації в Україні відіграє адміністративно-територіальна реформа, яка покликана забезпечити формування економічно спроможних громад.* *Реформа адміністративно-територіального устрою завершилася формування нових одиниць утрою – 3 районів та 55 громад та проведенням 25 жовтня 2020 року місцевих виборів у новосформовані органи місцевого самоврядування на новій територіальній основі.* *Важливим закінченням реформи є прийняття законодавчої, правової основи реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади у 2021 і наступних роках.*	**Загроза світових пандемій, що супроводжуються високим рівнем захворюваності та смертності населення та негативним впливом на економіку** *В сучасномі світі існує реальна загроза спалаху пандемій, спричинених збудниками вірусних інфекцій. Так, 11 березня 2020 року Всесвітня організація охорони здоров'я офіційно оголосила пандемію коронавірусної хвороби у світі, спалах якої розпочався у грудні 2019 року в м. Ухань провінції Хубей (Китайська Народна Республіка). Станом на 02 грудня 2020 року загалом в Україні 758 264 лабораторно підтверджених випадків COVID-19, з них 12 717 летальних, 369 054 пацієнти одужали. Проведено близько 4,6 млн тестувань методом ПЛР. Зокрема, в Тернопільській області за результатами досліджень методом ПЛР – у 28375 випадках діагноз лабораторно підтверджено, з них 384 летальних, видужало 22395 осіб.* *Серед довгострокових ефектів впливу кризи, пов'язаної з поширенням вірусних інфекцій, спричинених світовим пандеміями – зростання безробіття і обмеження діяльності бізнесу, скорочення експорту та зниження привабливості боргових цінних паперів*

	уряду, знецінення гривні, ускладнення залучення інвестицій, зменшення обсягів переказів українських трудових мігрантів. *В зоні ризику знаходитимется туристична галузь, сфера надання послуг та перевезення.*
Створення передумов для розвитку спиртової галузі *Проведення на загальнодержавному рівні реформування спиртової галузі, в тому числі шляхом зміни структури власності ДП „Укрспирт".* *Проведення модернізації та блокування у кластери наявних спиртових виробництв, що забезпечить їх повноцінну роботу та виробництво в області 235 тис. тонн біопалива, 28,8 тис. тонн біодизелю, 70,7 тис. тонн біоетанолу і 12 млн м^3 біогазу в рік.*	

2.2. SWOT-матриця Тернопільської області

SWOT-матриця – важливий елемент визначення конкурентних переваг області, оскільки дозволяє виявити взаємозв'язки між „внутрішніми" (сильні та слабкі сторони) та „зовнішніми" (можливості та загрози) факторами. Саме ці взаємозв'язки дозволяють сформулювати порівняльні переваги, виклики і ризики, які є основою для стратегічного вибору – формулювання стратегічних та операційних цілей розвитку області на довгострокову перспективу.

Якщо сильна сторона підкріплюється можливістю, а загроза не нівелює цю сильну сторону, то така сильна сторона є найбільш важливою для області.

ПОРІВНЯЛЬНІ ПЕРЕВАГИ
Підтримують

Сильні сторони	*Можливості*
Вигідне географічне розташування на перетині важливих тран-спортних артерій, які є складовими транснаціонального коридору GOhighway (Гданськ, Гдиня (Республіка Польща) – Одеса, Миколаїв (Україна)	**Поглиблення інтеграційних тенденцій, нарощення експортно-імпортних та інвестиційних відносин з країнами світу**
Сприятливі природні умови для ведення сільського господарства	**Зростаючий попит на споживання продукції сільськогосподарського виробництва, харчової промисловості танішевої, органічної продукції на внутрішньому та світових ринках**
Позитивна динаміка розвитку сільськогосподарського виро-бництва, що формує потужну сировинну базу галузі рослинництва для харчової переробної промисловості	**Покращення бізнес-клімату та впровадження ефективних продуктів для підтримки малого та середнього бізнесу на державному рівні**
Добре розвинена харчова галузь промисловості	**Зростання попиту на якісні ІТ – продукти на світових та внутрішньому ринках**
Високий потенціал світлотехнічної галузі промисловості	**Зростання попиту на вітчизняні туристичні продукти як в світі, такі в Україні**
Достатній рівень виробничої та наукової бази для виготовлення біопалива, біоетанолу	**Формування ефективної мережі закладів професійної (професійно-технічної) освіти для задоволення потреб ринку праці**
Наявний потенціал виробництва органічних добрив на базі переробки відходів підприємств агропромислового комплексу	**Поглиблення міжнародної наукової співпраці, можливостей інтеграції наукових досліджень навчальних закладів в європейський ринок освітніх та наукових інновацій**
Сформована мережа об'єктів інфраструктури підтримки малого та середнього підприємництва	**Завершення адміністративно-територіальної реформи та децентралізації влади**
Потужний і різноманітний туристичний, природний та культурно-історичний потенціал області	**Створення передумов для розвитку спиртової галузі**
Наявність передумов для створення інноваційного середо-вища у регіоні	
Наявність потенціалу для підготовки та перепідготовки робітничих кадрів з метою задоволення потреб регіону	
Раціоналізація природо-користування, відтворення природно-ресурсного потенціалу області та формування природо-стабілізуючої екологічної мережі	
Висока духовність населення та один з найнижчих рівнів злочинності	

ВИКЛИКИ
Зменшують

Слабкі сторони	*Можливості*
Низька частка виробництв із високим ступенем переробки, високою доданою вартістю, недостатній рівень кооперації та кластеризації суб'єктів господа-рювання	**Поглиблення інтеграційних тенденцій, нарощення експортно - імпортних та інвестиційних відносин з країнами світу**
Переважає сировинна структура експорту продукції, незначний відсоток малих підприємств, які експортують власну продукцію	**Зростаючий попит на споживання продукції сільськогосподарського виро-бництва, харчової промис-ловості та нішевої, органічної продукції на внутрішньому та світових ринках**
Відсутність доступного довготривалого кредитування банківськими установами для широкого кола суб'єктів господарювання, зокрема стартапів	**Покращення бізнес-клімату та впровадження ефективних продуктів для підтримки малого та середнього бізнесу на державному рівні**
Недостатня кількість об'єктів інфраструктури для переробки та зберігання зернових та олійних культур	**Зростання попиту на якісні ІТ – продукти на світових та внутрішньому ринках**
Стійка тенденція до збільшення обсягів видалення відходів (зокрема ТПВ) та відсутність мережі підприємств з їх переробки	**Зростання попиту на вітчизняні туристичні продукти як в світі, такі в Україні**
Критичний стан житлово–комунальної інфраструктури	**Формування ефективної мережі закладів професійної (профе-сійно-технічної) освіти для задоволення потреб ринку праці**
Низька якість дорожньої інфраструктури області, відсут-ність діючого аеропорту, недостатня забезпеченість еконо-міки області залізничною інфра-структурою	**Поглиблення міжнародної наукової співпраці, можли-востей інтеграції наукових досліджень навчальних закладів в європейський ринок освітніх та наукових інновацій**
Низький рівень доходів населення, високий рівень безробіття	**Завершення адміністративно-територіальної реформи та децентралізації влади**
Складна демографічна ситуація, зокрема скорочення чисельності наявного населення, перевищення кількості померлих над кількістю новонароджених, міжнародні міграційні процеси	**Створення передумов для розвитку спиртової галузі**
Недостатня чисельність сучасної інфраструктури туристичної індустрії, в тому числі індустрії відпочинку та розваг	
Недостатній рівень інтегрованості науки в реальний сектор економіки	
Диспропорції соціально-економічного розвитку адміністра-тивно-терито-ріальних одиниць області	

РИЗИКИ
Посилюють

Слабкі сторони	*Загрози*
Низька частка виробництв із високим ступенем переробки та високою доданою вартістю та недостатній рівень кооперації та кластеризації суб'єктів господарювання	**Суспільно-політична нестабільність та незавершеність військових дій на Сході України**
Переважає сировинна структура експорту продукції, незначний відсоток малих підприємств, які експортують власну продукцію	**Високий рівень тінізації економіки**
Відсутність доступного довготривалого кредитування банківськими установами для широкого кола суб'єктів господарювання, зокрема стартапів	**Орієнтація іноземних інвесторів, головним чином, на експлуатацію мінерально-сировинних, земельних ресурсів, дешеву робочу силу**
Недостатня кількість об'єктів інфраструктури для переробки та зберігання зернових та олійних культур	**Відсутність дієвого механізму щодо використання курортно-рекреаційних зон, механізму використання для туризму об'єктів культурної спадщини та пам'яток архітектури**
Стійка тенденція до збільшення обсягів видалення відходів (зокрема ТПВ) та відсутність мережі підприємств з їх переробки	**Демографічна криза**
Критичний стан житлово–комунальної інфраструктури	**Збереження тенденцій до міжнародної міграції, в т.ч. інтелектуальної**
Низька якість дорожньої інфраструктури області, відсутність діючого аеропорту, недостатня забезпеченість економіки області залізничною інфраструктурою	**Зміна клімату**
Низький рівень доходів населення, високий рівень безробіття	**Загроза світових пандемій, що супроводжуються високим рівнем захворюваності та смертності населення та негативним впливом на економіку**
Складна демографічна ситуація, зокрема скорочення чисельності наявного населення, перевищення кількості померлих над кількістю новонароджених, міжнародні міграційні процеси	
Недостатня чисельність сучасної інфраструктури туристичної індустрії, в тому числі індустрії відпочинку та розваг	
Недостатній рівень інтегрованості науки в реальний сектор економіки	
Диспропорції соціально-економічного розвитку адміністративно-територіальних одиниць області	

2.3 Порівняльні переваги, виклики і ризики Тернопільської області

Порівняльні переваги, виклики і ризики, які слід враховувати при стратегічному плануванні розвитку області, ідентифіковані на основі соціально-економічного аналізу ситуації в області, аналізу сильних та слабких сторін області, можливостей та ризиків, настання яких є досить вірогідним.

Порівняльні переваги

(визначені в результаті аналізу сильних сторін і можливостей)

Вигідне географічне розташування на перетині важливих транспортних артерій, які є складовими транснаціонального коридору GO highway (Гданськ, Гдиня (Республіка Польща) – Одеса, Миколаїв (Україна) значно посилюється можливістю поглиблення інтеграційних тенденцій, нарощення експортно-імпортних та інвестиційних відносин з країнами світу.

Такі сильні сторони Тернопільщини, як сприятливі природні умови для ведення сільського господарства, позитивна динаміка розвитку сільськогосподарського виробництва, розвинена харчова галузь, високий потенціал світлотехнічної галузі промисловості підтримуються такими можливостями, як поглиблення інтеграційних тенденцій, нарощення експортно-імпортних та інвестиційних відносин з країнами світу, зростаючий попит на споживання продукції сільськогосподарського виробництва, харчової промисловості та нішевої, органічної продукції на внутрішньому та світових ринках, покращення бізнес-клімату, зростання попиту на якісні ІТ – продукти, формування ефективної мережі закладів професійної освіти для задоволення потреб ринку праці, поглиблення міжнародної наукової співпраці, створення передумов для розвитку спиртової галузі області.

В області достатній рівень виробничої та наукової бази для виготовлення біопалива, біоетанолу, що підтримується такими можливостями, як розвиток спиртової галузі області, нарощення експортно-імпортних та інвестиційних відносин, формування ефективної мережі закладів професійної освіти для задоволення потреб ринку праці, поглиблення міжнародної наукової співпраці.

Наявний потенціал виробництва органічних добрив на базі переробки відходів підприємств агропромислового комплексу посилюватиметься зростаючим попитом на споживання продукції сільськогосподарського виробництва, харчової промисловості та нішевої, органічної продукції на внутрішньому та світових ринках, а також формуванням ефективної мережі закладів професійної освіти задля забезпечення цієї галузі висококваліфікованими робітничими кадрами.

Важливою сильною стороною області є сформована мережа об’єктів інфраструктури підтримки малого та середнього підприємництва, яка підтримується можливістю покращення бізнес-клімату та впровадження ефективних продуктів для підтримки малого та середнього бізнесу на державному рівні, поглибленням інтеграційних тенденцій, нарощенням експортно-імпортних та інвестиційних відносин з країнами світу, зростанням

попиту на вітчизняні туристичні продукти, а отже, розбудовою підприємницької інфраструктури та туристичної індустрії.

Зростання попиту на вітчизняні туристичні продукти як в світі, так і в Україні, а також впровадження ефективних продуктів для підтримки малого та середнього бізнесу на державному рівні, в тому числі у сфері туризму та рекреації, відкриє нові можливості для Тернопільщини, зважаючи на наявний у регіоні потужний і різноманітний туристичний, природний та культурно-історичний потенціал.

Додатковою перевагою Тернопільської області у питанні зростання попиту на вітчизняні туристичні продукти є висока духовність населення та один з найнижчих рівнів злочинності.

Наявність в області передумов для створення інноваційного середовища, потенціалу для підготовки та перепідготовки робітничих кадрів з метою задоволення потреб регіону ще більше посилюватиметься із поглибленням міжнародної наукової співпраці, зростанням можливостей інтеграції наукових досліджень навчальних закладів в європейський ринок освітніх та наукових інновацій, зростаючому попиті на споживання продукції сільськогосподарського виробництва, харчової промисловості та нішевої, органічної продукції, на якісні ІТ – продукти, а також враховуючи формування ефективної мережі закладів професійної (професійно-технічної) освіти для задоволення потреб ринку праці, створення передумов для розвитку спиртової галузі.

Однією із сильних сторін області є раціоналізація природокористування, відтворення природно-ресурсного потенціалу області та формування природостабілізуючої екологічної мережі. Дана перевага ще більше посилиться, враховуючи зростаючий попит на споживання продукції сільськогосподарського виробництва, харчової промисловості та нішевої, органічної продукції на внутрішньому та світових ринках.

Виклики

(визначені в результаті аналізу слабких сторін і можливостей)

Поглиблення інтеграційних тенденцій, нарощення експортно-імпортних та інвестиційних відносин з країнами світу, зростаючий попит на споживання продукції сільськогосподарського виробництва, харчової промисловості та нішевої, органічної продукції на внутрішньому та світових ринках, покращення бізнес-клімату та впровадження ефективних продуктів для підтримки малого та середнього бізнесу на державному рівні, формування ефективної мережі закладів професійної (професійно-технічної) освіти для задоволення потреб ринку праці, поглиблення міжнародної наукової співпраці, можливостей інтеграції наукових досліджень навчальних закладів в європейський ринок освітніх та наукових інновацій, розвиток спиртової галузі в області є передумовами для збільшення частки виробництв із високим ступенем переробки та високою доданою вартістю та підвищення рівня кооперації та кластеризації суб'єктів господарювання.

На збільшення відсотка підприємств-експортерів власної продукції матиме вплив поглиблення інтеграційних процесів, покращення бізнес-клімату,

формування ефективної мережі закладів професійної освіти для задоволення потреб ринку праці, а також розвиток спиртової галузі області.

Зростаючий попит на споживання продукції сільськогосподарського виробництва, харчової промисловості та нішевої, органічної продукції на внутрішньому та світових ринках, впровадження ефективних продуктів для підтримки малого та середнього бізнесу на державному рівні, наявність передумов для розвитку спиртової галузі стане поштовхом для створення системи доступного довготривалого кредитування суб'єктів господарювання області.

Нарощення експортно-імпортних та інвестиційних відносин з країнами світу стане стимулом для збільшення кількості об'єктів інфраструктури для переробки та зберігання зернових та олійних культур.

Підтримка малого та середнього бізнесу, задоволення потреб ринку праці шляхом формування ефективної мережі закладів професійної освіти значною мірою сприятиме розвитку бізнесу, зокрема й вирішенню проблеми створення підприємств з переробки ТПВ та забезпечення їх кваліфікованими робітничими кадрами.

Розв'язати гостру на сьогодні проблему критичного стану житлово-комунальної та дорожньої інфраструктури громад області поступово стане можливим завдяки формуванню фінансово спроможних громад та ефективного використання ними фінансових ресурсів задля підвищення конкурентоспроможності та туристичної привабливості територій, а також зростання якості життя місцевого населення.

Додатковою перевагою Тернопільської області у питанні зростання попиту на вітчизняні туристичні продукти є висока духовність населення та один з найнижчих рівнів злочинності.

Збільшенню рівня доходів населення, зниженню рівня безробіття сприятиме поглиблення інтеграційних процесів, зростання попиту на споживання продукції сільськогосподарського виробництва, харчової промисловості, нішевої органічної продукції, розвиток та підтримка бізнесу, зростання попиту на якісні ІТ-продукти, формування мережі закладів професійної освіти, а також розвиток спиртової галузі.

Зростаючий попит на споживання продукції сільськогосподарського виробництва, розроблення якісних ІТ – продуктів, вітчизняних туристичних продуктів, створення передумов для розвитку спиртової галузі, а також завершення адміністративно-територіальної реформи та децентралізації позитивно вплине на міграційні процеси.

Розвитку сучасної інфраструктури туристичної індустрії, підвищенню рівня інтегрованості науки в реальний сектор економіки сприятиме зростання попиту на вітчизняні туристичні продукти як в світі, так і в Україні, поглиблення інтеграційних тенденцій, покращення бізнес середовища, а також поглиблення міжнародної наукової співпраці, можливостей інтеграції наукових досліджень навчальних закладів в європейський ринок освітніх та наукових інновацій.

Диспропорції соціально-економічного розвитку адміністративно-територіальних одиниць області вдасться подолати завдяки завершенню

адміністративно- територіальної реформи та децентралізації влади, нарощенню експортно-імпортного потенціалу, зростанню попиту на сільськогосподарську, харчову та нішеву органічну продукцію, якісні ІТ-продукти, розвитку малого та середнього бізнесу.

Ризики

(визначені в результаті аналізу слабких сторін і загроз)

Суспільно-політична нестабільність та незавершеність військових дій на Сході України, загроза світових пандемій, що супроводжуються високим рівнем захворюваності та смертності населення, негативним впливом на економіку, високий рівень тінізації економіки, демографічна криза, збереження тенденцій до міжнародної міграції, в тому числі інтелектуальної, негативно вплине на рівень доходів населення та рівень безробіття, поглиблюватиме демографічні проблеми, зокрема скорочення чисельності наявного населення, перевищення кількості померлих над кількістю новонароджених, міжнародні міграційні процеси.

Орієнтація іноземних інвесторів, головним чином, на експлуатацію мінерально-сировинних, земельних ресурсів, дешеву робочу силу, посилення міжнародної міграції, в тому числі інтелектуальної, може призвести до зменшення частки виробництв із високим ступенем переробки та високою доданою вартістю та зниження рівня кооперації та кластеризації суб'єктів господарювання та може вплинути на скорочення рівня доходів населення та збільшенню безробіття.

Перевага сировинної структури експорту продукції, скорочення відсотку малих підприємств, які експортують власну продукцію ще більше посилиться за рахунок суспільно-політичної нестабільності та незавершеності військових дій на Сході України, а також орієнтацією іноземних інвесторів, головним чином, на експлуатацію мінерально-сировинних, земельних ресурсів та дешеву робочу силу.

Високий рівень тінізації економіки, коли представники бізнесу приховують реальні доходи та уникають сплати до бюджетів податків та обов'язкових платежів, ще більше унеможливить доступ широкого кола суб'єктів господарювання до довготривалого кредитування банківськими установами області.

Посилення міжнародної міграції та високий рівень тінізації економіки може призвести до збільшення диспропорцій соціально-економічного розвитку адміністративно-територіальних одиниць та зниження рівня інтегрованості науки в реальний сектор економіки.

Відсутність дієвого механізму щодо використання курортно-рекреаційних зон, механізму використання для туризму об'єктів культурної спадщини та пам'яток архітектури значно гальмуватиме розвиток сучасної інфраструктури туристичної індустрії.

Стійка тенденція до збільшення обсягів видалення відходів (зокрема ТПВ) та відсутність мережі підприємств з їх переробки спричинятиме негативний вплив на екологічну ситуацію та в глобальному масштабі впливатиме на зміни

клімату, що в свою чергу, позначатиметься на здоров'ї населення, міграційних процесах.

3. СЦЕНАРІЇ РОЗВИТКУ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСТІ НА ПЕРІОД ДО 2027 РОКУ

Стратегічне планування розвитку Тернопільської області здійснюється в нових умовах, в яких перебуває Україна, зокрема, в період проведення виборчих кампаній, безвізового режиму до країн ЄС виконання завдань, пов'язаних із ратифікацією Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, що передбачає глибоку економічну інтеграцію України з ЄС, створення зони вільної торгівлі; суттєвих змін в суспільній свідомості, які пробудили громадянське суспільство до активної участі в прийнятті рішень з управління та розбудови держави.

Моделювання сценаріїв розвитку Тернопільської області на період до 2027 року можливе лише з урахуванням вищезазначених суспільно-політичних та соціально-економічних процесів.

3.1. Базові сценарні припущення

Країні вдасться уникнути дефолту і не допустити економічної стагнації.

Головним дестабілізуючим чинником залишатиметься російська агресія проти України, оскільки перспективи на врегулювання конфлікту найближчим часом практично відсутні.

Можлива фактична втрата (чи суттєве обмеження) доступу до фінансових, технологічних, інтелектуальних ресурсів, необхідних країні для прискореного відновлення у поточній складній економічній ситуації, що спричинено посиленням економічних дисбалансів внаслідок розростання популістичних тенденцій в Європі.

Торговельні війни, хвилі яких поки ще формуються, безпосередньо вплинуть на платіжний баланс України не лише через погіршення торговельного клімату, але і внаслідок посилення політичних протистоянь між глобальними „гравцями".

Можливе послаблення динаміки глобальної економіки може спровокувати негативні впливи на динаміку української економіки, підвищити депресивні ризики для України (навіть за умови певної стабілізації внутрішньо економічної чи внутрішньо політичної ситуації).

Впродовж наступних 5 років Уряд планує забезпечити стабільне зростання економіки та залучення додаткових інвестиційних ресурсів. Досягнення високих показників росту можна досягти за умови успішної реалізації масштабних структурних змін, ефективної співпраці з міжнародними фінансовими інститутами, участі в інфраструктурних та інтеграційних проектах і програмах.

Поряд з цим, відновлення приватизаційних процесів, монетарне розширення, активізація участі в європейських інтеграційних та інфраструктурних проєктах дозволить наростити інвестиції, їх частку у структурі ВВП, а відтак – почати формувати основу запровадження в Україні нової економічної моделі, що базуватиметься на результативних інвестиціях, сучасній інфраструктурі, прискореній інтеграції до глобальних мереж доданої вартості.

Вкрай обережне (слабке) розширення пропозиції грошей (монетарне стримування) вже задекларованe НБУ, частково впливатиме на доступ економічних агентів до грошових і кредитних ресурсів, а з тим – погіршуватиме економічну динаміку.

У 2021 році, коли обмежуюча монетарна політика буде трансформована у стимулюючу (випереджаюче нарощування пропозиції грошей, зниження процентних ставок, усунення адміністративних бар'єрів у доступі до кредитних ресурсів) можна очікувати і прискореного зростання ВВП.

Хоча в Україні задекларовано політику інфляційного таргетування, проте рівень споживчої інфляції залишатиметься досить значним.

Найближчим часом зовнішньоторговельний баланс найвірогідніше погіршуватиметься, зважаючи на зростання чи утримання на світових ринках вартості нафти на відносно високому рівні (чистим імпортером якої є Україна і на котуваннях якої базується вартість багатьох інших імпортованих товарів – газу, продукції хімічної промисловості, добрив тощо). Водночас, світова цінова динаміка аграрної продукції (зокрема, зерна) може виявитись цілком сприятливою для України, що матиме відображення на зміцненнях позицій країни на експортних ринках.

Збережеться досить високий рівень коштів (переказів), які надходять громадянам України з-за кордону, насамперед, від українських „заробітчан".

Україна, хоча й помалу, проте все ж входить у нові європейські торговельні ніші. Хоча поки сальдо у торгівлі України з ЄС залишається дефіцитним, проте залучення України до логістичних і транспортних європейських мереж має сприяти його покращанню.

В Україні поступово будуть впроваджені стандарти ЄС до виготовленої в Україні продукції.

Збереження високих зовнішньоторговельних дефіцитів за умови незначного росту іноземних інвестицій призведе до ситуації, коли Україна змушена буде досить активно використовувати власні валютні резерви, як для поточних виплат, так і забезпечення вимог за зовнішніми боргами (насамперед, державними).

Найближчими роками, в умовах досить низьких можливостей виходу на міжнародні ринки запозичень, Україна втрачатиме значні обсяги валютних резервів. І лише доступ до ринків капіталів, який стане „повноцінним" після оновлення поточної програми співпраці з МВФ, дозволить країні не лише сплатити всі зовнішньоборгові зобов'язання, але навіть почати процес наповнення резервів, хоча у відносних показниках вони ще залишатимуться низькими.

Завершення реформи децентралізації влади, перерозподілу податкових надходжень між державним та місцевими бюджетами на користь останніх сприятиме підвищенню рівня фінансової забезпеченості області, а також територіальних громад.

Очікується поступове зниження рівня корупції та зростання рівня довіри громадян, підприємців до органів влади.

3.2. Песимістичний сценарій

(область рухається по інерції, суспільно-економічний стан країни не сприяє його розвитку)

Цей сценарій можливий у випадку переважання ризиків над зовнішніми чинниками.

За цим сценарієм спостерігатиметься стагнація процесів іноземного інвестування у зв'язку із загостренням політичної та військової ситуації в країні, збільшення відтоку робочої сили, уповільнення темпів і скорочення обсягів виробництва та, як наслідок, зменшення обсягів експорту продукції регіональних виробників.

Існує ризик скасування безвізового режиму з ЄС та зменшення митних квот для експорту української продукції до ЄС, закриття програм міжнародної технічної допомоги.

Можливий ризик виникнення депресивних територій, обмеженість бюджетного фінансування у розвиток територіальних громад, недостатній розвиток дорожньої і комунальної інфраструктури, соціальної сфери.

Через відсутність значних інвестиційних ресурсів на модернізацію промислових підприємств домінуючими економічними галузями будуть залишатися низько- чи середньотехнологічні, ненаукомісткі галузі, при цьому якісні показники розвитку не зазнають змін.

Ймовірним є уповільнення росту рівня доходів населення на фоні тенденцій щодо його старіння. За таких умов зросте трудова міграція, зменшиться пропозиція кваліфікованої робочої сили з боку роботодавців та погіршиться якість трудових ресурсів.

Згідно даного сценарію, основна увага місцевої влади буде зосереджена на вирішенні поточних проблема та підтримуючих заходах, не концентруючись на стратегічних напрямах та перспективних цілях.

Спостерігатиметься загострення проблем територіальних громад, зросте екологічна напруга, відбудеться зниження конкурентоспроможності регіону та його окремих територій, погіршиться якість життя населення.

3.3. Оптимістичний сценарій

(область активно використовує можливості в умовах швидкого суспільно-економічного розвитку країни)

Цей сценарій можливий лише при сприятливих внутрішніх і зовнішніх факторах, за яким область максимально використовує соціально-економічні перетворення в країні, проте в умовах малопрогнозованої геополітичної ситуації та ситуації в державі – малоймовірний.

Державна регіональна політика сформує систему стимулів для регіонального розвитку, що разом із впровадженням адміністративно-територіальної реформи відкриє нові можливості для регіонів, які найбільш готові до таких змін та першими ними скористаються.

Одним із найважливіших пріоритетів стане впровадження системних реформ (адміністративно-територіальної, податкової, бюджетної, земельної тощо), що дасть поштовх для росту рівня залучення інвестицій в реальний сектор

економіки, інтенсифікації іноземного інвестування в продовольчий та непродовольчий сектори та створення нових індустріальних парків на території області, подальшої взаємоінтеграції галузей промисловості і сільського господарства на базі інноваційного менеджменту.

Значний обсяг земельних ресурсів сприятиме створенню інвестиційно привабливих територій.

Передбачається інтенсивний розвиток та впровадження інновацій в галузях, визначених на засадах смарт-спеціалізації. Прогнозується підвищення технологічного рівня підприємств і продуктивності праці в галузях економіки, зросте ступінь комерціалізації наукових розробок в області.

Спостерігатиметься прискорений розвиток ІТ галузі, яка матиме значний вплив на економіку Тернопільської області, широко розроблятимуться та впроваджуватимуться новітні конкурентоспроможні інформаційні технології в усі галузі та сфери суспільного життя.

Передбачається проведення сертифікації виробництв відповідно до європейських та світових стандартів, що збільшить обсяги експорту продукції з доданою вартістю.

Сільське господарство буде орієнтоване на створення нових переробних потужностей, на підвищення якості харчових продуктів. Продовжуватиметься розвиток малого бізнесу у сільській місцевості через створення СПД різних форм власності, в т.ч. сімейних фермерських господарств. За рахунок впровадження сучасних технологій відбудеться збільшення виробництва продукції сільського господарства.

Існує реальна можливість збільшення обсягів залученої міжнародної технічної допомоги в регіон через відкриття нових програм фінансової допомоги для України та продовження реалізації діючих, розширення географії міжнародної міжрегіональної співпраці для реалізації спільних гуманітарних, соціальних та економічних проєктів. Залучення додаткових фінансових ресурсів створить можливості для відновлення роботи аеропорту „Тернопіль”.

Ефективна реалізація громадами області своїх повноважень з урахуванням наявних фінансових ресурсів дозволить більш оптимально розпоряджатись коштами та спрямовувати їх на вирішення ключових проблем у житлово-комунальній та соціальній сферах.

Відбудеться поступовий вихід економіки з „тіні”, суттєво знизиться рівень корупції в органах державної влади, зросте рівень довіри з боку підприємців і громадян.

Завершення процесів децентралізації стане основою для формування фінансово-спроможних територіальних громад з можливістю більш ефективно залучати бюджетні кошти у розвиток власної економіки, місцевого підприємництва, місцевої інфраструктури, адміністративних та соціальних послуг, сучасних закладів освіти, медицини, культури та спорту, транспортної інфраструктури.

Поступово буде скорочуватись трудова міграція закордон, в тому числі в країни ЄС, для збереження кваліфікованих працівників значно збільшиться

кількість нових робочих місць із гідною заробітною платою, частина трудових мігрантів повернеться з метою відкриття власного бізнесу в Україні.

Значно зросте попит на туристичні продукти Тернопільщини як в Україні, так і закордоном.

3.4. Реалістичний сценарій

(реалізуються заходи, спрямовані на розвиток області)

Сценарій ґрунтується на об'єктивних та суб'єктивних стримуючих факторах при швидкій модернізації країни та регіону. За цим сценарієм впровадження реформ у регіоні стикається з певними труднощами правового, фінансового та організаційного характеру.

Головним завданням в області стане підтримка діючих підприємств з метою розширення їх діяльності, зростання конкурентоспроможності, нарощення обсягів експорту продукції на вже освоєні ринки, створення привабливого інвестиційного клімату та залучення інвесторів, коштів міжнародної технічної допомоги для реалізації масштабних інвестиційних проєктів.

Фонд заробітної плати зростатиме, прослідковуватимуться незначні зміни у структурі промисловості області. В результаті виваженої інвестиційної політики поступово відбуватиметься технологічна модернізація промислових та сільськогосподарських підприємств, а відтак – зростання їх продуктивності. Галузева структура економічної активності суб'єктів малого підприємництва області не зазнає суттєвих змін. Прогнозується зменшення рівня корупції в державних інституціях та помірне підвищення рівня довіри з боку громадян та підприємців

Деякі інноваційні прориви відбуватимуться в галузях, визначених на засадах смарт-спеціалізації.

Внаслідок підвищення інтересу з боку іноземних інвесторів відбудуться поступові зміни в сільському господарстві: розпочнуть створюватись високотехнологічні підприємства вирощування і переробки сільськогосподарської продукції, в першу чергу в галузях тваринництва та овочівництва/садівництва.

Обсяги експорту області поступово зростатимуть та прогнозується незначне перевищення експорту над імпортом.

Впродовж найближчих років продовжаться процеси „старіння" населення, що призведе до зростання демографічного навантаження. Середній вік працездатного населення збільшиться, а також зросте кількість працівників старшого віку.

Завдяки реалізації послідовних реформ у сферах освіти, охорони здоров'я та культури, відбуватиметься поступове вирішення проблем у вказаних сферах. Розпочаті структурні, інвестиційні та інноваційні реформи дозволять створити основу для подальшого сталого розвитку.

Екологічна ситуація в області суттєво не змінюється. Стан атмосферного повітря по області залишається стабільним і в порівнянні з минулими роками значно не погіршується.

4. СТРАТЕГІЧНЕ БАЧЕННЯ ТА МІСІЯ РОЗВИТКУ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСТІ

За результатами дослідження соціально-економічного стану області, проведеного SWOT-аналізу та обговорення пропозицій експертів, науковців, працівників органів місцевого самоврядування і органів виконавчої влади, громадських організацій були сформульовані Стратегічне бачення та Місія області.

Тернопільщина – екологічно чистий регіон із безпечними та комфортними умовами життя, край з багатою історико-культурною та духовною спадщиною, привабливий продовольчий регіон ефективного сільського господарства, сприятливого бізнес-клімату, конкурентоспроможної економіки.

Місія Тернопільської області – забезпечення високої якості життя мешканців, гармонійного розвитку територій шляхом збереження та ефективного використання потенціалу, конкурентних переваг та особливостей регіону.

5. СТРАТЕГІЧНІ, ОПЕРАЦІЙНІ ЦІЛІ ТА ЗАВДАННЯ проєкту Стратегії розвитку Тернопільської області на період до 2027 року

Стратегічні цілі	Операційні цілі	Завдання
1. Розвиток людського капіталу та підвищення стандартів життя населення	**1.1. Підвищення стандартів надання базових послуг для забезпечення життєдіяльності населення**	1.1.1. Підвищення якості та ефективності надання медичних послуг, рівня здоров'я та тривалості життя українців 1.1.2. Збільшення обізнаності населення щодо факторів ризику захворювань, шляхів їх зменшення 1.1.3. Формування ефективного діагностично-лікувального процесу 1.1.4. Забезпечення належних умов життя для соціально незахищених та пільгових категорій населення 1.1.5. Реалізація державної політики у молодіжній сфері та сфері національно-патріотичного виховання 1.1.6. Розвиток масової фізичної культури та спорту 1.1.7. Системний та впорядкований розвиток територій області в рамках реформи адміністративно-територіального устрою 1.1.8. Підвищення якості надання адміністративних послуг 1.1.9. Будівництво, реконструкція, ремонт та модернізація закладів освіти в області 1.1.10. Формування інклюзивного середовища 1.1.11. Формування освітніх округів, оптимальної мережі закладів освіти у відповідності до системи розселення 1.1.12. Використання культурного потенціалу для інтелектуального та духовного розвитку населення в регіоні
	1.2. Стимулювання вміння населення вчасно та швидко реагувати на зміни і потреби економіки регіону	1.2.1. Створення умов для інтеграції системи навчальних закладів у європейський освітній простір 1.2.2. Розвиток регіонального ринку праці та підтримка самозайнятості населення 1.2.3. Забезпечення підготовки/ перекваліфікації трудових ресурсів

		області для потреб регіональної економіки
	1.3. Створення комфортних та безпечних умов проживання населення	1.3.1. Впровадження регіонального плану управління відходами до 2030 року 1.3.2. Забезпечення споживачів якісною питною водою та сучасними методами очистки стічних вод 1.3.3. Покращення благоустрою населених пунктів 1.3.4. Створення умов доступності для маломобільних груп населення 1.3.5. Забезпечення захисту населення і територій області від різного виду надзвичайних ситуацій, громадської безпеки та правопорядку
	1.4. Організація оптимальної регіональної системи раціонального природокористування та охорони довкілля	1.4.1. Розвиток екомережі та збереження біорізноманіття 1.4.2. Забезпечення охорони та раціонального використання природно-ресурсного потенціалу області 1.4.3. Створення та забезпечення функціонування системи моніторингу довкілля області 1.4.4. Забезпечення доступу громадськості до інформації про стан довкілля та підвищення екологічної свідомості населення
2. Підвищення конкурентоспроможності регіону	**2.1. Стимулювання розвитку малого та середнього бізнесу**	2.1.1. Розвиток конкурентних переваг малого та середнього підприємництва 2.1.2. Підтримка та розвиток інфраструктури малого та середнього підприємництва 2.1.3. Сприяння розвитку експортного потенціалу малих та середніх підприємств
	2.2. Розвиток енергоефективності та енергозбереження	2.2.1. Підвищення ефективності використання та управління енергетичними ресурсами 2.2.2. Підтримка розвитку альтернативної енергетики 2.2.3. Сприяння реалізації заходів з використання відновлюваних джерел енергії

		2.2.4. Підвищення рівня енергоефективності житлово-комунального господарства
	2.3. Розвиток туристичної індустрії	2.3.1. Формування високоякісного регіонального туристичного продукту „TERNOPIL*YA: newemotions” 2.3.2. Просування туристичного бренду та комплексного регіонального туристичного продукту на українському та міжнародному ринках
	2.4. Стимулювання залучення інвестицій	2.4.1. Промоція інвестиційного потенціалу області 2.4.2. Створення індустріальних парків, розвиток інвестиційних інституцій та реалізація інвестиційних проєктів 2.4.3. Розвиток дорожньо-транспортного, логістичного потенціалу та новітніх систем зв’язку
	2.5. Впровадження регіональної смарт-спеціалізації	2.5.1. Підтримка та розвиток галузей, визначених на засадах смарт-спеціалізації (світлотехнічна, молочна, виробництво нішевої та органічної продукції) 2.5.2. Кластеризація, кооперація в галузях смарт-спеціалізації 2.5.3. Впровадження ІТ продуктів в соціально-економічну інфраструктуру 2.5.4. Розвиток інноваційної діяльності у смарт-галузях 2.5.5. Впровадження дуальної освіти у смарт-галузях
3. Розвиток сільських територій	**3.1. Підвищення рівня зайнятості сільського населення**	3.1.1. Підвищення конкурентоздатності трудових ресурсів сільських територій 3.1.2. Розвиток сільськогосподарської кооперації 3.1.3. Розвиток галузі тваринництва 3.1.4. Розвиток плодово-ягідництва та овочівництва 3.1.5. Розвиток сільського зеленого туризму
	3.2. Розвиток інфраструктури сільських територій	3.2.1. Збереження та підтримка традицій і звичаїв, розвиток аматорського мистецтва сільських територій, активізація проведення сільських фестивалів та свят 3.2.2. Покращення стану сільських доріг

		3.2.3. Покращення стану соціальної та комунальної інфраструктури в сільській місцевості

Стратегічна ціль 1. Розвиток людського капіталу та підвищення стандартів життя населення			
Операційна ціль 1.1.	**Операційна ціль 1.2.**	**Операційна ціль 1.3.**	**Операційна ціль 1.4.**
1.1. Підвищення стандартів надання базових послуг для забезпечення життєдіяльності населення	**1.2. Стимулювання вміння населення вчасно та швидко реагувати на зміни і потреби економіки регіону**	**1.3. Створення комфортних та безпечних умов проживання населення**	**1.4. Організація оптимальної регіональної системи раціонального природокористування та охорони довкілля**

Операційна ціль 1.1. Підвищення стандартів надання базових послуг для забезпечення життєдіяльності населення

На сьогодні рівень розвитку людського капіталу в області залишається недостатнім, враховуючи, що доступ до базових можливостей його реалізації, а саме: медичного обслуговування, освіти, а також стан різних об'єктів інфраструктури та якість багатьох послуг, що надаються населенню, потребують покращення.

Стан здоров'я жителів області впливає на формування його працересурсного потенціалу, визначає рівень продуктивності праці. Крім цього, він значною мірою залежить від якості і результативності існуючої системи охорони здоров'я. З огляду на це особливої ваги набуває задоволення потреби населення у медичній допомозі, забезпечення доступності, якості і своєчасності надання медичних послуг, формування ефективного діагностично-лікувального процесу, а також належний рівень профілактики захворювань. В умовах погіршення загального стану екології та зростання захворюваності населення особливу увагу слід акцентувати на створенні умов для забезпечення репродуктивного здоров'я людей.

Не менш важливим питанням є збільшення активного періоду життя громадян шляхом забезпечення умов для повноцінного фізичного розвитку, популяризації фізичної культури та спорту і здорового способу життя. Сьогодні недостатня увага приділяється фізичному вихованню дітей та молоді в сім'ях, загальноосвітніх, професійно-технічних навчальних закладах. Не задовольняється природна біологічна потреба дітей, учнівської і студентської молоді в руховій активності, що негативно позначається на їхньому здоров'ї, а в подальшому призводить до зниження працездатності, зростання захворювань тощо.

З огляду на це, особливу увагу слід зосередити на покращенні та модернізації матеріально-технічної бази діючої системи спортивних споруд

області, пропагуванню серед широких верств населення здорового способу життя.

Не менш актуальними залишаються проблеми забезпечення належних умов життя соціально незахищених та пільгових категорій населення, в тому числі подолання дитячої бездоглядності та безпритульності, підтримка сімей з дітьми, реформування інтернатних закладів для дітей з неблагонадійних сімей, розвиток послуг раннього втручання та реабілітації дітей з інвалідністю.

Особлива увага в рамках даної цілі відводиться вирішенню проблем в галузі освіти, зокрема розбудові та модернізації інфраструктури освітніх закладів області, забезпеченню та розвитку інклюзивного середовища в закладах освіти, архітектурної доступності будівель шкіл для осіб з особливими освітніми потребами, створенню освітніх округів та опорних закладів освіти, забезпечення якісного освітнього процесу в них.

Не менш важливим для духовного розвитку населення є збереження мережі закладів культури, подальший розвиток творчого та кадрового потенціалу в галузі, що перетворить її на потужний чинник суспільного розвитку, дієвий інструмент реалізації соціально-економічних, культурних, виховних реформ та забезпечить консолідацію населення регіону.

Процеси децентралізації державної влади в Україні, впровадження принципу субсидіарності, підвищення рівня вимог людини до різноманітності та якості отримуваних нею послуг, збільшення її впливу на процес функціонування органів публічної влади зумовили істотне оновлення системи місцевого самоврядування.

Нова законодавча база значно посилила мотивацію до міжмуніципальної консолідації в країні, створила належні правові умови та механізми для формування спроможних територіальних громад області.

З огляду на це особливого значення набуває забезпечення населених пунктів територіальних громад, у першу чергу їх адміністративних центрів, актуальною містобудівною документацією, впровадження містобудівного кадастру на районному рівні та на рівні територіальних громад.

З метою створення зручних та доступних умов для отримання громадянами та суб'єктами господарювання якісних адміністративних послуг, забезпечення сприятливого бізнес-клімату, запобігання проявам корупції та усунення різного роду посередництва під час їх надання, а також відповідно до Закону України „Про адміністративні послуги", в області на сьогодні діє 28 центрів надання адміністративних послуг у всіх 17 районах, містах обласного значення – Кременець і Чортків, а також у Золотниківській, Великогаївській, Підволочиській, Скалатській, Шумській, Бережанській, Тернопільській, Великодедеркальській об'єднаних територіальних громадах.

Центри надання адміністративних послуг в територіальних громадах дають змогу покращити та спростити доступ громадян до таких послуг, зробити їх більш зручними для споживачів, що є необхідною передумовою створення сервісної держави.

Очікувані результати:

– зниження темпів природного скорочення чисельності населення та переважання рівня народжуваності над смертністю;

– забезпечення доступу до гарантованих державою послуг для всіх, хто їх потребує, у тому числі спеціалізованих послуг для дітей з інвалідністю;

– забезпечення реалізації права на сімейне виховання дітей, які залишились без батьківського піклування, реінтеграція дітей з закладів інституційного догляду та виховання та влаштування в альтернативні сімейні форми виховання;

– більш ефективний та справедливий розподіл публічних ресурсів у системі охорони здоров'я;

– краща якість та доступність послуг для пацієнтів, кращі умови роботи та доходи для лікарів;

– можливість для пацієнта отримати допомогу в тому закладі охорони здоров'я, який найкраще задовольняє його потреби;

– підвищення якості послуг у сфері охорони здоров'я, впровадження науково обґрунтованих та економічно ефективних методів роботи, забезпечувати дотримання клінічних протоколів та професійних стандартів;

– повноцінне стратегічне планування медичної допомоги та витрат на неї;

– формування та розвиток системи громадського здоров'я;

– посилення санітарно-просвітницької роботи в початкових та середніх навчальних закладах;

– збільшення обізнаності населення щодо факторів ризику неінфекційних захворювань, шляхів їх зменшення;

– зменшення рівня передчасної смертності від неінфекційних захворювань (серцево-судинних захворювань, раку, діабету, хронічних респіраторних захворювань та інших);

– організація системної реабілітаційної та спортивної роботи з особами, які мають фізіологічні вади фізичного розвитку;

– підвищення рівня задоволення індивідуальних та суспільних потреб громадян у спортивній та фізкультурній підготовці;

– системний та впорядкований розвиток та раціональне використання територій області;

– підвищення рівня функціональності системи адміністративно-територіального устрою;

– розширення доходної бази місцевих бюджетів та зростання бюджетного потенціалу територіальних громад і запровадження прямих відносин з державним бюджетом;

– активізація потенціалу саморозвитку територіальних громад області;

– забезпечення сприятливого бізнес-клімату, запобігання проявам корупції та усунення різного роду посередництва під час надання адміністративних послуг, створення зручних та доступних умов для отримання громадянами та суб'єктами господарювання якісних адміністративних послуг в одному приміщенні без великих часових затрат;

– розвиток мережі інклюзивно-ресурсних центрів;

– організація навчання для фахівців інклюзивно-ресурсних центрів щодо забезпечення психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми

потребами, надання їм психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг;

– створення освітнього середовища, що забезпечує безперебійний доступ осіб з особливими освітніми потребами до освітнього процесу, у тому числі шляхом використання універсального дизайну та розумного пристосування;

– створення освітніх округів, опорних шкіл;

– залучення інвестицій для забезпечення творчої роботи закладів культури;

– підвищення якості кадрового потенціалу в закладах культури.

Індикатори:

– загальні коефіцієнти народжуваності і смертності;

– кількість померлих дітей у віці до 1 року на 1000 живонароджених;

– рівень захворюваності за основними класами хвороб;

– рівень онкологічної захворюваності та дорічної летальності від онкологічних хвороб;

– коефіцієнт інвалідності населення, у тому числі серед дітей;

–зменшення кількості закладів інституційного догляду та виховання дітей;

– збільшення кількості патронатних сімей, прийомних сімей, дитячих будинків сімейного типу, малих групових будинків;

– кількість створених служб у справах дітей та фахівців з соціальної роботи в територіальних громадах області;

– кількість закладів охорони здоров’я, що надають первинну, вторинну, третинну медичну допомогу різних форм власності;

– кількість спортивних секцій, клубів, тренувальних залів;

– рівень зайнятості людей з особливими потребами;

– кількість розроблених та реалізованих місцевих проєктів для розвитку територій області;

– зростання обсягів місцевих бюджетів;

– кількість створених сучасних центрів надання адміністративних послуг;

– кількість інклюзивних груп/класів в закладах освіти та вихованців/учнів, які в них навчаються;

– кількість підготовлених фахівців для супроводу здобувачів освіти з особливими освітніми потребами;

– кількість облаштованих на базі закладів освіти ресурсних кімнат та медіатек;

– кількість працевлаштованих осіб з інвалідністю;

– рівень матеріально-технічної бази в закладах культури;

– кількість працевлаштованих випускників мистецьких закладів культури І-ІІ рівнів акредитації.

Досягнення операційної цілі 1.1. потребує вирішення таких завдань:

Операційна ціль 1.1. Підвищення стандартів надання базових послуг для забезпечення життєдіяльності населення

Завдання	Потенційно можливі сфери реалізації проєктів
1.1.1. Підвищення якості та ефективності надання медичних послуг, рівня здоров'я та тривалості життя українців	– поліпшення здоров'я населення шляхом забезпечення рівного доступу до медичних послуг належної якості; – здійснення активної демографічної політики, спрямованої на стимулювання народжуваності і зниження смертності, збереження та зміцнення репродуктивного здоров'я населення, а також соціальної політики підтримки молоді та захисту інвалідів і людей похилого віку; – забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення, переорієнтацію охорони здоров'я на суттєве посилення заходів з попередження захворювань, запобігання інфекційним захворюванням, зниження ризиків для здоров'я людини, що пов'язані з забрудненням та шкідливим впливом факторів довкілля; – покращення умов надання медичних послуг (реконструкція, капітальний ремонт медичних закладів області); – інтенсивний розвиток медичної та фармацевтичної промисловості, в тому числі медичного приладобудування, виробництва лікарських засобів та виробів медичного призначення, здешевлення їх вартості.
1.1.2. Збільшення обізнаності населення щодо факторів ризику захворювань, шляхів їх зменшення	– забезпечення організації та проведення інформаційних кампаній для населення щодо основних факторів ризику захворювань (поведінкових, соціально-економічних, спадкових, несприятливих факторів навколишнього природного середовища, шкідливих факторів професійного середовища тощо); – запровадження електронних медичних карток; – забезпечення підвищення рівня обізнаності різних груп населення щодо важливості здорового харчування та профілактики захворювань.
1.1.3. Формування ефективного діагно-стично-лікувального процесу	– покращення умов надання медичного обслуговування населення області; – постачання медичним закладам обладнання та приладів для виявлення і лікування захворювань;

	– підвищення ефективності заходів з профілактики, своєчасного виявлення та лікування онкологічних захворювань; – навчання викладачів, які б пропагували здоровий спосіб життя, турботу про фізичний стан і застерігали від нездорових та небезпечних звичок.
1.1.4. Забезпечення належних умов життя для соціально незахищених та пільгових категорій населення	– забезпечення доступу до інформаційних ресурсів осіб з обмеженими можливостями; – покращення матеріально-технічної бази установ соціального захисту населення; – надання навчально-консультативної підтримки вразливим верствам населення; – надання комплексу психолого-реабілітаційних послуг воїнам АТО; – забезпечення доступу переселенців до соціальних послуг; – зміцнення інституту сім'ї, та формування відповідального батьківства, запобігання соціальному сирітству; – попередження правопорушень у дитячому середовищі та насильства над дітьми; – забезпечення житлом дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, а також осіб з їх числа.
1.1.5. Реалізація молодіжної політики, формування спроможного та всебічно розвинутого молодого покоління	– сприяння розвитку національно-патріотичного виховання населення області, територіальних громад, зокрема шляхом створення та розширення мережі центрів національно-патріотичного виховання; – сприяння розвитку молодіжних центрів та забезпечення якості послуг, що ними надаються
1.1.6. Розвиток масової фізичної культури та спорту	– проведення спортивно-масових заходів з видів спорту серед усіх категорій населення; – будівництво нових та реконструкція існуючих спортивних об'єктів області; – розширення мережі спортивних клубів, зокрема центрів фізичного здоров'я населення; – покращення матеріально-технічної бази спортивних комплексів у навчальних закладах області; – залучення дітей та молоді до занять фізичною культурою та спортом; – співпраця з територіальними громадами області в галузі фізичної культури та спорту.

1.1.7. Системний та впорядкований розвиток територій області в рамках реформи адміністративно-територіального устрою	– формування та реалізація нової моделі організації територіальних громад області; – використання економічного потенціалу територіальних громад та їх фінансова підтримка; – інформаційно-консалтингове забезпечення децентралізації на місцевому рівні; – забезпечення розроблення схем планування територій районів та генеральних планів населених пунктів області; – створення містобудівного кадастру на районному рівні та на рівні територіальних громад області; – консолідація зусиль територіальних громад щодо створення належних матеріальних, фінансових та організаційних умов для забезпечення їх розвитку; – розробка концепцій та Стратегій розвитку територіальних громад області.
1.1.8. Підвищення якості надання адміністративних послуг	– створення центрів надання адміністративних послуг; – запровадження електронного документообігу; – організація та використання „мобільного офісу для надання адміністративних послуг”, для обслуговування осіб з інвалідністю та людей, які через стан здоров’я обмежені у пересуванні, за місцем їх знаходження.
1.1.9. Будівництво, реконструкція, ремонт та модернізація закладів освіти в області	– будівництво, реконструкція, ремонт та модернізація закладів освіти області.
1.1.10. Формування інклюзивного середовища	– забезпечення якісного функціонування інклюзивно-ресурсних центрів та центрів сприяння інклюзивної освіти; – проведення заходів для формування суспільних цінностей, що базуються на принципах філософії інклюзії для подолання ексклюзії та сегрегації окремих груп населення; – здійснення адаптації та модифікації інфраструктури з метою безперешкодного доступу для осіб із порушенням здоров’я; – забезпечення доступності усіх видів послуг в територіальних громадах для осіб із різними фізичними, когнітивними та комунікаційними можливостями;

	– забезпечення доступу до якісної освіти в умовах інклюзії дітям та молоді із особливими освітніми потребами; – відкриття та забезпечення функціонування центрів раннього втручання; – відкриття та забезпечення функціонування центрів денного перебування для осіб із порушеннями у психо-фізичному розвитку; – завершення реорганізації інтернатних закладів.
1.1.11. Формування освітніх округів, оптимальної мережі закладів освіти у відповідності до системи розселення	– створення опорних шкіл та їх філій; – створення системи сучасних та доступних навчальних закладів, в тому числі дошкільних закладів; – формування та розвиток освітніх округів.
1.1.12. Використання культурного потенціалу для інтелектуального та духовного розвитку населення в регіоні	– сприяння у збереженні мережі закладів культури області; – збереження та розвиток аматорських художніх колективів, зокрема зі званням народний, зразковий; – проведення міжнародних, всеукраїнських, обласних фестивалів, конкурсів, свят тощо; – покращення матеріально-технічної бази та інструментарію в закладах культури області; – модернізація мережі бібліотек шляхом її інформатизації та формування єдиної електронної бібліотеки; – залучення інвестицій у створення електронних каталогів музейних експонатів, пам’яток історії, монументального мистецтва, архітектури та археології; – надання високоякісної професійної освіти для випускників мистецьких закладів фахової передвищої освіти; – створення функціонально та організаційно нових моделей закладів культури – центрів надання культурних послуг населенню області.

Операційна ціль 1.2. Стимулювання вміння населення вчасно та швидко реагувати на зміни і потреби економіки регіону

Потреби світового ринку освітніх послуг демонструють тенденції до зростання. Модернізація системи освіти як одного з основних інструментів розвитку людського капіталу, її подальший розвиток, інтеграція у Європейський освітній простір, системна робота з промоції освітнього простору Тернопільщини забезпечуватиме приплив молоді на територію області.

Професійна освіта – інструмент соціально-економічного розвитку регіону. Особливості економіки області, потреби місцевого ринку праці вимагають реорганізації та розвитку системи професійної (професійно-технічної) освіти, коледжів для підготовки кваліфікованих спеціалістів, затребуваних на місцевому ринку праці.

Реалізація операційної цілі 1.2. здійснюватиметься на території усієї Тернопільської області. Проєкти розвитку вищої та професійно-технічної овсіти освіти – на території визначених точок економічного зростання.

Очікувані результати:

– більш гнучка, практично орієнтована, доступна для населення система освіти;

– модернізація мережі професійно-технічних навчальних закладів;

– підвищення якості та ефективності ринку праці та узгодження навчальних програм із потребами ринку праці;

– надання освітніх послуг за міжнародними стандартами.

Індикатори:

– покращення показників працевлаштування випускників за отриманим фахом;

– облаштування віртуальних просторів для консультування та навчання;

– збільшення кількості учнів у закладах прфтехосвіти;

– покращення матеріально-технічної бази закладів професійно-технічної та вищої освіти

Досягнення операційної цілі 1.2. потребує вирішення таких завдань:

Операційна ціль 1.2. Стимулювання вміння населення вчасно та швидко реагувати на зміни і потреби економіки регіону

Завдання	Потенційно можливі сфери реалізації проєктів
1.2.1. Створення умов для інтеграції системи вищих навчальних закладіву європейський освітній простір	– створення інфраструктури регіональних тренінгових установ; – популяризація вивчення іноземних мов серед учнівської та студентської молоді регіону; – створення належних умов для професійного росту педагогічних, науково-педагогічних працівників.
1.2.2. Розвиток регіонального ринку праці та підтримка самозайнятості населення	– покращення професійної підготовки відповідно до потреб ринку праці; – дослідження перспективних потреб регіонального ринку праці; – покращення профорієнтаційної роботи з молоддю.
1.2.3. Забезпечення підготовки/перекваліфікації трудових ресурсів області для	– налагодження науково-інноваційного співробітництва вищих навчальних закладів і наукових установ з реальним сектором економіки;

потреб регіональної економіки	– посилення професійної компетентності та спроможності учасників регіонального ринку праці; – покращення професійної підготовки відповідно до потреб ринку праці, роботодавців.

Операційна ціль 1.3. Створення комфортних та безпечних умов проживання населення

Діяльність демократичної, цивілізованої, європейської влади має бути орієнтована на людину, на зростання людського потенціалу, на покращення якості життя кожного члена суспільства. Це стосується охорони природного середовища, що оточує людину, піклування про її здоров'я, освіту, умови проживання, якісні комунальні та соціальні послуги, комфортне середовище, належні умови для працевлаштування та багато інших складових, що входять до поняття високих стандартів життя.

З метою стабілізації і поліпшення стану навколишнього природного середовища нагальними є заходи, спрямовані на зменшення забруднення земель та атмосферного повітря, поліпшення стану каналізаційних мереж та споруд, впорядкування поводження з твердими побутовими відходами, завершення утилізації непридатних та заборонених до використання пестицидів, вирішення питань утилізації та захоронення промислових відходів.

Очікувані результати:

– будівництво нових та заміна існуючих водопровідно-каналізаційних мереж з використанням енергозберігаючого обладнання та сучасних матеріалів;

– створення сучасної системи управління твердими побутовими відходами (далі – ТПВ);

– задоволення потреб з водозабезпечення, водовідведення й очищення комунальних стічних вод;

– попередження забруднення небезпечними відходами виробництва, нафтопродуктами та сміттєзвалищами атмосферного повітря, ґрунтів, підземних та поверхневих вод;

– зменшення обсягів та припинення скидів забруднених зворотних вод у поверхневі водойми та підземні горизонти, досягнення встановлених стандартів якості поверхневих та підземних вод;

– забезпечення належного рівня безпеки життєдіяльності населення, захисту суб'єктів господарювання і територій від загрози виникнення надзвичайних ситуацій;

– створення ефективної сучасної системи запобігання виникненню надзвичайних ситуацій та профілактики пожеж;

– удосконалення системи реагування на пожежі, надзвичайні ситуації та інші небезпечні події, скорочення часу прибуття пожежно-рятувальних підрозділів до місця виклику (до 10 хвилин у місті та до 20 хвилин у сільській місцевості);

– зменшення збитків національної економіки та населення у разі виникнення пожеж, надзвичайних ситуацій, небезпечних гідрометеорологічних явищ;

– створення оптимальної системи управління єдиною державною системою цивільного захисту та підвищення ефективності її функціонування.

Індикатори:

– кількість ліквідованих стихійних звалищ ТПВ, джерел забруднення повітря, підземних та поверхневих вод і ґрунтів;

– кількість утилізованих пестицидів;

– зменшення показників забруднення атмосферного повітря, ґрунтів, підземних та поверхневих вод;

– охоплення населених пунктів послугами зі збирання ТПВ;

– збільшення обсягів відбору вторинної сировини;

– зменшення накопичення ТПВ на полігонах;

– обсяг скидання забруднених стічних вод;

– викиди шкідливих речовин в атмосферне повітря у розрахунку на км^2;

– кількість ліквідованих надзвичайних ситуацій, пожеж та інших небезпечних подій;

– кількість громадян залучених до участі у місцевій і добровільній пожежній охороні;

– утворення нових та реформування існуючих пожежно-рятувальних підрозділів (пожежних частин) місцевої і добровільної пожежної охорони в територіальних громадах.

Досягнення операційної цілі 1.3. потребує вирішення таких завдань:

Операційна ціль 1.3. Створення комфортних та безпечних умов проживання населення

Завдання	Потенційно можливі сфери реалізації проєктів
1.3.1. Впровадження регіонального плану управління відходами до 2030 року	– розробка Регіонального плану управління відходами; – впровадження новітніх технологій та обладнання зі збирання, сортування, транспортування, переробки й утилізації ТПВ; – закриття та рекультивація існуючих сміттєзвалищ; – будівництво регіональних сміттєсортувальних і сміттєпереробних комплексів; – сприяння використанню відходів у якості вторинної сировини; – запобігання появі нових несанкціонованих звалищ твердих побутових відходів; – спорудження об’єктів біоферментації органічних твердих побутових відходів для виробництва органічних добрив; – проведення просвітницької роботи, спрямованої на підвищення культури поводження з відходами; – поширення екологічної інформації через засоби масової інформації, Інтернет;

	– впровадження та функціонування системи моніторингу обігу відходів, інформаційного забезпечення щодо їх переробки та утилізації, створення єдиного банку даних; – виготовлення поліграфічної продукції, проведення семінарів, вивчення досвіду щодо належного поводження з твердими побутовими.
1.3.2. Забезпечення споживачів якісною питною водою та сучасними методами очистки стічних вод	– будівництво каналізаційних мереж та каналізаційних очисних споруд в населених пунктах, не охоплених системами централізованого водовідведення; – будівництво та реконструкція водоочисних споруд; – розробка та впровадження схем оптимізації систем водопостачання та водовідведення населених пунктів; – забезпечення зон санітарної охорони джерел питного водопостачання; – проведення досліджень стану водних ресурсів області; – запровадження альтернативних методів знезараження питної води для усунення використання сильнодіючих отруйних речовин – хлору; – оновлення матеріально-технічної бази підприємств водопровідно-каналізаційного господарства; – оснащення лабораторій контролю якості води та стічних вод сучасним контрольно-аналітичним обладнанням; – впровадження гео-інформаційних систем водопостачання та водовідведення та автоматизованих систем диспетчерського моніторингу.
1.3.3. Покращення благоустрою населених пунктів	– облаштування зон масового відпочинку людей, встановлення дитячих майданчиків, впорядкування кладовищ та меморіальних захоронень; – озеленення територій населених пунктів, створення нових парків та скверів.
1.3.4. Створення умов доступності для маломобільних груп населення	– облаштування або реконструкція пандусів, підйомників та ліфтів для маломобільних груп населення; – виготовлення табличок з шрифтом БРАЙЛЯ для людей з вадами зору на громадських будівлях.
1.3.5. Забезпечення захисту населення і територій області від різного виду надзвичайних ситуацій, громадської	– будівництво пожежно-рятувальних станцій, що сприятиме вчасному реагуванню підрозділів в районах на надзвичайні ситуації, події та наданню допомоги населенню; – створення належних умов несення служби та забезпечення професійного рівня працівників пожежно-рятувальної служби області;

безпеки та право-порядку	– забезпечення подальшого нарощування матеріально-технічної бази пожежно-рятувальних підрозділів Державної служби України з надзвичайних ситуацій в Тернопільській області та їх технічне переоснащення сучасною технікою, аварійно-рятувальними засобами та спеціальним обладнанням за рахунок державних і регіональних програм, залучення міжнародної технічної допомоги.

Операційна ціль 1.4. Організація оптимальної регіональної системи раціонального природокористування та охорони довкілля

Біологічне і ландшафтне різноманіття Тернопільщини є її найбільшим багатством. Раціоналізація його природокористування, відтворення природо-ресурсного потенціалу та формування природостабілізуючої екологічної мережі є невід'ємною складовою збалансованого економічного і соціального розвитку області.

Екстенсивне природокористування, нехтування екологічними нормами під час розвитку господарського комплексу області, осушення боліт, зарегулювання стоку річок, розорювання сільськогосподарських угідь призвели до зниження природно-ресурсного потенціалу. Природні ландшафти у найменш зміненому вигляді збереглися на 16,4 % території області. Результатом став процес деградації генетичного фонду живої природи, який спостерігається майже в усіх районах області.

Одним з головних і найдієвіших методів збереження біорізноманіття є створення природоохоронних територій, збереження природних оселищ і видів природної флори та фауни, які мають важливе значення як для суспільства в цілому, так і для кожної людини зокрема. Саме вони забезпечують умови, необхідні для зменшення шкідливого антропогенного впливу на біологічні об'єкти, сприяють збереженню цілісності екологічних систем, у яких можуть підтримуватись природні механізми відносин між біологічними видами, конче потрібними для існування екосистем нашої області.

Створення регіональної природостабілізуючої екологічної мережі дасть змогу об'єднати у цілісну систему землі природно-заповідного фонду, інші природні та напівприродні території. Екомережа сприятиме розв'язанню таких завдань в галузі охорони та відтворення земельних ресурсів, як скорочення площі сільськогосподарських угідь та зменшення ступеню їх розораності, удосконалення структури сільськогосподарських угідь та їх збагачення природними компонентами, обмеження інтенсивного використання екологічно вразливих земель.

Очікувані результати:

– формування мережі природоохоронних територій для збереження особливо цінних природних комплексів і об'єктів;

– запровадження європейських принципів збереження, невиснажливого використання та відтворення біорізноманіття;

– визначення просторових структурних елементів екологічної мережі, їх місця у структурі земельних угідь для забезпечення охорони та збереження природних оселищ, рідкісних та зникаючих видів природної флори та фауни;

– зменшення обсягів накопичення відходів сільськогосподарських підприємств і підприємств переробної та харчової промисловості;

– збільшення обсягу вироблених органічних добрив;

– поліпшення екологічного стану навколишнього природного середовища (атмосферного повітря, земель і водойм) та покращення стану здоров‘я населення;

– підвищення екологічної поінформованості та свідомості населення.

Індикатори:

– площа природно-заповідного фонду та відсоток заповідності;

– площа і кількість територій та об’єктів природно-заповідного фонду, межі яких установлено в натурі;

– відсоток перероблених відходів сільськогосподарських підприємств до загальної кількості таких відходів;

– кількість створених сировинних зон для виробництва екологічно чистих продуктів харчування.

Операційна ціль 1.4. Організація оптимальної регіональної системи раціонального природокористування та охорони довкілля

Завдання	Потенційно можливі сфери реалізації проєктів
1.4.1. Розвиток екомережі та збереження біорізноманіття	– створення нових та розширення існуючих територій та об’єктів природно-заповідного фонду; – установлення в натурі (на місцевості) меж територій та об’єктів природно-заповідного фонду; – забезпечення організаційної та інформаційної підтримки при формуванні Смарагдової мережі України; – охорона та збереження природних оселищ, рідкісних та зникаючих видів природної флори та фауни; – підвищення рівня обізнаності населення щодо цінності територій та об’єктів природно-заповідного фонду і залучення населення до управління ними; – впровадження Регіональної схеми екологічної мережі Тернопільської області .
1.4.2. Забезпечення охорони та раціонального використання	– розчистка русел річок, відновлення і підтримання сприятливого гідрологічного режиму і санітарного стану річок, здійснення протипаводкових заходів; – відновлення та оздоровлення водних екосистем в басейнах річок області;

природно-ресурсного потенціалу області	– забезпечення регулювання поверхневого стоку з метою оптимізації паводкових витрат; – розроблення робочих проєктів землеустрою з рекультивації земель, порушених гірничодобувною промисловістю; – виконання робіт з рекультивації земель, повернення порушених земель до стану, придатного для різних видів господарського використання; – відновлення продуктивності територій, збереження родючого шару ґрунту.
1.4.3. Створення та забезпечення функціонування системи моніторингу довкілля області	– створення регіонального центру екологічного моніторингу; – удосконалення та розширення мережі спостереження за станом довкілля, у тому числі створення мережі стаціонарних автоматизованих пунктів спостереження за станом атмосферного повітря та водних ресурсів в області; – оцінювання та прогнозування змін стану довкілля; – врахування результатів моніторингу довкілля при стратегічному плануванні місцевого розвитку; – забезпечення населення, органів місцевого самоврядування, органів виконавчої влади достовірною інформацією про стан довкілля в онлайн-режимі; – впорядкування процесу обміну інформацією за показниками та термінами надання екологічної інформації між суб'єктами державної системи моніторингу довкілля; – своєчасне вжиття заходів з усунення негативних наслідків антропогенного впливу на довкілля.
1.4.4. Забезпечення доступу громадськості до інформації про стан довкілля та підвищення екологічної свідомості населення	– забезпечення доступу громадськості до екологічної інформації та її участі в процесі прийняття рішень і доступу до правосуддя з питань, що стосуються довкілля; – проєктування та будівництво еколого-просвітницьких центрів, створення експозицій, музеїв природи, облаштування екологічних стежок; – пропаганда екологічної інформації, випуск друкованої та відеопродукції з питань охорони довкілля, проведення публічних еколого-освітніх заходів; – підвищення рівня екологічної свідомості культури населення; – розвиток екологічного туризму, відродження місцевих традицій природокористування в регіоні.

Стратегічна ціль 2. Підвищення конкурентоспроможності регіону				
Операційна ціль 2.1.	**Операційна ціль 2.2.**	**Операційна ціль 2.3.**	**Операційна ціль 2.4.**	**Операційна ціль 2.5.**
Стимулювання розвитку малого та середнього бізнесу	**Розвиток енерго-ефективності та енерго-збереження**	**Розвиток туристичної індустрії**	**Стимулювання залучення інвестицій**	**Впровадження регіональної смарт-спеціалізації**

Операційна ціль 2.1. Стимулювання розвитку малого та середнього бізнесу

Малі та середні підприємства виконують важливу роль в економіці регіону, зокрема: сприяють інвестиційній активності, розвитку конкуренції на ринку товарів і послуг; створюють робочі місця; забезпечують податкові надходження до бюджетів усіх рівнів; забезпечують зайнятість населення.

У галузевій структурі загального обсягу реалізації продукції по малих підприємствах найвищу питому вагу мали підприємства промисловості (32,9 %), оптової та роздрібної торгівлі; ремонту автотранспортних засобів (27,7 %), сільського, лісового та рибного господарства (25,6 %) де зосереджена найбільша кількість малих підприємств області. У будівельній галузі, яка потребує значних капіталовкладень, цей показник значно менший і складає лише 3,5 %.

Серед районів і міст області за показниками розвитку малого бізнесу лідером є обласний центр, де зосереджена майже половина малих підприємств області (47,1 %). Відповідно в місті Тернопіль – найбільша кількість малих підприємств на 10 тис. осіб наявного населення (102 підприємства).

Для ефективного розвитку малого та середнього бізнесу слід вирішити низку проблем, які виникають перед заснуванням нових чи розвитком діючих малих та середніх підприємств:

– відсутність фінансово-кредитних інструментів підтримки стартапів;

– незначна чисельність експортно-орієнтованих суб’єктів господарювання;

– недостатня інформаційна та правова обізнаність суб’єктів підприємництва;

– недостатня кількість висококваліфікованого персоналу;

– низький рівень впровадження інноваційної продукції та технологій у малому бізнесі.

Очікувані результати:

– збільшення кількості малих і середніх підприємств на 10 тис. осіб наявного населення;

– збільшення кількості створених протягом року нових робочих місць у сфері малого підприємництва;

– збільшення кількості діючих інституцій з підтримки бізнесу;

– збільшення частки малого та середнього підприємництва у сільській місцевості;

– збільшення обсягу реалізованої продукції (робіт, товарів, послуг) малими та середніми підприємствами;

– збільшення надходжень до місцевих бюджетів від діяльності суб'єктів малого та середнього підприємництва;

– обмеження контролю з боку контролюючих органів за розрахунковими операціями малого та середнього бізнесу, перехід на дистанційні та електронні форми податкового контролю (е-перевірки).

Індикатори:

– динаміка чисельності малих і середніх підприємств на 10 тис. осіб наявного населення;

– кількість створених робочих місць;

– обсяг реалізованої продукції (робіт, товарів, послуг) на малих підприємствах;

– динаміка надходжень до місцевих бюджетів від суб'єктів малого та середнього підприємництва;

– кількість діючих інституцій з підтримки бізнесу.

– частка підприємств малого та середнього підприємництва у сфері виробництва;

– створення умов для максимального спрощення та здешевлення застосування реєстраторів розрахункових операцій;

– обов'язкова сертифікація касових апаратів та захист від несанкціонованого втручання.

Досягнення операційної цілі 2.1. потребує вирішення таких завдань:

Операційна ціль 2.1. Стимулювання розвитку малого та середнього бізнесу

Завдання	Потенційно можливі сфери реалізації проєктів
2.1.1. Розвиток конкурентних переваг малого та середнього підприємництва	– сприяння розвитку суб'єктів мікро-, малого та середнього підприємництва, збільшення їх інвестиційної та економічної активності; – підвищення рівня знань, навичок, компетенцій діючих та потенційних суб'єктів господарювання, посилення їх конкурентоспроможності, покращення якості бізнес-процесів суб'єктів підприємництва.
2.1.2. Підтримка та розвиток інфраструктури малого та середнього підприємництва	– посилення інституційної спроможності та ефективності діяльності мережі Центрів підтримки підприємництва та консультативних пунктів для бізнесу в територіальних громадах області; – підвищення ефективності та якості надання інформаційно-консультативних послуг суб'єктам

	малого та середнього підприємництва та особам, що мають на меті започаткувати власну справу; – сприяння комерціалізації об'єктів інтелектуальної власності (винаходів, промислових зразків) шляхом створення регіональної мережі креативних просторів; – формування культури легального використання об'єктів інтелектуальної власності та належного рівня правової свідомості; – підтримка сертифікованих дорадчих служб шляхом здешевлення дорадчих послуг для дрібних сільськогосподарських товаровиробників та сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів.
2.1.3. Сприяння розвитку експортного потенціалу малих та середніх підприємств	– сприяння розвитку експортній діяльності представників малого та середнього підприємництва Тернопільської області; – підвищення рівня знань, навичок, компетенцій суб'єктів господарювання області в частині здійснення зовнішньоекономічної діяльності; – удосконалення навичок і компетенцій суб'єктів господарювання області, необхідних для участі в міжнародній торгівлі.

Операційна ціль 2.2. Розвиток енергоефективності та енергозбереження

Один із перспективних напрямів енергозабезпеченості Тернопільщини – підтримка розвитку альтернативної енергетики. Основними проблемами нинішньої енергетики регіону є:

– надмірна енергоємність (кількість витраченої енергії на виробництво одиниці продукції) продукції промислових підприємств;

– велика залежність виробництва теплової енергії від імпортованого природного газу (більше 60 %);

– надзвичайна низька ефективність та зношеність котельного обладнання та систем теплопостачання на об'єктах комунальної теплоенергетики.

Такі виклики ставлять перед областю надскладні завдання відразу у кількох напрямах, вирішення яких потребує значних інвестицій. Однак сьогодні ні в держави, ні в регіоні такого інвестиційного ресурсу немає, а енергетичний ринок, який дозволяв би інвестувати в інноваційні енергоефективні проєкти приватному капіталу, не розвинений.

Значну частину (понад 70 %) основних енергоносіїв – газу та електроенергії, на Тернопільщині споживає населення в побуті. Тому розвиток альтернативної енергетики для цієї категорії споживачів є пріоритетним.

Також, одним із основних напрямів є використання альтернативних видів енергії на об'єктах бюджетної сфери – секторі безпосереднього впливу органів влади.

В середньостроковій перспективі область може зосередити наявні ресурси на таких проєктах, як: зниження залежності систем теплогенерації від природного газу заміщенням його місцевими та альтернативними видами палива; використання для підігріву води в бюджетних установах відновлювальних джерел енергії; розвиток альтернативної енергетики тощо.

Очікувані результати:

– зниження енергоємності;

– зменшення обсягів споживання природного газу всіма категоріями споживачів;

– підвищення якості надання житлово-комунальних послуг;

– формування підприємств-виробників альтернативних видів палива та енергоефективного обладнання;

Індикатори:

– кількість реалізованих енергоефективних проектів;

– кількість котелень, що працюють на альтернативному виді палива;

– обсяги споживання паливно-енергетичних ресурсів в закладах бюджетної сфери;

– частка імпортованого природного газу в реконструйованих системах теплозабезпечення;

– відсоток втрат теплової енергії в магістральних мережах після їх оптимізації;

– частка бюджетних закладів, забезпечена системами підігріву води на альтернативних видах палива;

– частка сумарної потужності котелень на альтернативних видах палива;

– обсяги паливно-енергетичних ресурсів, спожитих на душу населення.

Операційна ціль 2.2. Розвиток енергоефективності та енергозбереження

Завдання	Потенційно можливі сфери реалізації проєктів
2.2.1. Підвищення ефективності використання та управління енергетичними ресурсами	– створення системи енергомоніторингу із впровадження (застосуванням) дистанційної передачі даних спожитих енергетичних ресурсів; – ініціювання проведення енергоаудиту; – оптимізація структури споживання енергоресурсів, налагодження енергоефективної експлуатації споруд, будівель; – посилення відповідальності суб'єктів господарювання за нераціональне використання паливно-енергетичних ресурсів.
2.2.2. Підтримка розвитку альтернативної енергетики	– впровадження альтернативних джерел енергії; – заміна та модернізація котелень і котельного обладнання, впровадження електроопалення; – створення логістичної системи наявності та реалізації твердих альтернативних видів палива;

	– проведення інформаційних кампаній серед населення про доцільність та економічну ефективність застосування альтернативних видів палива; – підвищення поінформованості виробників та споживачів альтернативних видів палива щодо стимулювання їх виробництва та споживання.
2.2.3. Сприяння реалізації заходів з використання відновлюваних джерел енергії	– реалізація проєктів з використання відновлювальної енергетики (сонячна, вітрова, енергія малих річок, вирощування енергетичних культур тощо); – вжиття комплексу заходів щодо стимулювання і використання відновлюваних джерел енергії, відходів у теплопостачанні, комбінованому виробництві теплової та електричної енергії.
2.2.4. Підвищення рівня енергоефективності житлово-комунального господарства	– заміна насосів на енергоефективні, зменшення питомих втрат електроенергії в галузі житлово-комунального господарства; – освітньо-просвітницькі заходи у сфері житлово-комунального господарства; – термомодернізація житлового фонду; – проведення інформаційно-розяснювальної роботи щодо енергоефективності, ресурсозбереження та поводження з твердими побутовими відходами (обмін досвідом, семінари, виготовлення поліграфічної продукції.

Операційна ціль 2.3. Розвиток туристичної індустрії

Розвиток сфери туризму на Тернопільщині передбачає формування сучасної конкурентоспроможної туристичної індустрії області, спроможної задовольнити потреби в туристично-рекреаційних послугах через впровадження інноваційних рішень і підходів у туристичному бізнесі.

Основними завданнями у реалізації цієї цілі є розробка високоякісних локальних туристичних продуктів на основі забезпечення різноманітності та унікальності туристичних послуг в структурі комплексного регіонального туристичного продукту „TERNOPIL*YA: new emotions”; ефективне просування туристичного бренду та комплексного регіонального туристичного продукту на українському та міжнародному ринках.

Реалізація вказаних завдань забезпечить довгостроковий розвиток туризму як високорентабельної галузі економіки області, спрямованої на формування сучасного туристично-відпочинкового та санаторно-лікувального комплексу.

Ексклюзивний туристичний продукт, створений на території з унікальним ресурсним потенціалом під туристичним брендом „TERNOPIL*YA: new emotions”, виведе регіон на якісно новий рівень в Україні та за її межами.

Очікувані результати:

– забезпечення інноваційно-проєктного розвитку туристичної індустрії області;

– розбудова туристичної інфраструктури за напрямками регіональної мережі міжнародних транспортних коридорів;

– розвиток туризму в малих історичних містах;

– нарощування обсягів надання туристичних послуг за рахунок розширення в'їзного та внутрішнього туризму;

– створення додаткових робочих місць, збільшення частки туризму в основних показниках економічного і соціального розвитку;

– підвищення туристичного іміджу Тернопільщини в Україні та закордоном.

Індикатори:

– кількість впроваджених туристичних маршрутів та туристичних продуктів;

– динаміка чисельності туристів та екскурсантів;

– кількість діючих закладів туристичної інфраструктури;

– кількість зайнятих у галузі туризму та супутніх послугах;

– обсяги надходжень до бюджетів всіх рівнів від діяльності суб'єктів туристичної галузі та супутніх сфер.

Операційна ціль 2.3. Розвиток туристичної індустрії

Завдання	Потенційно можливі сфери реалізації проєктів
2.3.1. Формування високоякісного регіонального туристичного продукту „TERNOPIL*YA: new emotions".	– формування регіонального комплексного туристичного продукту на основі локальних туристичних продуктів у пріоритетних для області видах туризму (культурно-пізнавальний, екологічний, спелео, пригодницький, релігійний тощо) для внутрішніх та іноземних туристів; – формування і розвиток туристичних дестинацій як територій туристичної привабливості; – створення сучасної дорожньої інфраструктури на основних туристичних маршрутах, облаштування місць для стоянок і короткочасних зупинок туристично-екскурсійних автобусів; – благоустрій кемпінгів, місць для стоянок і короткочасних зупинок на водних, піших і велосипедних маршрутах; – розробка мережі туристичних маршрутів, з подальшим їх знакуванням та маркуванням; – створення нових об'єктів туристичної інфраструктури; – відновлення діяльності об'єктів санаторно-курортної сфери області.
2.3.2. Просування туристичного бренду та комплексного	– розробка і популяризація туристичного бренду області; – представлення туристичного потенціалу Тернопільщини на міжнародних, всеукраїнських та регіональних спеціалізованих виставкових заходах;

регіонального туристичного продукту на українському та міжнародному ринках	– організація прес- та інфо- турів для всеукраїнських, іноземних засобів масової інформації, представників бізнесу; – використання туристичного WEB-порталу Тернопільської області для підтримки і промоції інноваційного регіонального турпродукту; – сприяння створенню туристично-інформаційних центрів у малих містах області; – участь у спільних проєктах регіонального та міжнародного співробітництва у туристично-рекреаційній сфері у рамках співпраці з іншими регіонами України та регіонами з інших держав.

Операційна ціль 2.4. Стимулювання залучення інвестицій

Інвестиції відіграють особливо важливу роль у розвитку економіки. Завдяки іноземному інвестуванню розвиваються великомасштабні проєкти, впроваджуються передові технології і сучасне обладнання, реалізовуються нові маркетингові стратегії та освоюються нові ринки збуту. Це особливо важливо, з огляду на нестачу внутрішніх економічних ресурсів, необхідних для активізації інвестиційної діяльності та проведення структурної перебудови економіки регіону.

Позитивна динаміка обсягу прямих іноземних інвестицій (акціонерного капіталу) в економіці області свідчить про ефективну реалізацію проєктів та програм підтримки інвестування. Однак, з огляду на низку об'єктивних та суб'єктивних чинників, інвестиційний потенціал області реалізований не в повній мірі.

З урахуванням цього, необхідно забезпечити привабливість області для інвестицій шляхом зміцнення конкурентоспроможності підприємств (за рахунок технологій, інновацій, формування кластерів та індустріальних парків), гнучкості робочої сили (на основі знань і кваліфікації), створення сприятливої ситуації в області.

Для досягнення визначеної операційної цілі буде продовжено роботу щодо поліпшення інвестиційної привабливості області для залучення інвестицій, які будуть спрямовані на технологічну модернізацію економіки області, забезпечення активізації інноваційних процесів на підприємствах, де виробляють продукцію з високою часткою доданої вартості, повноцінного використання потенціалу науки на основі ефективного використання механізмів державно-приватного партнерства.

Очікується, що поліпшення умов для залучення вітчизняних та іноземних інвестицій сприятиме збільшенню обсягів експорту товарів і послуг з області.

Крім цього, інвестиційна привабливість області залежить від стану транспортної галузі, подальше покращення якої є одним з пріоритетних завдань. Необхідним є збільшення ефективності та конкурентоспроможності транспортної галузі, вдосконалення правового механізму державно-приватного партнерства, посилення взаємодії між державним та приватним сектором,

органами державної влади та органами місцевого самоврядування, проведення необхідних реформ. Наведені принципи забезпечать міцну основу сталого розвитку транспортної галузі та створення вільного та конкурентного ринку транспортних послуг.

Очікувані результати:

– зростання обсягів прямих іноземних інвестицій в економіці області;

– розвиток індустріальних парків;

– збільшення обсягів експорту товарів та послуг обласних виробників;

– побудова транспортної моделі з урахуванням принципів сталої мобільності міста, області;

– зменшення кількості нелегальних перевезень;

– покращення транспортного зв'язку та безпеки дорожнього руху;

– поетапне спрощення доступу до ринку послуг з пасажирських міжнародних автомобільних перевезень;

– надання населенню високоякісних, безпечних та доступних транспортних послуг незалежно від місця проживання;

– надання усім користувачам доступу до транспортних послуг і забезпечення високої мобільності населення на рівні середніх показників країн ЄС.

Індикатори:

– обсяг залучених прямих іноземних інвестицій (всього з початку інвестування);

– обсяг прямих іноземних інвестицій на 1 особу;

– обсяг експорту та імпорту товарів;

– коефіцієнт покриття експортом імпорту;

– кількість доріг з облаштованими тротуарами;

– кількість доріг з велосипедними доріжками;

– зменшення кількості дорожньо-транспортних пригод на автодорогах загального користування;

– охоплення більшої кількості населення транспортним сполученням та скорочення часу доїзду;

– поступове оновлення рухомого складу пасажирських перевезень.

Операційна ціль 2.4. Стимулювання залучення інвестицій

Завдання	Потенційно можливі сфери реалізації проектів
2.4.1. Промоція інвестиційного потенціалу області	– забезпечення презентації економічного, інвестиційного та туристичного потенціалу області закордоном як в рамках укладених угод про співпрацю області з адміністративно-територіальними одиницями зарубіжних країн, так в рамках заходів міжнародного характеру в Україні та закордоном;

	– розміщення на офіційних вебсайтах органів виконавчої влади та місцевого самоврядування інформації про інвестиційний потенціал відповідних адміністративно-територіальних одиниць; – забезпечення функціонування на постійній основі Інвестиційного порталу Тернопільської області, як уніфікованого інструменту роботи з потенційними та діючими інвесторами на території області; – створення ефективних комунальних підприємств, установ, організацій, реконструкція, модернізація, реорганізація, закупівля обладнання, проведення будівельних, ремонтних робіт та інших заходів на існуючих.
2.4.2. Створення індустріальних парків, розвиток інвестиційних інституцій та реалізація інвестиційних проєктів	– сприяння створенню та розвитку мережі індустріальних парків в області; – сприяння сталому, всеохоплюючому та інноваційному технологічному розвитку регіону; – здійснення прогнозування тенденцій науково-технічного та інноваційного розвитку на довгостроковий та середньостроковий періоди; – реалізація інвестиційних проєктів.
2.4.3. Розвиток дорожньо-транспортного, логістичного потенціалу та новітніх систем зв’язку	– будівництво, реконструкція і ремонт автомобільних доріг, дорожньої інфраструктури та штучних споруд; – задоволення потреб регіону у забезпеченні стабільного розвитку авіаційної галузі; – розвиток потенціалу та новітніх систем зв’язку.

Операційна ціль 2.5. Впровадження регіональної смарт-спеціалізації

В області світлотехнічну галузь промисловості представляють близько 10 суб’єктів господарювання. Основними виробниками освітлювального обладнання є ТОВ „ОСП Корпорація „Ватра”, ТОВ „Шредер” та ТзОВ „ПВФ Електросвіт”.

Підприємства світлотехнічної галузі області виготовляють майже всю номенклатуру високоякісної світлотехнічної продукції, а за деякими позиціями (зокрема, вибухозахищені світильники, світильники для шахт) є монополістами загалом по державі. Продукція реалізується як на внутрішньому так і на зовнішньому ринках.

Світлотехнічні підприємства області вносять вагомий внесок в нарощування обсягу виробництва промислової продукції в області та мають великий інноваційний потенціал.

При переробці молочної сировини (молока великої рогатої худоби) на традиційну молочну продукцію (вершкове масло, сири сичужні і кисломолочні, кисломолочні продукти), побічні продукти, які утворюються при виробництві зазначеної продукції, на даний час не використовуються, не переробляються на

супутні види продукції, при цьому частина цінних складових, які містяться у природному молоці (сироватка та інші) утилізуються в екосистему (скидаються у каналізаційні мережі.

Щороку внаслідок виробничої діяльності молокопереробних заводів в області утворюється до 10 тис. тонн таких побічних продуктів.

Впровадження на ряді молокопереробних підприємствах в області дільниць (цехів) поглибленої переробки молока (сировини), придбання технології і імпортного технологічного устаткування для вилучення з побічних продуктів переробки цінних компонентів (білків, жирів, мікроелементів та інших) в першу чергу забезпечить зменшення викидів (відходів діяльності) у навколишнє природне (водне) середовище до 5 тис. тонн в рік, молокопереробні підприємства, задіювані до впровадження зазначених технологій, зможуть отримати прибуток до 2 млн доларів США щорічно, внаслідок чого очікується ріст надходжень до регіональних бюджетів на 200 тис. доларів (5 млн гривень).

Органічні методи господарювання покращують стан ґрунту та його родючість без застосування хімічно синтезованих добрив. Боротьба з бур'янами та шкідниками проводиться без застосування токсичних пестицидів, оберігаючи тим самим земельні та водні ресурси від забруднення токсичними сполуками. Обов'язкове застосування сівозмін, використання насіння і порід, адаптованих до місцевих умов, і відновлення функціонального біорізноманіття сприяють подальшому зміцненню екологічного балансу.

Соціальною перевагою органічного сільського господарства, є те, що воно має високий потенціал для забезпечення життєдіяльності сільського населення і пожвавлення роботи дрібних фермерських господарств. Разом зі зростанням органічного сектора зростатиме і працевлаштування місцевого населення, оскільки органічне землеробство менш механізоване і потребує, як правило, більше ручної праці.

Органічна продукція має стійкий платоспроможний попит на зовнішньому ринку, що зростає, конкурентні переваги у виробництві й при її збуті. Тому даний метод господарювання є перспективним для сільськогогосподарських підприємств області.

На даному етапі розвитку людства посилюється антропогенний вплив на природу, який викликає незворотні процеси, що скорочують видове і кількісне різноманіття тварин, а також веде до скорочення харчових ресурсів. Геліцекультура є одним із виходів в ситуації, що склалася. М'ясо равликів поживне, легко перетравлюється, містить багато кальцію і не викликає алергічних реакцій. Щорічно в світі споживається понад 150 тис. тонн равликів, але попит постачальники задовольняють на 60-70 % і з кожним роком попит перевищує пропозицію. Природні запаси виснажуються і необхідно вирощувати молюсків в штучних умовах, тобто в умовах фермерських господарствах, приватних підприємствах. Завдяки реалізації проєктів в даному напрямку буде створено та апробовано модель партнерського підходу до стимулювання економічного розвитку в сільській місцевості шляхом створення інструкційних

та інфраструктурних можливостей для експорту равликів на ринки Європи до 100 тонн щорічно.

Економічний розвиток є одним із ключових елементів успішної країни. Високий рівень безробіття та низький рівень фінансового забезпечення у сільські місцевості призводить до значної міграції населення та знищення українського села як такого. Люди масово виїжджають із сіл в міста, а ще більше закордон в пошуках роботи.

Створення ягідних, молочарських, переробних та інших кластерів на засадах кооперації є одним із виходів з цієї ситуації, як зокрема сама сільськогосподарська обслуговуюча кооперація.

Зменшення затрат на вирощування, виробництво, зберігання та збут плодово-ягідних культур та лікарських трав, молока, меду та іншої продукції через спільне використання техніки та обладнання забезпечить збільшення доходів населення.

Дослідження експертів Асоціації „IT Ukraine" та Офісу ефективного регулювання (BRDO) показало, що за останні десять років IT-галузь в Україні стрімко розвивається. Ще у 2018 році вона вийшла на друге місце в українському експорті послуг, а з початку 2019 року продемонструвала, що у загальному обсязі експортованих послуг внесок IT-індустрії становить вже понад 20 %, вона формує вже більш як 3 % вітчизняного валового внутрішнього продукту, поступаючись лише аграрному комплексу і металургії.

Незважаючи на те, що вітчизняна IT-індустрія є надзвичайно перспективною, розвивається швидко і прогнозовано, одночасно, попит на працівників IT сфери в країні вже давно значно перевищує пропозицію, а обсяг заробітної плати програмістів у 7 разів перевищують розмір середньої зарплати по Україні.

Поряд з цим, відповідно до проведеного експертного дослідження „Перспективи інноваційного розвитку IT галузі Тернопільської області" здійсненого за підтримки Програми „U-LEAD з Європою", визначено, що IT галузь Тернопільського регіону розвивається стрімкими темпами та вже сьогодні має значний вплив на економіку Тернопільської області. Одночасно, основною стратегічною метою розвитку IT-сектора на інші галузі регіональної економіки є прискорення розробки та впровадження новітніх конкурентоспроможних інформаційних технологій в усі сфери суспільного життя, зокрема в економіку регіону, що дасть змогу підвищити конкурентоспроможність Тернопільської області, продуктивність праці в усіх сферах економіки, ступінь розвитку інформаційної інфраструктури, зокрема, сприяти якості та доступності послуг освіти, науки, культури, охорони здоров'я за рахунок впровадження інформаційних технологій, розширити можливості громадян отримувати доступ до національних та світових інформаційних електронних ресурсів, створити нові робочі місця, покращити умови роботи і життя людини.

Очікувані результати:

– зростання обсягів виробництва та реалізації світлотехнічної продукції в області;

– збільшення обсягу експорту світлотехнічної продукції місцевих товаровиробників;

– інноваційний розвиток світлотехнічної галузі промисловості області;

– збільшення кількості працюючих на світлотехнічних підприємствах області, шляхом впровадження дуальної форми освіти;

– залучення інвестицій в регіон;

– відкриття нових ІТ компаній та стартапів;

– підвищення рівня зайнятості населення, зменшення трудової міграції, створення нових робочих місць;

– започаткування нових освітніх курсів та проєктів;

– створення нових об’єктів інфраструктури підтримки та розвитку ІТ технологій;

– створення плодово-ягідного кластеру для сталого економічного розвитку сільських територій та постачання якісної сільськогосподарської продукції;

– налагодження ефективного партнерства – місцевого населення, влади, комерційних та інших структур;

– розробка локального кейсу з вирощування плодово-ягідних культур для сільськогосподарських фермерських господарств;

– вирощування, доробка та постачання продукції на організовані ринки;

– часткове відшкодування вартості сертифікації суб’єктів органічного виробництва;

– покращення здоров’я населення, доступність екологічно чистих продуктів харчування;

– зменшення внесення мінеральних дорив та пестицидів дасть можливість покращити екологічне становище області;

– впровадження інноваційних напрямків геліцекультури;

– впровадження технології та техніки з повної (поглибленої) переробки молока (сировини).

Індикатори:

– обсяги виробництва та реалізації світлотехнічної продукції;

– обсяг експорту світлотехнічної продукції;

– обсяг реалізації інноваційної світлотехнічної продукції;

– кількість працюючих на світлотехнічних підприємствах області;

– обсяг залучених інвестицій в ІТ сферу;

– кількість зареєстрованих суб’єктів господарювання в ІТ сфері;

– кількість створених нових робочих місць в ІТ сфері;

– кількість проведених нових освітніх курсів, проєктів та їх учасників;

– кількість створених нових об’єктів інфраструктури підтримки та розвитку ІТ технологій;

– кількість новостворених робочих місць;

– обсяг експорту органічної продукції;

– обсяг виробництва органічної продукції;

– кількість сімейних фермерських господарств

– кількість внесення органічних добрив;

– обсяг виробництва молочної промисловості.

Операційна ціль 2.5. Впровадження регіональної смарт-спеціалізації

Завдання	Потенційно можливі сфери реалізації проєктів
2.5.1. Підтримка та розвиток галузей, визначених на засадах смарт-спеціалізації (світлотехнічна, молочна, виробництво нішевої та органічної продукції)	– розвиток органічного виробництва та нішевих напрямків; – розвиток геліцекультури (розведення равликів); – впровадження технологій глибинної переробки молока (сировини); – розвиток світлотехнічної галузі промисловості області; – сприяння зовнішньо-економічній діяльності місцевих виробників світлотехнічної продукції; – виробництво та реалізація якісної світлотехнічної продукції.
2.5.2. Кластеризація, кооперація в галузях смарт-спеціалізації	– створення плодово-ягідних кластерів для сталого економічного розвитку сільських територій та постачання якісної сільськогосподарської продукції; – посилення спроможності світлотехнічної галузі Тернопільської області, шляхом створення місцевого світлотехнічного кластеру; – налагодження ефективного партнерства – місцевого населення, влади, комерційних та інших структур.
2.5.3. Впровадження ІТ продуктів в соціально-економічну інфраструктуру	– створення в області сприятливого підприємницького ІТ середовища, приваблення ІТ спеціалістів в область; – поява нових стартапів та компаній та їх розвиток у стартап-інкубаторі; – збільшення привабливості Тернопільщини як регіону відкритого, комфортного та сприятливого для ІТ працівників.
2.5.4. Розвиток інноваційної діяльності у смарт-галузях	– сприяння сталому, всеохоплюючому та інноваційному технологічному розвитку регіону; – організація маркетингових досліджень можливостей становлення і функціонування регіональних галузевих ринків на засадах смарт-спеціалізації; – підвищення конкурентоспроможності промислової продукції підприємств світлотехнічної галузі промисловості регіону за рахунок стимулювання впровадження інновацій.

2.5.5. Впровадження дуальної освіти у смарт-галузях	– розвиток та комплексне впровадження нових освітніх технологій, інновацій, здатних забезпечити високу якість підготовки кваліфікованих робітників на базі підприємств регіону, формування нової моделі професійної підготовки кваліфікованих робітників; – підготовка якісних робітничих кадрів для підприємств світлотехнічної галузі промисловості області; – здійснення моніторингових досліджень результатів впровадження дуальної форми здобуття професійної (професійно-технічної) освіти, із залученням роботодавців, які є стороною договорів про здобуття освіти за дуальною формою; – вивчення міжнародного досвіду впровадження дуальної форми здобуття освіти, створення кластерів дуальної освіти на базі конкурентоспроможних закладів освіти та зацікавлених роботодавців, імплементація кращих практик в освітній процес регіональних закладів освіти.

Стратегічна ціль 3. Розвиток сільських територій

Операційна ціль 3.1.	**Операційна ціль 3.2.**
Підвищення рівня зайнятості сільського населення	**Розвиток інфраструктури сільських територій**

Операційна ціль 3.1. Підвищення рівня зайнятості сільського населення

Наявність робочих місць з конкурентною заробітною платою, комфортна інфраструктура для проживання є ключовими факторами, які визначають здатність території стримувати населення від міграції.

Сільськогосподарське виробництво – галузь, яка сотні років забезпечувала сільські території Тернопільщини заробітком, зазнала суттєвих структурних змін, і тепер не потребує такої кількості робочих рук, як ще 20 років тому. Таким чином, постало питання підтримки та організації самозайнятості на селі, зокрема розвиток сільського зеленого туризму, об’єднання у сільськогосподарські обслуговуючі кооперативи та розвиток приватного підприємництва. Зусилля слід спрямувати на покращення забезпечення сільських територій кваліфікованими кадрами в галузі агропромислового комплексу, а також робітничими професіями.

Очікувані результати:

– створення нових робочих місць у сільській місцевості;

– збільшення доходів індивідуальних домогосподарств;
– зменшення міграції молоді із населених пунктів;
– підвищення якості трудових ресурсів та покращення кадрового забезпечення сільських територій.

Індикатори:
– рівень безробіття у сільських територіях;
– кількість працевлаштованих мешканців сільських територій;
– рівень підприємницької активності сільського населення.

Досягнення операційної цілі 3.1. потребує вирішення таких завдань:

Операційна ціль 3.1. Підвищення рівня зайнятості сільського населення

Завдання	Потенційно можливі сфери реалізації проєктів
3.1.1. Підвищення конкурентоздатності трудових ресурсів сільських територій	– створення сприятливого підприємницького середовища функціонування системи наукового та інноваційного забезпечення розвитку сільськогосподарського виробництва; – надання консультаційних, дорадчих та інформаційних послуг; – проведення підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації робітничих кадрів.
3.1.2. Розвиток сільськогосподарської кооперації	– створення навчального майданчика для вивчення досвіду (в тому числі міжнародного досвіду) з метою розвитку сільськогосподарської кооперації; – покращення якісної складової діяльності сільськогосподарських кооперативів; – підтримка самозайнятості на селі; – надання консультативного супроводу для особистих селянських господарств із сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів.
3.1.3. Розвиток галузі тваринництва	– розвиток інфраструктури виробництва та розширення асортименту продукції тваринництва; – розвиток м’ясного скотарства; – підтримка молочного скотарства; – будівництво тваринницьких ферм.
3.1.4. Розвиток плодово-ягідництва та овочівництва	– розвиток ягідництва; – збільшення виробничих потужностей для охолодження, шокової заморозки та зберігання ягідних культур; – насичення продовольчого ринку конкурентно-спроможними продуктами та розширення їх експорту;

	– стимулювання розвитку фермерських господарств, які займаються вирощуванням овочевих культур.
3.1.5. Розвиток сільського зеленого туризму	– створення об’єктів інфраструктури сільського зеленого туризму на території області; – підвищення якості туристичних послуг та потенціалу туристичної сфери в сільській місцевості.

Операційна ціль 3.2. Розвиток інфраструктури сільських територій

Від соціальних умов залежать розвиток та ефективність сільськогосподарського виробництва та відродження села взагалі. Проте нині більшість сільських поселень не в змозі надати селянам необхідний асортимент соціальних послуг. Через відсутність значної кількості об‘єктів соціальної інфраструктури на селі переважна частина сільських жителів змушена одержувати їх за межами місця постійного проживання. Тому доступність соціальних послуг для кожного сільського жителя є одним з визначальних показників соціальної характеристики населених пунктів та сільських територій.

Підвищення доступності та якості медичного обслуговування у сільській місцевості є одним із пріоритетних напрямів державної політики у сферах охорони здоров'я та регіонального розвитку.

Збереження мережі закладів культури, подальший розвиток аматорського мистецтва, покращення кадрового потенціалу та матеріально-технічного стану сільських закладів культури створить умови для створення більш якісного культурного продукту в обслуговуванні сільських жителів.

Важливим завданням є покращення інфраструктури в сільській місцевості та усунення диспропорцій в якості наданих послуг між сільською та міською місцевістю.

Очікувані результати:

– пожвавлення господарської діяльності у сільській місцевості;

– покращення кадрового забезпечення сільських територій;

– покращення транспортного зв’язку та безпеки дорожнього руху;

– забезпечення життєво важливих інтересів населення, підприємств, установ і організацій;

– удосконалення мережі закладів охорони здоров’я та матеріально-технічної бази закладів охорони здоров’я у сільській місцевості, створення умов для діяльності лікарів, які надають первинну медичну допомогу;

– збереження культурної спадщини і традицій;

– активізація культурно-мистецької діяльності у сільській місцевості;

– покращення матеріально-технічного стану та забезпеченість фахівцями сільських закладів культури;

– покращення стану сільських доріг;

– збільшення кількості функціонуючих об‘єктів соціальної інфраструктури.

Індикатори:

– кількість новозбудованих, реконструйованих, відремонтованих об’єктів інфраструктури, в тому числі соціальної;

– якість надання соціальних послуг на селі;

– протяжність відремонтованих доріг місцевого значення;

– відсоток доріг з облаштованими тротуарами та велосипедними доріжками;

– кількість функціонуючих об’єктів соціальної інфраструктури в сільській місцевості області;

– збереження мережі закладів культури у сільській місцевості;

– забезпеченість сільських закладів культури фахівцями.

Досягнення операційної цілі 3.3. потребує вирішення таких завдань:

Операційна ціль 3.2. Розвиток інфраструктури сільських територій

Завдання	Потенційно можливі сфери реалізації проєктів
3.2.1. Збереження та підтримка традицій і звичаїв, розвиток аматорського мистецтва сільських територій, активізація проведення сільських фестивалів та свят	– організація та проведення фестивалів, свят, оглядів-конкурсів на територіях сільських громад; – проведення культурно-масових заходів з метою збереження українських традицій, цінностей та їх популяризація серед молоді; – проведення обмінних концертів між художніми колективами сільських рад; – активізація гастрольної діяльності аматорських художніх колективів; – поліпшення матеріально-технічного оснащення закладів культури сільських територій та перетворення їх у центри культурного розвитку територіальних громад.
3.2.2. Покращення стану сільських доріг	– ремонт та реконструкція доріг в населених пунктах територіальних громад та між ними; – облаштування доріг населених пунктів тротуарами, велосипедними доріжками та освітленням.
3.2.3. Покращення стану соціальної та комунальної інфраструктури в сільській місцевості	– розвиток освітньої мережі сільських територій (особливо дошкільних закладів); – сприяння спроможності сільської молоді у визначенні можливостей започаткування несільськогосподарського бізнесу та створення малого та середнього підприємництва; – переведення ФАПів в амбулаторії загальної практики – сімейної медицини; – забезпечення умов для розвитку інституту сімейних лікарів; – запровадження системи стимулювання молодих лікарів; – сприяння розвитку мережі закладів соціального захисту населення в сільській місцевості; – модернізація та проведення ремонту закладів культури; – сприяння розвитку мережі закладів фізичної культури та спорту в сільській місцевості.

6. ІНСТИТУЦІЙНЕ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ

Важливу роль у визначенні реалістичності Стратегії відіграє інституційна спроможність її виконавців та готовність до впровадження і комплексного розвитку регіону. На даний час координацію завдань на регіональному рівні здійснює обласна державна адміністрація та її структурні підрозділи відповідно до повноважень.Важливо відмітити, що у ході розробки стратегічних документів громадськість та бізнес брали активну участь, тому їх асоціації та об'єднання разом із агенціями регіонального розвитку будуть долучені до процесу моніторингу за реалізацією завдань, відображених у стратегічних документах. Зважаючи на той факт, що за своїм змістом Стратегія значною мірою опирається на інноваційні розробки, а точніше необхідність їх впровадження на всіх рівнях, наукові установи та організації будуть важливими учасниками в координації завдань, пов'язаних зі смарт-спеціалізацією та реалізацією стратегічних завдань у сфері підтримки малого та середнього підприємництва та прикладних дослідженнях.

Одночасно слід наголосити, що в умовах анонсованих змін у сфері адміністративно-територіального устрою очікуємо також на зміну координуючих органів у сфері стратегічного планування, однак актуальність провідної ролі територіальних громад у тісній взаємодії громадськості, бізнесу та наукових кіл збережеться.

Інструментами реалізації Стратегії є:

План заходів з реалізації Стратегії

Реалізація Стратегії буде здійснюватися у два етапи, а саме: перший - 2021-2023 роки, другий – 2024-2027 роки на основі відповідних планів заходів.

Державні цільові програми

Забезпечення реалізації окремих пріоритетних напрямів Стратегії можливе шляхом реалізації державних цільових програм розвитку окремих територій та сфер економічної діяльності, що будуть спрямовані на цільове розв'язання системних проблем, у тому числі Тернопільської області.

Державні програми подолання депресивності окремих територій

Реалізація державних програм подолання депресивності окремих територій (у разі наявності таких територій у Тернопільській області), що будуть спрямовані на подолання дисбалансів у розвитку районів і міст області сприятимуть забезпеченню реалізації стратегічної цілі Стратегії щодо забезпечення стійкого розвитку багатогалузевої конкурентоспроможної економіки області.

Регіональні та місцеві галузеві програми

Реалізація Стратегії можлива шляхом розроблення регіональних та місцевих галузевих програм, спрямованих на вирішення проблем конкретних галузей, секторів економічної та соціальної сфер області.

Програми економічного і соціального розвитку

Стратегічні та операційні цілі Стратегії, пріоритетні напрями та завдання області, узгоджені з Державною стратегією регіонального розвитку на період до 2027 року, будуть основою для розроблення щорічних програм економічного і

соціального розвитку відповідних територій, у рамках яких будуть реалізовуватися інвестиційні проєкти спрямовані на забезпечення динамічного їх соціально-економічного розвитку та на усунення наявних диспропорцій.

Процес реалізації Стратегії забезпечуватиметься шляхом вжиття суб'єктами регіонального розвитку комплексу заходів, визначених у перелічених вище документах, а також шляхом постійної координації дій органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, громадських об'єднань та підприємницьких структур, залучених до регіонального розвитку на принципах партнерства.

Реалізація Стратегії забезпечить досягнення стратегічного бачення, стратегічних цілей та місії області.

7. ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ

Фінансове забезпечення реалізації Стратегії буде здійснюватися за рахунок:

– державної підтримки регіонального розвитку (державний фонд регіонального розвитку, секторальна бюджетна підтримка, субвенція на соціально-економічний розвиток окремих територій, субвенція на підтримку територіальних громад, тощо);

– коштів галузевих (міжгалузевих) державних цільових програм та бюджетних програм центральних органів виконавчої влади, що будуть спрямовані на цільове розв'язання системних проблем окремих територій та сфер економічної діяльності, у тому числі Тернопільської області;

– Державного дорожнього фонду;

– коштів обласного, районних, міських, сільських та селищних бюджетів;

– коштів донорських програм (у тому числі програм транскордонного співробітництва, коштів Європейського банку реконструкції та розвитку, Європейського інвестиційного банку тощо);

– коштів інвесторів, власних коштів підприємств.

8. АНАЛІЗ ВІДПОВІДНОСТІ ПОЛОЖЕНЬ СТРАТЕГІЇ ДЕРЖАВНІЙ СТРАТЕГІЇ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Стратегія розвитку Тернопільської області на 2021-2027 роки узгоджена з Державною стратегією регіонального розвитку на 2021- 2027 роки, затвердженою постановою Кабінету Міністрів України від 05 серпня 2020 року № 695 „Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки" та Цілями сталого розвитку України на період до 2030 року.

Узгодженість стратегії з Державною стратегією регіонального розвитку

Державна стратегія регіонального розвитку передбачає такі три Стратегічні цілі:

1. Формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах.

2. Підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів.

3. Розбудова ефективного багаторівневого врядування.

Узгодженість стратегічних цілей Державної стратегії регіонального розвитку із стратегічними цілями Стратегії розвитку Тернопільської області наведено у таблиці:

Стратегічні цілі Державної стратегії регіонального розвитку	Стратегічні цілі Стратегії розвитку Тернопільської області		
	1. Розвиток людського капіталу та підвищення стандартів життя населення	**2. Підвищення конкуренто-спроможності регіону**	**3. Розвиток сільських територій**
1. Формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах	**X**	**x**	**X**
2. Підвищення рівня конкуренто-спроможності регіонів	**X**	**X**	**X**
3. Розбудова ефективного багаторівневого врядування	**x**	**X**	**X**

Примітка: велика буква "X" означає більшу узгодженість/зв'язок, аніж мала "x".

Стратегія розвитку Тернопільської області, крім власних цілей розвитку регіону, містить цілі, що відповідають цілям та строкам реалізації Державної стратегії регіонального розвитку, у частині завдань і заходів, що передбачають спільні дії центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування.

Стратегічна ціль 1. **Розвиток людського капіталу та підвищення стандартів життя населення** підтримує стратегічні цілі Державної стратегії регіонального розвитку:

1. Формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах;
2. Підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів.

Стратегічна ціль 2. **Підвищення конкурентоспроможності регіону** найбільш узгоджується з стратегічними цілями Державної стратегії регіонального розвитку:

2. Підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів;
3. Розбудова ефективного багаторівневого врядування.

Стратегічна ціль 3. **Розвиток сільських територій** особливо узгоджується з стратегічними цілями Державної стратегії регіонального розвитку:

1. Формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах;

2. Підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів.

3. Розбудова ефективного багаторівневого врядування.

9. СИСТЕМА МОНІТОРИНГУ ТА ОЦІНКИ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ

Відповідно до Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки, затвердженою постановою Кабінету Міністрів України від 05 серпня 2020 року № 695 та Порядку розроблення регіональних стратегій розвитку і планів заходів з їх реалізації, а також проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації зазначених регіональних стратегій і планів заходів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 11 листопада 2015 р. № 932 (із змінами) (далі – Постанова), наказу Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства від 27.12.2018 № 373, у рамках реалізації Стратегії запроваджується моніторинг досягнення цілей, заходів Стратегії та їх впливу на соціально – економічний розвиток області.

Результати реалізації регіональної стратегії визначаються на підставі проведення моніторингу:

- стану досягнення стратегічних цілей та завдань, виконання плану заходів шляхом порівняння фактично отриманих значень індикаторів оцінки результативності виконання завдань і їх прогнозних значень;

- динаміки зміни значень показників, що застосовуються для розрахунку індексів конкурентоспроможності регіону та регіонального людського розвитку.

Проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації регіональних стратегій та планів заходів включає підготовку:

- щокварталу - звіту про результати реалізації проєктів регіонального розвитку, визначених планом заходів, за відповідний період (далі - оперативний звіт) за формою згідно з додатком 1 до Порядку розроблення регіональних стратегій розвитку і планів заходів з їх реалізації, а також проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації зазначених регіональних стратегій і планів заходів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 11 листопада 2015 року № 932 (далі - Порядок);

- щороку - підсумкового звіту про результати проведення моніторингу виконання плану заходів за відповідний період (далі - підсумковий звіт) за формою згідно з додатком 2 до Порядку та звіту з оцінки результативності реалізації регіональної стратегії та плану заходів з її реалізації (далі - звіт з оцінки результативності), які в установленому порядку подаються до 25 числа другого місяця року, що настає за звітним, на затвердження обласній раді, а після затвердження – оприлюднюються на офіційному веб-сайті обласної державної адміністрації.

Моніторинг реалізації пріоритетів розвитку регіонів, досягнення стратегічних цілей та виконання завдань Стратегії, зокрема тих, що визначені на

засадах смарт-спеціалізації, проводяться за участю представників суб'єктів регіонального розвитку.

Оцінка досягнення цілей та пріоритетів, визначених регіональною стратегією, проводиться за результатами виконання першого та другого етапів її реалізації не пізніше ніж через три місяці після завершення відповідного етапу.

Проведення оцінки досягнення цілей та пріоритетів, визначених Стратегією, здійснюється шляхом відстеження, вимірювання і порівняння фактичних результатів з індикаторами досягнення цілей та пріоритетів, визначених Стратегією.

Моніторинг досягнення стратегічних цілей здійснюватиметься відповідно до визначених цілей.

Перелік узгоджених з Державною стратегією регіонального розвитку на 2021-2027 роки індикаторів, на досягнення прогнозованих значень яких спрямована Стратегія, наведено у таблиці.

ПЕРЕЛІК
узгоджених з Державною стратегією регіонального розвитку на 2021-2027 роки індикаторів, на досягнення прогнозованих значень яких спрямована Стратегія розвитку Тернопільської області на 2021-2027 роки

З з/п	Назва показника	Одиниця виміру	Значення показника в базовому році (2019 рік)	Описове прогнозо-ване проміжне значення показника у 2023 році	Описове прогнозо-ване проміжне значення показника у 2027 році
1.	ВРП (у фактичних цінах) у розрахунку на одну особу	тис.гривень	46,8 (2018 рік)	Забезпечення тенденції до зростання	
2.	Відношення кількості робочої сили віком 15—70 років до загальної кількості населення відповідного віку	відсотків	59,8	Наближення показника до середнього в Україні	
3.	Наявний дохід у розрахунку на одну особу	гривень	43577 (2018 рік)	Забезпечення тенденції до зростання	
4.	Середньомісячна заробітна плата	гривень	8275	Збереження тенденції до зростання	
5.	Забезпечення актуальною містобудівною документацією (розробленою після 2010 року): 1) схеми планування території області; 2) генеральний плани міста — обласного центру; 3) генеральні плани міст обласного значення;	відсотків	1) 100 2) 100 3) 0 4) 7,1 5) 5,9 6) 1,3	Збереження тенденції до зростання	

	4) генеральні плани міст районного значення; 5) генеральні плани селищ міського типу; 6) генеральні плани сіл та селищ				
6.	Забезпечення актуальною містобудівною документацією (розробленою після 2010 року) з обов'язковим урахуванням рекомендацій щодо включення кліматичних питань до документів державного планування, які розміщені на веб-сторінці Міндовкілля за посиланням https://menr.gov.ua/news/34766.html: 1) схема планування території області; 2) генеральний план міста — обласного центру; 3) генеральні плани міст обласного значення; 4) генеральні плани міст районного значення; 5) генеральні плани селищ міського типу; 6) генеральні плани сіл та селищ	відсотків	1) 0 2) 0 3) 0 4) 0 5) 0 6) 0	1-6) забезпечення тенденції до зростання	
7.	Частка територій та об'єктів природно-заповідного фонду у відношенні до площі регіону	відсотків	8,92	Збереження тенденції до зростання	Збереження тенденції до зростання для досягнення показника 15% до 2027 року
8.	Частка площі територій регіональної екологічної мережі у загальній території області	відсотків	30,1	Збереження тенденції до зростання	
9.	Лісистість території області	відсотків	14,6	Забезпечення тенденції до зростання	Збереження тенденції до зростання з урахуванням показників

					регіональних нормативів оптимальної лісистості для досягнення показника щонайменше 17%
10.	Частка площі орних земель (ріллі) у загальній території області	відсотків	62 (2016 рік)	Забезпечення тенденції до зменшення	Забезпечення та збереження тенденції до зменшення з урахуванням регіональних особливостей
11.	Частка площі сільськогосподарських угідь екстенсивного використання (сіножатей, пасовищ) у загальній території області	відсотків	12 (2016 рік)	Забезпечення тенденції до збільшення	Збереження тенденції до збільшення з урахуванням регіональних особливостей
12.	Вміст органічного вуглецю (гумусу) у ґрунтах сільськогосподарських угідь	відсотків	3,28	Забезпечення тенденції до збільшення	Збереження тенденції до збільшення
13.	Площа відновлених земель та екосистем, площа рекультивованих земель та земель, на яких здійснюються заходи з консервації	гектарів	2100 (2016 рік)	Забезпечення тенденції до збільшення	Збереження тенденції до збільшення
14.	Прямі іноземні інвестиції на душу населення на регіональному рівні	доларів США	43,3 (станом на 31.12.2019)	Забезпечення тенденції до зростання	

15.	Частка обсягу реалізованої інноваційної продукції (товарів, послуг) у загальному обсязі реалізованої продукції (товарів, послуг) промислових підприємств	відсотків	0,9	Припинення тенденції зниження та забезпечення тенденції зростання	Відвернення тенденції зниження та забезпечення тенденції зростання
16.	Частка соціальних закладів (школи, центри надання адміністративних послуг, заклади первинної медичної допомоги, заклади вторинної медичної допомоги, заклади професійно-технічної освіти, заклади культури, заклади соціального захисту населення, інклюзивно-ресурсні центри, пожежно-рятувальні команди, пожежно-рятувальні частини, відомчі заклади МВС, дошкільні навчальні заклади, спортивно-оздоровчі заклади), що використовують фіксований широкосмуговий доступ до Інтернету	відсотків	Школи – 83; інші заклади освіти - 29; бібліотеки – 5; спортивні та культурні заклади – 4; органи місцевого самоврядування – 93; ЦНАПи - 42; соціальні заклади - 15; заклади первинної меддопомоги - 13; заклади вторинної меддопомоги - 56; підрозділи МВС/ДСНС - 0.	Школи, заклади первинної та вторинної допомоги, центри надання адміністративних послуг — 100; інші заклади – 95	100
17.	Частка населення, що має доступ до мобільних мереж 4G	відсотків	31	Забезпечення тенденції до збільшення	Забезпечення тенденції до збільшення

Узагальнена оцінка результативності реалізації регіональної Стратегії проводиться обласною державною адміністрацією не пізніше ніж через 6 місяців після завершення строку її реалізації з поданням відповідного звіту на затвердження обласній раді.

Затверджений обласною радою звіт за результатами узагальненої оцінки результативності реалізації регіональної Стратегії розміщуються на офіційному вебсайті обласної державної адміністрації.

ЧАСТИНА ІІ. ПЛАН ЗАХОДІВ З РЕАЛІЗАЦІЇ У 2021-2023 РОКАХ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСТІ НА 2021-2027 РОКИ

1. Організаційно-методологічний процес підготовки Плану заходів з реалізації у 2021-2023 роках Стратегії розвитку Тернопільської області на 2021-2027 роки

Проєкт Стратегії розвитку Тернопільської області на 2021-2027 роки (далі Стратегія) визначає пріоритети соціально-економічного розвитку області на довгостроковий період та забезпечує системний і комплексний підхід з метою ефективного використання наявного ресурсного потенціалу для подолання проблем, які перешкоджають розвитку області.

Даний стратегічний документ ґрунтується на новому інноваційному підході смарт-спеціалізації, що передбачає аргументоване визначення суб'єктами регіонального розвитку в рамках регіональної стратегії окремих стратегічних цілей та завдань щодо розвитку видів економічної діяльності, які мають інноваційний потенціал з урахуванням конкурентних переваг області та сприяють трансформації секторів економіки в більш ефективні.

У Стратегії враховані пропозиції, подані структурними підрозділами обласної державної адміністрації, районними державними адміністраціями, органами місцевого самоврядування, освітніми та науковими установами, бізнесовими структурами, організаціями громадянського суспільства та представниками широкого кола зацікавлених сторін області.

Таким чином, Стратегія формує рамки для соціально-економічного розвитку Тернопільської області впродовж наступних 7 років (до 2027 року), спрямовуючи зусилля на досягнення наступного стратегічного бачення:

Тернопільщина – екологічно чистий регіон із безпечними та комфортними умовами життя, край з багатою історико-культурною та духовною спадщиною, привабливий продовольчий регіон ефективного сільського господарства, сприятливого бізнес-клімату, конкурентоспроможної економіки.

Метою Стратегії є забезпечення високої якості життя мешканців, гармонійного розвитку територій шляхом збереження та ефективного використання потенціалу, конкурентних переваг та особливостей регіону.

Стратегія є основою для розроблення щорічної програми економічного та соціального розвитку області, стратегій і програм (планів) соціально-економічного розвитку територіальних громад області, обласних цільових програм або внесення змін до діючих, їх гармонізації з визначеними стратегічними й операційними цілями регіонального розвитку.

Реалізація Стратегії здійснюється у два етапи: перший, визначений у плані заходів на 2021-2023 роки з реалізації Стратегії розвитку Тернопільської області на 2021-2017 роки, другий, передбачений у плані заходів на 2024-2027 роки з реалізації Стратегії, представляє комплекс програм і проєктів, які спрямовані на досягнення стратегічних і операційних цілей у середньостроковій перспективі, з визначеними засобами реалізації,

відповідальністю і часовими рамками впровадження.

План заходів із реалізації у 2021-2023 роках Стратегії розвитку Тернопільської області на 2021-2027 роки (далі – план заходів) розроблено:

- на підставі законів України „Про місцеві державні адміністрації", „Про місцеве самоврядування в Україні", „Про стимулювання розвитку регіонів", „Про засади державної регіональної політики", „Про добровільне об'єднання територіальних громад", „Про інноваційну діяльність";

- відповідно до Указу Президента України від 30 вересня 2019 року № 722/2019 "Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року", постанови Кабінету Міністрів України від 11 листопада 2015 р. № 932 „Про затвердження Порядку розроблення регіональних стратегій розвитку і планів заходів з їх реалізації, а також проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації зазначених регіональних стратегій і планів заходів" (зі змінами); наказів Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово - комунального господарства України від 24 квітня 2015 року № 80 „Питання підготовки, оцінки та відбору інвестиційних програм і проектів регіонального розвитку, що можуть реалізовуватися за рахунок коштів державного фонду регіонального розвитку" (зі змінами), від 31 березня 2016 року № 79 „Про затвердження методики розроблення, проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації регіональних стратегій розвитку та планів заходів з їх реалізації" (із змінами, внесеними згідно з наказом Мінрегіону України від 27.12.2018 № 373).

Підготовка плану заходів проводилася відповідно до цілей (у тому числі на засадах смарт-спеціалізації), визначених у Стратегії, та з огляду на існуючі та передбачувані можливості розвитку й виклики. Широка група зацікавлених сторін регіонального розвитку активно залучалася до процесу мобілізації регіональних ідей проєктів, які оцінювалися і групувалися у тематичні програми відповідно до принципів синергії та взаємодоповнюваності. План заходів також розроблявся з урахуванням наявних фінансових ресурсів та можливостей реалізації і розроблений так, щоб забезпечити узгодження зі стратегічними цілями Стратегії, Державної стратегії регіонального розвитку України на період до 2027 року й іншими важливими аспектами розвитку.

Програми плану реалізації відповідають стратегічним цілям Стратегії:

Стратегічна ціль 1. **Розвиток людського капіталу та підвищення стандартів життя населення.**

Стратегічна ціль 2. **Підвищення конкурентоспроможності регіону.**

Стратегічна ціль 3. **Розвиток сільських територій.**

Стратегічні цілі є загальними, тому вони залишаються релевантними після завершення першого програмного циклу, виробленого в цьому плані заходів. Кожна з трьох стратегічних цілей складається із кількох операційних.

Схема Стратегії розвитку Тернопільської області на 2021-2027 роки

Місія Тернопільської області – забезпечення високої якості життя мешканців, гармонійного розвитку територій шляхом збереження та

ефективного використання потенціалу, конкурентних переваг та особливостей регіону		
СТРАТЕГІЧНІ ЦІЛІ (ПРОГРАМИ)		
1.Розвиток людського капіталу та підвищення стандартів життя населення	**2. Підвищення конкурентоспроможності регіону**	**3.Розвиток сільських територій**
ОПЕРАЦІЙНІ ЦІЛІ (НАПРЯМИ)		
1.1. Підвищення стандартів надання базових послуг для забезпечення життєдіяльності населення	**2.1. Стимулювання розвитку малого та середнього бізнесу**	**3.1. Підвищення рівня зайнятості сільського населення**
1.2. Стимулювання вміння населення вчасно та швидко реагувати на зміни і потреби еко-номіки регіону	**2.2. Розвиток енергоефективності та енергозбереження**	**3.2. Розвиток інфраструктури сільських територій**
1.3. Створення комфортних та безпечних умов проживання населення	**2.3. Розвиток туристичної індустрії**	
1.4. Організація оптимальної регіональної системи раціонального природокористування та охорони довкілля	**2.4. Стимулювання залучення інвестицій**	
	2.5. Впровадження регіональної смарт-спеціалізації	

У процесі підготовки плану заходів максимально застосовувалися принципи ЄС, методологія та інструменти для стратегічного й операційного планування із незначними поправками для відображення особливостей України.

Інновацією нового інструменту регіонального розвитку, передбаченого планом заходів, є запровадження підходу смарт-спеціалізації, що передбачає аргументоване визначення суб'єктами регіонального розвитку в рамках регіональної стратегії окремих стратегічних цілей та завдань щодо розвитку видів економічної діяльності, які мають інноваційний потенціал з урахуваннямконкурентних переваг регіону та сприяють трансформації секторів економіки в більш ефективні.

Під час розробки плану заходів ідеї проєктів були оцінені та згруповані в три тематичні програми з визначеними територією впливу, часовими рамками й засобами впровадження, індикаторами результативності й орієнтовним обсягом фінансування, а також з урахуванням їх взаємного посилення і доповнення.

При формуванні технічних завдань враховувалися результати моніторингу ходу виконання планів заходів на 2015-2017 роки, на 2018-2020 роки з реалізації Стратегії розвитку Тернопільської області на період до 2020 року.

План націлений на використання основних економічних можливостей, наявних в області, але також враховує оптимальні способи сприяння сталості – соціальну інтеграцію, доступність і захист довкілля з урахуванням збереження природних, культурних, історичних ресурсів та надбань.

Формування плану заходів ґрунтувалося на вивченні можливих джерел фінансування та реальності залучення для його виконання необхідних ресурсів (державний, обласний і місцеві бюджети, можливі ресурси проєктів міжнародної технічної допомоги, кошти секторальної бюджетної підтримки Європейського Союзу, приватні інвестиції тощо).

План заходів підготовлено для усієї території області, однак відповідно до бачення розвитку області, поставлених стратегічних цілей значна увага приділяється розв'язанню проблем сільських територій.

При підготовці плану заходів враховано:

1) основні положення Державної стратегії регіонального розвитку України до 2027 року та базові напрямки реформ;

2) Указ Президента України від 30 вересня 2019 року № 722/2019 "Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року", програму діяльності Кабінету Міністрів України, затверджену постановою Кабінету Міністрів України від 29.09.2019 № 849 та схвалену постановою Верховної Ради України від 04.10.2019 № 188-IX;

3) найбільш важливі проблеми розвитку області, що можуть бути вирішені на регіональному рівні, виходячи з повноважень органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування та ресурсів, які для цього можуть бути залучені.

Принципи й інструменти, які застосовувалися для визначення напрямів розвитку і сфер втручання, передбачали:

інноваційну спрямованість – визначення окремих напрямів та завдань регіональної стратегії з метою прийняття та впровадження нових технологічних рішень у певних видах економічної діяльності з урахуванням наявного інноваційного потенціалу регіону;

відкритість – забезпечення залучення зацікавлених представників, зокрема суб'єктів підприємництва, науково-дослідних установ, закладів вищої освіти та громадських об'єднань до процесу розроблення та реалізації регіональної стратегії;

паритетність – створення рівних можливостей для висловлення позицій усіх сторін та забезпечення максимального врахування їх інтересів під час розроблення і реалізації регіональної стратегії;

координацію – взаємозв'язок та узгодженість регіональної стратегії з довгостроковими стратегіями, планами та програмами розвитку на державному, регіональному й місцевому рівнях;

доповнюваність – забезпечення взаємозв'язку науки, освіти, виробництва, фінансових та людських ресурсів у розвитку інноваційної діяльності;

диверсифікацію – можливість створення нових видів економічної діяльності у визначених галузях економіки;

вузьку спеціалізацію – обмеження переліку видів економічної діяльності, вибір яких обумовлений перспективними можливостями регіону та які провадитимуться на внутрішньому й зовнішньому ринках.

План заходів підготовлено з урахуванням чинного законодавства та із застосуванням європейського досвіду та практики щодо юридичної, організаційної, інституційної і фінансової підтримки політики розвитку, механізмів розподілу коштів, а також їх резервування для пріоритетів регіонального розвитку.

Виконання плану заходів відбуватиметься на основі реалізації проєктів регіонального розвитку, проєктних ідей, які є його складовою частиною.

У місцевих бюджетах області передбачатимуться кошти, необхідні для реалізації проєктів, а також розроблені необхідні процедури для відбору проєктів, їх оцінки, ухвалення рішень щодо фінансування, способу фінансування та моніторингу досягнення цілей проєктів.

Базуючись на результатах аналізу сильних та слабких сторін Тернопільської області та беручи до уваги короткий період, на який розробляється план реалізації Стратегії, робочою групою продовжено впровадження трьох програм, у рамках яких будуть реалізовуватись проєкти регіонального розвитку протягом 2021–2023 років:

програма 1. Розвиток людського капіталу та підвищення стандартів життя населення;

програма 2. Підвищення конкурентоспроможності регіону;

програма 3. Розвиток сільських територій.

Усі три програми взаємно доповнюють одна одну та всі проєкти регіонального розвитку, що мають бути реалізовані в рамках визначених технічних завдань кожної із програм, посилюють одна одну.

Важливим є територіальний аспект визначених у кожній програмі сфер втручань, які спрямовані на забезпечення сталості економічного розвитку, зменшення дисбалансів розвитку територій (зокрема сільських і навколо міст), створення умов для збереження та подальшого розвитку людського потенціалу, сприяння стимулюванню різних форм співробітництва територіальних громад.

Зміни чи доповнення до плану вносяться у встановленому порядку за пропозиціями зацікавлених сторін регіонального розвитку з урахуванням результатів моніторингу ходу його виконання та джерел фінансування.

2. Короткий виклад аналізу стану та результатів розвитку економіки області

Підготовка плану заходів на 2021-2023 роки з реалізації Стратегії проведена відповідно до пріоритетів і завдань, визначених у даному стратегічному документі, і з огляду на наявні та передбачувані можливості розвитку й виклики.

У 2018-2019 роках розвиток економічних процесів в області відбувався в умовах продовження реформ у різних сферах, зокрема децентралізації повноважень органів влади, а саме:

1. Впровадження податкової реформи, реформи міжбюджетних відносин і бюджетної децентралізації, яка має певний позитивний вплив на регіональний розвиток Тернопільщини.

Відбулося розширення джерел наповнення місцевих бюджетів, введення нових трансфертів (освітня і медична субвенція), впровадження нового механізму бюджетного вирівнювання та забезпечення фінансовими ресурсами окремих видаткових повноважень, переданих державними органами влади місцевим органам виконавчої влади (адміністративні послуги тощо), що обумовило збільшення фінансового ресурсу місцевих бюджетів. Найбільше зріс фінансовий ресурс від бюджетної децентралізації у бюджетах місцевого самоврядування.

У 2019 році у процесі виконання місцевих бюджетів області досягнуто приріст надходжень до загального фонду відносно 2018 року на 697,3 млн гривень або 17,8 відсотка. Фактично надійшло 4613,7 млн гривень власних доходів, що становить 111,2 відсотка до початкового, 103,4 відсотка до уточненого річного плану. У 2019 році забезпечено досягнення запланованих показників за основними бюджетоутворюючими джерелами, зокрема:

– податку та збору на доходи фізичних осіб отримано 2969,2 млн грн (64,4 відсотка надходжень до загального фонду), у порівнянні з 2018 роком надходження збільшились на 501,4 млн гривень або на 20,3 відсотка, виконання плану становить 103,4 відсотка;

– податку на майно – 496 млн гривень (на 7,4 відсотків більше плану та на 24,4 відсотка більше показника 2018 року);

– єдиного податку – 655,5 млн гривень (план виконано на 104,3 відсотка, приріст склав 95 млн гривень, або 17 відсотків);

– плати за надання адміністративних послуг – 91,4 млн гривень (на 6,5 відсотка менше плану);

– надходжень від орендної плати за користування цілісним майновим комплексом та іншим майном – 17 млн гривень (приріст – 8,5 відсотка);

– рентної плати за спеціальне використання лісових ресурсів, води та надр – 39 млн гривень (приріст – 4,7 млн гривень, або 13,8 відсотка).

Акцизного податку надійшло 270,4 млн гривень (на 4,5 відсотка менше надходжень 2018 року), у тому числі: акцизного податку з пального – 160,9 млн гривень, 90,3% виконання плану; акцизного податку з реалізації роздрібної торгівлі підакцизних товарів (алкоголь, тютюн) – 104,5 млн гривень, 93,2% виконання плану, недоодержано 7,6 млн гривень.

Завдяки збільшенню власних доходів місцевих бюджетів та інвестиційного ресурсу, який надходить в область із державного бюджету, відбувається посилення інвестиційної складової місцевих бюджетів.

У 2019 році на капітальні видатки з місцевих бюджетів спрямовано 1480,9 млн гривень, що на 43 % більш, ніж у 2018 році. Це свідчить про розширення можливостей місцевих бюджетів для спрямування коштів на оновлення об'єктів соціальної та іншої інфраструктури.

У розвиток економіки області підприємствами й організаціями за рахунок усіх джерел фінансування у 2019 році вкладено 9,2 млрд гривень капітальних інвестицій, що на 23,6 % більше ніж у 2018 році.

2. Впровадження децентралізації влади: проводиться робота щодо стратегічного планування територіальних громад на території усієї області.

Розпорядженнями Кабінету Міністрів України від 22 квітня 2020 року № 482-р затверджено перспективний план формування територій громад Тернопільської області, від 12 червня 2020 року № 724-р – визначено 55 адміністративних центрів та затверджено території відповідних територіальних громад області, а постановою Центральної виборчої комісії від 08 серпня 2020 року № 160 на 25 жовтня 2020 року призначено перші вибори відповідних депутатів і голів територіальних громад, які відбулися у визначений термін.

Крім цього, 17 липня 2020 року Верховною Радою України було прийнято постанову № 807-IX, згідно якої на території області утворено 3 райони – Кременецький район, Тернопільський та Чортківський.

3. Впровадження освітньої реформи, яка розширює доступність до якісної освіти дітей із сільської місцевості.

Станом на 1 жовтня 2020 року функціонують 35 опорних закладів та їх 70 філій, у яких навчаються 14736 учнів. В опорних школах функціонують 87 інклюзивних класів, у яких створено відповідні умови для навчання 104 дітей з особливими освітніми потребами.

У рамках впровадження Нової української школи 4 заклади загальної середньої освіти області продовжують брати активну участь у Всеукраїнському експерименті „Розроблення і впровадження навчально-методичного забезпечення початкової освіти в умовах реалізації нового Державного стандарту початкової загальної середньої освіти", ще 2 школи є учасниками експерименту на регіональному рівні.

Запровадження інклюзивного навчання в області створює передумови для інтегрування дітей з особливими освітніми потребами, у тому числі з інвалідністю, у загальноосвітній простір. На сьогодні в області проживає більше 13 тис. дітей з порушеннями психофізичного розвитку. У 2020/2021 н.р. інклюзивною освітою охоплено 631 дитину в 499 інклюзивних класах 217 закладів загальної середньої освіти та 32 дитини у 15 інклюзивних групах (192 посади асистентів учителя та 15 посад асистентів вихователя).

4. Реалізація реформи з децентралізації надання адміністративних послуг, яка дозволила наблизити надання адміністративних послуг до їх отримувачів, обмежити контакт отримувачів адмінпослуг із суб'єктами їх надання, у такий спосіб зменшити корупційні ризики.

Внаслідок розширення спектру надаваних адміністративних послуг через 29 центрів надання адміністративних послуг (далі – ЦНАП) протягом 2019 року надано 318,3тисяч послуг, що на 23,6 % більше у порівнянні з 2018 роком, із них 121,1 тис. послуг у сфері землевпорядкування та 105,5 тис. послуг у сфері реєстрації.

Протягом 2019 року за надані адміністративні послуги через ЦНАПи надійшло коштів на суму майже 12,8 млн гривень

З метою наближення адміністративних послуг до населення, зростання якості їх надання активно створюються ЦНАПи в територіальних громадах.

5. Впровадження реформи публічних закупівель, яка має позитивний вплив на підвищення ефективності використання державних коштів, розширення доступу бізнесу до участі в публічних закупівлях.

В області за допомогою системи електронних закупівель у станом на 1 січня 2020 року 979 організаторів оголосили 72 636 закупівель. Очікувана вартість закупівель становила 50,9 млрд гривень, зекономлено 3,1 млрд гривень.

Результати аналізу соціально-економічного розвитку Тернопільщини за підсумками 2019 року свідчать про макроекономічну стабілізацію, позитивну динаміку базових показників у реальному секторі економіки та в соціальній сфері.

У 2019 році обсяги реалізації промислової продукції склали 18,9 млрд гривень, усіма категоріями господарств області вироблено валової продукції сільського господарства (у постійних цінах 2016 року) на суму 24251,8 млн гривень, виробництво м’яса зросло на 9,5%, молока (+9,8 %) і яєць (+18,2 %) в агропідприємствах; обсяги будівельних робіт (+26,7 %), оборот роздрібної торгівлі (+17,5 %). Уповільнились інфляційні процеси, середньомісячна заробітна плата зросла на 18,7 %. Індекс реальної заробітної плати у 2019 році становив 110,2 % у порівнянні з 2018 роком.

Позитивному впливу на розвиток реального сектору економіки та соціальної сфери області сприяло, зокрема:

а) продовження відновлення виробництва в окремих галузях, переорієнтація на інші ринки збуту, насамперед, країн Азії та Африки, підприємства, які традиційно експортували до Російської Федерації;

б) зменшення податкового навантаження на фонд оплати праці та ставки єдиного соціального внеску;

в) залучення інвестицій із різних джерел фінансування, зокрема коштів інвестиційного спрямування.

Негативний вплив на подальший розвиток економіки й інших сфер діяльності мали такі фактори як:

– продовження складної ситуації у східних регіонах України;

– погіршення ситуації на світових ринках (падіння цін на основні групи експорту, зокрема на продукцію аграрного сектору);

– значне підвищення тарифів на природний газ, електроенергію, послуги залізничного пасажирського транспорту, водопостачання, водовідведення, зростання цін на паливо та мастила;

– наявність ,,тіньових” відносин у сфері зайнятості населення та оплати праці, виготовлення і обігу товарів, продукції та в інших сферах;

– недостатньо глибоке перероблення сировинних ресурсів (структура промислового виробництва характеризується невисокою питомою вагою продукції кінцевого споживання);

– низька конкурентоспроможність експортних товарів, значна сировинна спрямованість експорту з області;

– відсутність сприятливих умов у сфері мікрофінансування із можливістю отримання низьковідсоткових та довгострокових кредитів;

– низька спроможність підприємств швидко диверсифікувати ринки збуту продукції та нестача власних обігових коштів і капітальних вкладень у модернізацію виробничих потужностей;

– високий знос основних фондів підприємств області та висока енерго- та матеріаломісткість виготовленої продукції і, як наслідок, низькі темпи підвищення конкурентоспроможності промисловості й ефективності виробництва, зниження купівельної спроможності на внутрішньому ринку, недостатні темпи впровадження інноваційних процесів у виробництво.

До основних потенційних економічних можливостей, які можна було б використати для диверсифікації та активізації економічної діяльності, можна віднести:

– ефективну державну регіональну політику;

– детінізацію економічних процесів;

– створення нових інструментів та об’єктів підтримки бізнесу, також залучення інвестицій;

– зацікавленість зовнішніх інвесторів регіоном (покращення стану доріг; розвиток транскордонних економічних відносин; створення бізнес-інфраструктури; розвиток наукомістких галузей, у тому числі ІТ-технологій);

– впровадження системи державної підтримки сільськогосподарських виробників.

3. Програми плану заходів з реалізації у 2021-2023 роках Стратегії розвитку Тернопільської області на 2021-2027 роки

3.1. Програма 1. Розвиток людського капіталу та підвищення стандартів життя населення

Людський капітал є головним драйвером створення та розвитку інноваційної економіки. Саме креативне ядро людського капіталу – провідні вчені, викладачі, управлінці, вчителі й інші фахівці, які генерують інновації, формують сприятливі умови для інноваційного процесу і високої якості життя.

Недостатня увага до розвитку людського капіталу призводить до значних суспільних витрат, завдає збитків добробуту населення, обмежує можливості сталого зростання та ефективності управління. Інвестиції у людський капітал є найважливішими, оскільки здатні забезпечити в майбутньому стабільний макроекономічний ефект, швидке реагування на глобальні виклики й адаптацію населення до швидких змін на регіональному ринку праці.

Стан та проблеми

Основним чинником, що забезпечує конкурентоспроможність та економічне зростання регіону, як і країни в цілому, є наявність відповідного людського капіталу, який потребує розвитку на кожному етапі його функціонування.

Розвиток людського потенціалу означає підвищення якості й умов життя та забезпечення безпеки життєдіяльності.

Формування і використання людського потенціалу визначають багато взаємопов’язаних чинників, що з більшою або меншою інтенсивністю мають вплив на продуктивність праці та якість життя, а саме: загальний санітарно-екологічний стан та благоустрій територій, якість питної води та харчових продуктів, наявна комунальна інфраструктура, зокрема мережа водопостачання та водовідведення, очисні споруди, стан дорожнього полотна вулиць населених пунктів, об’єкти приймання, переробки й утилізації твердих побутових та інших видів відходів.

Важливим чинником безпечних умов проживання населення є забезпечення захисту населення і територій області від різного виду надзвичайних ситуацій, громадської безпеки та правопорядку.

Крім цих факторів, особливе значення має доступність і якість освітніх, медичних, соціальних та культурних послуг, забезпечення умов для здорового способу життя, зокрема занять фізичною культурою і спортом.

Одним з індикаторів якості людського капіталу є показники прогнозної тривалості життя людини та коефіцієнт природного приросту населення. Протягом останніх років чисельність населення неухильно скорочується, тобто спостерігається стійка депопуляція, відбувається зниження тривалості життя і зменшення народжуваності, що стали характерними ознаками демографічних процесів, які відбуваються в області.

Не менш актуальним є питання поліпшення умов для тимчасового проживання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, з метою зменшення їх бездоглядності та безпритульності.

Великий вплив на формування трудового потенціалу в області здійснює зовнішня трудова міграція населення. Водночас, відбуваються зміни у структурі регіональної економіки, що потребує швидкої адаптації працездатного населення до нових потреб базових галузей економіки та відповідної підтримки людей, які потребують перекваліфікації чи прагнуть відкрити свою справу. Трудова міграція є одним із основних факторів, що впливає на скорочення населення, і набула характеру демографічної проблеми. Серед причин, що спонукають населення області емігрувати, у тому числі й за кордон, є незадоволеність заробітною платою і відсутність роботи за фахом. До цього додається зростання асиметрії розвитку різних територій області через нерівномірне розміщення виробничих потужностей та сільськогосподарської активності на території області. Периферійні території втрачають людський капітал більш швидкими темпами. Розв’язанню цієї проблеми сприятиме реформа децентралізації та адміністративно-територіального устрою в області.

Ще одним важливим чинником розвитку людського капіталу та підвищення стандартів життя населення є забезпечення охорони довкілля, раціонального використання природно-ресурсного потенціалу, розвиток екомережі та збереження біорізноманіття.

Під час формування технічних завдань опрацьовувались подані суб’єктами регіонального розвитку проєктні ідеї, які були спрямовані на розв’язання наступних проблем:

– створення належних умов для розвитку медицини, освіти, культури, фізичної культури і спорту, соціального захисту населення, молодіжної політики;

– сприяння системному та впорядкованому розвитку територіальних громад області в рамках проведення реформи адміністративно-територіального устрою;

– стимулювання розвитку регіонального ринку праці відповідно до потреб економіки регіону;

– забезпечення належним водопостачанням, водовідведенням, сучасними методами очищення стічних вод, об’єктами приймання, перероблення та утилізації твердих побутових та медичних відходів, а також об’єктами благоустрою населених пунктів області;

– сприяння захисту населення і територій області від різного виду надзвичайних ситуацій, забезпечення громадської безпеки та правопорядку;

– забезпечення раціонального природокористування та охорони довкілля.

Основна мета програми – створення умов у регіоні для збереження, розвитку та нагромадження людського потенціалу, задоволення багатогранних потреб людини шляхом приведення об’єктів бюджетної сфери, інфраструктури у громадах до сучасних стандартів, максимальне підвищення якості послуг населенню (неодмінної умови високих стандартів життя), а також можливостей для населення адекватно відповідати на виклики економічного розвитку.

Програма 1 відповідає стратегічній цілі 1 ,,Розвиток людського капіталу та підвищення стандартів життя населення". Досягнення цієї цілі у період 2021-2023 років передбачається реалізувати через 4 відповідних напрямки та 65 проєктів. Програма 1 ,,Розвиток людського капіталу та підвищення стандартів життя населення" кореспондується з Програмою 2 ,,Підвищення конкурентоспроможності регіону" та Програмою 3 ,,Розвиток сільських територій".

Структура Програми

В основу програми включені проєктні ідеї, відібрані та доопрацьовані групою експертів на основі пропозицій, що надійшли від органів виконавчої влади й органів місцевого самоврядування, громадськості, представників бізнесових структур, підприємств, установ та організацій Тернопільської області.

Програма складається із чотирьох напрямів, які містять у собі:

– створення умов для підвищення якості й ефективності надання медичних послуг і підвищення рівня здоров'я населення; забезпечення надання якісних соціальних послуг соціально незахищеним верствам населення області, в тому числі дітям з інвалідністю; здійснення медико-соціального супроводу учасників антитерористичної операції та членів їх родин, у тому числі оздоровлення та відпочинок дітей з таких родин; реалізацію молодіжної політики, формування спроможного та всебічно розвинутого молодого покоління, сприяння розвитку масової фізичної культури та спорту; підвищення якості надання адміністративних послуг; покращення системи загальної середньої та дошкільної освіти шляхом оптимізації її мережі, формування інклюзивного середовища; використання культурного потенціалу для інтелектуального та духовного розвитку населення; забезпечення системного та впорядкованого розвитку територій області в рамках реформи адміністративно-територіального устрою;

– забезпечення підготовки/перекваліфікації трудових ресурсів області для потреб регіональної економіки, сприяння розвитку регіонального ринку праці та підтримка самозайнятості населення; створення умов для інтеграції системи навчальних закладів області у європейський освітній простір;

– здійснення заходів щодо створення комфортних та безпечних умов проживання населення шляхом забезпечення надання якісних житлово-комунальних послуг, формування сучасних підходів розв'язання проблем, пов'язаних з відходами; покращення благоустрою населених пунктів області, забезпечення захисту населення і територій області від різного виду надзвичайних ситуацій, громадської безпеки та правопорядку;

– організацію оптимальної регіональної системи раціонального природокористування і охорони довкілля шляхом розвитку екомережі та збереження біорізноманіття; забезпечення охорони та раціонального використання природно-ресурсного потенціалу області; створення і забезпечення функціонування системи моніторингу довкілля; забезпечення

доступу громадськості до інформації про стан довкілля та підвищення екологічної свідомості населення.

Перелік технічних завдань за Програмою 1 „Розвиток людського капіталу та підвищення стандартів життя населення”

Технічні завдання	Територія, на яку проєкт буде мати вплив
Напрям 1.А. Підвищення стандартів надання базових послуг для забезпечення життєдіяльності населення	
1.1. Створення та функціонування перинатальних центрів в області II і III рівнів	Тернопільська область
1.2. Впровадження телемедичних послуг (телемедицини) у закладах охорони здоров’я	Тернопільська область
1.3. Покращення умов надання послуг у галузі охорони здоров’я	Тернопільська область
1.4. Профілактика захворювань та благополуччя населення	Тернопільська область
1.5. Створення системи єдиного медичного простору структурних підрозділів медичних установ	Тернопільська область
1.6. Закупівля обладнання, транспортних засобів тощо для медичних установ області	Тернопільська область
1.7. Впровадження лікування онкологічних захворювань методом променевої терапії	Тернопільська область
1.8. Організація надання комплексу психолого-реабілітаційних послуг воїнам антитерористичної операції/ операції об’єднаних сил	Тернопільська область
1.9. Надання навчально-консультативної підтримки вразливим верствам населення із метою залучення їх до активного суспільного життя	Тернопільська область
1.10. Будівництво, реконструкція, капітальний ремонт та модернізація закладів соціального захисту населення	Тернопільська область
1.11. Забезпечення якісного альтернативного догляду дітей, які залишилися без піклування батьків	Тернопільська область
1.12. Розвиток ефективної та спроможної системи підтримки зростання дітей у сім’ї	Тернопільська область
1.13. Попередження правопорушень у дитячому середовищі та насильства над дітьми	Тернопільська область
1.14. Забезпечення житлом дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, осіб з їх числа	Тернопільська область

1.15. Забезпечення житлом пільгових та соціально незахищених верств населення	Тернопільська область
1.16. Створення молодіжних центрів, центрів національно-патріотичного виховання та реалізація державної молодіжної політики	Тернопільська область
1.17. Будівництво, капітальний ремонт та реконструкція відпочинкових, оздоровчих, патріотично-вишкільних закладів для дітей та молоді	Тернопільська область
1.18. Будівництво, капітальний ремонт та реконструкція спортивних споруд області	Тернопільська область
1.19. Будівництво, реконструкція, капітальний ремонт та модернізація спортивних залів і майданчиків, у тому числі зі штучним покриттям, на території закладів освіти області	Тернопільська область
1.20. Розробка концепцій та Стратегій розвитку адміністративно-територіальних одиниць області	Тернопільська область
1.21. Оновлення та розроблення схем планування територій, містобудівної документації адміністративно-територіальних одиниць області	Тернопільська область
1.22. Підтримка проєктів розвитку співробітництва територіальних громад області	Тернопільська область
1.23. Створення та розвиток мережі центрів надання адміністративних послуг в територіальних громадах Тернопільської області	Тернопільська область
1.24. Діджиталізація системи надання адміністративних послуг	Тернопільська область
1.25. Будівництво, реконструкція, капітальний ремонт та модернізація закладів освіти області	Тернопільська область
1.26. Розвиток інклюзивного освітнього середовища: створення регіонального освітнього інклюзивного простору	Тернопільська область
1.27. Удосконалення мережі закладів загальної середньої освіти	Тернопільська область
1.28. Організація підвезення учнів та вчителів до закладів загальної середньої освіти, в тому числі до опорних шкіл	Тернопільська область
1.29. Будівництво, ремонт, реконструкція та модернізація закладів культури області, зміцнення їх матеріально-технічної бази	Тернопільська область

1.30. Збереження культурної та історичної спадщини Тернопільської області	Тернопільська область
Напрям 1.В. Стимулювання вміння населення вчасно та швидко реагувати на зміни і потреби економіки регіону	
1.31. Створення інфраструктури регіональних тренінгових установ	Тернопільська область
1.32. Популяризація та зростання можливостей для вивчення іноземних мов	Тернопільська область
1.33. Проведення профорієнтаційної роботи з молоддю	Тернопільська область
1.34. Покращення професійної підготовки відповідно до потреб ринку праці, роботодавців	Тернопільська область
1.35.Формування регіонального науково-освітнього простору на базі систем вищої, фахової передвищої та професійної освіти	Тернопільська область
Напрям 1.С. Створення комфортних та безпечних умов проживання населення	
1.36. Впровадження роздільного збору твердих побутових відходів у населених пунктах області	Тернопільська область
1.37. Будівництво об’єктів приймання, переробки й утилізації твердих побутових та медичних відходів та об’єктів з видобування біогазу з відходів	Тернопільська область
1.38. Розвиток виробництва органічних добрив на базі переробки відходів сільськогосподарських підприємств і підприємств переробної та харчової промисловості, органічної частини твердих побутових відходів	Тернопільська область
1.39. Розширення простору використання твердих побутових відходів як вторинної сировини	Тернопільська область
1.40. Будівництво, реконструкція та капітальний ремонт каналізаційних очисних споруд і мереж, очисних споруд зливової каналізації у населених пунктах області та в комунальних підприємствах, установах та організаціях спільної власності територіальних громад сіл, селищ, міст Тернопільської області	Тернопільська область
1.41. Будівництво, реконструкціята капітальний ремонт водозабірних споруд	Тернопільська область
1.42. Управління водопостачанням/водовідведенням населених пунктів	Тернопільська область
1.43. Покращення якості питної води	Тернопільська область

1.44. Покращення якості вулично-дорожнього покриття населених пунктів	Тернопільська область
1.45. Покращення матеріально-технічного стану житлово-комунальних підприємств	Тернопільська область
1.46. Облаштування та модернізація населених пунктів безпечними й сучасними об’єктами благоустрою	Тернопільська область
1.47. Забезпечення ефективного зовнішнього освітлення населених пунктів області	Тернопільська область
1.48. Створення умов досяжності житлових об’єктів для людей з інвалідністю та інших маломобільних груп населення	Тернопільська область
1.49. Забезпечення безперешкодного доступу людей з обмеженими фізичними можливостями до об'єктів громадського призначення	Тернопільська область
1.50. Створення умов доступності об’єктів громадського обслуговування людей з інвалідністю та інших маломобільних груп населення	Тернопільська область
1.51. Забезпечення безпечного середовища в громадах	Тернопільська область
1.52. Вдосконалення системи управління силами та засобами цивільного захисту щодо запобігання, реагування та ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій (подій)	Тернопільська область
1.53. Модернізація та удосконалення системи оповіщення населення при надзвичайних ситуаціях	Тернопільська область
1.54. Підвищення спроможності регіону щодо запобігання, реагування та ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій (подій)	Тернопільська область
1.55. Забезпечення пожежної та техногенної безпеки	Тернопільська область
Напрям 1.D. Організація оптимальної регіональної системи раціонального природокористування та охорони довкілля	
1.56. Розширення мережі природно-заповідного фонду	населені пункти Тернопільської області, в межах яких реалізовуватиметься проєкт
1.57. Забезпечення організаційної та інформаційної підтримки формування Смарагдової мережі України та включення мережі печер гіпсового карсту Західної України	населені пункти Тернопільської області, в межах яких реалізовуватиметься проєкт

до Списку всесвітньої природної спадщини ЮНЕСКО	
1.58. Доведення лісистості території області до науково-обґрунтованого показника	Тернопільська область
1.59. Екологічне оздоровлення водних екосистем області	Тернопільська область та суміжні області
1.60. Мінімізація шкідливого впливу на довкілля гірничодобувної промисловості та рекультивація відпрацьованих земель	Тернопільська область, територіальні громади, в межах яких наявні відпрацьовані кар'єри
1.61. Створення та розширення мережі пунктів спостереження за рівнями забруднення атмосферного повітря	міста Бережани, Тернопіль, Кременець, Чортків
1.62. Удосконалення мережі та забезпечення функціонування системи моніторингу довкілля в області	Тернопільська область
1.63. Підвищення рівня обізнаності населення щодо екологічної цінності територій та об'єктів природно-заповідного фонду	Тернопільська область, установи природно-заповідного фонду
1.64. Підвищення екологічної свідомості населення (створення регіонального екопросвітницького центру)	Тернопільська область
1.65. Впровадження в області Орхуської конвенції у процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля	Тернопільська область

Напрям 1.А. Підвищення стандартів надання базових послуг для забезпечення життєдіяльності населення

Збереження та зміцнення здоров'я населення, продовження періоду активного довголіття і тривалості життя людей – це одні з основних регіональних пріоритетів. Адже тривалість періоду життя є інтегральним показником умов і рівня життя людини, що визначаються багатьма чинниками.

Виняткову роль у забезпеченні належного рівня життя населення має доступність та якість медичних послуг, наявність об'єктів для залучення населення до здорового способу життя, активного заняття спортом, зменшення бездоглядності та безпритульності дітей.

На жаль, на сьогодні більшість установ соціального захисту населення, закладів освіти й охорони здоров'я області потребують модернізації та оснащення сучасним матеріально-технічним обладнанням. Потребує покращення нинішній стан утримання та використання матеріально – технічної бази фізичної культури та спорту. Через відсутність стабільних джерел фінансування наявна система спортивних споруд не повною мірою відповідає санітарно–гігієнічним і технічним вимогам.

Сучасні принципи оцінки інвестиційної привабливості території включають також оцінку можливостей отримання освітніх послуг. З метою створення рівних умов для отримання якісного навчання передбачається сформувати та розвивати освітні округи з урахуванням структури розселення області. Міжнародне визнання за кожною людиною права на повноцінне життя та освіту тісно пов'язане з формуванням інклюзивного середовища. Повноцінне впровадження інклюзивної освіти є важливим не лише для забезпечення права здобувачів на освіту, а й відповідає міжнародним зобов'язанням України та сприяє зміцненню авторитету нашої держави у світі й формуванню позитивного її іміджу.

Не менш важливим для культурно-освітнього та духовного розвитку населення є збереження мережі закладів культури, подальший розвиток творчого та кадрового потенціалу в галузі, що перетворить її на потужний чинник суспільного розвитку, дієвий інструмент реалізації соціально-економічних, культурних, виховних реформ та забезпечить консолідацію населення регіону.

Серед ключових реформ держави – реформа децентралізації, яка включає ряд аспектів, насамперед, створення територіальних громад через механізм добровільного об'єднання, передачу значних повноважень та фінансових ресурсів від органів державної влади до органів місцевого самоврядування для максимального наближення послуг до громадян та прийняття самостійних управлінських рішень щодо соціально-економічного розвитку своїх територій. За такої умови ефективне функціонування та сталий економічний розвиток територіальних громад та області в цілому неможливі без сучасної містобудівної документації.

Центри надання адміністративних послуг в територіальних громадах дають змогу покращити та спростити доступ громадян до таких послуг, зробити їх більш зручними для споживачів, що є необхідною передумовою створення сервісної держави.

Напрям 1.А. включає у себе 30 технічних завдань, які повинні сприяти:

– підвищенню ефективності надання медичних послуг у лікувальних закладах області та покращенню діагностично-лікувального процесу шляхом придбання сучасного медичного обладнання та навчання персоналу його використанню;

– удосконаленню та розвитку системи сімейної медицини й охорони материнства та дитинства;

– наданню комплексу психологічних реабілітаційних заходів для воїнів АТО, та соціально незахищених та пільгових категорій населення, у тому числі дітей, позбавлених батьківського піклування та дітей-інвалідів;

– реалізації молодіжної політики, формуванню спроможного та всебічно розвинутого молодого покоління;

– системному та впорядкованому розвитку територіальних громад області;

– підвищенню якості надання адміністративних послуг;

– формуванню оптимальної мережі закладів освіти професійного спрямування відповідно до системи розселення, інклюзивного середовища в цих закладах;

– покращенню наукового, інтелектуального та духовного розвитку населення області;

– будівництву нових і реконструкції наявних об'єктів у галузі охорони здоров'я, освіти, культури, фізкультури та спорту, соціального захисту населення області, покращенню їх матеріально-технічної бази.

Напрям 1.В. Стимулювання вміння населення вчасно та швидко реагувати на зміни й потреби економіки регіону

Економічні процеси, які відбуваються як в Україні, так і в області, очевидно призводять до змін і на ринку праці. На жаль, традиційна система освіти та державна служба зайнятості на виклики сучасного ринку праці реагують повільно.

Стрімкий розвиток економічних процесів, а саме нове співвідношення між галузями економіки регіону, територій, динаміка темпів їх розвитку вимагає від людини швидкої адаптації до нових реалій, тобто необхідність перебування протягом активного життя у безпосередньому чи опосередкованому процесі навчання.

Наявність людського капіталу — це тільки потенційна конкурентна перевага, яка стає реальною за умови його здатності сприймати інновації, нові форми організації виробництва, професійно переорієнтовуватися відповідно до потреб регіонального ринку праці.

Децентралізація професійно-технічної освіти сприяє покращенню людського потенціалу в цьому аспекті, але не вирішує усіх проблем.

Удосконалення системи освіти — одного з основних інструментів розвитку людського капіталу, її подальший розвиток, інтеграція у європейський освітній простір, системна робота з промоції освітнього простору Тернопільщини забезпечуватиме скорочення міграції молоді та працездатного населення з області.

Напрям 1.В. включає у себе 5 технічних завдань, які матимуть вплив у сферах зайнятості населення таким чином, щоб:

– створити умови для інтеграції системи закладів освіти у європейський освітній простір зі збереженням українських традиційних цінностей;

– сприяти розвитку регіонального ринку праці та підтримці самозайнятості населення;

– забезпечити підготовку/перекваліфікацію трудових ресурсів області для потреб регіональної економіки.

Напрям 1.С. Створення комфортних та безпечних умов проживання населення

Діяльність демократичної, цивілізованої, європейської влади має бути орієнтована на людину, зростання людського потенціалу та на покращення

якості життя кожного члена суспільства. Це стосується створення комфортних та безпечних умов проживання населення, надання якісних житлово-комунальних та соціальнихпослуг та багато інших складових, що входять до поняття високих стандартів життя.

У багатьох населених пунктах області гостро стоїть проблема відсутності централізованого водозабезпечення, каналізаційних мереж та очисних споруд, деякі знаходяться у незадовільному технічному стані, що призводить до скидання забруднених або недостатньо очищених стічних вод у поверхневі водні об'єкти та ризику погіршення екологічної і епідеміологічної ситуації.

Благоустрій територій населених пунктів має важливе значення для поліпшення умов проживання населення. Зокрема, влаштування покриття вулично-дорожньої мережі населених пунктів гарантує безпеку руху транспорту та пішоходів, підвищує їх привабливість, особливо сіл та селищ, та рівень комфортності проживання їх жителів.

Не менш важливим чинником забезпечення комфортних умов проживання населення є забезпечення захисту населення і територій області від різного виду надзвичайних ситуацій, громадської безпеки та правопорядку шляхом здійснення комплексу заходів щодо сприяння поліції у підвищенні рівня безпеки громадян, своєчасного реагування на можливі надзвичайні ситуації (події) у природних екологічних системах, забруднення довкілля внаслідок аварій та стабілізації екологічної ситуації.

Напрям 1.С. включає 20 технічних завдань, які будуть спрямовані на забезпечення таких позитивних змін в області:

– забезпечення споживачів якісною питною водою та сучасними методами очищення стічних вод;

– впровадження нових сучасних технологій у сфері збору, сортування, транспортування та перероблення відходів, у тому числі видобування біогазів з відходів;

– покращення благоустрою населених пунктів області;

– створення умов доступності для маломобільних груп населення;

– забезпечення захисту населення і територій області від різного виду надзвичайних ситуацій, громадської безпеки та правопорядку.

Напрям 1.D. Організація оптимальної регіональної системи раціонального природокористування та охорони довкілля

Біологічне та ландшафтне різноманіття Тернопільщини є її найбільшим багатством. Раціоналізація його природокористування, відтворення природно-ресурсного потенціалу та формування природостабілізуючої екологічної мережі є невід'ємною складовою збалансованого економічного й соціального розвитку області.

Екстенсивне природокористування, нехтування екологічними нормами під час розвитку господарського комплексу області, осушення боліт, зарегулювання стоку річок, розорювання сільськогосподарських угідь призвели до зниження природно-ресурсного потенціалу. Природні ландшафти у найменш

зміненому вигляді збереглися на 16,4 % території області. Результатом став процес деградації генетичного фонду живої природи, який спостерігається майже в усіх районах області.

Створення регіональної природостабілізуючої екологічної мережі дасть змогу об'єднати в цілісну систему землі природно-заповідного фонду, інші природні та напівприродні території. Екомережа сприятиме розв'язанню таких завдань у галузі охорони та відтворення земельних ресурсів, як скорочення площі сільськогосподарських угідь та зменшення ступеню їх розораності, удосконалення структури сільськогосподарських угідь та їх збагачення природними компонентами, обмеження інтенсивного використання екологічно вразливих земель.

Напрям 1. D. включає 10 технічних завдань, які будуть спрямовані на:

– розвиток екомережі та збереження біорізноманіття, у тому числі відновлення та збереження лісових насаджень;

– забезпечення охорони та раціонального використання природно-ресурсного потенціалу області;

– створення системи моніторингу довкілля області та забезпечення доступу громадськості до цієї інформації;

– підвищення екологічної свідомості населення.

Часові рамки і засоби реалізації

Програма 1 „Розвиток людського капіталу та підвищення стандартів життя населення" включає у себе 4 компоненти, що реалізуються через 23 напрями, які складаються із 63 технічних завдань відповідних проєктів. Кожен з напрямів стосується окремого аспекту, який має визначальне значення для розвитку людського капіталу. Програма реалізовуватиметься протягом 2021-2023 років.

Впровадження проєктів зазначеної Програми можливе через залучення коштів державного фонду регіонального розвитку, секторальної бюджетної підтримки Європейського Союзу, внесення заходів до обласної програми соціально-економічного та культурного розвитку області, галузевих (міжгалузевих) державних цільових програм та бюджетних програм центральних органів виконавчої влади, що спрямовуються на розвиток відповідної сфери в регіонах, субвенції, інших трансфертів із Державного бюджету місцевим бюджетам, місцевих бюджетів, міжнародної технічної допомоги, міжнародних фінансових організацій, інвесторів та спонсорів.

Очікувані результати та показники

Успішна реалізація проєктів Програми 1 „Розвиток людського капіталу та підвищення стандартів життя населення" сприятиме досягненню наступних результатів:

– поліпшенню умов надання базових послуг населенню у закладах охорони здоров'я, освіти, культури та соціального захисту, центрах надання адміністративних послуг;

– забезпеченню доступу до гарантованих державою послуг для всіх, хто їх потребує, у тому числі спеціалізованих послуг для дітей з інвалідністю;

– забезпеченню реалізації молодіжної політики, права на сімейне виховання дітей, які залишились без батьківського піклування, реінтеграція дітей з закладів інституційного догляду та виховання та влаштування в альтернативні сімейні форми виховання;

– впорядкованому розвитку територій області в рамках реформи адміністративно-територіального устрою;

– підвищенню якості освіти щодо підготовки кваліфікованих робітників, яка забезпечує конкурентоспроможну адаптацію працівників до ринку праці;

– створенню умов для інтеграції системи навчальних закладів у європейський освітній простір;

– створенню умов для занять фізичною культурою і спортом мешканців області;

– упорядкуванню системи управління твердими побутовими відходами;

– забезпеченню населення області якісною питною водою та сучасними методами очищення стічних вод;

– покращенню благоустрою населених пунктів області;

– забезпеченню захисту населення і територій області від різного виду надзвичайних ситуацій, громадської безпеки та правопорядку;

– поліпшенню екологічного стану навколишнього природного середовища (атмосферного повітря, земель і водойм) та покращенню стану здоров'я населення;

– забезпеченню охорони та раціонального використання природно-ресурсного потенціалу області;

– збереженню водного балансу області, приведенню у належний стан каналізаційних споруд та мереж;

– підвищенню рівня екологічної освіченості населення та забезпеченню доступу громадськості до інформації про стан довкілля, запобіганню забруднення небезпечними відходами атмосферного повітря, ґрунтів, підземних та поверхневих вод.

Показники:

– загальні коефіцієнти народжуваності та смертності;

– кількість померлих дітей у віці до 1 року на 1 тис. живонароджених;

– рівень захворюваності за основними класами хвороб;

– рівень онкологічної захворюваності та дорічної летальності від онкологічних хвороб;

– коефіцієнт інвалідності населення, у тому числі серед дітей;

–зменшення кількості закладів інституційного догляду та виховання дітей;

– збільшення кількості патронатних сімей, прийомних сімей, дитячих будинків сімейного типу, малих групових будинків;

– кількість створених служб у справах дітей та фахівців з соціальної роботи в територіальних громадах області;

– кількість дітей, відправлених на оздоровлення та відпочинок;

– кількість закладів охорони здоров’я, що надають первинну, вторинну, третинну медичну допомогу різних форм власності;

– кількість спортивних секцій, клубів і тренувальних залів;

– рівень зайнятості людей з особливими потребами;

– кількість розроблених та реалізованих місцевих проєктів для розвитку територій області;

– зростання обсягів місцевих бюджетів;

– кількість створених сучасних центрів надання адміністративних послуг;

– кількість інклюзивних груп/класів у закладах освіти та вихованців/учнів, які в них навчаються;

– кількість підготовлених фахівців для супроводу здобувачів освіти з особливими освітніми потребами;

– кількість облаштованих на базі закладів освіти ресурсних кімнат та медіатек;

– кількість працевлаштованих осіб з інвалідністю;

– покращення матеріально-технічної бази в закладах культури за рахунок інвестицій від спонсорів, меценатів;

– збільшення кількості працевлаштованих випускників мистецьких закладів культури I-II рівнів акредитації;

– покращення показників працевлаштування випускників за отриманим фахом;

– облаштування віртуальних просторів для консультування та навчання;

– збільшення кількості студентів у закладах освіти;

– збільшення кількості працевлаштованих випускників;

– покращення матеріально-технічної бази вищої освіти шляхом оплати за навчання студентами платної форми навчання, у тому числі іноземними студентами;

– кількість ліквідованих стихійних звалищ твердих побутових відходів, джерел забруднення повітря, підземних та поверхневих вод і ґрунтів;

– кількість утилізованих пестицидів;

– зменшення показників забруднення атмосферного повітря, ґрунтів, підземних та поверхневих вод;

– охоплення населених пунктів послугами зі збирання твердих побутових відходів;

– збільшення обсягів відбору вторинної сировини;

– зменшення накопичення твердих побутових відходів на полігонах;

– обсяг скидання забруднених стічних вод;

– викиди шкідливих речовин в атмосферне повітря у розрахунку на км^2;

– кількість ліквідованих надзвичайних ситуацій, пожеж та інших небезпечних подій;

– кількість громадян, залучених до участі у місцевій і добровільній пожежній охороні;

– утворення нових та реформування наявних пожежно-рятувальних підрозділів (пожежних частин) місцевої і добровільної пожежної охорони в територіальних громадах;

– площа природно-заповідного фонду та відсоток заповідності;

– площа і кількість територій та об’єктів природно-заповідного фонду, межі яких установлено в натурі;

– відсоток перероблених відходів сільськогосподарських підприємств до загальної кількості таких відходів;

– кількість створених сировинних зон для виробництва екологічно чистих харчових продуктів.

Орієнтовний фінансовий план Програми 1 „Розвиток людського капіталу та підвищення стандартів життя населення”

Назва технічного завдання	Обсяг фінансування на 2021 рік, тис. грн		Обсяг фінансування на 2022 рік, тис. грн		Обсяг фінансування на 2023 рік, тис. грн		Обсяг фінансу-вання за 2021-2023 роки, тис. грн	Загальний обсяг фінансування, тис. грн
	державний бюджет, у тому числі з ДФРР	місцеві бюджети	державний бюджет, у тому числі з ДФРР	місцеві бюджети	державний бюджет, у тому числі з ДФРР	місцеві бюджети	Інші джерела фінансування	
Напрям 1.А. Підвищення стандартів надання базових послуг для забезпечення життєдіяльності населення								
1.1. Створення та функціонування пери-натальних центрів в області II і III рівнів	22500,0	2500,0	22500,0	2500,0	18000,0	2000,0	-	70000,0
1.2. Впровадження телемедичних послуг (телемедицини) у закладах охорони здоров’я	10000,0	-	5000,0	5000,0	-	-	-	20000,0
1.3. Покращення умов надання послуг у галузі охорони здоров’я	48000,0	15000,0	28000,0	15000,0	25000,0	15000,0	5000,0	151000,0
1.4. Профілактика захворювань та благополуччя населення	-	400,0	-	400,0	-	400,0	-	1200,0
1.5. Створення системи єдиного медичного простору структурних підрозділів медичних установ	-	10000,0	-	10000,0	-	10000,0	-	30000,0
1.6. Закупівля обладнання, транспортних засобів тощо для медичних установ області	50000,0	25000,0	50000,0	25000,0	50000,0	25000,0	-	225000,0
1.7. Впровадження лікування онколо-гічних захворювань методом променевої терапії	50000,0	5000,0	50000,0	5000,0	-	-	-	110000,0
1.8. Організація надання комплексу психолого-реабілітаційних послуг воїнам антитеро-ристичної операції/ операції об’єднаних сил	-	9000,0	-	9500,0	-	10000,0	-	28500,0

1.9. Надання навчально-консультативної підтримки вразливим верствам населення із метою залучення їх до активного суспільного життя	-	-	-	-	-	-	150,0	150,0
1.10. Будівництво, реконструкція, капітальний ремонт та модернізація закладів соціального захисту населення	8907,1	989,7	4694,1	521,6	-	-	-	15112,5
1.11. Забезпечення якісного альтернативного догляду дітей, які залишилися без піклування батьків	7500,0	300,0	8000,0	300,0	8500,0	350,0	-	24950,0
1.12. Розвиток ефективної та спроможної системи підтримки зростання дітей у сім'ї	10000,0	12000,0	7000,0	7000,0	7000,0	7000,0	12000,0	62000,0
1.13. Попередження правопорушень у дитячому середовищі та насильства над дітьми	-	100,0	-	130,0	-	150,0	-	380,0
1.14. Забезпечення житлом дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, осіб з їх числа	7000,0	500,0	7500,0	700,0	7500,0	700,0	-	23900,0
1.15. Забезпечення житлом пільгових та соціально незахищених верств населення	20 000,0	7 000,0	20 000,0	8 000,0	20 000,0	9 000,0	-	84000,0
1.16. Створення молодіжних центрів, центрів національно-патріотичного виховання та реалізація державної молодіжної політики	1500,0	4000,0	1600,0	4200,0	1700,0	4400,0	1600,0	19000,0
1.17. Будівництво, капітальний ремонт та реконструкція відпочинкових, оздоровчих, патріотично-вишкільних закладів для дітей та молоді	14600,0	1500,0	14600,0	1500,0	14600,0	1500,0	1800,0	50100,0
1.18. Будівництво, капітальний ремонт та реконструкція спортивних споруд області	98000,0	35000,0	50000,0	30000,0	40000,0	22000,0	30200,0	305200,0

1.19. Будівництво, реконструкція, капітальний ремонт та модернізація спортивних залів і майданчиків, у тому числі зі штучним покриттям, на території закладів освіти області	9596,39	2220,45	1500,0	100,0	600,0	50,0	300,0	14366,84
1.20. Розробка концепцій та Стратегій розвитку адміністративно-територіальних одиниць області	-	600,0	-	600,0	-	600,0	300,0	2100,0
1.21. Оновлення та розроблення схем планування територій, містобудівної документації адміністративно-територіальних одиниць області	-	4800,0	-	4800,0	-	4800,0	3000,0	17400,0
1.22. Підтримка проєктів розвитку співробітництва територіальних громад області	10000,0	5000,0	12500,0	7500,0	20000,0	10000,0	-	65000,0
1.23. Створення та розвиток мережі центрів надання адміністративних послуг в територіальних громадах Тернопільської області	98000,0	31200,0	62400,0	15600,0	20800,0	5200,0	26800,0	260000,0
1.24. Діджиталізація системи надання адміністративних послуг	1500,0	500,0	1500,0	500,0	-	-	200,0	4200,0
1.25. Будівництво, реконструкція, капітальний ремонт та модернізація закладів освіти області	87000,0	17000,0	87000,0	17000,0	87000,0	17000,0	20000,0	332000,0
1.26. Розвиток інклюзивного освітнього середовища: створення регіонального освітнього інклюзивного простору	6800,0	800,0	7000,0	1000,0	7500,0	1200,0	-	24300,0
1.27. Удосконалення мережі закладів загальної середньої освіти	15000,0	4500,0	10000,0	3000,0	10000,0	3000,0	1500,0	47000,0

1.28. Організація підвезення учнів та вчителів до закладів загальної середньої освіти, в тому числі до опорних шкіл	15000,0	3000,0	15000,0	3000,0	15000,0	3000,0	-	54000,0
1.29. Будівництво, ремонт, реконструкція та модернізація закладів культури області, зміцнення їх матеріально-технічної бази	49581,787	8732,741	15280,0	1920,0	4120,0	1480,0	480,0	81594,528
1.30. Збереження культурної та історичної спадщини Тернопільської області	30000,0	5000,0	20000,0	2000,0	14000,0	3000,0	17000,0	91000,0
Напрям 1.В. Стимулювання вміння населення вчасно та швидко реагувати на зміни і потреби економіки регіону								
1.31. Створення інфраструктури регіональних тренінгових установ	3300,0	300,0	300,0	50,0	200,0	50,0	200,0	4400,0
1.32. Популяризація та зростання можливостей для вивчення іноземних мов	-	311,0	-	344,0	-	343,0	3108,0	4106,0
1.33. Проведення профорієнтаційної роботи з молоддю	-	200,0	-	200,0	-	200,0	600,0	1200,0
1.34. Покращення професійної підготовки відповідно до потреб ринку праці, роботодавців	-	150,0	-	200,0	-	350,0	-	700,0
1.35. Формування регіонального науково-освітнього простору на базі систем вищої, фахової передвищої та професійної освіти	2000,0	500,0	2000,0	500,0	2000,0	500,0	-	7500,0
Напрям 1.С: Створення комфортних та безпечних умов проживання населення								
1.36. Впровадження роздільного збору твердих побутових відходів у населених пунктах області	-	6850,0	-	13550,0	-	13550,0	-	33950,0

1.37. Будівництво об’єктів приймання, переробки й утилізації твердих побутових та медичних відходів та об’єктів з видобування біогазу з відходів	27984,0	3909,0	27984,0	3909,0	27984,0	3709,0	93279,0	188758,0
1.38. Розвиток виробництва органічних добрив на базі переробки відходів сільськогосподарських підприємств і підприємств переробної та харчової промисловості, органічної частини твердих побутових відходів	5000,0	5400,0	5000,0	5400,0	-	-	90000,0	110800,0
1.39. Розширення простору використання твердих побутових відходів як вторинної сировини	-	2160,0	-	-	-	-	4240,0	6400,0
1.40. Будівництво, реконструкція та капітальний ремонт каналізаційних очисних споруд і мереж, очисних споруд зливової каналізації у населених пунктах області та в комунальних підприємствах, установах та організаціях спільної власності територіальних громад сіл, селищ, міст Тернопільської області	70000,0	12500,0	48000,0	12000,0	45000,0	11000,0	-	198500,0
1.41. Будівництво, реконструкціята капітальний ремонт водозабірних споруд	12000,0	20000,0	15000,0	25000,0	18000,0	30000,0	30000,0	150000,0
1.42. Управління водопостачанням /водовідведенням населених пунктів	300,0	2500,0	400,0	3500,0	500,0	4500,0	4200,0	15900,0
1.43. Покращення якості питної води	24000,0	20000,0	25500,0	21500,0	27000,0	22000,0	51000,0	191000,0
1.44. Покращення якості вулично-дорожнього покриття населених пунктів	10000,0	20000,0	10000,0	20000,0	10000,0	20000,0	-	90000,0
1.45. Покращення матеріально-технічного стану житлово-комунальних підприємств	4000,0	3000,0	4000,0	3000,0	4000,0	3000,0	9000,0	30000,0

1.46. Облаштування та модернізація населених пунктів безпечними й сучасними об’єктами благоустрою	1000,0	4000,0	1000,0	4000,0	1000,0	4000,0	3000,0	18000,0
1.47. Забезпечення ефективного зовнішнього освітлення населених пунктів області	3000,0	7000,0	3000,0	7000,0	3000,0	7000,0	-	30000,0
1.48. Створення умов досяжності житлових об’єктів для людей з інвалідністю та інших маломобільних груп населення	-	3000,0	-	4000,0	-	4500,0	-	11500,0
1.49. Забезпечення безперешкодного доступу людей з обмеженими фізичними можливостями до об'єктів громадського призначення	-	3000,0	-	3000,0	-	1000,0	-	7000,0
1.50. Створення умов доступності об’єктів громадського обслуговування людей з інвалідністю та інших маломобільних груп населення	-	3000,0	-	4000,0	-	4500,0	-	11500,0
1.51. Забезпечення безпечного середовища в громадах	10000,0	4650,0	10000,0	4650,0	10000,0	4650,0	13950,0	57900,0
1.52. Вдосконалення системи управління силами та засобами цивільного захисту щодо запобігання, реагування та ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій (подій)		2655,0		3896,0		4856,0		11407,0
1.53. Модернізація та удосконалення системи оповіщення населення при надзвичайних ситуаціях	-	3884,0	-	7385,0	-	13932,0	-	25201,0
1.54. Підвищення спроможності регіону щодо запобігання, реагування та ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій (подій)	-	4970,0	-	3431,0	-	3255,0	-	11656,0
1.55. Забезпечення пожежної та техногенної безпеки	20000,0	49935,6	20000,0	49937,6	20000,0	50193,6	720,0	210786,8

Напрям 1.D. Організація оптимальної регіональної системи раціонального природокористування та охорони довкілля								
1.56. Розширення мережі природно-заповідного фонду	-	700,0	-	700,0	-	700,0	-	2100,0
1.57. Забезпечення організаційної та інформаційної підтримки формування Смарагдової мережі України та включення мережі печер гіпсового карсту Західної України до Списку всесвітньої природної спадщини ЮНЕСКО	-	500,0	-	500,0	-	500,0	-	1500,0
1.58. Доведення лісистості території області до науково-обгрунтованого показника	3240,0	1620,0	3660,0	1830,0	3960,0	1980,0	1810,0	18100,0
1.59. Екологічне оздоровлення водних екосистем області	16300,0	8700,0	18300,0	7910,0	22279,0	7457,0	5180,0	86126,0
1.60. Мінімізація шкідливого впливу на довкілля гірничодобувної промисловості та рекультивація відпрацьованих земель	-	1155,0	-	1155,0	-	1155,0	1485,0	4950,0
1.61. Створення та розширення мережі пунктів спостереження за рівнями забруднення атмосферного повітря	3000,0	3000,0	3000,0	3000,0	3000,0	3000,0	-	18000,0
1.62. Удосконалення мережі та забезпечення функціонування системи моніторингу довкілля в області	-	1835,0	-	1835,0	-	1835,0		5505,0
1.63. Підвищення рівня обізнаності населення щодо екологічної цінності територій та об’єктів природно-заповідного фонду	5815,0	1140,0	17170,0	115,0	4145,0	3605,0	200,0	32190,0
1.64. Підвищення екологічної свідомості населення (створення регіонального екопросвітницького центру)	800,0	1100,0	800,0	1100,0	800,0	1100,0	1500,0	7200,0

1.65. Впровадження в області Орхуської конвенції у процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля	-	700,0	-	700,0	-	800,0	-	2200,0
Всього: 65 проєктів	**892224,277**	**415967,491**	**716188,1**	**401069,2**	**574188**	**386050,6**	**428802**	**3814489,668**

Припущення та ризики

Загальні припущення, що мають значення для впровадження програми, полягають в успішності задекларованих урядом України реформ, а також ефективності реагування на зовнішні виклики, пов'язані з військовим конфліктом.

Основним припущенням успішності реалізації програми є наявність закладених фінансових ресурсів, інституційної та людської спроможності суб'єктів реалізації окремих проєктів.

Для успішності реалізації цієї програми важливими є ресурси, що виділяються у рамках державних програм, які реалізовуються через центральні органи виконавчої влади, а також вмінь та навичок залучати зовнішні ресурси як грантів, мікрогрантів.

Другою важливою умовою успішності виконання плану реалізації Стратегії є ефективні та дієві інституції регіонального розвитку, в тому числі Агенція регіонального розвитку, які зможуть координувати реалізацію проєктів та сприяти залученню додаткових коштів.

Третім базовим припущенням є спроможність регіональної влади об'єднати зусилля усіх учасників Стратегії розвитку регіону: інститутів державної та місцевої влади, бізнесу, освітніх та наукових установ, громадських організацій тощо – на досягнення спільного результату.

І нарешті, підвищення спроможності місцевого населення та установ і їх готовність взяти участь та надати підтримку в реалізації програми є наступним важливим припущенням, що допомагає максимізувати позитивні результати діяльності малого й середнього бізнесу регіону.

Важливим позитивним моментом є безпосередній зв'язок Програми 1 **„Розвиток людського капіталу та підвищення стандартів життя населення"** з іншими йрограмами плану заходів – „Підвищення конкурентоспроможності регіону" та „Розвиток сільських територій", окремі втручання цих стратегічних цілей прямо й опосередковано сприятимуть розвитку людського капіталу.

Основні ризики в реалізації програми:

– продовження збройного конфлікту в східних регіонах України;

– невиконання дохідної частини місцевих бюджетів, відсутність коштів у бюджетах розвитку;

– державний фонд регіонального розвитку не матиме задекларованих обсягів фінансування, або процедурно не зможе підтримувати проєкти, що містяться у цій Програмі;

– відсутність альтернативних джерел фінансування проєктів;

– недостатність попереднього досвіду реалізації проєктів в деяких органах місцевого самоврядування;

– неможливість встановлення необхідних партнерських відносин та отримання критичної маси зацікавлених сторін на територіях, готових підтримати реалізацію конкретних проєктів та програми в цілому;

– відсутність місцевих знань та управлінської спроможності для реалізації проєктів;

– пасивність „агентів регіонального розвитку”, зокрема інституційних партнерів проєктів.

Рекомендації

Загальний принцип, що сприятиме реалізації зазначених програм, – це імплантація проєктів у систему планування розвитку області та забезпечення моніторингу й кореляції проєктів у разі потреби.

Реалізація цієї програми потребує спільних зусиль з боку влади, інвесторів, донорів та установ освіти, за активної участі організацій громадянського суспільства.

З метою отримання фінансування із державного фонду регіонального розвитку необхідно активно розв’язувати питання залучення коштів місцевих бюджетів у розмірі не менше 10 %, а також інших джерел співфінансування.

Участь проєктів міжнародної технічної допомоги має важливе значення для отримання фінансових ресурсів та технічної допомоги, забезпечення управлінського потенціалу й технічних навичок з метою реалізації програми. Досвід інших регіонів і країн може прискорити реалізацію проєктів і сприяти отриманню максимальної віддачі.

Необхідно забезпечити вивчення та використання міжнародної практики, що має важливе значення для отримання фінансових ресурсів та технічної допомоги, забезпечення управлінського потенціалу та технічних навичок для реалізації програми. Крім того, потрібно використовувати досвід інших регіонів для прискорення реалізації проєктів, що, зокрема, сприятиме отриманню максимальної віддачі, впровадити практику фінансування більшості інфраструктурних проєктів на засадах співпраці та пайової участі територіальних громад.

3.2. Програма 2. Підвищення конкурентоспроможності регіону

Рівень регіонального розвитку залежить від ресурсних і фінансових можливостей, які залежать від економічного розвитку. Лише розвиваючи економічну активність, маючи ефективне й інноваційне виробництво, можна забезпечити розвиток територій, громад та підвищити рівень життя населення.

Надходження іноземних інвестицій у регіон та завоювання товаровиробниками нових ніш на світових ринках залежить від конкурентних можливостей регіону та перспектив їх нарощення. Підприємницький капітал також надає переваги тим територіям і сферам діяльності, де можна розмістити конкурентоспроможні виробництва й організувати прибутковий бізнес.

Стан і проблеми

За основними економічними показниками область відноситься до групи з відносно низьким економічним потенціалом. Частка області у структурі валового регіонального продукту України коливається у межах від 1,2 % до 1,4 %.

Основними галузями господарського комплексу є сільське господарство та промисловість, частка яких у валовій доданій вартості складає 28,1 % та 12,4 % відповідно. Структура реалізації промислової продукції має цілий ряд галузей та підгалузей, основною із яких є переробна промисловість, на яку припадає 71 % від загального обсягу реалізованої промислової продукції, 24,9 % припадає на постачання електроенергії, газу та пари, 3 % – добувна промисловість.

У переробній промисловості частка від обсягу реалізованої промислової продукції підприємств із виробництва харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів становить 34,8 %, з виробництва гумових і пластмасових виробів, іншої неметалевої мінеральної продукції – 10,7 %, машинобудування – 11,8 %, хімічних речовин та хімічної продукції – 3,5 %, металургійного виробництва – 3,8 %, виготовлення виробів з деревини, виробництва паперу та поліграфічної діяльності – 2 % та текстильного виробництва – 1,3 %.

Економічна сфера регіону має виняткове значення для його розвитку, оскільки в ній створюється матеріально-товарний та послуговий продукт, від реалізації якого залежить життєдіяльність культурно-соціальної сфери області та рівень життя його мешканців.

Економічний потенціал Тернопільщини формують в основному малі та середні суб’єкти господарювання. Протягом 2018 року в області здійснювали господарську діяльність 4778 малих підприємств та 261 середнє підприємство, близько 33 тисяч фізичних осіб-підприємців. Упродовж 2018 року започаткували діяльність понад 5,1 тис. новостворених суб’єктів господарювання (524 юридичні особи та понад 4,6 тис. фізичних осіб – підприємців).

За структурним розподілом частка малих підприємств у загальній кількості становить 94,7 %, а частка середніх підприємств – 5,2 %. Більшість середніх підприємств працюють у промисловості – 36,4 %, у сфері сільського, лісового та рибного господарства – 21,1 %, на оптову та роздрібну торгівлю, ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів припадає 11,5 % середніх підприємств,

7,7 % – транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність, 6,1 % – будівництво.

Основними проблемами, що стримують розвиток бізнесу, є такі: часті зміни економічного законодавства та підзаконних актів;обмежений доступ до фінансових ресурсів; нестабільність та недосконаліть регуляторного поля;недостатня інформаційна та правова обізнаність суб'єктів підприємництва;слабка матеріально-технічна база значної кількості малих підприємств, висока енергоємність виробництва, обмежена кооперація між різними сегментами підприємництва; низький рівень впровадження інноваційної продукції та технологій у малому бізнесі;низький рівень міжнародного співробітництва та гармонізації українських стандартів із європейськими; обмежені можливості для експорту.

Підтримка малого і середнього бізнесу повинна здійснюватися у формі розбудови інституційної інфраструктури разом із заходами, спрямованими на покращення середовища для ведення бізнесу. Роль установ із підтримки малого та середнього бізнесу має також передбачати розвиток підприємницького духу та підприємницьких навичок населення.

Одним з можливих способів підвищення рівня конкурентоспроможності регіону є впровадження інноваційного підходу смарт-спеціалізації, який передбачає трансформацію секторів економіки та реалізацію новітнього наукового потенціалу шляхом ефективної співпраці влади, бізнесу, науки та громадськості.

На основі проведеного соціально-економічного аналізу визначено стратегічну ціль „Підвищення конкурентоспроможності регіону". Досягнення цілі передбачається через реалізацію 5 операційних цілей, одна з яких – на засадах смарт-спеціалізації (17 завдань).

Операційні цілі передбачають втручання у сферу економічного зростання за наступними напрямками:

– стимулювання розвитку малого та середнього бізнесу;

– розвиток енергоефективності й енергозбереження;

– розвиток туристичної індустрії;

– стимулювання залучення інвестицій;

– впровадження регіональної смарт-спеціалізації.

Таким чином, основними викликами у розвитку економічного потенціалу регіону є:

– в області відсутній стратегічний інвестиційний ресурс, який необхідно залучити в реальний сектор економіки, зокрема, у галузі високотехнологічних виробництв з високою часткою доданої вартості;

– технології і обладнання підприємств, які не відповідають вимогам часу, більшість виробництв ресурсо- та енергоємні та з незначною часткою доданої вартості;

– власні фінансові ресурси підприємств для проведення модернізації та технічного переоснащення обмежені, слабка кооперація наукових установ області з підприємствами, тому досить низький рівень інноваційної активності, в тому числі що стосується впровадження регіональної смарт-спеціалізації;

– залишається необхідність подальшого впровадження заходів щодо підвищення енергозбереження на виробництвах, у комунальній та гуманітарній сферах;

– розвиток туризму в області відбувається повільно, хоча як сфера економічної діяльності він є перспективним.

До програми 2 відібрано проєктні ідеї, які здатні стати важливими кроками на шляху до високого рівня і якісного життя населення Тернопільщини через зростання економічного потенціалу.

Програма 2 відповідає Стратегічній цілі 2 ,,Підвищення конкурентоспроможності регіону". Досягнення цієї цілі у період 2021-2023 років передбачається реалізувати через 5 відповідних напрямів та 42 проєкти. Програма 2 ,,Підвищення конкурентоспроможності регіону" кореспондується з Програмою 1 ,,Розвиток людського капіталу та підвищення стандартів життя населення" та Програмою 3 ,,Розвиток сільських територій".

Досвід, набутий у ході реалізації Стратегії розвитку Тернопільської області на період до 2020 року, свідчить, що надалі залишаються актуальними:

– підтримка та розвиток інфраструктури малого та середнього підприємництва, його конкурентних переваг і сприяння експортного потенціалу малих та середніх підприємств;

– впровадження енергозберігаючих та енергоефективних заходів, розвиток альтернативної і відновлюваної енергетики;

– забезпечення промоції туристично-рекреаційних можливостей регіону та подальший розвиток туристичної інфраструктури;

– промоція регіональної економіки як інвестиційного майданчика залучення нових інвестицій;

– організаційна допомога у створенні індустріальних парків – прогресивних інноваційних форм організації взаємодії суб'єктів господарювання;

– розвиток дорожньо-транспортного, логістичного потенціалу та новітніх систем зв'язку;

– підтримка та розвиток галузей, визначених на засадах смарт-спеціалізації.

Структура програми

В основу програми включені проєктні ідеї, відібрані та доопрацьовані групою експертів на основі пропозицій, що надійшли від органів виконавчої влади й органів місцевого самоврядування, громадськості, представників підприємств, установ та організацій, наукових закладів та бізнес-середовища області.

Програма складається з 5 напрямів, один із яких визначений на засадах смарт-спеціалізації, які включають у себе:

– комплекс заходів, спрямованих на стимулювання підвищення ділової активності в області, в тому числі підтримці малого та середнього бізнесу;

– впровадження енергоефективних технологій із застосуванням альтернативної енергетики в усіх секторах та використання відновлювальних джерел енергії;

– підтримку розвитку внутрішнього туризму як потенційного джерела додаткових доходів для мешканців регіону, промоція туристично-рекреаційних можливостей регіону та подальший розвиток туристичної інфраструктури;

– стимулювання залучення інвестицій, створення індустріальних парків та розвиток інвестиційних інституцій;

– розвиток вулично – дорожньої мережі області, авіаційної інфраструктури та новітніх систем зв'язку;

– впровадження регіональної смарт-спеціалізації.

Перелік технічних завдань за Програмою 2 „Підвищення конкурентоспроможності регіону"

Технічні завдання	Територія, на яку проєкт буде мати вплив
Напрям 2.А. Стимулювання розвитку малого та середнього бізнесу	
2.1. Покращення доступу суб'єктів мікро-, малого та середнього підприємництва до інструментів підтримки бізнесу, у тому числі фінансово-кредитних ресурсів	Тернопільська область
2.2. Підвищення рівня бізнес-освіти діючих та потенційних суб'єктів господарювання	Тернопільська область
2.3. Сприяння розвитку та популяризація соціально відповідального бізнесу	Тернопільська область
2.4. Посилення інституційної спроможності та ефективності діяльності мережі центрів підтримки підприємництва та консультативних пунктів для бізнесу в територіальних громадах області шляхом діджиталізації процесу надання інформаційно-консультативних послуг	Тернопільська область
2.5. Підвищення обізнаності громадян, суб'єктів господарювання та представників місцевих органів влади щодо запобігання порушенням прав інтелектуальної власності та можливостям їх захисту	Тернопільська область
2.6. Розвиток сільськогосподарського дорадництва	Тернопільська область
2.7. Сприяння розвитку експортній діяльності представників малого та середнього підприємництва Тернопільської області	Тернопільська область
Напрям 2.В. Розвиток енергоефективності та енергозбереження	
2.8. Впровадження систем енергетичного менеджменту та дистанційної передачі даних спожитих енергетичних ресурсів	Тернопільська область
2.9. Проведення енергетичної санації/термо-модернізації будівель і споруд	Тернопільська область
2.10. Створення мережі швидких електрозаправочних та діагностичних станцій	Тернопільська область
2.11. Диверсифікація джерел енергії на базі біоенергетичних технологій	Тернопільська область

2.12. Створення ринку альтернативного палива	Тернопільська область
2.13. Реалізація проєктів з використання відновлюваної енергетики (енергія сонця, вітру та води)	Тернопільська область
2.14. Стимулювання населення до впровадження відновлюваних джерел енергії	Тернопільська область
2.15. Зменшення питомих витрат енергоресурсів на підприємствах житлово-комунального господарства та у закладах соціальної сфери	Тернопільська область
2.16. Підвищення рівня обізнаності населення у сфері житлово-комунального господарства й енергетики	Тернопільська область
2.17. Підвищення рівня енергоефективності будівель та енергозбереження у житловому секторі	Тернопільська область
Напрям 2.С. Розвиток туристичної індустрії	
2.18. . Розбудова туристичної, суміжної інфраструктури області та популяризація туристичного потенціалу області	Тернопільська область
2.19. Облаштування вело-інфраструктури у межах Тернопільської області	Тернопільський та Кременецький райони
2.20. Формування регіональної мережі туристичних шляхів на території області	Чортківський район
2.21. Створення та модернізація інфраструктури водного туризму в області	Чортківський район
2.22. Створення мережі туристично-ресурсних центрів та відповідних туристичних продуктів	Тернопільська область
2.23. Розвиток кулінарної спадщини Тернопілля як складової подієвого туризму в рамках регіонального туристичного продукту „TERNOPIL*YA: newemotions”	Тернопільська область
Напрям 2.D. Стимулювання залучення інвестицій	
2.24. Підвищення інвестиційного іміджу Тернопільської області у світі	Тернопільська область
2.25. Створення комплексної уніфікованої системи промоції Тернопільської області	Тернопільська область
2.26. Забезпечення ефективної діяльності комунальних підприємств, установ, організацій, у тому числі на засадах державно-приватного партнерства	Тернопільська область
2.27. Створення, розвиток мережі індустріальних парків в області та реалізація інвестиційних проєктів	Тернопільська область
2.28. Розвиток вулично – дорожньої мережі області	Тернопільська область
2.29. Розвиток авіаційної інфраструктури в Тернопільській області	Тернопільська область
2.30. Розвиток потенціалу новітніх систем зв’язку	Тернопільська область
Напрям 2.Е. Впровадження регіональної смарт-спеціалізації	
2.31. Розвиток геліцекультури (розведення равликів)	Тернопільська область

2.32. Впровадження технологій глибинної переробки молока (сировини)	Тернопільська область
2.33. Розвиток органічного виробництва та нішевих напрямків	Тернопільська область
2.34. Підтримка та розвиток світлотехнічної галузі промисловості області	Тернопільська область
2.35. Здійснення досліджень та реалізація проєктів, спрямованих на впровадження смарт-спеціалізації	Тернопільська область
2.36. Створення кластерів та запровадження кооперації в галузях смарт-спеціалізації	Тернопільська область
2.37. Створення об'єктів інфраструктури підтримки розвитку ІТ-галузі	Тернопільська область
2.38. Розвиток ІТ-сфери у Тернопільській області	Тернопільська область
2.39. Формування інфраструктури досліджень та інновацій в області	Тернопільська область
2.40. Розвиток інноваційної діяльності у смарт-галузях області	Тернопільська область
2.41. Модернізація закладів професійно-технічної освіти та створення умов для підвищення якості підготовки трудових ресурсів регіону шляхом запровадження та поширення дуальної освіти	Тернопільська область
2.42. Модернізація систем підготовки кадрових ресурсів шляхом запровадження та поширення форми дуальної освіти у галузях смарт-спеціалізації	Тернопільська область

Напрям 2.А. Стимулювання розвитку малого та середнього бізнесу

Стимулювання розвитку підприємництва набуває значної ролі, адже це створення нових робочих місць, підвищення рівня доходів населення, формування на місцевих ринках конкурентного середовища щодо пропозиції товарів та послуг, пожвавлення економічної активності в області, збільшення надходжень до місцевих бюджетів, уповільнення обсягів трудової міграції активної частини працездатного населення за кордон.

Напрям 2.А. включає у себе 7 проєктів, які повинні здійснити вплив у таких сферах:

– підтримки конкурентоспроможності бізнесу;

– сприяння розвитку суб'єктів мікро-, малого та середнього підприємництва, збільшення їх інвестиційної та економічної активності;

– підвищення ефективності та якості надання інформаційно-консультативних послуг суб'єктам малого й середнього підприємництва та особам, що мають на меті започаткувати власну справу;

– сприяння розвитку експортній діяльності представників малого та середнього підприємництва Тернопільської області.

Напрям 2.В. Розвиток енергоефективності та енергозбереження

Підвищення енергоефективності дозволяє знайти резерви та спрямувати їх на розвиток області. Однак, через неефективне використання енергоресурсів постає питання енергозбереження та пошуку альтернативних і відновлюваних джерел енергії, у зв'язку з цим виникають загрози, які посилюють негативний вплив на економіку як країни, так і області зокрема.

Один із перспективних напрямів енергозабезпеченості Тернопільщини – підтримка розвитку альтернативної та відновлювальної енергетики.

Значну частину (понад 70 %) основних енергоносіїв – газу та електроенергії на Тернопільщині споживає населення в побуті. Тому розвиток альтернативної та відновлювальної енергетики для цієї категорії споживачів є пріоритетним.

Одним із напрямів є використання альтернативних та відновлювальних видів енергії на об'єктах бюджетної сфери.

У середньостроковій перспективі область може зосередити наявні ресурси на таких проєктах, як зниження залежності систем теплогенерації від природного газу заміщенням його альтернативними видами палива; використання для підігріву води в бюджетних установах відновлювальних джерел енергії; розвиток альтернативної енергетики тощо.

Напрям 2.В. включає у себе 10 проєктів, які матимуть вплив у таких сферах:

– підвищення енергоефективності в установах бюджетної сфери;

– створення системи енергомоніторингу із впровадження (застосуванням) дистанційної передачі даних спожитих енергетичних ресурсів;

– впровадження альтернативних джерел енергії;

– заміна та модернізація котелень і котельного обладнання, впровадження електроопалення;

– реалізація проєктів з використання відновлювальної енергетики.

Напрям 2.С. Розвиток туристичної індустрії

Туристичну галузь Тернопільщини можна назвати яскраво диференційованою, оскільки жоден з видів туризму, що представлений у її межах, не може вважатись домінантним. Водночас виділено пріоритетні види туризму, які історично сформувались, але потребують подальшого комплексного розвитку: культурно-пізнавальний, пригодницький (активний), релігійно-паломницький, фестивально-подієвий, оздоровчо-відпочинковий. Поряд із традиційними відбувається інтенсивне становлення сучасних видів туризму: екологічного, ділового, освітнього, гастрономічного тощо.

Тернопільщина як визнаний туристичний край позиціонується завдяки широко відомим брендам: „Замки Тернопілля", „Дністровський каньйон", „Товтри - Медобори", „Кременецькі гори", „Тернопільські печери", „Галицька дефіляда", „Файне місто", „Борщівська вишиванка", „Микулинецьке пиво", „Чари Бережанського Опілля", „Волинські обереги", „Дзвони Лемківщини", „Прадавній велет" та інші.

Однак, проблемним на сьогодні є неефективне та нераціональне використання ресурсів, невідповідність рівня розвитку туристичної індустрії

наявному потенціалу. Це, насамперед, відсутність розвиненої інфраструктури, низька якість обслуговування, відсутність якісної реклами та глибинної інформації про туристичні послуги, відсутність повноцінної, адаптованої до європейських інтеграційних процесів регіональної політики розвитку туризму.

Напрям 2.С. включає у себе 6 проєктів, які матимуть вплив у таких сферах:

– формування регіонального комплексного туристичного продукту на основі локальних туристичних продуктів у пріоритетних для області видах туризму (культурно-пізнавальний, екологічний, спелео, пригодницький, релігійний тощо) для внутрішніх та іноземних туристів;

– представлення туристичних продуктів Тернопільщини на міжнародних, всеукраїнських та регіональних спеціалізованих виставкових заходах;

– створення сучасної дорожньої інфраструктури на основних туристичних маршрутах, облаштування місць для стоянок і короткочасних зупинок туристично-екскурсійних автобусів;

– розробка мережі туристичних маршрутів з подальшим їх знакуванням та маркуванням;

– участь у спільних проєктах регіонального та міжнародного співробітництва у туристично-рекреаційній сфері в рамках співпраці з іншими регіонами України та регіонами з інших держав.

Напрям 2.D. Стимулювання залучення інвестицій

Іноземні інвестиції відіграють особливо важливу роль у розвитку економік перехідного типу. Завдяки іноземному інвестуванню розвиваються великомасштабні проєкти, впроваджуються передові технології і сучасне обладнання, реалізовуються нові маркетингові стратегії та освоюються нові ринки збуту. Це особливо важливо для активізації інвестиційної діяльності та проведення структурної перебудови економіки регіону.

Враховуючи зазначене цього необхідно підвищити привабливість області для залучення інвестицій шляхом зміцнення конкурентоспроможності підприємств (за рахунок технологій, інновацій, створення індустріальних парків), гнучкості робочої сили (на основі знань і кваліфікації), створення сприятливого інвестиційного клімату в області.

Крім цього, інвестиційна привабливість області залежить від стану транспортної галузі. Проте, на сьогодні транспортна галузь області в цілому задовольняє лише основні потреби населення та економіки в перевезеннях за обсягом, але не за якістю. Сучасний стан транспортної галузі не повною мірою відповідає вимогам ефективної реалізації євроінтеграційного курсу України та інтеграції національної транспортної мережі у транс'європейську транспортну мережу.

Напрям 2.D включає у себе 7 проєктів, які матимуть вплив у таких сферах:

– забезпечення презентації економічного, інвестиційного потенціалу області за кордоном як у рамках укладених угод про співпрацю області з адміністративно-територіальними одиницями зарубіжних країн, так і в рамках заходів міжнародного характеру в Україні та за кордоном;

– забезпечення функціонування на постійній основі Інвестиційного порталу Тернопільської області як уніфікованого інструменту роботи з потенційними та діючими інвесторами на території області;

– сприяння створенню та розвитку мережі індустріальних парків в області;

– будівництво, реконструкція і ремонт автомобільних доріг, дорожньої інфраструктури, розвиток авіаційної галузі та новітніх систем зв'язку.

Напрям 2.Е. Впровадження регіональної смарт-спеціалізації

Сьогодні в умовах світового розподілу праці та глобалізації ринків традиційні товари і виробництва вже не можуть конкурувати з новими товарами, які використовують інновації, мають принципово нові споживчі якості чи при виробництві яких використовуються нові технології. Для переведення регіональної економіки на інноваційну основу та створення конкурентного виробничого сектору необхідна реалізація проєктів і заходів у сферах, що сприяють формуванню людського капіталу, створенню умов для збереження та залучення висококваліфікованих працівників, розвитку інновацій у ключових галузях регіональної економіки та формуванню нових галузей, де є значна частка доданої вартості. Такі проєкти потребують значних інвестиційних ресурсів.

Базуючись на результатах дослідження JRC і здійснивши поглиблене вивчення статистичної та аналітичної інформації щодо науково-дослідної та інноваційної діяльності у Тернопільській області в розрізі видів та підвидів економічної діяльності, враховуючи розвиненість необхідної інфраструктури, потенціал суміжних галузей, інвестиційну привабливість тощо, визначено перелік видів діяльності, які можуть сформувати основу для смарт-спеціалізації Тернопільської області. Такими видами економічної діяльності в перспективі можуть стати виробництво молочних продуктів та виробництво електричного освітлювального устаткування. За результатами якісного аналізу можливих напрямів інноваційного розвитку області до зазначеного переліку напрямків впровадження смарт-спеціалізації додатково можуть увійти органічне сільськогосподарське виробництво та виробництво нішевої продукції.

Відповідно до проведеного експертного дослідження „Перспективи інноваційного розвитку ІТ-галузі Тернопільської області" за підтримки Програми „U-LEAD з Європою" визначено, що ІТ-галузь Тернопільського регіону розвивається стрімкими темпами та вже сьогодні має значний вплив на економіку Тернопільської області. Одночасно основною стратегічною метою розвитку ІТ-сектора на інші галузі регіональної економіки є прискорення розробки та впровадження новітніх конкурентоспроможних інформаційних технологій в усі сфери суспільного життя, зокрема в економіку регіону, що дасть змогу підвищити конкурентоспроможність Тернопільської області, продуктивність праці в усіх сферах економіки, ступінь розвитку інформаційної інфраструктури, зокрема, сприяти якості та доступності послуг освіти, науки,

культури, охорони здоров’я за рахунок впровадження інформаційних технологій, розширити можливості громадян отримувати доступ до національних та світових інформаційних електронних ресурсів, створити нові робочі місця, покращити умови роботи і життя людини.

Напрям 2.Е. включає у себе 12 проєктів, які матимуть вплив у таких сферах:

– розвиток органічного виробництва та нішевих напрямків;

– розвиток геліцекультури (розведення равликів);

– впровадження технологій глибинної переробки молока (сировини);

– розвиток світлотехнічної галузі промисловості області;

– створення плодово-ягідних та місцевого світлотехнічного кластерів для сталого економічного розвитку;

– створення в області сприятливого підприємницького ІТ-середовища, приваблення ІТ-спеціалістів в область;

– сприяння сталому, всеохоплюючому й інноваційному технологічному розвитку регіону;

– впровадження дуальної форми здобуття освіти, створення кластерів дуальної освіти на базі конкурентоспроможних закладів освіти та зацікавлених роботодавців, імплементація кращих практик в освітній процес регіональних закладів освіти.

Часові рамки і засоби реалізації

Програма 2 „Підвищення конкурентоспроможності регіону” включає у себе 5 компонентів, у тому числі 1 – на засадах смарт-спеціалізації, що реалізуються через 17 напрямів, які складаються із 42 відповідних проєктів. Кожен з напрямів стосується окремого аспекту, який має визначальне значення для сталого економічного розвитку. Програма реалізуватиметься протягом 2021-2023 років.

Впровадження проєктів зазначеної Програми можливе через:

– залучення коштів із державного та місцевих бюджетів;

– залучення коштів секторальної бюджетної підтримки Європейського Союзу;

– реалізацію заходів галузевих регіональних програм;

– залучення фінансування від проєктів та програм міжнародної технічної допомоги суб’єктами регіонального розвитку різних організаційно-правових форм, залучення коштів міжнародних фінансових організацій;

– залучення приватних інвестиційних коштів на впровадження окремих проєктів (що передбачено умовами проєкту).

Очікувані результати та показники

Успішна реалізація проєктів Програми 2 „Підвищення конкурентоспроможності регіону” сприятиме досягненню таких результатів:

– збільшення кількості малих і середніх підприємств на 10 тис. осіб наявного населення;

– збільшення кількості створених протягом року нових робочих місць у сфері малого підприємництва;

– збільшення обсягу реалізованої продукції (робіт, товарів, послуг) малими та середніми підприємствами;

– збільшення надходжень до місцевих бюджетів від діяльності суб'єктів малого та середнього підприємництва;

– зменшення обсягів споживання природного газу всіма категоріями споживачів;

– збільшення кількості підприємств-виробників альтернативних видів палива й енергоефективного обладнання;

– розбудова туристичної інфраструктури за напрямками регіональної мережі міжнародних транспортних коридорів;

– нарощування обсягів надання туристичних послуг за рахунок розширення в'їзного та внутрішнього туризму;

– створення додаткових робочих місць на об'єктах туристичної інфраструктури області;

– підвищення туристичного іміджу Тернопільщини в Україні та за кордоном;

– зростання обсягів прямих іноземних інвестицій в економіці області;

– розвиток індустріальних парків;

– збільшення обсягів експорту товарів та послуг обласних виробників;

– покращення транспортного зв'язку та безпеки дорожнього руху;

– надання населенню високоякісних, безпечних та доступних транспортних послуг незалежно від місця проживання;

– зростання обсягів виробництва та реалізації світлотехнічної продукції в області;

– збільшення обсягу експорту світлотехнічної продукції місцевих товаровиробників;

– інноваційний розвиток світлотехнічної галузі промисловості області;

– збільшення кількості працюючих на світлотехнічних підприємствах області шляхом впровадження дуальної форми освіти;

– відкриття нових ІТ-компаній та стартапів;

– створення нових об'єктів інфраструктури підтримки та розвитку ІТ-технологій;

– створення плодово-ягідного кластеру та постачання якісної сільськогосподарської продукції;

– покращення здоров'я населення, доступність екологічно чистих продуктів харчування;

– впровадження інноваційних напрямків геліцекультури;

– впровадження технології та техніки з повної (поглибленої) переробки молока (сировини).

Показники:

– кількість малих і середніх підприємств на 10 тис. осіб наявного населення;

– кількість створених робочих місць;

– обсяг реалізованої продукції (робіт, товарів, послуг) на малих підприємствах;

– динаміка надходжень до місцевих бюджетів від суб'єктів малого та середнього підприємництва;

– кількість реалізованих енергоефективних проєктів;

– кількість котелень, що працюють на альтернативному виді палива;

– обсяги споживання паливно-енергетичних ресурсів у закладах бюджетної сфери;

– частка сумарної потужності котелень на альтернативних видах палива;

– обсяги паливно-енергетичних ресурсів, спожитих на душу населення;

– кількість впроваджених туристичних маршрутів та туристичних продуктів;

– кількість діючих закладів туристичної інфраструктури;

– кількість зайнятих у галузі туризму та супутніх послугах;

– обсяги надходжень до бюджетів усіх рівнів від діяльності суб'єктів туристичної галузі та супутніх сфер;

– обсяг залучених прямих іноземних інвестицій (усього з початку інвестування);

– обсяг прямих іноземних інвестицій на 1 особу;

– обсяг експорту й імпорту товарів;

– кількість наданих пільгових перевезень;

– кількість доріг з облаштованими тротуарами та велосипедними доріжками;

– обсяги виробництва та реалізації світлотехнічної продукції;

– обсяг експорту світлотехнічної продукції;

– обсяг реалізації інноваційної світлотехнічної продукції;

– кількість працюючих на світлотехнічних підприємствах області;

– обсяг залучених інвестицій у ІТ-сферу;

– кількість зареєстрованих суб'єктів господарювання у ІТ-сфері;

– кількість створених нових робочих місць у ІТ-сфері;

– кількість проведених нових освітніх курсів, проєктів та їх учасників;

– кількість створених нових об'єктів інфраструктури підтримки та розвитку ІТ-технологій;

– обсяг виробництва й експорту органічної продукції;

– кількість сімейних фермерських господарств;

– обсяг виробництва продукції молочної промисловості.

Орієнтовний фінансовий план Програми 2 „Підвищення конкурентоспроможності регіону”

Назва технічного завдання	Обсяг фінансування на 2021 рік, тис. грн		Обсяг фінансування на 2022 рік, тис. грн		Обсяг фінансування на 2023 рік, тис. грн		Обсяг фінансу-вання за 2021-2023 роки, тис. грн	Загальний обсяг фінансування, тис. грн
	державний бюджет, у тому числі з ДФРР	місцеві бюджети	державний бюджет, у тому числі з ДФРР	місцеві бюджети	державний бюджет, у тому числі з ДФРР	місцеві бюджети	Інші джерела фінансування	
Напрям 2.А. Стимулювання розвитку малого та середнього бізнесу								
2.1. Покращення доступу суб’єктів мікро, малого та середнього підприємництва до інструментів підтримки бізнесу, у тому числі фінансово-кредитних ресурсів	20000,0	5000,0	20000,0	6000,0	30000,0	8000,0	-	89000,0
2.2. Підвищення рівня бізнес-освіти діючих та потенційних суб’єктів господарювання	200,0	200,0	200,0	200,0	200,0	200,0	300,0	1500,0
2.3. Сприяння розвитку та популяризація соціально відповідального бізнесу	1500,0	600,0	500,0	500,0	1000,0	500,0	1500,0	6100,0
2.4. Посилення інституційної спроможності та ефективності діяльності мережі центрів підтримки підприємництва та консультативних пунктів для бізнесу в територіальних громадах області шляхом діджиталізації процесу надання інформаційно-консульта-тивних послуг	-	200,0	-	200,0	-	200,0	300,0	900,0
2.5. Підвищення обізнаності громадян, суб’єктів господарювання та представників місцевих органів влади щодо запобігання порушенням прав інтелектуальної власності та можливостям їх захисту	-	300,0	-	300,0	-	300,0	150,0	1050,0

2.6. Розвиток сільськогосподарського дорадництва	1700,0	1000,0	1700,0	900,0	1600,0	900,0	1100,0	8900,0
2.7. Сприяння розвитку експортній діяльності представників малого та середнього підприємництва Тернопіль-ської області	-	300,0	-	300,0	-	300,0	150,0	1050,0
Напрям 2.В. Розвиток енергоефективності та енергозбереження								
2.8. Впровадження систем енерге-тичного менеджменту та дистанційної передачі даних спожитих енерге-тичних ресурсів	-	4000,0	-	3500,0	-	2500,0	3000,0	13000,0
2.9. Проведення енергетичної санації/ термомодернізації будівель і споруд	10000,0	9000,0	10000,0	9000,0	6000,0	5000,0	-	49000,0
2.10. Створення мережі швидких електрозаправочних та діагностичних станцій	-	500,0	-	500,0	-	500,0	15000,0	16500,0
2.11. Диверсифікація джерел енергії на базі біоенергетичних технологій	6000,0	1200,0	5000,0	1500,0	5000,0	1800,0	9250,0	29750,0
2.12. Створення ринку альтернативного палива	-	500,0	-	600,0	-	700,0	8000,0	9800,0
2.13. Реалізація проєктів з використання відновлюваної енерге-тики (енергія сонця, вітру та води)	8000,0	1200,0	8000,0	1000,0	8000,0	1000,0	45100,0	72300,0
2.14. Стимулювання населення до впровадження відновлюваних джерел енергії	2000,0	1000,0	2000,0	1000,0	2000,0	1000,0	17100,0	26100,0
2.15. Зменшення питомих витрат енергоресурсів на підприємствах житлово-комунального господарства та у закладах соціальної сфери	5000,0	16500,0	5000,0	20000,0	6000,0	26500,0	25200,0	104200,0
2.16. Підвищення рівня обізнаності населення у сфері житлово-комунального господарства й енергетики	-	900,0	-	1000,0	-	900,0	-	2800,0

2.17. Підвищення рівня енерго-ефективності будівель та енерго-збереження у житловому секторі	13000,0	2500,0	15000,0	2700,0	18000,0	2500,0	9000,0	62700,0
Напрям 2.C. Розвиток туристичної індустрії								
2.18. Розбудова туристичної, суміжної інфраструктури області та популяризація туристичного потенціалу області	4000,0	1400,0	4000,0	1400,0	4000,0	1400,0	30000,0	46200,0
2.19. Облаштування вело-інфраструктури у межах Тернопільської області	2500,0	500,0	2500,0	500,0	2500,0	500,0	1145,0	10145,0
2.20. Формування регіональної мережі туристичних шляхів на території області	3000,0	1000,0	3000,0	1000,0	2500,0	500,0	6000,0	17000,0
2.21. Створення та модернізація інфраструктури водного туризму в області	2950,0	550,0	2950,0	550,0	2950,0	550,0	3000,0	13500,0
2.22. Створення мережі туристично-ресурсних центрів та відповідних туристичних продуктів	500,0	520,0	500,0	540,0	500,0	515,0	2700,0	5775,0
2.23. Розвиток кулінарної спадщини Тернопілля як складової подієвого туризму в рамках регіонального туристичного продукту „TERNOPIL*YA: newemotions”	-	100,0	-	100,0	-	100,0	300,0	600,0
Напрям 2.D. Стимулювання залучення інвестицій								
2.24. Підвищення інвестиційного іміджу Тернопільської області у світі	200,0	1050,0	200,0	1150,0	200,0	1150,0	1200,0	5150,0
2.25. Створення комплексної уніфі-кованої системи промоції Тернопіль-ської області	300,0	395,0	300,0	400,0	300,0	410,0	600,0	2705,0
2.26. Забезпечення ефективної діяльності комунальних підприємств, установ, організацій, у тому числі на засадах державно-приватного партнер-ства	25000,0	10000,0	30000,0	10000,0	30000,0	10000,0	40000,0	155000,0

2.27. Створення, розвиток мережі індустріальних парків в області та реалізація інвестиційних проєктів	40000,0	35000,0	40000,0	37000,0	35000,0	28000,0	1244000,0	1459000,0
2.28. Розвиток вулично – дорожньої мережі області	6178000,0	9000,0	2977688,0	17800,0	1776396,0	15350,0	1102000,0	12076234,0
2.29. Розвиток авіаційної інфра-структури в Тернопільській області	38 273,0	13 012,0	90 080,0	11 706,0	-	-	1862711,0	2015782,0
2.30. Розвиток потенціалу новітніх систем зв'язку	4000,0	500,0	4000,0	500,0	4000,0	500,0	1500,0	15000,0
Напрям 2.Е. Впровадження регіональної смарт-спеціалізації								
2.31. Розвиток геліцекультури (розве-дення равликів)	-	800,0	-	800,0	-	800,0	2600,0	5000,0
2.32. Впровадження технологій глибин-ної переробки молока (сировини)	-	-	-	-	-	-	43530,0	43530,0
2.33. Розвиток органічного вироб-ництва та нішевих напрямків	-	600,0	-	600,0	-	600,0	2400,0	4200,0
2.34. Підтримка та розвиток світло-технічної галузі промисловості області	4600,0	600,0	400,0	400,0	400,0	400,0	4800,0	11600,0
2.35. Здійснення досліджень та реалізація проєктів, спрямованих на впровадження смарт-спеціалізації	10000,0	1200,0	8000,0	1000,0	7000,0	900,0	6000,0	34100,0
2.36. Створення кластерів та запровадження кооперації в галузях смарт-спеціалізації	1200,0	100,0	900,0	100,0	1100,0	100,0	1300,0	4800,0
2.37. Створення об'єктів інфра-структури підтримки розвитку ІТ-галузі	500,0	400,0	500,0	400,0	500,0	400,0	300,0	3000,0
2.38. Розвиток ІТ-сфери у Тернопільській області	1000,0	600,0	1000,0	600,0	1000,0	600,0	600,0	5400,0
2.39. Формування інфраструктури досліджень та інновацій в області	2700,0	900,0	2500,0	700,0	2500,0	700,0	-	10000,0

2.40. Розвиток інноваційної діяльності у смарт-галузях області	200,0	200,0	200,0	200,0	200,0	200,0	600,0	1800,0
2.41. Модернізація закладів професійно-технічної освіти та створення умов для підвищення якості підготовки трудових ресурсів регіону шляхом запровадження та поширення дуальної освіти	30000,0	25000,0	20000,0	15000,0	20000,0	20000,0	30000,0	160000,0
2.42. Модернізація систем підготовки кадрових ресурсів шляхом запровадження та поширення форми дуальної освіти у галузях смарт-спеціалізації	-	100,0	-	40,0	-	40,0	450,0	630,0
Всього: 42 проєкти	**6416323**	**148427**	**3256118**	**151686**	**1968846**	**136515**	**4522886**	**16600801**

Припущення та ризики

Одні з основних припущень, що матимуть суттєвий вплив на хід реалізації програми 2, – це послідовна й успішна реалізація програм, задекларованих Урядом України, припинення конфлікту на сході України, а у разі його продовження – ефективне реагування на виклики, пов'язані з цим.

Також, для успішності реалізації програми важливими є ресурси, що будуть виділятись у рамках державних програм, які реалізовуються через Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України, Міністерство інфраструктури України, Міністерство розвитку громад та територій України, Державне агентство автомобільних доріг України.

Важливою умовою виконання програми 2 є ефективна та дієва робота інституцій регіонального розвитку.

Ваговим припущенням є спроможність регіональної влади об'єднати зусилля усіх учасників впровадження Стратегії розвитку регіону: інститути державної та місцевої влади, бізнес, освітні та наукові установи, громадські організації – на досягнення спільного результату.

Підвищення спроможності місцевого населення, установ та їх готовність взяти участь і надати підтримку у реалізації програми 2 є наступним важливим припущенням, що допомагає максимально використати підприємницький потенціал мешканців області.

Основні ризики, пов'язані зі здійсненням програми, включають:

– продовження конфлікту й антитерористичної операції у східних регіонах України;

– зниження інвестиційного рейтингу країни й регіону;

– обмежені власні фінансові ресурси підприємств та територіальних громад;

– державний фонд регіонального розвитку не матиме задекларованих обсягів фінансування, або процедурно не зможе підтримувати проєкти, що містяться у цій Програмі;

– невиконання місцевих бюджетів та у зв'язку з цим неспроможність співфінансування проєктів, по яких передбачено фінансування із державного фонду регіонального розвитку й інших джерел залучення коштів;

– низька спроможність потенційних виконавців проєктів Програми;

– пасивність інституційних партнерів проєктів Програми;

– низька мотивація населення до участі в реалізації проєктів.

Рекомендації

Успіх реалізації та сталості результатів кожного проєкту базується на розумному врахуванні державних (регіональних) і приватних інтересів. Тому, де це можливо, необхідне поєднання державного та приватного фінансування на додаток до коштів, що надходять від місцевих бюджетів та проєктів і програм міжнародної технічної допомоги. Для створення критичної маси зацікавлених сторін, що беруть участь та підтримують реалізацію проєктів, необхідною є участь підприємців, інвесторів, місцевих органів влади, наукових інститутів, навчальних закладів, громадських організацій.

Якісна підготовка документації для реалізації проєктних ідей, зокрема для участі в конкурсі на отримання фінансування з державного фонду регіонального розвитку та коштів міжнародно-технічної допомоги, є запорукою успішної реалізації програми.

З метою отримання фінансування із державного фонду регіонального розвитку необхідно активно вирішувати питання залучення коштів місцевих бюджетів у розмірі не менше 10 % та пошуку інших джерел для співфінансування.

Досвід інших регіонів і країн та практичний досвід, набутий у рамках реалізації проєктів регіонального розвитку в ході реалізації Стратегії розвитку Тернопільської області на період до 2020 року, може прискорити реалізацію проєктів і сприятиме отриманню максимальної віддачі.

Важливим позитивним моментом є безпосередній зв’язок програми 2 „Підвищення конкурентоспроможності регіону” з іншими програмами плану реалізації Стратегії, – і, особливо, тісна кореляція з програмою 1 „Розвиток людського капіталу та підвищення стандартів життя населення”.

3.3. Програма 3 Розвиток сільських територій

Одним із пріоритетних напрямків регіонального розвитку Тернопільщини є створення умов для сталого розвитку сільських територій з метою більш повного використання їхнього ресурсного потенціалу шляхом оптимального поєднання інтересів держави, регіону, сільських громад та їх жителів.

На сьогодні сільські території характеризуються наявністю багатьох соціально-економічних проблем. Окремі з них – з достатньо високим економічним потенціалом, перебувають у стані кризи, про що свідчить значний рівень безробіття, низька інвестиційна активність суб'єктів господарювання та ціла низка проблем соціального характеру.

Стан і проблеми

Основним видом виробництва на сільських територіях є аграрне, а несільськогосподарські види діяльності майже нерозвинені, що посилює кризові тенденції у їхньому розвитку, демографічну кризу й активізує міграцію працездатного сільського населення до міст, відтік кваліфікованих кадрів. Нерозвинена виробнича структура призводить до того, що молодь у здебільшого після отримання освіти не повертається до села. Сільськогосподарське виробництво поступово „перетікає" до особистих селянських господарств, або забезпечується великими агрохолдингами, які мають низьку соціальну й екологічну відповідальність та не вкладають власні кошти в розвиток інфраструктури громад, на територіях яких здійснюють свою діяльність. В області недостатній рівень оновлення машинно-тракторного парку дрібних підприємств, спостерігається спад виробництва продукції тваринництва в господарствах населення, зокрема молока та поголів'я великої рогатої худоби.

Підтримка розвитку підприємництва на сільських територіях, зокрема фермерства, недостатня. З цієї причини повільними темпами розвивається органічне сільське господарство, попит на продукцію якого зростає, особливо на зовнішніх ринках. Стратегія розвитку області передбачає спрямувати зусилля на створення можливостей для дрібних виробників сільськогосподарської продукції, а саме: впроваджувати застосування кращих сортів і гібридів сільськогосподарських культур у галузі рослинництва та підвищення селекційно-генетичного потенціалу поголів'я худоби в галузі тваринництва (особливо у молочній галузі); підвищувати ступінь переробки сільськогосподарської продукції малими господарствами, кооперативами, збільшуючи її додану вартість; створювати кращі можливості для реалізації сільськогосподарської продукції у межах регіону й експортні можливості.

Низьким залишається рівень логістичної підтримки виробників сільськогосподарської продукції, недостатня або відсутня інфраструктура для зберігання сільськогосподарської продукції та її реалізації. Тернопільщина має невикористаний сільськогосподарський потенціал у галузі вирощування овочів, фруктів та переробки харчової продукції, а також значний потенціал у виробництві екологічно чистих продуктів харчування.

У багатьох сільських населених пунктах відсутні або знаходяться у неналежному стані спортивні та культурні об’єкти, дошкільні навчальні заклади, потребують ремонту та реконструкції приміщення загальноосвітніх навчальних закладів, не вирішена проблема утилізації твердих побутових відходів, що в цілому значно знижує загальний рівень життя сільських жителів і привабливість сільських територій.

Програма 3 відповідає Стратегічній цілі 3 „Розвиток сільських територій”. програма зосереджена на економічних, соціальних та інфраструктурних аспектах, які є важливими для покращення якості життя у сільській місцевості. Вона реалізовуватиметься через 2 відповідних напрямки та 21 проєкт. Програма 3 „Розвиток сільських територій” кореспондується з програмою 2 „Підвищення конкурентоспроможності регіону” та програмою 1 „Розвиток людського капіталу та підвищення стандартів життя населення”.

Структура Програми

В основу програми включені проєктні ідеї, відібрані та доопрацьовані групою регіональних експертів на основі пропозицій, що надійшли від усіх зацікавлених сторін.

Програма складається з двох напрямів, які включають у себе:

– забезпечення конкурентоздатності трудових ресурсів сільських населених пунктів області;

– сприяння розвитку сільськогосподарської кооперації різного спрямування;

– розвиток основних галузей сільського господарства – тваринництва, ягідництва й овочівництва;

– стимулювання розвитку сільського зеленого туризму;

– організацію діяльності сільських громад, збереження та підтримку традицій і звичаїв;

– покращення стану сільських доріг;

– покращення стану соціальної та комунальної інфраструктури в сільській місцевості.

Перелік технічних завдань за Програмою 3 „Розвиток сільських територій”

Технічні завдання	Територія, на яку проєкт буде мати вплив
Напрям 3.А . Підвищення рівня зайнятості сільського населення	
3.1. Розвиток трудового потенціалу	Тернопільська область
3.2. Створення платформи електронних послуг (ПЕ-П) для сільсько-господарських товаровиробників	Тернопільська область
3.3. Створення навчального майданчику для розвитку сільськогосподарської кооперації	Тернопільська область
3.4. Збільшення та оновлення матеріально-технічної бази сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів	Тернопільська область

3.5. Реалізація проєктів у сфері виробництва молочної продукції	Тернопільська область
3.6. Розвиток м’ясного скотарства	Тернопільська область
3.7. Розвиток молочного скотарства	Тернопільська область
3.8. Розвиток бджільництва	Тернопільська область
3.9. Розвиток об’єктів інфраструктури для охолодження, шокової заморозки та зберігання плодово-ягідних культур	Тернопільська область
3.10. Розвиток овочівництва	Тернопільська область
3.11. Розвиток ягідництва на території Тернопільської області	Тернопільська область
3.12. Створення агротуристичної інфраструктури на основних автошляхах області	Тернопільська область
3.13. Створення кластеру сільського зеленого туризму	Тернопільська область
Напрям 3.В. Розвиток інфраструктури сільських територій	
3.14. Проведення сільських фестивалів	сільські громади області
3.15. Покращення якості вулично-дорожнього покриття населених пунктів	сільські громади області
3.16. Покращення стану комунальної інфраструктури в сільській місцевості	сільські громади області
3.17. Сільський заклад культури – центр місцевої активності громад	сільські громади області
3.18. Будівництво, капітальний ремонт та реконструкція спортивних споруд в сільській місцевості	сільські громади області
3.19. Будівництво, реконструкція, ремонт, модернізація закладів освіти в сільській місцевості	сільські громади області
3.20. Будівництво, реконструкція, ремонт та модернізація закладів соціального захисту населення сільської місцевості	сільські громади області
3.21. Реконструкція та капітальний ремонт закладів охорони здоров’я в сільській місцевості	сільські громади області

Напрям 3.А. Підвищення рівня зайнятості сільського населення

Сільськогосподарське виробництво – галузь, яка багато років забезпечує сільські території Тернопільщини заробітком, зазнала суттєвих структурних змін, і тепер не потребує такої кількості робочих рук, як ще 20 років тому.

Таким чином постало питання підтримки та організації самозайнятості на селі, зокрема розвиток сільського зеленого туризму, об’єднання у сільськогосподарські обслуговуючі кооперативи та розвиток приватного підприємництва. Необхідно спрямувати зусилля на збереження наявних трудових ресурсів, підвищення їх кваліфікації або професійну переорієнтацію, що дасть можливість диверсифікувати економіку на сільських територіях, а відтак оживити розвиток сільських територій.

У зв’язку з цим створюватимуться і розширюватимуться ринки збуту сільськогосподарської продукції та інфраструктура для її зберігання; надаватиметься організаційна та фінансова підтримка сільгоспвиробників;

проводитиметься робота із залучення інвестицій з метою створення високотехнологічних підприємств та технічного переоснащення діючих, що забезпечить підвищення рівня переробки сільськогосподарської продукції та частки у ній доданої вартості.

Напрям 3.А. включає 13 проєктів, які мають вплив у таких сферах:

– створення сприятливого підприємницького середовища функціонування системи наукового та інноваційного забезпечення розвитку сільськогосподарського виробництва;

– надання консультаційних, дорадчих та інформаційних послуг;

– забезпечення підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації робітничих кадрів;

– створення умов для підтримки підприємств кооперативної форми власності, насамперед, у галузях тваринництва, овочівництва, фруктівництва, сховищ довготривалого зберігання сільськогосподарської продукції а також переробки;

– розвиток інфраструктури виробництва та розширення асортименту продукції тваринництва;

– насичення продовольчого ринку конкурентноспроможними продуктами овочівництва та ягідництва та розширення їх експорту;

– створення нових видів бізнесу у галузях, що не пов’язані з традиційним сільськогосподарським виробництвом, зокрема сільського зеленого туризму.

Напрям 3.В. Розвиток інфраструктури сільських територій

Сучасна сільська інфраструктура області здебільшого знаходиться у занедбаному стані, тому для виправлення ситуації регіон потребує значно більших інвестицій у середньостроковій перспективі і проведення організаційних заходів.

Стан соціальної складової рівня життя сільського населення змінюється значно повільніше, ніж економічної, а тому можливості забезпечення всебічного розвитку людини у сільській місцевості залишаються обмеженими.

Введення об’єктів дошкільної освіти здійснюється нерівномірно або повільно, потребують реконструкції загальноосвітні заклади та заклади охорони здоров’я. Покращення матеріально-технічного стану потребують спортивні споруди та об’єкти культури сільських громад. Низький рівень впровадження сучасних засобів комунікацій.

В області недостатній рівень благоустрою сільських населених пунктів, у тому числі що стосується утилізації твердих побутових відходів.

Розпочаті реформи бюджетної децентралізації та децентралізації влади збільшують можливості сільських територіальних громад, і в першу чергу тих, що об’єдналися, щодо розвитку їх територій.

Проте виправлення ситуації потребує значно більше інвестицій, ніж фінансові ресурси, які можуть бути доступними для регіону у середньостроковій перспективі. Тому при відборі проєктів зосереджено увагу на тих втручаннях, які

зможуть покращити інфраструктурні проблеми сільських територій та сприятимуть створенню додаткових розвиткових можливостей.

Для покращення існуючої ситуації 8 проєктів напряму 3.В. передбачають:

– організацію та проведення фестивалів, свят, оглядів-конкурсів на територіях сільських громад;

– проведення культурно-масових заходів з метою збереження українських традицій, цінностей та їх популяризація серед молоді;

– ремонт та реконструкцію доріг в населених пунктах територіальних громад та між ними;

– облаштування доріг населених пунктів тротуарами, велосипедними доріжками та освітленням;

– забезпечення доступу жителів сільської місцевості до якісних освітніх та медичних послуг;

– сприяння розвитку мережі закладів соціального захисту населення в сільській місцевості;

– модернізацію та проведення ремонту закладів культури;

– сприяння розвитку мережі закладів фізичної культури та спорту в сільській місцевості;

– розбудову та покращення комунальної інфраструктури сільських громад.

Часові рамки і засоби реалізації

Програма 3 ,,Розвиток сільських територій" включає 2 напрями, які складаються з 21 відповідного проєкту. Кожен з напрямів стосується окремого аспекту, який має значення для розвитку сільських територій. Програма реалізовуватиметься упродовж 2021 – 2023 років. Впровадження проєктів цієї програми можливе через:

– залучення коштів державного фонду регіонального розвитку та інших джерел державного бюджету, спрямованих на регіональний розвиток;

– коштів секторальної бюджетної підтримки Європейського Союзу;

– внесення заходів до обласної програми соціально-економічного та культурного розвитку області, галузевих (міжгалузевих) державних цільових програм та бюджетних програм центральних органів виконавчої влади, що спрямовуються на розвиток відповідної сфери в регіонах;

– залучення міжнародної технічної допомоги суб'єктами регіонального розвитку різних організаційно-правових форм;

– залучення коштів місцевих бюджетів;

– залучення коштів інвесторів, власних коштів підприємств.

Очікувані результати та показники

Успішна реалізація проєктів програми 3 ,,Розвиток сільських територій" має сприяти досягненню таких результатів:

– посилення господарської діяльності у сільській місцевості;

– покращення кадрового забезпечення сільських територій;

– покращення транспортного зв'язку та безпеки дорожнього руху, стану сільських доріг та вулиць;

– забезпечення життєво важливих інтересів населення, підприємств, установ і організацій сільських територій;

– удосконалення мережі закладів охорони здоров’я у сільській місцевості та покращення їх матеріально-технічної бази, створення умов для діяльності лікарів, які надають первинну медичну допомогу;

– збереження культурної спадщини і традицій;

– активізація культурно-мистецької діяльності сільських громад;

– покращення матеріально-технічного стану сільських закладів культури, спортивних споруд, закладів освіти;

– збільшення кількості функціонуючих об’єктів соціальної інфраструктури.

Показники:

– підвищення рівня зайнятості у сільській місцевості;

– підвищення якості підготовки робітничих кадрів для сільськогосподарських виробництв;

– підвищення якості надання послуг в освітніх, медичних закладах, закладах культури, фізичної культури і спорту та надання соціальних послуг;

– кількість новозбудованих, реконструйованих, відремонтованих закладів охорони здоров’я;

– кількість функціонуючих об’єктів соціальної інфраструктури в сільській місцевості області;

– кількість проведених фестивалів, свят, оглядів-конкурсів у сільській місцевості;

– протяжність відремонтованих доріг місцевого значення;

– відсоток доріг з облаштованими тротуарами та велосипедними доріжками.

Орієнтовний фінансовий план Програми 3 „Розвиток сільських територій”

Назва технічного завдання	Обсяг фінансування на 2021 рік, тис. грн		Обсяг фінансування на 2022 рік, тис. грн		Обсяг фінансування на 2023 рік, тис. грн		Обсяг фінансування за 2021-2023 роки, тис. грн	Загальний обсяг фінансування, тис. грн
	державний бюджет, у тому числі з ДФРР	місцеві бюджети	державний бюджет, у тому числі з ДФРР	місцеві бюджети	державний бюджет, у тому числі з ДФРР	місцеві бюджети	Інші джерела фінансування	
Напрям 3.А. Підвищення рівня зайнятості сільського населення								
3.1. Розвиток трудового потенціалу	-	500,0	-	500,0	-	500,0	750,0	2250,0
3.2.Створення платформи електронних послуг (ПЕ-П) для сільсько-господарських товаровиробників	1100,0	-	100,0	-	50,0	-	250,0	1500,0
3.3. Створення навчального майдан-чику для розвитку сільсько-господарської кооперації	300,0	600,0	300,0	600,0	300,0	600,0	500,0	3200,0
3.4. Збільшення та оновлення матеріально-технічної бази сільсько-господарських обслуговуючих коопе-ративів	4500,0	4000,0	4500,0	4000,0	4500,0	4000,0	15000,0	40500,0
3.5. Реалізація проєктів у сфері виробництва молочної продукції	500,0	-	-	-	-	-	250,0	750,0
3.6. Розвиток м’ясного скотарства	-	-	-	-	-	-	60000,0	60000,0
3.7. Розвиток молочного скотарства	-	600,0	-	600,0	-	800,0	420000,0	422000,0
3.8. Розвиток бджільництва	1500,00	100,00	1000,00	100,00	-	-	300,00	3000,00
3.9. Розвиток об’єктів інфраструктури для охолодження, шокової заморозки та зберігання плодово-ягідних культур	2200,0	2000,0	1100,0	2000,0	25000,0	2000,0	60000,0	94300,0
3.10. Розвиток овочівництва	-	-	-	-	-	-	6500,0	6500,0
3.11. Розвиток ягідництва на території Тернопільської області	-	600,0	-	600,0	-	600,0	6500,0	8300,0

3.12. Створення агротуристичної інфраструктури на основних автошляхах області	6000,0	500,0	6000,0	500,0	6000,0	500,0	9500,0	29000,0
3.13. Створення кластеру сільського зеленого туризму	-	200,0	-	300,0	-	400,0	3000,0	3900,0
Напрям 3.В. Розвиток інфраструктури сільських територій								
3.14. Проведення сільських фестивалів	-	100,0	-	110,0	-	120,0	1110,0	1440,0
3.15. Покращення якості вулично-дорожнього покриття населених пунктів	20000,0	10000,0	20000,0	10000,0	20000,0	10000,0	-	90000,0
3.16. Покращення стану комунальної інфраструктури в сільській місцевості	2000,0	8000,0	2000,0	8000,0	2000,0	8000,0	6000,0	36000,0
3.17. Сільський заклад культури – центр місцевої активності громад	8566,763	2191,951	7551,665	2979,073	2975,0	425,0	1560,0	26249,452
3.18. Будівництво, капітальний ремонт та реконструкція спортивних споруд в сільській місцевості	5000,0	2094,0	5000,0	2210,0	5000,0	2360,0	19983,0	41647,0
3.19. Будівництво, реконструкція, ремонт, модернізація закладів освіти в сільській місцевості	6000,0	700,0	5800,0	500,0	6200,0	800,0	-	20000,0
3.20. Будівництво, реконструкція, ремонт та модернізація закладів соціального захисту населення сільської місцевості	5722,616	635,846	-	-	-	-	-	6358,462
3.21. Реконструкція та капітальний ремонт закладів охорони здоров’я в сільській місцевості	5000,0	1000,0	5000,0	1000,0	5000,0	1000,0	-	18000,0
Всього: 21 проєкт	**71389,379**	**33821,797**	**62351,665**	**33999,073**	**79025,0**	**32105,0**	**611203,0**	**923894,914**

Припущення та ризики

Найсуттєвіше значення для впровадження цієї програми матиме бюджетна децентралізація та завершення в області реформи адміністративно-територіального устрою.

Проведена бюджетна децентралізація забезпечує формування надійної фінансової бази сільських громад для фінансування потреб своїх територій.

Утворення спроможних громад підвищить їх самостійність та дієздатність щодо вирішення соціально-економічних проблем їх розвитку.

Також, на хід реалізації програми 3, як і попередньої, матиме вплив припинення військового конфлікту на сході України, а у разі його продовження – ефективне реагування на виклики, пов'язані з цим.

До реалізації програми необхідне залучення ряду інституцій і приватних суб'єктів (програми міжнародної технічної допомоги, державні установи, приватні інвестори) з новітніми інноваційними технологіями та джерелами фінансування. Для успішного впровадження програми важливими є ресурси, які можуть бути виділені в рамках державних цільових програм, що реалізовуються через Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України.

Значна кількість проєктів цієї програми може бути більш ефективною у поєднанні з відповідними її заходами у сфері розвитку економіки, туристичного потенціалу та підвищення якості життя населення. Надання додаткових можливостей для збільшення доходів домогосподарств має підтримуватися здійсненням програм у сфері розвитку внутрішнього туризму, економічного розвитку сільських районів області.

Участь фермерів, сільськогосподарських підприємств та інших суб'єктів розвитку села є особливо важливою для успіху ініціатив зі створення мереж сільськогосподарських кооперативів.

Основні ризики в реалізації Програми:

– нехтування розвитком сільських територій на користь міст (низький рівень інвестицій, старіння населення, демографічний спад, міграція);

– недотримання сучасних технологій та невідповідність міжнародним стандартам способів ведення сільського господарства;

– зменшення інвестицій в агропромисловий сектор;

– неможливість встановлення необхідних партнерських відносин та отримання критичної маси зацікавлених сторін у селах, готових підтримати реалізацію конкретних проєктів та програми в цілому;

– відсутність управлінської спроможності місцевих громад у реалізації проєктів та успіхів у мобілізації необхідних ресурсів (коштів);

– невчасне розв'язання соціальних, освітніх, інфраструктурних, екологічних та інших проблем сільського населення.

Рекомендації

На основі викладених у цьому документі проєктних ідей слід використати практичний досвід щодо реалізації проєктів регіонального розвитку за результатами виконання Стратегії розвитку Тернопільської області на період до 2020 року з метою підготовки якісної документації для реалізації проєктів

регіонального розвитку, зокрема для участі у конкурсах на отримання фінансування з державного фонду регіонального розвитку, коштів секторальної підтримки Європейського Союзу та проєктів міжнародної технічної допомоги.

З метою отримання фінансування із державного фонду регіонального розвитку необхідно активно вирішувати питання залучення коштів місцевих бюджетів у розмірі не менше 10 %, що є одним із критеріїв відбору проєктів для його отримання, а також інших джерел співфінансування.

Практичний досвід, набутий в регіоні, інших регіонах і країнах, сприятиме виробленню технічних навичок підготовки й реалізації проєктів, може прискорити реалізацію проєктів і забезпечити отримання максимальної віддачі. Не менш важливим є формування критичної маси зацікавлених сторін у реалізації проєктів, зокрема представників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, а також широкого кола наукових установ області та представників бізнес-середовища.

Активна участь у конкурсах проєктів міжнародної технічної допомоги має важливе значення для надання фінансових ресурсів, технічної допомоги та забезпечення управлінського потенціалу.

Розвиток сільського господарства тісно пов’язаний зі станом розвитку людського капіталу. Сільські території можуть отримати додатковий поштовх для розвитку завдяки розбудові інфраструктури сільського зеленого туризму, адже туризм сприятиме диверсифікації багатьох видів економічної діяльності (послуги, ремесла, культура, традиції, виробництво продуктів харчування).

4. Суб’єкти реалізації Стратегії та плану заходів

Матрицю основних суб’єктів та їх роль у впровадженні плану заходів з реалізації у 2021-2023 роках Стратегії розвитку Тернопільської області на 2021-2023 роки представлено у таблиці.

Суб’єкти	Участь у впровадженні	Участь у фінансуванні	Участь у моніторингу і оцінці (МіО)
Обласна, районні державні адміністрації та органи місцевого самоврядування	в якості партнерів здійснення проєктів або бенефіціарів їх результатів	спільне фінансування реалізації проєктів	безпосередньо для проєктів зі спільним фінансуванням
Міністерства, інші центральні органи виконавчої влади, державні відомства, установи	в якості партнерів здійснення проєктів для відповідних галузей	спільне фінансування проєктів, у яких вони конкретно зацікавлені	безпосередньо для проєктів зі спільним фінансуванням
Проєкти та програми міжнародної технічної допомоги	надання міжнародної технічної допомоги (за потребою)	спільне фінансування більшості проєктів	безпосередньо для проєктів зі спільним фінансуванням

Приватні інвестори та підприємства	учасники у проєктах з приватним компонентом в якості бенефіціарів або партнерів реалізації проєктів	фінансовий внесок у реалізацію проєктів із приватним компонентом	безпосередньо для проєктів зі спільним фінансуванням
Обласні, районні й місцеві зацікавлені сторони	в якості партнерів або бенефіціарів проєктів, у яких вони безпосередньо зацікавлені	спільне фінансування здійснення проєктів, від яких вони мають безпосередню вигоду	надання інформації для моніторингу й наступної діяльності
Спеціалізовані неурядові організації, асоціації та установи	управління проєктами у сферах, де вони можуть продемонструвати відповідні знання/ рекомендації	у зв'язку із заходами зі збору коштів	підготовка звітів і ввідних ресурсів для моніторингу відповідних проєктів
Вищі навчальні заклади, освітні заклади області, науково-дослідні установи	забезпечення практичних знань (ноу-хау), технічної допомоги	спільне фінансування проєктів, у яких вони зацікавлені	фахові знання, дані та статистичні звіти для моніторингу у відповідних сферах
Агенція регіонального розвитку	запуск проєктів (розробка описів проєктів та їх супровід)	пошук та залучення інвесторів для реалізації проєктів	участь у моніторингу реалізації проєктів

5. Каталог проєктів

Каталог проєктів містить перелік назв та змісту основних проєктів, впровадження яких має важливе значення для успішного виконання цього плану реалізації та Стратегії розвитку Тернопільської області. Каталог складається із проєктів, відібраних експертами робочої групи та зовнішніми консультантами.

Проєкти програми 1. Розвиток людського капіталу та підвищення стандартів життя населення.
Проєкти напряму 1.А. Підвищення стандартів надання базових послуг для забезпечення життєдіяльності населення

Назва проєкту регіонального розвитку (далі – проєкт)	1.1. Створення та функціонування перинатальних центрів в області II і III рівнів
Назва завдання Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року, якому відповідає проєкт	Стратегічна ціль II „Підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів”, напрям „Формування доступної та спроможної мережі закладів для надання якісних медичних послуг”, завдання 3 „Забезпечення розбудови спроможної мережі надавачів медичних послуг всіх форм власності” та інші взаємозалежні завдання
Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	1.1.1. Підвищення якості та ефективності надання медичних послуг, рівня здоров’я та тривалості життя українців
Мета та завдання проєкту	покращення демографічної ситуації в області, зниження материнської, малюкової смертності й інвалідності дітей шляхом підвищення якості та доступності спеціалізованої акушерської і перинатальної допомоги жителям регіону
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Тернопільська область
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	вагітні, породіллі, новонароджені діти
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	незавершена реконструкція єдиного в області закладу перинатальної допомоги III рівня, відсутні відділення інтенсивної терапії для жінок, новонароджених та інші структурні підрозділи. В області зростає кількість жінок з важкою екстрагенітальною патологією, які повинні розроджуватись у перинатальних центрах, не зменшується кількість передчасних пологів з маловаговими новонародженими, які згідно з нормативними актами повинні отримати допомогу виключно в перинатальних центрах
Очікувані результати від реалізації проєкту	
економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	раціональне використання ресурсів наявних закладів та установ, що надають допомогу дітям та матерям, ефективне використання коштів, оптимізація терміну перебування вагітних, роділь, породіль та новонароджених на стаціонарному ліжку

соціальний вплив	покращення якості та доступності перинатальної допомоги населенню, забезпечення потреб області у спеціалізованій перинатальній (акушерській, неонатальній, гінекологічній) медичній допомозі, покращення репродуктивного здоров'я населення			
екологічний вплив	проєкт не передбачає впливу на навколишнє природне середовище			
Основні заходи проєкту	- реконструкція, капітальний ремонт тощо перинатальних центрів з використанням інноваційних технологій; - забезпечення перинатальних центрів сучасним обладнанням з метою надання високоспеціалізованої допомоги вагітним, роділлям, породіллям з важкою екстрагенітальною та акушерською патологією, новонародженим з хворобами перинатального періоду			
Період реалізації проєкту (з (рік) до (рік))	2021-2023 роки:			
Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Усього	25000,0	25000,0	20000,0	70000,0
державний бюджет,у тому числі з ДФРР	22500,0	22500,0	18000,0	63000,0
місцевий бюджет	2500,0	2500,0	2000,0	7000,0
інші джерела	-	-	-	-
Інша інформація щодо проєкту (за потреби)				
Координатори реалізації проєктів у рамках технічного завдання	управління охорони здоров'я облдержадміністрації, органи місцевого самоврядування			

Назва проєкту регіонального розвитку (далі – проєкт)	1.2. Впровадження телемедичних послуг (телемедицини) у закладах охорони здоров'я
Назва завдання Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року, якому відповідає проєкт	Стратегічна ціль ІІ „Підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів", напрям „Формування доступної та спроможної мережі закладів для надання якісних медичних послуг", завдання: 4. „Забезпечення розбудови телемедичної мережі для надання медичної допомоги пацієнтам у важкодоступних умовах"; 5. „Забезпечення доступу 100 відсотків закладів надання первинної медичної допомоги в сільській місцевості до Інтернету із швидкістю від 100 Мбіт/с та облаштування відкритих Wi-Fi зон" а інші взаємозалежні завдання
Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	1.1.1. Підвищення якості та ефективності надання медичних послуг, рівня здоров'я та тривалості життя українців

Мета та завдання проєкту	поліпшення здоров'я населення шляхом забезпечення рівного доступу до медичних послуг належної якості			
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Тернопільська область			
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	населення Тернопільської області			
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	погіршення стану здоров'я населення області, зменшення середньої тривалості життя, низька якість медичних послуг, нерівний доступ до послуг охорони здоров'я, незадовільний стан матеріально-технічної бази медичних закладів			
Очікувані результати від реалізації проєкту				
економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	удосконалення взаємодії служб медичних закладів, оптимізація кількості медичних працівників та моніторинг їх роботи			
соціальний вплив	прискорення передачі інформації про результати обстежень між різними спеціалізованими клініками без транспортування хворого. Проведення лікарських консиліумів (телеконференцій) з фахівцями лікувальних закладів незалежно від місця їх розташування. Уникнення помилок через нерозбірливий почерк лікарів			
екологічний вплив	проєкт не передбачає впливу на навколишнє природне середовище			
Основні заходи проєкту	- комп'ютеризація закладів охорони здоров'я; - забезпечення швидкісним інтернетом закладів охорони здоров'я; - закупівля обладнання для телемедицини			
Період реалізації проєкту (з (рік) до (рік))	2021-2022 роки**:**			
Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Усього	10000,0	10000,0	-	20000,0
державний бюджет, у тому числі з ДФРР	10000,0	5000,0	-	15000,0
місцевий бюджет	-	5000,0	-	5000,0
інші джерела	-	-	-	-
Інша інформація щодо проєкту (за потреби)				
Координатори реалізації проєктів у рамках технічного завдання	управління охорони здоров'я облдержадміністрації			

Назва проєкту регіонального розвитку (далі – проєкт)	1.3. Покращення умов надання послуг у галузі охорони здоров'я
Назва завдання Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року, якому відповідає проєкт	Стратегічна ціль ІІ „Підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів", напрям „Формування доступної та спроможної мережі закладів для надання якісних медичних послуг", завдання:

	2 Проведення аудиту доступу населення до повного переліку послуг з первинної медичної допомоги та забезпечення розв'язання проблем доступності та спроможності мережі закладів для надання якісних медичних послуг"; 3 „Забезпечення розбудови спроможної мережі надавачів медичних послуг всіх форм власності" та інші взаємозалежні завдання
Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	1.1.1. Підвищення якості та ефективності надання медичних послуг, рівня здоров'я та тривалості життя українців
Мета та завдання проєкту	забезпечення належних умов перебування хворих, забезпечення доступності якісної, своєчасної кваліфікованої медичної допомоги для жителів області, створення належних умов праці для працівників медичних закладів
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Тернопільська область
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	населення Тернопільської області
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	у багатьох медичних закладах області наявний санітарно-технічний стан приміщень не дозволяє створити належні умови для лікування хворих, проведення діагностичних та лікувальних процедур
Очікувані результати від реалізації проєкту	
економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	раціональне використання та економне витрачання паливно-енергетичних ресурсів, що дозволяє значно скороти витрати паливно-енергетичних та фінансових ресурсів
соціальний вплив	створення належних умов перебування, підвищення якості лікування і реабілітації пацієнтів та покращення умов праці персоналу закладів
екологічний вплив	проєкт не передбачає впливу на навколишнє природне середовище
Основні заходи проєкту	- будівництво, реконструкція, капітальний ремонт та модернізація приміщень медичних закладів, у тому числі інфекційних відділень; - створення медичних закладів для обслуговування військових та ветеранів АТО/ООС; - впровадження енергозберігаючих технологій в медичних закладах; - створення/будівництво: реабілітаційних центрів для осіб із девінтною та деліквентною поведінкою, адикцією; каністерапевтичних центрів; - відновлення роботи державних та комунальних санаторних та оздоровчих комплексів області;

Період реалізації проєкту (з (рік) до (рік))	2021-2023 роки:			
Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Усього	63000,0	43000,0	45000,0	151000,0
державний бюджет, у тому числі з ДФРР	48000,0	28000,0	25000,0	101000,0
місцевий бюджет	15000,0	15000,0	15000,0	45000,0
інші джерела	-	-	5000,0	5000,0
Інша інформація щодо проєкту (за потреби)				
Координатори реалізації проєктів у рамках технічного завдання	управління охорони здоров'я; департамент соціального захисту населення; управління туризму облдержадміністрації, райдержадміністрації, органи місцевого самоврядування			

Назва проєкту регіонального розвитку (далі – проєкт)	1.4. Профілактика захворювань та забезпечення благополуччя населення
Назва завдання Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року, якому відповідає проєкт	Стратегічна ціль ІІ „Підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів", напрям „Формування доступної та спроможної мережі закладів для надання якісних медичних послуг", завдання 2 „Проведення аудиту доступу населення до повного переліку послуг з первинної медичної допомоги та забезпечення розв'язання проблем доступності та спроможності мережі закладів для надання якісних медичних послуг" та інші взаємозалежні завдання
Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	1.1.2. Збільшення обізнаності населення щодо факторів ризику захворювань, шляхів їх зменшення
Мета та завдання проєкту	вивчення та аналіз поточних проблем зі здоров'ям населення,в тому числі дослідження та реагування на ризики, які виникають в області з метою збереження та зміцнення здоров'я населення та заохочення до здорового способу життя
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Тернопільська область
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	населення Тернопільської області
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	наразі кожен другий українець має різний ступінь надлишкової ваги, що в свою чергу може стати причиною більшості хронічних захворювань. Кожен третій українець має підвищений артеріальний тиск і часто не знає про це. Підвищення артеріального тиску (артеріальна гіпертензія, гіпертонічна хвороба) виявляється у 25%

	дорослого населення України і належить до захворювань, які скорочують тривалість життя та призводять до інвалідності.			
Очікувані результати від реалізації проєкту				
економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	економія коштів населення на придбання лікарських засобів та інших витрат на лікування в звязку із зменшенням рівня захворюваності, пропагуванням здорового способу життя			
соціальний вплив	збереження та зміцнення здоров`я населення та заохочення до здорового способу життя			
екологічний вплив	проєкт не передбачає впливу на навколишнє природне середовище			
Основні заходи проєкту	- проведення інформаційних кампаній та заходів з питань громадського здоров'я (тренінги, круглі столи, акції, семінари, зустрічі з громадськістю, лекції в школах, підготовка бюлетенів з питань профілактики захворювань); - співпраця із регіональними засобами масової інформації (телебачення, радіо, підготовка статей вгазету)			
Період реалізації проєкту (з (рік) до (рік))	2021-2023 роки**:**			
Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Усього	400,0	400,0	400,0	1200,0
державний бюджет, у тому числі з ДФРР	-	-	-	-
місцевий бюджет	400,0	400,0	400,0	1200,0
інші джерела	-	-	-	-
Інша інформація щодо проєкту (за потреби)				
Координатори реалізації проєктів у рамках технічного завдання	управління охорони здоров'я облдержадміністрації			

Назва проєкту регіонального розвитку(далі – проєкт)	1.5. Створення системи єдиного медичного простору структурних підрозділів медичних установ
Назва завдання Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року, якому відповідає проєкт	Стратегічна ціль ІІ „Підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів", напрям „Формування доступної та спроможної мережі закладів для надання якісних медичних послуг", завдання 2 „Проведення аудиту доступу населення до повного переліку послуг з первинної медичної допомоги та забезпечення розв'язання проблем доступності та спроможності мережі закладів для надання якісних медичних послуг" та інші взаємозалежні завдання

Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	1.1.2. Збільшення обізнаності населення щодо факторів ризику захворювань, шляхів їх зменшення			
Мета та завдання проєкту	запровадження електронних медичних карток			
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Тернопільська область			
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	населення Тернопільської області			
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	паперовий документообіг у закладах охорони здоров'я в умовах збільшення потоку інформації та особливо на етапі переходу до страхової медицини в Україні в повній мірі не задовольняє сучасні вимоги щодо обробки даних і прийняття на їх основі відповідних управлінських рішень			
Очікувані результати від реалізації проєкту				
економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	зменшення витрат на ведення паперового документообігу			
соціальний вплив	систематизація інформації про стан здоров'я пацієнта та його спадкові хвороби			
екологічний вплив	проєкт не передбачає впливу на навколишнє природне середовище			
Основні заходи проєкту	- комп'ютеризація лікувальних закладів; - впровадження медичних інформаційних систем; - систематизація даних про пацієнта в єдиному реєстрі; - підвищення якості діагностики та лікування пацієнта; - аналіз інформації про завантаженість кожного лікаря зокрема			
Період реалізації проєкту (з (рік) до (рік))	2021-2023 роки:			
Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Усього	10000,0	10000,0	10000,0	30000,0
державний бюджет, у тому числі з ДФРР	-	-	-	-
місцевий бюджет	10000,0	10000,0	10000,0	30000,0
інші джерела	-	-	-	-
Інша інформація щодо проєкту (за потреби)				
Координатори реалізації проєктів у рамках технічного завдання	управління охорони здоров'я облдержадміністрації, райдержадміністрації, органи місцевого самоврядування			
Назва проєкту регіонального розвитку(далі – проєкт)	1.6. Закупівля обладнання, транспортних засобів тощо для медичних установ області			

Назва завдання Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року, якому відповідає проєкт	Стратегічна ціль ІІ „Підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів”, напрям „Формування доступної та спроможної мережі закладів для надання якісних медичних послуг”, завдання 2 „Проведення аудиту доступу населення до повного переліку послуг з первинної медичної допомоги та забезпечення розв’язання проблем доступності та спроможності мережі закладів для надання якісних медичних послуг” та інші взаємозалежні завдання			
Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	1.1.3. Формування ефективного діагностично-лікувального процесу			
Мета та завдання проєкту	покращення умов медичного обслуговування населення області, запровадження в роботі закладів охорони здоров’я сучасних методів діагностики, протоколів обстежень			
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Тернопільська область			
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	населення Тернопільської області			
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	застаріле медичне обладнання не забезпечує якісної повноцінної діагностики, значне променеве навантаження на пацієнтів та працівників			
Очікувані результати від реалізації проєкту				
економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	підвищення ефективності та якості лікування			
соціальний вплив	надання якісного медичного обстеження населення області, зменшення променевого навантаження на пацієнтів та працівників			
екологічний вплив	проєкт не передбачає впливу на навколишнє природне середовище			
Основні заходи проєкту	- закупівля обладнання, транспорту тощо для медичних установ області			
Період реалізації проєкту (з (рік) до (рік))	2021-2023 роки**:**			
Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Усього	75000,0	75000,0	75000,0	225000,0
державний бюджет, у тому числі з ДФРР	50000,0	50000,0	50000,0	150000,0
місцевий бюджет	25000,0	25000,0	25000,0	75000,0
інші джерела	-	-	-	-
Інша інформація щодо проєкту (за потреби)				
Координатори реалізації проєктів у рамках технічного завдання	управління охорони здоров’я облдержадміністрації, органи місцевого самоврядування			

Назва проєкту регіонального розвитку(далі – проєкт)	1.7. Впровадження лікування онкологічних захворювань методом променевої терапії
Назва завдання Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року, якому відповідає проєкт	Стратегічна ціль ІІ „Підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів”, напрям „Формування доступної та спроможної мережі закладів для надання якісних медичних послуг”, завдання 2 „Проведення аудиту доступу населення до повного переліку послуг з первинної медичної допомоги та забезпечення розв’язання проблем доступності та спроможності мережі закладів для надання якісних медичних послуг” та інші взаємозалежні завдання
Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	1.1.3. Формування ефективного діагностично-лікувального процесу.
Мета та завдання проєкту	підвищення ефективності заходів з профілактики, своєчасного виявлення та лікування онкологічних захворювань, зниження смертності, зменшення кількості первинних виходів на інвалідність внаслідок захворювання на рак, створення умов для продовження та поліпшення якості життя онкологічних хворих
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Тернопільська область
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	населення Тернопільської області
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	Тернопільська область належить до регіонів з високим рівнем онкологічної захворюваності, що обумовлено як соціально-економічними, так і екологічними факторами. Одним з вкрай необхідних методів спеціалізованого лікування є проведення променевої терапії відповідно до встановлених європейських стандартів надання медичної допомоги онкологічним хворим. В окремих випадках променева терапія є основним методом лікування онкологічних захворювань, де хірургія та хіміотерапія є недоцільна або безсила
Очікувані результати від реалізації проєкту	
економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	виявлення та лікування онкологічних захворювань, зниження смертності, зменшення кількості первинних виходів на інвалідність внаслідок захворювання на рак
соціальний вплив	зниження кількості онкологічних захворювань
екологічний вплив	проєкт не передбачає впливу на навколишнє природне середовище
Основні заходи проєкту	- будівництво приміщень для проведення променевої терапії;

	- закупівля та встановлення обладнання для проведення променевої терапії; - проведення діагностики та лікування онкологічних захворювань			
Період реалізації проєкту (з (рік) до (рік))	2021-2022 роки**:**			
Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Усього	55000,0	55000,0	-	110000,0
державний бюджет, у тому числі з ДФРР	50000,0	50000,0	-	100000,0
місцевий бюджет	5000,0	5000,0	-	10000,0
інші джерела	-	-	-	-
Інша інформація щодо проєкту (за потреби)				
Координатори реалізації проєктів у рамках технічного завдання	управління охорони здоров'я облдержадміністрації			

Назва проєкту регіонального розвитку (далі – проєкт)	1.8. Організація надання комплексу психолого-реабілітаційних послуг воїнам антитерористичної операції/ операції об'єднаних сил
Назва завдання Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року, якому відповідає проєкт	Стратегічна ціль І „Формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах", напрям „Розвиток соціальної інфраструктури", завдання 1 „Формування системи надання соціальних послуг відповідно до потреб населення шляхом модернізації існуючих і запровадження нових видів соціальних послуг з урахуванням гендерних особливостей, зокрема забезпечення розвитку якісних і доступних послуг з догляду, у тому числі доглядової інфраструктури" та інші взаємозалежні завдання
Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	1.1.4. Забезпечення належних умов життя для соціально незахищених та пільгових категорій населення
Мета та завдання проєкту	надання повного комплексу усіх видів послуг особам, які брали участь в антитерористичній операції/ операції об'єднаних сил
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Тернопільська область
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціарипроєкту	воїни антитерористичної операції/ операції об'єднаних сил області
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	в області на офіційному обліку знаходяться 6034 особи, які захищали незалежність, суверенітет і територіальну цілісність України. У 2019 році 2,5 тис. учасників антитерористичної операції, операції об'єднаних сил залучено до участі у заходах з реабілітації. Повернення

	військовослужбовців, учасників АТО та членів їх сімей до цивільного життя є своєрідним викликом, як для самих ветеранів, так і для суспільства у цілому. У зв'язку з продовженням ведення операції об'єднаних сил постійно збільшується кількість її учасників, відповідно виникає потреба у їх соціальній, медичній і психологічній реабілітації та соціальній підтримці їхніх сімей			
Очікувані результати від реалізації проєкту				
економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	підвищення рівня життя та фінансового стану учасників бойових дій			
соціальний вплив	- належний соціальний захист осіб, які брали участь в антитерористичній операції/ операції об'єднаних сил; - зниження соціальної напруги у ветеранському середовищі			
екологічний вплив	проєкт не передбачає негативного впливу на екологію			
Основні заходи проєкту	- оздоровлення, реабілітація та лікування осіб, які брали участь в антитерористичній операції/ операції об'єднаних сил; - забезпечення соціального супроводу сімей осіб, які брали участь в антитерористичній операції/ операції об'єднаних сил			
Період реалізації проєкту (з (рік) до (рік))	2021-2023 роки:			
Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Усього	9000,0	9500,0	10000,0	28500,0
державний бюджет, у тому числі з ДФРР	-	-	-	-
місцевий бюджет	9000,0	9500,0	10000,0	28500,0
інші джерела	-	-	-	-
Інша інформація щодо проєкту (за потреби)				
Координатори реалізації проєктів у рамках технічного завдання	департамент соціального захисту населення, управління охорони здоров'я, освіти і науки обласної державної адміністрації, обласний центр соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, райдержадміністрації, органи місцевого самоврядування			

Назва проєкту регіонального розвитку (далі – проєкт)	1.9. Надання навчально-консультативної підтримки вразливим верствам населення із метою залучення їх до активного суспільного життя
Назва завдання Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року, якому відповідає проєкт	Стратегічна ціль І „Формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному, безпековому та

	просторовому вимірах", напрям „Розвиток соціальної інфраструктури", завдання 1 „Формування системи надання соціальних послуг відповідно до потреб населення шляхом модернізації існуючих і запровадження нових видів соціальних послуг з урахуванням гендерних особливостей, зокрема забезпечення розвитку якісних і доступних послуг з догляду, у тому числі доглядової інфраструктури" та інші взаємозалежні завдання			
Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	1.1.4. Забезпечення належних умов життя для соціально незахищених та пільгових категорій населення			
Мета та завдання проєкту	покращення охоплення послугами вразливих груп (літніх людей, інвалідів, сімей, що знаходяться у складних життєвих обставинах)			
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Тернопільська область			
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	соціально незахищені верстви населення			
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	неможливість вразливих верств населення, яких в області проживає понад 50 тис. осіб, брати активну участь в активному суспільному житті. З початку року послугами обласної служби зайнятості скористалися 959 осіб з інвалідністю, які отримали інформаційні, консультаційні та профорієнтаційні послуги			
Очікувані результати від реалізації проєкту				
економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	працевлаштування представників вразливих верств населення			
соціальний вплив	залучення вразливих верств населення до повноцінної участі у суспільно-економічному житті			
екологічний вплив	проєкт не передбачає негативного впливу на екологію			
Основні заходи проєкту	- організація і надання інформаційних, консультаційних та професійноорієнтаційних послуг соціально незахищеним верствам населення			
Період реалізації проєкту (з (рік) до (рік))	2021-2023 роки:			
Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Усього	30,0	50,0	70,0	150,0
державний бюджет, у тому числі з ДФРР	-	-	-	-
місцевий бюджет	-	-	-	-
інші джерела	30,0	50,0	70,0	150,0
Інша інформація щодо проєкту (за потреби)				

Координатори реалізації проєктів у рамках технічного завдання	департамент соціального захисту населення обласної державної адміністрації, Тернопільський обласний центр зайнятості, райдержадміністрації, органи місцевого самоврядування, вищі навчальні заклади

Назва проєкту регіонального розвитку (далі – проєкт)	1.10. Будівництво, реконструкція, капітальний ремонт та модернізація закладів соціального захисту населення
Назва завдання Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року, якому відповідає проєкт	Стратегічна ціль І „Формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах”, напрям „Розвиток соціальної інфраструктури”, завдання 1 „Формування системи надання соціальних послуг відповідно до потреб населення шляхом модернізації існуючих і запровадження нових видів соціальних послуг з урахуванням гендерних особливостей, зокрема забезпечення розвитку якісних і доступних послуг з догляду, у тому числі доглядової інфраструктури” та інші взаємозалежні завдання
Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	1.1.4. Забезпечення належних умов життя для соціально незахищених та пільгових категорій населення
Мета та завдання проєкту	покращення житлових норм проживання підопічних у будинках-інтернатах, забезпечення комфортних умов перебування підопічних у будинках-інтернатах; заощадження використання коштів на опалення та збереження енергоресурсів
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Тернопільська область
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	Особи, які не можуть вести самостійний спосіб життя через похилий вік, фізичні та розумові вади, психічні захворювання або інші хвороби
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	незадовільний стан матеріально-технічної бази будинків-інтернатів.Зокрема, щоб вирішити проблеми із забезпечення дотримання житлових норм проживання підопічних у будинках-інтернатах потрібно провести капітальний ремонт, замінити електромережу.
Очікувані результати від реалізації проєкту	
економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	отримання щорічного економічного ефекту за рахунок термомодернізації та заходів з енергозбереження на об’єктах соціального захисту населення

соціальний вплив	покращення умов проживання підопічних у будинках-інтернатах			
екологічний вплив	проєкт не несе впливу на навколишнє середовище			
Основні заходи проєкту	- здійснення заходів щодо покращення матеріально-технічного стану закладів соціального захисту населення; - будівництво, реконструкція, капітальний ремонт, модернізація закладів соціального захисту населення області, у тому числі будинків та помешкань підтриманого проживання, а також інклюзивних фізкультурно-спортивних та водно-лікувальних комплексів для людей з обмеженими можливостями; - впровадження заходів з енергозбереження у закладах соціального захисту населення; - підтримка та розвиток Лярш-спільнот в області; - створення рекреаційно-тренінгового парку для осіб з інвалідністю, учасників АТО/ООС та членів їх сімей			
Період реалізації проєкту (з (рік) до (рік))	2021-2022 роки:			
Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Усього	9896,8	5215,7	-	15112,5
державний бюджет, у тому числі з ДФРР	8907,1	4694,1	-	13601,2
місцевий бюджет	989,7	521,6	-	1511,3
інші джерела	-	-	-	-
Інша інформація щодо проєкту (за потреби)				
Координатори реалізації проєктів у рамках технічного завдання	департамент соціального захисту населення обласної державної адміністрації, органи місцевого самоврядування			

Назва проєкту регіонального розвитку (далі – проєкт)	1.11. Забезпечення якісного альтернативного догляду дітей, які залишилися без піклування батьків
Назва завдання Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року, якому відповідає проєкт	Стратегічна ціль ІІІ „Розбудова ефективного багаторівневого врядування”, напрям „Забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, запобігання та протидія домашньому насильству та дискримінації”, завдання 4 „Сприяння облаштуванню інфраструктури територіальних громад на засадах доступності для батьків з дітьми” та інші взаємозалежні завдання
Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	1.1.4. Забезпечення належних умов життя для соціально незахищених та пільгових категорій населення

Мета та завдання проєкту	запобігання потраплянню дітей до закладів інституційного догляду та виховання дітей, розвиток послуг альтернативного догляду за дітьми, які з певних причин не можуть проживати з біологічними батьками
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Тернопільська область
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	діти-сироти та діти, позбавлені батьківського піклування
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	в області існує проблема розвитку послуг альтернативного догляду за дітьми, які з певних причин не можуть проживати з біологічними батьками; послуг альтернативного догляду за дітьми віком до трьох років з метою припинення практики направлення таких дітей до закладів інституційного догляду та виховання дітей; підготовки до самостійного життя дітей, які виховуються в системі альтернативного догляду за дітьми. В інтернатних закладах області виховуються 90 дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, які потребують влаштування в сім'ї
Очікувані результати від реалізації проєкту	
економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	раціональне використання бюджетних коштів
соціальний вплив	виховання дітей-сиріт в сімейних та наближених до них формах виховання
екологічний вплив	проєкт не несе впливу на навколишнє середовище
Основні заходи проєкту	- забезпечення першочергового влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, в сім'ї на усиновлення, під опіку або піклування, та сімейні форми виховання (прийомні сім'ї, дитячі будинки сімейного типу, малі групові будинки); - придбання, будівництво приміщень для дитячих будинків сімейного типу та їх облаштування, реконструкція, капітальні ремонти приміщень діючих дитячих будинків сімейного типу, впровадження заходів з енергозбереження у даних закладах; - здійснення підготовки потенційних опікунів, піклувальників, прийомних батьків, батьків-вихователів та забезпечити подальше підвищення їх кваліфікації; - виготовлення та розповсюдження друкованої соціальної рекламної продукції з питань пропаганди національного усиновлення, розвитку сімейних форм виховання
Період реалізації проєкту (з (рік) до (рік))	2021-2023 роки:

Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Усього	7800,0	8300,0	8850,0	24950,0
державний бюджет, у тому числі з ДФРР	7500,0	8000,0	8500,0	24000,0
місцевий бюджет	300,0	300,0	350,0	950,0
інші джерела	-	-	-	-
Інша інформація щодо проєкту (за потреби)				
Координатори реалізації проєктів у рамках технічного завдання	служба у справах дітей облдержадміністрації, райдержадміністрації, органи місцевого самоврядування			
Назва проєкту регіонального розвитку (далі – проєкт)	1.12. Розвиток ефективної та спроможної системи підтримки зростання дітей у сім'ї			
Назва завдання Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року, якому відповідає проєкт	Стратегічна ціль III „Розбудова ефективного багаторівневого врядування", напрям „Забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, запобігання та протидія домашньому насильству та дискримінації", завдання 4 „Сприяння облаштуванню інфраструктури територіальних громад на засадах доступності для батьків з дітьми" та інші взаємозалежні завдання			
Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	1.1.4. Забезпечення належних умов життя для соціально незахищених та пільгових категорій населення			
Мета та завдання проєкту	зміцнення інституту сім'ї та формування відповідального батьківства, запобігання соціальному сирітству, виявлення сімей з дітьми, які перебувають на ранніх етапах вразливості, підтримки біологічної сім'ї дитини; розвиток мережі та забезпечення надання освітніх, медичних, соціальних, реабілітаційних послуг (зокрема раннього втручання, інклюзивного навчання) на рівні територіальної громади з урахуванням її фінансових можливостей і потреб мешканців			
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Тернопільська область			
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	сім'ї з дітьми Тернопільської області			
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	на рівні громад не здійснюється соціальний супровід сімей з дітьми, які опинились в складних життєвих обставинах. Значна кількість дітей перебуває на цілодобовому вихованні в закладах інституційного догляду та виховання (1078 дітей на 01.10.2019 р.), зокрема щорічно в систему інституційного догляду потрапляє близько 50 дітей раннього віку, що критично загрозливо для їх розвитку та успішної соціалізації. Причинами є нерозвинутість послуг раннього втручання та реабілітації, послуг з підтримки сім'ї, інклюзії, доїзд до шкіл. В			

	більшості громад відсутні фахівці соціальної роботи, лише в 3 створені служби у справах дітей. Разом з тим, стабільно зростає кількість дітей, які виховуються в сім'ях, що опинилися в складних життєвих обставинах. Ще однією проблемою є високий рівень інвалідизації дітей в Тернопільській області. Середній показник по Україні – 2,05% від кількості дитячого населення, в Тернопільській області – 2,31%. При цьому в області слабо розвинуті реабілітаційні послуги, а паліативні й послуги раннього втручання практично взагалі відсутні, що збільшує ризики відмов від таких дітей та направлення їх до будинку дитини. Відповідно до Національної стратегії реформування закладів інституційного догляду та виховання дітей, починаючи з 2021 року накладається мораторій на влаштування дітей до інтернатів віком від 0 до 3 років. В даний час Тернопільський обласний спеціалізований будинок дитини трансформується в центр реабілітації розвитку дитини. Процес трансформації розрахований на 4 етапи. Функціонування центру та запровадження послуг раннього втручання знизить рівень інвалідизації дітей, надасть підтримку та фаховий медико-соціальний супровід сім'ям, які виховують дітей з вадами розвитку та інвалідністю та сприятиме їх догляду та вихованню в біологічних сім'ях.
Очікувані результати від реалізації проєкту	
економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	раціональне використання бюджетних коштів
соціальний вплив	зменшення кількості соціально вразливих сімей, скорочення кількості дітей на цілодобовому перебуванні в інтернатних закладах (у 3 рази), зменшення чисельності дітей раннього віку з інвалідністю, надання доступних послуг з раннього втручання та реабілітації дітей з інвалідністю на рівні громад
екологічний вплив	проєкт не передбачає впливу на навколишнє природне середовище
Основні заходи проєкту	- створення і розвиток освітніх, медичних, соціальних, реабілітаційних послуг відповідно до потреб дітей та їх сімей, перш за все, на рівні територіальної громади; - розвиток сімейних форм виховання та послуг, наближених до сімейних;

	- реформування інтернатних закладів, у тому числі трансформація обласного будинку дитини в обласний центр реабілітації та розвитку дитини, створення мобільно-консультативної бригади та ресурсно-методичного центру з раннього втручання та реабілітації; - створення ефективної системи раннього виявлення та підтримки сімей з дітьми, які перебувають на ранніх етапах вразливості, підтримка біологічної сім'ї дитини; - введення фахівців з соціальної роботи в ОТГ			
Період реалізації проєкту (з (рік) до (рік))	2021-2023 роки			
Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Усього	28000,0	17000,0	17000,0	62000,0
державний бюджет, у тому числі з ДФРР	10000,0	7000,0	7000,0	24000,0
місцевий бюджет	12000,0	7000,0	7000,0	26000,0
інші джерела	6000,0	3000,0	3000,0	12000,0
Інша інформація щодо проєкту (за потреби)	-			
Координатори реалізації проєктів у рамках технічного завдання	служба у справах дітей, управління охорони здоров'я облдержадміністрації, органи місцевого самоврядування			

Назва проєкту регіонального розвитку (далі – проєкт)	1.13. Попередження правопорушень у дитячому середовищі та насильства над дітьми
Назва завдання Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року, якому відповідає проєкт	Стратегічна ціль ІІІ „Розбудова ефективного багаторівневого врядування", напрям „Забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, запобігання та протидія домашньому насильству та дискримінації", завдання 5 „Здійснення заходів щодо протидії та запобігання домашньому насильству та насильству за ознакою статі шляхом координації зусиль усіх заінтересованих сторін на національному, регіональному та місцевому рівні" та інші взаємозалежні завдання
Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	1.1.4. Забезпечення належних умов життя для соціально незахищених та пільгових категорій населення
Мета та завдання проєкту	забезпечення захисту дітей від насильства, усунення ймовірних причин та обставин, що можуть спонукати неповнолітніх вчиняти протиправні дії, створення умов для адаптації дітей-сиріт та дітей, позбавлених

	батьківського піклування, особливо з інтернатних закладів, до самостійного життя
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Тернопільська область
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	сім'ї та діти, які опинились в складних життєвих обставинах
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	в області збільшується кількість випадків насильства над дітьми в сім'ях, соціальних мережах, учнівському середовищі та правопорушень серед неповнолітніх. У 2019 році зафіксовано 134 випадки насильства над дітьми та 12 фактів вчинення булінгу
Очікувані результати від реалізації проєкту	
економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	-
соціальний вплив	підвищення рівня правової свідомості і культури у неповнолітніх; громадський осуд та нетерпимість в суспільстві до всіх форм насильства над дітьми
екологічний вплив	проєкт не передбачає впливу на навколишнє природне середовище
Основні заходи проєкту	- інформаційно-консультативні заходи щодо формування в суспільстві політики громадської нетерпимості до всіх форм насильства над дітьми; - створення системи ефективної профілактики та протидії домашньому насильству над дітьми; - здійснення заходів щодо протидії найгіршим формам дитячої праці, проституції та порнографії; захисту дітей від експлуатації, сексуального насильства і торгівлі людьми; - активізація інформаційно-просвітницької роботи із запобігання усіх форм насильства над дітьми та правопорушень серед неповнолітніх; - здійснення контролю за дотриманням культурно-розважальними закладами, комп'ютерними клубами вимог нормативно-правових актів щодо порядку відвідування їх дітьми, заборони продажу алкогольних напоїв, тютюнових виробів, розповсюдження наркотиків, пропаганди проституції, насилля, жорстокості серед дітей; - координація роботи щодо проведення обласних державно-громадських операцій та рейдів щодо профілактики негативних проявів у дитячому середовищі, запобігання дитячій бездоглядності: „Підліток. Зима Канікули", „Діти вулиці. Вокзал", „Діти

	Тернопільщини проти насильства, бездоглядності, за духовну та сімейну злагоду", „Літо", „Урок"; - взаємоінформування між відповідними підрозділами Національної поліції, службами у справах дітей, органами управління освітою про дітей, які не навчаються, скоїли злочини, правопорушення, затримані за вживання наркотичних речовин, алкогольних напоїв, бродяжництво, жебракування, зазнали насильства в сім'ї, проживають у сім'ях, в яких батьки ухиляються від виконання батьківських обов'язків; - співпраця з громадськими, благодійними, релігійними організаціями, що працюють в сфері соціально-правового захисту дітей; - активізація роботи закладів та установ культури на місцях щодо залучення дітей до участі в роботі аматорських творчих колективів, мистецьких заходах, фестивалях, конкурсах, - проведення семінарів, нарад, тренінгів для працівників, які займаються вирішенням питань запобігання бездоглядності серед дітей, профілактикою правопорушень та злочинності серед них, їх реабілітацією та соціальним захистом, попередженню насильства над дітьми; - проведення інформаційних кампаній, тематичних акцій з питань профілактики правопорушень, правового виховання дітей			
Період реалізації проєкту (з (рік) до (рік))	2021-2023 роки:			
Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Усього	100,0	130,0	150,0	380,0
державний бюджет, у тому числі з ДФРР	-	-	-	-
місцевий бюджет	100,0	130,0	150,0	380,0
інші джерела	-	-	-	-
Інша інформація щодо проєкту (за потреби)	-			
Координатори реалізації проєктів у рамках технічного завдання	служба у справах дітей облдержадміністрації, райдержадміністрації, органи місцевого самоврядування			

Назва проєкту регіонального розвитку (далі – проєкт)	1.14. Забезпечення житлом дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, осіб з їх числа
Назва завдання Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року, якому відповідає проєкт	Стратегічна ціль І „Формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах", напрям „Розвиток соціальної

	інфраструктури”, завдання 1 „Формування системи надання соціальних послуг відповідно до потреб населення шляхом модернізації існуючих і запровадження нових видів соціальних послуг з урахуванням гендерних особливостей, зокрема забезпечення розвитку якісних і доступних послуг з догляду, у тому числі доглядової інфраструктури” та інші взаємозалежні завдання
Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	1.1.4. Забезпечення належних умов життя для соціально незахищених та пільгових категорій населення
Мета та завдання проєкту	підвищення рівня захищеності житлових та майнових прав дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, а також осіб з їх числа; забезпечення упорядкованим житлом дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, а також осіб з їх числа
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Тернопільська область
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	діти-сироти, діти, позбавлені батьківського піклування та особи з їх числа
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	на квартирному обліку в області перебуває 370 дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, осіб з їх числа. Проведення поточних ремонтів потребують 11 дитячих будинків сімейного типу
Очікувані результати від реалізації проєкту	
економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	раціональне використання бюджетних коштів
соціальний вплив	забезпечення упорядкованим житлом дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, а також осіб з їх числа
екологічний вплив	проєкт не передбачає впливу на навколишнє природне середовище
Основні заходи проєкту	- щорічне обстеження стану житлових приміщень, що знаходяться у власності дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, оцінки вартості упоряджувальних робіт з урахуванням встановлених санітарних і технічних вимог; - реконструкція чи капітальний ремонт житла, до якого будуть повертатись діти-сироти та діти, позбавлені батьківського піклування, після завершення піклування над такими дітьми; - визначення потреб у забезпеченні соціальним житлом дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, та осіб з їх числа, формування бюджетних намірів для вирішення цього питання;

	- ведення обліку дітей, які мають право на отримання соціального житла; - добудова житлових будинків незавершеного будівництва з високим ступенем будівельної готовності та придбання житла у введених в експлуатацію багатоквартирних житлових будинках або на вторинному ринку; - придбання для родинних груп житлових будинків; реконструкцію існуючих жилих будинків та переобладнання нежилих будинків у жилі; - передача до житлового фонду соціального призначення комунальної власності житла, вилученого на підставі судових рішень або визнаного в установленому законом порядку безхазяйним або відумерлим;			
Період реалізації проєкту (з (рік) до (рік))	2021-2023 роки:			
Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Усього	7500,0	8200,0	8200,0	23900,0
державний бюджет, у тому числі з ДФРР	7000,0	7500,0	7500,0	22000,0
місцевий бюджет	500,0	700,0	700,0	1900,0
інші джерела	-	-	-	-
Інша інформація щодо проєкту (за потреби)	-			
Координатори реалізації проєктів у рамках технічного завдання	служба у справах дітей облдержадміністрації, райдержадміністрації, органи місцевого самоврядування			

Назва проєкту регіонального розвитку (далі – проєкт)	1.15. Забезпечення житлом пільгових та соціально незахищених верств населення
Назва завдання Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року, якому відповідає проєкт	Стратегічна ціль І „Формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах”, напрям „Посилення соціальної захищеності ветеранів війни та членів їх сімей у територіальних громадах за місцем їх постійного проживання”, завдання 3 „Сприяння запровадженню кредитно-фінансових механізмів для забезпечення ветеранів війни та членів їз сімей постійним та доступним житлом з пільговими умовами фінансування будівництва та придбання житла” та інші взаємозалежні завдання
Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	1.1.4. Забезпечення належних умов життя для соціально незахищених та пільгових категорій населення

Мета та завдання проєкту	забезпечення можливості пільгових та соціально незахищених категорій населення покращити свої житлові умови			
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Тернопільська область			
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	пільгові та соціально незахищені верстви населення, які потребують поліпшення житлових умов			
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	більшість молодих сімей, одиноких молодих громадян, які потребують підтримки, інші пільгові та соціально незахищені верстви населення, що потребують поліпшення житлових умов, не мають можливості придбати житло без фінансової підтримки			
Очікувані результати від реалізації проєкту	-			
економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	стимулювання розвитку житлового будівництва			
соціальний вплив	реалізація соціальних функцій держави, вирішення житлових проблем пільгових та соціально незахищених верств населення			
екологічний вплив	проєкт не передбачає впливу на навколишнє природне середовище			
Основні заходи проєкту	Розроблення і впровадження програм, реалізація проектів із будівництва (придбання) житла, зокрема для пільгових та соціально незахищених верств населення, у тому числі військових та ветеранів АТО/ООС			
Період реалізації проєкту (з (рік) до (рік))	2021-2023 роки			
Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Усього	27 000,0	28 000,0	29 000,0	84 000,0
державний бюджет, у тому числі з ДФРР	20 000,0	20 000,0	20 000,0	60 000,0
місцевий бюджет	7 000,0	8 000,0	9 000,0	24 000,0
інші джерела	-	-	-	-
Інша інформація щодо проєкту (за потреби)				
Координатори реалізації проєктів у рамках технічного завдання	департаменти архітектури, містобудування, житлово-комунального господарства та енергозбереження; соціального захисту населення обласної державної адміністрації, райдержадміністрації, органи місцевого самоврядування, Тернопільське регіональне управління Державної спеціалізованої фінансової установи „Державний фонд сприяння молодіжному житловому будівництву”			

Назва проєкту регіонального розвитку (далі – проєкт)	1.16. Створення молодіжних центрів, центрів національно-патріотичного виховання та реалізація державної молодіжної політики

Назва завдання Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року, якому відповідає проєкт	Стратегічна ціль І „Формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах”, напрям „Формування української громадянської ідентичності населення на основі суспільно-державних (національних) цінностей шляхом розвитку загальнодержавної системи національно-патріотичного виховання”, завдання 1 „Сприяння розвитку національно-патріотичного виховання населення на рівні регіонів, територіальних громад, зокрема шляхом створення та розширення мережі центрів національно-патріотичного виховання” Стратегічна ціль ІІ „ Підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів”, напрям „Формування спроможного та всебічно розвинутого молодого покоління”, завдання 8 „Сприяння розвитку молодіжних центрів та забезпечення якості послуг, що ними надаються”
Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	1.1.5 Реалізація державної політики у молодіжній сфері та сфері національно-патріотичного виховання
Мета та завдання проєкту	вирішення питань національно-патріотичного виховання, соціального становлення та розвитку молоді
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Тернопільська область
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	молоде покоління області
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	низький рівень розвитку молодіжної інфраструктури області, зокрема мережі молодіжних центрів, як платформи у населених пунктах для об'єднання молодих людей, обміну знаннями та досвідом, створення та розвитку ініціатив. Фактично молодіжні центри і простори є одними з основних партнерів органів влади й місцевого самоврядування в реалізації молодіжної політики, оскільки їх діяльність спрямована на посилення роботи державних структур і створення умов для змістовного проведення дозвілля, навчання й самореалізації молодих людей. Також вони є своєрідними платформами, які можуть сприяти розвитку громадських об'єднань у громадах
Очікувані результати від реалізації проєкту	-
економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	-
соціальний вплив	реалізація соціальних функцій держави, вирішення проблем молодого покоління, сприяння соціальному становленню та розвитку молоді
екологічний вплив	проєкт не передбачає впливу на навколишнє природне середовище

Основні заходи проєкту	- створення молодіжних центрів, центрів національно патріотичного виховання; - сприяння інтелектуальному, моральному, духовному розвитку молоді, реалізації її творчого потенціалу, а також соціалізації та самореалізації молоді; - національно-патріотичне виховання молодого покоління; - популяризація серед молоді здорового способу життя; - сприяння розвитку молодіжного підприємництва; - спряння забезпеченню громадянської освіти молоді			
Період реалізації проєкту (з (рік) до (рік))	2021-2023 роки			
Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Усього	6000,0	6350,0	6650,0	19000,0
державний бюджет, у тому числі з ДФРР	1500,0	1600,0	1700,0	4800,0
місцевий бюджет	4000,0	4200,0	4400,0	12600,0
інші джерела	500,0	550,0	550,0	1600,0
Інша інформація щодо проєкту (за потреби)				
Координатори реалізації проєктів у рамках технічного завдання	управління сім'ї та молоді облдержадміністрації, райдержадміністрації, органи місцевого самоврядування			

Назва проєкту регіонального розвитку (далі – проєкт)	1.17. Будівництво, капітальний ремонт та реконструкція відпочинкових, оздоровчих, патріотично-вишкільних закладів для дітей та молоді
Назва завдання Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року, якому відповідає проєкт	Стратегічна ціль І „Формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах", напрям „Формування української громадянської ідентичності населення на основі суспільно-державних (національних) цінностей шляхом розвитку загальнодержавної системи національно-патріотичного виховання", завдання 1 „Сприяння розвитку національно-патріотичного виховання населення на рівні регіонів, територіальних громад, зокрема шляхом створення та розширення мережі центрів національно-патріотичного виховання" Стратегічна ціль ІІ „ Підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів", напрям „Формування спроможного та всебічно розвинутого

	молодого покоління”, завдання 8 „Сприяння розвитку молодіжних центрів та забезпечення якості послуг, що ними надаються”
Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	1.1.5. Реалізація державної політики у молодіжній сфері та сфері національно-патріотичного виховання
Мета та завдання проєкту	покращення умов оздоровлення та відпочинку дітей та молоді, сприяння розвитку національно-патріотичного виховання підростаючого покоління
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Тернопільська область
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	діти та молодь області
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	в області діє 10 дитячих закладів оздоровлення та відпочинку, з яких 7 приватні та 3 знаходяться у комунальній власності. Більшість з них побудовані близько 50 років тому. Водночас кошти на проведення в них ремонтних робіт та реконструкцію майже не виділяються. За останнє десятиліття припинили роботу через незадовільний матеріально-технічний та санітарний стан 4 заклади у Теребовлянському, Тернопільському, Підволочиському районах. Крім того, існує потреба в облаштованих наметових містечках та закладах, спрямованих на військово-патріотичне виховання молоді, яких немає в області жодного. Водночас, в області проживає 121 982 дитини шкільного віку, з них 60816 дітей належать до пільгових категорій, для яких згідно Закону України «Про оздоровлення та відпочинок дітей» передбачена можливість оздоровлення у згаданих закладах за кошти державного, місцевого бюджетів. На проведення наметових таборів та вишколів передбачено кошти в обласних програмах
Очікувані результати від реалізації проєкту	-
економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	-
соціальний вплив	реалізація соціальних функцій держави, сприяння національно-патріотичному вихованню підростаючого покоління
екологічний вплив	проєкт не передбачає впливу на навколишнє природне середовище
Основні заходи проєкту	будівництво, капітальний ремонт та реконструкція, термомодернізація відпочинкових, оздоровчих, патріотично-вишкільних закладів для дітей та молоді
Період реалізації проєкту (з (рік) до (рік))	2021-2023 роки

Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Усього	16600,0	16700,0	16800,0	50100,0
державний бюджет, у тому числі з ДФРР	14600,0	14600,0	14600,0	43800,0
місцевий бюджет	1500,0	1500,0	1500,0	4500,0
інші джерела	500,0	600,0	700,0	1800,0
Інша інформація щодо проєкту (за потреби)				
Координатори реалізації проєктів у рамках технічного завдання	управління сім'ї та молоді облдержадміністрації, райдержадміністрації, органи місцевого самоврядування			

Назва проєкту регіонального розвитку (далі – проєкт)	1.18. Будівництво, капітальний ремонт та реконструкція спортивних споруд області
Назва завдання Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року, якому відповідає проєкт	Стратегічна ціль ІІ „Підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів", напрям „Формування здорової нації та створення належних умов для розвитку системи закладів фізичної культури і спорту, в тому числі для осіб з інвалідністю", завдання: 1 „Забезпечення розвитку фізичної культури та спорту на рівні територіальних громад, зокрема шляхом розширення мережі закладів фізичної культури і спорту"; 4 „Сприяння створенню спортивної інфраструктури для занять фізичною культурою і спортом" та інші взаємозалежні завдання
Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	1.1.6. Розвиток масової фізичної культури та спорту
Мета та завдання проєкту	покращення спортивно-оздоровчої, відпочинкової та культурно-громадської інфраструктури області, покращення матеріально-технічної бази спортивних споруд, відпочинкових та оздоровчих дитячих закладів, що задовольнить потреби населення у зміцненні здоров'я, фізичного й духовного розвитку
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Тернопільська область
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	населення Тернопільської області; в тому числі вихованці дитячо-юнацьких спортивних шкіл; учні загальноосвітніх шкіл;спортсмени та тренери, у тому числі ті, які будуть приймати участь в спортивних заходах, а також їхні вболівальники, глядачі;люди з обмеженими фізичними можливостями

Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	недостатня кількість об’єктів спортивної, оздоровчої та відпочинкової інфраструктури, невідповідність їх стану сучасним вимогам безпеки та експлуатації, зношеність основних фондів, недостатність фінансових ресурсів щодо їх розвитку, непропорційний розподіл наявних спортивних споруд, закладів оздоровчої та відпочинкової інфраструктури.			
Очікувані результати від реалізації проєкту				
економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	- зменшення витрат на утримання закладів шляхом вжиття заходів з підвищення енергоефективності, впровадження енергоощадних технологій; збільшення надходжень до бюджету завдяки проведенню всеукраїнських та міжнародних змагань			
соціальний вплив	збільшення кількості дітей, охоплених організованими формами відпочинку, оздоровлення, занять фізичною культурою та спортом			
екологічний вплив	проєкт не передбачає впливу на навколишнє природне середовище			
Основні заходи проєкту	- будівництво, капітальний ремонт, реконструкція, модернізація спортивних споруд, закладів, баз, у тому числі тренувально-відновлювальних баз для параолімпійців, - покращення матеріально-технічного забезпечення таких об’єктів; - організація спортивних змагань та оздоровчих заходів; - розроблення концепції розвитку зимових видів спорту в області та сприяння у впровадженні відповідних проєктів - залучення до системних фізкультурно-оздоровчих занять учнів, студентів і молоді			
Період реалізації проєкту (з (рік) до (рік))	2021-2023 роки**:**			
Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Усього	143200,0	90000,0	72000,0	305200,0
державний бюджет, у тому числі з ДФРР	98000,0	50000,0	40000,0	188000,0
місцевий бюджет	35000,0	30000,0	22000,0	87000,0
інші джерела	10200,0	10000,0	10000,0	30200,0
Інша інформація щодо проєкту (за потреби)				
Координатори реалізації проєктів у рамках технічного завдання	управління фізичної культури та спорту облдержадміністрації, райдержадміністрації, органи місцевого самоврядування			

Назва проєкту регіонального розвитку (далі – проєкт)	1.19. Будівництво, реконструкція, капітальний ремонт та модернізація спортивних залів і майданчиків, у тому числі зі штучним покриттям, на території закладів освіти області
Назва завдання Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року, якому відповідає проєкт	Стратегічна ціль ІІ „Підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів”, напрям „Формування здорової нації та створення належних умов для розвитку системи закладів фізичної культури і спорту, в тому числі для осіб з інвалідністю”, завдання: 1 „Забезпечення розвитку фізичної культури та спорту на рівні територіальних громад, зокрема шляхом розширення мережі закладів фізичної культури і спорту”; 4 „Сприяння створенню спортивної інфраструктури для занять фізичною культурою і спортом” та інші взаємозалежні завдання
Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	1.1.6. Розвиток масової фізкультури та спорту
Мета та завдання проєкту	приведення існуючого технічного стану спортивних залів та майданчиків шкіл до вимог технічних стандартів та безпеки для занять фізичною культурою та спортом; розвиток мережі сучасних спортивних просторів
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Тернопільська область
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціарипроєкту	учнівські та педагогічні колективи шкіл, населення сіл та міст районів
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	невідповідність існуючого технічного стану та обладнання спортивних залів шкіл сучасним технічним стандартам та вимогам безпеки для занять фізичною культурою та спортом
Очікувані результати від реалізації проєкту	реалізація проєктів сприятиме створенню сприятливих та комфортних санітарно-гігієнічних умов для заняття спортом; збереженню здоров’я дітей; покращення естетичного вигляду будівель; зменшення витрат на щорічні поточні ремонти
економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	раціональне використання бюджетних коштів
соціальний вплив	популяризація здорового способу життя, відволікання дітей та підлітків від негативних впливів навколишнього середовища, фізичне виховання молоді
екологічний вплив	проєкт не передбачає впливу на навколишнє природне середовище

Основні заходи проєкту	- будівництво, реконструкція, капітальний ремонт та модернізація спортивних залів та майданчиків, у тому числі з штучним покриттям, на території закладів освіти області; - впровадження заходів з енергозбереження у спортивних залах.			
Період реалізації проєкту (з (рік) до (рік))	2021-2023 роки:			
Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Усього	11866,84	1750,0	750,0	14366,84
державний бюджет, у тому числі з ДФРР	9596,39	1500,0	600,0	11696,39
місцевий бюджет	2220,45	100,0	50,0	2370,45
інші джерела	50,0	150,0	100,0	300,0
Інша інформація щодо проєкту (за потреби)				
Координатори реалізації проєктів у рамках технічного завдання	управління освіти і науки облдержадміністрації, райдержадміністрації, органи місцевого самоврядування			

Назва проєкту регіонального розвитку (далі – проєкт)	1.20. Розробка концепцій та Стратегій розвитку адміністративно-територіальних одиниць області
Назва завдання Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року, якому відповідає проєкт	Стратегічна ціль ІІІ „Розбудова ефективного багаторівневого врядування”, напрям „Формування ефективного місцевого самоврядування та органів державної влади на новій територіальній основі на засадах нового адміністративно-територіального устрою України”, завдання: 1 „Утворення спроможних територіальних громад на всій території України”; 4 „Побудова системи ефективної взаємодії органів місцевого самоврядування різних рівнів спрямованої на комплексний розвиток територій регіонів та територіальних громад” та інші взаємозалежні завдання
Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	1.1.7. Системний та впорядкований розвиток територій області в рамках реформи адміністративно-територіального устрою
Мета та завдання проєкту	розробка та реалізація заходів в рамках стратегій розвитку територіальних громад задля підвищення конкурентоспроможності громад та наповнення місцевих бюджетів
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Тернопільська область

Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціарипроєкту	населення територіальних громад області			
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	в області значна частина територіальних громад немає власних стратегій розвитку, на низькому рівні знаходиться стан розробки галузевих інфраструктурних проєктів, а також залучення міжнародних грантів та програм			
Очікувані результати від реалізації проєкту				
економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	наповнення бюджетів громад, раціональне використання бюджетних коштів			
соціальний вплив	покращення якості життя населення громад області			
екологічний вплив	розроблення стратегії розвитку ОТГ враховуватиме екологічну складову з метою мінімізації негативного впливу на довкілля			
Основні заходи проєкту	- проведення моніторингу ефективності фінансово-господарської діяльності ОТГ; - розроблення стратегій розвитку громад; - програм розвитку районів; - сприяння підвищенню професійної компетентності, кваліфікаційного рівня спеціалістів територіальних громад з питань розробки програм регіонального розвитку та залучення інвестицій; - допомога в розробленні галузевих інфраструктурних проєктів; - експертиза та супровід проєктів до реалізації; - залучення міжнародних грантів			
Період реалізації проєкту (з (рік) до (рік))	2021-2023 роки**:**			
Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Усього	700,0	700,0	700,0	2100,0
державний бюджет, у тому числі з ДФРР	-	-	-	-
місцевий бюджет	600,0	600,0	600,0	1800,0
інші джерела	100,0	100,0	100,0	300,0
Інша інформація щодо проекту (за потреби)				
Координатори реалізації проєктів у рамках технічного завдання	департамент архітектури, містобудування, житлово-комунального господарства та енергозбереження спільно з департаментом економічного розвитку і торгівлі облдержадміністрації, Агенція регіонального розвитку у Тернопільській області, органи місцевого самоврядування, наукові установи			

Назва проєкту регіонального розвитку (далі – проєкт)	1.21. Оновлення та розроблення схем планування територій, містобудівної документації адміністративно-територіальних одиниць області
Назва завдання Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року, якому відповідає проєкт	Стратегічна ціль ІІІ „Розбудова ефективного багаторівневого врядування”, оперативна ціль 1 „Формування ефективного місцевого самоврядування та органів державної влади на новій територіальній основі на засадах нового адміністративно-територіального устрою України”, завдання 2 „Забезпечення створення нової системи адміністративно-територіальних одиниць субрегіонального рівня відповідно до європейських вимог та стандартів”; оперативна ціль 2 „Формування горизонтальної та вертикальної координації державних секторальних політик та державної регіональної політики”, завдання 4 „Створення взаємопов’язаної системи планування просторового розвитку держави на основі оновленої Генеральної схеми планування території України та містобудівної документації регіонального та місцевого рівня” та інші взаємозалежні завдання
Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	1.1.7. Системний та впорядкований розвиток територій області в рамках реформи адміністративно-територіального устрою
Мета та завдання проєкту	забезпечення територій та населених пунктів області актуальною містобудівною документацією
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Тернопільська область
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	населення Тернопільської області
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	значна частина містобудівної документації неактуальна, що гальмує повноцінний розвиток територій. Із 1058 населених пунктів області 789 забезпечені містобудівною документацією (з них актуальною - 454).
Очікувані результати від реалізації проєкту	
економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	оптимізація і зростання бюджетного потенціалу територій
соціальний вплив	покращення життєзабезпечення населення області
екологічний вплив	оптимізація планування, розвитку і зростання природного середовища, захист від шкідливого впливу технічних і соціально-побутових факторів, небезпечних природних явищ

Основні заходи проєкту	розроблення (оновлення) генеральних планів населених пунктів, детальних планів територій, схем планування територій адміністративно-територіальних одиниць області			
Період реалізації проєкту (з (рік) до (рік))	2021-2023 роки**:**			
Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис.грн:	2021рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Усього	5800,0	5800,0	5800,0	17400,0
державний бюджет, у тому числі з ДФРР	-	-	-	-
місцевий бюджет	4800,0	4800,0	4800,0	14400,0
інші джерела	1000,0	1000,0	1000,0	3000,0
Інша інформація щодо проєкту (за потреби)				
Координатори реалізації проєктів у рамках технічного завдання	департамент архітектури, містобудування, житлово-комунального господарства та енергозбереження обласної державної адміністрації, органи місцевого самоврядування			

Назва проєкту регіонального розвитку (далі – проєкт)	1.22. Підтримка проєктів розвитку співробітництва територіальних громад області
Назва завдання Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року, якому відповідає проєкт	Стратегічна ціль ІІІ „Розбудова ефективного багаторівневого врядування”, оперативна ціль „Формування ефективного місцевого самоврядування та органів державної влади на новій територіальній основі на засадах нового адміністративно-територіального устрою України”, завдання 4 „Побудова системи ефективної взаємодії органів місцевого самоврядування різних рівнів, спрямованої на комплексний розвиток територій регіонів та територіальних громад ” та інші взаємозалежні завдання
Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	1.1.7. Системний та впорядкований розвиток територій області в рамках реформи адміністративно-територіального устрою
Мета та завдання проєкту	відбір проєктів розвитку територіальних громад області, спрямованих на підвищення ефективності використання коштів місцевих бюджетів органів місцевого самоврядування, ефективне використання ресурсів територіальних громад, реалізації спільних інфраструктурних проєктів. Розвиток співпраці органів місцевого самоврядування, громадських організацій, суб’єктів підприємницької діяльності у реалізації перспективних проєктів розвитку територій. Узагальнення та поширення досвіду роботи органів місцевого самоврядування,

	спрямованої на розв'язання проблем територіальних громад та розвитку міжмуніципального співробітництва.
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Тернопільська область
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	населення територіальних громад області
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	міжмуніципальне співробітництво територіальних громад (далі – ММС) – дієвий інструмент місцевого розвитку. ММС є досить інноваційним інструментом місцевого розвитку та ефективним механізмом муніципального управління, використання якого набуває все більшого поширення в Україні. На даний час можливостями співробітництва скористались понад 1000 ОМС України, які уклали 506 договорів про співробітництво, найбільше укладено договорів у Полтавській та Вінницькій областях. Стимулом укладання договорів у вказаних областях є фінансування у рамках обласних програм підтримки міжмуніципального співробітництва. На Тернопільщині укладено лише 10 договорів ММС, жоден із них не був фінансово підтриманий з державного та обласного бюджетів. Стимулювання співробітництва має здійснюватися державою у спосіб, визначений статтею 15 Закону України «Про співробітництво територіальних громад» шляхом: надання субвенцій місцевим бюджетам суб'єктів співробітництва у пріоритетних сферах державної політики; передачі об'єктів державної власності у комунальну власність суб'єктів співробітництва; методичної, організаційної та іншої підтримки діяльності суб'єктів співробітництва. Питання співробітництва є особливо актуальними для громад в період їх становлення.
Очікувані результати від реалізації проєкту	
економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	збільшення фінансової спроможності громад та надходжень до місцевих бюджетів
соціальний вплив	зниження відтоку трудових ресурсів за кордон, покращення якості життя населення
екологічний вплив	проєкт не передбачає впливу на навколишнє природне середовище
Основні заходи проєкту	- проведення навчально-консультативних заходів;

	- підвищення кваліфікації представників органів місцевого самоврядування щодо підготовки та реалізації проєктів міжмуніципального співробітництва; - реалізація проєктів міжмуніципального співробітництва, забезпечення їх співфінансування; - проведення моніторингу реалізації проєктів міжмуніципального співробітництва			
Період реалізації проєкту (з (рік) до (рік))	2021-2023 роки:			
Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн.:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Усього	15000,0	20000,0	30000,0	65000,0
державний бюджет, у тому числі з ДФРР	10000,0	12500,0	20000,0	42500,0
місцевий бюджет	5000,0	7500,0	10000,0	22500,0
інші джерела	-	-	-	-
Інша інформація щодо проєкту (за потреби)	-			
Координатори реалізації проєктів у рамках технічного завдання	департамент архітектури, містобудування, житлово-комунального господарства та енергозбереження облдержадміністрації спільно з органами місцевого самоврядування, Офіс розвитку місцевого самоврядування, Агенція регіонального розвитку у Тернопільській області			

Назва проєкту регіонального розвитку (далі – проєкт)	1.23. Створення та розвиток мережі центрів надання адміністративних послуг в територіальних громадах Тернопільської області
Назва завдання Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року, якому відповідає проєкт	Стратегічна ціль І „Формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах”, напрям „Розвиток інфраструктури надання адміністративних послуг”, завдання 1 „Забезпечення розбудови мережі центрів надання адміністративних послуг і надання відповідної підтримки органам місцевого самоврядування для створення таких центрів, їх утримання, надання якісних послуг”; напрям „Цифрова трансформація регіонів”, завдання 4 „Забезпечення пріоритетного впровадження та розвиток системи електронного документообігу” та інші взаємозалежні завдання
Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	1.1.8. Підвищення якості надання адміністративних послуг

Мета та завдання проекту	реалізація в регіоні державної політики щодо створення системи комфортного та якісного надання адміністративних послуг мешканцям області, створення зручних умов для отримання споживачами адміністративних послуг, спрощення процедур, поліпшення якості надання послуг, а також запобігання корупції та усунення різного роду посередництва під час надання таких послуг
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Тернопільська область
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	населення громад, суб'єкти господарської діяльності (фізичні та юридичні особи)
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	в області створено 55 територіальних громад, у 14 з яких створені та діють центри надання адміністративних послуг. Створення таких центрів є необхідністю, оскільки надає можливість для мешканців громади отримати якісні послуги місцевих органів влади та державних установ в одному місці, що в свою чергу забезпечує зручність і економію часу для громадян та суб'єктів господарювання.При цьому, що діючі ЦНАП також потребують вдосконалення, зокрема розширення площ, створення віддалених робочих місць, розширення спектру надання адмінпослуг, забезпечення необхідним обладнанням для надання послуг з видачі паспортів для громадян, водійських посвідчень тощо. Створення ЦНАП в ОТГ обумовлене проведенням реформи децентралізації та задекларовано в програмах щодо розвитку територій
Очікувані результати від реалізації проєкту	
економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	надання платних адміністративних послуг, що дасть можливість збільшити надходження до місцевого бюджету
соціальний вплив	підвищення якості соціального обслуговування населення, створення належних умов для отримання адміністративних послуг особами з обмеженими фізичними можливостями; збільшення доступності адміністративних послуг до отримувачів послуг на 15%
екологічний вплив	проєкт не передбачає впливу на навколишнє природне середовище
Основні заходи проєкту	- створення/модернізація (будівництво, реконструкція, капітальний ремонт, впровадження заходів з енергозбереження) центрів надання адміністративних послуг в територіальних громадах області;

	- створення центрів підтримки підприємництва/інформаційно-консультаційних пунктів для бізнесу при центрах надання адміністративних послуг; - закупівля обладнання, програмного забезпечення, електронного документообігу, покращення матеріально-технічної бази центрів надання адміністративних послуг; - проведення навчань, підвищення кваліфікації працівників центрів надання адміністративних послуг			
Період реалізації проєкту (з (рік) до (рік))	2021-2023 роки:			
Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Усього	142200,0	87000,0	30800,0	260000,0
державний бюджет, у тому числі з ДФРР	98000,0	62400,0	20800,0	181200,0
місцевий бюджет	31200,0	15600,0	5200,0	52000,0
інші джерела	13000,0	9000,0	4800,0	26800,0
Інша інформація щодо проєкту (за потреби)				
Координатори реалізації проєктів у рамках технічного завдання	департамент економічного розвитку і торгівлі облдержадміністрації, районні державні адміністрації, органи місцевого самоврядування			

Назва проєкту регіонального розвитку (далі – проєкт)	1.24. Діджиталізація системи надання адміністративних послуг
Назва завдання Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року, якому відповідає проєкт	Стратегічна ціль І „Формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах”, напрям „Розвиток інфраструктури надання адміністративних послуг”, завдання 1 „Забезпечення розбудови мережі центрів надання адміністративних послуг і надання відповідної підтримки органам місцевого самоврядування для створення таких центрів, їх утримання, надання якісних послуг”; напрям „Цифрова трансформація регіонів”, завдання 4 „Забезпечення пріоритетного впровадження та розвиток системи електронного документообігу” та інші взаємозалежні завдання
Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	1.1.8. Підвищення якості надання адміністративних послуг
Мета та завдання проєкту	підвищення якості надання адміністративних послуг, можливість забезпечення прозорості, відкритості та зрозумілості дій у сфері надання адміністративних послуг. Зменшення витрат часу на обробку

	документів для отримання максимуму адміністративних послуг в одному приміщені
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Тернопільська область
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	населення громад, суб'єкти господарської діяльності (фізичні та юридичні особи), суб'єкти надання адміністративних послуг - органи виконавчої влади та місцевого самоврядування, їх посадові особи, уповноважені надавати адміністративні послуги
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	низький обсяг впровадження та надання послуг населенню та представникам бізнесу з використанням сучасних комп'ютерних технологій в он-лайн режимі. Лише окремі послуги (послуги з проведення реєстраційних дій, послуги в сфері земельних відносин, окремі послуги міграційної служби – для надання яких створені відповідні веб-ресурси) надаються в форматі он-лайн. Слід відмітити, що в області реалізовується проєкт з переведення та надання послуг в електронній формі через портал державних послуг iGov.org.ua, де запроваджено 148 послуг для громадян і суб'єктів господарювання області серед яких: звернення до посадових осіб та запити на отримання публічної інформації, реєстрація/зняття з реєстрації громадян (місце проживання) та суб'єктів господарювання, послуги в сфері земельних відносин, нерухомості, отримання дозвільних документів, витягів, довідок від органів виконавчої влади, соціальні послуги тощо). При цьому існують проблемні моменти щодо надання окремих послуг в форматі-он-лайн в установах та органах місцевої влади, зокрема проблеми технічного, технологічного, організаційного характеру тощо. Важливим є забезпечення надання послуг, які є найбільш затребуваними серед громадян та представників бізнесу, а саме щодо реєстрації/зняття з реєстрації громадян та суб'єктів господарювання, та послуг, які надають соціальні служби для громадян
Очікувані результати від реалізації проєкту	
економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	збільшення кількості надання адмінпослуг за рахунок скорочення терміну на опрацювання та відправку звернень, які поступили в електронній формі, зменшення бюджетних витат на потреби з придбання канцелярських товарів та обслуговування копіювальної техніки

соціальний вплив	підвищення ефективності та прозорості діяльності органів влади, забезпечення інформаційних потреб громадян та бізнесу			
екологічний вплив	проєкт не передбачає впливу на навколишнє природне середовище			
Основні заходи проєкту	- запровадження електронного документообігу між ЦНАП та суб'єктами надання адміністративних послуг; - переведення адміністративних послуг в електронний вигляд			
Період реалізації проєкту (з (рік) до (рік))	2021 рік:			
Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Усього	2200,0	2000,0	-	4200,0
державний бюджет, у тому числі з ДФРР	1500,0	1500,0	-	3000,0
місцевий бюджет	500,0	500,0	-	1000,0
інші джерела	200,0	-	-	200,0
Інша інформація щодо проєкту (за потреби)				
Координатори реалізації проєктів у рамках технічного завдання	департамент економічного розвитку і торгівлі облдержадміністрації, райдержадміністрації, органи місцевого самоврядування			

Назва проєкту регіонального розвитку (далі – проєкт)	1.25. Будівництво, реконструкція, капітальний ремонт та модернізація закладів освіти області
Назва завдання Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року, якому відповідає проєкт	Стратегічна ціль ІІ „Підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів": напрям „Підвищення якості і конкурентоспроможності вищої, фахової перед вищої та професійної (професійно-технічної) освіти, завдання 3 „Модернізація сфери вищої освіти шляхом застосування новітніх технологій та інновацій"; напрям „Розвиток загальної середньої освіти", завдання 1 „Сприяння оптимізації мережі закладів освіти для поліпшення матеріально-технічної бази опорних закладів освіти з використанням засобів картографування та цифровізації";
	напрям „Розвиток дошкільної та позашкільної освіти", завдання 3 „Сприяння розвитку та розширенню мережі закладів дошкільної та позашкільної освіти шляхом запровадження альтернативних джерел фінансування, зокрема на засадах державно-приватного партнерства" та інші взаємозалежні завдання
Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	1.1.9. Будівництво, реконструкція, ремонт та модернізація закладів освіти в області

Мета та завдання проєкту	забезпечення можливості надання освітніх послуг			
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Тернопільська область			
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціарипроєкту	діти, учні, студенти та працівники закладів освіти області			
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	будівлі закладів освіти не забезпечують умов сучасного навчального процесу і потребують модернізації, поряд з тим є потреба у створенні додаткових місць. Проєкт передбачає будівництво, реконструкцію, капітальний ремонт та модернізацію закладів освіти і забезпечення належних умов для проведення навчально-виховного процесу			
Очікувані результати від реалізації проєкту	створення належних умов для організації освітнього процесу; забезпечення реалізації конституційного права та закону України „Про освіту” щодо освітнього процесу			
економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	Забезпечення раціонального використання бюджетних коштів, економія коштів для проведення поточних ремонтів			
соціальний вплив	покращення якості надання освітніх послуг, вдосконалення необхідних умов для реалізації цього завдання			
екологічний вплив	проєкт не передбачає впливу на навколишнє природне середовище			
Основні заходи проєкту	- будівництво, реконструкція, капітальний ремонт, модернізація закладів освіти області; - впровадження заходів з енергозбереження у даних закладах; - приведення у відповідність до визначених норм матеріально-			
Період реалізації проєкту (з (рік) до (рік))	2021-2023 роки**:**			
Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Усього	114000,0	114000,0	104000,0	332000,0
державний бюджет, у тому числі з ДФРР	87000,0	87000,0	87000,0	261000,0
місцевий бюджет	17000,0	17000,0	17000,0	51000,0
інші джерела	10000,0	10000,0	-	20000,0
Інша інформація щодо проєкту (за потреби)				
Координатори підготовки та реалізації проєктів у рамках технічного завдання	управління освіти і науки облдержадміністрації, райдержадміністрації, органи місцевого самоврядування, заклади освіти			

Назва проєкту регіонального розвитку (далі - проєкт)	1.26. Розвиток інклюзивного освітнього середовища: створення регіонального освітнього інклюзивного простору
Назва завдання Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року, якому відповідає проєкт	Стратегічна ціль ІІ „Підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів”, напрям „Забезпечення освіти осіб з особливими освітніми потребами”, завдання 1 „Створення у закладах освіти інклюзивного та безпечного освітнього середовища, універсального дизайну та забезпечення розумного пристосування” та інші взаємозалежні завдання
Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	1.1.10. Формування інклюзивного середовища
Мета та завдання проєкту	забезпечення розвитку інклюзивного освітнього середовища, захист права дітей з особливими освітніми потребами на здобуття якісної освіти
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Тернопільська область
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціарипроєкту	діти, учні та працівники освітніх закладів області, інклюзивно-ресурсних центрів
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	недостатнє забезпечення умов доступу до освіти всіх категорій дітей та охоплення інклюзивним навчанням всіх осіб з особливими освітніми потребами, які того потребують
Очікуванні результати від реалізації проєкту	
економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	-
соціальний вплив	забезпечення можливості надання якісних освітніх послуг дітям з ООП; якісно новий рівень інклюзивної освіти в області; успішна реалізація загальних принципів, організаційних підходів, методичних рекомендацій щодо забезпечення якісного інклюзивного навчання з урахуванням контингенту учнів, можливостей реалізації інноваційних технологій
екологічний вплив	проєкт не передбачає впливу на навколишнє природне середовище
Основні заходи проєкту	- збільшення кількості інклюзивних класів; - створення ресурсних кімнат на базі опорних закладів; - функціонування медіатек;

	- консультативна підтримка фахівців інклюзивно-ресурсних центрів щодо коректного наповнення інформації до АС „Інклюзивно-ресурсні центри”			
Період реалізації проєкту (з (рік) до (рік))	2021-2023 роки:			
Орієнтровний обсяг фінансування проєкту, тис.грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Усього	7600,0	8000,0	8700,0	24300,0
державний бюджет, у тому числі з ДФРР	6800,0	7000,0	7500,0	21300,0
місцевий бюджет	800,0	1000,0	1200,0	3000,0
інші джерела	-	-	-	-
Інша інформація щодо проєкту (за потреби)	-			
Координатори реалізації проєктів у рамках технічного завдання	управління освіти і науки обласної державної адміністрації, райдержадміністрації, органи місцевого самоврядування			

Назва проєкту регіонального розвитку (далі-проєкт)	1.27. Удосконалення мережі закладів загальної середньої освіти
Назва завдання Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року, якому відповідає проєкт	Стратегічна ціль ІІ „Підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів”, напрям „Розвиток загальної середньої освіти”, завдання 1 „Сприяння оптимізації мережі закладів освіти для поліпшення матеріально-технічної бази опорних закладів освіти з використанням засобів картографування та цифровізації” та інші взаємозалежні завдання
Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	1.1.11. Формування освітніх округів, оптимальної мережі закладів освіти у відповідності до системи розселення
Мета та завдання проєкту	забезпечення гнучкої, практично орієнтованої, доступної для населення системи освіти; надання якісних освітніх послуг для населення області; організація на належному рівні допрофільної підготовки і профільного навчання здобувачів освіти; вдосконалення навчально-методичної та матеріально-технічної баз закладів освіти
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Тернопільська область
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціарипроєкту	учні області
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	у зв’язку зі складною демографічною ситуацією минулих років продовжується функціонування в області 118 малокомплектних шкіл (16,9% від їх загальної кількості). Найгостріше проблема малокомплектності проявляється в селах, де помітно зменшується наповнюваність класів і шкіл. На сьогодні кожна п’ята сільська школа

	області є малокомплектною. Залишається проблемним питання неефективного й нераціонального витрачання коштів освітньої субвенції на функціонування навчальних закладів, особливо в територіальних громадах. Кошти розподіляються не з метою їх вкладення в освіту учня, а з метою утримання, необґрунтованого збереження, забезпечення існування за будь-яких умов тих малочисельних закладів, які далеко не забезпечують надання учням якісних освітніх послуг			
Очікуванні результати від реалізації проєкту				
економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	удосконалення мережі закладів загальної середньої освіти, створення опорних шкіл забезпечить ефективне використання бюджетних коштів			
соціальний вплив	реалізація проєкту дасть змогу сформувати гнучку систему закладів освіти у відповідності до системи розселення області, забезпечить рівний доступ громадян до якісної освіти незалежно від територіального розміщення освітнього закладу, сприятиме всебічному розвитку особистості здобувачів освіти			
екологічний вплив	проєкт не передбачає впливу на навколишнє природне середовище			
Основні заходи проєкту	- зміцнення матеріально-технічної бази закладів, створення в них нового освітнього простору; - забезпечення кабінетами природничо-математичного циклу; - створення безперешкодного (безбар'єрного) середовища для осіб з особливими освітніми потребами; - впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у закладах освіти області			
Період реалізації проєкту (з (рік) до (рік))	2021-2023 роки:			
Орієнтровний обсяг фінансування проєкту, тис.грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Усього	20000,0	13500,0	13500,0	47000,0
державний бюджет, у тому числі з ДФРР	15000,0	10000,0	10000,0	35000,0
місцевий бюджет	4500,0	3000,0	3000,0	10500,0
інші джерела	500,0	500,0	500,0	1500,0
Інша інформація щодо проєкту (за потреби)	-			
Координатори реалізації проєктів у рамках технічного завдання	управління освіти і науки обласної державної адміністрації, райдержадміністрації, органи місцевого самоврядування			

Назва проєкту регіонального розвитку (далі-проєкт)	1.28. Організація підвезення учнів та вчителів до закладів загальної середньої освіти, в тому числі до опорних шкіл
Назва завдання Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року, якому відповідає проєкт	Стратегічна ціль І „Формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах”, напрям „Розвиток сільських територій”, завдання 12 „Забезпечення у повному обсязі сільських населених пунктів шкільними автобусами, які відповідають необхідним технічним вимогам та безпековим вимогам” та інші взаємозалежні завдання
Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	1.1.11. Формування освітніх округів, оптимальної мережі закладів освіти у відповідності до системи розселення
Мета та завдання проєкту	забезпечення 100% підвозу учнів до закладів загальної середньої освіти, у тому числі до опорних шкіл; створення належних умов для отримання загальної середньої освіти; забезпечення рівного доступу дітей до якісноїосвіти у сільській місцевості
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Тернопільська область
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	учні та вчителі області
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	у 2019/2020 навчальному році парк шкільних автобусів області налічує 167 одиниць, які забезпечують підвезення до місця навчання та додому 87,2% учнів до потреби. У 2019 році на умовах співфінансування придбано 7 шкільних автобусів. Подальше придбання шкільних автобусів забезпечить 100% підвіз учнів до закладів загальної середньої освіти
Очікуванні результати від реалізації проєкту	
економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	організація довезення учнів до закладів загальної середньої освіти, в тому числі до опорних шкіл сприятиме оптимізації мережі шкіл, що забезпечить ефективне використання бюджетних коштів
соціальний вплив	отримання шкільних автобусів дозволить здійснювати перевезення учнів, вихованців та педагогічних працівників до місця навчання і додому, які проживають на відстані понад 3 км від навчальних закладів. Це сприятиме покращенню соціального мікроклімату серед батьківської громадськості
екологічний вплив	проєкт не передбачає впливу на навколишнє природне середовище
Основні заходи проєкту	придбання щорічно шкільних автобусів для підвезення здобувачів освіти і педагогічних працівників до місця навчання

Період реалізації проєкту (з (рік) до (рік))	2021-2023 роки:			
Орієнтровний обсяг фінансування проєкту, тис.грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Усього	18000,0	18000,0	18000,0	54000,0
державний бюджет, у тому числі з ДФРР	15000,0	15000,0	15000,0	45000,0
місцевий бюджет	3000,0	3000,0	3000,0	9000,0
інші джерела	-	-	-	-
Інша інформація щодо проєкту (за потреби)	-			
Координатори реалізації проєктів у рамках технічного завдання	управління освіти і науки обласної державної адміністрації, райдержадміністрації, органи місцевого самоврядування			

Назва проєкту регіонального розвитку (далі – проєкт)	1.29. Будівництво, ремонт, реконструкція та модернізація закладів культури області, зміцнення їх матеріально-технічної бази
Назва завдання Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року, якому відповідає проєкт	Стратегічна ціль І „Формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах”, напрям „Розвиток соціальної інфраструктури” завдання 4 „Сприяння створенню функціонально та організаційно нових моделей закладів культури (центрів культурних послуг, центрів творчості, креативних хабів) для забезпечення діяльності митців, театрально-видовищних закладів культури, незалежних театрів, музичних та художніх колективів, ансамблів” та інші взаємозалежні завдання
Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	1.1.12.Використання культурного потенціалу для інтелектуального та духовного розвитку населення в регіоні.
Мета та завдання проєкту	покращення матеріально-технічної бази закладів культури шляхом проведення капітальних, поточних ремонтів внутрішніх і зовнішніх приміщень, покрівель, систем опалення, утеплення та ремонт фасадів
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Тернопільська область
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	працівники та відвідувачі закладів культури області
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	в галузі культури функціонує 22 установи обласного підпорядкування, 50 клубних закладів, 84 публічних бібліотеки, 40 мистецьких шкіл, 25 музеїв та 4 кінотеатри з яких 70% потребують капітальних, поточних ремонтів зовнішніх і внутрішніх приміщень, покрівель, систем опалення, утеплення та ремонт фасадів
Очікувані результати від реалізації проєкту	

економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	економія бюджетних та власних коштів закладів культури при розрахунках за опалення та енергоносії в результаті термомодернізації приміщень, впровадження енергоефективних заходів			
соціальний вплив	ідеологічний розвиток, продукування українського мистецтва			
екологічний вплив	проєкт не передбачає впливу на навколишнє природне середовище			
Основні заходи проєкту	- будівництво, капітальний, поточний ремонти, реконструкція та модернізація закладів культури, в тому числі обласних музейних комплексів, впровадження заходів з енергозбереження у даних закладах тощо, в тому числі створення центрів надання культурних послуг населенню області, центрів патріотичного виховання молоді			
Період реалізації проєкту (з (рік) до (рік))	2021-2023 роки**:**			
Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис.грн:	2021рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Усього	58744,528	17250,0	5600,0	81594,528
державний бюджет, у тому числі з ДФРР	49581,787	15280,0	4120,0	68981,787
місцевий бюджет	8732,741	1920,0	1480,0	12132,741
інші джерела	430,0	50,0	-	480,0
Інша інформація щодо проєкту (за потреби)				
Координатори реалізації проєктів у рамках технічного завдання	управління культури; сім'ї та молоді обласної державної адміністрації, райдержадміністрації, органи місцевого самоврядування			

Назва проєкту регіонального розвитку (далі – проєкт)	1.30. Збереження культурної та історичної спадщини Тернопільської області
Назва завдання Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року, якому відповідає проєкт	Стратегічна ціль І „Формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах", напрям „Збереження культурної спадщини та захист традиційного характеру середовища", завдання: 1 „Здійснення заходів з реставрації пам'яток культурної спадщини"; 4 „Забезпечення збереження історико-культурних заповідників та заповідних територій та їх розвиток" та інші взаємозалежні завдання
Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	1.1.12. Використання культурного потенціалу для інтелектуального та духовного розвитку населення в регіоні
Мета та завдання проєкту	збереження та популяризація української культурної спадщини; здійснення комплексних заходів щодо наукового вивчення, консервації

	та реставрації пам’яток культурної спадщини Тернопілля, а також їх пристосування для культурних і туристичних потреб			
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Тернопільська область			
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	науковці, археологи, історики; члени громадських організацій; засоби масової інформації; туристи та гості з України та з-за кордону; туристичні організації; студенти вищих навчальних закладів та школярі			
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	в області гостро стоять питання щодо консерваційних робіт на пам’ятках археології та протиаварійних і реставраційних робіт на пам’ятках архітектури.			
Очікувані результати від реалізації проєкту				
економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	зростання туристопотоку, створення нових робочих місць, розвиток місцевої інфраструктури, пожвавлення бізнесової активності, додаткові надходження до бюджетів від туристичної галузі			
соціальний вплив	оглядові та тематичні екскурсії, уроки з історії та археології, фестивалі сприятимуть патріотичному вихованню та будуть ефективною протидією імперським ідеологічно-пропагандистським експансіям			
екологічний вплив	проєкт не передбачає впливу на навколишнє природне середовище			
Основні заходи проєкту	- реставрація, ремонт та пристосування об’єктів культурної та історичної спадщини; - ревіталізація (відновлення) центральної частини історичних міст Тернопілля; - реставрація ратуш в населених пунктах області; - консервація замків Тернопілля; - будівництво, ремонт, реконструкція, модернізація, сприяння розвитку закладів національно-визвольного спрямування, з метою виховання прийдешних поколінь; - реставрація дерев’яної сакральної архітектури			
Період реалізації проєкту (з (рік) до (рік))	2021-2023 роки**:**			
Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис.грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Усього	39000,0	28000,0	24000,0	91000,0
державний бюджет, у тому числі з ДФРР	30000,0	20000,0	14000,0	64000,0
місцевий бюджет	5000,0	2000,0	3000,0	10000,0
інші джерела	4000,0	6000,0	7000, 0	17000,0
Інша інформація щодо проєкту (за потреби)				

Координатори реалізації проєктів у рамках технічного завдання	управління культури обласної державної адміністрації, райдержадміністрацій, органи місцевого самоврядування

Проєкти напряму 1.В. Стимулювання вміння населення вчасно та швидко реагувати на зміни і потреби економіки регіону

Назва проєкту регіонального розвитку (далі – проєкт)	1.31. Створення інфраструктури регіональних тренінгових установ
Назва завдання Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року, якому відповідає проєкт	Стратегічна ціль ІІ „Підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів”, напрям „Розвиток креативних індустрій”, завдання 6 „Сприяння створенню нових та посиленню спроможності діючих осередків розвитку креативної економіки (центрів, хабів, платформ, агенцій, мереж тощо) на місцевому та регіональному рівні із збереженням рівних та прозорих умов функціонування для осередків усіх форм власності” та інші взаємозалежні завдання
Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	1.2.1. Створення умов для інтеграції системи навчальних закладів у європейський освітній простір
Мета та завдання проєкту	створення умов для навчання впродовж життя як необхідного чинника не тільки самореалізації людини, а також динамічного розвитку суспільства в умовах глобалізації та інформатизації
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Тернопільська область
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціарипроєкту	учасники освітнього процесу (здобувачі освіти, вчителі, батьки), представники громад області, освітянських спільнот, люди похилого віку, діти з особливими потребами, учасники бойових дій
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	в сучасному інформаційному суспільстві відбуваються зміни, що вимагають відповідного рівня освіти громадян, які спроможні самостійно ставити та реалізовувати цілі, спрямовані на досягнення життєвого успіху. Саме освіті належить головна роль у формуванні людського капіталу, який нині стає вирішальним фактором економічного розвитку країни. Актуальною нині є вимога постійного та оперативного перенавчання людини, розширення набутих знань, умінь та навичок, без яких вже неможливо не тільки зробити кар’єру, а й просто утриматися на робочому місці. Оскільки сьогодні залишається не вирішеною проблема доступності освіти впродовж життя, тому розгалужена освітня інфраструктура, що зараз створюється у багатьох країнах світу, є однією з найбільш важливих рушійних сил розвитку як людини, так і суспільства. Впровадження

	регіональних тренінгових центрів дозволить кожному ефективно підвищувати свій рівень компетентності та адаптуватися до сучасних умов життєдіяльності, самостійно ставити та досягати цілі, виховувати в собі необхідні якості та отримувати знання, що будуть затребуваними у майбутньому. У процесі діяльності ресурсних регіональних тренінгових центрів передбачається реалізація міжнародних, національних та регіональних програм щодо підвищення ефективності надання освітніх послуг, проведення відповідних наукових досліджень			
Очікувані результати від реалізації проєкту:				
економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	підвищення конкурентоспроможності регіону та пожвавлення інвестиційної активності			
соціальний вплив	підвищення рівня компетентностей здобувачів освіти, розвиток навичок (Softskills) (критичне мислення, креативність, співпраця), створення умов рівного доступу до якісної освіти, створення можливостей для розвитку кожного жителя громади.			
екологічний вплив	проєкт не передбачає впливу на навколишнє природне середовище			
Основні заходи проєкту	- закупівля обладнання для якісного функціонування регіональних тренінгових Smart центрів; - створення та відкриття регіональних тренінгових Smart центрів; - планування та координація роботи регіональних тренінгових Smart центрів			
Період реалізації проєкту (з (рік) до (рік))	2021 рік**:**			
Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Усього	3700,0	400,0	300,0	4400,0
державний бюджет	3300,0	300,0	200,0	3800,0
місцевий бюджет	300,0	50,0	50,0	400,0
інші джерела	100,0	50,0	50,0	200,0
Інша інформація щодо проєкту (за потреби)				
Координатори реалізації проєктів у рамках технічного завдання	управління освіти і науки обласної державної адміністрації, Тернопільський обласний комунальний інститут післядипломної педагогічної освіти, райдержадміністрації, органи місцевого самоврядування, приватні інвестори			

Назва проєкту регіонального розвитку (далі – проєкт)	1.32. Популяризація та зростання можливостей для вивчення іноземних мов
Назва завдання Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року, якому відповідає проєкт	Стратегічна ціль ІІ „Підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів”, напрям „Підвищення якості і конкурентоспроможності вищої, фахової передвищої та професійної (професійно-технічної освіти”, завдання 2 „Активізація вивчення іноземних мов шляхом удосконалення соціокультурного змісту іншомовної освіти” та інші взаємозалежні завдання
Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт/технічне завдання	1.2.1. Створення умов для інтеграції системи навчальних закладів у європейський освітній простір
Мета та завдання проєкту у рамках технічного завдання	популяризація вивчення іноземних мов (англійської, німецької, польської) серед учнівської та студентської молоді регіону; створення належних умов для професійного росту педагогічних, науково-педагогічних працівників, розвитку транскордонного співробітництва, міжнародних учнівських та студентських обмінів тощо; створення умов для вивчення іноземних мов для маломобільних груп населення, людей з обмеженими фізичними та розумовими можливостями; впроваджувати інноваційні методики викладання іноземної мови
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Тернопільська область
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціарипроєкту	учні та студенти області
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	недостатній рівень володіння молоддю іноземними мовами, що не дає змоги молоді і студентам на належному рівні брати участь у міжнародних програмах, проєктах, стажуваннях, а згодом – започаткувати та ефективно розвивати власний бізнес
Очікуванні результати від реалізації проєкту	
економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	покращення умов для надання освітніх послуг у закладі вищої освіти, сприятиме зростанню рейтингів навчальниз закладів, збільшенню контингенту студентства;
соціальний вплив	- реалізація технічного завдання позитивно вплине на учнівську та студентську молодь у контексті популяризації іноземної мови; - розвиток освітянського туризму
екологічний вплив	проєкт не передбачає впливу на навколишнє природне середовище
Основні заходи проєкту	проведення читацьких конференцій, відкритих занять, лекційних занять із можливістю використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій

Період реалізації проєкту (з (рік) до (рік))	2021-2023 роки:			
Орієнтровний обсяг фінансування проєкту, тис.грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Усього	1378,0	1366,0	1362,0	4106,0
державний бюджет, у тому числі з ДФРР	-	-	-	-
місцевий бюджет	311,0	344,0	343,0	998,0
інші джерела	1067,0	1022,0	1019,0	3108,0
Інша інформація щодо проєкту (за потреби)				
Координатори реалізації проєктів у рамках технічного завдання	управління освіти і науки обласної державної адміністрації, райдержадміністрації, органи місцевого самоврядування, приватні інвестори			

Назва проєкту регіонального розвитку (далі – проєкт)	1.33. Проведення профорієнтаційної роботи з молоддю
Назва завдання Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року, якому відповідає проєкт	Стратегічна ціль ІІ „Підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів”, напрям „Формування спроможного та всебічно розвинутого молодого покоління”, завдання 2 „Сприяння професійній орієнтації, працевлаштуванню молоді, її самозайнятості, підвищенню рівня її конкурентоспроможності та професійного розвитку, отриманню відповідних компетентностей” та інші взаємозалежні завдання
Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	1.2.2. Розвиток регіонального ринку праці та підтримка самозайнятості населення
Мета та завдання проєкту	залучення молоді до активного суспільного життя, знайомство молодих людей з ринкоутворюючими підприємствами, формування у випускників навчальних закладів усіх рівнів стійких професійних інтересів
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Тернопільська область
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціарипроєкту	молодь Тернопільської області
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	в області наявний високий рівень безробіття серед молоді. Зокрема, станом на 01 жовтня 2019 року на обліку в обласній службі зайнятості перебувало 7622 особи, серед яких частка молоді віком до 35 років складала 29,2 % від загальної кількості
Очікувані результати від реалізації проєкту	
економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	збільшення кількості висококваліфікованих молодих фахівців, зміцнення трудового потенціалу області, задоволення потреб регіонального ринку праці

соціальний вплив	залучення молоді до активного суспільного життя			
екологічний вплив	проєкт не передбачає впливу на навколишнє природне середовище			
Основні заходи проєкту	- проведення інформаційно-роз'яснювальної роботи серед молоді щодо започаткування власної справи; - організація кар'єрних форумів, тощо			
Період реалізації проєкту (з (рік) до (рік))	2021-2023 роки:			
Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Усього	350,0	400,0	450,0	1200,0
державний бюджет, у тому числі з ДФРР	-	-	-	-
місцевий бюджет	200,0	200,0	200,0	600,0
інші джерела	150,0	200,0	250,0	600,0
Інша інформація щодо проєкту (за потреби)				
Координатори реалізації проєктів у рамках технічного завдання	департамент соціального захисту населення облдержадміністрації, Тернопільський обласний центр зайнятості, райдержадміністрації, органи місцевого самоврядування, приватні інвестори			

Назва проєкту регіонального розвитку(далі – проєкт)	1.34. Покращення професійної підготовки відповідно до потреб ринку праці, роботодавців
Назва завдання Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року, якому відповідає проєкт	Стратегічна ціль ІІ „Підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів", напрям „Підвищення якості і конкурентоспроможності вищої, фахової передвищої та професійної (професійно-технічної) освіти", завдання: 1 „Створення та запровадження механізму стимулювання зв'язків закладів освіти з промисловістю та бізнесом"; 16 „Поширення ефективних профорієнтаційних заходів у закладах загальної середньої освіти та соціальну рекламу для популяризації робітничих професій, підвищення престижності професійної (професійно-технічної) освіти" та інші взаємозалежні завдання
Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	1.2.3. Забезпечення підготовки/перекваліфікації трудових ресурсів області для потреб регіональної економіки
Мета та завдання проєкту	зниження рівня безробіття в області, реалізація законного права громадян на працю, збереження діючих і створення нових високопродуктивних і високооплачуваних робочих місць
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Тернопільська область

Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціарипроєкту	населення Тернопільської області			
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	недостатня кількість високопродуктивних і високооплачуваних робочих місць, відсутність балансу попиту і пропозиції робочої сили на ринку праці, неефективний розподіл трудових ресурсів між різними сферами економічної діяльності			
Очікувані результати від реалізації проєкту				
економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	задоволення потреби регіональної економіки області у висококваліфікованих трудових ресурсах забезпечить зростання рівня валового регіонального продукту			
соціальний вплив	відповідність трудових ресурсів потребам реальної економіки дозволить знизити рівень трудової міграції, чим збереже робочий потенціал області та знизить рівень соціальної напруженості			
екологічний вплив	проєкт не передбачає впливу на навколишнє природне середовище			
Основні заходи проєкту	- організація та проведення професійного навчання безробітних; - відкриття діалогових майданчиків для активної співпраці освіти та бізнесу; - організація інформаційно-просвітницьких заходів щодо задоволення потреб ринку праці			
Період реалізації проєкту (з (рік) до (рік))	2021-2023 роки:			
Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Усього	150,0	200,0	350,0	700,0
державний бюджет, у тому числі з ДФРР	-	-	-	-
місцевий бюджет	150,0	200,0	350,0	700,0
інші джерела	-	-	-	-
Інша інформація щодо проєкту (за потреби)				
Координатори реалізації проєктів у рамках технічного завдання	департамент соціального захисту населення облдержадміністрації, Тернопільський обласний центр зайнятості, райдержадміністрації, органи місцевого самоврядування			

Назва проєкту регіонального розвитку (далі – проєкт)	1.35. Формування регіонального науково-освітнього простору на базі систем вищої, фахової передвищої та професійної освіти
Назва завдання Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року, якому відповідає проєкт	Стратегічна ціль ІІ „Підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів”, напрям „Підвищення якості і конкурентоспроможності вищої, фахової передвищої та професійної (професійно-технічної)

	освіти”, завдання 10 „Створення комунікаційної платформи всіх стейкхолдерів професійної (професійно-технічної) освіти в регіонах щодо поліпшення управління у сфері професійної (професійно-технічної) освіти, підвищення якості освітніх послуг, визначення потреб регіональних ринків праці у кваліфікованій праці” та інші взаємозалежні завдання
Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	1.2.3. Забезпечення підготовки/перекваліфікації трудових ресурсів області для потреб регіональної економіки
Мета та завдання проєкту	посилення професійної компетентності та спроможності окремих особистостей, 1.18. Розробка концепцій та груп, інституцій та їх мереж бути активними та успішними учасниками регіонального ринку праці
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Тернопільська область
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціарипроєкту	населення Тернопільської області, територіальні громади, сільські громади регіону, місцеві активісти та громадськість, суб’єкти економічної діяльності, бізнесмени і приватні підприємці, навчальні заклади фахової та професійної підготовки, науковці, студенти та учні області
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	обмеженість доступу до інструментів професійної орієнтації і вибору професії в сільській місцевості; відсутність сприятливого середовища для формування активної поведінки на ринку праці від пошуку роботи до започаткування власної справи; недостатній соціальний діалог роботодавців і держави в питаннях професійного і фахового навчання; відсутність інституційних умов формування нової якості трудових ресурсів, яка зможе стати конкурентною перевагою регіону в боротьбі за інвестиції та нові робочі місця; необхідність розширення партнерства та ефективного співробітництва між закладами фахової та професійної освіти і бізнесом
Очікувані результати від реалізації проєкту	
економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	створення умов для динамічного та стійкого економічного росту через збільшення продуктивної зайнятості; формування сучасного регіонального інклюзивного ринку праці; реалізація регіональної економічної політики на засадах ефективного використання людського потенціалу регіону; зростання конкурентоспроможності економіки через підвищення якості персоналу підприємств регіону; сприяння

	переходу господарства регіону до високотехнологічної інноваційної економіки			
соціальний вплив	розвиток науки та освіти регіону; підвищення рівня і якості життя населення; зростання продуктивної зайнятості жителів області; покращення соціального захисту; розвиток громадського сектору			
екологічний вплив	мінімізація екологічного впливу на довкілля шляхом створення умов для екологічної просвіти і виховання			
Основні заходи проєкту	- формування регіонального науково-освітнього кластеру у вигляді мережі місцевих центрів знань, галузевих центрів професійної досконалості та фахової компетентності на базі системи професійного та фахового навчання; - впровадження інноваційної моделі управління сферою продуктивної зайнятості в регіоні; - розробка нових навчальних програм та курсів, спрямованих на формування інклюзивного регіонального ринку праці; - розвиток системи дуальної освіти, дистанційного навчання та освіти впродовж життя; - створення нових асоціативних структур з метою покращення якості людського капіталу; - відкриття регіонального бюро розвитку професійних компетентностей; - навчання фахівців у сфері зайнятості та HR-технологій; - підготовка регіональних і місцевих проєктів підвищення рівня зайнятості населення; - організація аналітичних досліджень з метою вивчення потреб регіонального ринку праці			
Період реалізації проєкту (з (рік) до (рік))	2021-2023 роки:			
Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Усього	2500,0	2500,0	2500,0	7500,0
державний бюджет	2000,0	2000,0	2000,0	6000,0
місцевий бюджет	500,0	500,0	500,0	1500,0
інші джерела	-	-	-	-
Інша інформація щодо проєкту (за потреби)				
Координатори реалізації проєктів у рамках технічного завдання	управління освіти і науки, департамент соціального захисту населення облдержадміністрації, Тернопільський обласний центр зайнятості,			

	„Агенція регіонального розвитку в Тернопільській області”, вищі навчальні заклади

Проєкти напряму 1.С. Створення комфортних та безпечних умов проживання населення

Назва проєкту регіонального розвитку (далі – проєкт)	1.36. Впровадження роздільного збору твердих побутових відходів у населених пунктах області
Назва завдання Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року, якому відповідає проєкт	Стратегічна ціль І „Формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах”, напрям „Розвиток інженерної інфраструктури”, завдання 5 „Сприяння створенню мережі сміттєпереробних підприємств, проведенню роз’яснювальної роботи з підвищення рівня поінформованості населення щодо управління відходами” та інші взаємозалежні завдання
Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	1.3.1. Впровадження регіонального плану управління відходами до 2030 року
Мета та завдання проєкту	зменшення частки відходів, що підлягають захороненню на сміттєзвалищах, вилучення ресурсоцінних компонентів з метою повторного їх використання в якості втор сировини
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Тернопільська область
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціарипроєкту	комунальні підприємства, органи місцевого самоврядування, населення області, яке буде охоплене роздільним збором твердих побутових відходів (ТПВ)
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	щорічно на сміттєзвалища області видаляється біля 200 тис. тонн твердих побутових відходів. Роздільним збиранням ТПВ охоплено лише 10% населених пунктів області. У зв’язку з цим переважна більшість сміттєзвалищ функціонує в режимі перевантаження, з порушенням екологічних та санітарно-епідемічних вимог
Очікувані результати від реалізації проєкту	
економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	можливість використання відходів в якості вторсировини, збільшення дохідної частини місцевих бюджетів за рахунок реалізації відсортованих відходів як вторсировини на підприємства з їх переробки. Збільшення використання ресурсоцінних відходів до 70-80% від загального обсягу ТПВ

соціальний вплив	поліпшення санітарно-епідемічного благополуччя населення області, створення нових робочих місць.			
екологічний вплив	покращення стану навколишнього природного середовища шляхом зменшення суттєвого навантаження на існуючі сміттєзвалища			
Основні заходи проєкту	- створення біля 70 мереж пунктів приймання відходів як вторинної сировини; - спорудження понад 1000 майданчиків, павільйонів для роздільного збирання ТПВ; - придбання близько 3000 контейнерів для роздільного збирання ТПВ			
Період реалізації проєкту (з (рік) до (рік))	2021-2023 роки**:**			
Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Усього	6850,0	13550,0	13550,0	33950,0
державний бюджет, у тому числі з ДФРР	-	-	-	-
місцевий бюджет	6850,0	13550,0	13550,0	33950,0
інші джерела	-	-	-	-
Інша інформація щодо проєкту (за потреби)	-			
Координатори реалізації проєктів у рамках технічного завдання	департамент архітектури, містобудування, житлово-комунального господарства та енергозбереження; управління екології та природних ресурсів, райдержадміністрації, органи місцевого самоврядування			

Назва проєкту регіонального розвитку (далі – проєкт)	1.37. Будівництво об’єктів приймання, переробки й утилізації твердих побутових та медичних відходів та об’єктів з видобування біогазу з відходів
Назва завдання Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року, якому відповідає проєкт	Стратегічна ціль І „Формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах”, напрям „Розвиток інженерної інфраструктури”, завдання 5 „Сприяння створенню мережі сміттєпереробних підприємств, проведенню роз’яснювальної роботи з підвищення рівня поінформованості населення щодо управління відходами” та інші взаємозалежні завдання
Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	1.3.1 Впровадження регіонального плану управління відходами до 2030 року

Мета та завдання проєкту	підвищення стандартів життя населення шляхом запровадження системного підходу до поводження з відходами, зменшення обсягів їх утворення та збільшення обсягів переробки і повторного використання
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Тернопільська область
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціарипроєкту	комунальні підприємства, приватні інвестори, органи місцевого самоврядування, заклади охорони здоров'я, населення області, яке буде підприємствами з переробки відходів
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	у даний час на 740 сміттєзвалищах області захоронено більше 21000 тис. $м^3$ твердих побутових відходів. Більшість об'єктів поводження з побутовими відходами експлуатуються з порушенням екологічних та санітарно-епідемічних вимог. Через відсутність потужностей з оброблення та утилізації значна частка медичних відходів потрапляє на сміттєзвалища, що створює додаткові ризики для довкілля та здоров'я населення. Відсутній належний контроль з боку органів місцевого самоврядування та місцевих органів виконавчої влади за видаленням твердих побутових відходів на сміттєзвалищах, їх облік, що сприяє утворенню значної кількості стихійних сміттєзвалищ по всій території області
Очікувані результати від реалізації проєкту	
економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	збільшення надходжень до бюджетів, зменшення витрат на обслуговування та благоустрій сміттєзвалищ, створення нових робочих місць
соціальний вплив	поліпшення санітарно-епідемічного благополуччя населення області
екологічний вплив	покращення стану навколишнього природного середовища шляхом зменшення обсягів накопичення відходів на сміттєзвалищах області, закриття та рекультивація більшості сільських сміттєзвалищ, запобігання утворенню стихійних смітників, утилізації медичних відходів
Основні заходи проєкту	- будівництво сміттєпереробних підприємств за зональним принципом у Тернопільському, Кременецькому та Чортківському районах загальним обсягом переробки твердих побутових відходів близько 800 тис. $м^3$/рік; - встановлення сміттєсортувальних ліній; - спорудження установок з утилізації медичних відходів
Період реалізації проєкту (з (рік) до (рік))	2021-2023 роки**:**

Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Усього	62986,0	62986,0	62786,0	188758,0
державний бюджет, у тому числі з ДФРР	27984,0	27984,0	27984,0	83952,0
місцевий бюджет	3909,0	3909,0	3709,0	11527,0
інші джерела	31093,0	31093,0	31093,0	93279,0
Інша інформація щодо проєкту (за потреби)				
Координатори реалізації проєктів у рамках технічного завдання	департамент архітектури, містобудування, житлово-комунального господарства та енергозбереження; управління екології та природних ресурсів, управління капітального будівництва, управління охорони здоров'я облдержадміністрації, районні державні адміністрації, органи місцевого самоврядування, підприємства, приватні інвестори			

Назва проєкту регіонального розвитку (далі – проєкт)	1.38. Розвиток виробництва органічних добрив на базі переробки відходів сільськогосподарських підприємств і підприємств переробної та харчової промисловості, органічної частини твердих побутових відходів
Назва завдання Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року, якому відповідає проєкт	Стратегічна ціль І „Формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах", напрям „Посилення інтегруючої ролі агломерацій та великих міст", завдання 10 „Забезпечення підтримки індустрії переробки та утилізації відходів, що використовує передові інноваційні технології" та інші взаємозалежні завдання
Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	1.3.1 Впровадження регіонального плану управління відходами до 2030 року
Мета та завдання проєкту	екологізація сільськогосподарського виробництва, збереження родючості ґрунтів, збільшення обсягу вироблених в області органічних добрив як альтернативи застосування дорогих мінеральних добрив імпортного походження, зменшення обсягів накопичення відходів сільськогосподарських підприємств і підприємств переробної та харчової промисловості, житлово-комунального господарства
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Тернопільська область
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	населення області та сільськогосподарські підприємства і товаровиробники, підприємства переробної та харчової промисловості, підприємства житлово-комунального господарства

Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	у Тернопільській області площа угідь, де вносяться органічні добрива складає лише 5% від уточненої посівної площі. Внаслідок масового використання дорогих мінеральних добрив погіршується якість сільськогосподарської продукції, структура ґрунтів, скорочується вміст гумусу у ґрунтах, спостерігається ріст вмісту нітратів та сульфатів у підземних водах			
Очікувані результати від реалізації проєкту				
економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	підвищення рентабельності виробництва сільськогосподарської продукції та її конкурентоздатності на міжнародних ринках; економія коштів сільськогосподарських товаровиробників та населення області у зв'язку з насиченням ринку дешевими високоякісними органічними добривами			
соціальний вплив	поліпшення якості життя та здоров'я населення області шляхом виробництва екологічно чистих продуктів харчування, зокрема дитячого, з сировини спеціальних сировинних зон			
екологічний вплив	підвищення родючості ґрунтів області, покращення стану довкілля області шляхом зменшення обсягів накопичення відходів сільськогосподарських підприємств, підприємств переробної та харчової промисловості, житлово-комунального господарства, поліпшення якості питної води у нецентралізованих джерелах водопостачання			
Основні заходи проєкту	- будівництво установок з переробки органічної частини відходів методом біоферментації; - спорудження комплексів з переробки відходів сільськогосподарських підприємств і підприємств переробної та харчової промисловості, осадів каналізаційних очисних споруд підприємств житлово-комунального господарства, органічної частини твердих побутових відходів із застосуванням методу вермікультури, переробки в біогазових установках та супутньої інфраструктури, тощо			
Період реалізації проєкту (з (рік) до (рік))	2021-2023 роки**:**			
Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Усього	40400,0	40400,0	30000,0	110800,0
державний бюджет, у тому числі з ДФРР	5000,0	5000,0	-	10000,0
місцевий бюджет	5400,0	5400,0	-	10800,0
інші джерела	30000,0	30000,0	30000,0	90000,0

Інша інформація щодо проєкту (за потреби)	
Координатори реалізації проєктів у рамках технічного завдання	управління екології та природних ресурсів, департамент агропромислового розвитку обласної державної адміністрації, Тернопільська філія ДУ „Інститут охорони ґрунтів України", райдержадміністрації, органи місцевого самоврядування, приватні інвестори

Назва проєкту регіонального розвитку (далі – проєкт)	1.39. Розширення простору використання твердих побутових відходів як вторинної сировини
Назва завдання Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року, якому відповідає проєкт	Стратегічна ціль І „Формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах", напрям „Посилення інтегруючої ролі агломерацій та великих міст", завдання 10 „Забезпечення підтримки індустрії переробки та утилізації відходів, що використовує передові інноваційні технології" та інші взаємозалежні завдання
Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	1.3.1 Впровадження регіонального плану управління відходами до 2030 року
Мета та завдання проєкту	зменшення шкідливого впливу відходів на довкілля шляхом збору та переробки відходів пластику, заміщення використання природних ресурсів вторинною сировиною
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Тернопільська область
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціарипроєкту	комунальні підприємства, органи місцевого самоврядування, будівельні організації, підприємства дорожнього господарства, населення області
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	за даними інвестора, що з 2012 року експлуатує сміттєсортувальну лінію в Теребовлянському районі загальною потужністю 50 тис. тонн/рік твердих побутових відходів, щорічно на лінії відсортовується близько 160 тис.м^3 ресурсоцінних компонентів, які відправляються на підприємства з їх переробки за межами області. Значну частину цих компонентів складають полімерні відходи, зокрема відходи ПЕТ-пляшки, кількість яких із запровадженням роздільного збору буде тільки збільшуватись. Це створює реальні можливості для залучення в область інвесторів у сфері переробки відсортованих полімерних відходів
Очікувані результати від реалізації проєкту	

економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	збільшення надходжень до бюджетів та нарощення обсягів виробництва промислової продукції, яка буде використовуватись для потреб комунального господарства, дорожнього будівництва тощо			
соціальний вплив	створення комфортних умов проживання населення, додаткових робочих місць, підвищення рівня благоустрою в населених пунктах			
екологічний вплив	зниження об'ємів твердих побутових відходів, що видаляються на сміттєзвалища, попередження забруднення ними довкілля			
Основні заходи проєкту	- будівництво Борщівського міжмуніципального комунального підприємства з переробки відходів пластику			
Період реалізації проєкту (з (рік) до (рік))	2021-2023 роки**:**			
Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Усього	6400,0	-	-	6400,0
державний бюджет, у тому числі з ДФРР	-	-	-	-
місцевий бюджет	2160,0	-	-	2160,0
інші джерела	4240,0	-	-	4240,0
Інша інформація щодо проєкту (за потреби)				
Координатори реалізації проєктів у рамках технічного завдання	управління екології та природних ресурсів, департамент архітектури, містобудування, житлово-комунального господарства та енергозбереженняобласної державної адміністрації, Борщівська міська рада, приватні інвестори			

Назва проєкту регіонального розвитку (далі – проєкт)	1.40. Будівництво, реконструкція та капітальний ремонт каналізаційних очисних споруд і мереж, очисних споруд зливової каналізації у населених пунктах області та в комунальних підприємствах, установах та організаціях спільної власності територіальних громад сіл, селищ, міст Тернопільської області
Назва завдання Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року, якому відповідає проєкт	Стратегічна ціль І „Формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах", напрям „Розвиток інженерної інфраструктури", завдання: 4. „Забезпечення запровадження комплексу заходів з розвитку, санації та ревіталізації систем централізованого водопостачання та централізованого водовідведення, забезпечення доступності якісних послуг у цій сфері, зокрема шляхом будівництва нових систем з

	використанням новітніх технологій, реконструкції існуючих з урахуванням потреб територіальних громад"; 6 „Впровадження системи біологічного очищення побутових та промислових стоків на рівні територіальних громад для забезпечення екологічної безпеки" та інші взаємозалежні завдання			
Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	1.3.2 Забезпечення споживачів якісною питною водою та сучасними методами очистки стічних вод			
Мета та завдання проєкту	покращення екологічного та санітарно-епідемічного стану поверхневих водних об'єктів та умов проживання населення області			
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Тернопільська область			
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціарипроєкту	комунальні підприємства, органи місцевого самоврядування, населення районів області та м. Тернопіль, де реалізовуватиметься проєкт			
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	щорічно у поверхневі водні об'єкти області скидається близько 2 млн.м^3 неочищених зворотних вод. З них 80% скидається об'єктами житлово-комунального господарства міст та селищ області без очистки на каналізаційних очисних спорудах			
Очікувані результати від реалізації проєкту				
економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	запобігання матеріальним збиткам, завданих забрудненням водних ресурсів			
соціальний вплив	поліпшення якості життя близько 600 тис. осіб населення області, що проживає в басейних річок Дністер і Прип'ять			
екологічний вплив	покращення екологічного та санітарно-епідемічного стану річок Іква, Серет, Збруч, Дністер та їх приток внаслідок припинення скиду до цих водних об'єктів близько 2 млн. м^3 забруднених зворотних вод			
Основні заходи проєкту	- будівництво, реконструкція та капітальний ремонт каналізаційних очисних споруд, каналізаційно-насосних станцій, мереж, колекторів, очисних споруд зливової каналізації в населених пунктах області та в комунальних підприємствах, установах та організаціях спільної власності територіальних громад сіл, селищ, міст Тернопільської області			
Період реалізації проєкту (з (рік) до (рік))	2021-2023 роки**:**			
Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Усього	82500,0	60000,0	56000,0	198500,0
державний бюджет, у тому числі з ДФРР	70000,0	48000,0	45000,0	163000,0

місцевий бюджет	12500,0	12000,0	11000,0	35500,0
інші джерела	-	-	-	-
Інша інформація щодо проєкту (за потреби)				
Координатори реалізації проєктів у рамках технічного завдання	департамент архітектури, містобудування, житлово-комунального господарства та енергозбереження; управління екології та природних ресурсів, управління капітального будівництва облдержадміністрації, райдержадміністрації, органи місцевого самоврядування, підприємства водопровідно-каналізаційного господарства			

Назва проєкту регіонального розвитку (далі – проєкт)	1.41. Будівництво, реконструкція та капітальний ремонт водозабірних споруд
Назва завдання Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року, якому відповідає проєкт	Стратегічна ціль І „Формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах”, напрям „Розвиток інженерної інфраструктури”, завдання 4 „Забезпечення запровадження комплексу заходів з розвитку, санації та ревіталізації систем централізованого водопостачання та централізованого водовідведення, забезпечення доступності якісних послуг у цій сфері, зокрема шляхом будівництва нових систем з використанням новітніх технологій, реконструкції існуючих з урахуванням потреб територіальних громад” та інші взаємозалежні завдання
Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	1.3.2. Забезпечення споживачів якісною питною водою та сучасними методами очистки стічних вод
Мета та завдання проєкту	забезпечення гарантованих Конституцією України прав громадян на достатній життєвий рівень та екологічну безпеку шляхом забезпечення питною водою відповідно до встановлених нормативів, приведення до нормативних вимог зон санітарної охорони та водоохоронних зон джерел питного водопостачання
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Тернопільська область
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	споживачі та надавачі комунальних послуг з централізованого водопостачання та водовідведення
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	водозабірні споруди області збудовані у 1960-80-х роках і потребують модернізації та реконструкції. Рівень зносу складає близько 60 %. Для забезпечення якості води споруди потребують належного улаштування зон санітарної охорони джерел питного водопостачання. Під час

	підйому та транспортування питної води використовується енергозатратне обладнання			
Очікувані результати від реалізації проєкту				
економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	скорочення споживання енергоресурсів під час підйому та транспортування питної води, покращення фінасово-економічного стану підприємств які надають послугу централізованого водопостачання			
соціальний вплив	забезпечення благоустрою та охорони джерел питного водопостачання, забезпечення населення питною водою відповідно до встановлених нормативів.			
екологічний вплив	поліпшення стану довкілля і зменшення ризиків для здоров'я населення			
Основні заходи проєкту	- будівництво, реконструкція та капітальний ремонт водозабірних споруд із застосуванням новітніх технологій та обладнання; - улаштування/упорядкування зон санітарної охорони джерел питного водопостачання			
Період реалізації проєкту (з 2021 до 2023)	2021-2023 роки:			
Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Усього	40000,0	50000,0	60000,0	150000,0
державний бюджет, у тому числі з ДФРР	12000,0	15000,0	18000,0	45000,0
місцевий бюджет	20000,0	25000,0	30000,0	75000,0
інші джерела	8000,0	10000,0	12000,0	30000,0
Інша інформація щодо проєкту (за потреби)				
Координатори реалізації проєктів у рамках технічного завдання	департамент архітектури, містобудування, житлово-комунального господарства та енергозбереження облдержадміністрації, органи місцевого самоврядування, підприємства водопровідно-каналізаційного господарства, приватні інвестори			

Назва проєкту регіонального розвитку (далі – проєкт)	1.42. Управління водопостачанням/водовідведенням населених пунктів
Назва завдання Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року, якому відповідає проєкт	Стратегічна ціль І „Формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах", напрям „Розвиток інженерної інфраструктури", завдання 4 „Забезпечення запровадження комплексу

	заходів з розвитку, санації та ревіталізації систем централізованого водопостачання та централізованого водовідведення, забезпечення доступності якісних послуг у цій сфері, зокрема шляхом будівництва нових систем з використанням новітніх технологій, реконструкції існуючих з урахуванням потреб територіальних громад" та інші взаємозалежні завдання
Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	1.3.2. Забезпечення споживачів якісною питною водою та сучасними методами очистки стічних вод
Мета та завдання проєкту	впровадження автоматизованих систем управління водогосподарськими комплексами, застосування новітніх технологій у сфері надання послуг з централізованого водопостачання
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Тернопільська область
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	споживачі та надавачі комунальних послуг з централізованого водопостачання
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	відсутня можливість виявлення розташування усіх проблемних зон в трубопроводах.Відсутня можливість виявлення недостатніх та надлишкових тисків у мережах водопостачання та водовідведення, що зумовлює виникнення 2,8 аварій на 1 км водопровідної та 1,4 аварій на 1 км каналізаційної мережі. Створення можливості оперативних переключень мереж, споруд і устаткування водогосподарських комплексів. Можливість вибору і підтримування оптимального технологічного режиму та нормальних умов роботи мереж, споруд і устаткування водогосподарських комплексів. Забезпечення сигналізування відхилень і порушень в роботі мереж, споруд і устаткування водогосподарських комплексів. Скорочення часу на ліквідацію пошкоджень
Очікувані результати від реалізації проєкту	
економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	зменшення витоків в системі водопостачання, скорочення споживання електроенергії
соціальний вплив	зменшення ризиків виникнення аварійних ситуацій на водогосподарських комплексах
екологічний вплив	- поліпшення стану водних екосистем, забезпечення належних санітарно-епідемічних умов проживання населення
Основні заходи проєкту	- інвентаризація мереж водопостачання/ водовідведення; - розроблення та впровадження схем оптимізації систем;

	- водопостачання та водовідведення населених пунктів; - запровадження гео-інформаційних систем водопостачання та водовідведення населених пунктів (включаючи паспортизацію основних засобів) та автоматизованих систем диспетчерського моніторингу та управління; - впровадження технологічного та комерційного обліку води на всіх етапах подачі/розподілу води			
Період реалізації проєкту (з 2021 до 2023)	2021-2023 роки:			
Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Усього	3800,0	5300,0	6800,0	15900,0
державний бюджет, у тому числі з ДФРР	300,0	400,0	500,0	1200,0
місцевий бюджет	2500,0	3500,0	4500,0	10500,0
інші джерела	1000,0	1400,0	1800,0	4200,0
Інша інформація щодо проєкту (за потреби)				
Координатори реалізації проєктів у рамках технічного завдання	департамент архітектури, містобудування, житлово-комунального господарства та енергозбереження облдержадміністрації, органи місцевого самоврядування, підприємства водопровідно-каналізаційного господарства, приватні інвестори			

Назва проєкту регіонального розвитку (далі – проєкт)	1.43. Покращення якості питної води
Назва завдання Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року, якому відповідає проєкт	Стратегічна ціль І „Формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах”, напрям „Розвиток інженерної інфраструктури”, завдання 4 „Забезпечення запровадження комплексу заходів з розвитку, санації та ревіталізації систем централізованого водопостачання та централізованого водовідведення, забезпечення доступності якісних послуг у цій сфері, зокрема шляхом будівництва нових систем з використанням новітніх технологій, реконструкції існуючих з урахуванням потреб територіальних громад” та інші взаємозалежні завдання
Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	1.3.2. Забезпечення споживачів якісною питною водою та сучасними методами очистки стічних вод

Мета та завдання проєкту	забезпечення гарантованих Конституцією України прав громадян на достатній життєвий рівень та екологічну безпеку шляхом забезпечення питною водою відповідно до встановлених нормативів			
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Тернопільська область			
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	споживачі та надавачі комунальних послуг з централізованого водопостачання та водовідведення			
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	водопровідні очисні споруди є застарілими та вичерпують свій експлуатаційний ресурс. Лабораторії контролю якості води та стічних вод оснащені обладнанням що вичерпало свій експлуатаційний ресурс; 34,4% водопровідних мереж та 43,7% каналізаційних мереж знаходяться в ветхому/аварійному стані			
Очікувані результати від реалізації проєкту				
економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	покращення фінасово-економічного стану підприємств, які надають послуги з централізованого водопостачання та водовідведення, створення умов для зменшення вартості надання послуг з централізованого водопостачання та водовідведення			
соціальний вплив	зменшення ризиків для здоров'я населення, збільшення кількості домогосподарств, яким надаватимуться послуги з централізованого водопостачання та водовідведення			
екологічний вплив	забезпечення населення питною водою відповідно до встановлених нормативів			
Основні заходи проєкту	- будівництво та модернізація комплексу мереж та споруд водопостачання в населених пунктах; - впровадження станцій (установок) доочищення питної води у системах централізованого питного водопостачання та пунктах розливу питної води; - оснащення лабораторій контролю якості води та стічних вод сучасним контрольно-аналітичним обладнанням; - запровадження альтернативних методів знезараження питної води для усунення використання сильно-діючих отруйних речовин – хлору			
Період реалізації проєкту (з 2021 до 2023)	2021-2023 роки:			
Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Усього	60000,0	64000,0	67000,0	191000,0
державний бюджет, у тому числі з ДФРР	24000,0	25500,0	27000,0	76500,0
місцевий бюджет	20000,0	21500,0	22000,0	63500,0

інші джерела	16000,0	17000,0	18000,0	51000,0
Інша інформація щодо проєкту (за потреби)				
Координатори реалізації проєктів у рамках технічного завдання	департамент архітектури, містобудування, житлово-комунального господарства та енергозбереження облдержадміністрації, органи місцевого самоврядування, підприємства водопровідно-каналізаційного господарства, приватні інвестори			

Назва проєкту регіонального розвитку (далі – проєкт)	1.44. Покращення якості вулично-дорожнього покриття населених пунктів
Назва завдання Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року, якому відповідає проєкт	Стратегічна ціль І „Формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах”, напрям „Розвиток транспортної інфраструктури”, завдання 3 „Розбудова мережі якісних автомобільних доріг загального користування місцевого значення” та інші взаємозалежні завдання
Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	1.3.3 Покращення благоустрою населених пунктів
Мета та завдання проєкту	підвищення якості дорожнього полотна вулиць і доріг населених пунктів
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Тернопільська область
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	комунальні підприємства, органи місцевого самоврядування, будівельні організації, підприємства дорожнього господарства, населення області
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	мережа вулиць і доріг громад є невід’ємною частиною єдиної транспортної системи, що забезпечує роботу галузей промисловості і сільського господарства, соціальний розвиток. Покриття вулиць і доріг населених пунктів перебувають в незадовільному стані, на окремих ділянках дороги ями діаметром до 3 м, глибиною до 0,5 м та нерівності по всій довжині дороги. В дощову погоду по деяких вулицях не можливий проїзд автомобілем. Незадовільний стан вулиць і доріг створює певні незручності жителям населених пунктів.
Очікувані результати від реалізації проєкту	
економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	поліпшення інвестиційної привабливості територій

соціальний вплив	створення комфортних умов проживання населення, підвищення рівня благоустрою в населених пунктах			
екологічний вплив	проєкт не передбачає впливу на навколишнє природне середовище			
Основні заходи проєкту	- будівництво, реконструкція, капітальний і поточний ремонт вулиць, доріг, тротуарів, пішохідних та велосипедних доріжок, зупинок громадського транспорту в населених пунктах			
Період реалізації проєкту (з (рік) до (рік))	2021-2023 роки:			
Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Усього	30000,0	30000,0	30000,0	90000,0
державний бюджет, у тому числі з ДФРР	10000,0	10000,0	10000,0	30000,0
місцевий бюджет	20000,0	20000,0	20000,0	60000,0
інші джерела	-	-	-	-
Інша інформація щодо проєкту (за потреби)				
Координатори реалізації проєктів у рамках технічного завдання	департамент архітектури, містобудування, житлово-комунального господарства та енергозбереження обласної державної адміністрації, органи місцевого самоврядування, комунальні підприємства			

Назва проєкту регіонального розвитку (далі – проєкт)	1.45. Покращення матеріально-технічного стану житлово-комунальних підприємств
Назва завдання Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року, якому відповідає проєкт	Стратегічна ціль І „Формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах”, напрям „Розвиток інженерної інфраструктури”, завдання 9 „Забезпечення надання державної і муніципальної фінансової підтримки модернізації об’єктів житлово-комунального господарства, зокрема із застосуванням механізму енергосервісу, планування та реалізація проектів підвищення енергоефективності громадських будівель” та інші взаємозалежні завдання
Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	1.3.3 Покращення благоустрою населених пунктів
Мета та завдання проєкту	забезпечення житлово-комунальних підприємства спецтехнікою для виконання робіт, спрямованих на благоустрій населених пунктів та збору твердих побутових відходів
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Тернопільська область

Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	житлово-комунальні підприємства, органи місцевого самоврядування, населення області			
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	застаріла матеріально-технічна база, неукомплектованість необхідною спеціалізованою технікою комунальних підприємств негативно впливає на своєчасність надання та якість житлово-комунальних послуг			
Очікувані результати від реалізації проєкту				
економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	придбання спецтехніки дозволить забезпечити ефективне функціонування об'єктів комунального господарства, виконувати роботи з найменшими витратами бюджетних коштів. Реалізація проєкту з придбання спецтехніки сприятиме підвищенню якості надання комунальних послуг мешканцям			
соціальний вплив	створення комфортних умов проживання населення, підвищення рівня благоустрою в населених пунктах			
екологічний вплив	покращення санітарної та екологічної ситуації громад			
Основні заходи проєкту	- придбання спеціалізованої техніки, сучасного обладнання тощо			
Період реалізації проєкту (з (рік) до (рік))	2021-2023 роки:			
Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Усього	10000,0	10000,0	10000,0	30000,0
державний бюджет, у тому числі з ДФРР	4000,0	4000,0	4000,0	12000,0
місцевий бюджет	3000,0	3000,0	3000,0	9000,0
інші джерела	3000,0	3000,0	3000,0	9000,0
Інша інформація щодо проєкту (за потреби)				
Координатори реалізації проєктів у рамках технічного завдання	департамент архітектури, містобудування, житлово-комунального господарства та енергозбереження обласної державної адміністрації, органи місцевого самоврядування, комунальні підприємства, приватні інвестори			

Назва проєкту регіонального розвитку (далі – проєкт)	1.46. Облаштування та модернізація населених пунктів безпечними й сучасними об'єктами благоустрою
Назва завдання Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року, якому відповідає проєкт	Стратегічна ціль І „Формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах", напрям „Посилення використання потенціалу

	розвитку середніх та малих міст", завдання 5 „Сприяння розширенню зелених насаджень" та інші взаємозалежні завдання			
Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	1.3.3 Покращення благоустрою населених пунктів			
Мета та завдання проєкту	створення комфортних умов проживання населення			
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Тернопільська область			
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	комунальні підприємства, органи місцевого самоврядування, населення області.			
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	найбільш актуальним завданням на шляху модернізації міських парків, дитячих та спортивних майданчиків є реалізація сучасних проєктів і програм направлених на розвиток комунікації об'єктів соціальної сфери із залученням до цього процесу громадських об'єднань, бізнес – структур тощо, а також активізація громади до ведення активного способу життя, зміцнення здоров'я, покращення екологічної ситуації в області			
Очікувані результати від реалізації проєкту				
економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	поліпшення інвестиційної привабливості території			
соціальний вплив	поліпшення та зміцнення стану фізичного і психологічного здоров'я населення; забезпечення можливості змістовного дозвілля			
екологічний вплив	збереження та відтворення біологічного і ландшафтного різноманіття, зниження рівня атмосферного та шумового забруднення			
Основні заходи проєкту	- будівництво, ремонт, модернізація парків (гідропарків, лугопарків, лісопарків, парків культури та відпочинку, тощо) рекреаційних зон, садів, скверів, зон відпочинку, дитячих і спортивних майданчиків, пам'яток культурної та історичної спадщини, кладовищ в населених пунктах тощо			
Період реалізації проєкту (з (рік) до (рік))	2021-2023 роки:			
Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Усього	6000,0	6000,0	6000,0	18000,0
державний бюджет, у тому числі з ДФРР	1000,0	1000,0	1000,0	3000,0
місцевий бюджет	4000,0	4000,0	4000,0	12000,0
інші джерела	1000,0	1000,0	1000,0	3000,0
Інша інформація щодо проєкту (за потреби)				

Координатори реалізації проєктів у рамках технічного завдання	департамент архітектури, містобудування, житлово-комунального господарства та енергозбереження обласної державної адміністрації, органи місцевого самоврядування, комунальні підприємства, приватні інвестори

Назва проєкту регіонального розвитку (далі – проєкт)	1.47. Забезпечення ефективного зовнішнього освітлення населених пунктів області
Назва завдання Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року, якому відповідає проєкт	Стратегічна ціль І „Формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах”, напрям „Розвиток інженерної інфраструктури”, завдання 1 „Сприяння створенню моделі “енергоефективна громада”, спрямованої на першочергове впорядкування об’єктів комунальної власності з поступовим переходом до об’єктів житлового фонду, що надасть можливість ефективного використання бюджетів територіальних громад” та інші взаємозалежні завдання
Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	1.3.3 Покращення благоустрою населених пунктів
Мета та завдання проєкту	покращення благоустрою населених пунктів області, ефективне використання електричної енергії, покращення якості надання комунальних послуг населенню, створення комфортних умов в нічний час
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Тернопільська область
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	населення області
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	відсутність в більшості населених пунктів області зовнішнього освітлення. Відсутність світла стає першим поштовхом до зростання злочинності, створює побутові проблеми та небезпеку і складність пересування в вечірній та нічний час
Очікувані результати від реалізації проєкту	
економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	ефективне використання електричної енергії та економія бюджетних коштів
соціальний вплив	зменшення соціальної напруги і криміногенної ситуації, дорожньо-транспортних пригод, хуліганських проявів та інших правопорушень та злочинів

екологічний вплив	проєкт не передбачає впливу на навколишнє природне середовище			
Основні заходи проєкту	- будівництво, реконструкція, капітальний та поточний ремонт електричних мереж; - впровадження енергозберігаючих джерел світла шляхом заміни ртутних ламп на енергозберігаючі, інші			
Період реалізації проєкту (з (рік) до (рік))	2021-2023 роки:			
Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Усього	10000,0	10000,0	10000,0	30000,0
державний бюджет, у тому числі з ДФРР	3000,0	3000,0	3000,0	9000,0
місцевий бюджет	7000,0	7000,0	7000,0	21000,0
інші джерела	-	-	-	-
Інша інформація щодо проєкту (за потреби)				
Координатори реалізації проєктів у рамках технічного завдання	департамент архітектури, містобудування, житлово-комунального господарства та енергозбереження; управління капітального будівництва облдержадміністрації, райдержадміністрації, органи місцевого самоврядування, комунальні підприємства			

Назва проєкту регіонального розвитку (далі – проєкт)	1.48. Створення умов досяжності житлових об’єктів для людей з інвалідністю та інших маломобільних груп населення
Назва завдання Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року, якому відповідає проєкт	Стратегічна ціль І „Формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах”, напрям „Розвиток соціальної інфраструктури”, завдання 5 „Забезпечення доступності та пристосованості приміщень закладів соціального захисту, освіти, охорони здоров’я, культури та інших закладів для всіх категорій населення, в тому числі осіб з інвалідністю” та інші взаємозалежні завдання
Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	1.3.4. Створення умов доступності для маломобільних груп населення
Мета та завдання проєкту	створення життєвого середовища для осіб з обмеженими фізичними можливостями та інших маломобільних груп населення, реалізація державної політики відносно осіб з інвалідністю, яка передбачає забезпечення їх права на максимальну участь в економічному і соціальному житті суспільства та можливість жити гідно, створює

	потребу у розширенні можливості необмеженого пересування і діяльності цієї категорії громадян			
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Тернопільська область			
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	особи з інвалідністю та інші маломобільні групи населення			
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	багато осіб з обмеженими фізичними можливостями потребує допомоги та підтримки від держави не лише в грошовому еквіваленті, а й особливого планування житла, облаштування під'їздів, громадського транспорту, забезпечення технічними та іншими засобами реабілітації, виробами медичного призначення, сприяння у здобутті освіти, професійних знань, працевлаштування, медичних і культурних послуг			
Очікувані результати від реалізації проєкту				
економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	-			
соціальний вплив	створення в суспільстві умов щодо забезпечення безперешкодного життєвого середовища для людей з інвалідністю та інших маломобільних груп населення, що є одним з основних елементів визнання рівності прав на їхнє повноцінне життя у суспільстві та створення державою реальних умов для реабілітації та соціальної інтеграції			
екологічний вплив	проєкт не передбачає впливу на навколишнє природне середовище			
Основні заходи проєкту	- облаштування доступних заїздів у будівлях із влаштуванням спеціальних сходів/пандусів; доступності до усіх поверхів у приміщеннях (ліфти, пандуси тощо)			
Період реалізації проєкту (з (рік) до (рік))	2021-2023 роки:			
Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Усього	3000,0	4000,0	4500,0	11500,0
державний бюджет, у тому числі з ДФРР	-	-	-	-
місцевий бюджет	3000,0	4000,0	4500,0	11500,0
інші джерела	-	-	-	-
Інша інформація щодо проєкту (за потреби)				
Координатори реалізації проєктів у рамках технічного завдання	департамент архітектури, містобудування, житлово-комунального господарства та енергозбереження обласної державної адміністрації, органи місцевого самоврядування			

Назва проєкту регіонального розвитку (далі – проєкт)	1.49. Забезпечення безперешкодного доступу людей з обмеженими фізичними можливостями до об'єктів громадського призначення
Назва завдання Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року, якому відповідає проєкт	Стратегічна ціль І „Формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах”, напрям „Розвиток соціальної інфраструктури”, завдання 5 „Забезпечення доступності та пристосованості приміщень закладів соціального захисту, освіти, охорони здоров’я, культури та інших закладів для всіх категорій населення, в тому числі осіб з інвалідністю” та інші взаємозалежні завдання
Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	1.3.4.Створення умов доступності для маломобільних груп населення
Мета та завдання проєкту	Соціального захисту осіб з обмеженими фізичними можливостями та інших маломобільних груп населення, створення умов для їх життєдіяльності з метою реалізації права на участь в економічній, політичній, соціальній та культурній сферах суспільного життя.
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Тернопільська область
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	особи з обмеженими фізичними можливостями та інші маломобільні групи населення
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	відсутність умов для вільного доступу до об’єктів громадського призначення осіб з обмеженими фізичними можливостями та інших маломобільних груп населення перешкоджають забезпеченню прав і задоволенню потреб громадян вести активний спосіб життя
Очікувані результати від реалізації проєкту	
економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	-
соціальний вплив	створення безперешкодного життєвого середовища для осіб з обмеженими фізичними можливостями та інших маломобільних груп населення є одним з основних елементів забезпеченняї їх прав і можливостей нарівні з іншими громадянами для участі у суспільному житті та створює реальні умови для їх соціальної інтеграції
екологічний вплив	проєкт не передбачає впливу на навколишнє природне середовище
Основні заходи проєкту	- забезпечення доступності осіб з обмеженими фізичними можливостями та інших маломобільних груп населення до об’єктів

	соціальної сфери, охорони здоров'я, освіти, культури, фізичної культури та спорту, цивільного захисту, адміністративних будівель шляхом обладнання їх пандусами, підйомними пристроями, спеціалізованими санітарно-гігієнічними приміщеннями, засобами безпеки, орієнтування, отримання інформації, тактильними та візуальними елементи доступності, стоянками індивідуального транспорту для осіб з інвалідністю та іншими засобами доступності; - висвітлення проблем забезпечення доступності осіб з обмеженими фізичними можливостями та інших маломобільних груп населення у засобах масової інформації			
Період реалізації проєкту (з (рік) до (рік))	2021-2023 роки**:**			
Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Усього	3000,0	3000,0	1000,0	7000,0
державний бюджет, у тому числі з ДФРР	-	-	-	-
місцевий бюджет	3000,0	3000,0	1000,0	7000,0
інші джерела	-	-	-	-
Інша інформація щодо проєкту (за потреби)				
Координатори реалізації проєктів у рамках технічного завдання	департамент архітектури, містобудування, житлово-комунального господарства та енергозбереження облдержадміністрації, райдержадміністрації, органи місцевого самоврядування			

Назва проєкту регіонального розвитку (далі – проєкт)	1.50. Створення умов доступності об’єктів громадського обслуговування людей з інвалідністю та інших маломобільних груп населення
Назва завдання Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року, якому відповідає проєкт	Стратегічна ціль І „Формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах”, напрям „Розвиток соціальної інфраструктури”, завдання 5 „Забезпечення доступності та пристосованості приміщень закладів соціального захисту, освіти, охорони здоров’я, культури та інших закладів для всіх категорій населення, в тому числі осіб з інвалідністю” та інші взаємозалежні завдання
Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	1.3.4.Створення умов доступності для маломобільних груп населення

Мета та завдання проєкту	створення життєвого середовища для осіб з обмеженими фізичними можливостями та інших маломобільних груп населення, реалізація державної політики відносно осіб з інвалідністю, яка передбачає забезпечення їх права на максимальну участь в економічному і соціальному житті суспільства та можливість жити гідно, створює потребу у розширенні можливості необмеженого пересування і діяльності цієї категорії громадян.			
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Тернопільська область			
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціаріпроєкту	особи з інвалідністю, та інші маломобільні групи населення			
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	привернути увагу суспільства до проблем людей з інвалідністю, та невідкладно здійснити додаткові заходи, спрямовані на підтримку таких людей, зокрема осіб, які отримали її внаслідок поранення, контузії або каліцтва, одержаних під час безпосередньої участі в антитерористичній операції в Донецькій та Луганській областях			
Очікувані результати від реалізації проєкту				
економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	-			
соціальний вплив	створення в суспільстві умов щодо забезпечення безперешкодного життєвого середовища для людей з інвалідністю та інших маломобільних груп населення, що є одним з основних елементів визнання рівності прав на їхнє повноцінне життя у суспільстві та створення державою реальних умов для реабілітації та соціальної інтеграції			
екологічний вплив	проєкт не передбачає впливу на навколишнє природне середовище			
Основні заходи проєкту	- облаштування доступних заїздів в об'єктах громадського обслуговування, об'єктах благоустрою, сходах/пандусах; доступності до усіх поверхів у приміщеннях (ліфти, пандуси тощо)			
Період реалізації проєкту (з (рік) до (рік))	2021-2023 роки:			
Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Усього	3000,0	4000,0	4500,0	11500,0
державний бюджет, у тому числі з ДФРР	-	-	-	-
місцевий бюджет	3000,0	4000,0	4500,0	11500,0
інші джерела	-	-	-	-
Інша інформація щодо проєкту (за потреби)				

Координатори реалізації проєктів у рамках технічного завдання	департамент архітектури, містобудування, житлово-комунального господарства та енергозбереження облдержадміністрації, райдержадміністрації, органи місцевого самоврядування

Назва проєкту регіонального розвитку (далі – проєкт)	1.51. Забезпечення безпечного середовища в громадах
Назва завдання Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року, якому відповідає проєкт	Стратегічна ціль І „Формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах”, напрям „Розвиток інфраструктури безпеки”, завдання 4 „Створення умов для співпраці територіальних громад з поліцейськими, закріпленими за поліцейськими дільницями в територіальних громадах, щодо охорони правопорядку та профілактики злочинів у територіальних громадах” та інші взаємозалежні завдання
Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	1.3.5. Забезпечення захисту населення і територій області від різного виду надзвичайних ситуацій, громадської безпеки та правопорядку
Мета та завдання проєкту	здійснення передбаченого законодавством комплексу заходів щодо сприяння поліції у підвищенні рівня безпеки громадян,правосвідомості та обізнаності населення щодо можливості отримання якісних поліцейських послуг, створення, безпечних умов проживання населення, об’єднання зусиль поліції, органів місцевого самоврядування та громадськості у запобіганні загрозам публічній безпеці і порядку, сприянні припиненню правопорушень, захисту власності та безпеки здійснення підприємницької діяльності; запобігання вчиненню правопорушень шляхом взаємодії у здійсненні превентивної та профілактичної діяльності; своєчасне припинення кримінальних та адміністративних правопорушень
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Тернопільська область
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	населення Тернопільської області
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	Аналіз криміногенної ситуації в області, слідча практика та вивчення реального стану справ на місцях свідчить про тривожні факти і серйозні проблеми у сфері протидії злочинності, вирішення яких потребує мобілізації додаткових зусиль не лише правоохоронних органів, а й органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування та громадськості. Незважаючи на те, що рівень злочинності в регіоні у 2019 році зменшився на 8,2 %, збільшилась

	кількість таких суспільно небезпечних та резонансних злочинів, як грабунки (109 проти 101, +7,9%), незаконні заволодіння транспортними засобами (73 проти 67, +9,0%), тілесні ушкодження невеликої тяжкості (966 проти 895, +7,9%) та ДТП із тяжкими наслідками (176 проти 160, +10,0%). Наслідком цієї ситуації, насамперед, є вплив негативних тенденцій, що розвиваються у соціально-економічній сфері, та пов'язані із зубожінням населення на фоні зростання споживчих цін, у т.ч. на енергоносії, ріст безробіття. Безвихідь цієї ситуації викликає у людей агресію, підштовхує до збагачення за рахунок протиправних дій. Суперечливе ставлення населення до правоохоронної системи провокує суспільство до нестабільності, а криміногенних осіб до вчинення нових злочинів.
Очікувані результати від реалізації проєкту:	
економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	зменшення збитків національної економіки та населення, завданих у результаті вчинення протиправних дій
соціальний вплив	забезпечення належного рівня безпеки життєдіяльності населення, захисту суб'єктів господарювання і територій від загрози виникнення надзвичайних ситуацій
екологічний вплив	проєкт не передбачає впливу на навколишнє природне середовище
Основні заходи проєкту	- створення належних умов для функціонування поліцейських станцій та служби дільничних офіцерів громади; - придбання та встановлення у громадських та інших публічних місцях камер відеоспостереження, забезпечення з'єднання у онлайн-відеорежимі із черговими частинами та нарядами органів поліції; - впровадження систем безпеки та контролю в освітніх закладах, закладах охорони здоров'я, соціального захисту, культури тощо; - придбання та запровадження системи використання квадрокоптерів для патрулювання, пошуку людей та виявлення порушень правопорядку; - забезпечення поліцейських паливно-мастильними матеріалами та матеріально-технічними засобами, у т.ч. технічними засобами «DragerAlkotest», спеціальним вибухотехнічним обладнанням тощо; - придбання комп'ютерної та оргтехніки для потреб підрозділів поліції;

	- придбання та комплектація необхідними технічними засобами мобільного ситуаційного центру (на базі транспортного засобу); - придбання та комплектація необхідними технічними засобами пересувного командного пункту; - покращання умов тримання взятих під варту осіб і ізоляторах тимчасового тримання та під час конвоювання відповідно до зобов'язань, взятих Україною при вступі до Ради Європи, на виконання ратифікованої Україною Європейської Конвенції про запобігання тортурам та нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню та покаранню			
Період реалізації проєкту (з (рік) до (рік))	2021-2023 роки**:**			
Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Усього	19300,0	19300,0	19300,0	57900,0
державний бюджет,у тому числі з ДФРР	10000,0	10000,0	10000,0	30000,0
місцевий бюджет	4650,0	4650,0	4650,0	13950,0
інші джерела	4650,0	4650,0	4650,0	13950,0
Інша інформація щодо проєкту (за потреби)				
Координатори реалізації проєктів у рамках технічного завдання	департамент з питань оборонної роботи, цивільного захисту населення та взаємодії з правоохоронними органами облдержадміністрації, департамент соціального захисту населення облдержадміністрації, управління охорони здоров'я; освіти і науки; культури облдержадміністрації; Головне управління Національної поліції в Тернопільській області, райдержадміністрації, органи місцевого самоврядування, приватні інвестори			

Назва проекту регіонального розвитку (далі – проект)	1.52. Вдосконалення системи управління силами та засобами цивільного захисту щодо запобігання, реагування та ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій (подій)
Назва завдання Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року, якому відповідає проект	Стратегічна ціль І „Формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах", напрям „Розвиток інфраструктури безпеки", завдання 3 „Забезпечення організації виконання на базі центрів безпеки системи оповіщення населення про загрозу або виникнення надзвичайної ситуації" та інші взаємозалежні завдання

Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проект	1.3.5. Забезпечення захисту населення і територій області від різного виду надзвичайних ситуацій, громадської безпеки та правопорядку
Мета та завдання проекту	удосконалення системи управління силами та засобами територіальної підсистеми єдиної державної системи цивільного захисту Тернопільської області при загрозі або виникненні надзвичайних ситуацій (подій); забезпечення розвитку та технічної модернізації системи управління шляхом оснащення її сучасними технічними цифровими засобами зв'язку для забезпечення надійного управління силами і засобами цивільного захисту; побудова мережі цифрових ретрансляторів для забезпечення максимально-можливої площі покриття гарантованого управління силами цивільного захисту
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Тернопільська область
Цільові групи проекту та кінцеві бенефіціари проєкту	населення Тернопільської області
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 27 вересня 2017 р. № 733 пункту „Організація зв'язку у разі загрозі виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій" передбачено утворення спеціалізованої служби зв'язку та оповіщення, що забезпечить надійне функціонування системи управління територіальною підсистемою єдиної державної системи цивільного захисту та підвищення ефективності її функціонування. Діюча аналогова система управління в повній мірі не забезпечує максимально-можливої площі покриття гарантованого управління силами цивільного захисту
Очікувані результати від реалізації проекту	
економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проекту	зменшення збитків економіки та населення у разі виникнення надзвичайних ситуацій (подій) техногенного та природного характеру
соціальний вплив	створення надійної системи управління територіальною підсистемою єдиної державної системи цивільного захисту та підвищення ефективності її функціонування; забезпечення гарантованого управління силами і засобами цивільного захисту
екологічний вплив	своєчасне реагування на можливі надзвичайні ситуації (події) в природних екологічних системах, забруднення довкілля внаслідок аварій та стабілізація екологічної ситуації.
Основні заходи проекту	- розвиток та технічна модернізація системи управління шляхом оснащення її сучасними технічними цифровими засобами зв'язку;

	- побудова мережі цифрового зв'язку з використанням новітніх технологій			
Період реалізації проекту (з (рік) до (рік))	2021-2023 роки:			
Орієнтовний обсяг фінансування проекту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Усього	2655,0	3896,0	4856,0	11407,0
державний бюджет, у тому числі з ДФРР	-	-	-	-
місцевий бюджет	2655,0	3896,0	4856,0	11407,0
інші джерела	-	-	-	-
Інша інформація щодо проекту (за потреби)				
Координатори реалізації проектів у рамках технічного завдання	департамент з питань оборонної роботи, цивільного захисту населення та взаємодії з правоохоронними органами обласної державної адміністрації, органи місцевого самоврядування			

Назва проекту регіонального розвитку (далі – проект)	1.53. Модернізація та удосконалення системи оповіщення населення при надзвичайних ситуаціях
Назва завдання Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року, якому відповідає проект	Стратегічна ціль І „Формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах", напрям „Розвиток інфраструктури безпеки", завдання 3 „Забезпечення організації виконання на базі центрів безпеки системи оповіщення населення про загрозу або виникнення надзвичайної ситуації" та інші взаємозалежні завдання
Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проект	1.3.5. Забезпечення захисту населення і територій області від різного виду надзвичайних ситуацій, громадської безпеки та правопорядку
Мета та завдання проекту	удосконалення та оптимізація системи управління силами та засобами територіальної підсистеми єдиної державної системи цивільного захисту Тернопільської області при загрозі або виникненні надзвичайних ситуацій (подій); забезпечення розвитку та технічної модернізації системи оповіщення шляхом оснащення її сучасними програмно-технічними засобами з використанням новітніх інформаційно-телекомунікаційних технологій, гарантованого та своєчасного доведення сигналів і інформації з питань цивільного захисту до органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, органів управління і сил цивільного захисту, підприємств, установ, організацій та населення; створення місцевих

	автоматизованих систем централізованого оповіщення на рівні районів, міст та територіальних громад
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Тернопільська область
Цільові групи проекту та кінцеві бенефіціари проєкту	населення Тернопільської області
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	згідно статті 30 Кодексу цивільного захисту, оповіщення про загрозу або виникнення надзвичайних ситуацій забезпечується шляхом функціонування загальнодержавної, територіальних, місцевих автоматизованих систем централізованого оповіщення про загрозу або виникнення надзвичайних ситуацій, спеціальних, локальних та об'єктових систем оповіщення. Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 27 вересня 2017 р. № 733 місцеві автоматизовані системи централізованого оповіщення функціонують у районах, містах обласного значення та інших відповідних адміністративно-територіальних одиницях (у тому числі територіальних громадах) для забезпечення прийому сигналів і повідомлень від відповідної територіальної автоматизованої системи централізованого оповіщення та здійснення оповіщення відповідних органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, підприємств, де функціонують спеціальні, локальні або об'єктовісистеми оповіщення, установ, організацій, місць масового перебування людей, сил цивільного захисту та населення у разі загрози виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій. Діючі місцеві системи оповіщення мають критичний стан технічного забезпечення, а на рівні територіальних громад відсутні, що не дає можливості в повній мірі здійснювати оповіщення та інформування населення області при загрозі виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій. Існуючі місцеві системи оповіщення неспроможні в повному обсязі забезпечити виконання покладених на них завдань
Очікувані результати від реалізації проекту	
економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проекту	зменшення збитків економіки та населення у разі виникнення надзвичайних ситуацій (подій) техногенного та природного характеру
соціальний вплив	створення оптимальної системи управління територіальною підсистемою єдиної державної системи цивільного захисту та підвищення ефективності її функціонування; забезпечення

	гарантованого і своєчасного оповіщення та інформування населення про загрозу виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій			
екологічний вплив	своєчасне реагування на можливі надзвичайні ситуації (події) в природних екологічних системах, забруднення довкілля внаслідок аварій та стабілізація екологічної ситуації			
Основні заходи проекту	- будівництво місцевих автоматизованих систем централізованого оповіщення з використанням новітніх інформаційно-телекомунікаційних технологій			
Період реалізації проекту (з (рік) до (рік))	2021-2023 роки**:**			
Орієнтовний обсяг фінансування проекту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Усього	3884,0	7385,0	13932,0	25201,0
державний бюджет, у тому числі з ДФРР	-	-	-	-
місцевий бюджет	3884,0	7385,0	13932,0	25201,0
інші джерела	-	-	-	-
Інша інформація щодо проекту (за потреби)				
Координатори реалізації проектів у рамках технічного завдання	департамент з питань оборонної роботи, цивільного захисту населення та взаємодії з правоохоронними органами обласної державної адміністрації, райдержадміністрації, органи місцевого самоврядування			

Назва проекту регіонального розвитку (далі – проект)	1.54. Підвищення спроможності регіону щодо запобігання, реагування та ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій (подій)
Назва завдання Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року, якому відповідає проект	Стратегічна ціль І „Формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах”, напрям „Розвиток інфраструктури безпеки”, завдання 12 „Забезпечення створення ситуаційних центрів, що взаємодіють з основними сферами міського господарства та місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування для забезпечення швидкого реагування на події в населеному пункті” та інші взаємозалежні завдання
Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проект	1.3.5. Забезпечення захисту населення і територій області від різного виду надзвичайних ситуацій, громадської безпеки та правопорядку
Мета та завдання проекту	удосконалення та оптимізація системи управління силами та засобами територіальної підсистеми єдиної державної системи цивільного захисту Тернопільської області при загрозі або виникненні

	надзвичайних ситуацій (подій); оперативне здійснення заходів з гуманітарного розмінування на території області, проведення заходів з нетехнічної та технічної розвідки місцевості на рахунок виявлення вибухонебезпечних предметів, налагодження чіткої системи моніторингу безпечної обстановки, своєчасна реалізація превентивних заходів; забезпечення безпеки туристів, відпочиваючих; оперативне надання фахової допомоги громадянам на об'єктах туристичних відвідувань, в місцях масового відпочинку на водних об’єктах та рекреації; налагодження чіткої системи моніторингу безпекової обстановки, своєчасна реалізація превентивних заходів
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Тернопільська область
Цільові групи проекту та кінцеві бенефіціари проєкту	населення Тернопільської області, туристи, рекреанти
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	згідно статті 73 Кодексу цивільного захисту, на регіональному рівні у системі центрального органу виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері цивільного захисту, повинен функціонувати центр управління в надзвичайних ситуаціях. На сьогоднішній день в області відсутній сучасний центр управління в надзвичайних ситуаціях, який міг би забезпечити ефективне та оперативне управління силами цивільного захисту територіальної підсистеми єдиної державної системи цивільного захисту Тернопільської області. Проблема очищення місцевості від вибухонебезпечних предметів, що залишилися на території області з часів минулих воєн, відіграє особливу роль для Тернопільської області. За неофіційними даними, кожен 5-й боєприпас, в залежності від походження, не вибухнув (через потрапляння в м’який ґрунт, дефекти підривників, недоліки при спорядженні тощо). У післявоєнний період на всіх етапах роботи очищення території від вибухонебезпечних предметів велися на глибині 30-40 см, виходячи з можливостей міношукачів. Вибухонебезпечні предмети, що знаходяться з часів минулих воєн на глибинах промерзання поверхні землі, знову з'являються в ґрунтовому шарі через фізичний ефект "виштовхування" в результаті щорічного промерзання ґрунту; такий підйом вибухонебезпечних предметів у ґрунті може становити до 2 см у рік. Тому значні території, на яких свого часу велися роботи з очищення місцевості від вибухонебезпечних предметів, знову можуть виявитися

	небезпечними. За останніх п’ять років на території області виявлено і знешкоджено більше 8 тис. різноманітних вибухонебезпечних предметів минулих воїн. Основну частку у виявлених вибухонебезпечних предметах становлять артилерійські та мінометні боєприпаси, виконані в товстостінних металевих корпусах. Протягом останніх п’яти років, під час необережного поводження з вибухонебезпечними предметами в області загинуло 4 та травмовано 7 чоловік. Спеціалізованим підрозділом у даному напрямку, який проводить роботи по пошуку, підняттю, транспортуванню та знищенню вибухонебезпечних предметів на території області є група піротехнічних робіт аварійно-рятувального загону спеціального призначення У ДСНС України у Тернопільській області. З метою більш якісного виконання перелічених завдань потребує покращення матеріально-технічна база підрозділу, зокрема спеціальні технічні засоби пошуку та засоби бронезахисту особового складу. Потужний туристичний потенціал області представлений великою кількістю природних об'єктів та об'єктів культурної спадщини. На її території протікає 1401 річка загальною довжиною 6066 км, є 26 водосховищ та 886 ставків загальною площею водного дзеркала 5627 га. На даний час в регіоні спостерігається тенденція щодо збільшення відвідувань таких об'єктів. Єдиними спеціалізованими підрозділами у даних напрямках є пошуково-рятувальне відділення та відділення водолазно-рятувальних робіт аварійно-рятувального загону спеціального призначення У ДСНС України у Тернопільській області, які у відповідності до своїх статутних завдань, здійснюють пошуково-рятувальні заходи на вищевказаних об'єктах, а також здійснюють комплекс профілактичних заходів з метою забезпечення безпеки на об'єктах туристичних відвідувань та на водних об'єктах. На сьогоднішній день оснащеність підрозділів задіяних у сфері забезпечення безпеки на вищевказаних об’єкта є недостатньою. Протягом 2016 – 2018 років виникло 170 випадків необережного поводження на воді, внаслідок яких загинула 141 людина, за поточний період 2019 – 30, травмовано 15 чоловік, за поточний період 2019 – 6. Завдяки оперативним діям рятувальних підрозділів та не байдужих

	громадян на водних об’єктах вдалось врятувати 33 людини, за поточний період 2019 – 9.
Очікувані результати від реалізації проекту	
економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проекту	зменшення збитків економіки та населення у разі виникнення надзвичайних ситуацій (подій) техногенного та природного характеру, збільшення потоку туристів, відпочиваючих, що призведе до розвитку інфраструктури та збільшенню надходжень до бюджету області
соціальний вплив	захист населення шляхом забезпечення ефективного та оперативного залучення сил цивільного захисту до реагування на надзвичайні ситуації (події); оперативне надання фахової допомоги громадянам під час виявлення вибухонебезпечних предметів
екологічний вплив	попередження надзвичайних ситуацій (подій) в природних екологічних системах, забруднення довкілля внаслідок аварій та стабілізація екологічної ситуації; забезпечення безпечного використання природних ресурсів на території області; підвищення безпеки використання рекреаційної інфраструктури національних природних парків та інших об’єктів і територій природно-заповідного фонду
Основні заходи проекту	- створення центру управління в надзвичайних ситуаціях, на базі Управління ДСНС України у Тернопільській області; - забезпечення центру управління в надзвичайних ситуаціяхінформаційними технологіями та телекомунікаційними системами; - нарощування матеріально-технічної бази групи піротехнічних робіт, пошуково-рятувального відділення, відділення водолазно-рятувальних робіт аварійно-рятувального загону спеціального призначення УДСНС України у Тернопільській області та їх технічне переоснащення сучасною технікою, піротехнічним спорядженням, засобами броне захисту, рятувальним спорядженням та обладнанням; - забезпечення проведення повного комплексу заходів гуманітарного розмінування; - реалізація комплексу превентивних заходів, пов’язаних з вибухонебезпечними предметами, на об'єктах туристичних відвідувань та водних об'єктах, з метою попередження виникнення надзвичайних ситуацій (подій);

	- організація моніторингу обстановки на відповідних об'єктах та території області; - здійснення процедури реєстрації туристичних груп			
Період реалізації проекту (з (рік) до (рік))	2021-2023 роки:			
Орієнтовний обсяг фінансування проекту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Усього	4970,0	3431,0	3255,0	11656,0
державний бюджет, у тому числі з ДФРР	-	-	-	-
місцевий бюджет	4970,0	3431,0	3255,0	11656,0
інші джерела	-	-	-	-
Інша інформація щодо проекту (за потреби)				
Координатори реалізації проектів у рамках технічного завдання	департамент з питань оборонної роботи, цивільного захисту населення та взаємодії з правоохоронними органами обласної державної адміністрації, ДСНС України у Тернопільській області, райдержадміністрації, органи місцевого самоврядування			

Назва проєкту регіонального розвитку (далі – проєкт)	1.55. Забезпечення пожежної та техногенної безпеки
Назва завдання Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року, якому відповідає проєкт	Стратегічна ціль І „Формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах”, напрям „Розвиток інфраструктури безпеки”, завдання 11 „Сприяння утворенню підрозділів недержавної пожежної охорони у віддалених місцях або місцях концентрації пожежонебезпечних об’єктів та територій” та інші взаємозалежні завдання
Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	1.3.5. Забезпечення захисту населення і територій області від різного виду надзвичайних ситуацій, громадської безпеки та правопорядку
Мета та завдання проєкту	здійснення передбаченого законодавством комплексу заходів щодо захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій; наближення до громадян надання послуги з гасіння пожеж, рятування людей та ліквідації наслідків надзвичайних ситуаціях (подій); забезпечення захисту населення і територій області від різного виду надзвичайних ситуацій
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Тернопільська область
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	населення Тернопільської області

Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	наявна кількість пожежно-рятувальних підрозділів не відповідає ДБН А.2.2-12:2019 "Планування та забудова територій". Мережа пожежно-рятувальних підрозділів області не в повній мірі забезпечує вчасне реагування підрозділами на надзвичайні ситуації (події) та надання допомоги населенню. Наявні приміщення місцевих пожежно-рятувальних підрозділів, в тому числі державних пожежно-рятувальних підрозділів не відповідають елементарним вимогам пожежних ДЕПО, що негативно впливає на організацію несення служби працівниками місцевої пожежної охорони та пожежно-рятувальної служби області. Пожежно-рятувальні автомобілі, що перебувають на оснащенні в місцевих пожежно-рятувальних підрозділах не відповідають вимогам сучасності та відслужили встановлені терміни експлуатації. На сьогоднішній день на території області функціонує 24 державних пожежно-рятувальних підрозділів та 38 місцевих пожежних команд. Для повноцінного захисту області від надзвичайних подій (пожеж) необхідно створити ще 34 місцевих пожежно-рятувальних підрозділи. На території області протягом 2014 – 2018 років зареєстровано 23 надзвичайні ситуації та 16249 надзвичайних подій. У ході яких, рятувальниками області врятовано 1084 людини, 3814 будівель, 348 одиниць техніки та матеріальних цінностей на суму майже 703 млн 800 тис. гривень. В області упродовж 2014 – 2018 років рівень загиблих людей на пожежах мав тенденцію до зростання, в 2014 році – 39, в 2015 році – 38, в 2016 році – 44, в 2017 році – 41, в 2018 році – 49 людей
Очікувані результати від реалізації проєкту:	
економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	зменшення збитків національної економіки та населення у разі виникнення пожеж, надзвичайних ситуацій, небезпечних гідрометеорологічних явищ
соціальний вплив	забезпечення належного рівня безпеки життєдіяльності населення, захисту суб’єктів господарювання і територій від загрози виникнення надзвичайних ситуацій; створення ефективної сучасної системи запобігання виникненню надзвичайних ситуацій та профілактики пожеж; удосконалення системи реагування на пожежі, надзвичайні ситуації та інші небезпечні події; скорочення часу прибуття пожежно-

	рятувальних підрозділів до місця виклику (до 10 хвилин у місті та до 20 хвилин у сільській місцевості)			
екологічний вплив	збереження природних екосистем від пожеж техногенного походження, попередження забруднення атмосферного повітря продуктами горіння біомаси			
Основні заходи проєкту	- створення (будівництво) пожежно-рятувальних підрозділів або центрів безпеки громадян, які об'єднають в собі пожежно-рятувальний підрозділ, підрозділ Національної поліції, підрозділ (пункт) екстреної медичної допомоги та територіального центру ПМСД (амбулаторію загальної практики/сімейної медицини); - оснащення пожежно-рятувальною технікою та спеціальним обладнанням пожежно-рятувальних підрозділів місцевої пожежної охорони (пожежних частин); - створення належних умов несення служби та забезпечення професійного рівня працівників місцевої пожежної охорони та пожежно-рятувальної служби області; - розбудова системи радіозв'язку місцевих пожежних команд; - нарощування матеріально-технічної бази пожежно-рятувальних підрозділів			
Період реалізації проєкту (з (рік) до (рік))	2021-2023 роки**:**			
Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Усього	70175,6	70177,6	70433,6	210786,8
державний бюджет, у тому числі з ДФРР	20000,0	20000,0	20000,0	60000,0
місцевий бюджет	49935,6	49937,6	50193,6	150066,8
інші джерела	240,0	240,0	240,0	720,0
Інша інформація щодо проєкту (за потреби)				
Координатори реалізації проєктів у рамках технічного завдання	департамент з питань оборонної роботи, цивільного захисту населення та взаємодії з правоохоронними органами облдержадміністрації, райдержадміністрації, органи місцевого самоврядування, приватні інвестори			

Проєкти напряму 1.D. Організація оптимальної регіональної системи раціонального природокористування та охорони довкілля

Назва проєкту регіонального розвитку (далі – проєкт)	1.56. Розширення мережі природно-заповідного фонду

Назва завдання Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року, якому відповідає проєкт	Стратегічна ціль І „Формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах”, напрям „Формування мережі природоохоронних територій, збереження та відтворення екосистем, поліпшення стану навколишнього природного середовища”, завдання 1 „Збільшення площі територій та об’єктів природно-заповідного фонду місцевого та загальнодержавного значення” та інші взаємозалежні завдання
Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	1.4.1 Розвиток екомережі та збереження біорізноманіття
Мета та завдання проєкту	створення оптимальної системи збереження біологічного та ландшафтного різноманіття шляхом збільшення площі природно-заповідного фонду до науково обгрунтованоих показників; формування репрезентативної мережі територій та об’єктів природно-заповідного фонду, як оптимальної систему збереження біологічного та ландшафтного різноманіття; створення нових та розширення існуючих територій та об’єктів природно-заповідного фонду
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Тернопільська область
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціарипроєкту	органи місцевого самоврядування, освітні заклади, жителі населених пунктів, у яких (або в околицях яких) розташовані території та об’єкти природно-заповідного фонду, місцеві громади, у межах територій яких будуть створенні нові території та об’єкти природно-заповідного фонду
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	через нераціональне господарське освоєння природних ландшафтів області порушення основних соціально-економічних функцій цих ландшафтів, активізацію несприятливих природно-техногенних процесів та вичерпання екологічної ємності природних ландшафтів в цілому під загрозою опиняється екологічна безпека функціонування багатьох населених пунктів, ряд природних оселищ раритетних видів флори та фауни, цінних природних комплексів і ландшафтів
Очікувані результати від реалізації проєкту	
економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	створення додаткових робочих місць в природоохоронних установах, залучення місцевого населення до сфери обслуговування відвідувачів заповідних територій та об’єктів, розвиток туристично-рекреаційної інфраструктури

соціальний вплив	створення екологічно безпечних умов проживання населення, залучення місцевого населення до розвитку екологічного туризму			
екологічний вплив	збереження та збагачення біологічного і ландшафтного різноманіття			
Основні заходи проєкту	- організація польових обстежень природних ландшафтів і об'єктів на території області, підготовки наукових обґрунтувань створення територій та об'єктів природно-заповідного фонду; - розроблення проектів створення нових та розширення існуючих заповідних територій та об'єктів; - погодження створення територій та об'єктів природно-заповідного фонду з органами місцевого самоврядування, власниками і користувачами земельних ділянок у їх межах та підготовка пропозицій до Міністерства енергетики та захисту довкілля і Тернопільської обласної ради про їх оголошення			
Період реалізації проєкту (з (рік) до (рік))	2021-2023 роки**:**			
Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Усього	700,0	700,0	700,0	2100,0
державний бюджет, у тому числі з ДФРР	-	-	-	-
місцевий бюджет	700,0	700,0	700,0	2100,0
інші джерела	-	-	-	-
Інша інформація щодо проєкту (за потреби)				
Координатори реалізації проєктів у рамках технічного завдання	управління екології та природних ресурсів облдержадміністрації, Головне управління Держгеокадастру в області, обласне управління лісового та мисливського господарства, Регіональний офіс водних ресурсів в області, наукові та природно-заповідні установи, райдержадміністрації, органи місцевого самоврядування			

Назва проєкту регіонального розвитку (далі – проєкт)	1.57. Забезпечення організаційної та інформаційної підтримки формування Смарагдової мережі України та включення мережі печер гіпсового карсту Західної України до Списку всесвітньої природної спадщини ЮНЕСКО
Назва завдання Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року, якому відповідає проєкт	Стратегічна ціль І „Формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах", напрям „Формування мережі

	природоохоронних територій, збереження та відтворення екосистем, поліпшення стану навколишнього природного середовища", завдання 2 „Створення природоохоронних територій міжнародного значення, у тому числі: підготовка номінації для створення нового біосферного резервату програми ЮНЕСКО "Людина і біосфера" в межах України та включення мережі печер гіпсового карсту Західної України до Попереднього списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО та підготовка відповідної номінації" та інші взаємозалежні завдання
Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	1.4.1 Розвиток екомережі та збереження біорізноманіття
Мета та завдання проєкту	проведення роз'яснювальної роботи серед населення, органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування щодо необхідності застосування Європейських і світових стандартів у сфері охорони, управління та використання об'єктів Смарагдової мережі України та печер гіпогенного походження на території області; розроблення спільно з Міністерством енергетики та захисту довкілля України і Українською спелеологічною асоціацією плану дій щодо просування ідеї віднесення печер Тернопільської області до Списків Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО; проведення роз'яснювальної роботи щодо включення гіпсових печер Тернопільської області до Списків Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО, необхідності включення цінних природних територій до Смарагдової мережі України
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Тернопільська область
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціарипроєкту	жителі населених пунктів в околицях яких розташовані печери гіпогенного походження, об'єкти Смарагдової мережі, місцеві громади, у межах яких реалізовуватиметься проект
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	незважаючи те, що гіпсові карстові печери на території області відповідають ряду критеріїв Інструкції по виконанню Конвенції про охорону Всесвітньої спадщини, вони не внесені до Списків Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО. Крім цього є ряд існуючих та потенційно нових природних територій, які відповідають критеріям для включення їх до Смарагдової мережі України. На сьогодні спостерігається низька обізнаність посадових осіб органів виконавчої влади і органів місцевого самоврядування, населення області щодо необхідності

	створення природоохоронних територій міжнародного та європейського рівнів, залучення місцевих громад для управління ними			
Очікувані результати від реалізації проєкту				
економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	зростання іміджу області, збільшення зовнішніх інвестицій у природороохоронну сферу			
соціальний вплив	підвищення обізнаності населення, посадових осіб органів виконавчої влади і місцевого самоврядування щодо цінності унікальних природних територій та об'єктів, природних оселищ та видів природної фауни і флори, що підлягають особливій охороні в Європі. Залучення місцевого населення до сфери збереження унікальних об'єктів всесвітньої природної спадщини і Смарагдової мережі, обслуговування відвідувачів природоохоронних територій світового та європейського рівня охорони			
екологічний вплив	підвищення екологічної свідомості населення			
Основні заходи проєкту	- поширення інформації з питань формування Смарагдової мережі України, віднесення печер області до списків Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО, на веб-сайтах органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування. установ природно-заповідного фонду, освітніх закладів; - проведення зустрічей, нарад, круглих столів за участю посадових осіб органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, представників громадськості, науковців			
Період реалізації проєкту (з (рік) до (рік))	2021-2023 роки**:**			
Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Усього	500,0	500,0	500,0	1500,0
державний бюджет, у тому числі з ДФРР	-	-	-	-
місцевий бюджет	500,0	500,0	500,0	1500,0
інші джерела	-	-	-	-
Інша інформація щодо проєкту (за потреби)				
Координатори реалізації проєктів у рамках технічного завдання	управління екології та природних ресурсів, освіти та науки облдержадміністрації, наукові та природно-заповідні установи, райдержадміністрації, органи місцевого самоврядування, Українська спелеологічна асоціація			

Назва проєкту регіонального розвитку (далі – проєкт)	1.58. Доведення лісистості території області відповідно до науково-обгрунтованого показника
Назва завдання Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року, якому відповідає проєкт	Стратегічна ціль І „Формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах”, напрям „Формування мережі природоохоронних територій, збереження та відтворення екосистем, поліпшення стану навколишнього природного середовища”, завдання 6 „Розроблення та впровадження комплексу заходів щодо запобігання та адаптації до зміни клімату територій та найбільш вразливих галузей (сільського, лісового, водного господарства, охорони здоров’я та транспортної інфраструктури) та об’єктів інфраструктури, а також забезпечення розвитку об’єктів і територій національної екологічної мережі” та інші взаємозалежні завдання
Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	1.4.2 Забезпечення охорони та раціонального використання природно-ресурсного потенціалу області
Мета та завдання проєкту	збільшення лісистості за рахунок малопродуктивних і деградованих земель, забезпечення збалансованого розвитку лісового господарства області на принципах безперервного невиснажливого використання лісових ресурсів; виконання робіт з лісорозведення; передача ненаданих в користування безхазяйних лісів області у постійне користування діючим державним і комунальним лісогосподарським підприємствам; приведення в належний стан придорожніх лісосмуг
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Тернопільська область
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціарипроєкту	органи місцевого самоврядування, лісогосподарські підприємства жителі населених пунктів; місцеві громади, у межах яких буде реалізовуватись проєкт
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	оптимальна лісистість лісостепових регіонів за розрахунками наукових установ складає близько 18 %, що забезпечує екологічну стабільність територій, служить запобіжником змін клімату. В області досягнуто 13 % лісистості, що не в повній мірі відповідає визначеним екологічним критеріям
Очікувані результати від реалізації проєкту	
економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	зменшення економічних витрат за рахунок оптимізації використання і охорони лісових ресурсів області
соціальний вплив	створення екологічно безпечних умов для проживання населення

екологічний вплив	збереження існуючих та збільшення площі лісів в області, покращення середовища існування видів флори і фауни			
Основні заходи проєкту	- посадка лісу на малопродуктивних та деградованих землях; - розроблення землевпорядної документації державними та комунальними лісогосподарськими підприємствами для передачі в постійне користування безхазяйних лісів області; - проведення лісовпорядкування придорожніх лісосмуг області			
Період реалізації проєкту (з (рік) до (рік))	2021-2023 роки**:**			
Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Усього	5400,0	6100,0	6600,0	18100,0
державний бюджет, у тому числі з ДФРР	3240,0	3660,0	3960,0	10860,0
місцевий бюджет	1620,0	1830,0	1980,0	5430,0
інші джерела	540,0	610,0	660,0	1810,0
Інша інформація щодо проєкту (за потреби)				
Координатори реалізації проєктів у рамках технічного завдання	управління екології та природних ресурсів, департамент агропромислового розвитку облдержадміністрації, обласне управління лісового та мисливського господарства, Головне управління Держгеокадстру в області, наукові та установи природно-заповідного фонду, райдержадміністрації, органи місцевого самоврядування, приватні інвестори			

Назва проєкту регіонального розвитку (далі – проєкт)	1.59. Екологічне оздоровлення водних екосистем області
Назва завдання Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року, якому відповідає проєкт	Стратегічна ціль І „Формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах”, напрям „Формування мережі природоохоронних територій, збереження та відтворення екосистем, поліпшення стану навколишнього природного середовища”, завдання 6 „Розроблення та впровадження комплексу заходів щодо запобігання та адаптації до зміни клімату територій та найбільш вразливих галузей (сільського, лісового, водного господарства, охорони здоров’я та транспортної інфраструктури) та об’єктів інфраструктури, а також забезпечення розвитку об’єктів і територій національної екологічної мережі” та інші взаємозалежні завдання
Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	1.4.2 Забезпечення охорони та раціонального використання природно-ресурсного потенціалу області

Мета та завдання проєкту	забезпечення екологічно безпечних умов життєдіяльності населення і господарської діяльності, захисту водних ресурсів від забруднення та виснаження, раціональне використання водних ресурсів, відтворення водних екосистем в басейнах річок області; створення безпечних умов для життєдіяльності громадян; захист від паводків сільськогосподарських угідь, покращення режиму річок; забезпечення регулювання поверхневого стоку з метою оптимізації паводкових витрат; мінімізація розміру збитків, спричинених шкідливою дією поверхневих вод; відтворення річкової екосистеми.			
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Тернопільська область та суміжні області			
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціарипроєкту	населення Тернопільської області			
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	в області екологічний стан річок незадовільний, річки замулені, порушений водний природний режим річок, що спричиняє затоплення і підтоплення територій			
Очікувані результати від реалізації проєкту				
економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	зменшення витрат бюджету, пов'язаних з ліквідацією наслідків підтоплення населених пунктів під час повеней і паводків			
соціальний вплив	створення комфортних умов проживання населення			
екологічний вплив	покращення стану водних ресурсів за рахунок розчистки, благоустрою водних об'єктів, покращення середовища існування гідробіонтів			
Основні заходи проєкту	- розчистка русел річок, відновлення і підтримання сприятливого гідрологічного режиму і санітарного стану річок, здійснення протипаводкових заходів; - відновлення екологічної системи Горішньоівачівського водосховища шляхом: - передача водосховища в постійне користування спеціалізованому підприємству; - проведення наукових досліджень, розроблення проектно-кошторисної документації щодо розчищення водосховища, здійснення процедури оцінки впливу на довкілля планованої діяльності; - розчищення водосховища; - проведення капітального ремонту гідротехнічних споруд			
Період реалізації проєкту (з (рік) до (рік))	2021-2023 роки**:**			
Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Усього	26810,0	28400,0	30916,0	86126,0

державний бюджет, у тому числі з ДФРР	16300,0	18300,0	22279,0	56879,0
місцевий бюджет	8700,0	7910,0	7457,0	24067,0
інші джерела	1810,0	2190,0	1180,0	5180,0
Інша інформація щодо проєкту (за потреби)				
Координатори реалізації проєктів у рамках технічного завдання	управління екології та природних ресурсів, департамент з питань оборонної роботи, цивільного захисту населення та взаємодії з правоохоронними органами обласної державної адміністрації, Тернопільська міська рада, Регіональний офіс водних ресурсів в області, райдержадміністрації, органи місцевого самоврядування, приватні інвестори			

Назва проєкту регіонального розвитку (далі – проєкт)	1.60. Мінімізація шкідливого впливу на довкілля гірничодобувної промисловості та рекультивація відпрацьованих земель
Назва завдання Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року, якому відповідає проєкт	Стратегічна ціль І „Формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах”, напрям „Формування мережі природоохоронних територій, збереження та відтворення екосистем, поліпшення стану навколишнього природного середовища”, завдання 5 „Забезпечення охорони земель, відтворення екосистем, удосконалення структури земельних угідь та напрямів господарської діяльності з метою формування оптимального співвідношення земельних угідь, підтримання екологічної безпеки і рівноваги території та досягнення нейтрального рівня деградації земель” та інші взаємозалежні завдання
Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	1.4.2. Забезпечення охорони та раціонального використання природно-ресурсного потенціалу області
Мета та завдання проєкту	відновлення продуктивності порушених гірничодобувною промисловістю територій. Повернення порушених земель до стану, придатного для різних видів господарського використання
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Тернопільська область, територіальні громади, у межах яких наявні відпрацьовані кар’єри
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	органи місцевого самоврядування, жителі населених пунктів; місцеві громади, у межах яких буде реалізовуватись проєкт
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	в області нараховується 990 га земель під відпрацьованими кар’єрами, з яких біля 70% перебувають у землях запасу і на сьогодні непридатні

	для використання в гірничодобувній промисловості. Надрокористувачами незадовільно ведеться робота щодо повернення відпрацьованих земель у культурний ландшафт, придатний для сільськогосподарського, лісогосподарського, рекреаційно-туристичного та інших видів освоєння			
Очікувані результати від реалізації проєкту				
економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	можливість повторного використання порушених земель у процесі господарської діяльності			
соціальний вплив	створення екологічно безпечних умов для проживання населення			
екологічний вплив	відтворення, покращання умов довкілля, формування економічно й екологічно збалансованої ландшафтної території			
Основні заходи проєкту	- розроблення робочих проєктів землеустрою з рекультваццїї земель; - виконання робіт з рекультивації земель, збереження родючого шару ґрунту			
Період реалізації проєкту (з (рік) до (рік))	2021-2023 роки**:**			
Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн.*:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Усього	1650,0	1650,0	1650,0	4950,0
державний бюджет, у тому числі з ДФРР	-	-	-	-
місцевий бюджет	1155,0	1155,0	1155,0	3465,0
інші джерела	495,0	495,0	495,0	1485,0
Інша інформація щодо проєкту (за потреби)				
Координатори реалізації проєктів у рамках технічного завдання	управління екології та природних ресурсів облавної державної адміністрації, Головне управління Держгеокадстру в області, обласне управління лісового та мисливського господарства, райдержадміністрації, органи місцевого самоврядування, приватні інвестори			

Назва проєкту регіонального розвитку (далі – проєкт)	1.61. Створення та розширення мережі пунктів спостереження за рівнями забруднення атмосферного повітря
Назва завдання Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року, якому відповідає проєкт	Стратегічна ціль І „Формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах”, напрям „Формування мережі природоохоронних територій, збереження та відтворення екосистем, поліпшення стану навколишнього природного середовища”,

	завдання 7 „Забезпечення розвитку та удосконалення державної системи моніторингу навколишнього природного середовища, створення центрів моніторингу навколишнього природного середовища” та інші взаємозалежні завдання
Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	1.4.3 Створення та забезпечення функціонування системи моніторингу довкілля області
Мета та завдання проєкту	визначення рівня забруднення атмосферного повітря на певній території за певний проміжок часу, відповідності стану атмосферного повітря вимогам якості повітря, забезпечення збирання, оброблення, збереження та проведення аналізу інформації про якість атмосферного повітря, оцінювання та прогнозування її змін і ступеня небезпечності, а також інформування населення про якість атмосферного повітря, вплив його забруднення на здоров’я та життєдіяльність населення; створення стаціонарної автоматизованої мережі пунктів спостереження за станом атмосферного повітря в області; переоснащення існуючих пунктів спостереження за станом атмосферного повітря
Територія, на яку проєкт матиме вплив	м. Тернопіль, м. Бережани, м. Кременець, м. Чортків
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціарипроєкту	населення міст Тернопіль, Бережани, Кременець, Чортків
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	у великих населених пунктах області за рахунок стаціонарних джерел викидів та суттєвого збільшення автомобільного транспорту постійно зростає забруднення атмосферного повітря. У зв’язку з цим прогнозується погіршення стану здоров’я місцевого населення. У той же час відсутня система контролю за рівнем забруднення повітря шкідливими викидами, яка б служила основою для вжиття оперативних природоохоронних заходів для попередження граничних величин забруднення. Необхідність створення мережі пунктів спостережень за забрудненням атмосферного повітря передбачена постановою Кабінету Міністрів України від 14 серпня 2019 року № 827 „Деякі питання здійснення державного моніторингу в галузі охорони атмосферного повітря”
Очікувані результати від реалізації проєкту	
економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	зменшення витрат бюджету, пов’язаних з погіршенням стану здоров’я населення та об’єктів довкілля внаслідок забруднення атмосферного повітря

соціальний вплив	створення комфортних умов проживання населення та забезпечення доступу громадськості до інформації про стан атмосферного повітря			
екологічний вплив	стабілізація екологічних систем та поліпшення стану об'єктів довкілля			
Основні заходи проєкту	- встановлення автоматизованих пунктів спостереження за забрудненням атмосферного повітря в містах Бережани, Тернопіль, Кременець, Чортків; - впровадження електронної системи передачі інформації про стан атмосферного повітря в он-лайн режимі			
Період реалізації проєкту (з (рік) до (рік))	2021-2023 роки**:**			
Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Усього	6000,0	6000,0	6000,0	18000,0
державний бюджет, у тому числі з ДФРР	3000,0	3000,0	3000,0	9000,0
місцевий бюджет	3000,0	3000,0	3000,0	9000,0
інші джерела	-	-	-	-
Інша інформація щодо проєкту (за потреби)				
Координатори реалізації проєктів у рамках технічного завдання	управління екології та природних ресурсів обласної державної адміністрації, органи місцевого самоврядування			

Назва проєкту регіонального розвитку (далі – проєкт)	1.62. Удосконалення мережі та забезпечення функціонування системи моніторингу довкілля в області
Назва завдання Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року, якому відповідає проєкт	Стратегічна ціль І „Формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах", напрям „Формування мережі природоохоронних територій, збереження та відтворення екосистем, поліпшення стану навколишнього природного середовища", завдання 7 „Забезпечення розвитку та удосконалення державної системи моніторингу навколишнього природного середовища, створення центрів моніторингу навколишнього природного середовища" та інші взаємозалежні завдання
Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	1.4.3 Створення та забезпечення функціонування системи моніторингу довкілля області
Мета та завдання проєкту	спостереження за станом довкілля для своєчасного інформування населення та органів влади з метою прийняття відповідних рішень у

	сфері охорони довкілля та здоров'я населення. Передбачається удосконалення мережі спостережень, розбудова системи екологічного моніторингу на основі сучасних технологічних досягнень
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Тернопільська область
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціарипроєкту	населення Тернопільської області
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	внаслідок реорганізації органів управління установ та організацій, які є суб'єктами державної системи екологічного моніторингу, відбулося ряд суттєвих змін, що призвели до руйнування цієї системи. Людський потенціал та приладова база використовуються не ефективно, обладнання потребує суттєвого оновлення. Мережа пунктів спостереження скоротилася, що не дає можливості об'єктивно оцінювати стан довкілля для інформування населення та органів влади
Очікувані результати від реалізації проєкту	
економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	економічна доцільність визначається оптимальністю прийнятих управлінських рішень на основі аналізу даних екологічного моніторингу
соціальний вплив	забезпечення виконання вимог Оргуської конвенції щодо доступу громадськості до екологічної інформації, створення передумов для забезпечення екологічно комфортних умов проживання населення
екологічний вплив	прийняття управлінських рішень та виконання заходів, спрямованих на зниження забруднення довкілля та антропогенного впливу на навколишнє середовище
Основні заходи проєкту	- створення регіонального центру екологічного моніторингу; - удосконалення та розширення мережі спостереження за станом відкритих водойм регіональним офісом водних ресурсів у Тернопільській області і ДУ „Тернопільський обласний лабораторний центр МОЗ України; - проведення моніторингу стану питної води, атмосферного повітря, ґрунтів ДУ „Тернопільський обласний лабораторний центр МОЗ України"; - організація взаємодії регіонального центру екологічного моніторингу з підрозділами головного управління ДСНС України щодо моніторингу стану радіаційної та хімічної безпеки та обміну інформацією
Період реалізації проєкту (з (рік) до (рік))	2021-2023 роки**:**

Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Усього	1835,0	1835,0	1835,0	5505,0
державний бюджет, у тому числі з ДФРР	-	-	-	-
місцевий бюджет	1835,0	1835,0	1835,0	5505,0
інші джерела	-	-	-	-
Інша інформація щодо проєкту (за потреби)				
Координатори реалізації проєктів у рамках технічного завдання	управління екології та природних ресурсів обласної державної адміністрації, регіональний офіс водних ресурсів у Тернопільській області, ДУ „Тернопільський обласний лабораторний центр МОЗ України", головне управління ДСНС України в області, Тернопільський обласний центр з гідрометеорології, органи місцевого самоврядування, наукові установи			

Назва проекту регіонального розвитку (далі – проект)	1.63. Підвищення рівня обізнаності населення щодо екологічної цінності територій та об'єктів природно-заповідного фонду
Назва завдання Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року, якому відповідає проект	Стратегічна ціль І „Формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах", напрям „Формування мережі природоохоронних територій, збереження та відтворення екосистем, поліпшення стану навколишнього природного середовища", завдання 10 „Сприяння підвищенню рівня поінформованості населення про екосистемні послуги, у тому числі рекреаційні та освітні, які є доступними на природоохоронних територіях, з метою розвитку пов'язаного з ними бізнесу" та інші взаємозалежні завдання
Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проект	1.4.4. Забезпечення доступу громадськості до інформації про стан довкілля та підвищення екологічної свідомості населення
Мета та завдання проекту	підвищення рівня екологічної свідомості культури населення на основі критеріїв оцінки взаємовідносин людського суспільства й природи; формування взаємокорисних стосунків людини з природою, ознайомлення населення із найбільшими цінностями природно-заповідного фонду області
Територія, на яку проект матиме вплив	Тернопільська область
Цільові групи проекту та кінцеві бенефіціари проекту	учнівська та студентська молодь, жителі територій, у межах яких функціонують об'єкти природно-заповідного фонду, посадові особи

	органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, відвідувачі заповідних територій			
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проект	недостатня поінформованість населення області щодо природоохоронної, еколого-освітньої, рекреаційної цінності територій та об'єктів природно-заповідного фонду й необхідності їх збереження, що гальмує розвиток природно-заповідного фонду. Низька екологічна культура населення щодо норм та правил поведінки у межах природно-заповідних територій. Відсутність спеціально організованих приміщень для проведення еколого-просвітницької роботи установами природно-заповідного фонду			
Очікувані результати від реалізації проекту				
економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проекту	запобігання втрат природних ресурсів внаслідок необґрунтованого їх використання, збільшення надходжень до бюджетів різних рівнів від розвитку екологічного туризму			
соціальний вплив	зростання іміджу області, підвищення рівня обізнаності населення про території та об'єкти природно-заповідного фонду; розвиток екологічного туризму, покращення матеріального становища жителів громад, відродження місцевих традицій природокористування в регіоні			
екологічний вплив	збереження територій та об'єктів, раціональне використання природних комплексів у їх межах, набуття знань і досвіду населення щодо можливостей надання екосистемних послуг природоохоронними територіями			
Основні заходи проекту	- проєктування та будівництво установами природно-заповідного фонду еколого-просвітницьких центрів; - створення експозицій, музеїв природи, облаштування екологічних стежок; - проведення публічних еколого-освітніх заходів (конференцій, тренінгів, семінарів, екскурсій, екологічних акцій, екоквестів тощо); - випуск друкованої та відеопродукції на екологічну тематику (плакати, буклети, збірники, флаєри)			
Період реалізації проєкту (з (рік) до (рік)	2021-2023 роки**:**			
Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Усього	7035,0	17345,0	7810,0	32190,0
державний бюджет, у тому числі з ДФРР	5815,0	17170,0	4145,0	27130,0

місцевий бюджет	1140,0	115,0	3605,0	4860,0
інші джерела	80,0	60,0	60,0	200,0
Інша інформація щодо проєкту (за потреби)				
Координатори реалізації проєктів у рамках технічного завдання	управління екології та природних ресурсів, освіти і науки обласної державної адміністрації, освітні заклади та установи, природно-заповідні установи, райдержадміністрації, органи місцевого самоврядування			

Назва проекту регіонального розвитку (далі – проєкт)	1.64. Підвищення екологічної свідомості населення (створення регіонального екопросвітницького центру)
Назва завдання Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року, якому відповідає проєкт	Стратегічна ціль І „Формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах”, напрям „Формування мережі природоохоронних територій, збереження та відтворення екосистем, поліпшення стану навколишнього природного середовища”, завдання 9 „Створення інформаційних еколого-освітніх центрів в установах природно-заповідного фонду, розширення мережі туристичних маршрутів і стежок у межах територій та об’єктів природно-заповідного фонду України з використанням інтерактивних методів та інфраструктури для осіб з інвалідністю” та інші взаємозалежні завдання
Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	1.4.4. Забезпечення доступу громадськості до інформації про стан довкілля та підвищення екологічної свідомості населення
Мета та завдання проєкту	розбудова системи екологічної освіти, підвищення рівня екологічної свідомості та культури жителів області
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Тернопільська область
Цільові групи проекту та кінцеві бенефіціари проєкту	населення Тернопільської області
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	в області низький рівень екологічної свідомості та культури жителів територіальних громад, недостатньо інноваційних ідей та досвіду екологічного виховання населення регіону
Очікувані результати від реалізації проєкту	
економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проекту	запобігання втрат природних ресурсів внаслідок необґрунтованого їх використання

соціальний вплив	забезпечення вимог Оргузької конвенції в процесі прийняття рішень з питань, що стосуються довкілля			
екологічний вплив	поліпшення екологічної ситуації за рахунок підвищення екологічної свідомості населення			
Основні заходи проекту	- створення та функціонування регіонального екопросвітницького центру; - здійснення екопросвітницьких акцій; - створення навчальних відеороликів екологічного спрямування; - організація соціальної реклами екологічного спрямування на телебаченні та в соціальних мережах; - проведення публічних еколого-освітніх заходів (конференцій, тренінгів, семінарів, екскурсій, екологічних акцій, екоквестів тощо)			
Період реалізації проекту (з (рік) до (рік)	2021-2023 роки**:**			
Орієнтовний обсяг фінансування проекту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Усього	2400,0	2400,0	2400,0	7200,0
державний бюджет,у тому числі з ДФРР	800,0	800,0	800,0	2400,0
місцевий бюджет	1100,0	1100,0	1100,0	3300,0
інші джерела	500,0	500,0	500,0	1500,0
Інша інформація щодо проєкту (за потреби)				
Координатори реалізації проєктів у рамках технічного завдання	управління екології та природних ресурсів обласної державної адміністрації, органи місцевого самоврядування, заклади освіти, агенція регіонального розвитку Тернопільської області, наукові установи, приватні інвестори			

Назва проєкту регіонального розвитку (далі – проєкт)	1.65. Впровадження в області Орхуської конвенції у процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля
Назва завдання Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року, якому відповідає проєкт	Стратегічна ціль І „Формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах”, напрям „Формування мережі природоохоронних територій, збереження та відтворення екосистем, поліпшення стану навколишнього природного середовища”, завдання 8 „Забезпечення розвитку екологічної освіти, просвітницької діяльності з метою формування культури споживання та поваги до навколишнього природного середовища, підвищення рівня

	поінформованості суспільства щодо значення, переваг та інструментів сталого споживання та виробництва, стану і цінностей біорізноманіття та заходів, які необхідно здійснити для його збереження” та інші взаємозалежні завдання			
Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	1.4.4. Забезпечення доступу громадськості до інформації про стан довкілля та підвищення екологічної свідомості населення			
Мета та завдання проєкту	здійснення екологічної просвіти та підвищення рівня екологічної свідомості громадськості. забезпечення доступу громадськості до екологічної інформації та участі в процесі прийняття рішень і доступу до правосуддя з питань, що стосуються довкілля			
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Тернопільська область			
Цільові групи проекту та кінцеві бенефіціари проєкту	громадські організації, місцеві територіальні громади			
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	в області недостатньо налагоджена взаємодія громадськості з органами виконавчої влади з питань, що стосуються охорони довкілля регіону, низький рівень екологічної свідомості населення			
Очікувані результати від реалізації проєкту				
економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	запобігання економічних втрат за рахунок прийняття оптимальних управлінських рішень з урахуванням інтересів та позиції громадськості			
соціальний вплив	врахування громадських інтересів в процесі прийняття рішень в екологічній сфері			
екологічний вплив	підвищення рівня обізнаності населення області про стан довкілля регіону			
Основні заходи проєкту	- поведення органами виконавчої влади і органами місцевого самоврядування консультацій з громадськістю з природоохоронних питань, у тому числі в процесі здійснення оцінки впливу на довкілля планованої діяльності, стратегічної екологічної оцінки; - пропаганда екологічної інформації, випуск друкованої продукції з питань охорони довкілля; - формування бібліотеки літератури з питань охорони довкілля, раціонального використання природних ресурсів, екологічної безпеки на паперових та електронних носіях регіонального екопросвітницького центру			
Період реалізації проєкту (з (рік) до (рік)	2021-2023 роки**:**			
Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього

Усього	700,0	700,0	800,0	2200,0
державний бюджет, у тому числі з ДФРР	-	-	-	-
місцевий бюджет	700,0	700,0	800,0	2200,0
інші джерела	-	-	-	-
Інша інформація щодо проєкту (за потреби)				
Координатори реалізації проєктів у рамках технічного завдання	управління екології та природних ресурсів обласної державної адміністрації, райдержадміністрації, органи місцевого самоврядування			

Проєкти програми 2: Підвищення конкурентоспроможності регіону

Проєкти напряму 2.А. Стимулювання розвитку малого та середнього бізнесу

Назва проєкту регіонального розвитку (далі – проєкт)	2.1. Покращення доступу суб'єктів мікро-, малого та середнього підприємництва до інструментів підтримки бізнесу, у тому числі фінансово-кредитних ресурсів
Назва завдання Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року, якому відповідає проєкт	Стратегічна ціль ІІ „Підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів", напрям „Розвиток підприємництва", завдання: 1 „Забезпечення виконання програм фінансової підтримки мікро- та малого підприємництва шляхом надання доступних кредитів"; 10 „Запровадження додаткових програм доступу до фінансування (мікрогранти) для малого та середнього підприємництва" та інші взаємозалежні завдання
Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	2.1.1. Розвиток конкурентних переваг малого та середнього підприємництва
Мета та завдання проєкту	сприяння розвитку суб'єктів мікро, малого та середнього підприємництва, збільшення їх інвестиційної та економічної активності, створення нових робочих місць, збільшення надходжень до бюджету області, підтримка підприємницьких ініціатив та популяризація ідеї підприємництва
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Тернопільська область
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціарипроєкту	суб'єкти мікро, малого та середнього підприємництва - резиденти України, що зареєстровані в Тернопільській області, виробничі потужності яких розміщені на території Тернопільської області та які підпадають під визначення суб'єктів мікро, малого або середнього підприємництва, згідно з положеннями Господарського кодексу України
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	доступ до фінансових ресурсів, у тому числі кредитних є одним із найважливіших чинників розвитку малого та середнього підприємництва та свідчить про обмежені можливості. Відтак, за результатами аналітичного звіту "Ділові очікування підприємств України" за ІІ квартал 2019 р., - підприємства підвищили свої очікування щодо потреби в позикових коштах; одночасно зросла частка респондентів, яка планує брати банківські кредити; кожний п'ятий респондент планує брати кредити в іноземній валюті, зокрема,

	60% опитаних суб'єктів господарювання - респондентів із Тернопільської області зацікавлені та планують залучати кредитні ресурси. Одночасно, згідно з аналітичним дослідженням „Щорічна оцінка ділового клімату в Україні: 2016/2017/Тернопільська область, близько половини підприємств регіону вбачають роль держави у тому, щоб допомогти малому та середньому бізнесу заходами прямої фінансової підтримки, такими як державні гарантії за кредитами, компенсація відсотків за кредитами, або надання безповоротної фінансової допомоги. Одночасно, суб'єкти господарювання регіону вказують на низьку доступність кредитних коштів, надто високі кредитні ставки. Також, вагомого значення для суб'єктів господарювання набуває проведення конкурсу бізнес-проектів, основною метою якого є надання безповоротної фінансової допомоги для реалізації бізнес-ініціатив, що певною мірою також є альтернативним джерелом фінансування та важливим інструментом залучення відповідних коштів для розвитку підприємницької діяльності
Очікувані результати від реалізації проєкту:	
економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	вжиті заходи дозволять поліпшити розвиток мікро, малого та середнього підприємництва, сприятимуть створенню належних умов для покращення якості бізнес-процесів області, дозволять збільшити інвестиційну та економічну активність суб'єктів господарювання, що сприятиме створенню нових робочих місць, збільшенню надходжень до бюджетів, зниженню відтоку трудових ресурсів за кордон, а також дасть змогу представникам бізнесу скористатися безповоротними фінансовими ресурсами та пільговими (здешевленими) кредитними інструментами розвитку власної справи
соціальний вплив	зниження відтоку трудових ресурсів за кордон, формування довіри представників бізнесу до влади, популяризація ідеї підприємництва, активізація підприємництва, покращення поінформованості представників бізнесу щодо можливості залучення фінансово-кредитних ресурсів
екологічний вплив	проєкт не передбачає впливу на навколишнє природне середовище

Основні заходи проєкту	- розроблення та затвердження відповідного Порядку щодо здійснення часткового відшкодування відсоткових ставок за кредитами банків для суб'єктів мікро, малого та середнього підприємництва; - організація процесу надання часткового відшкодування відсоткових ставок за кредитами банків для суб'єктів мікро, малого та середнього підприємництва; - розроблення та затвердження відповідного Порядку щодо організації проведення конкурсу бізнес-проектів з подальшим наданням безповоротної фінансової підтримки представникам підприємництва області; - організація проведення конкурсу бізнес-планів, забезпечення надання безповоротної фінансової допомоги на реалізацію бізнес-проектів; - системне поширення інформації серед суб'єктів господарювання області про можливості залучення фінансово-кредитних ресурсів, в тому числі державних і місцевих програм підтримки бізнесу (проведення інформаційно-промоційних заходів); - створення центрів надання адміністративних послуг та центрів підтримки підприємництва/інформаційно-консультативних пунктів для бізнесу при них в обєднаних теритріальних громадах (будівництво, реконструкція, капітальний ремонт, закупівля обладнання, меблів, програмного забезпечення); - створення бізнес-інкубаторів, інноваційних бізнес-інкубаторів, бізнес-акселераторів, бізнес-хабів, інноваційних-просторів, коворкінгових зон, науково-технологічних центрів, бізнес-шкіл, креативних просторів „FabLab" та інших об'єктів інфраструктури підтримки підприємництва, тощо, в тому числі у віртуальному просторі; - впровадження інструментів підтримки бізнесу.			
Період реалізації проєкту (з (рік) до (рік))	2021-2023 роки:			
Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Усього	25000,0	26000,0	38000,0	89000,0
державний бюджет,у тому числі з ДФРР	20000,0	20000,0	30000,0	70000,0
місцевий бюджет	5000,0	6000,0	8000,0	19000,0
інші джерела	-	-	-	-
Інша інформація щодо проєкту (за потреби)	-			
Координатори реалізації проєктів у рамках технічного завдання	департамент економічного розвитку і торгівлі облдержадміністрації, органи місцевого самоврядування, банківські установи			

Назва проєкту регіонального розвитку (далі – проєкт)	2.2. Підвищення рівня бізнес-освіти діючих та потенційних суб'єктів господарювання
Назва завдання Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року, якому відповідає проєкт	Стратегічна ціль ІІ „Підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів", напрям „Розвиток підприємництва", завдання: 2 „Стимулювання розвитку малого та середнього підприємництва, сприяння створенню стабільного та сприятливого середовища для започаткування і ведення підприємницької діяльності"; 9. Забезпечення популяризації розвитку підприємництва в регіонах шляхом впровадження освітніх програм з підприємництва у школах та закладах вищої освіти, доступне (безоплатне) навчання для підприємців з використанням можливості безкоштовної онлайн-школи для підприємців "Дія. Бізнес", а також проведення інформаційних кампаній, локальних подій та фестивалів "Купуй локальне", що стимулюють розвиток малого та середнього підприємництва; впровадження програм "Великі маленьким" (співпраця великого бізнесу з малим та середнім підприємництвом) та інші взаємозалежні завдання
Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	2.1.1. Розвиток конкурентних переваг малого та середнього підприємництва
Мета та завдання проєкту	підвищення рівня знань, навичок, компетенцій діючих та потенційних суб'єктів господарювання, посилення їх конкурентоспроможності, покращення якості бізнес-процесів суб'єктів підприємництва; надання підприємцям сучасних, якісних знань та ефективних, практичних навичків ведення бізнесу, враховуючи різний рівень досвіду учасників шляхом проведення різного роду навчальних заходів (семінарів, тренінгів, круглих столів, майстер-класів, бізнес-зустрічей, тощо)
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Тернопільська область
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціарипроєкту	діючі та потенційні суб'єкти малого та середнього підприємництва області
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	обов'язковою умовою розвитку МСП є підвищення ними власної конкурентоспроможності, що передбачає використання широкого спектру інструментів. Передусім, мова йде про покращення управлінської спроможності підприємців, підвищення ними свого

	рівня знань та навичок, впровадження інновацій у виробничо-комерційну діяльність. За результатами дослідження “Щорічна оцінка ділового клімату, 2016 рік (Тернопільська область)” близько 50% суб’єктів малого та середнього підприємництва потребують навчання з таких питань, як відкриття і ведення бізнесу, маркетинг, бізнес-планування, стратегічне управління, тощо. Також проблему становить недостатня фінансова грамотність, що є суттєвою перешкодою для зростання МСП, оскільки породжує відсутність не лише знань та навичок, а й розуміння того, як реалізовувати плани розвитку. Відсутність навичок управління може ще більш ускладнити доступ до фінансування для малого та середнього бізнесу. Низька ступінь фінансової грамотності також може впливати на рівень продуктивності малого та середнього бізнесу. Одночасно, результати проведеного опитування та анкетування клієнтів (відвідувачів) мережі Центрів підтримки підприємництва та консультативних пунктів для бізнесу в територіальних громадах області, свідчить про брак бізнес-освіти з питань започаткування, ведення та розвитку власної справи, зокрема:відсутність знань, вмінь та навичок у сфері проектного менеджменту, розвитку та масштабування власної справи,формування бізнес-моделей діяльності, податкового та бухгалтерського обліку, ролі інновацій для підвищення частки продукції з високою доданою вартістю, юридичних аспектів ведення бізнесу,розвитку експортної діяльності, стандартизації та сертифікації продукції, автоматизації бізнес-процесів, тощо. Власники бізнесу готові вчитися, але часто не знають, як налагоджувати бізнес-процеси в сучасному світі; як створювати продукт чи сервіс, який буде цікавим та бажаним для споживача; як просувати свою продукцію на локальному та міжнародному ринках
Очікувані результати від реалізації проєкту:	
економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	створення ефективної та функціональної системи бізнес-освіти, активізація та розвиток підприємництва, підвищення рівня функціонування малого та середнього бізнесу, створення нових робочих місць, виробництво нових видів продукції, запровадження інновацій, розвиток зовнішньоекономічної діяльності, зростання обсягів податкових надходжень

соціальний вплив	формування довіри представників бізнесу до влади, соціальна відповідальність бізнесу, розвиток бізнес-ініціатив, соціальне підприємництво та самозайнятість населення, залучення до підприємництва соціально-незахищених верств населення, сприяння розвитку бізнесу у сільській місцевості			
екологічний вплив	проєкт не передбачає впливу на навколишнє природне середовище			
Основні заходи проєкту	- проведення інформаційно-навчальних заходів, короткострокових програм професійної підготовки для діючих суб'єктів господарювання та осіб, що мають на меті започаткування власної справи з актуальних питань заснування, ведення та розвитку власної справи; - сприяння розвитку жіночого підприємництва			
Період реалізації проєкту (з (рік) до (рік))	2021-2023 роки:			
Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Усього	500,0	500,0	500,0	1500,0
державний бюджет, у тому числі з ДФРР	200,0	200,0	200,0	600,0
місцевий бюджет	200,0	200,0	200,0	600,0
інші джерела	100,0	100,0	100,0	300,0
Інша інформація щодо проєкту (за потреби)	-			
Координатори реалізації проєктів у рамках технічного завдання	департамент економічного розвитку і торгівлі облдержадміністрації, райдержадміністрації, органи місцевого самоврядування, приватні інвестори			

Назва проєкту регіонального розвитку (далі – проєкт)	2.3. Сприяння розвитку та популяризація соціально відповідального бізнесу.
Назва завдання Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року, якому відповідає проєкт	Стратегічна ціль ІІ „Підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів", напрям „Розвиток підприємництва", завдання: 2 „Стимулювання розвитку малого та середнього підприємництва, сприяння створенню стабільного та сприятливого середовища для започаткування і ведення підприємницької діяльності"; 11 „Створення сприятливих умов для розроблення та реалізації в регіонах інвестиційних проєктів малого та середнього підприємництва" та інші взаємозалежні завдання

Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	2.1.1. Розвиток конкурентних переваг малого та середнього підприємництва
Мета та завдання проєкту	збільшення частки соціально відповідального бізнесу в області, діяльність якого базується на основі міжнародних стандартів та правил поведінки бізнесу, підвищення репутації місцевого бізнесу
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Тернопільська область
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціарипроєкту	суб'єкти господарювання області, окремі верстви населення.
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	забезпечення сталого економічного зростання регіону, інтеграційні процеси приєднання до ЄС потребують запровадження сучасних механізмів взаємодії держави і бізнесу, а також бізнесу і суспільства, які дадуть змогу посилити взаємну відповідальність усіх учасників суспільного життя, створити умови для подальшого соціально-економічного розвитку регіону та суспільства. Проблема, яка потребує розв'язання: недостатній рівень залученості бізнесу до реалізації соціальних проєктів. Процес розвитку соціально відповідального бізнесу потребує активної участі усіх сторін.
Очікувані результати від реалізації проєкту	-
економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	забезпечення сталого соціально-економічного розвитку регіону, досягнення цільових показників Цілей сталого розвитку; створення сприятливих правових, фінансових та організаційних умов для розвитку соціально відповідального бізнесу; створення нових робочих місць, зокрема для внутрішньо переміщених осіб та осіб з інвалідністю; збільшення на 2,1% кількості суб'єктів господарської діяльності, що розробляють і реалізують власні стратегії розвитку і діяльності та проекти соціальної відповідальності; покращення репутації вітчизняного бізнесу як соціально відповідального сприятиме залученню додаткового інвестиційного ресурсу
соціальний вплив	створення безпечних та здорових умов праці, зниження рівнів виробничого травматизму та професійної захворюваності; забезпечення рівних можливостей для працівників у вирішенні питань працевлаштування без дискримінації за ознакою статі; поширення

	кращого досвіду соціально відповідального бізнесу щодо етичної та доброчесної поведінки;			
екологічний вплив	покращення якості товарів і послуг; зменшення шкоди для здоров'я або навколишнього природного середовища, що виникає в результаті споживання та/або утилізації товарів низької якості			
Основні заходи проєкту	- проведення ефективної широкомасштабної промоційної кампанії щодо принципів та стандартів соціально відповідального бізнесу: - сприяння обміну позитивним досвідом та практиками суб'єктів господарської діяльності щодо соціально відповідального бізнесу; - надання консультаційної підтримки потенційним та існуючим представникам соціально відповідального бізнесу; - розробка інформаційно-методичних матеріалів для тих, хто зацікавлений у запровадженні чи розвитку соціально відповідального бізнесу; - реалізація проектів з підтримки та розвитку соціально відповідального бізнесу			
Період реалізації проєкту (з (рік) до (рік))	2021-2023 роки:			
Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Усього	2600,0	1500,0	2000,0	6100,0
державний бюджет, у тому числі з ДФРР	1500,0	500,0	1000,0	3000,0
місцевий бюджет	600,0	500,0	500,0	1600,0
інші джерела	500,0	500,0	500,0	1500,0
Інша інформація щодо проєкту (за потреби)				
Координатори реалізації проєктів у рамках технічного завдання	департамент економічного розвитку і торгівлі облдержадміністрації, структурні підрозділи облдержадміністрації, райдержадміністрації, органи місцевого самоврядування, бізнес об'єднання, вищі навчальні заклади, суб'єкти господарювання.			

Назва проєкту регіонального розвитку (далі – проєкт)	2.4. Посилення інституційної спроможності та ефективності діяльності мережі центрів підтримки підприємництва та консультативних пунктів

	для бізнесу в територіальних громадах області шляхом діджиталізації процесу надання інформаційно-консультативних послуг
Назва завдання Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року, якому відповідає проєкт	Стратегічна ціль І „Формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах”, напрям „Цифрова трансформація регіонів”, завдання: 5 „Забезпечення розвитку платформ та офіційних порталів органів місцевого самоврядування”; 8 „Забезпечення переведення пріоритетних публічних послуг, у тому числі відкритих даних та інструментів електронної демократії, в електронну форму” та інші взаємозалежні завдання
Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	2.1.2. Підтримка та розвиток інфраструктури малого та середнього підприємництва
Мета та завдання проєкту	підвищення ефективності та якості надання інформаційно-консультативних послуг суб’єктам малого та середнього підприємництва та особам, що мають на меті започаткувати власну справу з актуальних питань створення, ведення та розвитку бізнесу, а також покращення оперативності обслуговування клієнтів (відвідувачів), збору, обробки та аналізу інформації шляхом діджиталізації відповідних процесів; запровадження єдиної CRM-системи для консультантів мережі Центрів підтримки підприємництва та консультативних пунктів для бізнесу в територіальних громадах області; розроблення єдиної CRM-системи та наповнення її ключових даними про існуючих клієнтів (відвідувачів), базою електронних адрес, кейсами щодо наданих інформаційно-консультативних послуг (вирішених проблемних питань) та ряду інших програм та додатків, з якими працюють консультанти під час організації надання інформаційно-консультативних послуг (месенджер, електронна адреса, соціальні мережі, веб-сайт, календар подій, чат, система зворотного зв’язку, анкетування відвідувачів), тощо
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Тернопільська область
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціарипроєкту	суб’єкти малого та середнього підприємництва області, консультанти мережі Центрів підтримки підприємництва та консультативних пунктів для бізнесу в територіальних громадах області

Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	у своїй професійній діяльності консультантами мережі Центрів підтримки підприємництва та консультативних пунктів для бізнесу в територіальних громадах області визначено нагальну потребу в запровадженні роботи єдиного інструменту для ефективного, якісного та оперативного виконання своїх обов'язків, зокрема в частині надання інформаційно-консультативних послуг клієнтам (відвідувачам). В процесі надання вищезгаданих послуг консультанти не мають змоги використовувати успішний досвід інших консультантів, обмінюватися необхідною інформацією в режимі он-лайн,с пільно в он-лайн обговорювати проблемні питання, приймати оперативні рішення та інформувати суб'єктів господарювання. Одночасно, відсутність відповідного інструменту частково унеможливлює запровадження ефективного управління та координації роботи консультантів в частині проведення дистанційних нарад із обговорення поточних питань, врегулювання проблемних ситуацій та задач, тощо. Одночасно, збір інформації та здійснення аналізу щодо стану, тенденцій та особливостей звернень у мережу Центрів підтримки підприємництва та консультативних пунктів є досить часозатратним процесом, автоматизація якого сприятиме підвищенню продуктивності роботи консультантів та координатора роботи відповідної мережі об'єктів інфраструктури підтримки малого та середнього підприємництва (Тернопільського регіонального Центру підтримки підприємництва)
Очікувані результати від реалізації проєкту:	
економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	запровадження єдиної CRM-системи дасть змогу значно підвищити ефективність та продуктивність праці консультантів, підвищить якість, оперативність отримання клієнтами (відвідувачами) необхідних інформаційно-консультативних послуг, тощо. Одночасно сприятиме отриманню клієнтами (відвідувачами) інформаційно-консультативних послуг в електронному вигляді, дистанційно, що значною мірою акумулюватиме час, кошти суб'єктів господарювання
соціальний вплив	формування довіри представників бізнесу до влади
екологічний вплив	проєкт не передбачає впливу на навколишнє природне середовище
Основні заходи проєкту	- закупівля, підключення, сервісне обслуговування та запровадження роботи єдиної CRM-системи для консультантів мережі Центрів

	підтримки підприємництва та консультативних пунктів для бізнесу в територіальних громадах області; - проведення навчань, семінарів, тренінгів для працівників мережі центрів підтримки підприємництва та інформаційно-консультативних пунктів для бізнесу; - розширення мережі центрів підтримки підприємництва та консультативних пунктів тощо			
Період реалізації проєкту (з (рік) до (рік))	2021-2023 роки:			
Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Усього	300,0	300,0	300,0	900,0
державний бюджет, у тому числі з ДФРР	-	-	-	
місцевий бюджет	200,0	200,0	200,0	600,0
інші джерела	100,0	100,0	100,0	300,0
Інша інформація щодо проєкту (за потреби)				
Координатори реалізації проєктів у рамках технічного завдання	департамент економічного розвитку і торгівлі облдержадміністрації, райдержадміністрації, органи місцевого самоврядування, приватні інвестори			

Назва проекту регіонального розвитку (далі – проєкт)	2.5 Підвищення обізнаності громадян, суб'єктів господарювання та представників місцевих органів влади щодо запобігання порушенням прав інтелектуальної власності та можливостям їх захисту
Назва завдання Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року, якому відповідає проєкт	Стратегічна ціль ІІ „Підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів", напрям „Розвиток підприємництва", завдання 9 „Забезпечення популяризації розвитку підприємництва в регіонах шляхом впровадження освітніх програм з підприємництва у школах та закладах вищої освіти, доступне (безоплатне) навчання для підприємців з використанням можливості безкоштовної онлайн-школи для підприємців "Дія. Бізнес", а також проведення інформаційних кампаній, локальних подій та фестивалів "Купуй локальне", що стимулюють розвиток малого та середнього підприємництва; впровадження програм "Великі маленьким" (співпраця великого бізнесу з малим та середнім підприємництвом)" Стратегічна ціль ІІІ „Розбудова ефективного багаторівневого врядування", напрям „Забезпечення професійного розвитку посадових

	осіб місцевих органів виконавчої влади, посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад", завдання 2 „Забезпечення організації підвищення кваліфікації посадових осіб місцевих органів виконавчої влади, посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад з питань, пов'язаних з реалізацією державної політики у сфері розвитку місцевого самоврядування, територіальної організації влади, цифрового розвитку, електронного урядування та електронної демократії, стратегічних комунікацій, детінізації доходів тощо" та інші взаємозалежні завдання
Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	2.1.2. Підтримка та розвиток інфраструктури малого та середнього підприємництва
Мета та завдання проєкту	формування культури легального використання об'єктів інтелектуальної власності та належного рівня правової свідомості; забезпечення розуміння представників бізнес-структур особливостей результатів інтелектуальної (творчої) діяльності та можливостей використання їх в своїй діяльності
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Тернопільська область
Цільові групи проекту та кінцеві бенефіціари проєкту	населення Тернопільської області, представники бізнес-структур, правоохоронці, державні службовці та службовці органів місцевого самоврядування
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	розвиток системи інтелектуальної власності та дотримання прав у даній сфері знаходяться на низькому рівні, що зокрема пояснюється недостатнім рівнем обізнаності та усвідомлення серед громадян та суб'єктів господарювання щодо дотримання вимог законодавства в сфері інтелектуальної власності
Очікувані результати від реалізації проекту	
економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проекту	зміцнення економічної безпеки суб'єктів господарювання через мінімізацію ризиків притягнення до відповідальності, а відтак ефективне ведення бізнесу і вплив на економічний розвиток регіону держави в цілому
соціальний вплив	створення оптимальної системи використання об'єктів права інтелектуальної власності; здійснення комплексу превентивних заходів, з метою попередження порушення прав інтелектуальної власності; ефективна боротьба з порушеннями прав інтелектуальної власності і формування позитивного іміджу нашого регіону

екологічний вплив	проєкт не передбачає впливу на навколишнє природне середовище			
Основні заходи проекту	- розроблення і друк брошури для представників бізнесу „Популярно про інтелектуальну власність”, тощо; - підготовка посібників для тих, хто лише відкриває свій бізнес про те, як обрати собі комерційні позначення (комерційні найменування, торговельні марки та географічні зазначення), і використовувати їх легально; - проведення навчальних заходів, зокрема тренінгів-інтенсивів щодо актуальних питань охорони та захисту прав інтелектуальної власності для зацікавлених осіб (громадян, студентів, підприємців, державних службовців та службовців органів місцевого самоврядування тощо); - проведення всеукраїнських та міжнародних конференцій з питань інтелектуальної власності; - на постійній основі надання послуг із підвищення кваліфікації державних службовців та службовців органів місцевого самоврядування з питань дотримання прав інтелектуальної власності. - проводення наукового консультування з питань дотримання прав інтелектуальної власності при укладенні різного роду договорів між підприємствами, установами, організаціями чи фізичними особами-підприємцями тощо			
Період реалізації проекту (з (рік) до (рік))	2021 – 2023 роки:			
Орієнтовний обсяг фінансування проекту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Усього	350,0	350,0	350,0	1050,0
державний бюджет, у тому числі з ДФРР	-	-	-	-
місцевий бюджет	300,0	300,0	300,0	900,0
інші джерела	50,0	50,0	50,0	150,0
Інша інформація щодо проекту (за потреби)				
Координатори реалізації проектів у рамках технічного завдання	департамент економічного розвитку облдержадміністрації, вищі навчальні заклади області, приватні інвестори			

Назва проєкту регіонального розвитку (далі – проєкт)	2.6. Розвиток сільськогосподарського дорадництва
Назва завдання Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року, якому відповідає проєкт	Стратегічна ціль І „Формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах”, напрям „Розвиток сільських територій”,

	завдання 3 „Сприяння розвитку різних форм кооперації, фермерства, забезпечення доступності ринків збуту для малих та середніх виробників сільськогосподарської продукції, інфраструктури для зберігання сільськогосподарської продукції; запровадження нових технологій та обладнання для переробки сільськогосподарської сировини” Стратегічна ціль ІІ „Підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів”, напрям „Розвиток підприємництва”, завдання: „Створення умов для підвищення рівня поінформованості щодо інтернаціоналізації бізнесу у секторі малого та середнього підприємництва (насамперед щодо доступу до фінансових ресурсів, технологій, ринків тощо)”; 9 „Забезпечення популяризації розвитку підприємництва в регіонах шляхом впровадження освітніх програм з підприємництва у школах та закладах вищої освіти, доступне (безоплатне) навчання для підприємців з використанням можливості безкоштовної онлайн-школи для підприємців “Дія. Бізнес”, а також проведення інформаційних кампаній, локальних подій та фестивалів “Купуй локальне”, що стимулюють розвиток малого та середнього підприємництва; впровадження програм “Великі маленьким” (співпраця великого бізнесу з малим та середнім підприємництвом)”, напрям „Підтримка експорту” та інші взаємозалежні завдання
Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	2.1.2. Підтримка та розвиток інфраструктури малого та середнього підприємництва
Мета та завдання проєкту	забезпечення надання дорадчих послуг із виїздом дорадників безпосередньо до фермера чи в село
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Тернопільська область
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціарипроєкту	с/г виробники, фермери, кооперативи, с/г виробники, сільські жителі, представники виконавчих органів влади, молодь тощо
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	актуальність розвитку сільськогосподарської дорадчої діяльності зумовлена значимістю аграрної галузі в економіці Тернопільщини. Потреба розвитку дорадчої діяльності на селі пов’язана й зі змінами, які відбулися в сільському господарстві та в укладі життя сільського населення. Зокрема, це відкриття ринку землі. Водночас невеликим господарствам, кооперативам чи с/г виробникам не під силу

	утримувати кваліфікованих спеціалістів у галузі сільського господарства. Власники підсобних господарств практично позбавлені можливості отримати фахову допомогу агронома, зоотехніка. До цього ще слід додати й проблеми з ускладненим доступом селян до фінансових та матеріально-технічних ресурсів, зростання їхньої вартості, недостатньо розвинену інфраструктуру внутрішнього ринку тощо. Сьогодні, з огляду на вимоги ринку, ці питання виходять на перше місце. А це означає, що аграрії потребують консультацій з цілої низки не відомих раніше питань: новітніх технологій, агробізнесменеджменту, маркетингу			
Очікувані результати від реалізації проєкту				
економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	покращення якісної складової діяльності с/г кооперативів, ФГ, с/г виробників а саме збільшення кількості зайнятих, створення додаткових робочих місць, збільшення кількості послуг тощо.			
соціальний вплив	підвищення кваліфікації трудових кадрів, адаптація до інноваційних підходів сільськогосподарського виробництва сільгоспвиробників та с/г населення.			
екологічний вплив	збільшення кількості вирощування екологічно чистої продукції			
Основні заходи проєкту	- проведення близько 500 консультацій та 250 начань у сільській місцевості області			
Період реалізації проєкту (з (рік) до (рік))	2021-2023 роки:			
Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Усього	3200,0	2900,0	2800,0	8900,0
державний бюджет, у тому числі з ДФРР	1700,0	1700,0	1600,0	5000,0
місцевий бюджет	1000,0	900,0	900,0	2800,0
інші джерела	500,0	300,0	300,0	1100,0
Інша інформація щодо проєкту (за потреби)				
Координатори реалізації проєктів у рамках технічного завдання	департамент агропромислового розвитку обласної державної адміністрації, ГО ,,Дорадча аграрна служба", наукові установи, приватні інвестори			

Назва проєкту регіонального розвитку (далі – проєкт)	2.7. Сприяння розвитку експортній діяльності представників малого та середнього підприємництва Тернопільської області
Назва завдання Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року, якому відповідає проєкт	Стратегічна ціль ІІ „Підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів", напрям „Підтримка експорту", завдання 1 „Забезпечення

	поширення інформації для українських компаній та надання їм практичної допомоги в пошуку нових ринків збуту продукції”; напрям „Розвиток підприємництва”, завдання 2 „Стимулювання розвитку малого та середнього підприємництва, сприяння створенню стабільного та сприятливого середовища для започаткування і ведення підприємницької діяльності” та інші взаємозалежні завдання
Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	2.1.3. Сприяння розвитку експортного потенціалу малих та середніх підприємств
Мета та завдання проєкту	стимулювання збільшення експорту товарів та послуг представників бізнесу Тернопільщини, підвищення рівня знань, навичок, компетенцій суб’єктів господарювання області в частині здійснення зовнішньоекономічної діяльності, активізація експорту наукомісткої, інноваційної конкурентоспроможної продукції; удосконалення навичок і компетенцій суб’єктів господарювання області, необхідних для участі в міжнародній торгівлі; налагодження ефективної співпраці суб’єктів малого та середнього підприємництва з проектами/програмами із обміну досвідом у налагодженні зовнішньоекономічної кооперації; розробка експортного профілю регіону; сприяння участі представників бізнесу у міжнародних виставково-ярмаркових та інших промоційних заходах (бізнес-місії); сприяння налагодженню бізнес-зв’язків для створення нових ланцюгів доданої вартості; посилення партнерських зв’язків із Проєктами/Програмами міжнародної технічної допомоги; залучення місцевого бізнесу до можливості використання інструментів розвитку міжнародної співпраці, пошуку партнерів, тощо в рамках консорціуму EEN-Ukraine
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Тернопільська область
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціарипроєкту	діючі суб’єкти малого та середнього підприємництва області
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	в сучасних умовах, коли половина валового внутрішнього продукту України формується за рахунок експорту, однією з головних передумов ефективного функціонування національної економіки, запорукою її динамічного розвитку та відповідно стратегічним завданням є масштабне зростання присутності України на зовнішніх ринках. Часткова або повна втрата традиційних ринків, яка відбулася протягом останніх років, підсилює необхідність пошуку ефективних

	рішень для розвитку експорту вітчизняної продукції. Вихід на зовнішні ринки є інструментом збільшення обсягів реалізації товарів і послуг, які виробляються підприємствами регіону. Одночасно, важливим компонентом розвитку малих та середніх підприємств є фокус на інноваційній складовій товарів та послуг, що експортуються. За результатами аналітичного звіту "Ділові очікування підприємств України" за II квартал 2019 р., опитані суб'єкти господарювання - респонденти із Тернопільської області зазначають про те, що 63,6% - не здійснюють зовнішньо-економічних операцій, 27,3% - провадять лише експортні операції, 9,1% - здійснюють експортно-імпортні операції. Зважаючи на вищенаведене, товари і послуги малого та середнього підприємництва Тернопільщини дуже слабо представлені на міжнародних ринках. Одночасно, згідно з аналітичним дослідженням „Щорічна оцінка ділового клімату в Україні: 2016/2017/Тернопільська область – 9,3% представників малого та середнього бізнесу планують експортувати, при цьому третина підприємців вказує на потребу в навчальних заходах (семінари, тренінги, тощо) та консультаціях із просування товарів та послуг на зовнішні ринки. Також, відповідно до Експортного профілю Тернопільської області/2017 (підготовленого в рамках Програми USAID/ЛЕВ), представники малого та середнього бізнесу області реалізують третину своєї продукції обмежуючись територією регіону.
Очікувані результати від реалізації проєкту:	
економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	сприяння активізації та розвитку підприємництва, підвищенню рівня його представлення на міжнародних ринках, виробництву нових видів конкурентної, інноваційної продукції, розвитку зовнішньоекономічної діяльності, сплаті податків, розширенню інвестиційних та торговельних можливостей регіональних підприємств, тощо
соціальний вплив	формування довіри представників бізнесу до влади, створенню нових робочих місць
екологічний вплив	проєкт не передбачає впливу на навколишнє природне середовище
Основні заходи проєкту	- надання та розширення спектру інформаційно-консультативних послуг з підтримки бізнесу та зовнішньої торгівлі (із питань виконання національних та європейських вимог в частині маркування, пакування продукції, відповідності власної продукції вимогам виробництва,

	якості та безпечності, прийнятих у ЄС, експортних правил, процедур та сертифікації товарів, аналізу потенційних ринків та конкурентоспроможності власної продукції, тощо), здатних підвищити рівень знань та конкурентоспроможність малих та середніх підприємств, що надаватимуться мережею об'єктів інфраструктури підтримки підприємництва в області (мережа Центрів підтримки підприємництва та консультативних пунктів для бізнесу в територіальних громадах області); - організація зустрічей представників МСП із підприємцями Європи, бізнес-турів та інших заходів у форматі B2B для вивчення європейського ринку; - сприяння створенню та розвитку експортоорієнтованих виробництв; -проведення інформаційно-навчальних заходів для суб'єктів господарювання актуальних питань виходу на зовнішні ринки, тощо			
Період реалізації проєкту (з (рік) до (рік))	2021-2023 роки:			
Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Усього	350,0	350,0	350,0	1050,0
державний бюджет, у тому числі з ДФРР	-	-	-	-
місцевий бюджет	300,0	300,0	300,0	900,0
інші джерела	50,0	50,0	50,0	150,0
Інша інформація щодо проєкту (за потреби)	-			
Координатори реалізації проєктів у рамках технічного завдання	департамент економічного розвитку і торгівлі, управління міжнародного співробітництва та фандрайзингу облдержадміністрації, райдержадміністрації, органи місцевого самоврядування, приватні інвестори			

Проєкти напряму 2.В. Розвиток енергоефективності та енергозбереження

Назва проєкту регіонального розвитку (далі – проєкт)	2.8. Впровадження систем енергетичного менеджменту та дистанційної передачі даних спожитих енергетичних ресурсів
Назва завдання Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року, якому відповідає проєкт	Стратегічна ціль І „Формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах", напрям „Розвиток інженерної інфраструктури", завдання 2 „Створення умов для впровадження систем енергетичного менеджменту чи енергетичного моніторингу

	органів місцевого самоврядування та систем енергоменеджменту громадських будівель” Стратегічна ціль ІІ „Підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів”, напрям „Сприяння впровадженню інновацій та зростанню технологічного рівня регіональної економіки, підтримка інноваційних підприємств та стартапів”, завдання 1 „Сприяння переоснащенню виробництв на базі сучасних технологій, зокрема енергоефективних, ресурсозберігаючих та екологічно безпечних, зниження техногенного навантаження на регіональні екосистеми, підвищення ефективності використання сировини місцевого походження тощо” та інші взаємозалежні завдання
Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	2.2.1. Підвищення ефективності використання та управління енергетичними ресурсами
Мета та завдання проєкту	забезпечення раціонального використання бюджетних коштів на придбання енергоресурсів (формування енергетичних бюджетів), оптимізація структури споживання енергоресурсів, налагодження енергоефективної експлуатації споруд, будівель, планування енергоощадливих заходів.
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Тернопільська область
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціарипроєкту	бюджетні установи та організації
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	відсутність досконалого, реального обліку та контролю за використанням енергетичних ресурсів
Очікувані результати від реалізації проєкту	
економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	скорочення видатків бюджетів всіх рівнів на оплату енергоносіїв на 5-10%, створення робочих місць
соціальний вплив	підвищення якості життя населення області
екологічний вплив	скорочення викидів СО, розвиток екологічно орієнтованої економіки
Основні заходи проєкту	- придбання (забезпечення доступу для використання) та впровадження спеціалізованого програмного забезпечення для функціонування системи енергетичного менеджменту; - утворення структурних підрозділів системи енергетичного менеджменту; - створення системи енергомоніторингу із впровадження (застосуванням) дистанційної передачі даних спожитих енергетичних ресурсів

Період реалізації проєкту (з (рік) до (рік))	2021-2023 роки:			
Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Усього	5000,0	4500,0	3500,0	13000,0
державний бюджет, у тому числі з ДФРР	-	-	-	-
місцевий бюджет	4000,0	3500,0	2500,0	10000,0
інші джерела	1000,0	1000,0	1000,0	3000,0
Інша інформація щодо проєкту (за потреби)				
Координатори реалізації проєктів у рамках технічного завдання	департамент архітектури, містобудування, житлово-комунального господарства та енергозбереження обласної державної адміністрації, райдержадміністрації, органи місцевого самоврядування, приватні інвестори			

Назва проєкту регіонального розвитку (далі – проєкт)	2.9. Проведення енергетичної санації/термомодернізації будівель і споруд
Назва завдання Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року, якому відповідає проєкт	Стратегічна ціль І „Формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах”, напрям „Розвиток інженерної інфраструктури”, завдання 9 „Забезпечення надання державної і муніципальної фінансової підтримки модернізації об’єктів житлово-комунального господарства, зокрема із застосуванням механізму енергосервісу, планування та реалізація проектів підвищення енергоефективності громадських будівель” та інші взаємозалежні завдання
Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	2.2.1. Підвищення ефективності використання та управління енергетичними ресурсами
Мета та завдання проєкту	забезпечення раціонального використання бюджетних коштів на придбання енергоресурсів, оптимізація структури споживання енергоресурсів, налагодження енергоефективної експлуатації споруд, будівель
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Тернопільська область
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціарипроєкту	бюджетні установи та організації, територіальні громади, ОСББ
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	відсутність досконалого, реального обліку та контролю за використанням енергетичних ресурсів, неефективне споживання енергоресурсів побутовими споживачами

Очікувані результати від реалізації проєкту				
економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	скорочення видатків на оплату за енергоносії всіма категоріями населення на 10-15%, створення робочих місць			
соціальний вплив	підвищення якості життя населення області			
екологічний вплив	скорочення викидів СО, розвиток екологічно орієнтованої економіки			
Основні заходи проєкту	- проведення енергетичного аудиту будівель і споруд (сертифікація енергетичної ефективності); - реалізація заходів, відповідно до проведеного енергетичного аудиту (сертифікації енергетичної ефективності); - проведення комплексної термомодернізації будівель і споруд, в тому числі: утеплення несучих конструкцій будівель та споруд; утеплення дахових та підвальних споруд; заміна вікон та дверей на енергоефективні з нормованим коефіцієнтом теплопровідності; - реконструкція системи освітлення бюджетних установ та закладів із застосуванням енергоефективних джерел світла			
Період реалізації проєкту (з (рік) до (рік))	2021-2023 роки:			
Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Усього	19000,0	19000,0	11000,0	49000,0
державний бюджет, у тому числі з ДФРР	10000,0	10000,0	6000,0	26000,0
місцевий бюджет	9000,0	9000,0	5000,0	23000,0
інші джерела	-	-	-	-
Інша інформація щодо проєкту (за потреби)				
Координатори реалізації проєктів у рамках технічного завдання	департамент архітектури, містобудування, житлово-комунального господарства та енергозбереження обласної державної адміністрації, райдержадміністрації, органи місцевого самоврядування			

Назва проєкту регіонального розвитку (далі – проєкт)	2.10. Створення мережі швидких електрозаправочних та діагностичних станцій
Назва завдання Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року, якому відповідає проєкт	Стратегічна ціль І „Формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах”, напрям „Розвиток інженерної інфраструктури”, завдання 3 „Впровадження енергоефективних заходів та технологій у секторах транспорту, промисловості, будівництва тощо” та інші взаємозалежні завдання

Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	2.2.1. Підвищення ефективності використання та управління енергетичними ресурсами			
Мета та завдання проєкту	створення мережі швидких електрозаправочних станцій з можливістю проведення діагностики основних вузлів електромобіля та акумулятора, розвиток власного високотехнологічного виробництва			
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Тернопільська область			
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціарипроєкту	населення Тернопільської області			
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	в області відсутні станції швидкої заправки, що обмежує можливість долати дистанції, в середньому, більше 100 кілометрів, відсутні мережі діагностики електроавтомобіля та акумуляторної батареї, власного високотехнологічного виробництва заправочних станцій. Відсутні електрозаправочні станції на дорогах між населеними пунктами			
Очікувані результати від реалізації проєкту				
економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	заощадження коштів за рахунок ефективного використання електроенергії при заправці акумуляторів, збільшення привабливості регіону з точки зору збільшення електромобілів, сервісу, обслуговування			
соціальний вплив	покращення життя населення регіону, створення нових робочих місць			
екологічний вплив	зменшення викидів CO_2, парникових газів у атмосферу, зменшення забруднення довкілля свинцевими парами та відходами			
Основні заходи проєкту	- будівництво електрозаправочних станцій; - будівництво діагностичних станцій; - підготовка вузькоспеціалізованих висококваліфікованих кадрів; - забезпечення доступу до інформації про наявність ЕЗС на території області шляхом використання сучасних засобів інформації (інтерактивні карти, мобільні додатки); - здійснення просвітницької роботи щодо переваг використання електромобілів			
Період реалізації проєкту (з (рік) до (рік))	2021-2023 роки:			
Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Усього	4500,0	5500,0	6500,0	16500,0
державний бюджет, у тому числі з ДФРР	-	-	-	-
місцевий бюджет	500,0	500,0	500,0	1500,0

інші джерела	4000,0	5000,0	6000,0	15000,0
Інша інформація щодо проєкту (за потреби)				
Координатори реалізації проєктів у рамках технічного завдання	департамент архітектури, містобудування, житлово-комунального господарства та енергозбереження облдержадміністрації, органи місцевого самоврядування, наукові установи, вищі навчальні заклади області			

Назва проєкту регіонального розвитку (далі – проєкт)	2.11. Диверсифікація джерел енергії на базі біоенергетичних технологій
Назва завдання Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року, якому відповідає проєкт	Стратегічна ціль I „Формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах”, напрям „Розвиток інженерної інфраструктури”, завдання 3 „Впровадження енергоефективних заходів та технологій у секторах транспорту, промисловості, будівництва тощо”; Стратегічна ціль II „Підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів”, напрям „Сприяння впровадженню інновацій та зростанню технологічного рівня регіональної економіки, підтримка інноваційних підприємств та стартапів”, завдання 1 „Сприяння переоснащенню виробництв на базі сучасних технологій, зокрема енергоефективних, ресурсозберігаючих та екологічно безпечних, зниження техногенного навантаження на регіональні екосистеми, підвищення ефективності використання сировини місцевого походження тощо” та інші взаємозалежні завдання
Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	2.2.2. Підтримка розвитку альтернативної енергетики
Мета та завдання проєкту	забезпечення раціонального використання бюджетних коштів на придбання енергоресурсів, оптимізація структури споживання енергоресурсів, налагодження енергоефективної експлуатації споруд, будівель.
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Тернопільська область
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціаріпроєкту	бюджетні установи та організації
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	скорочення споживання на 10% енергоресурсів всіх категорій споживачів

Очікувані результати від реалізації проєкту				
економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	скорочення видатків бюджетів всіх рівнів на оплату енергоносіїв на 5-10%, заміщення споживання природного газу, генерація дешевої теплової та електричної енергії, розвиток екологічно орієнтованої економіки, створення робочих місць			
соціальний вплив	підвищення якості життя населення області			
екологічний вплив	скорочення викидів СО			
Основні заходи проєкту	- заміна та модернізація котелень і котельного обладнання з переведенням на альтернативні види палива; - впровадження електроопалення; - впровадження альтернативних джерел енергії; - розробка, виготовлення, випробування та комерціалізація біотеплогенераторів			
Період реалізації проєкту (з (рік) до (рік))	2021-2023 роки:			
Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Усього	11450,0	9750,0	8550,0	29750,0
державний бюджет, у тому числі з ДФРР	6000,0	5000,0	5000,0	16000,0
місцевий бюджет	1200,0	1500,0	1800,0	4500,0
інші джерела	4250,0	3250,0	1750,0	9250,0
Інша інформація щодо проєкту (за потреби)				
Координатори реалізації проєктів у рамках технічного завдання	департамент архітектури, містобудування, житлово-комунального господарства та енергозбереження обласної державної адміністрації, райдержадміністрації, органи місцевого самоврядування, наукові установи, приватні інвестори			

Назва проєкту регіонального розвитку (далі – проєкт)	2.12. Створення ринку альтернативного палива
Назва завдання Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року, якому відповідає проєкт	Стратегічна ціль І „Формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах”, напрям „Розвиток інженерної інфраструктури”, завдання 3 „Впровадження енергоефективних заходів та технологій у секторах транспорту, промисловості, будівництва тощо”; Стратегічна ціль ІІ „Підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів”, напрям „Сприяння впровадженню інновацій та зростанню

	технологічного рівня регіональної економіки, підтримка інноваційних підприємств та стартапів", завдання 1 „Сприяння переоснащенню виробництв на базі сучасних технологій, зокрема енергоефективних, ресурсозберігаючих та екологічно безпечних, зниження техногенного навантаження на регіональні екосистеми, підвищення ефективності використання сировини місцевого походження тощо" та інші взаємозалежні завдання
Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	2.2.2. Підтримка розвитку альтернативної енергетики
Мета та завдання проєкту	забезпечення раціонального використання бюджетних коштів на придбання енергоресурсів, оптимізація структури споживання енергоресурсів шляхом утворення централізованої структури виробництва, зберігання, постачання альтернативного палива, створення енергетичних ферм з вирощування спеціалізованих енергетичних культур
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Тернопільська область
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціарипроєкту	бюджетні установи та організації, населення
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	значна частка використання природного газу, відсутність централізованого постачання твердих альтернативних видів палива
Очікувані результати від реалізації проєкту	
економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	скорочення видатків бюджетів всіх рівнів на оплату енергоносіїв на 5-10%, створення робочих місць
соціальний вплив	підвищення якості життя населення області
екологічний вплив	скорочення викидів CO, розвиток екологічно орієнтованої економіки
Основні заходи проєкту	- створення логістичної системи наявності та реалізації твердих альтернативних видів палива (складів, транспортного забезпечення з перевезення палива); - створення енергетичних ферм з вирощування спеціалізованих енергетичних культур; - аналіз та обґрунтування малопродуктивних (маргінальних) земель на території області з наступною підготовкою інвестиційних пропозицій щодо використання даних земель для вирощування енергетичних культур або створення плантацій енергетичних культур; - аналіз земель, які використовуються як смуги відведення державних, місцевих та комунальних доріг, що пролягають по території області з

	наступною підготовкою інвестиційних пропозицій щодо використання смуг відведення для вирощування енергетичних культур або створення плантацій енергетичних культур			
Період реалізації проєкту (з (рік) до (рік))	2021-2023 роки:			
Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Усього	4500,0	2600,0	2700,0	9800,0
державний бюджет, у тому числі з ДФРР	-	-	-	-
місцевий бюджет	500,0	600,0	700,0	1800,0
інші джерела	4000,0	2000,0	2000,0	8000,0
Інша інформація щодо проєкту (за потреби)				
Координатори реалізації проєктів у рамках технічного завдання	департамент архітектури, містобудування, житлово-комунального господарства та енергозбереження обласної державної адміністрації, райдержадміністрації, органи місцевого самоврядування, приватні інвестори			

Назва проєкту регіонального розвитку (далі – проєкт)	2.13. Реалізація проєктів з використання відновлюваної енергетики (енергія сонця, вітру та води)
Назва завдання Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року, якому відповідає проєкт	Стратегічна ціль ІІ „Підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів”, напрям „Сприяння впровадженню інновацій та зростанню технологічного рівня регіональної економіки, підтримка інноваційних підприємств та стартапів”, завдання 1 „Сприяння переоснащенню виробництв на базі сучасних технологій, зокрема енергоефективних, ресурсозберігаючих та екологічно безпечних, зниження техногенного навантаження на регіональні екосистеми, підвищення ефективності використання сировини місцевого походження тощо” та інші взаємозалежні завдання
Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	2.2.3. Сприяння реалізації заходів з використання відновлюваних джерел енергії
Мета та завдання проєкту	зменшення обсягів шкідливих викидів, що утворюються в процесі використання традиційних енергоносіїв; збереження запасів енергоресурсів для майбутніх поколінь; збільшення витрат органічної сировини для неенергетичних потреб, скорочення використання корисних копалин для енергетичних потреб
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Тернопільська область

Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціарипроєкту	територіальні громади, населення			
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	значна частка використання природного газу бюджетними установами та організаціями			
Очікувані результати від реалізації проєкту				
економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	скорочення видатків бюджетів всіх рівнів на оплату енергоносіїв на 1-5%, створення робочих місць			
соціальний вплив	підвищення якості життя населення області			
екологічний вплив	скорочення викидів СО, розвиток екологічно орієнтованої економіки.			
Основні заходи проєкту	- впровадження малих гідроелектростанцій та модернізація існуючих міні та малих ГЕС; - проведення науковими установами фундаментальних та прикладних досліджень в галузі фізико-технічних проблем гідроенергетики області; - реалізація проєктів з використанням енергії сонця для вироблення електричної енергії (в тому числі в установах та закладах бюджетної сфери); - реалізація проєктів з будівництва вітрових електростанцій; - реалізація проєктів з будівництва установок, що працюють на біогазі			
Період реалізації проєкту (з (рік) до (рік))	2021-2023 роки:			
Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Усього	24300,0	24000,0	24000,0	72300,0
державний бюджет, у тому числі з ДФРР	8000,0	8000,0	8000,0	24000,0
місцевий бюджет	1200,0	1000,0	1000,0	3200,0
інші джерела	15100,0	15000,0	15000,0	45100,0
Інша інформація щодо проєкту (за потреби)				
Координатори реалізації проєктів у рамках технічного завдання	департамент архітектури, містобудування, житлово-комунального господарства та енергозбереження обласної державної адміністрації, райдержадміністрації, органи місцевого самоврядування, наукові установи, приватні інвестори			

Назва проєкту регіонального розвитку (далі – проєкт)	2.14. Стимулювання населення до впровадження відновлюваних джерел енергії

Назва завдання Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року, якому відповідає проєкт	Стратегічна ціль І „Формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах”, напрям „Розвиток інженерної інфраструктури”, завдання 9 „Забезпечення надання державної і муніципальної фінансової підтримки модернізації об’єктів житво-комунального господарства, зокрема і з застосуванням механізму енергосервісу, планування та реалізації проєктів підвищення енергоефективності громадських будівель” та інші взаємозалежні завдання			
Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	2.2.3. Сприяння реалізації заходів з використання відновлюваних джерел енергії			
Мета та завдання проєкту	скорочення споживання природного газу побутовими споживачами			
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Тернопільська область			
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціарипроєкту	населення Тернопільської області			
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	в області споживання енергоносіїв споживачами усіх категорій складає: 57 % - природний газ, 40 % - електрична енергія, і лише 3 % - за рахунок відновлюваних джерел енергії			
Очікувані результати від реалізації проєкту				
економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	скорочення видатків на оплату енергоносіїв побутовими споживачами та об'ємів закупівлі викопних енергоресурсів			
соціальний вплив	підвищення якості життя населення області			
екологічний вплив	скорочення викидів СО, розвиток екологічно орієнтованої економіки			
Основні заходи проєкту	- заключення угод з відповідними банківськими установами щодо надання банківських кредитів; - відшкодування частини відсотків кредитів, залучених на придбання енергоефективного обладнання та матеріалів, купівлю сонячних енергетичних станцій та теплових насосів; - проведення інформаційно-роз'яснювальної роботи щодо впровадження відновлюваних джерел енергії			
Період реалізації проєкту (з (рік) до (рік))	2021-2023 роки:			
Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Усього	8700,0	8700,0	8700,0	26100,0
державний бюджет, у тому числі з ДФРР	2000,0	2000,0	2000,0	6000,0
місцевий бюджет	1000,0	1000,0	1000,0	3000,0

інші джерела	5700,0	5700,0	5700,0	17100,0
Інша інформація щодо проєкту (за потреби)				
Координатори реалізації проєктів у рамках технічного завдання	департамент архітектури, містобудування, житлово-комунального господарства та енергозбереження обласної державної адміністрації, райдержадміністрації, органи місцевого самоврядування, наукові установи, приватні інвестори			

Назва проєкту регіонального розвитку (далі – проєкт)	2.15. Зменшення питомих витрат енергоресурсів на підприємствах житлово-комунального господарства та у закладах соціальної сфери
Назва завдання Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року, якому відповідає проєкт	Стратегічна ціль І „Формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах”, напрям „Розвиток інженерної інфраструктури”, завдання 9 „Забезпечення надання державної і муніципальної фінансової підтримки модернізації об’єктів житлово-комунального господарства, зокрема із застосуванням механізму енергосервісу, планування та реалізація проектів підвищення енергоефективності громадських будівель” та інші взаємозалежні завдання
Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	2.2.4. Підвищення рівня енергоефективності житлово-комунального господарства
Мета та завдання проєкту	зменшення залежності від імпорту газу та зміцнення енергетичної безпеки держави, економія паливно-енергетичних ресурсів, зменшення питомих витрат енергоресурсів
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Тернопільська область
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціарипроєкту	споживачі та надавачі житлово-комунальних послуг
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	втрати теплової енергії в мережі – 10 %, питної води – 28 % (по окремих водоканалах – більше 50 %). Питомі витрати електроенергії на підйом 1000 куб. метрів перевищують нормативні та призводять до неефективного використання паливно-енергетичних ресурсів
Очікувані результати від реалізації проєкту	
економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	зменшення собівартості послуг ЖКП, зменшення витрат енергоносіїв
соціальний вплив	поліпшення стану довкілля і зменшення ризиків для здоров’я населення

екологічний вплив	скорочення кількості шкідливих речовин та парникових газів, викинутих у повітря, які утворюються внаслідок виробництва теплової енергії			
Основні заходи проєкту	- реконструкція, модернізація, технічне переоснащення, встановлення/заміна котлів та котельного обладнання, які працюють на газі та інших видах палива, на котельнях усіх форм власності, а також на котельнях закладів соціальної сфери; - заміна насосів на енергоефективні, встановлення частотних регуляторів			
Період реалізації проєкту (з 2021 до 2023)	2021-2023 роки:			
Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Усього	28100,0	33000,0	43100,0	104200,0
державний бюджет, у тому числі з ДФРР	5000,0	5000,0	6000,0	16000,0
місцевий бюджет	16500,0	20000,0	26500,0	63000,0
інші джерела	6600,0	8000,0	10600,0	25200,0
Інша інформація щодо проєкту (за потреби)				
Координатори реалізації проєктів у рамках технічного завдання	департамент архітектури, містобудування, житлово-комунального господарства та енергозбереження облдержадміністрації, органи місцевого самоврядування, підприємства, що надають житлово-комунальні послуги, приватні інвестори			

Назва проєкту регіонального розвитку (далі – проєкт)	2.16. Підвищення рівня обізнаності населення у сфері житлово-комунального господарства й енергетики
Назва завдання Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року, якому відповідає проєкт	Стратегічна ціль І „Формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах”, напрям „Розвиток інженерної інфраструктури”, завдання 8 „Забезпечення підвищення рівня поінформованості населення про реформу житлово-комунального господарства, про права та обов’язки споживачів, відносини з виконавцями послуг” та інші взаємозалежні завдання
Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	2.2.4. Підвищення рівня енергоефективності житлово-комунального господарства
Мета та завдання проєкту	популяризація знань щодо раціонального використання паливно-енергетичних ресурсів та питної води, належного поводження з твердими побутовими відходами

Територія, на яку проєкт матиме вплив	Тернопільська область			
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціарипроєкту	споживачі та надавачі житлово-комунальних послуг			
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	низький рівень культури населення при поводженні з твердими побутовими відходами призводить до незадовільного санітарно-епідеміологічного стану територій та виникнення стихійних сміттєзвалищ. Гостро стоїть проблема щодо необізнаності споживачів щодо ефективного використання паливно-енергетичних ресурсів (теплової та електричної енергії, природного газу) та питної води			
Очікувані результати від реалізації проєкту				
економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	скорочення обсягів споживання енергоресурів			
соціальний вплив	заощадження коштів на оплату комунальних послуг			
екологічний вплив	проєкт не передбачає впливу на навколишнє природне середовище			
Основні заходи проєкту	- розроблення інформаційно-роз'яснювальних матеріалів (інформаційні листівки, брошури, буклети, відеоролики соціальної реклами тощо), проведення семінарів, круглих столів щодо ефективного використання паливно-енергетичних ресурсів (теплової та електричної енергії, природного газу) та питної води, належного поводження з твердими побутовими відходами; - вивчення досвіду роботи підприємств, що надають житлово-комунальні послуги у країнах світу			
Період реалізації проєкту (з 2021 до 2023)	2021-2023 роки:			
Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Усього	900,0	1000,0	900,0	2800,0
державний бюджет, у тому числі з ДФРР	-	-	-	-
місцевий бюджет	900,0	1000,0	900,0	2800,0
інші джерела	-	-	-	-
Інша інформація щодо проєкту (за потреби)				
Координатори реалізації проєктів у рамках технічного завдання	департамент архітектури, містобудування, житлово-комунального господарства та енергозбереження облдержадміністрації, органи місцевого самоврядування, підприємства, що надають житлово-комунальні послуги			

Назва проєкту регіонального розвитку (далі – проєкт)	2.17. Підвищення рівня енергоефективності будівель та енергозбереження у житловому секторі
Назва завдання Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року, якому відповідає проєкт	Стратегічна ціль І „Формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах”, напрям „Розвиток інженерної інфраструктури”, завдання 1 „Сприяння створенню моделі “енергоефективна громада”, спрямованої на першочергове впорядкування об’єктів комунальної власності з поступовим переходом до об’єктів житлового фонду, що надасть можливість ефективного використання бюджетів територіальних громад” та інші взаємозалежні завдання
Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	2.2.4 Підвищення рівня енергоефективності житлово-комунального господарства
Мета та завдання проєкту	підвищення рівня енергетичної ефективності будівель та забезпечення належних умов для проживання та/ або життєдіяльності людей у таких будівлях
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Тернопільська область
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціарипроєкту	населення Тернопільської області
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	житлові будинки мають низьку енергоефективність, високий рівень енергоспоживання та потребують термомодернізації. Технічний стан житлового фонду області старої забудови та має найбільше енергоспоживання на метр квадратний (будинки перших масових серій забудови споживають більше 250 кВт/год на метр квадратний, при нормативному 70-80 кВт/год на метр квадратний. Для зменшення споживання енергоносіїв, оплати комунальних послуг населенням, житловий фонд потребує проведення значних обсягів робіт з термомодернізації, покращення енергоефективності
Очікувані результати від реалізації проєкту	
економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	зменшення витрат на комунальні послуги, підвищення енергоефективності власного житла
соціальний вплив	забезпечення належних умов для проживання людей у таких будівлях
екологічний вплив	проєкт не передбачає впливу на навколишнє природне середовище
Основні заходи проєкту	- проведення енергетичних аудитів (сертифікація енергетичної ефективності) будівель;

	- термомодернізація житлового фонду (утеплення зовнішніх стін та/або утеплення цоколя, покриття горищ, технічних поверхів та інше); - розроблення програм із стимулювання населення по впровадженню заходів із енергозбереження			
Період реалізації проєкту (з 2021 до 2023)	2021-2023 роки:			
Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Усього	18500,0	20700,0	23500,0	62700,0
державний бюджет	13000,0	15000,0	18000,0	46000,0
місцевий бюджет	2500,0	2700,0	2500,0	7700,0
інші джерела	3000,0	3000,0	3000,0	9000,0
Інша інформація щодо проєкту (за потреби)				
Координатори реалізації проєктів у рамках технічного завдання	департамент архітектури, містобудування, житлово-комунального господарства та енергозбереження облдержадміністрації, органи місцевого самоврядування, приватні інвестори			

Проєкти напряму 2.С. Розвиток туристичної індустрії

Назва проєкту регіонального розвитку (далі – проєкт)	2.18. Розбудова туристичної, суміжної інфраструктури області та популяризація туристичного потенціалу області
Назва завдання Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року, якому відповідає проєкт	Стратегічна ціль І „Формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах”, напрям „Розвиток внутрішнього туризму”, завдання 2 „Створення сприятливих умов для залучення інвестицій у розбудову туристичної інфраструктури”; напрям „Створення умов для ефективного використання економічного потенціалу культурної спадщини”, завдання 11 „Створення умов для підвищення туристичної привабливості міст, сіл та селищ з огляду на його історико-культурну спадщинуз використанням інтерактивних методів та інфраструктури для осіб зінвалідністю”; Стратегічна ціль ІІ „Підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів”, напрям „Підвищення інвестиційної привабливості територій, підтримка залучення інвестицій”, завдання 8 „Запровадження механізму стимулювання реставрації та ревіталізації об’єктів культурної спадщини, вивчення елементів нематеріальної культурної спадщини як інвестиційно привабливих ресурсів для

	розвитку легкої та харчової промисловості, а також сфери гостинності" та інші взаємозалежні завдання
Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	2.3.1. Формування високоякісного регіонального туристичного продукту „TERNOPIL*YA: newemotions"
Мета та завдання проєкту	формування позитивного іміджу у сфері туризму, комплексний розвиток туристичної інфраструктури області, облаштування придорожньої інфраструктури, збільшення кількості закладів індустрії гостинності області
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Тернопільська область
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціарипроєкту	туристи, які подорожують з інших областей України та з-за кордону(в літні місяці їх кількість сягає максимальної кількості відвідувачів), персонал зайнятий в обслуговуванні інших об'єктів рекреаційної зони
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	актуальною є проблема розміщення туристів, які приїжджають відпочити на території Дністровського каньйону, насамперед поблизу Джуринського водоспаду. Відсутні умови для організації якісного відпочинку європейського рівня у різному ціновому сегменті (від VIP-закладів до кемпінгових територій), критично низькою є кількість відпочинково-оздоровчих комплексів. На даний час туристична інфраструктура представлена лише закладами харчування та деякими водними розвагами (риболовля, сплави по Дністру), що не відповідає можливостям рекреаційним можливостям Придністер'я
Очікувані результати від реалізації проєкту	
економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	збільшення надходжень до місцевих бюджетів за рахунок туристичного збору, а також надання супутніх послуг, пов'язаних з туристичною діяльністю, створння нових робочих місць
соціальний вплив	під час проєктних робіт з прилеглих територій можливе залучення додаткової робочої сили. Внаслідок реалізації проєкту більше 200 чоловік місцевого населення може отримати роботу та покращити свій соціальний статус. Окрім того рівень зайнятості може збільшуватись як шляхом працевлаштування на об'єктах круглорічного функціонування так і шляхом відкриття власної справи
екологічний вплив	проєкт має незначний екологічний вплив на навколишнє середовище, який пов'язаний з інженерно-транспортними роботами та відноситься до такого, що виправляється або піддається реабілітації. Інші фактори забруднення навколишнього середовища у вело до відсутні

Основні заходи проєкту	- комплексний розвиток туристичної та суміжної інфраструктури області, в тому числі: створення, будівництво, реконструкція, модернізація туристичних об'єктів, закладів гостинності; створення придорожньої інфраструктури на шляху до туристичних об'єктів тощо; - сприяння формуванню та реалізації на території області концепції курортополісів, створенню та розвитку туристичних кластерів; - популяризація туристичного потенцілу області			
Період реалізації проєкту (з (рік) до (рік))	2021-2023 роки:			
Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Усього	15400,0	15400,0	15400,0	46200,0
державний бюджет, у тому числі з ДФРР	4000,0	4000,0	4000,0	12000,0
місцевий бюджет	1400,0	1400,0	1400,0	4200,0
інші джерела	10000,0	10000,0	10000,0	30000,0
Інша інформація щодо проєкту (за потреби)				
Координатори реалізації у рамках технічного завдання	управління туризму облдержадміністрації, райдержадміністрації, органи місцевого самоврядування, приватні інвестори			

Назва проєкту регіонального розвитку (далі – проєкт)	2.19. Облаштування вело-інфраструктури у межах Тернопільської області
Назва завдання Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року, якому відповідає проєкт	Стратегічна ціль І „Формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах", напрям „Розвиток внутрішнього туризму", завдання 4 „Сприяння належному облаштуванню туристичних маршрутів та об'єктів туристичних відвідувань, їх цифровізації, створенню комфортних і безпечних умов для туристів (відпочивальників)"; напрям „Формування мережі природоохоронних територій, збереження та відтворення екосистем, поліпшення стану навколишнього природного середовища", завдання 9 „Створення інформаційних еколого-освітніх центрів в установах природно-заповідного фонду, розширення мережі туристичних маршрутів і стежок у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду України з використанням інтерактивних методів та інфраструктури для осіб з інвалідністю" та інші взаємозалежні завдання

Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	2.3.1. Формування високоякісного регіонального туристичного продукту „TERNOPIL*YA: newemotions”
Мета та завдання проєкту	популяризація Тернопілля серед іноземних любителів вело доріжок, організація активного та екологічно безпечного велосипедного відпочинку серед населення області, покращення рівня туристичної інфраструктури області, мінімізація негативного впливу туристичної діяльності на довкілля
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Тернопільський та Кременецький райони
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціарипроєкту	близько 1 млн гостей та жителів області
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	велотуристична інфраструктура є недостатньо розвиненою у Тернопільській області. Невключеність територій області у міжнародні туристичні шляхи (маршрути) гальмує розвиток активних видів туризму регіону, які стають все більш популярними особливо серед молоді. Насамперед йдеться про відсутність картографічної побудови мережі велосипедних маршрутів з відповідною інфраструктурою, необхідність створення місцевих веломаршрутів, проведення їх маркування і облаштування велостоянок. У рамках проекту планується вирішити проблему розбудови вздовж маршруту міжнародного „Євро Вело-4” коридору у межах Тернопільської області та створення умов для подальшого розвитку регіональної мережі велодоріжок
Очікувані результати від реалізації проєкту	
економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	збільшення надходжень до бюджету завдяки покращеню туристичної інфраструктури; збільшення кількості туристів та супутніх послуг, що їм надаються
соціальний вплив	підвищення рівня і якості життя населення шляхом росту зайнятості, доходів та доступності туристичних послуг
екологічний вплив	захист здоров'я, прав та інтересів громадян через організацію екологічно безпечної форми відпочинку; зростання рівня екологічної безпеки та якості відпочинку населення; забезпечення дотримання обов'язкових норм, правил, вимог щодо охорони навколишнього природного середовища, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки громадян
Основні заходи проєкту	- вивчення та аналіз велотуристичної спроможності території області, визначення пріоритетних та найефективніших напрямків для розвитку велотуризму;

	- розроблення концепції розвитку міжнародного веломаршруту та картографічна побудова мережі велосипедних маршрутів з відповідною інфраструктурою; - розроблення та виготовлення уніфікованої системи маркування велосипедних маршрутів; - створення місцевих веломаршрутів, проведення їх маркування і облаштування велостоянок на місцевості; - розроблення системи інформування велотуристів про об'єкти туристичної інфраструктури; - підготовка та проведення маркетингової кампанії; - будівництво велосипедних доріжок та облаштування відпочинково-рекреаційних зон на території Тернопільської області; - створення еколого-туристичного маршруту „До чистих джерел" на території Шумської ОТГ			
Період реалізації проєкту (з (рік) до (рік))	2021-2023 роки:			
Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Усього	3145,0	3500,0	3500,0	10145,0
державний бюджет, у тому числі з ДФРР	2500,0	2500,0	2500,0	7500,0
місцевий бюджет	500,0	500,0	500,0	1500,0
інші джерела	145,0	500,0	500,0	1145,0
Інша інформація щодо проєкту (за потреби)	-			
Координатори реалізації проєктів у рамках технічного завдання	управління туризму облдержадміністрації, Національнийй природний парк „Кременецькі гори", органи місцевого самоврядування, приватні інвестори			

Назва проєкту регіонального розвитку(далі – проєкт)	2.20. Формування регіональної мережі туристичних шляхів на території області
Назва завдання Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року, якому відповідає проєкт	Стратегічна ціль І „Формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах", напрям „Розвиток внутрішнього туризму", завдання 13 „Сприяння формуванню та реалізації конкурентоспроможних комплексних регіональних туристичних продуктів", напрям „Створення умов для ефективного використання економічного потенціалу культурної спадщини", завдання 11

	„Створення умов для підвищення туристичної привабливості міст, сіл та селищ з огляду на його історико-культурну спадщинуз використанням інтерактивних методів та інфраструктури для осіб зінвалідністю”; Стратегічна ціль ІІ „Підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів”, напрям „Підвищення інвестиційної привабливості територій, підтримка залучення інвестицій”, завдання 8 „Запровадження механізму стимулювання реставрації та ревіталізації об’єктів культурної спадщини, вивчення елементів нематеріальної культурної спадщини як інвестиційно привабливих ресурсів для розвитку легкої та харчової промисловості, а також сфери гостинності” та інші взаємозалежні завдання
Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	2.3.1. Формування високоякісного регіонального туристичного продукту „TERNOPIL*YA: newemotions”
Мета та завдання проєкту	створення умов для ефективної реалізації регіонального туристичного потенціалу та розвитку туристичної галузі Тернопільського Подністров’я; сприяння розвитку людського капіталу регіону через посилення спроможності окремих особистостей, груп, інституцій та їх мереж бути більш активними та професійними гравцями на регіональному ринку туристичних послуг, у сфері підприємництва та громадянського суспільства; популяризація збалансованого екологічного розвитку регіону та збереження довкілля у Дністровському каньйоні шляхом організації та облаштування мережі туристичних маршрутів екологічного та активного туризму
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Чортківський район
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціарипроєкту	територіальні громади Чортківського району, територіальні громади, сільські громади регіону, місцеві активісти та громадськість, суб’єкти туристичної діяльності, туристичні інформаційні центри, навчальні заклади туристичного напрямку фахової та професійної підготовки, студентська і учнівська молодь, підприємці і працівники сфери туристичних послуг та приватні підприємства у сфері туризму і супутніх галузей
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	подолання соціально-екологічного дисбалансу у вирішенні проблем регіонального розвитку за допомогою оптимізації міжсекторальної взаємодії у сфері туризму та охорони довкілля

Очікувані результати від реалізації проєкту				
економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	зростання конкурентоспроможності економіки через підвищення привабливості регіону Тернопільського Подністров'я на вітчизняному та світовому ринках туристичних послуг			
соціальний вплив	підвищення рівня і якості життя населення шляхом росту зайнятості, доходів та доступності туристичних послуг			
екологічний вплив	збереження в регіоні біологічного та ландшафтного різноманіття, відтворення природних комплексів, земельних та водних ресурсів; сприяння у формуванні національної та регіональної екомережі; раціональне використання рекреаційних ресурсів територій та об'єктів природно-заповідного фонду для формування економічного середовища туризму та розвитку сфери зайнятості населення в регіонах			
Основні заходи проєкту	- формування регіонального комплексного туристичного продукту; - розвиток місцевого туристичного бізнесу та туристичного сервісу; - популяризація туристичного потенціалу області; - облаштування туристичних кемпінгів та площадок для проведення панорамних фотозйомок; - знакування та маркування піших і веломаршрутів пригодницького туризму; - створення закладів розміщення (в тому числі хостелів)			
Період реалізації проєкту (з (рік) до (рік))	2021-2023 роки:			
Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Усього	6000,0	6000,0	5000,0	17000,0
державний бюджет, у тому числі з ДФРР	3000,0	3000,0	2500,0	8500,0
місцевий бюджет	1000,0	1000,0	500,0	2500,0
інші джерела	2000,0	2000,0	2000,0	6000,0
Інша інформація щодо проєкту (за потреби)				
Координатори реалізації проєктів у рамках технічного завдання	управління туризму облдержадміністрації, органи місцевого самоврядування, приватні інвестори			

Назва проєкту регіонального розвитку (далі – проєкт)	2.21. Створення та модернізація інфраструктури водного туризму в області
Назва завдання Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року, якому відповідає проєкт	Стратегічна ціль І „Формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному, безпековому та

	просторовому вимірах”, напрям „Розвиток внутрішнього туризму”, завдання 13 „Сприяння формуванню та реалізації конкурентоспроможних комплексних регіональних туристичних продуктів”, напрям „Створення умов для ефективного використання економічного потенціалу культурної спадщини”, завдання 11 „Створення умов для підвищення туристичної привабливості міст, сіл та селищ з огляду на його історико-культурну спадщинуз використанням інтерактивних методів та інфраструктури для осіб зінвалідністю” Стратегічна ціль ІІ „Підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів”, напрям „Підвищення інвестиційної привабливості територій, підтримка залучення інвестицій”, завдання 8 „Запровадження механізму стимулювання реставрації та ревіталізації об’єктів культурної спадщини, вивчення елементів нематеріальної культурної спадщини як інвестиційно привабливих ресурсів для розвитку легкої та харчової промисловості, а також сфери гостинності” та інші взаємозалежні завдання
Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	2.3.1. Формування високоякісного регіонального туристичного продукту „TERNOPIL*YA: newemotions”
Мета та завдання проєкту	створення умов для ефективної реалізації регіонального туристичного потенціалу водного туризму в межах Дністровського каньйону
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Чортківський район
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціарипроєкту	територіальні громади Чортківського району Тернопільської області, територіальні громади, сільські громади регіону, місцеві активісти та громадськість, суб’єкти туристичної діяльності, туристичні інформаційні центри, навчальні заклади туристичного напрямку фахової та професійної підготовки, студентська і учнівська молодь, підприємці і працівники сфери туристичних послуг та приватні підприємства у сфері туризму і супутніх галузей
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	Дністровський каньйон є популярним місцем відпочинку серед туристів. Однією з найпоширеніших проблем є недостатній рівень розвитку туристичної інфраструктури, зокрема й стану доріг. Також відсутні облаштовані місця для відпочинку туристів
Очікувані результати від реалізації проєкту	

економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	зростання конкурентоспроможності економіки через підвищення привабливості регіону Тернопільського Подністров'я на вітчизняному та світовому ринках туристичних послуг			
соціальний вплив	підвищення рівня і якості життя населення шляхом росту зайнятості, доходів та доступності туристичних послуг			
екологічний вплив	збереження в регіоні біологічного та ландшафтного різноманіття, відтворення природних комплексів, земельних та водних ресурсів; сприяння у формуванні національної та регіональної екомережі; раціональне використання рекреаційних ресурсів територій та об'єктів природно-заповідного фонду для формування економічного середовища туризму та розвитку сфери зайнятості населення в регіонах			
Основні заходи проєкту	- розробка проєкту будівництва центру водного туризму - облаштування причалу у м. Заліщики, смт Коропець та смт Мельниця-Подільська; - будівництво туристичних кемпінгів; - облаштування рекреаційних зон і тимчасових стоянок для туристичних груп; - надання послуг з прокату туристичного спорядження для водного туризму; - відновлення пляжів „Сонячний" та „Тінистий" на березі річки Дністер, облаштування наметового містечка для літнього відпочинку			
Період реалізації проєкту (з (рік) до (рік))	2021-2023 роки:			
Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Усього	4500,0	4500,0	4500,0	13500,0
державний бюджет, у тому числі з ДФРР	2950,0	2950,0	2950,0	8850,0
місцевий бюджет	550,0	550,0	550,0	1650,0
інші джерела	1000,0	1000,0	1000,0	3000,0
Інша інформація щодо проєкту (за потреби)				
Координатори реалізації проєктів у рамках технічного завдання	управління туризму облдержадміністрації, КП ТОР „Тернопільський обласний інформаційно-туристичний краєзнавчий центр", ГО „Агенція розвитку Тернопілля", НПП „Дністровський каньйон", органи місцевого самоврядування, приватні інвестори			

Назва проєкту регіонального розвитку (далі – проєкт)	2.22. Створення мережі туристично-ресурсних центрів та відповідних туристичних продуктів
Назва завдання Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року, якому відповідає проєкт	Стратегічна ціль I „Формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах”, напрям „Розвиток внутрішнього туризму”, завдання 13 „Сприяння формуванню та реалізації конкурентоспроможних комплексних регіональних туристичних продуктів”, напрям „Створення умов для ефективного використання економічного потенціалу культурної спадщини”, завдання 11 „Створення умов для підвищення туристичної привабливості міст, сіл та селищ з огляду на його історико-культурну спадщинуз використанням інтерактивних методів та інфраструктури для осіб зінвалідністю”; Стратегічна ціль II „Підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів”, напрям „Підвищення інвестиційної привабливості територій, підтримка залучення інвестицій”, завдання 8 „Запровадження механізму стимулювання реставрації та ревіталізації об’єктів культурної спадщини, вивчення елементів нематеріальної культурної спадщини як інвестиційно привабливих ресурсів для розвитку легкої та харчової промисловості, а також сфери гостинності” та інші взаємозалежні завдання
Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	2.3.2. Просування туристичного бренду та комплексного регіонального туристичного продукту на українському та міжнародному ринках
Мета та завдання проєкту	підтримка соціально-економічного зростання Тернопілля через впровадження ефективної проєктної діяльності, спрямованої на розвиток туристичної галузі регіону, покращення туристичного іміджу області
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Тернопільська область
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціарипроєкту	мешканці області та туристи, які відвідають наш край
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	в області існує необхідність у підвищенні ефективності використання туристичних ресурсів краю та перехід до сталого розвитку туристичної сфери області в цілому
Очікувані результати від реалізації проєкту	
економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	підвищення рівня і якості життя населення шляхом росту зайнятості, доходів та доступності туристичних послуг; ріст

	конкурентоспроможності економіки через підвищення привабливості Тернопільської області на вітчизняному та світовому ринках туристичних послуг			
соціальний вплив	налагодження партнерської взаємодії усіх суб'єктів і складових туристичного сектору діяльності: туристів, туристичного бізнесу, туристичної громадськості, органів державної влади і місцевого самоврядування, засобів масової інформації, закладів освіти і культури області			
екологічний вплив	мінімізація впливу на стан довкілля через розбудову оптимальної екологічно безпечної мережі туристичних шляхів та обмеження забруднення навколишнього природного середовища в процесі туристичного обслуговування			
Основні заходи проєкту	- створення мережі туристично-інформаційних центрів і туристично-інформаційних пунктів; - формування мережі туристичних шляхів області; - підготовка фахівців туристичного супроводу (провідників, гідів, гідів-перекладачів тощо); - підвищення кваліфікації працівників туристичних фірм; - надання інформаційних послуг туристам; - закупівля обладнання для надання послуг з прокату туристичного спорядження; - організація екскурсій, супровід турів; - проведення туристичних і культурно-мистецьких заходів, фестивалів та подій			
Період реалізації проєкту (з (рік) до (рік))	2021-2023 роки:			
Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Усього	1920,0	1940,0	1915,0	5775,0
державний бюджет, у тому числі з ДФРР	500,0	500,0	500,0	1500,0
місцевий бюджет	520,0	540,0	515,0	1575,0
інші джерела	900,0	900,0	900,0	2700,0
Інша інформація щодо проєкту (за потреби)				
Координатори реалізації проєктів у рамках технічного завдання	управління туризму облдержадміністрації, КП ТОР „Тернопільський обласний інформаційно-туристичний краєзнавчий центр", ГО „Агенція розвитку Тернопілля", органи місцевого самоврядування, приватні інвестори			

Назва проєкту регіонального розвитку (далі – проєкт)	2.23. Розвиток кулінарної спадщини Тернопілля як складової подієвого туризму в рамках регіонального туристичного продукту „TERNOPIL*YA: newemotions”
Назва завдання Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року, якому відповідає проєкт	Стратегічна ціль І „Формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах”, напрям „Розвиток внутрішнього туризму”, завдання 13 „Сприяння формуванню та реалізації конкурентоспроможних комплексних регіональних туристичних продуктів”, напрям „Створення умов для ефективного використання економічного потенціалу культурної спадщини”, завдання 11 „Створення умов для підвищення туристичної привабливості міст, сіл та селищ з огляду на його історико-культурну спадщинуз використанням інтерактивних методів та інфраструктури для осіб зінвалідністю”, напрям „Розвиток сільських територій”, завдання 5 „Сприяння розвитку туристичної інфраструктури на сільських територіях” Стратегічна ціль ІІ „Підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів, напрям «Підвищення інвестиційної привабливості територій, підтримка залучення інвестицій”, завдання 8 „Запровадження механізму стимулювання реставрації та ревіталізації об’єктів культурної спадщини, вивчення елементів нематеріальної культурної спадщини як інвестиційно привабливих ресурсів для розвитку легкої та харчової промисловості, а також сфери гостинності” та інші взаємозалежні завдання
Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	2.3.2. Просування туристичного бренду та комплексного регіонального туристичного продукту на українському та міжнародному ринках
Мета та завдання проєкту	розвиток фестивального туризму на базі об'єктів культурної та кулінарної спадщини
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Тернопільська область
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціарипроєкту	власники сільських садиб, заклади культури, музеї, сільські громади, учасники інформаційної мережі (фермери, виробники сільськогосподарської продукції, заклади харчування, постачальники, магазини, пункти продажу продукції, споживачі біопродукції)

Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	у світі спостерігається тенденція зростання попиту на гастрономічні види туризму. Тернопільська область, зважаючи на етнокультурну неповторність, має значну кулінарну спадщину та входить до Європейської мережі кулінарної спадщини. Традиційна гастрономія є невід'ємною складовою туристичного потенціалу області та здатна привабити туристів з інших регіонів та країн. На даний час в області немає сформованого регіонального туристичного продукту, присвяченого кулінарній спадщині краю (відсутні сформовані туристичні маршрути, недостатня кількість кулінарних фестивалів і свят та низький рівень їх проведення, недостатня кількість закладів харчування в стилі „етно" та традиційної місцевої кухні). Відповідно, формування мережі об'єктів кулінарної спадщини сприятиме задоволенню наявного туристичного попиту, посилюватиме привабливість Тернопільщини та її конкурентоздатність на туристичних ринках, створюватиме нові можливості для місцевих виробників продуктів харчування, вирішуватиме низку економічних та соціальних проблем регіону
Очікувані результати від реалізації проєкту	
економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	розвиток малого та середнього бізнесу, сільського туризму; збільшення кількості туристичних поїздок та доходу від туристичної діяльності, зростання рівня зайнятості населення (особливо в сільській місцевості)
соціальний вплив	збереження знань про особливості приготування традиційних страв Тернопільщини
екологічний вплив	проєкт не матиме негативних наслідків для довкілля, дегустація страв планується із використанням екологічно чистого одноразового посуду
Основні заходи проєкту	- розробка міжрегіонального туристичного продукту, присвяченого кулінарній спадщині в рамках загальноукраїнського проєкту; - відбір найкращих рецептів регіону; - визначення туристичних об'єктів, які можуть бути розвинені в рамках кулінарних тематичних туристичних маршрутів; - аналіз і оцінка туристичної інфраструктури на цих маршрутах (житло, ресторани, пункти відпочинку, пам'ятки тощо); - маркування і облаштування кулінарних туристичних маршрутів;

	- розроблення, видання та поширення на всеукраїнських та міжнародних виставкових заходах промоційних матеріалів про мережу кулінарної спадщини Тернопільської області; - проведення в рамках фестивалів та виставкових заходів конкурсів та майстер-класів з приготування традиційних страв			
Період реалізації проєкту (з (рік) до (рік))	2021-2023 роки:			
Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Усього	200,0	200,0	200,0	600,0
державний бюджет, у тому числі з ДФРР	-	-	-	-
місцевий бюджет	100,0	100,0	100,0	300,0
інші джерела	100,0	100,0	100,0	300,0
Інша інформація щодо проєкту (за потреби)				
Координатори реалізації проєктів у рамках технічного завдання	управління туризму, культури облдержадміністрації, ГО „Агенція розвитку Тернопілля”, органи місцевого самоврядування, приватні інвестори			

Проєкти напряму 2.D. Стимулювання залучення інвестицій

Назва проєкту регіонального розвитку (далі – проєкт)	2.24. Підвищення інвестиційного іміджу Тернопільської області у світі
Назва завдання Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року, якому відповідає проєкт	Стратегічна ціль ІІ „Підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів”, напрям „Підвищення інвестиційної привабливості територій, підтримка залучення інвестицій”, завдання 10 „Запровадження механізму популяризації інвестиційної привабливості регіонів” та інші взаємозалежні завдання
Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	2.4.1. Промоція інвестиційного потенціалу області
Мета та завдання проєкту	створення позитивного інвестиційного іміджу області шляхом представлення об’єктивної інформації про її економічні можливості, презентація інвестиційного потенціалу області на спеціалізованих таргетованих міжнародних заходах в Україні та за кордоном, організація та проведення маркетингових заходів, сфокусованих на інвесторах відповідно до визначеного образу
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Тернопільська область

Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціарипроєкту	населення Тернопільської області, територіальні громади, суб'єкти економічної діяльності, потенційні іноземні інвестори, науковці та дослідники
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	оскільки інвестиційні процеси в області розвиваються у тісному взаємозв'язку із загальнодержавними тенденціями інвестування, зокрема відповідно з Планом заходів з реалізації стратегії популяризації інвестиційного потенціалу України у світі на період до 2025 року, та вимагають консолідації зусиль на різних рівнях державного управління для їх усунення необхідно ефективно використовувати наявний потенціал та підвищувати рівень привабливості регіону, активізувати інвестиційні процеси, інвестиційний попит
Очікувані результати від реалізації проєкту	
економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	система ефективної інвестиційної промоції забезпечить середньорічний коефіцієнт приросту прямих іноземних інвестицій на рівні +4,5%, дієві заходи з інвестиційної промоції регіону дозволять громадам області підвищити економічну самодостатність
соціальний вплив	забезпечення високого рівня інвестиційного іміджу Тернопільської області забезпечить популяризацію області не лише в економічній, а й в соціально-культурній площині
екологічний вплив	проєкт не передбачає впливу на навколишнє природне середовище
Основні заходи проєкту	- визначення переліку міжнародних цільових виставкових заходів в Україні та закордоном; - розроблення концепції представлення потенціалу Тернопільської області на міжнародних виставкових заходах; - організація та проведення в області Міжнародних інвестиційних форумів „Тернопільщина Інвест" та виставки продукції обласних підприємств „Made in Ternopil Region з метою сприяння розвитку експортних виробництв; - забезпечення функціонування дієвої постпромоційної системи взаємодії з представниками зацікавлених інвесторів та інших партнерів, у тому числі підвищення рівня компетенції працівників органів місцевого самоврядування та районних державних адміністрацій з питань професійної комунікації з інвесторами, залучення коштів міжнародної технічної допомоги, ведення ділових

	переговорів, ознайомлення зі світовим досвідом у сфері інвестиційної політики, практичного застосування нормативно-правової бази, візуалізації даних тощо; - підвищення ефективності управління процесами інвестування в економіку області шляхом посилення інституційної спроможності Агенції регіонального розвитку			
Період реалізації проєкту (з (рік) до (рік))	2021 - 2023 роки:			
Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Усього	1650,0	1750,0	1750,0	5150,0
державний бюджет, у тому числі з ДФРР	200,0	200,0	200,0	600,0
місцевий бюджет	1050,0	1150,0	1150,0	3350,0
інші джерела	400,0	400,0	400,0	1200,0
Інша інформація щодо проєкту (за потреби)				
Координатори реалізації проєктів у рамках технічного завдання	управління міжнародного співробітництва та фандрайзингу обласної державної адміністрації, органи місцевого самоврядування, приватні інвестори			

Назва проєкту регіонального розвитку (далі – проєкт)	2.25. Створення комплексної уніфікованої системи промоції Тернопільської області
Назва завдання Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року, якому відповідає проєкт	Стратегічна ціль ІІ „Підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів”, напрям „Підвищення інвестиційної привабливості територій, підтримка залучення інвестицій”, завдання 10 „Запровадження механізму популяризації інвестиційної привабливості регіонів” та інші взаємозалежні завдання
Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	2.4.1. Промоція інвестиційного потенціалу області
Мета та завдання проєкту	формування сталого та адаптованого до сучасних тенденцій та викликів образу Тернопільської області як регіону зі сприятливим інвестиційним та бізнес-середовищем, розроблення єдиної концепції промоції регіону та міжнародного бренду регіону, реалізація серії маркетингових заходів з промоції регіону та просування його бренду в глобальний простір
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Тернопільська область

Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціарипроєкту	населення Тернопільської області, територіальні громади, суб'єкти економічної діяльності, потенційні іноземні інвестори, науковці та дослідники
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	незважаючи на створення в області низки установ із залучення та супроводу інвестицій, досі відсутній системний підхід, оптимальна комбінація різних методів і засобів позиціонування області як інвестиційно привабливого регіону України на світовій арені
Очікувані результати від реалізації проєкту	
економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	система ефективної інвестиційної промоції регіону забезпечить середньорічний коефіцієнт приросту прямих іноземних інвестицій на рівні +4,5%; створення умов для стійкого економічного росту окремих територій через формування засад інвестиційного іміджу
соціальний вплив	впровадження системного підходу до промоції області в світі та затвердження офіційного міжнародного бренду області дозволить змінити сприйняття регіону в світі як області-сателіта
екологічний вплив	проєкт не передбачає впливу на навколишнє природне середовище
Основні заходи проєкту	- розроблення та затвердження міжнародного бренду та брендбуку Тернопільської області відповідно до концепції міжнародного бренду України; - щорічне оновлення друкованих інвестиційно-промоційних матеріалів – інвестиційного паспорту Тернопільської області та брошури InvestinTernopil Region; - визначення образу діючого та потенційного іноземного інвестора; - розроблення таргетованих презентацій (в електронному форматі) відповідно до перспективних напрямків залучення іноземних інвестицій в економіку області; - виготовлення промо-відео інвестиційного потенціалу Тернопільщини українською, англійською мовою та субтитрами на китайській мові (мандарин); - організація серії навчальних семінарів для органів місцевого самоврядування, комунальних установ області щодо промоції територій із залученням іноземних експертів, навчальних візитів до регіонів партнерів іноземних держав з метою залучення успішного досвіду промоції територій
Період реалізації проєкту (з (рік) до (рік))	2021 - 2023 роки:

Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Усього	895,0	900,0	910,0	2705,0
державний бюджет, у тому числі з ДФРР	300,0	300,0	300,0	900,0
місцевий бюджет	395,0	400,0	410,0	1205,0
інші джерела	200,0	200,0	200,0	600,0
Інша інформація щодо проєкту (за потреби)				
Координатори реалізації проєктів у рамках технічного завдання	управління міжнародного співробітництва та фандрайзингу обласної державної адміністрації, органи місцевого самоврядування, приватні інвестори			

Назва проєкту регіонального розвитку (далі – проєкт)	2.26. Забезпечення ефективної діяльності комунальних підприємств, установ, організацій, у тому числі на засадах державно-приватного партнерства
Назва завдання Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року, якому відповідає проєкт	Стратегічна ціль І „Формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах”, напрям „Розвиток інженерної інфраструктури”, завдання 13 „Поширення практики застосування державно-приватного партнерства для залучення інвестицій у технічне переобладнання (модернізацію) інженерної інфраструктури житлово-комунального господарства (у тому числі впровадження сучасних технологій та обладнання у сфері водопостачання, водовідведення, теплопостачання, поводження з твердими побутовими відходами)” та інші взаємозалежні завдання
Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	2.4.1. Промоція інвестиційного потенціалу області
Мета та завдання проєкту	фінансова підтримка комунальних підприємств, установ, організацій з метою їх ефективної діяльності
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Тернопільська область
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціарипроєкту	мешканці Тернопільської області
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	в області існує нагальна потреба у ефективних комунальних підприємствах, установах, організаціях. Багато об’єктів комунальної форми власності потребують реконструкції, модернізації, реорганізації, проведення будівельних, ремонтних робіт, а також забезпечення обладнанням

Очікувані результати від реалізації проєкту	-			
економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	збільшення надходжень до бюджетів усіх рівнів			
соціальний вплив	створення робочих місць, зниження соціальної напруги в області			
екологічний вплив	зменшення забруднюючих викидів			
Основні заходи проєкту	- створення ефективних комунальних підприємств, установ, організацій, реконструкція, модернізація, реорганізація, закупівля обладнання, проведення будівельних, ремонтних робіт та інших заходів на існуючих об'єктах комунальної форми власності в тому числі на засадах державно-приватного партнерства; - всебічне та послідовне сприяння розвитку обласної комунальної аптечної мережі Тернопільської області			
Період реалізації проєкту (з (рік) до (рік))	2021-2023 роки:			
Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Усього	50000,0	50000,0	55000,0	155000,0
державний бюджет, у тому числі з ДФРР	25000,0	30000,0	30000,0	85000,0
місцевий бюджет	10000,0	10000,0	10000,0	30000,0
інші джерела	15000,0	10000,0	15000,0	40000,0
Інша інформація щодо проєкту (за потреби)				
Координатори реалізації проєктів у рамках технічного завдання	структурні підрозділи облдержадміністрації (за галузевим принципом), органи місцевого самоврядування, комунальні підприємства, організації, установи, приватні інвестори			

Назва проєкту регіонального розвитку (далі – проєкт)	2.27. Створення, розвиток мережі індустріальних парків в області та реалізація інвестиційних проєктів
Назва завдання Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року, якому відповідає проєкт	Стратегічна ціль ІІ „Підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів", напрям „Розвиток підприємництва", завдання 11 „Створення сприятливих умов для розроблення та реалізації в регіонах інвестиційних проєктів малого та середнього підприємництва"; напрям „Підвищення інвестиційної привабливості територій, підтримка залученя інвестицій", завдання 3 „Запровадження планування створення та розвитку інвестиційних зон, підтримки створення чи використання наявних промислових майданчиків,

	ефективне планування перспективних інвестиційних проектів” та інші взаємозалежні завдання
Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	2.4.2. Створення індустріальних парків, розвиток інвестиційних інституцій та реалізація інвестиційних проєктів
Мета та завдання проєкту	створення та розвиток мережі індустріальних парків як потужних інноваційно-технологічних утворень; створення сприятливих умов для розміщення на території області нових підприємств, у тому числі іноземних; забезпечення нових можливостей для розвитку промислового виробництва; залучення в економіку області зовнішніх і внутрішніх інвестицій; створення сприятливого інвестиційного клімату та підвищення інноваційної активності;
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Тернопільська область
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	суб’єкти господарювання та населення Тернопільської області
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	на даний час в регіоні недостатній рівень інвестиційної активності. У розвиток промислових видів діяльності за 2018 рік спрямовано 1732,8 млн гривень капітальних інвестицій, частка обсягу капітальних інвестицій в промисловий комплекс від загального обсягу склала 23,6% та зменшилась на 0,6 в.п. у порівнянні з аналогічними показниками 2017 року. Основними проблемами в залученні інвестицій в промисловий сектор області є довготривалий термін реалізації інвестиційних проєктів через відсутність підготовлених земельних ділянок промислового призначення для інвестування, довготривалу процедуру підключення до інженерних мереж та слабку інвестиційну промоцію. В області з початку 2018 року розпочато роботу щодо створення двох індустріальних парків, які будуть одним із інструментів регіонального розвитку в області, а саме перспективними промисловими майданчиками для стимулювання інвестиційно-інноваційної активності регіону
Очікувані результати від реалізації проєкту	розвиток мережі індустріальних парків дасть широкі можливості для стимулювання інвестиційно-інноваційної активності, створення близько 9 тис. нових робочих місць, збільшення обсягів надходжень до бюджетів усіх рівнів приблизно у 2 рази, зміцнення економічного потенціалу, підтримки місцевих виробників, сприяння малому та середньому підприємництву та покращення добробуту населення

економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	розвиток промислової інфраструктури області; забезпечення росту надходжень до місцевих бюджетів, у першу чергу, за рахунок створення додаткових робочих місць; створення виробничих ланцюгів; сприяння розвитку малого і середнього бізнесу; покращення розвитку територій за допомогою покращення інвестиційного клімату			
соціальний вплив	підвищення якості життя населення, зниження відтоку трудових ресурсів за кордон, забезпечення зайнятості працездатного населення через створення умов для розгортання на базі промислових парків конкурентоспроможних промислових виробництв і супутнього сервісу			
екологічний вплив	З метою мінімізації впливу на довкілля всі етапи проведення робіт будуть контролюватися відповідно до законодавства України			
Основні заходи проєкту	- облаштування промислових територій, які повинні в майбутньому стати місцем розташування нових високотехнологічних та екологічно безпечних виробничих потужностей, формування механізмів ефективного задоволення попиту інвесторів на майданчики, підготовлені для розміщення об'єктів промисловості, логістики та супутнього сервісу; - реалізація інвестиційних проєктів в реальному секторі економіки; - забезпечення співфінансування інвестиційних проєктів, розроблення технічної документації; - створення зон пріоритетного розвитку для спрощення входження у регіон інвесторів			
Період реалізації проєкту (з (рік) до (рік))	2021-2023 роки:			
Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Усього	489500,0	492500,0	477000,0	1459000,0
державний бюджет, у тому числі з ДФРР	40000,0	40000,0	35000,0	115000,0
місцевий бюджет	35000,0	37000,0	28000,0	100000,0
інші джерела	414500,0	415500,0	414000,0	1244000,0
Інша інформація щодо проєкту (за потреби)	-			
Координатори реалізації проєктів у рамках технічного завдання	департамент економічного розвитку і торгівлі облдержадміністрації, органи місцевого самоврядування, приватні інвестори			

Назва проєкту регіонального розвитку (далі – проєкт)	2.28. Розвиток вулично – дорожньої мережі області

Назва завдання Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року, якому відповідає проєкт	Стратегічна ціль І „Формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах”, напрям „Посилення інтегруючої ролі агломерацій та великих міст”, завдання 7 „Запровадження стратегічного планування розвитку транспортних систем агломерацій та великих міст з урахуванням принципів сталої мобільності”; напрям „Посилення використання потенціалу розвитку середніх та малих міст”, завдання 3 „Поліпшення транспортного сполучення міст з регіональними центрами”; напрям „Розвиток транспортної інфраструктури”, завдання 1 „Розбудова мереж якісних автомобільних доріг загального користування державного значення відповідно до завдань, визначених Національною транспортною стратегією України на період до 2030 року, схваленою розпорядженням Кабінету Міністрів України від 30 травня 2018 р. № 430” та інші взаємозалежні завдання
Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	2.4.3. Розвиток дорожньо-транспортного, логістичного потенціалу та новітніх систем зв’язку
Мета та завдання проєкту	покращення експлуатаційного стану автомобільних доріг, підвищення рівня безпеки дорожнього руху, забезпечення комфортного руху транспорту та пішоходів, зростання туристичної привабливості Тернопільської області
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Тернопільська область
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціарипроєкту	жителі та суб’єкти господарювання Тернопільської області, туристи, користувачі автомобільних доріг
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	транспортно-експлуатаційний стан переважної більшості автомобільних доріг не відповідає сучасним вимогам і потребує поліпшення з урахуванням соціально-економічних потреб області. Враховуючи географічне розташування Тернопільської області на перехресті транспортних потоків між Україною і Європою виникає необхідність прискорити розбудову мережі доріг для пропуску транзитних транспортних засобів, інтенсивність яких значно зросла за останні роки
Очікувані результати від реалізації проєкту	
економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	зниження рівня витрат при здійсненні пасажирських та вантажних перевезень

соціальний вплив	зниження соціальної напруги пов'язаної з інтенсивним рухом транспортних засобів вулицями населених пунктів			
екологічний вплив	покращення екологічного і санітарного стану в населених пунктах			
Основні заходи проєкту	- будівництво, реконструкція і ремонт автомобільних доріг та штучних споруд; - будівництво майданчиків габаритно-вагового контролю			
Період реалізації проєкту (з (рік) до (рік))	2021-2023 роки:			
Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Усього	6787000,0	3245488,0	2043746,0	12076234,0
державний бюджет, у тому числі з ДФРР	6178000,0	2977688,0	1776396,0	10932084,0
місцевий бюджет	9000,0	17800,0	15350,0	42150,0
інші джерела	600000,0	250000,0	252000,0	1102000,0
Інша інформація щодо проєкту (за потреби)				
Координатори реалізації проєктів у рамках технічного завдання	управління регіонального розвитку, інфраструктури та дорожнього господарства облдержадміністрації, Служба автомобільних доріг у Тернопільській області, райдержадміністрації, органи місцевого самоврядування, приватні інвестори			

Назва проєкту регіонального розвитку (далі – проєкт)	2.29. Розвиток авіаційної інфраструктури в Тернопільській області
Назва завдання Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року, якому відповідає проєкт	Стратегічна ціль І „Формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах", напрям „Розвиток транспортної інфраструктури", завдання 4 „Забезпечення розвитку мережі та модернізації регіональних аеропортів, які функціонуватимуть в єдиній системі з великими вітчизняними аеропортами-хабами" та інші взаємозалежні завдання
Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	2.4.3. Розвиток дорожньо-транспортного, логістичного потенціалу та новітніх систем зв'язку
Мета та завдання проєкту	задоволення потреб регіону у забезпеченні стабільного розвитку авіаційної галузі, приведення інфраструктури майнового комплексу аеропорту „Тернопіль" у відповідності з міжнародними стандартами, створення єдиного в Україні центру по технічному обслуговуванню та ремонту усіх типів повітряних суден класу D, що відповідатиме

	міжнародним стандартам; створення найбільшого вантажного логістичного центру у Західній Україні			
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Тернопільська область			
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціарипроєкту	населення Тернопільської області			
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	на території Тернопільської області розташований аеропорт „Тернопіль”, який побудований у 60-х роках та реконструйований у 1984-1986 роках. Стан аеропорту не відповідає міжнародним авіаційним нормам. Даний проєкт спрямований на відновлення будівель та споруд аеропорту до сертифікаційних вимог Державіаслужби України і міжнародних вимог ІКАО. Також на отримання статусу міжнародного аеропорту.			
Очікувані результати від реалізації проєкту				
економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	забезпечення стабільного розвитку бізнесу і туризму, у тому числі й міжнародного, очікувані додаткові надходження до місцевого бюджету за рахунок створення нових робочих місць			
соціальний вплив	забезпечення надання якісних послуг з авіаперевезень населенню області			
екологічний вплив	впровадження альтернативних джерел електроенергії та обслуговування електромобілів позитивно впливатиме на екологічну ситуацію в області			
Основні заходи проєкту	- відновлення діяльності аеропорту „Тернопіль”; - приведення інфраструктури аеропорту „Тернопіль” до міжнародних стандартів; - забезпечення безпеки та регулярності польотів; - організацію і виконання технічного обслуговування та ремонту авіаційної техніки; - відкриття найбільшого вантажного логістичного центру у Західній Україні; - забезпечення енергонезалежності підприємства; - забезпечення розвитку міжнародних магістральних маршрутів по перевезенню вантажів			
Період реалізації проєкту (з (рік) до (рік))	2021-2022 роки:			
Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Усього	886085,0	1129697,0	-	2015782,0
державний бюджет, у тому числі з ДФРР	38 273,0	90 080,0	-	128 353,0

місцевий бюджет	13 012,0	11 706,0	-	24 718,0
інші джерела	834 800,0	1 027 911,0	-	1 862 711,0
Інша інформація щодо проєкту (за потреби)				
Координатори реалізації проєктів у рамках технічного завдання	управління регіонального розвитку, інфраструктури та дорожнього господарства облдержадміністрації спільно із Тернопільським обласним комунальним підприємством „Фірма „Тернопільавіаавтотранс”, приватні інвестори			

Назва проєкту регіонального розвитку (далі – проєкт)	2.30. Розвиток потенціалу новітніх систем зв’язку
Назва завдання Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року, якому відповідає проєкт	Стратегічна ціль І „Формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах”, напрям „Посилення інтегруючої ролі агломерацій та великих міст”, завдання 12 „Забезпечення повного покриття територій агломерацій, великих міст та населених пунктів, що межують з ними, сучасними засобами мобільного зв’язку і швидкісного інтернету з метою спрощення доступу громадян до адміністративних, соціальних і комерційних послуг”; напрям „Цифрова трансформація регіонів”, завдання 12 „Забезпечення безперешкодного доступу до високошвидкісного Інтернету всіх населених пунктів (насамперед сільських та малих міст), створення умов для ринкової конкуренції між провайдерами” та інші взаємозалежні завдання
Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	2.4.3. Розвиток дорожньо-транспортного, логістичного потенціалу та новітніх систем зв’язку
Мета та завдання проєкту	забезпечення вільного інформаційного простору та доступу до медіа-контенту жителів області та прилеглих територій, які не отримують належного інформаційного сигналу
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Тернопільська область
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціарипроєкту	населення Тернопільської області
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	Тернопільська області та частина сільських територій не має можливості отримувати якісний високочастотний телевізійний сигнал, оскільки телерадіотранслятори знаходяться на великій відстані. Введення в експлуатацію радіотелевізійної станції дозволить

	ефективно використати частотний ресурс, який є в дефіциті в районі, та підвищить якість телесигналу			
Очікувані результати від реалізації проєкту				
економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	досягнення економії електроенергії, яку споживають радіотелевізійні станції, підтримка вітчизняних виробників радіотелевізійного устаткування			
соціальний вплив	забезпечення Конституційного права громадян щодо вільного отримання та використання інформації.			
екологічний вплив	вплив реалізації проєкту на навколишнє середовище буде незначний, оскільки телерадіохвилі впливають незначним чином на біосферу, наявність вежі не буде заважати міграції птахів			
Основні заходи проєкту	- відведення земельної ділянки для будівництва радіотелевізійних станцій; - будівництво та реконструкції радіотелевізійних станцій			
Період реалізації проєкту (з (рік) до (рік))	2021-2023 роки:			
Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Усього	5000,0	5000,0	5000,0	15000,0
державний бюджет, у тому числі з ДФРР	4000,0	4000,0	4000,0	12000,0
місцевий бюджет	500,0	500,0	500,0	1500,0
інші джерела	500,0	500,0	500,0	1500,0
Інша інформація щодо проєкту (за потреби)				
Координатори реалізації проєктів у рамках технічного завдання	управління регіонального розвитку, інфраструктури та дорожнього господарства облдержадміністрації, райдержадміністрації, органи місцевого самоврядування, приватні інвестори			

Проєкти напряму 2.Е. Впровадження регіональної смарт-спеціалізації

Назва проєкту регіонального розвитку (далі – проєкт)	2.31. Розвиток геліцекультури (розведення равликів)
Назва завдання Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року, якому відповідає проєкт	Стратегічна ціль І „Формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах”, напрям „Розвиток сільських територій”, завдання 3 „Сприяння розвитку різних форм кооперації, фермерства, забезпечення доступності ринків збуту для малих та середніх виробників сільськогосподарської продукції, інфраструктури для зберігання сільськогосподарської продукції; запровадження нових

	технологій та обладнання для переробки сільськогосподарської сировини"; Стратегічна ціль ІІ „Підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів", напрям „Сталий розвиток промисловості", завдання 7 „Сприяння створенню регіональних, міжрегіональних та національних кластерів світового рівня, а також інтернаціоналізації кластерних ініціатив"; напрям „Сприяння впровадженню інновацій та зростанню технологічного рівня регіональної економіки, підтримка інноваційних підприємств та стартапів", завдання 3 „Сприяння утворенню та підтримці існуючих бізнес-інкубаторів, що здійснюють підтримку суб'єктів малого та середнього підприємництва, які розробляють та впроваджують інновації на початковій стадії їх розвитку, інноваційних кластерів, що об'єднують юридичних осіб — резидентів та фізичних осіб — підприємців, які провадять інноваційну діяльність, центрів трансферу технологій" та інші взаємозалежні завдання
Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	2.5.1. Підтримка та розвиток галузей, визначених на засадах смарт-спеціалізації (світлотехнічна, молочна, виробництво нішевої та органічної продукції)
Мета та завдання проєкту	збереження екосистеми регіону, доступність екологічно-чистої продукції
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Тернопільська область
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціаріпроєкту	виробники та споживачі органічної продукції
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	на даному етапі розвитку людства посилюється антропогенний вплив на природу, який викликає незворотні процеси, що скорочують видове і кількісне різноманіття тварин, а також веде до скорочення харчових ресурсів. Геліцекультура є одним із виходів в ситуації, що склалася. М'ясо равликів поживне, легко перетравлюється, містить багато кальцію і не викликає алергічних реакцій. Щорічно в світі споживається понад 150 тис. тонн равликів, але попит постачальники задовольняють на 60-70% і з кожним роком попит перевищує пропозицію. Природні запаси виснажуються і необхідно вирощувати молюсків в штучних умовах, тобто в умовах фермерських господарствах, приватних підприємствах
Очікувані результати від реалізації проєкту	

економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	збільшення експортного потенціалу органічної продукції області			
соціальний вплив	розвиток геліцекультури через кооперацію сприятиме зайнятості сільського населення та збільшення доходів їх сімей, що в свою чергу покращить соціально-економічний стан сільських населених пунктів			
екологічний вплив	проєкт не передбачає впливу на навколишнє природне середовище			
Основні заходи проєкту	- впровадження інноваційних напрямків геліцекультури (виробництво ікри равликів, витяжки з равликів), розширення кластеру виробників равликів; - сприяння участі місцевих товаровиробників у міжнародних виставках, форумах, ярмарках та навчальних семінарах			
Період реалізації проєкту (з (рік) до (рік))	2021-2023 роки			
Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Усього	1800,0	1100,0	2100,0	5000,0
державний бюджет, у тому числі з ДФРР	-	-	-	-
місцевий бюджет	800,0	800,0	800,0	2400,0
інші джерела	1000,0	300,0	1300,0	2600,0
Інша інформація щодо проєкту (за потреби)	-			
Координатори реалізації проєктів у рамках технічного завдання	департамент агропромислового розвитку облдержадміністрації, райдержадміністрації, органи місцевого самоврядування, науковці, виробники органічної продукції, СОК „Український кластер виробників равликів”			

Назва проєкту регіонального розвитку (далі – проєкт)	2.32. Впровадження технологій глибинної переробки молока (сировини)
Назва завдання Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року, якому відповідає проєкт	Стратегічна ціль І „Формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах”, напрям „Розвиток сільських територій”, завдання 3 „Сприяння розвитку різних форм кооперації, фермерства, забезпечення доступності ринків збуту для малих та середніх виробників сільськогосподарської продукції, інфраструктури для зберігання сільськогосподарської продукції; запровадження нових технологій та обладнання для переробки сільськогосподарської сировини”;

	Стратегічна ціль ІІ „Підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів”, напрям „Сталий розвиток промисловості”, завдання 4 „Створення та впровадження механізму надання пріоритетної підтримки розвитку виробництв, які створюють нові робочі місця на основі використання місцевих ресурсів, базуючися на ресурсоощадних технологіях, передбачають розміщення в регіонах промислових потужностей з виробництва енергоефективного обладнання та будівельних матеріалів”; напрям „Сприяння впровадженню інновацій та зростанню технологічного рівня регіональної економіки, підтримка інноваційних підприємств та стартапів”, завдання 1 „Сприяння переоснащенню виробництв на базі сучасних технологій, зокрема енергоефективних, ресурсозберігаючих та екологічно безпечних, зниження техногенного навантаження на регіональні екосистеми, підвищення ефективності використання сировини місцевого походження тощо” та інші взаємозалежні завдання
Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	2.5.1. Підтримка та розвиток галузей, визначених на засадах смарт-спеціалізації (світлотехнічна, молочна, виробництво нішевої та органічної продукції)
Мета та завдання проєкту	впровадження технології та техніки з повної (поглибленої) переробки молока (сировини), зменшення впливу підприємства і продуктів його діяльності на навколишнє природне середовище
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Тернопільська область
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціарипроєкту	виробничі структури молокопереробної галузі, оператори зовнішніх ринків молоко продукції, населення Західного регіону України
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	при переробці молока (сировини) на молочну продукцію в побічних продуктах виробництвана даний час не використовуються, не переробляються на супутні види продукції і утилізуються в екосистему частина цінних складових, які містяться у природному молоці (сироватка та інш.). В рік при діяльності молокопереробних заводів в області утворюється до 10 тис. тонн зазначених побічних продуктів
Очікувані результати від реалізації проєкту	
економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	в результаті реалізації проєкту в області бізнесові виробничі структури отримають до 2 млн доларів США щорічно, надходження до

	регіональних бюджетів зростуть на 200 тис. доларів, буде створено 20 нових робочих місць			
соціальний вплив	забезпечення населення якісними молочними продуктами			
екологічний вплив	зменшення на 5 тис. тонн в рік викидів у навколишнє природне (водне) середовище			
Основні заходи проєкту	- будівництво на діючих молокопереробних підприємствах в області дільниць (цехів) поглибленої переробки молока (сировини); - придбання технології і імпортного технологічного устаткування для вилучення з побічних продуктів переробки цінних компонентів (білків, жирів, мікроелементів та інш.); - сприяння участі місцевих товаровиробників у міжнародних виставках, форумах, ярмарках та навчальних семінарах			
Період реалізації проєкту (з (рік) до (рік))	2021 – 2022 роки:			
Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Усього	23530,0	20000,0	-	43530,0
державний бюджет, у тому числі з ДФРР	-	-	-	-
місцевий бюджет	-	-	-	-
інші джерела	23530,0	20000,0	-	43530,0
Інша інформація щодо проєкту (за потреби)	-			
Координатори реалізації проєктів у рамках технічного завдання	департамент агропромислового розвитку облдержадміністрації, молокопереробні підприємства			

Назва проєкту регіонального розвитку (далі – проєкт)	2.33. Розвиток органічного виробництва та нішевих напрямків
Назва завдання Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року, якому відповідає проєкт	Стратегічна ціль І „Формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах”, напрям „Розвиток сільських територій”, завдання 3 „Сприяння розвитку різних форм кооперації, фермерства, забезпечення доступності ринків збуту для малих та середніх виробників сільськогосподарської продукції, інфраструктури для зберігання сільськогосподарської продукції; запровадження нових технологій та обладнання для переробки сільськогосподарської сировини”; Стратегічна ціль ІІ „Підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів”, напрям „Сталий розвиток промисловості”, завдання 4

	„Створення та впровадження механізму надання пріоритетної підтримки розвитку виробництв, які створюють нові робочі місця на основі використання місцевих ресурсів, базуючися на ресурсоощадних технологіях, передбачають розміщення в регіонах промислових потужностей з виробництва енергоефективного обладнання та будівельних матеріалів”; напрям „Сприяння впровадженню інновацій та зростанню технологічного рівня регіональної економіки, підтримка інноваційних підприємств та стартапів”, завдання 1 „Сприяння переоснащенню виробництв на базі сучасних технологій, зокрема енергоефективних, ресурсозберігаючих та екологічно безпечних, зниження техногенного навантаження на регіональні екосистеми, підвищення ефективності використання сировини місцевого походження тощо” та інші взаємозалежні завдання
Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	2.5.1. Підтримка та розвиток галузей, визначених на засадах смарт-спеціалізації (світлотехнічна, молочна, виробництво нішевої та органічної продукції)
Мета та завдання проєкту	збереження екосистеми регіону, доступність екологічно-чистої продукції
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Тернопільська область
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціарипроєкту	споживачі органічної продукції
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	небезпека традиційного землеробства полягає не тільки в тому, що хімікати проникають в їжу, але й у тому, що вони мають властивість накопичуватися в навколишньому середовищі, погіршуючи екологічну ситуацію. Щорічно зростає внесення пестицидів. Органічними добривами у 2018 році під посіви сільськогосподарських культур оброблено 27,3 га ріллі в той час, як пестицидами 505,1 га. Динаміка внесення мінеральних добрив також щорічно зростає з 2012 року від 62,9 тис.тонн до 94,6 тис.тонн у 2017 році
Очікувані результати від реалізації проєкту	
економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	створення додаткових робочих місць, збільшення експортного потенціалу органічної продукції області
соціальний вплив	покращення здоров’я населення, доступність екологічно чистих продуктів харчування

екологічний вплив	зменшення внесення мінеральних дорив та пестицидів дасть можливість покращити екологічне становище області			
Основні заходи проєкту	- часткове відшкодування вартості сертифікації суб'єктів органічного виробництва; - надання дорадчих послуг з питань підвищення ефективності роботи підприємств; - збільшення кількості виробників органічної продукції, відповідно і збільшення виробництва органічної продукції та нішевих культур			
Період реалізації проєкту (з (рік) до (рік))	2021-2023 роки:			
Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Усього	1400,0	1400,0	1400,0	4200,0
державний бюджет, у тому числі з ДФРР	-	-	-	-
місцевий бюджет	600,0	600,0	600,0	1800,0
інші джерела	800,0	800,0	800,0	2400,0
Інша інформація щодо проєкту (за потреби)	-			
Координатори реалізації проєктів у рамках технічного завдання	департамент агропромислового розвитку облдержадміністрації, райдержадміністрації, органи місцевого самоврядування, науковці, ГО „Аграрна дорадча служба", приватні інвестори			

Назва проєкту регіонального розвитку (далі – проєкт)	2.34. Підтримка та розвиток світлотехнічної галузі промисловості області
Назва завдання Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року, якому відповідає проєкт	Стратегічна ціль ІІ „Підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів", напрям „Сталий розвиток промисловості", завдання 2 „Впровадження інструментів підтримки участі малого та середнього підприємництва у проектах смарт-спеціалізації"; напрям „Підтримка експорту", завдання 3 „Сприяння налагодженню ділових контактів та комерційних зв'язків із суб'єктами малого та середнього підприємництва зарубіжних країн та міжнародними інституціями"; напрям „Розвиток креативних індустрій", завдання 1 „Запровадження новітніх освітніх підходів та форматів з посиленою прикладною орієнтацією, міждисциплінарним підходом, що пов'язані з інтелектуально місткими, виробничими та інноваційними видами підприємництва" та інші взаємозалежні завдання

Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	2.5.1. Підтримка та розвиток галузей, визначених на засадах смарт-спеціалізації			
Мета та завдання проєкту	збільшення обсягів виробництва та реалізації продукції світлотехнічних підприємств в області; сприяння зовнішньо-економічній діяльності місцевих виробників світлотехнічної продукції; сприяння розвитку внутрішнього ринку світлотехнічної продукції			
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Тернопільська область			
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціаріпроєкту	суб'єкти господарювання світлотехнічної галузі промисловості області			
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	світлотехнічні підприємства області вносять вагомий внесок в нарощування обсягу виробництва продукції в області та мають великий інноваційний потенціал. Впродовж останніх років виробництво основних видів світлотехнічної продукції характеризується низькими темпами зростання у зв'язку із експортними втратами на російському ринку. Частка обсягу реалізації світлотехнічної продукції до загального обсягу реалізованої промислової продукції машинобудівної галузі промисловості області за 2018 рік склала 41,5 % та зменшилась на 9,7 в.п. у порівнянні з аналогічними показниками 2012 року			
Очікувані результати від реалізації проєкту				
економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	нарощення обсягів виробництва світлотехнічної продукції. Забезпечення вітчизняного та закордонного ринків якісною світлотехнічною продукцією, збільшення зростання надходжень до місцевих бюджетів			
соціальний вплив	створення нових робочих місць та розширення зайнятості населення			
екологічний вплив	проєкт не передбачає впливу на навколишнє природне середовище			
Основні заходи проєкту	- створення та розвиток спеціалізованих лабораторій для провадження фотометричних та фотобіологічних вимірювань; - реалізація проєктів з підтримки розвитку підприємств у даній галузі; - сприяння участі місцевих товаровиробників світлотехнічної продукції у міжнародних виставках, форумах, ярмарках та навчальних семінарах; - сприяння залученню місцевих виробників світлотехнічної продукції при реалізації проєктів освітлення на території області			
Період реалізації проєкту (з (рік) до (рік))	2021-2023 роки:			
Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Усього	9200,0	1200,0	1200,0	11600,0

державний бюджет, у тому числі з ДФРР	4600,0	400,0	400,0	5400,0
місцевий бюджет	600,0	400,0	400,0	1400,0
інші джерела	4000,0	400,0	400,0	4800,0
Інша інформація щодо проєкту (за потреби)	-			
Координатори реалізації проєктів у рамках технічного завдання	департамент економічного розвитку і торгівлі облдержадміністрації, суб'єкти господарювання області, органи місцевого самоврядування, приватні інвестори			

Назва проєкту регіонального розвитку (далі – проєкт)	2.35. Здійснення досліджень та реалізація проєктів, спрямованих на впровадження смарт-спеціалізації
Назва завдання Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року, якому відповідає проєкт	Стратегічна ціль ІІ „Підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів", напрям „Сталий розвиток промисловості": - завдання 1 „Розроблення та впровадження механізму державної фінансової підтримки проєктів регіонального розвитку, що передбачають розвиток пріоритетних видів економічної діяльності, визначених на засадах смарт-спеціалізації (у тому числі обласними та Київською міською держадміністраціями відповідно до Методики смарт-спеціалізації ЄС) та передбачених у регіональних стратегіях розвитку (далі – проєкти смарт-спеціалізації) "; - завдання 6 „Стимулювання активізації співробітництва між закладами вищої освіти, науковими установами та підприємництвом, а також запровадження інструментів підтримки інноваційної діяльності"
Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	2.5.1. Підтримка та розвиток галузей, визначених на засадах смарт-спеціалізації (світлотехнічна, молочна, виробництво нішевої та органічної продукції)
Мета та завдання проєкту	Підвищення конкурентоспроможності галузей смарт-спеціалізації регіону; збільшення обсягів виробництва та реалізації продукції даних галузей; сприяння зовнішньо-економічній діяльності місцевих виробників продукції; сприяння розвитку внутрішнього ринку продукції смарт-галузей
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Тернопільська область та суміжні області
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціарипроєкту	населення Тернопільської області

Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	В області наявні передумови для розвитку галузей, визначених на засадах смарт-спеціалізації. Однак, попри наявний потенціал, інтенсивний та динамічний їх розвиток неможливий без здійснення відповідних досліджень, впровадження інновацій, розвитку новітніх технологій, які дадуть старт новим проєктам.			
Очікувані результати від реалізації проєкту				
економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	підвищення технологічного рівня підприємств і продуктивності праці в смарт-галузях, ступеня комерціалізації наукових розробок, збільшення надходжень до місцевих бюджетів			
соціальний вплив	створення нових робочих місць та розширення зайнятості населення			
екологічний вплив	проєкт не передбачає впливу на навколишнє природне середовище			
Основні заходи проєкту	- розробка та реалізація інвестиційних проєктів у галузях смарт-спеціалізацій, розбудова суміжної інфрастуктури для забезпечення прискореного розвитку смарт-галузей; - дослідження інвестиційних проєктів у смарт-галузях; - створення бізнес-інкубаторів, бізнес-шкіл, наукових парків тощо			
Період реалізації проєкту (з (рік) до (рік))	2021-2023 роки:			
Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Усього	13200,0	11000,0	9900,0	34100,0
державний бюджет, у тому числі з ДФРР	10000,0	8000,0	7000,0	25000,0
місцевий бюджет	1200,0	1000,0	900,0	3100,0
інші джерела	2000,0	2000,0	2000,0	6000,0
Інша інформація щодо проєкту (за потреби)				
Координатори реалізації проєктів у рамках технічного завдання				

Назва проєкту регіонального розвитку (далі – проєкт)	2.36. Створення кластерів та запровадження кооперації в галузях смарт-спеціалізації
Назва завдання Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року, якому відповідає проєкт	Стратегічна ціль ІІ „Підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів”, напрям „Сталий розвиток промисловості», завдання: 2 „Впровадження інструментів підтримки участі малого та середнього підприємництва у проектах смарт-спеціалізації”;

	4 „Створення та впровадження механізму надання пріоритетної підтримки розвитку виробництв, які створюють нові робочі місця на основі використання місцевих ресурсів, базуючися на ресурсоощадних технологіях, передбачають розміщення в регіонах промислових потужностей з виробництва енергоефективного обладнання та будівельних матеріалів"; напрям „Сприяння впровадженню інновацій та зростанню технологічного рівня регіональної економіки, підтримка інноваційних підприємств та стартапів", завдання 3 „Сприяння утворенню та підтримці існуючих бізнес-інкубаторів, що здійснюють підтримку суб'єктів малого та середнього підприємництва, які розробляють та впроваджують інновації на початковій стадії їх розвитку, інноваційних кластерів, що об'єднують юридичних осіб — резидентів та фізичних осіб — підприємців, які провадять інноваційну діяльність, центрів трансферу технологій" та інші взаємозалежні завдання
Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	2.5.2. Кластеризація, кооперація в галузях смарт-спеціалізації
Мета та завдання проєкту	посилення спроможності галузей смарт-спеціалізації Тернопільської області; сприяння налагодженню кооперації та створенню ефективних ланцюгів доданої вартості у відповідних галузях
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Тернопільська область
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціарипроєкту	суб'єкти господарювання області, зайняті у галузях смарт-спеціалізації, вищі та професійно-технічні навчальні заклади, науково-дослідні інститути, органи державної влади та місцевого самоврядування, населення області
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	У сучасній реаліях кластери є однією з найбільш ефективних форм інтеграції фінансового та інтелектуального капіталу, яка забезпечує необхідні конкурентні переваги для динамічного розвитку відповідної галузі чи сфери. Спільна робота над нововведенням дозволяє знизити сукупні витрати на конкретні розробки і дослідження з подальшою комерціалізацією нового продукту чи послуги. Кооперація є ефективним механізмом забезпечення конкурентоспроможності малих та середніх товаровиробників. Також, вона може позитивно впливати на розвиток соціальної інфраструктури населених пунктів.

	Кооперація сприятиме: - підвищенню рівня самозайнятості населення; - спільному використанню виробничої інфраструктури, транспортних засобів, спеціальної техніки та обладнання, що знижує собівартість продукції та супутніх витрат; - впровадженню нових технологій, модернізації основних фондів та раціональному використанню наявних ресурсів. - збільшенню обсягів виробництва та рівня рентабельності. В області на сьогодні є вже є успішні приклади кластеризації та кооперування (туристичні кластери, „Український кластер виробників равликів", ягідний кластер тощо). Разом з тим, рівень кооперації та кластеризації в області залишається низьким, суб'єкти господарювання у переважній більшості розвивають свій бізнес власними силами, часто – методом «спроб і помилок», що позначається на високій собівартості продукції, низькій конкрентоспоможності тощо.			
Очікувані результати від реалізації проєкту:				
економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	запровадження кластерної та кооперативної моделі розвитку галузей смарт-спеціалізації сприятиме розвитку експорту, залученню інвестицій, трансферу технологій, створенню ланцюгів доданої вартості, розвитку суб'єктів господарювання зайнятих у цих сфах			
соціальний вплив	створення нових робочих місць			
екологічний вплив	запровадження у виробництві енергоощадних технологій, екологізація виробництва (галузі)			
Основні заходи проєкту	- створення світлотехнічного, плодово-ягідного кластерів тощо; - сприяння розвитку даних кластерів, в тому числі організація конференцій, тематичних зустрічей та семінарів із запрошенням представників цільових груп; промоція кластерів у ЗМІ та в мережі Інтернет; - розвиток матеріально-технічної бази кластерів, у тому числі шляхом закупівлі обладнання, створення цеху попереднього охолодження, мийки та фасовки плодово-ягідної продукції тощо. - розробка та реалізація проєктів в напрямку кооперації.			
Період реалізації проєкту (з (рік) до (рік))	2021-2023			
Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Усього	2000,0	1250,0	1550,0	4800,0

державний бюджет, у тому числі з ДФРР	1200,0	900,0	1100,0	3200,0
місцевий бюджет	100,0	100,0	100,0	300,0
інші джерела	700,0	250,0	350,0	1300,0
Інша інформація щодо проєкту (за потреби)	-			
Координатори реалізації проєктів у рамках технічного завдання	департаменти економічного розвитку і торгівлі; агропромислового розвитку облдержадміністрації, райдержадміністрації, органи місцевого самоврядування, суб'єкти господарювання галузей смарт-спеціалізації, ГО „Аграрна дорадча служба", кооперативне об'єднання сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів „Файні Ґазди", вищі навчальні заклади області, приватні інвестори			

Назва проєкту регіонального розвитку (далі – проєкт)	2.37. Створення об'єктів інфраструктури підтримки розвитку ІТ-галузі
Назва завдання Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року, якому відповідає проєкт	Стратегічна ціль І „Формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах", напрям „Посилення інтегруючої ролі агломерацій та великих міст", завдання 5 „Забезпечення підтримки створення ІТ-кластерів у агломераціях та великих містах і прилеглих територіях з урахуванням маятникової міграції"; Стратегічна ціль ІІ „Підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів", напрям „Розвиток підприємництва", завдання 4 „Забезпечення створення об'єктів інфраструктури підтримки малого та середнього підприємництва (бізнес-інкубаторів, коворкінг-центрів, центрів підтримки бізнесу, стартап-центрів тощо)"; напрям „Сталий розвиток промисловості", завдання 4 „Створення та впровадження механізму надання пріоритетної підтримки розвитку виробництв, які створюють нові робочі місця на основі використання місцевих ресурсів, базуючися на ресурсоощадних технологіях, передбачають розміщення в регіонах промислових потужностей з виробництва енергоефективного обладнання та будівельних матеріалів" та інші взаємозалежні завдання
Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	2.5.3. Впровадження ІТ продуктів в соціально-економічну інфраструктуру

Мета та завдання проєкту	створення в області сприятливого підприємницького ІТ середовища, приваблення ІТ спеціалістів в область; поява нових стартапів, компаній та їх розвиток у стартап-інкубаторі; поява освітніх курсів та проектів; створення майданчику для створення якісного контенту (ІТ-хабу).
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Тернопільська область
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціарипроєкту	суб'єкти господарювання області, менеджери, керівники компаній, молодь, студенти та учні, вчителі тавикладачі ВНЗ, діючі та потенції представники ІТ галузі
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	згідно із аналітичним дослідженням „Розвиток української ІТ індустрії"/2018 (підготовленим за ініціативи Асоціації „IT Ukraine" спільно з Офісом ефективного регулювання (BRDO)), розвиток ІТ-індустрії в Україні, яка в своїй більшості представлена сервісними (аутсорсинговими) ІТ-компаніями, значно випереджає середні темпи розвитку сегменту у світі. Поряд з цим, подальший розвиток цього сегменту стимулюватиметься стабільно високим попитом, який і надалі буде зростати завдяки всеохоплюючій цифровій трансформації, що все активніше проникає як в приватний, так і у державний сектори. Відтак, задля посилення конкурентоспроможності цієї галузі на регіональному рівні постає необхідність у підтримці діючих та потенційних ІТ-компаній та стартапів в прагненні єднатись задля створення певних спеціалізованих майданчиків, елементів відповідної екосистеми (ІТ-хабів, кластерів, асоціацій, стартап-інкубаторів, тощо). Зокрема, створення в області ІТ-хабу сприятиме об'єднанню представників ІТ сфери, навчанню та подальшому працевлаштуванню молоді, підвищенню кваліфікації та компетенцій для науковців в частині врахування потреб ринку праці, надасть можливість суб'єктам господарювання структуризувати та масштабувати свій бізнес, вивести його на новий рівень, а також сприятиме стартапам у створенні нових продуктівта послуг.
Очікувані результати від реалізації проєкту:	
економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	реалізація проєкту активізує залучення інвестицій в ІТ сферу, сприятиме оптимізації робочих процесів шляхом діджиталізації, оцифруванні певних процесів, що покращить якість надання послуг, створить комфортні умови праці та масштабує діяльність суб'єктів

	господарювання на території області, сприятиме збільшенню податкових надходжень до бюджетів			
соціальний вплив	сприятиме створенню нових робочих місць, активізації підприємницької діяльності, зайнятості молоді			
екологічний вплив	створить сприятливі умови для активізації та розвитку стартапів, реалізації та впровадження ідей,новихпродуківта послуг, в тому числі в частині покращення екологічної ситуації в області			
Основні заходи проєкту	- створення коворкінг зони на 50 робочих місць, 6 приватними кабінетами, лекторієм і залою для заходів; - створення стартап-інкубатора; - проведення навчальних курсів; - створення єдиного робочого простору по підтримці проектів (ІТ-хабу)			
Період реалізації проєкту (з (рік) до (рік))	2021-2023			
Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Усього	1000,0	1000,0	1000,0	3000,0
державний бюджет, у тому числі з ДФРР	500,0	500,0	500,0	1500,0
місцевий бюджет	400,0	400,0	400,0	1200,0
інші джерела	100,0	100,0	100,0	300,0
Інша інформація щодо проєкту (за потреби)	основна сутність та мета проєкту полягає не в тому, щоб надати діючим та потенційним представникам ІТ галузі можливість орендувати робочий простір, а в тому, щоб створити сприятливі умови, майданчик та коворкінг для створення стартапів, реалізації ідей та переведення їх в одну з акселераційних програм			
Координатори реалізації проєктів у рамках технічного завдання	департамент економічного розвитку і торгівлі спільно з структурними підрозділами обласної державної адміністрації, органи місцевого самоврядування, наукові установи, приватні інвестори			

Назва проєкту регіонального розвитку (далі – проєкт)	2.38. Розвиток ІТ-сфери у Тернопільській області
Назва завдання Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року, якому відповідає проєкт	Стратегічна ціль І „Формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах”, напрям „Посилення інтегруючої ролі агломерацій та великих міст”, завдання 5 „Забезпечення підтримки створення ІТ-кластерів у агломераціях та великих містах і прилеглих

	територіях з урахуванням маятникової міграції” та інші взаємозалежні завдання
Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	2.5.3. Впровадження ІТ продуктів в соціально-економічну інфраструктуру
Мета та завдання проєкту	створення в області сприятливого підприємницького ІТ середовища, координації зусиль ключових стейкхолдерів в частині розвитку ІТ галузі в області, залучення нових компаній та збільшенню кількості залучених в ІТ працівників; збільшення кількості задіяних в ІТ галузі працівників на 50%; залучення 2 великих ІТ (понад 1000 працівників) компаній в область з відкриттям офісів в Тернополі від 50 працівників; збільшення привабливості Тернопільщини як регіону відкритого, комфортного та сприятливого для ІТ працівників.
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Тернопільська область
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціарипроєкту	суб’єкти господарювання області, менеджери, керівники компаній, молодь, студенти та учні, представникинавчальних закладів, діючі та потенції представники ІТ галузі, внутрішні та зовнішні інвестори
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	згідно із аналітичним дослідженням „Розвиток української ІТ індустрії”/2018 (підготовленим за ініціативи Асоціації „IT Ukraine” спільно з Офісом ефективного регулювання (BRDO)), розвиток ІТ-індустрії в Україні, яка в своїй більшості представлена сервісними (аутсорсинговими) ІТ-компаніями, значно випереджає середні темпи розвитку сегменту у світі. Поряд з цим, подальший розвиток цього сегменту стимулюватиметься стабільно високим попитом, який і надалі буде зростати завдяки всеохоплюючій цифровій трансформації, що все активніше проникає як в приватний, так і у державний сектори. На сьогодні ця галузь є однією з найбільш перспективних та інноваційних сфер сучасної економіки країни та регіону зокрема. Поряд з цим, задля зростання економіки регіону, нагальною необхідністю повинна стати підтримка та створення сприятливих умов для її розвитку, вирішення ряду проблемних питань, серед яких – розбалансованість ринку: з одного боку, щорічно зростає дефіцит висококваліфікованих кадрів, з іншого – надлишок спеціалістів із недостатнім рівнем кваліфікації. У зв'язку із цим назріла гостра необхідність вирішення питань щодо створення механізмів виявлення та вирішення кадрових проблем ІТ-галузі, зокрема: визначення відповідності рівня кваліфікації

	випускників потребам індустрії, підвищення інтересу молоді до ІТ-спеціальностей, розвиток та промоція області, створення комфортного середовища длязалучення ІТ компаній в область, тощо.			
Очікувані результати від реалізації проєкту:				
економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	реалізація проєкту сприятиме залученню інвестицій в ІТ галузь, відкриттю нових ІТ компаній у регіоні			
соціальний вплив	сприятиме зайнятості молоді, зменшенню трудової міграції створенню нових робочих місць			
екологічний вплив	проєкт не передбачає впливу на навколишнє природне середовище			
Основні заходи проєкту	- промоція області як привабливого для розвитку ІТ регіону; - залучення інвесторів (великих ІТ компаній) в область; - проведення інформаційних заходів спрямованих на вирішення проблемних питань розвитку ІТ сфери області; - запуск програми навчання для ІТ початківців; - створення промоційного веб-сайту.			
Період реалізації проєкту (з (рік) до (рік)	2021-2023			
Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Усього	1800,0	1800,0	1800,0	5400,0
державний бюджет, у тому числі з ДФРР	1000,0	1000,0	1000,0	3000,0
місцевий бюджет	600,0	600,0	600,0	1800,0
інші джерела	200,0	200,0	200,0	600,0
Інша інформація щодо проєкту (за потреби)	-			
Координатори реалізації проєктів у рамках технічного завдання	департамент економічного розвитку і торгівлі спільно з структурними підрозділами обласної державної адміністрації, органи місцевого самоврядування, наукові установи, приватні інвестори			

Назва проєкту регіонального розвитку (далі – проєкт)	2.39. Формування інфраструктури досліджень та інновацій в області
Назва завдання Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року, якому відповідає проєкт	Стратегічна ціль І „Формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах”, напрям „Посилення інтегруючої ролі агломерацій та великих міст”, завдання 4 „Формування в агломераціях та великих містах потужних науково-технологічних, медичних центрів з використанням потенціалу закладів вищої освіти, науково-дослідних інститутів, бізнесу з розбудовою відповідної інфраструктури”;

	Стратегічна ціль ІІ „Підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів”, напрям „Сприяння впровадженню інновацій та зростанню технологічного рівня регіональної економіки, підтримка інноваційних підприємств та стартапів”, завдання 4 „Сприяння розвитку регіональних систем інноваційної інфраструктури (наукові та технопарки, технополіси тощо)” та інші взаємозалежні завдання
Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	2.5.4. Розвиток інноваційної діяльності у смарт-галузях
Мета та завдання проєкту	сприяння сталому, всеохоплюючому та інноваційному технологічному розвитку регіону, реалізація регіональної політики на засадах смарт-спеціалізації і перехід господарства регіону до високотехнологічної інноваційної економіки через впровадження Європейської стратегії досліджень та інновацій для розвитку регіональної смарт-спеціалізації
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Тернопільська область
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціарипроєкту	населення Тернопільської області, територіальні громади, сільські громади регіону, місцеві активісти та громадськість, суб’єкти економічної діяльності, бізнесмени і приватні підприємці, навчальні заклади фахової та професійної підготовки, науковці та дослідники
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	серед основних бар’єрів для розвитку інновацій в області є: недосконаліть інституцій, зокрема політичного, регуляторного та бізнес-середовища; слабко розвинута інфраструктура, у тому числі інноваційна. В області у 2017 році впроваджено 39 найменувань інноваційних видів продукції (на 49,4 % менше у порівнянні з 2014 роком), 9 підприємств області, які здійснювали інноваційну діяльність, реалізували інноваційної продукції на 126,9 млн гривень, що складає 0,8 % до загального обсягу реалізованої промислової продукції. Реалізація проєкту дозволить долучитися до Стратегії розумних спеціалізацій (СРС) Євросоюзу на регіональному рівні. Проєкт також розробляється в рамках реалізації розпорядження Кабінету Міністрів України від 10 липня 2019 р. № 526-р щодо схвалення Стратегії розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року
Очікувані результати від реалізації проєкту	
економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	створення умов для динамічного та стійкого економічного росту через збільшення частки інноваційного продукту у валовому регіональному

	продукті; залучення інвестицій в регіональну економіку; зростання конкурентоспроможності економіки через підвищення інвестиційної привабливості регіону; сприяння переходу господарства регіону до високотехнологічної інноваційної економіки			
соціальний вплив	розвиток науки та освіти регіону; підвищення рівня і якості життя населення; зростання продуктивної зайнятості жителів області; покращення соціального захисту; розвиток громадського сектору			
екологічний вплив	мінімізація екологічного впливу на довкілля шляхом створення умов для впровадження інноваційних, альтернативних і екологічно безпечних технологій			
Основні заходи проекту[1]	- формування регіонального інноваційного кластеру у вигляді мережі місцевих центрів знань, університетських центрів інноваційних досліджень, галузевих стартапів, бізнес-інкубаторів та інноваційно-проектних офісів; - розробка регіональної Програми інноваційно-інвестиційної підтримки бізнесу на засадах смарт-спеціалізації; - підтримка інституційного розвитку регіонального центру інноватики та смарт-спеціалізації; - створення регіонального Фонду досліджень та підтримки інновацій; - відкриття регіональної Біржі інноваційного розвитку; - організація маркетингових досліджень можливостей становлення і функціонування регіональних галузевих ринків на засадах смарт-спеціалізації; - підготовка планів інноваційного розвитку районів і громад області на засадах смарт-спеціалізації; - навчання фахівців органів державного управління та місцевого самоврядування у сфері інноватики та смарт-спеціалізації; - промоція можливостей Тернопільської області у сфері інноватики та смарт-спеціалізації			
Період реалізації проєкту (з (рік) до (рік))	2021-2023 роки:			
Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Усього	3600,0	3200,0	3200,0	10000,0
державний бюджет, у тому числі з ДФРР	2700,0	2500,0	2500,0	7700,0

місцевий бюджет	900,0	700,0	700,0	2300,0
інші джерела	-	-	-	-
Інша інформація щодо проєкту (за потреби)				
Координатори реалізації проєктів у рамках технічного завдання	управління освіти і науки, міжнародного співробітництва та фандрайзингу, департаменти економічного розвитку і торгівлі, агропромислового розвитку обласної державної адміністрації, ,,Агенція регіонального розвитку в Тернопільській області", вищі навчальні заклади області			

Назва проєкту регіонального розвитку (далі – проєкт)	2.40. Розвиток інноваційної діяльності у смарт-галузях області
Назва завдання Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року, якому відповідає проєкт	Стратегічна ціль ІІ „Підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів", напрям „Сприяння впровадженню інновацій та зростанню технологічного рівня регіональної економіки, підтримка інноваційних підприємств та стартапів", завдання 1 „Сприяння переоснащенню виробництв на базі сучасних технологій, зокрема енергоефективних, ресурсозберігаючих та екологічно безпечних, зниження техногенного навантаження на регіональні екосистеми, підвищення ефективності використання сировини місцевого походження тощо"; напрям „Сталий розвиток промисловості", завдання 2 „Впровадження інструментів підтримки участі малого та середнього підприємництва у проектах смарт-спеціалізації" та інші взаємозалежні завдання
Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	2.5.4. Розвиток інноваційної діяльності у смарт-галузях
Мета та завдання проєкту	підвищення конкурентоспроможності промислової продукції підприємств галузей смарт-спеціалізації регіону за рахунок стимулювання впровадження інновацій, стимулювання інноваційних змін у структурі виробництва та зовнішньої торгівлі
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Тернопільська область
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціарипроєкту	суб'єкти господарювання та вищі навчальні заклади Тернопільської області
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	в області наявний значний інноваційний потенціал, який може бути реалізований за сприятливих умов. Проблемним залишається лише той аспект, що основним джерелом фінансування витрат на здійснення технологічних інновацій залишаються власні кошти підприємств. Рівень

	здійснення інноваційної діяльності підприємств Тернопільської області є недостатнім. До прикладу, частка підприємств з виробництва електричного устаткування, що впроваджували інновації, у загальній кількості підприємств області у 2017 році склала 37,5%. Зростання кількості високотехнологічних підприємств, які використовуватимуть інноваційний потенціал та робочу силу регіону – призведе до збільшення виробництва якісної конкурентоспроможної продукції та насичення ринків продукцією вітчизняного виробництва			
Очікувані результати від реалізації проєкту				
економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	збільшення обсягів виробництва та реалізації місцевої продукції як на внутрішніх, так і на зовнішніх ринках збуту. Збільшення податкових надходжень до місцевих бюджетів			
соціальний вплив	забезпечення зайнятості працездатного населення та молоді, збільшення кількості робочих місць, підвищення рівня заробітної плати на підприємствах			
екологічний вплив	проєкт не передбачає впливу на навколишнє природне середовище			
Основні заходи проєкту	- створення та розвиток інфраструктури підтримки інноваційної діяльності бізнесу в області; - активізація впровадження інновацій у виробничі процеси підприємств; - впровадження регіональної інноваційної політики, спрямованої на технічне переоснащення виробництв продукції за новітніми технологіями. - посилення співробітництва між вищими навчальними закладами, підприємствами та субєктами господарювання смарт-галузей області			
Період реалізації проєкту (з (рік) до (рік))	2021-2023			
Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Усього	600,0	600,0	600,0	1800,0
державний бюджет, у тому числі з ДФРР	200,0	200,0	200,0	600,0
місцевий бюджет	200,0	200,0	200,0	600,0
інші джерела	200,0	200,0	200,0	600,0
Інша інформація щодо проєкту (за потреби)	-			
Координатори реалізації проєктів у рамках технічного завдання	управління освіти і науки облдержадміністрації, департаменти економічного розвитку і торгівлі; агропромислового розвитку облдержадміністрації, наукові установи, суб'єкти господарювання, органи місцевого самоврядування, приватні інвестори			

Назва проєкту регіонального розвитку(далі – проєкт)	2.41. Модернізація закладів професійно-технічної освіти та створення умов для підвищення якості підготовки трудових ресурсів регіону шляхом запровадження та поширення дуальної освіти
Назва завдання Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року, якому відповідає проєкт	Стратегічна ціль ІІ „Підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів", напрям „Підвищення якості і конкурентоспроможності вищої, фахової передвищої та професійної (професійно-технічної) освіти", завдання 11 „Створення умов для розвитку дуальної форми навчання з метою забезпечення зв'язку освітнього процесу з реальними вимогами роботодавців до компетентностей та кваліфікацій робітничих кадрів, залучення роботодавців до підготовки робітничих кадрів за дуальною формою здобуття освіти; посилення практико-орієнтованого змісту освіти для забезпечення відповідності потребам регіону у кваліфікованих робітничих кадрах" та інші взаємозалежні завдання
Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	2.5.5. Впровадження дуальної освіти у смарт-галузях
Мета та завдання проєкту	розвиток та комплексне впровадження нових освітніх технологій, форм та інновацій, здатних забезпечити високу якість підготовки фахівців на базі провідних підприємств регіону
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Тернопільська область
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціарипроєкту	учні професійних технічних та студенти вищих навчальних закладів, викладачі навчальних закладів усіх рівнів, випускники навчальних закладів усіх рівнів, що отримають робочі місця; роботодавці, які матимуть змогу долучитись до навчання потрібних їм працівників і забезпечити процес виробництва висококваліфікованими фахівцями; громадськість, яка отримає кваліфіковану робочу силу та зможе використовувати результати її праці
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	на сучасному етапі розвитку євроінтеграційних процесів гостро постали проблеми, пов'язані з недосконалістю механізмів взаємодії освіти та ринку праці, ефективної підготовки і працевлаштування випускників інженерних та економічних спеціальностей. Одним із шляхів підвищення якості освітнього процесу є впровадження такої форми практико-орієнтованої освіти як дуальне навчання. Основне завдання впровадження елементів дуальної форми навчання – усунути основні

	недоліки традиційних форм і методів навчання майбутніх кваліфікованих працівників, подолати розрив між теорією і практикою, освітою й виробництвом та підвищити якість підготовки кваліфікованих кадрів із урахуванням вимог роботодавців у рамках нових організаційно-відмінних форм навчання.
Очікувані результати від реалізації проєкту	
економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	додаткові фінансові надходження у кожному професійно-технічному навчальному закладі за рахунок навчання на підприємствах, зменшення витрат на комунальні послуги та витратні матеріали, економія ресурсів на навчання з боку майбутніх роботодавців
соціальний вплив	високий рівень працевлаштування випускників навчальних, більш стійка та взаємовигідна співпраця з роботодавцями, створення новітніх навчальних лабораторій, майданчиків, майстерень з високим рівнем технічного і ресурсного оснащення для навчання, паралельне оволодіння учнями і студентами важливими прикладними навиками інженерних й економічних професій під час отримання професійної та вищої освіти
екологічний вплив	проєкт не передбачає впливу на навколишнє природне середовище
Основні заходи проекту[2]	- будівництво, реконструкція, капітальний ремонт, модернізація закладів професійно-технічної освіти, у тому числі закладів, на базі яких можна запроваджувати елементи дуальної освіти у смарт-галузях; закупівля обладнання для цих закладів; - організація навчання розробників освітніх програм, підготовка експертів з розроблення освітніх програм за дуальною формою здобуття освіти на регіональному рівні; - вивчення міжнародного досвіду впровадження дуальної форми здобуття освіти, створення кластерів дуальної освіти на базі конкурентоспроможних закладів освіти та зацікавлених роботодавців, імплементація кращих практик в освітній процес регіональних закладів освіти; - підготовка регіональними закладами освіти і погодження з Міністерством освіти і науки України методичних рекомендацій щодо розроблення освітніх програм та організації освітнього процесу за

	дуальною формою здобуття освіти; - розроблення комплексу методичного забезпечення для підготовки здобувачів професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти за дуальною формою навчання на регіональному рівні; - навчання, стажування педагогічних, науково-педагогічних працівників регіональних закладів освіти на провідних підприємствах області з метою впровадження дуальної форми здобуття освіти; - розроблення та апробація освітніх програм і навчальних планів в регіональних закладах професійної (професійно-технічної), фахової передвищої, вищої освіти за дуальною формою здобуття освіти; - реалізація пілотних проектів із запровадження дуальної форми здобуття освіти у закладах фахової передвищої та вищої освіти регіону; - проведення моніторингу працевлаштування випускників, які здобули освіту за дуальною формою у межах регіону. - проведення засідань за круглим столом, громадських обговорень та інших заходів з питань запровадження дуальної форми здобуття освіти з метою інформування різних категорій населення регіону про позитивний досвід підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти; - здійснення моніторингових досліджень результатів впровадження дуальної форми здобуття професійної (професійно-технічної) освіти, фахової передвищої освіти, вищої освіти із залученням роботодавців, які є стороною договорів про здобуття освіти за дуальною формою;			
Період реалізації проєкту (з (рік) до (рік))	2021-2023 роки:			
Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Усього	65000,0	45000,0	50000,0	160000,0
державний бюджет, у тому числі з ДФРР	30000,0	20000,0	20000,0	70000,0
місцевий бюджет	25000,0	15000,0	20000,0	60000,0
інші джерела	10000,0	10000,0	10000,0	30000,0
Інша інформація щодо проєкту (за потреби)				
Координатори реалізації проєктів у рамках технічного завдання	управління освіти і науки обласної державної адміністрації, організація роботодавців Тернопільської області, Тернопільський обласний центр зайнятості, вищі навчальні заклади області , приватні інвестори			

Назва проєкту регіонального розвитку (далі – проєкт)	2.42. Модернізація систем підготовки кадрових ресурсів шляхом запровадження та поширення форми дуальної освіти у галузях смарт-спеціалізації
Назва завдання Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року, якому відповідає проєкт	Стратегічна ціль ІІ „Підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів”, напрям „Підвищення якості і конкурентоспроможності вищої, фахової передвищої та професійної (професійно-технічної) освіти”, завдання 11 „Створення умов для розвитку дуальної форми навчання з метою забезпечення зв’язку освітнього процесу з реальними вимогами роботодавців до компетентностей та кваліфікацій робітничих кадрів, залучення роботодавців до підготовки робітничих кадрів за дуальною формою здобуття освіти; посилення практико-орієнтованого змісту освіти для забезпечення відповідності потребам регіону у кваліфікованих робітничих кадрах”; напрям „Сталий розвиток промисловості”, завдання 2 „Впровадження інструментів підтримки участі малого та середнього підприємництва у проектах смарт-спеціалізації” та інші взаємозалежні завдання
Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	2.5.5. Впровадження дуальної освіти у смарт-галузях
Мета та завдання проєкту	створення умов для якісної підготовки конкурентоспроможних робітничих кадрів для підприємств смарт-галузей області, здатних задовільнити сучасні вимоги ринку праці; усунення основних недоліків традиційних форм і методів навчання майбутніх кваліфікованих робітників, подолання розрив між теорією і практикою, освітою й виробництвом, та підвищення якості підготовки кваліфікованих кадрів із урахуванням вимог роботодавців
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Тернопільська область
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціарипроєкту	учні закладів професійної та студенти закладів вищоїосвіти, представники МСП регіону, викладачі закладів освіти усіх рівнів, підприємства смарт-галузей; випускники закладів освіти усіх рівнів, що отримають робочі місця; роботодавці, які матимуть змогу долучитись до навчання потрібних їм працівників смарт-галузей і забезпечити процес виробництва висококваліфікованими фахівцями; громадськість, яка отримає кваліфіковану робочу силу та зможе використовувати результати її праці

Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	На даний час однією із ключових проблем підприємств смарт-галузей області є відсутність кваліфікованого кадрового потенціалу, яка зумовлена недосконалістю механізмів взаємодії освіти та ринку праці, ефективної підготовки і працевлаштування випускників закладів вищої освіти. До прикладу, протягом 2018 року кількість працюючих у світлотехнічній галузі становила 1422 особи, що на 10,3% менше в порівнянні із показником 2017 року. Одним із шляхів підвищення якості освітнього процесу є впровадження такої форми практико-орієнтованої освіти як дуальне навчання, що дасть змогу здолати неузгодженості між виробничою та освітньою сферами у процесі підготовки кадрів			
Очікувані результати від реалізації проєкту				
економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	підвищення конкурентоспроможності підприємств смарт-галузей області; збільшення надходжень до державного, місцевого бюджетів; підтримка високого професійного рівня кваліфікованих працівників; виготовлення високоякісної продукції як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках			
соціальний вплив	збільшення кількості офіційного працевлаштування молодих кадрів; зменшення потоку міграції робочого населення; покращення якості освіти; забезпечення населення якісною продукцією			
екологічний вплив	проєкт не передбачає впливу на навколишнє природне середовище			
Основні заходи проекту[3]	- імплементація кращих закордонних практик в освітній процес регіональних закладів освіти; - розроблення комплексу методичного забезпечення, обговорення договору про навчання, зокрема, його укладання, тривалість, завершення. Визначення змісту договору (зазначити можливості для професійного підвищення кваліфікації та зібрати інформацію) для підготовки здобувачів професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти за дуальною формою навчання на регіональному рівні; - проведення семінарів, навчання, громадських обговорень та інших заходів з питань запровадження дуальної форми здобуття освіти			
Період реалізації проєкту (з (рік) до (рік))	2021-2023 роки			
Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього

Усього	250,0	190,0	190,0	630,0
державний бюджет, у тому числі з ДФРР	-	-	-	-
місцевий бюджет	100,0	40,0	40,0	180,0
інші джерела	150,0	150,0	150,0	450,0
Інша інформація щодо проєкту (за потреби)				
Координатори реалізації проєктів у рамках технічного завдання	управління освіти і науки, департаменти економічного розвитку і торгівлі; агропромислового розвитку обласної державної адміністрації, суб'єкти господарювання області, навчальні заклади, Тернопільський обласний центр зайнятості			

Проєкти програми 3: Розвиток сільських територій

Проєкти напряму 3.А.Підвищення рівня зайнятості сільського населення

Назва проєкту регіонального розвитку (далі – проєкт)	3.1. Розвиток трудового потенціалу
Назва завдання Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року, якому відповідає проєкт	Стратегічна ціль ІІ „Підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів”, напрям „Підвищення якості і конкурентоспроможності вищої, фахової передвищої та професійної (професійно-технічної) освіти”, завдання: 11 „Створення умов для розвитку дуальної форми навчання з метою забезпечення зв’язку освітнього процесу з реальними вимогами роботодавців до компетентностей та кваліфікацій робітничих кадрів, залучення роботодавців до підготовки робітничих кадрів за дуальною формою здобуття освіти; посилення практико-орієнтованого змісту освіти для забезпечення відповідності потребам регіону у кваліфікованих робітничих кадрах”; 16 „Поширення ефективних профорієнтаційних заходів у закладах загальної середньої освіти та соціальну рекламу для популяризації робітничих професій, підвищення престижності професійної (професійно-технічної) освіти” та інші взаємозалежні завдання
Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	3.1.1.Підвищення конкурентоздатності трудових ресурсів сільських територій
Мета та завдання проєкту	створення сприятливого підприємницького середовища функціонування системи наукового та інноваційного забезпечення розвитку сільськогосподарського виробництва
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Тернопільська область
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціарипроєкту	підприємства аграрного бізнесу, ОТГ
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	існує серйозне протиріччя між потребою у висококваліфікованих, ерудованих, творчо мислячих, ділових та ініціативних фахівцях і створенням економічних, соціальних та організаційних умов для їх залучення та раціонального використання в сільському господарстві
Очікувані результати від реалізації проєкту	
економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	створення умов для підвищення рівня роботи агропромислового комплексу області на основі нових економічних підходів та фінансової підтримки, сукупність дій та заходів, спрямованих на задоволення

	потреб сільськогосподарських товаровиробників і сільського населення			
соціальний вплив	покращення добробуту населення та розвитку соціальної сфери села			
екологічний вплив	проєкт не передбачає впливу на навколишнє природне середовище			
Основні заходи проєкту	- задоволення потреб сільськогосподарських товаровиробників і сільського населення у підвищенні рівня знань та удосконаленні навичок прибуткового господарювання			
Період реалізації проєкту (з (рік) до (рік))	2021-2023 роки:			
Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Усього	750,0	750,0	750,0	2250,0
державний бюджет, у тому числі з ДФРР	-	-	-	-
місцевий бюджет	500,0	500,0	500,0	1500,0
інші джерела	250,0	250,0	250,0	750,0
Інша інформація щодо проєкту (за потреби)	-			
Координатори реалізації проєктів у рамках технічного завдання	департамент агропромислового розвитку обласної державної адміністрації, райдержадміністрації, органи місцевого самоврядування, ГО „Аграрна дорадча служба", вищі навчальні заклади, приватні інвестори			

Назва проєкту регіонального розвитку (далі – проєкт)	3.2. Створення платформи електронних послуг (ПЕ-П) для сільськогосподарських товаровиробників
Назва завдання Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року, якому відповідає проєкт	Стратегічна ціль І „Формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах", напрям „Розвиток сільських територій", завдання 4 „Стимулювання розвитку малого та середнього підприємництва на сільських територіях, насамперед віддалених та з низькою щільністю населення, шляхом використання фінансових, методичних та організаційних інструментів, у тому числі із забезпеченням доступного навчання підприємництву в режимі он-лайн, оф-лайн та змішаному форматі навчання, а також розширення мережі центрів підтримки підприємництва "Дія. Бізнес" і надання, зокрема зазначеними центрами, фахових спеціалізованих консультацій, відвідування освітніх та консультативних подій, доступ до фінансування, партнерських та інвестиційних ресурсів, поліпшення комунікації між сільськими підприємцями та місцевими органами

	виконавчої влади, органами місцевого самоврядування” та інші взаємозалежні завдання
Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	3.1.1. Підвищення конкурентоздатності трудових ресурсів сільських територій
Мета та завдання проєкту	Задля якнайширшого надання консультаційних, дорадчих та інформаційних послуг заплановано створити Платформу е-послуг, яка обслуговувала б протягом 1 року близько 10000 клієнтів (фермери, кооперативи, с/г виробники, сільські жителі, тощо). ПЕ-П - це програмне забезпечення, яке забезпечує прямий контакт між професійними дорадниками, спеціалістами, фермерами та сільськими жителями. Платформа дає змогу надавати послуги у галузі сільського господарства для Тернопільської області електронними засобами з використанням мережі загального зв’язку Інтернет.
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Тернопільська область
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціарипроєкту	сільгоспвиробники, фермери, кооперативи, с/г виробники, сільські жителі
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	стрімкий розвиток інформаційних технологій призвів до нового виду взаємодії держави та її громадян – електронного врядування. Розвиток економіки Тернопільщини вимагає максимально спростити умови ведення бізнесу. Для сільськогосподарських товаровиробників, які створюють робочі місця, сумлінно сплачують податки, потрібно створити простий і якісний механізм (платформу) доступу до інформаційних та консультаційних послуг.
Очікувані результати від реалізації проєкту	
економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	платформа е-послуг: підвищення ефективності надання послуг та можливість їх цілодобового отримання незалежно від тривалості робочого дня, оскільки доступ до відкритих даних здійснюється в автоматичному режимі дасть суттєву економію часових ресурсів і бюджетних коштів; зростання рівня демократизації сучасного суспільства; створення сприятливих рівноцінних умов для розвитку бізнесу, унеможливлення корупції, поліпшення інвестиційного клімату, зростання економіки
соціальний вплив	в довгостроковому періоді збільшується кількість фермерських господарств та с/г товаровиробників, що призведе до зменшення рівня безробіття в Тернопільській області

екологічний вплив	збільшення кількості виробництва екологічно чистої продукції			
Основні заходи проєкту	- створення робочої групи проєкту та розроблення технічного завдання для ПЕ-П; - підготовка програмних продуктів для запуску інтернет сайту (платформи); - презентація ПЕ-П в районах та ОТГ області			
Період реалізації проєкту (з (рік) до (рік))	2021-2023 роки:			
Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Усього	1200,0	200,0	100,0	1500,0
державний бюджет, у тому числі з ДФРР	1100,0	100,0	50,0	1250,0
місцевий бюджет	-	-	-	-
інші джерела	100,0	100,0	50,0	250,0
Інша інформація щодо проєкту (за потреби)				
Координатори реалізації проєктів у рамках технічного завдання	департамент агропромислового розвитку обласної державної адміністрації, кооперативне об'єднання сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів ,,Файні Ґазди", ГО ,,Тернопільська аграрна дорадча служба", приватні інвестори			

Назва проєкту регіонального розвитку (далі – проєкт)	3.3. Створення навчального майданчику для розвитку сільськогосподарської кооперації
Назва завдання Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року, якому відповідає проєкт	Стратегічна ціль І „Формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах", напрям „Розвиток сільських територій", завдання 4 „Стимулювання розвитку малого та середнього підприємництва на сільських територіях, насамперед віддалених та з низькою щільністю населення, шляхом використання фінансових, методичних та організаційних інструментів, у тому числі із забезпеченням доступного навчання підприємництву в режимі он-лайн, оф-лайн та змішаному форматі навчання, а також розширення мережі центрів підтримки підприємництва "Дія. Бізнес" і надання, зокрема зазначеними центрами, фахових спеціалізованих консультацій, відвідування освітніх та консультативних подій, доступ до фінансування, партнерських та інвестиційних ресурсів, поліпшення комунікації між сільськими підприємцями та місцевими органами

	виконавчої влади, органами місцевого самоврядування” та інші взаємозалежні завдання			
Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	3.1.2. Розвиток сільськогосподарської кооперації			
Мета та завдання проєкту	створення навчального майданчика для вивчення досвіду (в тому числі міжнародного досвіду) діяльності с/г кооперації з метою розвитку с/г кооперації через проведення навчальних заходів, конгресів, форумів			
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Тернопільська область			
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціарипроєкту	сільгоспвиробники, фермери, кооперативи, с/г виробники, сільські жителі, представники виконавчих органів влади, молодь тощо			
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	за останні роки кількість сільськогосподарських кооперативів на Тернопільщині значно збільшилась. Проте на сьогоднішній день є ряд проблем розвитку сільськогосподарської кооперації, таких як: слабка обізнаність серед сільського населення та с/г виробників про переваги діяльності кооперативів, складність на законодавчому рівні, відсутність кваліфікованих кадрів – організаторів кооперативного руху; недостатню обізнаність селян у перевагах об’єднання зусиль на умовах кооперації для подальшого розвитку; відсутність належної державної підтримки, інші.			
Очікувані результати від реалізації проєкту				
економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	збільшення кількості зайнятих, створення додаткових робочих місць, збільшення кількості послуг тощо			
соціальний вплив	створення робочих місць, залучення сільського населення до самозайнятості, зменшення міграції			
екологічний вплив	збільшення кількості вирощування екологічно чистої продукції			
Основні заходи проєкту	- створення робочої групи експертів-дорадників; - організація та проведення 70 зустрічей експертів-дорадників; - розроблення щонайменше 10 навчальних програм з питань розвитку сільськогосподарської кооперації; - проведення щонайменше 490 навчально-інформаційних заходів, 3 конгресів та 7 форумів			
Період реалізації проєкту (з (рік) до (рік))	2021-2023 роки:			
Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Усього	1200,0	1000,0	1000,0	3200,0

державний бюджет, у тому числі з ДФРР	300,0	300,0	300,0	900,0
місцевий бюджет	600,0	600,0	600,0	1800,0
інші джерела	300,0	100,0	100,0	500,0
Інша інформація щодо проєкту (за потреби)				
Координатори реалізації проєктів у рамках технічного завдання	департамент агропромислового розвитку обласної державної адміністрації, райдержадміністрації, органи місцевого самоврядування, науковці, ГО „Аграрна дорадча служба", приватні інвестори			

Назва проєкту регіонального розвитку (далі – проєкт)	3.4. Збільшення та оновлення матеріально-технічної бази сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів
Назва завдання Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року, якому відповідає проєкт	Стратегічна ціль І „Формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах", напрям „Розвиток сільських територій", завдання 3 „Сприяння розвитку різних форм кооперації, фермерства, забезпечення доступності ринків збуту для малих та середніх виробників сільськогосподарської продукції, інфраструктури для зберігання сільськогосподарської продукції; запровадження нових технологій та обладнання для переробки сільськогосподарської сировини" та інші взаємозалежні завдання
Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	3.1.2. Розвиток сільськогосподарської кооперації
Мета та завдання проєкту	збільшення та оновлення матеріально-технічної бази СОК
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Тернопільська область
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціарипроєкту	сільгоспвиробники всіх форм власності, СОК, сільське населення
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	за останні роки кількість сільськогосподарських кооперативів на Тернопільщині значно збільшилась, лише з початку року створено 26 СОК та 1 відновив свою діяльність. Новостворені кооперативи практично не мають матеріально-технічної бази (техніка, обладнання) та фінансово не забезпечені для подальшого розвитку та успішної діяльності. Тому для подальшого розвитку сільгоспкооперації необхідно залучати кошти з різних джерел фінансування, покращувати матеріально-технічне становище СОК, що значно здешевить витрати та збільшить доходи сільгоспвиробників – учасників СОК

Очікувані результати від реалізації проєкту				
економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	збільшення кількості зайнятих, створення додаткових робочих місць, збільшення кількості послуг			
соціальний вплив	створення робочих місць, залучення сільського населення до самозайнятості, зменшення міграції			
екологічний вплив	проєкт не передбачає впливу на навколишнє природне середовище			
Основні заходи проєкту	- створення та фінансова підтримка СОК шляхом придбання сільгосптехніки, обладнання та устаткування вітчизняного виробництва			
Період реалізації проєкту (з (рік) до (рік))	2021-2023 роки:			
Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Усього	13500,0	13500,0	13500,0	40500,0
державний бюджет, у тому числі з ДФРР	4500,0	4500,0	4500,0	13500,0
місцевий бюджет	4000,0	4000,0	4000,0	12000,0
інші джерела	5000,0	5000,0	5000,0	15000,0
Інша інформація щодо проєкту (за потреби)				
Координатори реалізації проєктів у рамках технічного завдання	департамент агропромислового розвитку обласної державної адміністрації, райдержадміністрації, сільгоспвиробники, сільськогосподарські кооперативи, приватні інвестори			

Назва проєкту регіонального розвитку (далі – проєкт)	3.5. Реалізація проєктів у сфері виробницива молочної продукції
Назва завдання Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року, якому відповідає проєкт	Стратегічна ціль І „Формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах”, напрям „Розвиток сільських територій”, завдання 3 „Сприяння розвитку різних форм кооперації, фермерства, забезпечення доступності ринків збуту для малих та середніх виробників сільськогосподарської продукції, інфраструктури для зберігання сільськогосподарської продукції; запровадження нових технологій та обладнання для переробки сільськогосподарської сировини” та інші взаємозалежні завдання
Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	3.1.3. Розвиток галузі тваринництва
Мета та завдання проєкту	досягнення виробником органічної продукції повного циклу переробки продукції тваринництва молочного напрямку та

	започаткування виробництва сирів твердих сортів
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Тернопільська область
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціарипроєкту	потенційні покупці продукції, вирощеної на основі органічного землеробства
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	в діючих суб'єктів малого підприємництва наявний брак власних обігових коштів на розвиток інфраструктури виробництва та розширення асортименту продукції, що виробляється. Наявні кредитні ресурси здебільшого недоступні для дрібних товароовиробників. Також, внаслідок специфіки нішевого виробництва органічної продукції, у структурі її собівартості значні обсяги займає ручна праця, а реальні обсяги віддачі на одиницю вкладеного ресурсу неспівставно малі у порівнянні із традиційними способами ведення сільського господарства. Таким чином, реальна рентабельність балансує фактично на нульовому рівні, що унеможливлює розвиткові процеси в такому напрямку господарювання. Наявна цінова політика, яка диктується ринком, не сприяє реалізації органічних продуктів, через вимушений паритет цін та неготовність покупця оплачувати вишу ціну за більш якісний продукт, яким є молоко, а мінімальні терміни зберігання його ще більше утруднюють його реалізацію у неперероблену вигляді. Також смакові якості молока, отриманого за допомогою технологій органічного тваринництва та звичайного тваринництва не відрізняються. При переробці у тверді сири, смакова різниця стає значно відчутнішою у порівнянні із сирними продуктами. Такий стан ринку дозволить успішно конкурувати із виробниками сирних продуктів та зайняти свою нішу у покупців, навіть за більш високих відпускних цін. Для організації додаткових розвиткових процесів для більш глибокої переробки продукції органічного землеробства вимагається додаткове вливання фінансового ресурсу на пільгових чи безповоротних умовах
Очікувані результати від реалізації проєкту	
економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	збільшення обсягів виробництва продукції (твердих сирів) у грошовому еквіваленті, збільшення частки доданої вартості у ціні товару, залучення додаткової чисельність працівників, створення та легалізація нових робочих місць, збільшення податкових надходжень від діяльності субєктів господарювання

соціальний вплив	популяризація виробництва та споживання якісних твердих сирів загалом – переваг органічного землеробства для здоров'я нації			
екологічний вплив	проєкт не передбачає впливу на навколишнє природне середовище			
Основні заходи проєкту	- реконструкція приміщень цехів з переробки та виготовлення молочної продукції, в тому числі монтаж обладнання та холодильників, місць витримки та пакування готової продукції			
Період реалізації проєкту (з (рік) до (рік))	2021 рік			
Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Усього	750,0	-	-	750,0
державний бюджет, у тому числі з ДФРР	500,0	-	-	500,0
місцевий бюджет	-	-	-	-
інші джерела	250,0	-	-	250,0
Інша інформація щодо проєкту (за потреби)	-			
Координатори реалізації проєктів у рамках технічного завдання	департамент агропромислового розвитку обласної державної адміністрації, райдержадміністрації, приватні інвестори			
Назва проєкту регіонального розвитку (далі – проєкт)	3.6. Розвиток м'ясного скотарства			
Назва завдання Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року, якому відповідає проєкт	Стратегічна ціль І „Формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах", напрям „Розвиток сільських територій", завдання 3 „Сприяння розвитку різних форм кооперації, фермерства, забезпечення доступності ринків збуту для малих та середніх виробників сільськогосподарської продукції, інфраструктури для зберігання сільськогосподарської продукції; запровадження нових технологій та обладнання для переробки сільськогосподарської сировини" та інші взаємозалежні завдання			
Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	3.1.3. Розвиток галузі тваринництва			
Мета та завдання проєкту	нарощування та оптимізація поголів'я худоби, збільшення обсягів виробництва м'яса за рахунок покращення кормової бази			
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Тернопільська область			
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціарипроєкту	сільгоспвиробники молочної галузі, населення області			
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	за останні роки відбувся суттєвий спад поголів'я ВРХ із 151,8 тис. голів на кінець 2016 року до 138,7 тис. голів на кінець 2018 року. Переважна частина господарств ліквідувала скотарство через його збитковість.			

	Нарощування поголів’я ВРХ дасть можливість збільшити виробництво м’яса, а також створить сировину для біогазових установок, які в свою чергу забезпечать світлом, тепло не лише самі господарства але й прилеглі сільські території та об’єкти соціальної сфери (школи, садки). Динамічна індустріалізація призводять до стрімкого зростання споживання енергії по всьому світу, значну частину якого складає спалювання викопних енергоносіїв. При цьому в атмосферу потрапляє велика кількість діоксиду вуглецю (CO2), що погіршує кліматичні умови та стан довкілля. Енергоносіїв стає дедалі менше на Землі, а ціна зростає. Питання забезпечення енергоносіями стало центральною політичною темою по всьому світу. Щоб зупинити кліматичні зміни потрібно впроваджувати продуману енергетичну політику, яка б базувалась на CO2-нейтральних відновлюваних джерелах енергії. Біогазові установки використовують не лише відходи життєдіяльності тварин, а й енергетичні рослини, такі як трав'яний силос, кукурудзу чи цукровий буряк. Крім того, використовуються продукти бродіння органічних речовин, наприклад скошеної трави, біовідходів чи побічних продуктів харчового виробництва.
Очікувані результати від реалізації проєкту	
економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	створення нових робочих місць, збільшення виробництва валової продукції тваринництва, забезпечення підприємств електроенергією, теплом, енергією для охолодження, газом
соціальний вплив	забезпечення населення області якісними м’ясними продуктами харчування, зростання зайнятості населення, забезпечення прилеглих сільських територій електроенергією
екологічний вплив	проєкт не матиме значного впливу на екологію області та на ряду з енергією сонця й вітру, біогаз є одним з основних відновлювальних джерел енергії. Його можна отримувати з відновлюваної, доступної у регіоні органічної сировини, або з перероблених органічних відходів. Це відбувається в нешкідливий для природи спосіб і не збільшує концентрацію CO2 в атмосфері. Застосування біогазових установок означає використання природної енергії органічного матеріалу
Основні заходи проєкту	- реалізація проєктів у галузі м’ясного скотарства; - будівництво спеціалізованих відгодівельних площадок; - будівництво біогазових установок

Період реалізації проєкту (з (рік) до (рік))	2021-2023 роки:			
Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Усього	20000,0	20000,0	20000,0	60000,0
державний бюджет, у тому числі з ДФРР	-	-	-	-
місцевий бюджет	-	-	-	-
інші джерела	20000,0	20000,0	20000,0	60000,0
Інша інформація щодо проєкту (за потреби)	-			
Координатори реалізації проєктів у рамках технічного завдання	департамент агропромислового розвитку обласної державної адміністрації, райдержадміністрації, органи місцевого самоврядування, сільськогосподарські кооперативи, приватні інвестори			

Назва проєкту регіонального розвитку (далі – проєкт)	3.7. Розвиток молочного скотарства
Назва завдання Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року, якому відповідає проєкт	Стратегічна ціль І „Формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах”, напрям „Розвиток сільських територій”, завдання 3 „Сприяння розвитку різних форм кооперації, фермерства, забезпечення доступності ринків збуту для малих та середніх виробників сільськогосподарської продукції, інфраструктури для зберігання сільськогосподарської продукції; запровадження нових технологій та обладнання для переробки сільськогосподарської сировини” та інші взаємозалежні завдання
Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	3.1.3. Розвиток галузі тваринництва
Мета та завдання проєкту	нарощування та оптимізація поголів’я молочної худоби і підвищення її продуктивності, збільшення обсягів виробництва молока за рахунок покращення продуктивності тварин та кормової бази
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Тернопільська область
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціарипроєкту	сільгоспвиробники молочної галузі, населення області
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	за останні роки відбувся суттєвий спад поголів’я корів, станом на 1 січня 2019 року чисельність поголів’я корів зменшилася на 19,9 тис. голів, або на 18,6% у порівнянні до відповідного періоду 2014 року та становить 87,1 тис. голів.Переважна частина господарств ліквідувала скотарство через його збитковість. Питома вага

	сільськогосподарських підприємств у виробництві молока складає лише 7,5%. Основні обсяги виробництва зосередженні в особистих селянських господарствах, та ресурсний потенціал господарств населення не забезпечує обсягів виробництва молочної продукції навіть для задоволення внутрішніх продовольчих потреб області			
Очікувані результати від реалізації проєкту				
економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	збільшення виробництва валової продукції тваринництва, створення нових робочих місць			
соціальний вплив	забезпечення населення області якісними молочними продуктами та зростання зайнятості населення			
екологічний вплив	проєкт не матиме значного впливу на екологію області			
Основні заходи проєкту	- реалізація проєктів в галузі молочного скотарства, створення сімейних ферм, молочарських СОК, будівництво молочних комплексів			
Період реалізації проєкту (з (рік) до (рік))	2021-2023 роки:			
Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Усього	100600,0	160600,0	160800,0	422000,0
державний бюджет, у тому числі з ДФРР	-	-	-	-
місцевий бюджет	600,0	600,0	800,0	2000,0
інші джерела	100000,0	160000,0	160000,0	420000,0
Інша інформація щодо проєкту (за потреби)	-			
Координатори реалізації проєктів у рамках технічного завдання	департамент агропромислового розвитку обласної державної адміністрації, райдержадміністрації, органи місцевого самоврядування, сільськогосподарські кооперативи, приватні інвестори			

Назва проєкту регіонального розвитку (далі – проєкт)	3.8. Розвиток бджільництва
Назва завдання Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року, якому відповідає проєкт	Стратегічна ціль І „Формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах”, напрям „Розвиток сільських територій”, завдання 3 „Сприяння розвитку різних форм кооперації, фермерства, забезпечення доступності ринків збуту для малих та середніх виробників сільськогосподарської продукції, інфраструктури для зберігання сільськогосподарської продукції; запровадження нових технологій та обладнання для переробки сільськогосподарської сировини” та інші взаємозалежні завдання

Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	3.1.3. Розвиток галузі тваринництва
Мета та завдання проєкту	створення сприятливих умов для комплексного розвитку бджільництва, як однієї з ключових галузей сільського господарства регіону; популяризація галузі загалом та професії пасічника зокрема; сприяння у створенні та розвитку пасічних кооперативів та об'єднань на території області, підвищення їхньої інституційної спроможності; підвищення обізнаності та кваліфікації осіб, що залучені до роботи у галузі
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Тернопільська область
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціарипроєкту	власники особистих пасічних господарств, представники пасічних кооперативів та об’єднань; власники промислових пасік, запилювальних пасік та племінних господарств, споживачі продукції бджільництва
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	бджолярство є перспективним напрямком сільського господарства, як у масштабах країни, так і для нашого регіону зокрема. Галузь заявила про себе, як про потужного експортера меду на світовий ринок, закріпивши за собою перше місце в Європі за кількістю виробленого меду. Попри це, існує ряд факторів, що заважають сталому розвитку пасічництва на державному рівні. Частина з них має системний характер і потребує законодавчих змін та рішень на рівні профільних міністерств, сюди можна віднести: відсутність актуальних даних про пасічників, кількість та характеристики пасічних господарств, легалізація пасічників та їхніх господарств, контроль за використанням пестицидів й інших хімікатів, що використовуються при обробці сільськогосподарських угідь тощо. Проблема полягає у відсутності координації та системної роботи, як із пасічними кооперативами, так і на рівні пасічників у конкретних громадах регіону. Саме такий формат роботи допоможе підвищити рівень загальної обізнаності та кваліфікації представників галузі, створить умови для появи нових кооперативів, локальних брендів та виробників, налагодить систему інформування та ресурсного забезпечення пасічників.
Очікувані результати від реалізації проєкту	-
економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	збільшення додаткових надходжень до місцевих бюджетів внаслідок активізації локальних підприємницьких ініціатив та розвитку

	апітуризму; створення нових видів продуктів та послуг (продукція пасічництва та її переробки, послуги апітерапії тощо)			
соціальний вплив	підвищення рівня самозайнятості населення, зменшення безробіття у сільській місцевості; зменшення соціальної напруги між пасічниками та сільськогосподарськими виробниками; зростання загального рівня життя населення сільських громад			
екологічний вплив	збільшення площ насаджень медодайних культур; зменшення кількості випадків отруєння бджіл при хімічній обробці полів; збільшення загального рівня врожайності окремих культур, шляхом активізації запилювального бджільництва; збільшення популяцій аборигенних порід бджіл			
Основні заходи проєкту	– реалізація проєктів в галузі бджільництва; – створення регіонального центру дослідження та розвитку бджільництва; – створення нових та підтримка існуючих пасічних кооперативів, здатних здійснювати якісну господарську діяльність; – збільшення площ медодайних насаджень; – забезпечення інформаційною, ресурсною та дорадчою підтримкою пасічників, пасічних об'єднань та кооперативів; – проведення інформаційно-просвітницьких заходів для шкільної та студентської молоді; – популяризація апітуризму, проведення екскурсій на пасіки та дегустацій продукції бджільництва; – організація роботи Музею пасічництва, проведення просвітницьких заходів та екскурсій для дітей та молоді; – проведення зустрічей з органами державної влади, представниками лісового господарства та пасічних кооперативів області, сільськогосподарськими виробниками, іншими об'єднаннями та окремими особами, для налагодження співпраці та напрацювання спільних рішень; – збір аналітичної та статистичної інформації про стан галузі в Тернопільській області			
Період реалізації проєкту (з (рік) до (рік))	2021-2022 роки:			
Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього

Усього	1750,00	1250,00	-	3 000,00
державний бюджет, у тому числі з ДФРР	1500,00	1000,00	-	2 500,0
місцевий бюджет	100,00	100,00	-	200,00
інші джерела	150,00	150,00	-	300,00
Інша інформація щодо проєкту (за потреби)	-			
Координатори реалізації проєктів у рамках технічного завдання	департамент агропромислового розвитку обласної державної адміністрації, райдержадміністрації, органи місцевого самоврядування, сільськогосподарські кооперативи, кооперативне об'єднання „Файні Ґазди", приватні інвестори			

Назва проєкту регіонального розвитку (далі – проєкт)	3.9. Розвиток об'єктів інфраструктури для охолодження, шокової заморозки та зберігання плодово-ягідних культур
Назва завдання Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року, якому відповідає проєкт	Стратегічна ціль І „Формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах", напрям „Розвиток сільських територій", завдання 3 „Сприяння розвитку різних форм кооперації, фермерства, забезпечення доступності ринків збуту для малих та середніх виробників сільськогосподарської продукції, інфраструктури для зберігання сільськогосподарської продукції; запровадження нових технологій та обладнання для переробки сільськогосподарської сировини" та інші взаємозалежні завдання
Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	3.1.4. Розвиток плодово-ягідництва та овочівництва
Мета та завдання проєкту	досягнення кооперативами та фермерськими господарствами середньозваженого ринкового рівня відпускних цін на продукцію ягідництва, вирівнювання цінової пропозиції у період міжсезоння, забезпечення якості продукції, прийнятної для транспортування та належного товарного вигляду
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Тернопільська область
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціаріпроєкту	члени сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів, фермерські господарства, споживачі продукції ягідництва
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	на території області, зокрема в сільській місцевості спостерігається низький рівень зайнятості населення. Кількість зареєстрованих безробітних на одне робоче місце становить 11 осіб. Причиною масового безробіття є відсутність підприємств в сільській місцевості

	із створення доданої вартості від залучення трудових ресурсів. З метою самозайнятості та отримання прибутку жителі сіл почали об'єднуватись у сільськогосподарські обслуговуючі кооперативи з вирощування ягід (полуниці, малини, ожини, порічки, лохини та інше). На сьогоднішній день на території області зареєстровано 25 плодовоягідних СОК. Сформувавши партії по декілька тонн продукції, постало питання або швидкого збуту, або переробки та зберігання продукції. З аналогічною проблемою стикаються також фермерські господарства області. Вирішенням зазначеної проблеми є будівництво комплексів охолодження, шокової заморозки та зберігання ягідної продукції, що дає можливість реалізувати її цілий рік за більшою ціною.			
Очікувані результати від реалізації проєкту				
економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	створення понад 200 робочих місць			
соціальний вплив	збільшення кількості самозайнятих осіб в сільській місцевості, залучених їх до вирощування плодово-ягідних культур.			
екологічний вплив	проєкт не матиме значного впливу на екологію області			
Основні заходи проєкту	- будівництво та розширення виробничих потужностей комплексів для охолодження, шокової заморозки та зберігання плодово-ягідних культур сільськогосподарськими обслуговуючими кооперативами, фермерськими господарствами			
Період реалізації проєкту (з (рік) до (рік))	2021-2023 роки:.			
Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Усього	34200,0	23100,0	37000,0	94300,0
державний бюджет, у тому числі з ДФРР	2200,0	1100,0	25000,0	28300,0
місцевий бюджет	2000,0	2000,0	2000,0	6000,0
інші джерела	30000,0	20000,0	10000,0	60000,0
Інша інформація щодо проєкту (за потреби)	проєкт сприятиме розвитку суміжних галузей економіки області в частині залучення місцевих будівельних потужностей та використання бюджетних коштів в якості внутрішніх інвестицій в інші галузі на стадії будівництва та експлуатаційного утримання об'єкту проєктування			
Координатори реалізації проєктів у рамках технічного завдання	департамент агропромислового розвитку обласної державної адміністрації, райдержадміністрації, сільськогосподарські			

	кооперативи, фермерські господарства, приватні інвестори

Назва проєкту регіонального розвитку (далі – проєкт)	3.10. Розвиток овочівництва
Назва завдання Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року, якому відповідає проєкт	Стратегічна ціль І „Формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах”, напрям „Розвиток сільських територій”, завдання 3 „Сприяння розвитку різних форм кооперації, фермерства, забезпечення доступності ринків збуту для малих та середніх виробників сільськогосподарської продукції, інфраструктури для зберігання сільськогосподарської продукції; запровадження нових технологій та обладнання для переробки сільськогосподарської сировини” та інші взаємозалежні завдання
Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	3.1.4 Розвиток плодово-ягідництва та овочівництва
Мета та завдання проєкту	забезпечення потреб населення в овочах і баштанних продовольчих культурах та картоплі відповідно до раціональної норми споживання на одну особу за рік; насичення продовольчого ринку конкурентноспроможними продуктами та розширення їх експорту
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Тернопільська область
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	сільськогосподарські підприємства, фермерські господарства, які займаються вирощуванням картоплі, овочів, приватні домогосподарста
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	в сучасному світі спостерігається стабільне зростання рівня споживання овочів. Структура посівних площ сільськогосподарських культур вдосконалюється з врахуванням потреб ринку в сільськогосподарській продукції. В області є можливість для збільшення площ посадки овочів при умові гарантованого ринку збуту. Під урожай 2018 року всіма категоріями господарств посаджено картоплі на площі 56,1 тис. га, в тому числі сільськогосподарськими підприємствами – 1,0 тис. га та господарствами населення – 55,1 тис. га. У 2018 році в усіх категоріях господарств області вироблено 265,3 тис. тонн овочевої продукції, у тому числі в господарствах населення – 248,3 тис.тонн або 93,6%, і лише 17,0 тис. тонн або 6,4% – в сільськогосподарських підприємствах. Основною проблемою, на розв’язання якої спрямований проект, є забезпечення населення області продукцією овочівництва, розвиток та функціонування

	ринкової інфраструктури, пов'язаної із забезпеченням населення вітамінною продукцією за помірними цінами впродовж усього року. Також необхідно суттєво збільшити виробництво продукції овочівництва сільськогосподарськими підприємствами області			
Очікувані результати від реалізації проєкту				
економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	підвищення рівня доходів населення і надходжень до місцевих бюджетів через збільшення кількості залучених до вирощування овочевих культур, створенння нових робочих місць; стимулювання розвитку фермерських господарств, які займаються вирощуванням овочевих культур та картоплі			
соціальний вплив	підвищення якості життя та рівня доходів населення			
екологічний вплив	проєкт не матиме значного впливу на екологію області			
Основні заходи проєкту	- збільшення виробництва картоплі та овочів сільськогосподарськими підприємствами області; - впровадження нових високопродуктивних сортів та гібридів районованих сортів вітчизняної та зарубіжної селекції; - побудова сховищ для зберігання овочевої продукції з холодильним обладнанням			
Період реалізації проєкту (з (рік) до (рік))	2021-2023 роки:			
Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Усього	1500,0	2000,0	3000,0	6500,0
державний бюджет, у тому числі з ДФРР	-	-	-	-
місцевий бюджет	-	-	-	-
інші джерела	1500,0	2000,0	3000,0	6500,0
Інша інформація щодо проєкту (за потреби)				
Координатори реалізації проєктів у рамках технічного завдання	департамент агропромислового розвитку обласної державної адміністрації, райдержадміністрації, органи місцевого самоврядування, приватні інвестори			

Назва проєкту регіонального розвитку (далі – проєкт)	3.11. Розвиток ягідництва на території Тернопільської області
Назва завдання Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року, якому відповідає проєкт	Стратегічна ціль І „Формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах”, напрям „Розвиток сільських територій”, завдання 3 „Сприяння розвитку різних форм кооперації, фермерства,

	забезпечення доступності ринків збуту для малих та середніх виробників сільськогосподарської продукції, інфраструктури для зберігання сільськогосподарської продукції; запровадження нових технологій та обладнання для переробки сільськогосподарської сировини" та інші взаємозалежні завдання
Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	3.1.4 Розвиток плодово-ягідництва та овочівництва
Мета та завдання проєкту	створення умов для працевлаштування та започаткування власної справи мешканців сільської місцевості області; насичення продовольчого ринку конкурентноспроможними продуктами та розширення їх експорту; забезпечення потреб населення в ягідній продукції за фізіологічними нормами; створення сприятливих умов для збільшення виробництва і переробки ягід, впровадження у виробництво нових високоврожайних сортів ягідних культур для отримання подальшого підвищення врожайності і стимулювання залучення інвестицій у виробництво; покращення доступу до інноваційних методик та технологій в вирощуванні, переробці та зберіганні ягідних культур
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Тернопільська область
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	сільськогосподарські підприємства, фермерські господарства та сільськогосподарські кооперативи, які займаються вирощуванням ягід, приватні домогосподарста
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	останнім часом спостерігається зацікавленість до вирощування ягідних культур, що не лише корисні для харчування людини, але є одним із найперспективніших напрямків ведення агробізнесу у сільському господарстві. Товарний асортимент ягід, які виробляються у нашій області, представлений суницями і полуницями, малиною, смородиною, агрусом та іншими культурами. Площа ягідних культур у всіх категоріях господарств складає 888 га, та в сільгосппідприємствах – 220 гектарів. За останні роки в Тернопільській області стабільно виробляється близько 5 тис. тонн ягід, що займає лише 6 % у структурі виробництва плодово–ягідних культур України. Ягідництво на початковому рівні є найбільш доступним для всіх верств населення, що дозволяє досить легко започаткувати власну справу. Закордонний і вітчизняний досвід показує, що ягідництво може стати

	не лише вагомим джерелом збільшення прибутковості використання земельних угідь, а й важливим чинником розв'язання нагальної проблеми зайнятості, зокрема, в сільській місцевості			
Очікувані результати від реалізації проєкту				
економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	стимулювання розвитку фермерських господарств, які займаються вирощуванням ягідних культур, в тому числі високоврожайних культур малини, суниці та інших ягідних культур; створення нових робочих місць			
соціальний вплив	підвищення рівня доходів населення через залучення їх до робіт по закладанню та догляду за насадженнями малини, суниці і полуниці та інших ягідних культур			
екологічний вплив	проєкт не матиме значного впливу на екологію області			
Основні заходи проєкту	- збільшення обсягів виробництва ягідної продукції; - впровадження нових високоврожайних сортів та гібридів ягідних культур; - проведення навчальних семінарів з питань інноваційних підходів в ягідництві			
Період реалізації проєкту (з (рік) до (рік))	2021-2023 роки:			
Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Усього	2100,0	2600,0	3600,0	8300,0
державний бюджет, у тому числі з ДФРР	-	-	-	-
місцевий бюджет	600,0	600,0	600,0	1800,0
інші джерела	1500,0	2000,0	3000,0	6500,0
Інша інформація щодо проєкту (за потреби)				
Координатори реалізації проєктів у рамках технічного завдання	департамент агропромислового розвитку обласної державної адміністрації, райдержадміністрації, органи місцевого самоврядування, приватні інвестори			

Назва проєкту регіонального розвитку (далі – проєкт)	3.12. Створення агротуристичної інфраструктури на основних автошляхах області
Назва завдання Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року, якому відповідає проєкт	Стратегічна ціль І „Формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах", напрям „Розвиток сільських територій", завдання 5 „Сприяння розвитку туристичної інфраструктури на сільських територіях" та інші взаємозалежні завдання

Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	3.1.5. Розвиток сільського зеленого туризму			
Мета та завдання проєкту	створення об'єктів інфраструктури сільського зеленого туризму на території області			
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Тернопільська область			
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	населення Тернопільської області			
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	туристичний потенціал сільських територій регіону використовується не в повній мірі. Не вдається стимулювати розвиток диверсифікації бізнес-можливостей у сільській місцевості. В області не має розроблених та впроваджених еногастрономічних туристичних маршрутів, спрямованих на комплексний та сталий розвиток сільських територій. У сільських жителів не сформована культура надання туристичних послуг, не налагоджена система взаємозв'язків надавачів туристичних та супутніх послуг, не розкритий потенціал культурно-мистецьких заходів, місцевих свят та традицій			
Очікувані результати від реалізації проєкту				
економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	збільшення надходжень від оренди земельних ділянок; збільшення доходів від новостворених робочих місць; розвиток усіх дотичних до оздоровчого бізнесу сфер підприємництва: транспорт, сфера послуг громадське харчування, готельний бізнес, торгівля харчовими та нехарчовими продуктами, медичні послуги			
соціальний вплив	розвиток оздоровчого туризму відіграє важливу роль у вирішенні соціальних проблем, з'являються нові робочі місця, підвищиться рівень життя населення			
екологічний вплив	проєкт не матиме значного впливу на екологію області			
Основні заходи проєкту	- створення об'єктів інфраструктури сільського зеленого туризму на території області			
Період реалізації проєкту (з (рік) до (рік))	2021-2023 роки:			
Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Усього	10500,0	10500,0	8000,0	29000,0
державний бюджет, у тому числі з ДФРР	6000,0	6000,0	6000,0	18000,0
місцевий бюджет	500,0	500,0	500,0	1500,0
інші джерела	4000,0	4000,0	1500,0	9500,0
Інша інформація щодо проєкту (за потреби)				

Координатори реалізації проєктів у рамках технічного завдання	управління туризму обласної державної адміністрації, органи місцевого самоврядування, приватні інвестори

Назва проєкту регіонального розвитку (далі – проєкт)	3.13. Створення кластеру сільського зеленого туризму
Назва завдання Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року, якому відповідає проєкт	Стратегічна ціль І „Формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах”, напрям „Розвиток сільських територій”, завдання 5 „Сприяння розвитку туристичної інфраструктури на сільських територіях”; напрям „Розвиток внутрішнього туризму”, завдання 13 „Сприяння формуванню та реалізації конкурентоспроможних комплексних регіональних туристичних продуктів” та інші взаємозалежні завдання
Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	3.1.5. Розвиток сільського зеленого туризму
Мета та завдання проєкту	підвищення якості туристичних послуг та потенціалу туристичної сфери на територіях пріоритетного розвитку туризму
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Тернопільська область, географічні території Опілля, Медобори, Кременецькі гори, Подністер’я
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	територіальні громади визначених територій, представники малого та середнього бізнесу, які працюють в галузі туризму та супутніх сферах, приватні домогосподарства, які будуть включені в систему надання туристичних та супутніх послуг в територіальних кластерах
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	багатий природно-ресурсний потенціал, історико-культурна спадщина, вигідне територіальне розташування та екологічний стан сприяють розвитку індустрії туризму Тернопільської області. Проте туристичний потенціал регіону використовується не в повній мірі, оскільки основні туристичні об’єкти і маршрути не в достатній мірі облаштовані; в основних гравців туристичної індустрії сформована низька культура надання туристичних послуг, не налагоджена система взаємозв’язків надавачів туристичних та супутніх послуг, не розкритий потенціал культурно-мистецьких заходів, місцевих свят та традицій. Для підвищення ефективності використання туристичного потенціалу регіону найоптимальнішим є створення та запровадження кластерної моделі розвитку сільського зеленого туризму „Благословенне

	Тернопілля” на територіях з найпотужнішим туристичним потенціалом, розробка та інфраструктурне облаштування туристичних маршрутів, які відповідають сучасним вимогам туристів різного спрямування			
Очікувані результати від реалізації проєкту				
економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	підвищення рівня доходів населення і надходжень до місцевих бюджетів через збільшення кількості залучених до надання туристичних та супутніх послуг та їх якості			
соціальний вплив	збільшення кількості садиб сільського зеленого туризму			
екологічний вплив	сприяння розвитку екологічного туризму та збереження довкілля			
Основні заходи проєкту	- створення мережі сільських зелених садиб насамперед на територіях Опілля, Медобори, Кременецькі гори, Подністер’я, Зборівської ОТГ; - формування пакету туристичних продуктів кластеру; - розробка нових та адаптування існуючих туристичних маршрутів; - інфраструктурне облаштування маршрутів (вказівники, маркування, місця відпочинку, інформаційні стенди тощо), впорядкування територій та об’єктів туристичного відвідування; - створення та налагодження роботи територіальних інформаційно-туристичних центрів як адміністраторів кластеру та провідних операторів просування територіального туристичного продукту; - проведення навчання (тренінгів, стаді-турів) для учасників кластеру, власників агросадиб з ОТГ з питань формування та промоції локальних туристичних продуктів; - проведення щорічного фестивалю сільського зеленого туризму ,,Благословенне Тернопілля”			
Період реалізації проєкту (з (рік) до (рік))	2021-2023 роки:			
Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Усього	1200,0	1300,0	1400,0	3900,0
державний бюджет	-	-	-	-
місцевий бюджет	200,0	300,0	400,0	900,0
інші джерела	1000,0	1000,0	1000,0	3000,0
Інша інформація щодо проєкту (за потреби)				
Координатори реалізації проєктів у рамках технічного завдання	управління туризму обласної державної адміністрації, ГО ,,Агенція розвитку туризму Тернопілля” , органи місцевого самоврядування, приватні інвестори			

Проєкти напряму 3.В. Розвиток інфраструктури сільських територій

Назва проєкту регіонального розвитку (далі – проєкт)	3.14. Проведення сільських фестивалів
Назва завдання Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року, якому відповідає проєкт	Стратегічна ціль І „Формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах”, напрям „Розвиток сільських територій”, завдання 15 „Поліпшення матеріально-технічного оснащення закладів культури в обсязі, необхідному для дотримання мінімальних стандартів забезпечення населення якісними і доступними послугами у сфері культури та перетворення їх у центри культурного розвитку територіальних громад, що позитивно впливають на формування місцевої та загальноукраїнської ідентичності”; напрям „Розвиток соціальної інфраструктури”, завдання 4 „Сприяння створенню функціонально та організаційно нових моделей закладів культури (центрів культурних послуг, центрів творчості, креативних хабів) для забезпечення діяльності митців, театрально-видовищних закладів культури, незалежних театрів, музичних та художніх колективів, ансамблів” та інші взаємозалежні завдання
Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	3.2.1. Збереження та підтримка традицій і звичаїв, розвиток аматорського мистецтва сільських територій, активізація проведення сільських фестивалів та свят
Мета та завдання проєкту	збереження і пропаганда народних традицій, звичаїв та обрядів, культурної спадщини регіону, забезпечення населення якісними і культурними послугами, використання ресурсного та фінансового потенціалу громади для задоволення духовних потреб сільського населення, популяризація кращих зразків української пісенної творчості, відкриття нових імен, виховання естетичних смаків молоді, розширення зв’язків між учасниками аматорських художніх колективів області, популяризація виробів майстрів народних художніх промислів
Територія, на яку проєкт матиме вплив	сільські громади області
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	аматорські художні колективи та окремі виконавці, майстри народних художніх промислів
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	мережа закладів культури сільських клубних закладів становить 966 установ, в яких функціонує понад 2 тис. аматорських художніх

	колективів. Вкрай недостатньо ведеться робота сільськими клубними закладами щодо проведення різноманітних фестивалів, свят, метою яких є популяризація кращих зразків української пісенної творчості, відкриття нових імен, виховання естетичних смаків сільської молоді, розширення зв'язків між учасниками аматорських художніх колективів області, популяризація виробів майстрів народних художніх промислів. Не в повному обсязі використовується ресурсний та фінансовий потенціал громади для задоволення духовних потреб сільського населення			
Очікувані результати від реалізації проєкту				
економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	ефективне використання бюджетних коштів у сфері забезпечення населення культурними послугами та запровадження індикаторів ефективності їх використання			
соціальний вплив	задоволення інтелектуальних та духовних потреб різновікових категорій сільського населення			
екологічний вплив	проєкт не матиме значного впливу на екологію області			
Основні заходи проєкту	- проведення фестивалів, свят інших культурно-мистецьких заходів в сільських закладах культури області, у тому числі, регіонального мистецько-кулінарного фестивалю „Яблуневий цвіт" у с. Трибухівці Трибухівської об'єднаної територіальної громади; регіонального мистецького фестивалю „Барви Волині" у с. Білозірка Лановецького району			
Період реалізації проєкту (з (рік) до (рік))	2021-2023 роки:			
Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис.грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Усього	460,0	480,0	500,0	1440,0
державний бюджет, у тому числі з ДФРР	-	-	-	-
місцевий бюджет	100,0	110,0	120,0	330,0
інші джерела	360,0	370,0	380,0	1110,0
Інша інформація щодо проєкту (за потреби)	-			
Координатори реалізації проєктів у рамках технічного завдання	управління культури обласної державної адміністрації, Тернопільський обласний методичний центр народної творчості, райдержадміністрації, органи місцевого самоврядування, приватні інвестори			

Назва проєкту регіонального розвитку (далі – проєкт)	3.15. Покращення якості вулично-дорожнього покриття населених пунктів
Назва завдання Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року, якому відповідає проєкт	Стратегічна ціль І „Формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах”, напрям „Розвиток сільських територій”, завдання 10 „Поліпшення умов транспортної доступності сільських населених пунктів до адміністративних центрів територіальних громад та найближчих міст з населенням понад 50 тис. осіб”; напрям „Розвиток транспортної інфраструктури”, завдання 3 „Розбудова мережі якісних автомобільних доріг загального користування місцевого значення” та інші взаємозалежні завдання
Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	3.2.2 Покращення стану дорожньої інфраструктури сільських доріг
Мета та завдання проєкту	підвищення якості дорожнього полотна вулиць і доріг сільських населених пунктів, підвищення рівня економічного розвитку місцевих сільських доріг
Територія, на яку проєкт матиме вплив	сільські громади області
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	комунальні підприємства, органи місцевого самоврядування, будівельні організації, підприємства дорожнього господарства, сільське населення області
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	мережа вулиць і доріг громад є невід’ємною частиною єдиної транспортної системи, що забезпечує роботу галузей промисловості і сільського господарства, соціальний розвиток. Покриття вулиць і доріг у сільській місцевості перебувають в незадовільному стані, на окремих ділянках дороги ями діаметром до 3 м, глибиною до 0,5 м, та нерівності по всій довжині дороги. В дощову погоду по деяких вулицях не можливий проїзд автомобілем. Незадовільний стан вулиць і доріг створює певні незручності жителям сіл
Очікувані результати від реалізації проєкту	
економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	поліпшення інвестиційної привабливості сільських територій.
соціальний вплив	створення комфортних умов проживання населення у сільській місцевості
екологічний вплив	проєкт не матиме значного впливу на екологію області

Основні заходи проєкту	- будівництво, реконструкція, капітальний і поточний ремонт вулиць, доріг, тротуарів, пішохідних та велосипедних доріжок, зупинок громадського транспорту в сільських населених пунктах			
Період реалізації проєкту (з (рік) до (рік))	2021-2023 роки:			
Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Усього	30000,0	30000,0	30000,0	90000,0
державний бюджет, у тому числі з ДФРР	20000,0	20000,0	20000,0	60000,0
місцевий бюджет	10000,0	10000,0	10000,0	30000,0
інші джерела	-	-	-	-
Інша інформація щодо проєкту (за потреби)				
Координатори реалізації проєктів у рамках технічного завдання	департамент архітектури, містобудування, житлово-комунального господарства та енергозбереження обласної державної адміністрації, органи місцевого самоврядування, комунальні підприємства			

Назва проєкту регіонального розвитку (далі – проєкт)	3.16. Покращення стану комунальної інфраструктури в сільській місцевості
Назва завдання Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року, якому відповідає проєкт	Стратегічна ціль І „Формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах”, напрям „Розвиток інженерної інфраструктури”, завдання: 2 „Створення умов для впровадження систем енергетичного менеджменту чи енергетичного моніторингу органів місцевого самоврядування та систем енергоменеджменту громадських будівель”; 4 „Забезпечення запровадження комплексу заходів з розвитку, санації та ревіталізації систем централізованого водопостачання та централізованого водовідведення, забезпечення доступності якісних послуг у цій сфері, зокрема шляхом будівництва нових систем з використанням новітніх технологій, реконструкції існуючих з урахуванням потреб територіальних громад”; напрям „Збереження культурної спадщини та захист традиційного характеру середовища”, завдання 5 „Здійснення заходів із збереження територій історичних населених місць, пам’яток культурної спадщини, зон охорони, об’єктів всесвітньої спадщини, буферних зон, охоронюваних археологічних територій”та інші взаємозалежні завдання

Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	3.2.3 Покращення стану соціальної та комунальної інфраструктури в сільській місцевості
Мета та завдання проєкту	створення комфортних умов проживання населення у сільській місцевості
Територія, на яку проєкт матиме вплив	сільські громади області
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	комунальні підприємства, органи місцевого самоврядування, сільське населення області
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	кількість постійного населення сільських територій області протягом останніх 20 років постійно зменшується у зв'язку із відсутністю робочих місць та належних умов проживання, а саме: відсутністю якісного, контрольованого електро-, водопостачання та водовідведення (1,6 % сіл забезпечено централізованим водопостачанням), незадовільним станом вулиць, зон відпочинку, об'єктів благоустрою
Очікувані результати від реалізації проєкту	
економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	поліпшення інвестиційної привабливості сільських територій
соціальний вплив	поліпшення умов проживання сільського населення, залучення інвесторів, створення нових робочих місць, зменшення міграції сільського населення
екологічний вплив	проєкт не матиме значного впливу на екологію області
Основні заходи проєкту	- будівництво, ремонт зон відпочинку, дитячих майданчиків, пам'яток культурної та історичної спадщини, кладовищ, мереж електро-, газо-, водопостачання та водовідведення, в сільських населених пунктах; - забезпечення сільського населення якісним водопостачанням та водовідведенням, безперебійним електро- та газопостачанням; -проведення термомодернізації об'єктів соціально-культурного призначення; - проведення енергетичного аудиту будівель і споруд (сертифікація енергетичної ефективності); - утеплення несучих конструкцій будівель та споруд; - утеплення дахових та підвальних споруд; - реконструкція систем опалення, водопостачання та водовідведення% - заміна вікон та дверей на енергоефективні з нормованим коефіцієнтом теплопровідності;

	- реалізація проєктів з використанням енергії сонця для вироблення електричної енергії; - створення системи енергомоніторингу із впровадження (застосуванням) дистанційної передачі даних спожитих енергетичних ресурсів тощо			
Період реалізації проєкту (з (рік) до (рік))	2021-2023 роки:			
Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Усього	12000,0	12000,0	12000,0	36000,0
державний бюджет, у тому числі з ДФРР	2000,0	2000,0	2000,0	6000,0
місцевий бюджет	8000,0	8000,0	8000,0	24000,0
інші джерела	2000,0	2000,0	2000,0	6000,0
Інша інформація щодо проєкту (за потреби)				
Координатори реалізації проєктів у рамках технічного завдання	департамент архітектури, містобудування, житлово-комунального господарства та енергозбереження обласної державної адміністрації, органи місцевого самоврядування, комунальні підприємства			

Назва проєкту регіонального розвитку (далі – проєкт)	3.17. Сільський заклад культури – центр місцевої активності громад
Назва завдання Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року, якому відповідає проєкт	Стратегічна ціль І „Формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах”, напрям „Розвиток сільських територій”, завдання 15 „Поліпшення матеріально-технічного оснащення закладів культури в обсязі, необхідному для дотримання мінімальних стандартів забезпечення населення якісними і доступними послугами у сфері культури та перетворення їх у центри культурного розвитку територіальних громад, що позитивно впливають на формування місцевої та загальноукраїнської ідентичності”; напрям „Розвиток соціальної інфраструктури”, завдання 4 „Сприяння створенню функціонально та організаційно нових моделей закладів культури (центрів культурних послуг, центрів творчості, креативних хабів) для забезпечення діяльності митців, театрально-видовищних закладів культури, незалежних театрів, музичних та художніх колективів, ансамблів” та інші взаємозалежні завдання
Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	3.2.3 Покращення стану соціальної та комунальної інфраструктури в сільській місцевості

Мета та завдання проєкту	покращення матеріально-технічної бази сільських закладів культури шляхом проведення капітальних, поточних ремонтів зовнішніх і внутрішніх приміщень, покрівель, систем опалення, утеплення та ремонт фасадів, реконструкцій			
Територія, на яку проєкт матиме вплив	сільські громади області			
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	сільські заклади культури області			
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	мережа сільських закладів культури області становить: 866 клубних закладів, 725 бібліотек-філій, 13 мистецьких шкіл. Для якісного надання культурних послуг сільському населенню області 80 відсоткам сільських закладів потрібно забезпечити покращення матеріально-технічної бази			
Очікувані результати від реалізації проєкту				
економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	економія бюджетних та власних коштів сільських закладів культури області			
соціальний вплив	ідеологічний розвиток та виховання населення області, продукування українського мистецтва			
екологічний вплив	проєкт не матиме значного впливу на екологію області			
Основні заходи проєкту	- реконструкція, капітальний, поточний ремонт сільських закладів культури області; - покращення матеріально-технічного стану закладів культури сільських територій та перетворення їх у центри культурного розвитку територіальних громад			
Період реалізації проєкту (з (рік) до (рік))	2021-2023 роки:			
Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Усього	10818,714	12030,738	3400,0	26249,452
державний бюджет, у тому числі з ДФРР	8566,763	7551,665	2975,0	19093,428
місцевий бюджет	2191,951	2979,073	425,0	5596,024
інші джерела	60,0	1500,0	-	1560,0
Інша інформація щодо проєкту (за потреби)				
Координатори реалізації проєктів у рамках технічного завдання	управління культури обласної державної адміністрації, райдержадміністрації, органи місцевого самоврядування, приватні інвестори			

Назва проєкту регіонального розвитку (далі – проєкт)	3.18. Будівництво, капітальний ремонт та реконструкція спортивних споруд в сільській місцевості
Назва завдання Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року, якому відповідає проєкт	Стратегічна ціль ІІ „Підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів”, напрям „Формування здорової нації та створення належних умов для розвитку системи закладів фізичної культури і спорту, в тому числідля осіб з інвалідністю”, завдання 1 „Забезпечення розвитку фізичної культури та спорту на рівні територіальних громад, зокрема шляхом розширення мережі закладів фізичної культури і спорту” та інші взаємозалежні завдання
Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	3.2.3. Покращення стану соціальної та комунальної інфраструктури в сільській місцевості
Мета та завдання проєкту	покращення спортивно-оздоровчої та культурно-громадської інфраструктури області, покращення матеріально-технічної бази спортивних споруд, що задовольнить потреби населення у зміцненні здоров’я, фізичного й духовного розвитку
Територія, на яку проєкт матиме вплив	сільські громади області
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	населення сільських громад області
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	можливість займатися спортом, в першу чергу масовим в усьому різноманітті його видів, та професійним – є потужнім мотиватором/чинником якості життя, що суттєво вливає на вибір/рішення людей, особливо молодих працездатного віку, де проживати і працювати після закінчення школи/ВНЗу: в селі чи мігрувати до великих міст. Крім того, в сучасному світі, коли новітні технології та їх наслідки, екологічні проблеми, спосіб життя багатьох часто мають негативний вплив на здоров’я людей, виникає гостра потреба у створенні умов для фізичного розвитку людей, в першу чергу дітей та молоді, створення належних умов для продуктивного прикладного пропагування здорового способу життя, вагомою складовою якого є фізична культура та спорт. Зокрема, проблемою є те, що комп’ютерні ігри витіснили рухливі ігри на свіжому повітрі. Надто популярними стали гральні автомати, дискотечні зали, усілякі кафе, які часом завдають більше шкоди, ніж користі, як фізичному здоров’ю, так і духовності людей, в першу чергу молоді. Майбутні спортивні споруди призначатимуться для занять з фізкультурно – оздоровчої та навчально-тренувальної роботи з видів спорту тощо. Це

	буде потужним поштовхом розвитку та популяризації спорту, сприятиме залученню підростаючого молодого покоління до занять з фізичної культури, пропаганді здорового способу життя, дасть можливість якнайкраще готуватися нашим спортсменам до успішних виступів на змаганнях, а можливо підготовки чемпіонів як на українській так і на світовій арені. При розробці проєкту потрібно враховувати вимоги доступності для людей з обмеженими фізичними можливостями, та обладнати пандуси та спеціальну зону для осіб у візочках. Таким чином, спортивні споруди будуть повністю пристосовані для людей з обмеженими фізичними можливостями			
Очікувані результати від реалізації проєкту				
економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	зниження захворюваності та збереження здоров'я жителів області в подальшому призведе до зменшення витрат на лікування та підвищення працездатності населення			
соціальний вплив	сприяння якісному фізичному вихованню підростаючого покоління та розвитку стратегічного напрямку молодіжної політики щодо здорового способу життя та покращення здоров'я в цілому, підготовці хороших фахівців та майбутніх спортсменів в галузі спорту			
екологічний вплив	проєкт не матиме значного впливу на екологію області			
Основні заходи проєкту	- будівництво, капітальний ремонт та реконструкція спортивних споруд в сільській місцевості; - організація масових спортивних змагань та оздоровчих заходів в сільських населених пунктах області; - залучення до системних фізкультурно-оздоровчих занять учнів і молоді			
Період реалізації проєкту (з (рік) до (рік))	2021-2023 роки:			
Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Усього	27077,0	7210,0	7360,0	41647,0
державний бюджет, у тому числі з ДФРР	5000,0	5000,0	5000,0	15000,0
місцевий бюджет	2094,0	2210,0	2360,0	6664,0
інші джерела	19983,0	-	-	19983,0
Інша інформація щодо проєкту (за потреби)				
Координатори реалізації проєктів у рамках технічного завдання	управління фізичної культури та спорту обласної державної адміністрації, райдержадміністрації, органи місцевого самоврядування, приватні інвестори			

Назва проєкту регіонального розвитку (далі – проєкт)	3.19. Будівництво, реконструкція, ремонт, модернізація закладів освіти в сільській місцевості
Назва завдання Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року, якому відповідає проєкт	Стратегічна ціль I „Формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах”, напрям „Розвиток сільських територій”, завдання 16 „Проведення повної комп’ютеризації закладів загальної середньої освіти із залученням різних джерел фінансування, навчання педагогічних працівників цифрової грамотності” Стратегічна ціль II „Підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів”, напрям „Розвиток загальної середньої освіти”, завдання 1 „Сприяння оптимізації мережі закладів освіти для поліпшення матеріально-технічної бази опорних закладів освіти з використанням засобів картографування та цифровізації”; напрям „Розвиток дошкільної та позашкільної освіти”, завдання 3 „Сприяння розвитку та розширенню мережі закладів дошкільної та позашкільної освіти шляхом запровадження альтернативних джерел фінансування, зокрема на засадах державно-приватного партнерства” та інші взаємозалежні завдання
Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	3.2.3. Покращення стану соціальної та комунальної інфраструктури в сільській місцевості
Мета та завдання проєкту	покращення умов навчання для здобуття якісної освіти в сільських громадах, створення належних умов для проведення навчально-виховного процесу та умов для роботи вчителів, збільшення кількості дітей, охоплених дошкільною освітою
Територія, на яку проєкт матиме вплив	сільські територіальні громади області
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціарипроєкту	учні, діти, педагоги, батьки
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	матеріально-технічна та наукова база навчально-виховних закладів не забезпечує сучасні вимоги навчання та виховання підростаючого покоління. Реалізація проєкту дасть змогу сформувати гнучку систему освітніх закладів і покращити надання освітніх послуг
Очікувані результати від реалізації проєкту	

економічна та/або бюджетна ефективність реалізації	сприяння економії коштів місцевих бюджетів			
соціальний вплив	забезпечення можливості надання освітніх послуг			
екологічний вплив	проєкт не матиме значного впливу на екологію області			
Основні заходи проєкту	реконструкція, ремонт, будівництво та модернізація закладів освіти сільської місцевості			
Період реалізації проєкту (з (рік) до (рік))	2021-2023 роки:			
Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього:
Усього	6700,0	6300,0	7000,0	20000,0
державний бюджет, у тому числі з ДФРР	6000,0	5800,0	6200,0	18000,0
місцевий бюджет	700,0	500,0	800,0	2000,0
інші джерела	-	-	-	-
Інша інформація щодо проєкту (за потреби)				
Координатори реалізації проєктів у рамках технічного завдання	управління освіти і науки обласної державної адміністрації, райдержадміністрації, органи місцевого самоврядування			

Назва проєкту регіонального розвитку (далі – проєкт)	3.20. Будівництво, реконструкція, капітальний ремонт та модернізація закладів соціального захисту населення сільської місцевості
Назва завдання Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року, якому відповідає проєкт	Стратегічна ціль І „Формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах”, напрям „Розвиток соціальної інфраструктури”, завдання 1 Формування системи надання соціальних послуг відповідно до потреб населення шляхом модернізації існуючих і запровадження нових видів соціальних послуг з урахуванням гендерних особливостей, зокрема забезпечення розвитку якісних і доступних послуг з догляду, у тому числі доглядової інфраструктури” та інші взаємозалежні завдання
Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	3.2.3. Покращення стану соціальної та комунальної інфраструктури в сільській місцевості
Мета та завдання проєкту	покращення житлових норм проживання підопічних у будинках-інтернатах сільської місцевості, забезпечення комфортних умов перебування підопічних у будинках-інтернатах
Територія, на яку проєкт матиме вплив	сільські громади області

Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціарипроєкту	особи, які не можуть вести самостійний спосіб життя через похилий вік, фізичні та розумові вади, психічні захворювання або інші хвороби			
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	будинки-інтернати сільської місцевості потребують покращення матеріально-технічної бази. Зокрема, щоб вирішити проблеми із забезпечення дотримання житлових норм проживання підопічних у будинках-інтернатах сільської місцевості потрібно провести капітальний ремонт, замінити електромережу			
Очікувані результати від реалізації проєкту				
економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	отримання щорічного економічного ефекту за рахунок утеплення фасаду та зменшення тепловтрат			
соціальний вплив	утеплення будинків дозволить забезпечити близько 180 одиноких громадян, які потребують стороннього догляду, належними умовами (потрібний температурний режим) для проживання та соціально-побутового обслуговування.			
екологічний вплив	-			
Основні заходи проєкту	будівництво, реконструкція, капітальний ремонт та модернізація закладів соціального захисту населення сільської місцевості			
Період реалізації проєкту (з (рік) до (рік))	2021 рік			
Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Усього	6358,462	-	-	6358,462
державний бюджет, у тому числі з ДФРР	5722,616	-	-	5722,616
місцевий бюджет	635,846	-	-	635,846
інші джерела	-	-	-	-
Інша інформація щодо проєкту (за потреби)				
Координатори реалізації проєктів у рамках технічного завдання	департамент соціального захисту населення обласної державної адміністрації, райдержадміністрації, органи місцевого самоврядування			

Назва проєкту регіонального розвитку (далі – проєкт)	3.21. Реконструкція та капітальний ремонт закладів охорони здоров’я в сільській місцевості
Назва завдання Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року, якому відповідає проєкт	Стратегічна ціль І „Формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах”, напрям „Розвиток сільських територій”, завдання 8 „Забезпечення належного матеріально-технічного

	оснащення закладів охорони здоров’я, зокрема службовим житлом та службовим автотранспортом, широкосмуговим доступом до Інтернету та сучасними технічними і інформаційно-програмними засобами для функціонування електронної системи охорони здоров’я”; Стратегічна ціль ІІ „Підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів”, напрям „Формування доступної та спроможної мережі закладів для надання якісних медичних послуг”, завдання: 2 „Проведення аудиту доступу населення до повного переліку послуг з первинної медичної допомоги та забезпечення розв’язання проблем доступності та спроможності мережі закладів для надання якісних медичних послуг”; 3 „Забезпечення розбудови спроможної мережі надавачів медичних послуг всіх форм власності” та інші взаємозалежні завдання			
Номер і назва завдання регіональної стратегії розвитку, якому відповідає проєкт	3.2.3. Покращення стану соціальної та комунальної інфраструктури в сільській місцевості			
Мета та завдання проєкту	забезпечення належних умов перебування хворих, забезпечення доступності якісної, своєчасної медичної допомоги для жителів сільської місцевості, створення умов праці для працівників закладів			
Територія, на яку проєкт матиме вплив	сільські громади області			
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	населення сільські громади області			
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	у багатьох медичних закладах в сільській місцевості наявний санітарно-технічний стан приміщень не дозволяє створити належні умови для лікування хворих, проведення лікувальних процедур			
Очікувані результати від реалізації проєкту				
економічна та/або бюджетна ефективність реалізації проєкту	раціональне використання та економне витрачання паливно-енергетичних ресурсів, що дозволяє значно скороти витрати паливно-енергетичних та фінансових ресурсів			
соціальний вплив	створення належних умов перебування, підвищення якості лікування пацієнтів та покращення умов праці персоналу закладів			
екологічний вплив	проєкт не матиме значного впливу на екологію області			
Основні заходи проєкту	реконструкція та капітальні ремонти приміщень сільських закладів охорони здоров’я, впровадження енергозберігаючих технологій			
Період реалізації проєкту (з (рік) до (рік))	2021-2023 роки:			
Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього

Усього	6000,0	6000,0	6000,0	18000,0
державний бюджет, у тому числі з ДФРР	5000,0	5000,0	5000,0	15000,0
місцевий бюджет	1000,0	1000,0	1000,0	3000,0
інші джерела	-	-	-	-
Інша інформація щодо проєкту (за потреби)				
Координатори реалізації проєктів у рамках технічного завдання	управління охорони здоров'я обласної державної адміністрації, райдержадміністрації, органи місцевого самоврядування			

Директор департаменту економічного розвитку і торгівлі облдержадміністрації **Галина ВОЛЯНИК**